รวมกฎหมายปกครอง

เล่ม ๑

กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง

หมวด อักษร ก - ท

ส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

รวมกฎหมายปกครอง

เล่ม ๑

กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง

หมวด อักษร ก – ท

ส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

งานราชการทุกอย่าง ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ ง่ายหรือยาก ย่อมมีความสำคัญอยู่ในงานของแผ่นดินด้วยกันทั้งสิ้น อีกทั้งงานทุกด้านทุกสาขาย่อมสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นปัจจัยเกื้อกูลส่งเสริมกันและกันอยู่. ข้าราชการทุกคน ทุกฝ่าย ทุกระดับ จึงต้องไม่ถือตัวแบ่งแยกกัน หากต้องพิจารณาให้เห็นความสำคัญของกันและกัน แล้วร่วมงานประสานสัมพันธ์กัน ด้วยความเป็นมิตร ด้วยความเข้าใจเห็นใจกัน และด้วยความเมตตาปรองดองกัน. งานของแผ่นดินทุกส่วน จักได้ดำเนินก้าวหน้าไปพร้อมเสมอกัน และยังประโยชน์ที่พึงประสงค์คือความเจริญมั่นคง ให้เกิดแก่บุคคล แก่งาน และแก่ส่วนรวมได้แท้จริง.

อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

คำนำ

กรมการปกครองเป็นส่วนราชการที่มีกฎหมายอยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและที่เป็นกฎหมายลำดับรอง ทำให้ข้าราชการกรมการปกครองมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติอย่างกว้างขวางตามที่กฎหมายเหล่านั้นได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะภารกิจสำคัญในการ “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” ให้กับประชาชน จนอาจกล่าวได้ว่าภารกิจของข้าราชการกรมการปกครองนั้นเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย และนอกเหนือจากกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองโดยตรงแล้ว ยังมีกฎหมายอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่นๆ แต่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของข้าราชการกรมการปกครอง อาทิ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ฯลฯ เอาไว้

ในการปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของข้าราชการกรมการปกครองซึ่งในทางกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำทางปกครองนั้น จะต้องยึดถือหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในทางกฎหมายปกครอง เพราะเป็นหลักการที่กำหนดให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและกฎเกณฑ์ที่ตนเองตราขึ้น ซึ่งจากการที่มีกฎหมายจำนวนมากบัญญัติอำนาจหน้าที่ของข้าราชการกรมการปกครองเอาไว้ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ข้าราชการกรมการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคประสบปัญหาอย่างมากในการค้นหากฎหมายที่สมบูรณ์ และถูกต้อง เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่

ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของข้าราชการกรมการปกครองเป็นไปอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ จึงได้จัดทำหนังสือ “รวมกฎหมายปกครอง” ขึ้น โดยเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการฝ่ายปกครองทั้งหมดเอาไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งหนังสือ “รวมกฎหมายปกครอง” ฉบับนี้ มีจำนวน ๕ เล่มต่อ ๑ ชุด ประกอบด้วยหมวดกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองโดยตรง ๒ เล่ม หมวดกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่นแต่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับกรมการปกครอง ๑ เล่ม หมวดประมวลกฎหมายและประกาศคณะปฏิวัติ ๑ เล่ม และหมวดกฎหมายกลางที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ๑ เล่ม

กรมการปกครองหวังว่าหนังสือ”รวมกฎหมายปกครอง” ชุดนี้จะสามารถอำนวยประโยชน์ให้กับข้าราชการกรมการปกครองในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ประชาชน และประเทศชาติโดยรวม

(นายสุกิจ เจริญรัตนกุล)
อธิบดีกรมการปกครอง
๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	**บทนำ.....**	**๑**
	๑. ความหมายของกฎหมาย.....	๑
	๒. ระบบกฎหมายที่สำคัญที่ใช้ในประเทศต่างๆ ซึ่งปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย.....	๒
	๓. ระบบกฎหมายของประเทศไทย.....	๓
	๔. ลำดับศักดิ์กฎหมายของประเทศไทย.....	๓
	๕. ความหมายของกฎหมายในระบบกฎหมายไทย.....	๔
	๖. กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย.....	๑๓
	๗. กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง.....	๑๗
๒	**กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง.....**	**๒๑**
	๑. หมวด ก.	**๒๑**
	- กฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลจ้าว.....	**๒๑**
	- พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗....	**๒๖**
	- พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	**๓๔**
	- พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๗	๓๙
	- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๔๙๗)ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๔๑
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๔๒
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๔๔
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๔๙
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๕๐
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๕๒
	- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗.....	๕๓
	- พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐.....	**๕๕**
	- พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒.....	**๖๗**
	- พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙.....	**๑๐๖**

หน้า

- พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔..... ๑๑๐

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๒๗) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔..... ๑๒๗

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔..... ๑๒๙

- ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการเลือกตั้งหรือคัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่า
ในคณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัด
และประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๒๔..... ๑๓๐

- พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓..... ๑๓๔

- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔..... ๑๓๙

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งการเกิดหรือการตาย
ต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่อื่น พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๕๔

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิสูจน์สถานะการเกิดและ
สัญชาติของเด็กซึ่งถูกทอดทิ้งเด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี
หรือบุพการีทอดทิ้ง พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๕๖

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือ
ชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่ง
ของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๕๙

- กฎกระทรวง กำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับ
การทะเบียนราษฎร และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๖๒

- กฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๖๖

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บข้อมูลทะเบียน
ประวัติราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐..... ๑๖๘

- กฎกระทรวง กำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียน
ราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘..... ๑๖๙

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๓๕) ออกตามในพระราชบัญญัติ
การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔..... ๑๗๑

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๓๕) ออกตามในพระราชบัญญัติ
การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔..... ๑๗๒

- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และ
การจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตาม
มาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๗๓

หน้า

- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หน่วยงานเอกชนที่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็ก ตามมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๑๗๔
- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๓๘..... ๑๘๑
- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕..... ๑๘๘
- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๔..... ๒๒๗
- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๒๓๐
- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓..... ๒๓๓

- พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙..... ๒๔๕

- พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐..... ๒๔๙

- พระราชกฤษฎีกาเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๒..... ๒๖๐
- กฎกระทรวง(พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐..... ๒๖๑
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐..... ๒๖๕
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐..... ๒๖๙
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐..... ๒๗๐
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธยพ.ศ. ๒๕๔๘..... ๒๗๑

- พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗..... ๒๗๓

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘..... ๒๘๑

- พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๒๙๗

- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเงื่อนไขการพนัน ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)..... ๓๐๔
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๐๕
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๐๗

หน้า

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๑๑
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๑๒
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๑๓
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๑๔
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๒๕
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๒๗
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๒๘
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๓๑
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๓๓๒
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา
พ.ศ. ๒๕๕๒..... ๓๓๔
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๑..... ๓๓๙
– ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๔..... ๓๔๐

- พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖..... ๓๔๒

- พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔..... ๓๔๗

- พระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. ๒๕๐๒..... ๓๕๒

**- พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวง
และสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗..... ๓๕๕**

**- พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการ
ทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญา
ทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘..... ๓๕๙**

- พระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓..... ๓๖๑

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓..... ๓๖๔

๒. หมวด ค. ๓๖๖

- พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒..... ๓๖๖

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคล
ซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราว
เพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓..... ๓๙๐

หน้า

- คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๔๔/๒๕๕๒ เรื่อง การมอบหมายการอนุญาตให้คนต่างด้าวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้และการเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าวตามข้อ ๕ และข้อ ๘ แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒..... **๓๙๕**

- พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔..... ๓๙๖

- กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด และค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับที่ ๒).... ๔๐๐
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด และค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔..... ๔๐๑
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (๒๕๒๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด และค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔..... ๔๐๒
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด และค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔..... ๔๐๓

- พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓..... ๔๐๔

- พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙..... ๔๐๖
- พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖..... ๔๐๗
- พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ พ.ศ. ๒๔๙๙..... ๔๐๙
- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๔๙๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓..... ๔๑๑
- ประกาศสำนักคณะรัฐมนตรีและกระทรวงมหาดไทยเรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๔)..... ๔๑๒

- พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๔..... ๔๑๓

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดินพ.ศ. ๒๕๐๔..... ๔๑๘

- พระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗..... ๔๑๙

- กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐..... ๔๒๒
- กฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรและทำการเรี่ยไร พ.ศ. ๒๕๔๘.... ๔๒๔

หน้า
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐.. ๔๒๖
- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในเขตกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗..... ๔๒๗
- พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕..... ๔๒๘
- พระราชกฤษฎีกาควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕..... ๔๓๐
- พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ ๔๓๑
- พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓..... ๔๓๓
- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง เจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีได้มอบหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการพุทธศักราช ๒๔๘๓..... ๔๓๕
- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง กำหนดที่สงวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓..... ๔๓๖
- ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง มอบหมายอำนาจในการอนุญาตตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการพุทธศักราช ๒๔๘๓..... ๔๓๗
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖..... ๔๓๘
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๔๘..... ๔๔๕
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๕๑..... ๔๔๘
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖..... ๔๕๑
- พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พุทธศักราช ๒๔๗๘.... ๔๕๒
๓. หมวด จ. ๔๕๔
- พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๕๔
- กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๕๙
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๖๑
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๕๓๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๖๒
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๖๓

หน้า

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๐๓) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๖๔
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๔๙๙) ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘..... ๔๖๖
- กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓)..... ๔๖๗
- กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)..... ๔๖๘
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๔๑..... ๔๖๙

- พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒..... ๔๘๒

**- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญา
ในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙..... ๕๒๑**

**- พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกัน
ตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒..... ๕๒๙**

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงาน
ของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน
หมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๕๓๗

- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗..... ๕๔๓

- ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์
การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิ
ในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔
แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
(ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖..... ๕๕๙
- ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยการกำหนด
ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตตามมาตรา ๒๖
และมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๑๗ พ.ศ. ๒๕๓๗..... ๕๖๒

๔. หมวด ช. ๕๖๔

- พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕..... ๕๖๔

- กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๐๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕..... ๕๖๙
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล
และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ พ.ศ. ๒๕๕๐..... ๕๗๑
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล
พ.ศ. ๒๕๕๑..... ๕๗๓

	หน้า
๕. หมวด ท.	**๕๘๖**
- พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕.....	**๕๘๖**
- กฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาคาร ที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนการสร้างหรือดัดแปลงต่อเติมภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวงพ.ศ. ๒๕๕๐.....	๖๐๕
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕.....	๖๐๗
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕.....	๖๐๘
- กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕.....	๖๑๐
- กฎกระทรวงฉบับที่ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕.....	๖๑๑
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาลและทางหลวงสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๓๗.....	๖๑๒

บทที่ ๑
บทนำ

๑. ความหมายของกฎหมาย[๑]

ศาสตราจารย์ ฌ็อง-ลุยส์ แบร์แม็ล (Jeal-Louis Bergel) อธิบายว่า การให้ความหมายหรือคำนิยามของกฎหมายที่ครอบคลุมและแน่ชัดนั้ นเป็นไปไม่ได้เพราะขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน กล่าวคือ นักศีลธรรม นักศาสนา และนักปราชญ์ นึกถึงกฎหมายว่าเป็นเรื่องของความถูกต้องและความยุติธรรม ส่วนนักกฎหมายให้ความหมายของกฎหมายว่า หมายถึงกฎเกณฑ์ทางกฎหมายซึ่งแตกต่างจากกฎเกณฑ์ทางสังคมและกฎเกณฑ์ทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ท่านได้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ว่า เป็นวินัยทางสังคมอันประกอบด้วยกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตนภายในสังคมที่มีการจัดระบบ ซึ่งใช้บังคับกับความสัมพันธ์ทางสังคม โดยจะต้องมีการเคารพและปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะต้องถูกบังคับโดยใช้กำลังจากรัฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย ให้คำนิยามของกฎหมายไว้ว่า “กฎหมาย” คือ กฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ซึ่งมีกระบวนการบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะ (Organized Sanction or Organized Enforcement)”

รองศาสตราจารย์ ดร.โภคิน พลกุล ให้ความหมายของกฎหมายไว้ว่า “กฎหมาย คือกฎเกณฑ์ที่วางระเบียบแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมโดยมีสภาพบังคับของสังคมนั้น”

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายว่า กฎหมายแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ “กฎหมายตามเนื้อความ” กับ “กฎหมายตามแบบพิธี”

“กฎหมายตามเนื้อความ” หมายความถึงกฎหมายซึ่งบทบัญญัติมีลักษณะเป็นกฎหมายโดยแท้ อันได้แก่ข้อบังคับของรัฐซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ โดยต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ต้องมีข้อความบงการให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๒) ต้องเป็นข้อบังคับของรัฐ ไม่ใช่ของบุคคล

(๓) ข้อบังคับนั้นต้องกำหนดความประพฤติ คือ การเคลื่อนไหวร่างกายหรือการงดเว้นการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่ง ลำพังแต่จิตใจอย่างเดียว กฎหมายย่อมไม่เข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งทำให้กฎหมายแตกต่างจากศาสนาและศีลธรรม

(๔) ข้อบังคับนั้นต้องกำหนดความประพฤติของมนุษย์

(๕) ข้อบังคับนั้นถ้าฝ่าฝืน จะต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ ซึ่งเรียกว่า “สภาพบังคับ” (Sanction) ของกฎหมาย และการที่กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ เช่น การลงโทษ ย่อมเป็นการบังคับให้มนุษย์ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมนุษย์ย่อมกลัวที่จะรับผลร้ายหรือถูกลงโทษ สภาพบังคับนั้นในบางเรื่องกฎหมายกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายชำระค่าเสียหายในทางแพ่ง ในบางเรื่องก็กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนรับโทษทางอาญา

ถ้าขาดองค์ประกอบไปข้อใดข้อหนึ่ง ก็ไม่ใช่ “กฎหมายตามเนื้อความ” แต่อาจเป็น “กฎหมายตามแบบพิธี” ได้

---

[๑] ชาญชัย แสวงศักดิ์, กฎหมายมหาชน ความเป็นมา ทฤษฎี และหลักการที่สำคัญ, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗ - ๑๙

“กฎหมายตามแบบพิธี” หมายความถึง กฎหมายที่ออกมาโดยวิธีบัญญัติกฎหมาย ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นเข้าลักษณะเป็นกฎหมายตามเนื้อความหรือไม่ เช่น พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งแม้ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ แต่ก็ไม่มีลักษณะเป็นกฎหมายตามเนื้อความแต่อย่างใด เพราะไม่ใช่กฎข้อบังคับที่กำหนดความประพฤติของบุคคลซึ่งผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้งบประมาณแผ่นดินประจำปีต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ ก็เพื่อที่จะให้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาเท่านั้น

ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ สรุปความหมายของกฎหมายไว้ว่า[๒] กฎหมายคือกฎเกณฑ์ที่วางระเบียบแห่งการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมโดยมีสภาพบังคับของสังคมนั้น ซึ่งแต่ละสังคมย่อมมีกฎเกณฑ์ที่วางระเบียบแห่งการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน สโมสร สมาคม ฯลฯ กฎหมายแตกต่างจากระเบียบแห่งการอยู่ร่วมกันของสมาชิกของสังคมอื่นในแง่ที่มีสภาพบังคับของสังคมนั้น ซึ่งอาจจะเป็นสภาพบังคับทางแพ่ง สภาพบังคับทางอาญา หรือสภาพบังคับทางปกครองก็ได้ กฎหมายของแต่ละประเทศย่อมมีกฎเกณฑ์และมีการแบ่งประเภทที่แตกต่างกัน เช่น กฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือกฎหมายจารีตประเพณี

๒. ระบบกฎหมายที่สำคัญที่ใช้ในประเทศต่างๆ ซึ่งปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย[๓]

ระบบกฎหมายที่ใช้กันอยู่ในประเทศต่างๆ ซึ่งมีการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย มี ๒ ระบบ คือ

๒.๑ ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System)

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอังกฤษ “Common Law” คือ หลักกฎหมายที่ศาลหลวงของอังกฤษได้เคยวางไว้ในคำพิพากษาที่ตัดสินคดีในแต่ละคดีในอดีต เป็นหลักกฎหมายที่ศาลเป็นผู้สร้างขึ้นจากการตัดสินคดี จึงเรียกกันว่าเป็น “judge-made law” บ้าง เป็น “case-law” บ้าง โดยระบบนี้ให้ความสำคัญต่อวิธีพิจารณาความเป็นอันมากและถือเอาคำพิพากษาของศาลสูงที่ได้เคยตัดสินคดีในปัญหาทำนองเดียวกันเป็นบรรทัดฐาน (precedent) ในการตัดสินคดีที่เกิดขึ้นในภายหลัง

ประเทศที่เป็นแม่แบบของระบบกฎหมายนี้คือ ประเทศอังกฤษ ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้คือประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมหรือเคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศอังกฤษมาก่อน เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย อินเดีย สิงคโปร์ ฯลฯ

ประเทศอังกฤษมีแนวความคิดมาแต่เดิมที่ปฏิเสธการแบ่งแยกสาขากฎหมายออกเป็นกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน โดยมีนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงมากของอังกฤษ คือ ไดซีย์ (Dicey) ได้กล่าวยกย่อง “หลักนิติธรรม” (Rule of Law) ของอังกฤษในเรื่องความเสมอภาคกันในกฎหมายว่าในประเทศอังกฤษนั้นบุคคลทุกคนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายธรรมดาของประเทศอย่างทัดเทียมกัน หากมีข้อพิพาทกันก็ขึ้นศาลเดียวกันคือศาลยุติธรรม ซึ่งแนวความคิดเช่นนี้ย่อมนำไปสู่การปฏิเสธการมีระบบศาลอื่นนอกจากระบบศาลยุติธรรม

๒.๒ ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System)

ระบบประมวลกฎหมายมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน ระบบกฎหมายนี้ให้ความสำคัญแก่กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการตราประมวลกฎหมาย (Codes) ขึ้นใช้บังคับเพื่อวางหลักกฎหมายที่มีลักษณะทั่วไปและสามารถนำไปปรับใช้ในกรณีต่างๆ ได้

ประเทศที่เป็น “แม่แบบ” ของระบบกฎหมายนี้คือประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน

---

[๒] ชาญชัย แสวงศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, ๒๕๕๓), หน้า ๒๖

[๓] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘-๓๐

ระบบกฎหมายนี้มีการแบ่งแยกสาขากฎหมายออกเป็นกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน โดยกฎหมายเอกชนนั้นใช้บังคับกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันซึ่งเอกชนต่างดูแลรักษาประโยชน์ส่วนตัวของตน กฎหมายเอกชนจึงใช้หลักความเสมอภาคและหลักความยินยอมของแต่ละฝ่ายในการผูกนิติสัมพันธ์กัน หากมีปัญหาข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลก็จะใช้วิธีพิจารณาความซึ่งเคารพหลักความเสมอภาคโดยใช้ “ระบบกล่าวหา” (Accusatoirl Sysem) ซึ่งกำหนดให้ผู้ฟ้องคดีมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้กระทำความผิดจริงตามที่ผู้ฟ้องกล่าวอ้าง หากพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็จะยกฟ้อง ส่วนกฎหมายมหาชนนั้นใช้บังคับกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนฝ่ายหนึ่งกับรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากเอกชนดูแลรักษาประโยชน์ส่วนตัว ส่วนรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องดูแลรักษาประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในกรณีที่ประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนขัดแย้งกับประโยชน์ส่วนรวม ก็จำเป็นต้องให้รัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจที่จะบังคับเอกชนได้โดยที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเอกชน หากจะนำวิธีพิจารณาความแบบระบบกล่าวหามาใช้บังคับ ก็จะทำให้ผู้ฟ้องคดีที่เป็นเอกชนเป็นฝ่ายเสียเปรียบในด้านบุคลากรและกลไกที่จะช่วยต่อสู้คดีได้มากกว่าคู่ความฝ่ายเอกชน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีพิจารณาความแบบไต่สวน (Inquisitorial Sysem) ซึ่งกำหนดให้ศาลมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จำเป็นต่อการตัดสินคดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) จึงมีแนวความคิดว่าควรจะมีศาลที่ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทระหว่างรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน แยกต่างหากจากศาลที่ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทระหว่างเอกชนต่อเอกชนด้วยกัน

๓. ระบบกฎหมายของประเทศไทย

ประเทศไทยในระยะแรกมีลักษณะคล้ายกับประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เพราะประเทศไทยไม่มีศาลปกครองสำหรับพิจารณาคดีปกครองโดยเฉพาะ ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งคดีอาญารวมทั้งคดีปกครองด้วย และไม่ได้ใช้หลักกฎหมายมหาชนบังคับแก่คดีปกครองโดยถือว่าคดีปกครองเป็นส่วนหนึ่งของคดีแพ่ง

แต่อย่างไรก็ดีมาในระยะหลังนี้ ระบบกฎหมายของประเทศไทยได้โน้มเอียงไปตามระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law มากขึ้น อย่างไรก็ตามหลักกฎหมาย Common Law โดยเฉพาะหลักกฎหมายของอังกฤษที่เคยใช้มาก่อนก็ยังมีอิทธิพลอยู่มาก ทำให้ระบบกฎหมายของประเทศไทยมีลักษณะครึ่งๆ กลางๆ ระหว่างระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้มีศาลปกครองแยกออกจากระบบศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาคดีปกครองโดยเฉพาะ และจัดให้มีศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีองค์การมหาชนอิสระอีกหลายองค์การทำให้ระบบกฎหมายมหาชนในประเทศเริ่มต้นและมีโอกาสพัฒนาเช่นเดียวกับประเทศในภาคพื้นยุโรปต่อไป[๔]

๔. ลำดับศักดิ์กฎหมายของประเทศไทย

“ศักดิ์ของกฎหมาย” (Hierachy of law) หมายถึงลำดับชั้นของกฎหมายหรือลำดับความสูงต่ำของกฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน

---

[๔] สมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น (Introduction to Public Law), (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗ - ๒๘

การพิจารณาลำดับชั้นของกฎหมายนั้นพิจารณาได้จากองค์กรที่มีอำนาจในการออกกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายที่มีศักดิ์สูงสุดเพราะเป็นกฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติสูงสุดของประเทศ คือรัฐสภาโดยเป็นการใช้อำนาจในการออกกฎหมายร่วมกันของสองสภาคือวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด จะถูกพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎรก่อนแล้วจึงผ่านไปยังวุฒิสภาซึ่งถือเป็นแยกการใช้อำนาจ จึงมีศักดิ์ทางกฎหมายต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ

การจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายมีความสำคัญในทางกฎหมายเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการใช้ การตีความตลอดจนการยกเลิกกฎหมาย เช่น กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าจะมีเนื้อหาขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าไม่ได้ ฯลฯ

การจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายไทย จัดได้ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญ (Constitution)

๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic law)

๓) พระราชบัญญัติ (Act) พระราชกำหนด (Royal Ordinance) ประกาศของคณะปฏิวัติ (National Executive Council : NEC) ที่มีฐานะเทียบเท่าพระราชบัญญัติ

๔) กฎหมายลำดับรอง ประกอบด้วย

(๑) ประกาศพระบรมราชโองการ (Proclamation, royal)

(๒) พระราชกฤษฎีกา (Royal Decree)

(๓) กฎกระทรวง (Minisierial Requlation)

(๔) ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด

(๕) ประกาศกระทรวง

๕. ความหมายของกฎหมายในระบบกฎหมายไทย

๑) รัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดในรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนั้นๆ ต่อกันและกัน[๕]

๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายที่ทำหน้าที่อธิบายขยายความเพื่อประกอบเนื้อความในรัฐธรรมนูญให้สมบูรณ์ ละเอียด ชัดเจน ตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมายและกำหนด โดยถือว่ากฎหมายประเภทนี้มีลักษณะและหลักเกณฑ์พิเศษแตกต่างจากกฎหมายธรรมดา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนขยายของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมีความเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

---

[๕] หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗ - ๒๘

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๓) พระราชบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตามคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา พระราชบัญญัติถือเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์รองมาจากรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยปกติพระราชบัญญัติจะมีลักษณะเป็นการนำเอาหลักเกณฑ์สำคัญๆ ที่ต้องการให้ประชาชนทั่วไปปฏิบัติตามมากำหนดไว้ เพื่อเป็นหลักหรือเป็นแนวทาง รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย และกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามด้วย

พระราชกำหนด หมายถึง กฎหมายที่บัญญัติโดยฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) พระราชกำหนดเป็นรูปแบบหนึ่งของกฎหมายที่ฝ่ายบริหารคือ พระมหากษตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรีตราขึ้นโดยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้

พระราชกำหนดมีอยู่ ๒ ประเภท คือ

(๑) พระราชกำหนดทั่วไป เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเพื่อประโยชย์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ และ

(๒) พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีและเงินตรา เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดินในระหว่างสมัยประชุมสภา

ประกาศของคณะปฏิวัติ หมายถึง กฎหมายที่ออกโดยคณะผู้ปฏิวัติที่ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศทั้งหมด อันได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนั้น คณะปฏิวัติในฐานะผู้ใช้อำนาจสูงสุดในขณะนั้นจึงมีอำนาจในการออกประกาศของคณะปฏิวัติซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายได้ และมีลักษณะเป็นกฎหมายชนิดพิเศษที่บางครั้งอาจมีศักดิ์ของกฎหมายแตกต่างกันออกไป โดยหากเป็นประกาศคณะปฏิวัติที่ออกมายกเลิกรัฐธรรมนูญก็จะมีศักดิ์ทางกฎหมายเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ หากเป็นพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติก็จะมีศักดิ์ทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติ หรือหากเป็นประกาศคณะปฏิวัติที่เป็นเพียงคำแถลงการณ์ก็จะไม่มีสภาพทางกฎหมายแต่อย่างใด

๕) กฎหมายลำดับรอง

(๑) ความหมายทั่วไปของกฎหมายลำดับรอง

กฎหมายลำดับรองคือการที่ฝ่าย นิติบัญญัติให้บุคคลอื่นทำการออกกฎข้อบังคับที่เป็นอำนาจของตนแทนตน และกฎข้อบังคับนั้นมีผลบังคับเสมือนหนึ่งว่าได้ออกโดยผู้มอบอำนาจ กฎข้อบังคับที่ผู้รับมอบอำนาจตราขึ้นนี้ ในทางวิชาการมีคำที่ใช้เรียกอยู่หลายชื่อ เช่น “delegated legislation” เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาเพื่อให้ไปออกกฎหมายต่อไป หรือ “subsidiary legislation” เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีลำดับอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติซึ่งออกโดยรัฐสภา หรือ “subordinate legislation” เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ทำขึ้นโดยองค์กรที่มีอำนาจอยู่ภายใต้รัฐสภา หรือในบางครั้งเรียกว่า “Legislative without Legislatures” คือกฎหมายที่ไม่ได้จัดทำโดยฝ่ายนิติบัญญัติ

แต่เดิมแนวคิดเรื่องการมอบอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากในต่างประเทศว่ากระทำได้หรือไม่ และในขอบเขตเพียงใด เพราะขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ

ในประเทศอังกฤษถือว่ารัฐสภาเป็นที่มาของอำนาจนิติบัญญัติ แต่ก็เห็นว่ารัฐสภาอาจมอบอำนาจในการออกกฎหมายให้ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีได้ ผลของการมอบอำนาจทำให้เกิดกฎหมายที่ตราโดยได้รับมอบอำนาจ (Delegated legislation) หรือกฎหมายลำดับรอง (subordinate legislation) แต่อำนาจที่ได้มานี้ไม่ได้มีโดยไม่มีขอบเขตจำกัด แต่เป็นเพียงอำนาจรองเพราะถูกจำกัดตามพระราชบัญญัติที่มอบให้นั้น

สำหรับประเทศอื่น เช่น สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส แต่เดิมก็ได้มีการนำหลักผู้รับมอบอำนาจไม่อาจมอบอำนาจต่อได้ (delegate potestas non potest delegari) อันเป็นหลักทางกฎหมายเอกชนมาเป็นข้ออ้างอิงไม่ให้มอบอำนาจ โดยมีความเห็นกันว่าองค์กรนิติบัญญัติไม่อาจโอนอำนาจนิติบัญญัติให้แก่ผู้อื่นได้ เพราะเป็นอำนาจที่ได้รับมอบจากประชาชน แต่ต่อมาความจำเป็นและประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายทำให้มีการยอมรับว่า ฝ่ายนิติบัญญัติอาจมอบอำนาจของตนให้ผู้อื่นเพิ่มเติมรายละเอียดเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายได้ (fill up in details) หรืออีกนัยหนึ่งคือ การมอบอำนาจจะมีขึ้นก็เพียงเพื่อการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งหลาย จะเห็นได้ว่าการออกกฎหมายลำดับรองของฝ่ายปกครองจึงมีแนวความคิดมาจากเพื่อการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และปัจจุบันก็ปรากฏว่ากฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารนี้เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนมากมายยิ่งกว่ากฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติเสียอีก

ตำราบางเล่มอธิบายว่า อาจเปรียบเทียบว่ากฎหมายแม่บทได้สร้างเค้าโครงหรือโครงกระดูก (Skeleton of an Act) ขึ้นมา แล้วกฎหมายลำดับรองก็สร้างเนื้อหนัง (flesh and blood) ของกฎหมายให้เป็นตัวตนขึ้น

โดยสรุปแล้ว ได้ยอมรับกันมาโดยตลอดว่าการมอบอำนาจในการออกกฎหมายไปให้ฝ่ายบริหารนี้กระทำได้ และไม่ได้หมายความว่าฝ่ายนิติบัญญัติมอบไปโดยเด็ดขาด ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถที่จะกำหนดนโยบายของกฎหมายและหลักการการใช้อำนาจและทิศทางการใช้อำนาจได้ รวมทั้งสามารถควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจได้ ซึ่งถ้าได้ศึกษาต่อไปแล้วจะเห็นว่ารัฐสภาของบางประเทศได้คิดค้นวิธีการที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจไม่ว่าจะต้องมาขออนุญาตจากสภาก่อนหรือถูกตรวจสอบภายหลังก็ตาม

ในประเทศไทย ถ้าพิจารณาจากวิวัฒนาการที่มีการมอบอำนาจนิติบัญญัติของพระมหากษัตริย์ให้แก่เสนาบดีตั้งแต่สมัยการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนกระทั่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ก็เป็นที่ยอมรับมาตลอดว่าการมอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองออกกฎเกณฑ์ข้อบังคับเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายสามารถกระทำได้[๖]

(๒) เหตุผลที่ต้องมีกฎหมายลำดับรอง

ในประเทศอังกฤษมีประเด็นถกเถียงกันมาก ถึงขอบเขตของการมอบอำนาจการออกกฎหมายให้ฝ่ายบริหาร ในรายงานของคณะกรรมการ Committee on Ministers' Powers (๑๙๓๒) Cmnd ๔๐๖๐ ได้สรุปว่าเป็นความจำเป็นและให้เหตุผลความจำเป็นในการให้อำนาจนี้ไว้ดังนี้

ก. เหตุผลในด้านเวลา (Pressure on parliament time) ฝ่าย นิติบัญญัติมีอำนาจหน้าที่ต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญที่ไม่ใช่มีแต่เฉพาะการตรากฎหมาย คงเป็นไปไม่ได้ที่ในการตรากฎหมายนั้นฝ่ายรัฐสภาจะกำหนดรายละเอียดต่างๆ ของกฎหมายไว้ได้ทั้งหมด การตรากฎหมายของรัฐสภาจึงเป็นเพียง

---

[๖] การจัดทำกฎหมายลำดับรองของฝ่ายปกครอง, โดยนายธรรมนิตย์ สุมันตกุล www.lawreform.go.th (๒๕๔๗), หน้า ๑ - ๒

การกำหนดกรอบของสิทธิหน้าที่ของประชาชน หรือขอบเขตของการจำกัดสิทธิหรือหน้าที่ของประชาชน และมอบให้ฝ่ายบริหารไปกำหนดรายละเอียดเป็นกฎหมายลำดับรองต่อไป

ข. เป็นไปไม่ได้ที่จะพิจารณาเรื่องที่เป็นรายละเอียด (Inability of Parliament to deal with technical matters) พระราชบัญญัติหลายฉบับมีเนื้อหาเป็นเรื่องทางเทคนิค การกำหนดรายละเอียดไว้ในพระราชบัญญัติทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ เพราะนอกจากจะใช้เวลาในการตรวจพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติมาก ยังทำให้เนื้อหาของพระราชบัญญัติยาว ควรมอบรายละเอียดให้ผู้มีความชำนาญเป็นผู้กำหนด

ค. ความต้องการที่จะปรับกฎหมายให้เข้ากับสถานการณ์ (Need for flexibility) กฎเกณฑ์ในกฎหมายเมื่อกำหนดเป็นพระราชบัญญัติแล้วผลที่ตามมาคือเคร่งครัดตายตัว ขาดความยืดหยุ่นและไม่เหมาะกับกาลสมัย กฎหมายลำดับรองอาจช่วยให้มีการใช้กฎหมายที่เหมาะกับกาลสมัยได้

ง. เหตุผลของความรีบด่วน (Emergency situations) หากจะต้องตรากฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติทุกเรื่องแล้วอาจไม่ทันต่อสถานการณ์ ถ้าพระราชบัญญัติให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารออกกฎหมายลำดับรอง ก็ทำให้ทันต่อเหตุการณ์ได้[๗]

ส่วนในประเทศไทยมีหลักการที่ถือปฏิบัติในการตรากฎหมายลำดับรองอยู่ ๓ ประการ คือ

ก. ฝ่ายบริหารจะมีอำนาจในการตรากฎหมายลำดับรองได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ซึ่งกฎหมายแม่บทนั้นอาจเป็นรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอกับพระราชบัญญัติ เนื้อหาสาระข้อกำหนดในกฎหมายลำดับรองต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ วิธีการตราและวิธีใช้บังคับของกฎหมายลำดับรองต้องเป็นไปตามวิธีที่กำหนดในกฎหมายแม่บท

ข. กฎหมายลำดับรองจะมีบทกำหนดโทษโดยตนเองไม่ได้ ผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดของกฎหมายลำดับรองจะถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายแม่บท เว้นแต่ในกรณีของกฎหมายลำดับรองที่ออกในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะไม่ปกติ เช่น มีสงครามหรือเกิดภาวะวิกฤต ฯลฯ โดยอาจมีการตรากฎหมายลำดับรองที่มีบทกำหนดโทษได้แต่จะต้องมีกฎหมายแม่บทมอบหมายอำนาจการตรากฎหมายลำดับรองเช่นนั้นแก่ฝ่ายบริหารโดยชัดแจ้ง และโทษที่กำหนดโดยกฎหมายลำดับรองจะต้องไม่สูงเกินกว่าโทษขั้นสูงที่กฎหมายแม่บทกำหนด

ค. กฎหมายลำดับรองจะบัญญัติมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารไปออก “กฎหมาย” ต่อไปอีกช่วงหนึ่ง (Sub – delegate) ไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่วางระเบียบข้อบังคับเพื่อการปฏิบัติการในข้อปลีกย่อย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักกฎหมาย “delegates non potest delegare” ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเอกชนที่นำมาใช้ในกฎหมายมหาชนด้วย แต่อย่างไรก็ตามหลักนี้ก็มีข้อยกเว้นกรณีที่เกิดภาวะไม่ปกติ เช่น กรณีของกฎกระทรวงคมนาคมที่ออกตามความในพระราชกฤษฎีกาควบคุมยานพาหนะสาธารณสุขทางบกในภาวะคับขัน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นกรณีที่กฎกระทรวงออกตามความในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งตราโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ[๘]

(๓) กฎหมายลำดับรองของประเทศไทย

กฎหมายลำดับรองเป็นศัพท์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในหมู่นักกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่าอนุบัญญัติ

---

[๗] การจัดทำกฎหมายลำดับรองของฝ่ายปกครอง, โดยนายธรรมนิตย์ สุมันตกุล, เพิ่งอ้าง, หน้า ๓

[๘] นรินทร์ อิธิสาร, “การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของกฎโดยศาลปกครองและผลในทางกฎหมายของกฎที่ถูกศาลปกครองเพิกถอน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖) หน้า ๔๐.

หมายถึงกฎที่ตราโดยองค์กรที่ใช้อำนาจบริหารหรือองค์กรฝ่ายปกครอง โดยได้รับมอบอำนาจจากองค์กรที่ใช้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติหรือโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ฝ่ายนิติบัญญัติจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และประเภทของกฎที่จะให้ฝ่ายบริหารตรากฎนั้นๆ มาบังคับใช้ในรายละเอียดของการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยมีเหตุผลเบื้องหลังของการมอบหมายให้ฝ่ายบริหารตรากฎขึ้นใช้บังคับที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในกรณีที่เป็นรายละเอียดจนเกินไปที่จะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอันจะเป็นการเพิ่มภารกิจโดยไม่จำเป็นในการพิจารณาร่างกฎหมายในรัฐสภา หรือในกรณีที่อาจจะต้องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะในทางเทคนิค ทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ไปกำหนดมาตรฐานทางวิชาการเองทำนองเดียวกับการมอบอำนาจดุลพินิจให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการสั่งการหรือออกนิติกรรมทางปกครอง หรือในกรณีที่กฎหมายในเรื่องนั้นมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีความเป็นพลวัตร การที่จะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจะเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อสภาพข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้กฎหมายมีความชัดเจนมากที่สุด จึงพยายามนิยามศัพท์กฎหมายไว้ในบทนิยามแต่ก็ไม่มั่นใจเท่าใดว่านิยามนั้นจะครอบคลุมไปทั้งหมดแล้ว จึงมอบหมายให้ฝ่ายบริหารไปออกกฎขยายนิยามได้ในภายหลัง เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้สภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนและเกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมมากขึ้น การเข้าแก้ไขปัญหาโดยอาสัยอำนาจรัฐย่อมต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายเพราะเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน ร่างพระราชบัญญัติที่จะต้องผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากรัฐสภานับวันยิ่งมีปริมาณมากยิ่งขึ้น รัฐสภาจึงอยู่ในวิสัยที่จะพิจารณาร่างกฎหมายในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ หลักการและนโยบายเท่านั้น ส่วนในรายละเอียดนั้นในสภาพความเป็นจริงจะต้องมอบหมายให้ฝ่ายบริหารดำเนินการแทนอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ในทางความชอบธรรมของหลักทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องออกกฎแก่ฝ่ายบริหาร และขณะเดียวกันจะต้องมีกระบวนการควบคุมการตรวจสอบการออกกฎดังกล่าวว่าอยู่ในขอบเขต หลักการ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าการออกกฎโดยฝ่ายบริหารมิได้อยู่ในขอบเขตหรือบิดเบือนเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบ ย่อมมีอำนาจที่จะประกาศความเสียเปล่าหรือโมฆะกรรมของกฎที่ออกโดยฝ่ายบริหารนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

การตรากฎหมายลำดับรอง ฝ่ายบริหารจะต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายแม่บทและกำหนดเนื้อหาสาระภายในขอบเขตที่กฎหมายแม่บทมอบหมาย โดยจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บทไม่ได้ ดังนั้น ค่าบังคับของกฎหมายลำดับรองจึงจัดอยู่ในลำดับชั้นที่ต่ำกว่ากฎหมายแม่บท กล่าวคือ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือประกาศคณะปฏิวัติฯที่มีเนื้อหาเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ และค่าบังคับในระหว่างกฎหมายลำดับรองประเภทต่างๆ นั้น อาจจัดลำดับชั้นสูงต่ำตามองค์กรที่ตรากฎหมายลำดับรองนั้นๆ ประกอบกับกระบวนการในการตรากฎหมายลำดับรองนั้นๆ และกฎหมายลำดับรองที่ตราโดยฝ่ายบริหารราชการส่วนกลางย่อมมีค่าบังคับสูงกว่าที่ตราโดยราชการส่วนท้องถิ่น[๙]

(๔) ประเภทของกฎหมายลำดับรองของประเทศไทย[๑๐]

ก. ประกาศพระบรมราชโองการ

---

[๙] รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาววงศ์, กฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด ศูนย์หนังสือกฎหมายวิญญูชน, ๒๕๕๔) หน้า ๑๐๙ - ๑๑๓

[๑๐] การจัดทำกฎหมายลำดับรองของฝ่ายปกครอง โดยนายธรรมนิตย์ สุมันตกุล www.lawreform.go.th (๒๕๔๗)

ประกาศพระบรมราชโองการแต่เดิมใช้กันอยู่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจในการตรากฎหมาย ซึ่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นมีศักดิ์อย่างพระราชบัญญัติทั้งสิ้น แต่สำหรับประกาศพระบรมราชโองการที่เป็นกฎหมายลำดับรองในปัจจุบันนี้ที่ยังคงเหลืออยู่ ได้แก่ พระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึก ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗

ข. พระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายลำดับรองของฝ่ายบริหารซึ่งประมุขของรัฐในฐานะประมุขของฝ่ายบริหารเป็นผู้ตราตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรองรับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการตราพระราชกฤษฎีกาอย่างชัดเจนในมาตรา ๒๒๑ ซึ่งมีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย” แต่มีข้อสังเกตว่า กฎหมายที่ตราขึ้นในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์หลายฉบับจะเรียกว่า “พระราชกฤษฎีกา”เช่นกัน ตัวอย่างเช่น “พระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนามสตรี พุทธศักราช ๒๔๖๐” หรือ“พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจพิจารณาใหม่” ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖ พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวที่จริงแล้วมีค่าบังคับใช้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงบัญญัติชัดแจ้งว่าพระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายลำดับรองที่รัฐบาลถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น

พระราชกฤษฎีกามีสองประเภท คือ พระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรง และพระราชกฤษฎีกาในฐานะที่เป็นลูกบทของพระราชบัญญัติ

ประเภทที่ ๑ พระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรง โดยไม่ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายแม่บทใดประกอบด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย การตราพระราชกฤษฎีกาในลักษณะนี้ผู้เสนอก็ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรี แต่สามารถตราขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจกฎหมายแม่บทใด เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารซึ่งไม่เป็นข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อพิจารณาบทอาศัยอำนาจของพระราชกฤษฎีกานี้ให้ดีจะเห็นว่าพระราชกฤษฎีกานี้ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๙ เพียงมาตราเดียวเท่านั้น ผู้ร่างกฎหมายนี้ไม่ได้หลงลืมที่อ้างเพียงรัฐธรรมนูญ ถ้าถามว่าพระราชกฤษฎีกาในลักษณะนี้มีผลสมบูรณ์หรือไม่ ก็ตอบว่าสมบูรณ์ เพราะพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญที่จะตราพระราชกฤษฎีกาใดก็ได้ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย พระราชกฤษฎีกาเช่นนี้จะพบไม่บ่อยนัก

อย่างไรก็ตาม การตราพระราชกฤษฎีกาในลักษณะนี้จะไม่สามารถกระทำได้ในขณะใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ เนื่องจากในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้ให้อำนาจออกพระราชกฤษฎีกาเช่นนี้ได้ ถ้าสังเกตถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้บัญญัติอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยมีถ้อยคำที่แตกต่างออกไปว่า “มาตรา ๑๙๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น” ในระหว่างนั้นจึงมีความขัดข้องไม่สามารถออกกฎหมายลำดับรองเป็นพระราชกฤษฎีกาในบางกิจการได้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การ

จ่ายเงินบางประเภทตามงบประมาณรายจ่าย จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจ่ายเงินบางประเภทตามงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีอะไรนอกจากบอกว่าการจ่ายเงินดังต่อไปนี้ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาได้ เช่น เงินค่าเช่าบ้าน เงินเบี้ยประชุมต่างๆ เงินเดือนระหว่างลา หรือค่าใช้จ่ายเดินทาง กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยกเลิกไปในปี ๒๕๑๙ รัฐธรรมนูญฉบับต่อๆ มา จึงมีหลักการให้ตราพระราชกฤษฎีกาในลักษณะเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ อีก ปัจจุบันจึงถือเป็นแนวทางการตราพระราชกฤษฎีกาอย่างหนึ่งว่า ถ้าไม่มีอำนาจใดมาตัดรอนแล้ว ฝ่ายบริหารสามารถออกพระราชกฤษฎีกากำหนดการใดๆ เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายได้

ประเภทที่ ๒ พระราชกฤษฎีกาในฐานะที่เป็นลูกบทของพระราชบัญญัติ ซึ่งพระราชกฤษฎีกาประเภทนี้เป็นแบบปรกติที่เห็นอยู่ทั่วไป การอ้างบทอาศัยอำนาจจะอ้างที่มาของการตราพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติอันเป็นแม่บท

การออกกฎหมายลำดับรองโดยกระทำเป็นพระราชกฤษฎีกาจะใช้ในกรณีที่สำคัญมากกว่าปรกติ หรือเป็นส่วนที่ขยายต่อพระราชบัญญัติ ประเพณีการตราพระราชกฤษฎีกานั้น พระราชกฤษฎีกาจะต้องทูลเกล้าฯ เพื่อที่รัฐบาลจะต้องตระหนักว่าอำนาจออกกฎหมายลำดับรองในเรื่องนี้มิใช่อำนาจของรัฐบาลโดยลำพัง แต่จะต้องมีเหตุผลเหมาะสมที่จะสามารถถวายคำอธิบายต่อพระมหากษัตริย์ได้ ก่อนทรงลงพระปรมาภิไธย

กิจการที่ถือว่ามีความสำคัญมีตัวอย่างดังนี้

- การลดหรือยกเว้นภาษี ซึ่งประมวลรัษฎากรให้กระทำได้ แต่จะในอัตราหรือกฎเกณฑ์อย่างไร ให้กำหนดออกมาเป็นพระราชกฤษฎีกา (เช่น พระราชกฤษฎีกาออกตามประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ ๔๑๔) พ.ศ. ๒๕๔๖)

- การกำหนดบริเวณสำรวจที่ดินที่ที่จะเวนคืน โดยที่การเข้าไปสำรวจทำข้อมูลเพื่อเวนคืนที่ดินจะต้องมีการกระทำที่เป็นการรบกวนสิทธิของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง เช่น เข้าไปในบริเวณที่ดิน พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๐ จึงกำหนดว่าถ้าจะกำหนดบริเวณที่จะเข้าไปสำรวจเพื่อการเวนคืนแล้ว ก็ให้กำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกา

- อีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ การจัดองค์กรภาครัฐบางประเภท เพื่อให้มีความคล่องตัวต่อการจัดบริการสาธารณะ การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจในรูปขององค์การรัฐบาล พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้กำหนดว่า เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรจะจัดตั้งองค์การเพื่อดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเศรษฐกิจ หรือช่วยเหลือในการครองชีพหรืออำนวยบริการแก่ประชาชน โดยใช้เงินทุนจากงบประมาณแผ่นดิน ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เราจึงได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๙๙ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๙ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนสัตว์ พ.ศ. ๒๔๙๗ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันการบินพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นรัฐวิสาหกิจในรูปของพระราชกฤษฎีกาขึ้นมา หรือการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การมหาชนโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็มีเหตุผลความเป็นมาในทำนองเดียวกัน เช่น พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓

แต่เรื่องใดจะสำคัญหรือไม่ย่อมเปลี่ยนไปตามกาลเวลาหรือเหตุผลความจำเป็นของเรื่องได้ เช่น การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงต่าง ๆ แต่เดิมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้กระทำเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีหลักการให้มีการยุบ

รวมหรือโอนส่วนราชการโดยกระทำเป็นพระราชกฤษฎีกาได้ไม่ต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๐ ก็จำเป็นต้องลดระดับการแบ่งส่วนราชการจากที่กระทำเป็นพระราชกฤษฎีกาให้ออกเป็นกฎกระทรวง หรือในกรณีที่พระราชบัญญัติแม่บทให้ไปกำหนดนิยามเพิ่มเติม เช่น กรณีนิยามหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จากการที่ให้กำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกา ก็ปรากฏว่าในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้กำหนดเป็นกฎกระทรวง หรือการกำหนดเบี้ยประชุมหรือค่าใช้จ่าย แต่เดิมมักกำหนดเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่การกำหนดเบี้ยประชุมของกรรมการบริหารองค์การมหาชน ก็ให้กำหนดเป็นไปตามเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้เพื่อความยืดหยุ่นประกอบกับโดยลักษณะขององค์การมหาชนเองที่ต้องการความคล่องตัวในการกำหนดค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบและสภาพการทำงาน

การตราพระราชกฤษฎีกาในปัจจุบันนี้จะกระทำในกรณีใดบ้าง อาจสรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อกำหนดวันใช้บังคับของกฎหมายแม่บท ในกรณีที่กฎหมายแม่บท (พระราชบัญญัติ) เห็นควรให้มีความพร้อมในการเตรียมการเสียก่อน เช่น พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแม่บทกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นส่วนราชการระดับกรม แต่จะให้เป็นผลเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๒. เพื่อกำหนดพื้นที่ใช้บังคับของกฎหมายแม่บท เนื่องจากกฎหมายแม่บท (พระราชบัญญัติเห็นว่าการใช้กฎหมายควรเริ่มเป็นพื้นที่ๆ ไป) เช่น ในกรณีของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒กฎหมายไม่ได้บังคับใช้เป็นการทั่วไป แต่ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. ๒๕๔๖

๓. เพื่อขยายการใช้บังคับบทบัญญัติของกฎหมายแม่บท เนื่องจากกฎหมายแม่บท (พระราชบัญญัติ) ต้องการใช้กับเหตุการณ์หรือสิ่งที่ได้เพิ่มเติมแล้ว ให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้พิจารณากำหนด เช่น พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในพระราชบัญญัติแม่บทดังกล่าวได้กำหนดนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ซึ่งนอกจากให้หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งแล้ว ยังให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้อีกด้วย เมื่อตราพระราชกฤษฎีกานี้แล้วก็จะเป็นผลให้นำพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ ไปใช้กับหน่วยงานของรัฐตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาด้วย

ค. กฎกระทรวง

กฎกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินั้น

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้เริ่มมีการมอบอำนาจให้เสนาบดีออกกฎหมายลำดับรองเป็น “กฎเสนาบดี”ได้ แต่มีกฎเสนาบดีบางฉบับที่พระราชบัญญัติกำหนดให้ต้องถวายให้พระมหากษัตริย์ทรงตรวจสอบก่อน และเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชานุญาต และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติด้วย เช่น มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ (กฎหมายนี้ยังใช้บังคับอยู่) บัญญัติว่า “มาตรา ๕ ให้เสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่มีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อบังคับสำหรับจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าและกฎนั้นได้รับ

พระราชทานพระบรมราชานุญาตและประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ให้ถือว่าเป็นเสมือนหนึ่งในพระราชบัญญัตินี้” กฎกระทรวงในลักษณะนี้จึงมีค่าบังคับเสมือนพระราชบัญญัติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยด้วยพระองค์เองดังนี้

“ตามแบบธรรมเนียมและประเพณีในกรุงสยามตามที่ได้เคยใช้มา กฎเสนาบดีที่ได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ก็ต้องนับว่าเป็นกฎหมายโดยไม่มีข้อควรสงสัยเลย ส่วนปัญหาข้อที่ว่ากฎเสนาบดีไม่ควรบัญญัติข้อความใดขึ้นให้นอกเหนือพระราชบัญญัติ ซึ่งกฎนั้นเป็นส่วนนั้น ว่าตามใจเราก็เห็นว่าเป็นความเห็นอันควรคำนึงอยู่ แลน่าจะกำหนดลงไว้ให้ชัดเจน จะได้ให้พิจารณาเป็นส่วน ๑ แต่ตราบใดเมื่อยังมิได้มีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น จะถือเอาความเห็นมาอ้างเป็นข้อลบล้างตัดทอนอำนาจแห่งกฎเสนาบดีใดๆ นั้นไม่เป็นการสมควร ศาลต้องพิพากษาตามกฎหมายและนิติประเพณีของกรุงสยามที่มีอยู่ เพราะฉะนั้นให้ศาลฎีกาพิพากษาคดีไปตามกฎเสนาบดีซึ่งว่าด้วยที่กุศลชนิดศาลเจ้าอันเป็นบทบัญญัติในเรื่องนี้นั้นเถิดฯ”

ต่อมา เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ยอมรับว่ากฎกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรอง แต่รัฐบาลในขณะนั้นไม่ยินยอมให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงของตนเอง แม้ว่าในบทรักษาการตามกฎหมายจะกำหนดว่า “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้” ก็ตาม และมีแนวปฏิบัติในคณะรัฐมนตรีให้ส่งร่างกฎกระทรวงให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติก่อนเสมอจนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีว่ากฎกระทรวงนั้นเป็นกฎหมายลำดับรองที่รัฐมนตรีเป็นผู้ออกโดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีด้วย และแม้จะไม่มีการยืนยันมติคณะรัฐมนตรีเช่นนั้นอีก ทางปฏิบัติก็ถือกันว่าร่างกฎกระทรวงต้องผ่านการพิจารณารับหลักการของคณะรัฐมนตรีด้วย

กฎกระทรวงแต่เดิมเรียกว่า “กฎเสนาบดี” เพิ่งมาเปลี่ยนเป็นกฎกระทรวงเมื่อภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยพระราชบัญญัติเทียบตำแน่งรัฐมนตรีกับตำแน่งเสนาบดีแต่ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ก็ยังมีกฎเสนาบดีที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ กฎเสนาบดีว่าด้วยกุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. ๒๔๖๔

กฎกระทรวงอาจมีชื่อเรียกอย่างอื่น เช่น กฎทบวง กฎสำนักนายกรัฐมนตรี กฎ ก.พ. สาเหตุที่ไม่เรียกว่ากฎกระทรวงอาจเนื่องมาจากผู้มีอำนาจออกกฎดังกล่าวไม่ใช่รัฐมนตรีเจ้าสังกัดกระทรวง แต่เป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งก็ต่างกันเพียงชื่อ หลักเกณฑ์ถือปฏิบัติทุกอย่างเช่นเดียวกับกฎกระทรวง สำหรับกฎสำนักนายกรัฐมนตรีในระยะหลังนี้ แม้กฎหมายนั้นจะมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการ แต่ก็จะไม่เรียกว่ากฎสำนักนายกรัฐมนตรีกันอีก แต่จะเรียกว่ากฎกระทรวงเหมือนกัน คงมีแต่กฎทบวงเท่านั้น แต่จากการปฏิรูประบบราชการที่ผ่านมา ทำให้ต่อไปจะไม่มีทบวงมหาวิทยาลัย กฎทบวงในภายหน้าก็จะไม่มีการออกขึ้นมาอีก ส่วนกฎหมายลำดับรองที่เป็นการกำหนดตามอำนาจขององค์กร เช่น กฎ ก.พ. หรือ กฎ ก.ค. มีลักษณะแตกต่างจากกฎกระทรวงในขอบเขตที่ใช้บังคับ ซึ่งใช้เจาะจงกับข้าราชการประเภทนั้นๆ ไม่ได้ใช้บังคับกับประชาชนทั่วไป

ง. ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด

ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด เป็นกฎหมายลำดับรองที่ใช้ในกรณีที่ฝ่ายบริหารต้องการกำหนดสิ่งที่เป็นรายละเอียดค่อนข้างมาก ไม่ใช่กรอบ ไม่ใช่นโยบาย แต่เป็นวิธีการในรายละเอียดหรือเป็นการประสานงานกันทางฝ่ายบริหารที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งให้มาทำงานด้วยกัน โดยปรกติแล้วพระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแม่บทจะกำหนดว่าจะต้องออกระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดในเรื่องใด

ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดเป็นกฎหมายลำดับรองที่อาจขอมติของคณะรัฐมนตรีหรือไม่ขอก่อนก็ได้ ไม่มีหลักเกณฑ์ในการเสนอแน่นอน ขึ้นอยู่กับว่ารัฐมนตรีผู้เสนอเห็นว่าเป็นหลักการสำคัญที่คณะรัฐมนตรีควรรับทราบเสียก่อนหรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติอันเป็นแม่บทจะกำหนดว่าเมื่อออกจะต้องขอความเห็นชอบจากผู้ใดก่อนหรือไม่ ในปัจจุบันนี้ได้มีการใช้ระเบียบเป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดินค่อนข้างมาก โดยเฉพาะระเบียบซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และโดยที่เมื่อระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนด เป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดินนี้เอง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนด จึงสามารถออกได้แม้โดยไม่ต้องอ้างบทอาศัยอำนาจใดๆ ถ้าเป็นการออกกฎเกณฑ์ข้อกำหนดที่เกี่ยวการบริหารภายในส่วนราชการนั้นโดยถือว่าเป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการที่มีอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินที่จะดูแลบังคับบัญชาหรือจัดการงานให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

จ. ประกาศกระทรวง

ประกาศกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรองที่กฎหมายแม่บทให้อำนาจแก่ส่วนราชการหรือคณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องดูแลการบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นผู้ออก หากรัฐมนตรีกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งเป็นผู้ออก ก็จะเรียกว่าประกาศกระทรวง หากคณะกรรมการเป็นผู้ออก ก็จะเรียกว่า ประกาศคณะกรรมการ

๖. กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย หมายถึงกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ หรือร่วมรักษาการกับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่น ซึ่งในขณะนี้ประกอบไปด้วยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติรวม ๑๓๓ ฉบับ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติเครื่องแบบและบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๐
๒) พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖
๓) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘
๔) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘
๕) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐
๖) พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. ๒๕๒๖
๗) พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๒๒
๘) พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. ๒๕๐๑
๙) พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๐๓
๑๐) ประมวลกฎหมายที่ดิน
๑๑) พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๒) พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
๑๓) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๔) พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. ๒๕๓๕
๑๕) พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒
๑๖) กฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. ๒๔๖๓
๑๗) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ - ๓ สมาคม มูลนิธิ
๑๘) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๑๙) ประมวลกฎหมายอาญา

๒๐) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ (จำกัดเวลาสำหรับการเล่นและการจำหน่ายในสถานโบลิ่ง สถานเล่นสเก็ต ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม) ลงวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๒๑) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ (สถานบริการ) ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒
๒๒) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (การควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน) ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๒๓) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๓ (กำหนดเวลาการจำหน่ายสุราและดื่มสุรา) ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕
๒๔) พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗
๒๕) พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕
๒๖) พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ. ๒๔๙๖
๒๗) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๗
๒๘) พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. ๒๔๘๙
๒๙) พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. ๒๔๙๐
๓๐) พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗
๓๑) พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐
๓๒) พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔
๓๓) พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙
๓๔) พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔
๓๕) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒
๓๖) พระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. ๒๔๘๙
๓๗) พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓
๓๘) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔
๓๙) พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐
๔๐) พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗
๔๑) พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘
๔๒) พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖
๔๓) พระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. ๒๕๐๒
๔๔) พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗
๔๕) พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘
๔๖) พระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓
๔๗) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒
๔๘) พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. ๒๔๗๔
๔๙) พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕
๕๐) พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๔

๕๑) พระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พ.ศ. ๒๔๘๗
๕๒) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓
๕๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. ๒๔๘๓
๕๔) พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พ.ศ. ๒๔๗๘
๕๕) พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘
๕๖) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒
๕๗) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙
๕๘) พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒
๕๙) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
๖๐) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕
๖๑) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕
๖๒) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖
๖๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔
๖๔) พระราชบัญญัติยกเว้นค่าธรรมเนียมบางประเภทให้แก่ทหารผ่านศึกนอกประจำการและครอบครัวทหารผ่านศึกซึ่งเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕
๖๕) พระราชบัญญัติยกเว้นค่าธรรมเนียมบางประเภทให้แก่ผู้ได้รับพระราชทานเหรียญกล้าหาญ พ.ศ. ๒๕๒๖
๖๖) พระราชบัญญัติยศและเครื่องแบบผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗
๖๗) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗
๖๘) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
๖๙) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและพม่าตอนแม่น้ำสาย พ.ศ. ๒๔๘๓
๗๐) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและพม่า ตอนแม่น้ำรวก พ.ศ. ๒๔๘๓
๗๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากการเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างสยาม และพม่า ตอนแม่น้ำปากจั่น พ.ศ. ๒๔๘๙
๗๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. ๒๕๔๓
๗๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๓๓
๗๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. ๒๕๔๓
๗๕) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ. ๒๕๔๓
๗๖) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ พ.ศ. ๒๕๒๗
๗๗) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนบังคลาเทศ พ.ศ. ๒๕๔๓
๗๘) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พ.ศ. ๒๕๒๒

๗๙) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. ๒๕๔๑
๘๐) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ. ๒๕๓๐
๘๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๒๑
๘๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔
๘๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามและเบลเยี่ยม พ.ศ. ๒๔๗๙
๘๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับแซนซีนาร์และเกาะซอลอมอน ในอารักขาของอังกฤษ พ.ศ. ๒๔๘๐
๘๕) พระราชบัญญัติวินัยกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๕๐๙
๘๖) พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องในการรบ พ.ศ. ๒๔๘๕
๘๗) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘
๘๘) พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒
๘๙) พระราชบัญญัติสำรวจการกักตุนโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๗
๙๐) พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. ๒๕๒๘
๙๑) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐
๙๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพตามมาตรา ๑๔๘ (๓) (๔) และ (๕) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐
๙๓) พระราชบัญญัติระงับการนับเวลาราชการทวีคูณในระหว่างเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ พ.ศ. ๒๕๑๙
๙๔) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐
๙๕) พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑
๙๖) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗
๙๗) พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕
๙๘) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙
๙๙) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖
๑๐๐) พระราชบัญญัติสถานสินเชื่อท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๐๑) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๑๐๒) พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
๑๐๓) พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๒๒
๑๐๔) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๐๕) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒
๑๐๖) พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๐๗) พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓
๑๐๘) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๔๗
๑๐๙) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐
๑๑๐) พระราชบัญญัติเครื่องแบบเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๐๙
๑๑๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

๑๑๒) พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๑๓) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๑๔) พระราชบัญญัติกำหนดราคาปานกลางของที่ดินสำหรับการประเมินภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๒๙
๑๑๕) พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๐๓
๑๑๖) พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗
๑๑๗) พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. ๒๕๒๗
๑๑๘) พระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๔
๑๑๙) พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๐๐
๑๒๐) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๕
๑๒๑) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๐๘
๑๒๒) พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. ๒๕๑๐
๑๒๓) พระราชบัญญัติรถยนตร์ พ.ศ. ๒๕๒๒
๑๒๔) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๒๕) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๒๖) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕
๑๒๗) พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๗
๑๒๘) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๒๙) พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒
๑๓๐) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗
๑๓๑) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐
๑๓๒) พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. ๒๕๔๐
๑๓๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

๗. กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง

กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง หมายถึงกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการหรือร่วมรักษาการซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมการปกครองเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ประกอบด้วยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ๘๖ ฉบับ[๑๑] ดังนี้

๑) กฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลเจ้า พ.ศ. ๒๔๖๓

---

[๑๑] พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งมีประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รักษาการ (ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนที่ ๗๒ ก/หน้า ๑๒/๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓)

๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ - ๓ สมาคม มูลนิธิ
๓) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๔) ประมวลกฎหมายอาญา
๕) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๕ (จำกัดเวลาสำหรับการเล่นและการจำหน่ายในสถานโบลิ่ง สถานเล่นสเก็ต ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม) ลงวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๖) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ (สถานบริการ) ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒
๗) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ (การควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน) ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๘) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๓ (กำหนดเวลาการจำหน่ายสุราและดื่มสุรา) ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕
๙) พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗
๑๐) พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕
๑๑) พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ. ๒๔๙๖
๑๒) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๗
๑๓) พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. ๒๔๘๙
๑๔) พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๔๙๐
๑๕) พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗
๑๖) พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐
๑๗) พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔
๑๘) พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙
๑๙) พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔
๒๐) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒
๒๑) พระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. ๒๔๘๙
๒๒) พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓
๒๓) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔
๒๔) พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐
๒๕) พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗
๒๖) พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘
๒๗) พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖
๒๘) พระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. ๒๕๐๒
๒๙) พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗
๓๐) พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธะไมตรีระหว่างประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘

๓๑) พระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓
๓๒) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒
๓๓) พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. ๒๔๗๔
๓๔) พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕
๓๕) พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๔
๓๖) พระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พ.ศ. ๒๔๘๗
๓๗) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓
๓๘) พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. ๒๔๘๓
๓๙) พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พ.ศ. ๒๔๗๘
๔๐) พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘
๔๑) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒
๔๒) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙
๔๓) พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒
๔๔) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
๔๕) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕
๔๖) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕
๔๗) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖
๔๘) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔
๔๙) พระราชบัญญัติยกเว้นค่าธรรมเนียมบางประเภทให้แก่ทหารผ่านศึกนอกประจำการและครอบครัวทหารผ่านศึกซึ่งเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕
๕๐) พระราชบัญญัติยกเว้นค่าธรรมเนียมบางประเภทให้แก่ผู้ได้รับพระราชทานเหรียญกล้าหาญ พ.ศ. ๒๕๒๖
๕๑) พระราชบัญญัติยศและเครื่องแบบผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗
๕๒) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗
๕๓) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
๕๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและพม่าตอนแม่น้ำสาย พ.ศ. ๒๔๘๓
๕๕) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและพม่า ตอนแม่น้ำรวก พ.ศ. ๒๔๘๓
๕๖) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนสัญชาติ เนื่องจากการเปลี่ยนเส้นเขตแดนระหว่างสยามและพม่าตอนแม่น้ำปากจั่น พ.ศ. ๒๔๘๙
๕๗) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. ๒๕๔๓
๕๘) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๓๓
๕๙) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. ๒๕๔๓

๖๐) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี พ.ศ. ๒๕๔๓

๖๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ พ.ศ. ๒๕๒๗

๖๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนบังคลาเทศ พ.ศ. ๒๕๔๓

๖๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พ.ศ. ๒๕๒๒

๖๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. ๒๕๔๑

๖๕) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ. ๒๕๓๐

๖๖) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๒๑

๖๗) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔

๖๘) พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามและเบลเยี่ยม พ.ศ. ๒๔๗๙

๖๙) พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับแซนซีนาร์และเกาะซอลอมอนในอารักขาของอังกฤษ พ.ศ. ๒๔๘๐

๗๐) พระราชบัญญัติวินัยกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๕๐๙

๗๑) พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องในการรบ พ.ศ. ๒๔๘๕

๗๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘

๗๓) พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒

๗๔) พระราชบัญญัติสำรวจการกักตุนโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๗

๗๕) พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. ๒๕๒๘

๗๖) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐

๗๗) พระราชบัญญัติว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมชันสูตรพลิกศพตามมาตรา ๑๔๘ (๓) (๔) และ (๕) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐

๗๘) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐

๗๙) พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑

๘๐) พระราชบัญญัติระงับการนับเวลาราชการทวีคูณในระหว่างเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ พ.ศ. ๒๕๑๙

๘๑) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗

๘๒) พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พุทธศักราช ๒๔๘๓

๘๓) พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕

๘๔) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙

๘๕) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

๘๖) พระราชบัญญัติสถานสินเชื่อท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๑๘

บทที่ ๒

กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง

๑. หมวด ก.

กฎเสนาบดีว่าด้วยที่กุศลสถานชนิดศาลจ้าว

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติลักษณปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๓ ให้กรมการอำเภอมีน่าที่คอยตรวจตราอุดหนุนผู้ปกปักรักษา อย่าให้ผู้ใดรุกล้ำเบียดเบียนที่วัดหรือที่กุศลสถานอย่างอื่น อันเปนของกลางสำหรับมหาชนนั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า ที่ศาลจ้าวซึ่งเปนสถานที่เคารพและกระทำพิธีกรรมตามลัทธิของประชาชนบางจำพวกในกรุงสยาม นับว่าเปนที่กุศลสถานสำหรับมหาชนประเภทหนึ่ง ซึ่งสมควรจะวางระเบียบการปกปักรักษาขึ้นไว้ให้เปนหลักถาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลแลเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ตั้งกฎข้อบังคับขึ้นตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ดังต่อไปนี้

ว่าด้วยการใช้กฎและอธิบายคำ

ข้อ ๑ กฎนี้ใช้เฉภาะแต่ศาลจ้าวที่ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐบาลเปนเจ้าของหรือเปนผู้ปกปักรักษาเท่านั้น

ข้อ ๒ คำบางคำที่มิได้ มีคำหมายให้เข้าใจเปนอย่างอื่นแล้วให้พึงเข้าใจดังนี้ คือ

ก. คำว่า ศาลเจ้า นั้น หมายความว่า สถานที่ก่อสร้างขึ้นเปนทรวดทรงสำหรับประดิษฐานรูปเคารพ และกระทำพิธีกรรมตามลัทธิของคนบางจำพวก เช่นชนจีนเปนต้น และให้หมายความรวมตลอดถึงสถานที่ถาวร ซึ่งสร้างขึ้นประกอบกับศาลจ้าว เช่นโรงสำหรับกินแจ เปนต้น

ข. คำว่า ที่ศาลจ้าว นั้น หมายความถึงที่ดินที่ศาลจ้าวตั้งอยู่และหมายความตลอดเขตร์บริเวณที่ดินของศาลจ้าวด้วย

ค. คำว่า ใบอนุญาตตั้ง นั้น หมายความว่า หนังสือที่ผู้มีอำนาจตามกฎนี้ออกให้ไว้แก่ผู้จัดการปกครองศาลจ้าวหรือผู้ตรวจตราสอดส่องกิจการในศาลจ้าว

ฆ. คำว่า ผลประโยชน์ นั้น หมายความว่าทรัพย์สมบัติรายได้อันพึงบังเกิดมีแก่ศาลจ้าวนั้นๆ แลหมายความตลอดถึงรายจ่ายด้วย

ว่าด้วยที่ดินที่ศาลจ้าวตั้งอยู่

ข้อ ๓ ศาลจ้าวที่ตั้งอยู่ในที่ดินเอกชนมีกรรมสิทธิ์เปนเจ้าของนั้นไม่เกี่ยวกับกฎฉบับนี้ เว้นไว้แต่เอกชนผู้มีกรรมสิทธิ์เปนเจ้าของได้อุทิศที่ดินของตนให้เปนสมบัติสำหรับศาลจ้าวโดยสิทธิ์ขาดในขณะใด ที่ดินนั้นย่อมตกมาอยู่ในความปกครองรักษาของรัฐบาลพึงทำนุบำรุงเพื่อประโยชน์มหาชนตามความในกฎนี้

ข้อ ๔ ที่ดินที่ศาลจ้าวตั้งอยู่ในที่ดินของรัฐบาลก็ดี หรือในที่ดินของเอกชนแต่ได้อุทิศให้เปนสมบัติสำหรับศาลจ้าวโดยสิทธิ์ขาดแล้วก็ดี ในเขตร์กรุงเทพมหานครให้มีโฉนดไว้ในนามกรมพระนครบาลหัวเมืองนอกจากเขตร์กรุงเทพมหานครให้มีโฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินไว้ในนามกรมปกครองกระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้น

ข้อ ๕ ผู้ใดมีความปรารถนาจะอุทิศที่ดินของตนที่มีหรือยังไม่มีศาลจ้าวตั้งอยู่แล้วให้เปนสมบัติสำหรับศาลจ้าวโดยสิทธิ์ขาด ให้ยื่นเรื่องราวสำแดงความปราถนาเปนลายลักษณ์อักษรมอบหมายให้แก่นายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ๆ ที่ดินตั้งอยู่

ในเรื่องราวที่จะยื่นต้องมีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

(ก) ชื่อและที่อยู่ของผู้ซึ่งจะอุทิศที่ดินให้

(ข) รายการละเอียดของที่ดินซึ่งจะอุทิศให้พร้อมทั้งน่าโฉนดหรือหลักถานสิ่งสำคัญสำหรับที่ดินนั้นกำกับไปด้วย

ข้อ ๖ ที่ศาลจ้าวแห่งใดซึ่งตกอยู่ในความปกครองของรัฐบาลตามกฎนี้ ถ้าผู้ใดจะกระทำการก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงหรือมีความประสงค์จะทำการสฐาปนาต่อเติมขึ้นใหม่ก็ดี ให้แจ้งความประสงค์เปนลายลักษณ์อักษรต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ๆ ที่ดิน ตั้งอยู่เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัดสมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วจึงกระทำการนั้นได้

ข้อ ๗ ในที่ซึ่งยังมีศาลจ้าวตั้งอยู่ตราบใด โดยปรกติจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงฐานะเปนอย่างอื่นเว้นไว้แต่ศาลจ้าวนั้นจะได้เลิกร้างไปหมดแล้ว หรือว่ารัฐบาลมีความจำเปนที่จะต้องใช้ประโยชน์ในราชการโดยตรง

ข้อ ๘ ที่ดินที่ยังมีศาลจ้าวตั้งอยู่ณบัดนี้ก็ดี หรือปรากฏว่าได้เคยมีศาลจ้าวตั้งอยู่ก็ดี ถ้าแม้พิสูตรไม่ได้ความแน่นอนว่ากรรมสิทธิ์ได้ตกเปนของเอกชน ก็ให้ลงสันนิษฐานว่าเปนที่ดินสำหรับศาลจ้าวอยู่ในความปกครองของรัฐบาล

ว่าด้วยฐานะของศาลจ้าวและทะเบียนศาลจ้าว

ข้อ ๙ ศาลจ้าวที่ได้ก่อสร้างขึ้นด้วยวัตถุมีฐานะอันมั่นคงถาวรนอกจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของเอกชนมีกรรมสิทธิ์เปนเจ้าของ ให้มีทะเบียนบาญชีไว้ ให้เปนหลักฐาน

ข้อ ๑๐ ทะเบียนบาญชีศาลจ้าว ให้มีรายการดังนี้ คือ

๑ เลขลำดับจำนวนศาลจ้าว

๒ ชื่อศาลจ้าว

๓ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ศาลจ้าวตั้งอยู่

๔ ชื่อ และอายุ ผู้ปกครองศาลจ้าว และผู้ตรวจตราสอดส่อง

๕ ชื่อแส้สกุล ชาติกำเนิด และบังคับสังกัดมูลนาย ของผู้ปกครองศาลจ้าว และผู้ตรวจตราสอดส่อง

๖ อาชีวะ และที่สำนักอาศัย ของผู้ปกครองศาลจ้าว และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ว่าด้วยการตั้งและถอน
ผู้จัดการปกครองศาลจ้าว และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ข้อ ๑๑ การรักษาหรือกระทำกิจเพื่อประโยชน์แก่ศาลจ้าวโดยเฉภาะนั้น ให้มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวขึ้นไว้ แล้วแต่อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะกำหนดโดยสมควรแก่ศาลจ้าวแห่งใด หรือหลายศาลจ้าวรวมกัน จะให้มีผู้จัดการปกครองแลผู้ตรวจตราสอดส่องมากน้อยเพียงใดก็ได้

ข้อ ๑๒ ผู้ที่สมควรจะเปนผู้จัดการปกครอง และผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวได้นั้น ต้องประกอบพร้อมด้วยองค์คุณสมบัติ คือ

๑ ต้องเปนผู้มีความเคารพนับถือในลัทธินั้น

๒ ต้องเปนคนที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป

๓ ต้องเปนคนมีหลักถานในอาชีวะหรือมีหลักทรัพย์ดี

๔ ต้องเปนคนที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาของศาล ฐานเปนอั้งยี่หรือส้องโจรผู้ร้าย ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ สลัดกันโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ หรือรับของโจร และไม่เคยโต้เถียงกรรมสิทธิ์ที่ศาลจ้าว

๕. ต้องเปนคนที่อยู่ในใต้บังคับกฎหมายฝ่ายสยาม

ข้อ ๑๓ ผู้ใดมีความปราถนาจะเปนผู้จัดการปกครองหรือเปนผู้ตรวจสอดส่องศาลจ้าว ถ้าในเขตร์กรุงเทพมหานครให้ยื่นเรื่องราวต่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด นอกจากเขตร์กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นเรื่องราวต่อสมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาเหตุผลประกอบพร้อมด้วยองค์คุณสมบัติดังว่ามาในข้อ ๑๒ นั้นแล้ว ก็ให้ออกใบอนุญาตตั้งได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๔ เมื่อผู้ใดได้รับอนุญาตตั้งตามความในข้อ ๑๓ แล้ว โดยปรกติย่อมมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้ คือ

ก. ผู้จัดการปกครองศาลจ้าวมีอำนาจและน่าที่จัดการทั่วไปในกิจการเพื่อประโยชน์แก่ศาลจ้าวโดยฐานะและกาลอันสมควร และมีอำนาจน่าที่เข้าเปนโจทก์หรือจำเลยในอรรถคดีทั้งแพ่งและอาญาอันเกี่ยวด้วยเรื่องศาลจ้าวทุกประการ

ข. ผู้ตรวจตราสอดส่อง มีอำนาจและน่าที่ตรวจตรากิจการอันเกี่ยวด้วยศาลจ้าวทุกประการ ตลอดถึงสรรพทะเบียนบาญชีทั้งปวงอันเนื่องด้วยกิจการหรือผลประโยชน์ สำหรับศาลจ้าวครอบงำเหนือผู้จัดการปกครองศาลจ้าวนั้น

ข้อ ๑๕ กิจการสำหรับศาลจ้าว ซึ่งเปนกิจที่ชอบด้วยกฎหมายให้ผู้จัดการปกครองกับผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าว ปรองดองพร้อมใจตกลงกระทำไปได้ ถ้ามีความเห็นแตกต่างกัน ให้อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเปนผู้ชี้ขาด แล้วกระทำไปตามคำชี้ขาดนั้น

ข้อ ๑๖ ถ้าและเมื่อได้มีอรรถคดีพิพาทกันด้วยเรื่องศาลจ้าว จะเริ่มเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วก็ดี หรือว่าเมื่อถึงที่สุดแล้วก็ดี ให้ผู้จัดการปกครองศาลจ้าวแจ้งเหตุการณ์ให้อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบทุกครั้ง

ข้อ ๑๗ เมื่อใดความปรากฏขึ้นชัดเจน หรือสงไสยว่ามีการสมคบกับเปนอั้งยี้ หรือส้องโจรผู้ร้าย หรือสมคบกันเล่นการพนันที่กฎหมายห้าม ในศาลจ้าวหรือในสถานที่ต่างๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ศาลจ้าวใด ให้ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจสอดส่องศาลจ้าวนั้นรายงานแจ้งเหตุการณ์ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่โดยละเอียด

ข้อ ๑๘ ผู้ใดได้รับใบอนุญาตตั้งให้เปนผู้จัดการปกครองหรือเปนผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวแล้ว ภายหลังความปรากฏว่าผู้นั้นบกพร่องด้วยองค์คุณสมบัติดังว่ามาในข้อ ๑๒ นั้นก็ดี หรือได้ประพฤติการทุจริตต่อน่าที่อย่างใดๆ ก็ดี หรือขัดขืนไม่แจ้งเหตุการณ์ดังว่ามาในข้อ ๑๖, ๑๗ นั้นก็ดี อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะสั่งถอนและเรียกใบอนุญาตตั้งคืนจากผู้นั้นเสียก็ได้

บรรดาสมุดบาญชีอันเกี่ยวด้วยศาลจ้าวนั้นให้มอบแก่ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งอธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะสั่งให้มอบทั้งสิ้น

ข้อ ๑๙ ผู้ใดได้มีตำแหน่งเปนผู้จัดการปกครอง หรือเปนผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวอยู่แล้วแต่ก่อนออกกฎนี้ ให้ยื่นเรื่องราวขอใบอนุญาตตั้งเสียตามกฎนี้ภายในเวลา ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่ออกกฎนี้เปนต้นไป และต้องปฏิบัติการตามกฎนี้ทุกประการ ถ้ามิฉนั้นให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีตำแหน่งหน้าที่อย่างใดเลย

ว่าด้วยประโยชน์อันเกินแก่ศาลจ้าว

ข้อ ๒๐ ถ้าในที่ใดเมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรที่จะสั่งให้ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวทำหรือยื่นบาญชีแสดงผลประโยชน์รายได้รายจ่าย เปนรายเดือนหรือรายปีหรือเปนพิเศษในขณะใดก็มีอำนาจที่จะสั่งได้ และเมื่อเห็นสมควรที่จะสั่งให้โฆษนาการให้สาธารณชนทราบด้วยก็ได้

ข้อ ๒๑ ศาลจ้าวหรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ศาลจ้าวก็ดี และบรรดาสมุดบาญชีอันเกี่ยวด้วยผลประโยชน์สำหรับศาลจ้าวก็ดี เมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเปนการสมควรก็มีอำนาจที่จะสั่งให้กรมการอำเภอเข้าไปตรวจตรา หรือเรียกเอามาตรวจตราในเวลาใดก็ได้

กำหนดโทษผู้กระทำผิด

ข้อ ๒๒ ผู้ใดบังอาจบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์สำหรับศาลจ้าว หรือเข้าไปในที่นั้นๆ โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปซ่อนตัวอยู่โดยไม่มีเหตุสมควรที่จะเข้าไป หรือเมื่อผู้มีความชอบธรรมได้ว่ากล่าวขับไล่ให้ออกไปแล้วยังขืนอยู่อีก ผู้นั้นมีความผิดให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือทั้งสองสถาน

ถ้าการกระทำผิดเช่นว่ามาข้างบนนี้ ได้กระดำในเวลาค่ำคืนก็ดี กระทำโดยใช้อุบาย ใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขาก็ดี กระทำโดยมีสาตราวุธก็ดี หรือคุมสมัคพรรคพวกตั้งแต่ ๓ คน หรือกว่า ๓ คนขึ้นไปบุกรุกก็ดี ผู้กระทำผิดเช่นว่านี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ข้อ ๒๓ ผู้เจตนาขัดขวางมิให้ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวได้กระทำการตามน่าที่โดยปรกติ มีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่า ๒๐๐ บาท

ข้อ ๒๔ ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวขัดขืนไม่ยอมมอบบรรดาสมุดบาญชีตามความในข้อ ๑๘ ตอนที่ ๒ ก็ดีหรือได้มอบให้ไม่สิ้นเชิงก็ดี หรือขัดขืนไม่ทำตามคำสั่งดังว่ามาในข้อ ๒๐ ก็ดี มีความผิดถานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาชญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒

และถ้าได้ทำบาญชียื่น หรือประกาศโฆษนาการตามความในข้อ ๒๐ นั้น โดยลักษณอันเปนเท็จ ถ้าการที่ทำลงไปนั้นยังไม่ถึงเปนความผิดตามประมวลกฎหมายอาชญา ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่า ๒๐๐ บาท

ข้อ ๒๕ ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวซึ่งได้ถูกถอนและเรียกใบอนุญาตตั้งคืนเสียแล้ว ดังว่าไว้ในข้อ ๑๘ ตอนที่ ๑ ยังคงขืนทำการอยู่ในตำแหน่งเดิมก็ดี หรือละเว้นไม่รายงานแจ้งเหตุการณ์ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ดังว่าไว้ในข้อ ๑๗ ก็ดี มีความผิดให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

ผู้ใดมีน่าที่เปนผู้จัดการปกครองศาลจ้าวอยู่แล้วแต่ก่อนออกกฎนี้ ไม่ปฏิบัติตามข้อ ๑๙ และคงทำการอยู่ต่อไปอีก ผู้นั้นมีความผิดควรลงอาชญาดังกล่าวมาข้างบนนี้

กฎนี้ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์ วิสิษฐ์ศักดิ์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

พระราชกำหนด
การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
พ.ศ. ๒๕๒๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๗
เป็นปีที่ ๓๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗”

มาตรา ๒[๑] พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกำหนดนี้

“กู้ยืมเงิน”[๒] หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าร่วมลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือของผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใด และไม่ว่าการรับหรือจ่ายเงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้น จะกระทำด้วยวิธีการใดๆ

“ผลประโยชน์ตอบแทน”[๓] หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลอื่นจ่ายหรือจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด

“ผู้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงิน และในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลนั้นด้วย

“ผู้ให้กู้ยืมเงิน” หมายความรวมถึง บุคคลซึ่งผู้ให้กู้ยืมเงินระบุให้เป็นบุคคลที่ได้รับต้นเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้กู้ยืมเงิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกำหนดนี้

มาตรา ๔[๔] ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงิน ตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณาประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุน โดย

(๑) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(๒) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

มาตรา ๕ ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน

(ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด หรือ

(ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือ

(ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ หรือ

(ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน หรือ

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(๒) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา ๔ ทั้งนี้ เว้นแต่ผู้นั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือของบุคคลที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้าง หรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียง ก็จะต้องพิสูจน์ได้ว่ากรณีดังกล่าวได้เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติอันไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณอัตราผลประโยชน์ตอบแทนตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินได้จ่ายหรือจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่มิใช่เป็นตัวเงิน ให้คำนวณมูลค่าของผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวออกเป็นจำนวนเงิน

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินไม่เปิดช่องให้คำนวณผลประโยชน์ตอบแทนเป็นจำนวนเงินแน่นอนได้ ให้ประมาณการจากอัตราผลประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำที่คาดว่าผู้ให้กู้ยืมเงินจะได้รับหากจะมีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนนั้น[๕]

มาตรา ๗ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ใดได้กระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือกระทำการตามมาตรา ๕ (๑) หรือ (๒) (ก) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเรียกให้ผู้นั้นหรือบุคคลใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การตรวจสอบถึงการกู้ยืมเงิน มาให้ถ้อยคำ

(๒) สั่งให้บุคคลดังกล่าวตาม (๑) รายงานสภาพกิจการของตนตลอดจนสินทรัพย์และหนี้สินทั้งหมดของตน

(๓) สั่งให้บุคคลดังกล่าวตาม (๑) นำบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินมาตรวจสอบ

(๔) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อทำการตรวจสอบหรือค้นบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นของบุคคลดังกล่าวตาม (๑) ในการนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นให้ปฏิบัติการเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือค้น ตามควรแก่เรื่อง และให้มีอำนาจยึดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานเหล่านั้น มาตรวจสอบได้

การเรียกหรือการสั่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันได้รับหนังสือเรียกหรือคำสั่ง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบหรือค้นตาม (๔) แล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำการต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

มาตรา ๘ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กู้ยืมเงินผู้ใดที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สิน และเห็นสมควรให้มีการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นไว้ก่อนเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นไว้ก่อนได้ แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เกินกว่าเก้าสิบวันไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีมีการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อได้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ใดไว้ตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กู้ยืมเงินที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สิน แต่ยังไม่สมควรสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีล้มละลายต่อไปตามมาตรา ๑๐

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ เมื่อพนักงานอัยการได้ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ใดในความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ถ้าผู้ให้กู้ยืมเงินร้องขอ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกต้นเงินคืนให้แก่ผู้นั้นได้ และจะเรียกผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้นั้นด้วยก็ได้ ในการนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องผู้กู้ยืมเงินที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ เป็นบุคคลล้มละลายได้ เมื่อ

(๑) เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินได้

(๒) เป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินรายหนึ่งหรือหลายรายเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท และ

(๓) หนี้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

การฟ้องคดีล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินกระบวนพิจารณาไปตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย โดยให้ถือว่าพนักงานอัยการมีฐานะ และสิทธิหน้าที่เสมือนเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ และให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าฤชาธรรมเนียม หรือการต้องวางเงินประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายดังกล่าว

ในการพิจารณาคดีล้มละลาย ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด

ในการพิพากษาคดีล้มละลายตามมาตรานี้ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับส่วนแบ่งทรัพย์สินของเจ้าหนี้ในลำดับ (๘) ของมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนที่เจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินแต่ละรายได้รับมาแล้วก่อนมีการดำเนินคดีล้มละลายประกอบด้วย

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑/๑[๒] ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ให้ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดมีสิทธิได้รับเงินสินบนและให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นหรือจับกุมผู้กระทำความผิดมีสิทธิได้รับเงินรางวัล โดยให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจากค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดได้ชำระต่อศาลเมื่อคดีถึงที่สุด

การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้จ่ายเป็นจำนวนรวมกันแล้วร้อยละยี่สิบห้าของค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาล

หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับเงินสินบนและเงินรางวัล การกำหนดส่วนแบ่งในระหว่างผู้มีสิทธิหลายราย และการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๑๒ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๓ ผู้ใดขัดขวาง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๔) หรือมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๔ ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๑๕[๗] ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคล ซึ่งปรากฏพยานหลักฐานว่ามีพฤติกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลด้วย

มาตรา ๑๕/๑[๘] ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ถ้าได้กระทำความผิดนั้นซ้ำอีกในระหว่างรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษอยู่ก็ดี หรือภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกหนึ่งเท่าของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๑๕/๒[๙] ในกรณีคนต่างด้าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ให้เนรเทศผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ถ้าผู้นั้นจะต้องรับโทษก็ให้รับโทษก่อน

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ใดได้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๔๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ และการกระทำของผู้นั้นมีลักษณะเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๗ การกู้ยืมเงินที่มีลักษณะเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ ซึ่งมีสัญญาหรือข้อตกลงการกู้ยืมเงินที่ได้กระทำไว้ก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้สัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวเท่าที่มีผลผูกพันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ยังคงมีผลใช้ได้ต่อไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด ให้สัญญาหรือข้อตกลงนั้นมีผลผูกพันได้ต่อไป และให้สิ้นสุดลงเมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันให้สัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวสิ้นสุดลงก่อนกำหนดนั้น หรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะใช้สิทธิเรียกให้ชำระหนี้หรือชำระหนี้หรือบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ตามสิทธิของตนก่อนกำหนดนั้น

(๒) ถ้าสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวมีระยะเวลาสิ้นสุดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้สัญญาหรือข้อตกลงนั้นสิ้นสุดลงตามที่ได้สัญญาหรือตกลงไว้นั้น เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันให้สัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวสิ้นสุดลงก่อนกำหนดนั้น หรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ตามสิทธิของตนก่อนกำหนดนั้น

(๓) ถ้าสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวมีระยะเวลาสิ้นสุดภายหลังหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้สัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ เว้นแต่คู่สัญญาจะมาจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคสองภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ก็ให้ข้อสัญญาหรือข้อตกลงนั้นสิ้นสุดลงตามที่ได้จดทะเบียนไว้ อย่างไรก็ตาม ไม่เป็นการตัดสิทธิคู่สัญญาที่จะตกลงกันให้สัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวสิ้นสุดลงก่อนกำหนดนั้น หรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงตามสิทธิของตนก่อนกำหนดนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนสัญญาหรือข้อตกลงตาม (๓) ของวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในกรณีที่มีการยื่นคำขอจดทะเบียนโดยคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว พนักงานเจ้าหน้าที่จะจดทะเบียนให้ได้ต่อเมื่อได้มีหนังสือสอบถามไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งและคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้ให้ความยินยอมและยอมรับข้อความในสัญญาหรือข้อตกลงที่นำมาขอจดทะเบียนนั้นแล้ว

ในการรับจดทะเบียน ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าสัญญาหรือข้อตกลงใดกระทำขึ้นหลังวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งปฏิเสธการจดทะเบียนพร้อมทั้งให้เหตุผลต่อผู้ขอจดทะเบียน ถ้าผู้ขอจดทะเบียนไม่เห็นด้วย ให้มีสิทธิไปร้องขอต่อศาลภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ศาลมีคำวินิจฉัยแสดงว่าสัญญาหรือข้อตกลงนั้นได้กระทำขึ้นก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ และให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติมาตรานี้ มีผลใช้บังคับในทางแพ่งและไม่มีผลเป็นการลบล้างความผิดอาญาแต่อย่างใด

มาตรา ๑๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกำหนดนี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประจวบ สุนทรางกูร
รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ เนื่องจากขณะนี้ปรากฏว่า มีการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยมีการจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตอบแทนให้สูงเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กู้ยืมเงินหรือผู้รับฝากเงินจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ โดยผู้กระทำได้ลวงประชาชนที่หวังจะได้ดอกเบี้ยในอัตราสูงให้นำเงินมาเก็บไว้กับตนด้วยการใช้วิธีการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงเป็นเครื่องล่อใจ แล้วนำเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมหรือรับฝากเงินรายอื่น ๆ มาจ่ายเป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ฝากเงินรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฉ้อโกงประชาชน เพราะเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า ในที่สุดจะต้องมีประชาชนจำนวนมากไม่สามารถได้รับต้นเงินกลับคืนได้ และผู้กู้ยืมเงินหรือผู้รับฝากเงินกับผู้ที่ร่วมกระทำการดังกล่าวจะได้รับประโยชน์จากเงินที่ตนได้รับมา เพราะผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ฝากเงินไม่สามารถบังคับหรือติดตามให้มีการชำระหนี้ได้ อนึ่ง กิจการดังกล่าวนี้มีแนวโน้มจะขยายตัวแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการดำเนินการต่อไปย่อมจะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ประชาชนทั่วไป และจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ สมควรที่จะมีกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำดังกล่าว กับสมควรวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔[๑๐]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปรากฏว่ามีบุคคลประกอบกิจการโดยวิธีชักจูงให้ผู้อื่นส่งเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นให้แก่ตน และให้ผู้นั้นชักจูงผู้อื่นตามวิธีการที่กำหนด และแสดงให้ผู้ถูกชักจูงเข้าใจว่า ถ้าได้ปฏิบัติตามจนมีบุคคลอื่นอีกหลายคนเข้าร่วมต่อๆ ไปจนครบวงจรแล้ว ผู้ถูกชักจูงจะได้รับกำไรมากกว่าเงินหรือประโยชน์ที่ผู้นั้นได้ส่งไว้ ดังเช่นที่บางคนเรียกว่า แชร์ลูกโซ่ ในที่สุดการดำเนินการเช่นนั้นจะมิได้เป็นไปตามคำชักจูง แต่กลับจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้หลงเชื่อ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้ครอบคลุมถึงการกระทำดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕[๑๑]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันได้มีการหลอกลวงประชาชนให้นำเงินเข้ามาร่วมลงทุนในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนที่ถูกหลอกลวงแล้วยังเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจในวงกว้าง แต่บทบัญญัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ ในปัจจุบันไม่อาจใช้บังคับครอบคลุมแก่การกระทำดังกล่าวได้ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และกำหนดให้การโฆษณา หรือประกาศ หรือการกระทำใด ๆ ให้ประชาชนนำเงินเข้ามาร่วมลงทุนลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย ประกอบกับสมควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนความรับผิดของพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดซ้ำ และการเนรเทศผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนต่างด้าว รวมทั้งให้มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑/ตอนที่ ๑๖๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

[๒] มาตรา ๓ นิยามคำว่า “กู้ยืมเงิน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔

[๓] มาตรา ๓ นิยามคำว่า “ผลประโยชน์ตอบแทน” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔

[๔] มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๕] มาตรา ๖ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๖] มาตรา ๑๑/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๗] มาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๘] มาตรา ๑๕/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๙] มาตรา ๑๕/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

[๑๐] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๑๒๙/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑/๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔

[๑๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๒๒ ก/หน้า ๑/๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติ
กองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗
เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้บังคับในท้องที่ใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับในท้องที่ใด บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมีข้อความแย้งหรือขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับในท้องที่นั้น

หมวด ๑
การจัดตั้งกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา ๔ ให้จัดตั้งกองอาสารักษาดินแดนเป็นองค์การขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคล เรียกว่า “กองอาสารักษาดินแดน”

มาตรา ๕ กองอาสารักษาดินแดนแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

(๑) ส่วนกลาง

(๒) ส่วนภูมิภาค

มาตรา ๖[๒] ให้มีกรรมการคณะหนึ่งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน และไม่เกินยี่สิบคน เรียกว่า “คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นรองประธาน โดยตำแหน่ง ส่วนกรรมการอื่น เลขาธิการและรองเลขาธิการนั้น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๗[๓] คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน มีอำนาจและหน้าที่จัดและดำเนินงานกองอาสารักษาดินแดนโดยทั่วไปตามนโยบายและวิชาทางเทคนิคของสภาความมั่นคงแห่งชาติ และวางระเบียบและข้อบังคับสำหรับกองอาสารักษาดินแดน ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีรับสมัคร วิธีคัดเลือก และการให้ออกจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(๒) กำหนดยศ ชั้น ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(๓) กำหนดเหล่าของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(๔) กำหนดหลักสูตร การอบรม และการฝึก

(๕) กำหนดการใช้จ่ายและงบประมาณของกองอาสารักษาดินแดน

(๖) กำหนดการเก็บ รักษา และการใช้อาวุธ

มาตรา ๘ กองอาสารักษาดินแดนส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด และกองอาสารักษาดินแดนอำเภอ ตามชื่อท้องที่ที่ได้ประกาศตั้งขึ้น

มาตรา ๙ ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอำนาจการปกครองบังคับบัญชารวมทั้งการกำหนดอัตรากำลังของแต่ละหน่วยในกองอาสารักษาดินแดน ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ วินัยและการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา ๑๑ การเข้าเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนให้กระทำโดยวิธีรับสมัครผู้อาสา แต่ถ้าในท้องที่ใดไม่มีบุคคลสมัคร หรือมีบุคคลสมัครไม่เพียงพอตามความต้องการ จะกำหนดให้ท้องที่นั้นมีการเรียกบุคคลให้สมัครเพื่อคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกโดยพระราชกฤษฎีกาก็ได้ และให้ถือว่าผู้ที่ได้รับสมัครหรือได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ นับแต่วันได้รับสมัครหรือได้รับการคัดเลือก

มาตรา ๑๒ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนต้องมีคุณสมบัติและลักษณะดังนี้

(๑) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในท้องที่ที่เข้าเป็นสมาชิก

(๒) มีสัญชาติไทย

(๓) มีอายุตั้งแต่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์

(๔) มีร่างกายสมบูรณ์ และสมควรแก่การเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(๕) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร หรือนักบวชแห่งศาสนาใด

(๗) ไม่เป็นสมาชิกกองอาสากาชาด

(๘) ไม่เป็นทหารหรือตำรวจประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๙) ไม่เป็นผู้มีพฤติการณ์อันเป็นที่รังเกียจ เช่น เป็นคนเสเพลอันธพาล หรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย เป็นต้น

มาตรา ๑๓ ข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจะปฏิบัติหน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดนได้ในเมื่อไม่ติดราชการจำเป็น

มาตรา ๑๔ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมี ๓ ประเภท คือ

(๑) ประเภทสำรอง คือสมาชิกที่ยังไม่ได้เข้ารับการฝึกหัดและอบรม

(๒) ประเภทประจำกอง คือสมาชิกที่ได้รับการฝึกหัดและอบรม และบรรจุอยู่ในอัตรากำลัง

(๓) ประเภทกองหนุน คือสมาชิกที่ได้ปลดออกจากประจำกอง

มาตรา ๑๕ การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อรับสมัครหรือคัดเลือก

หมวด ๒
หน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา ๑๖[๔] กองอาสารักษาดินแดนมีหน้าที่

(๑) บรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก

(๒) ทำหน้าที่ตำรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

(๓) รักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม

(๔) ป้องกันจารกรรม สดับตรับฟัง และรายงานข่าว

(๕) ทำการช่วยให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการ และตัดทอนกำลังข้าศึก

(๖) เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น

มาตรา ๑๗ เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีหน้าที่

(๑) กระทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบ

(๒) ปฏิบัติตามหน้าที่ ระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา ๑๘ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนให้ทำการตามอำนาจหน้าที่ได้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอยู่ในบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

หมวด ๓
ธงประจำกอง เครื่องหมาย และเครื่องแบบ

มาตรา ๒๐ ให้มีธงประจำกอง และเครื่องหมายสำหรับกองอาสารักษาดินแดนกับเครื่องแบบสำหรับสมาชิก ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การอบรมและการฝึก

มาตรา ๒๑ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนต้องเข้ารับการอบรม การฝึกหัด และการฝึกซ้อมตามหลักสูตรและระยะเวลาที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา ๒๒ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนที่ถูกเรียกเข้ารับการอบรม การฝึกหัด และการฝึกซ้อมตามหลักสูตรของกองอาสารักษาดินแดนก็ดี หรือในเวลาปฏิบัติหน้าที่ก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างให้ความสะดวกแก่สมาชิกไม่ตัดเงินรายเดือนหรือค่าจ้างภายในกำหนดเวลาไม่เกินสองเดือน และไม่ตัดรอนสิทธิอันควรได้ของสมาชิกเหล่านั้น

หมวด ๕
สิทธิของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา ๒๓ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทประจำกองอาจได้รับสิทธิบางประการตลอดระยะเวลาที่ยังประจำกองอยู่ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา ๒๔ เมื่อสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่จะได้รับการรักษาพยาบาลตามที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา ๒๕ เมื่อสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประสบอันตรายถึงชีวิตหรือพิการทุพพลภาพเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้รับบำนาญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญโดยอนุโลม

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๖ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดแต่งเครื่องแบบ หรือประดับ หรือใช้ธง หรือเครื่องหมายที่กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ โดยไม่มีสิทธิที่จะแต่ง ประดับ หรือใช้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๘ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๒๒ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

หมวด ๗
เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่หรือสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในระหว่างทำการตามหน้าที่ ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๓๐[๕] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ วางระเบียบและออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การป้องกันประเทศชาติในสถานการณ์สงครามปัจจุบันเป็นหน้าที่ของประชาชนพลเมืองทุกคนที่จะต้องร่วมมือช่วยเหลือ และจะต้องได้รับการศึกษาอบรมเพื่อให้มีความรู้ในการที่จะป้องกันตนเองและประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและจัดหน่วยการบังคับบัญชาเตรียมไว้แต่เวลาปกติ

พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔[๖]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๗ บัญญัติให้คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนมีอำนาจหน้าที่จัดและดำเนินงานกองอาสารักษาดินแดนตามนโยบายและวิชาการทางเทคนิคของสภาป้องกันราชอาณาจักร แต่บัดนี้ สภาป้องกันราชอาณาจักรต้องถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ แล้ว สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ ให้สอดคล้องกันด้วย นอกจากนี้สมควรให้กองอาสารักษาดินแดนขึ้นอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงกลาโหมร่วมกัน และเพิ่มอำนาจและหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนในการกำหนดเหล่าของกองอาสารักษาดินแดน และกำหนดหน้าที่กองอาสารักษาดินแดนเพิ่มขึ้น

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๑/ตอนที่ ๑๔/หน้า ๒๘๕/๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗
[๒] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔
[๓] มาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔
[๔] มาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔
[๕] มาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔
[๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๑๙/หน้า ๒๔๕/๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

พระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗
บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๗
เป็นปีที่ ๔๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๗"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในบางจังหวัด พ.ศ. ๒๔๙๗

(๒) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในบางจังหวัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗

(๓) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในบางจังหวัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๘

(๔) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๓ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕

(๕) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐

(๖) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. ๒๕๒๕

มาตรา ๔ ให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรแล้ว และได้มีการจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดหนองบัวลำภูเพิ่มขึ้น สมควรปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว โดยกำหนดให้ใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรแทนการระบุชื่อจังหวัดทุกจังหวัด ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการใช้กฎหมายและเพื่อให้พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับกรณีที่มีการจัดตั้งจังหวัดเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องแก้ไขพระราชกฤษฎีกานี้อีก จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

[รก.๒๕๓๗/๓๖ก/๒๔/๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๗]

.

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๔๙๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ธงประจำกองอาสารักษาดินแดน มีลักษณะและสัณฐาน ดังนี้

ยอดคันธง เป็นรูปตรีทำด้วยโลหะสีทอง ตอนบนเป็นรูปพระขรรค์ทำด้วยโลหะสีเงินประดิษฐานพระพุทธรูปภายใน

ใต้ฐานยอดคันธงชิดกับมุมบนของธงด้านเสา มีแถบธงชาติเป็นโบหูกระต่ายห้อยทั้งสอง มีส่วนยาวเลยมุมธงด้านล่าง ชายแถบทั้งสองเป็นครุย

ธงสี่เหลี่ยม ลักษณะและสัณฐานเหมือนธงชาติมีส่วนและขนาดพองามพื้นธงมุมบนด้านหน้าใกล้คันธงมีพระมหามงกุฎและเลขหมายประจำรัชกาลสีเหลืองภายใต้มีอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อสีทองขลิบริมสีเหลือง รัศมีสีทอง

ตรงกึ่งกลางธงด้านหน้า มีรูปพระนเรศวรทรงช้างภายในวงกลมสีแดงมีขอบสีเหลือง มีตัวอักษรสีเหลืองเขียนว่า `กองอาสารักษาดินแดน' เป็นแถวโค้งโอบใต้รูปวงกลมดังกล่าว

ตรงกึ่งกลางธงด้านหลัง มีรูปช่อชัยพฤกษ์ มีอุณาโลมอยู่กลางภายใต้พระมหามงกุฎ

ริมชายธงตอนที่ตรงกับคันธงเป็นสีแดง ส่วนริมชายธงด้านอื่น ๆ เป็นครุยสีเหลือง

` ข้อ ๒ ธงประจำกอง กองอาสารักษาดินแดนจังหวัดมีลักษณะและสัณฐานเหมือนข้อ ๑ แต่ตัวอักษรด้านหน้าของธงให้มีชื่อจังหวัดเป็นตัวอักษรสีเหลืองใต้คำว่า `กองอาสารักษาดินแดน' ด้วย'

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗
พลเรือโท สุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มีพระราชกฤษฎีกาประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ในบางจังหวัดแล้ว จึงเป็นการสมควรกำหนดให้มีธงประจำกองกองอาสารักษาดินแดนขึ้น เพื่อเป็นที่หมาย ที่เคารพต่อไป

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้มีตำแหน่งผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน ดังต่อไปนี้

๑. ผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.บ.ช.
๒. รองผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า	ร.ผ.ช.
๓. ผู้ช่วยผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า	ช.ผ.ช.
๔. ผู้บัญชาการภาค	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.บ.ภ.
๕. รองผู้บัญชาการภาค	ใช้อักษรย่อว่า	ร.บ.ภ.
๖. ผู้บังคับการจังหวัด	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.ก.จ.
๗. รองผู้บังคับการจังหวัด	ใช้อักษรย่อว่า	ร.ก.จ.
๘. ผู้บังคับกองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.ก.ร.
๙. รองผู้บังคับกองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า	ร.ก.ร.
๑๐. ผู้บังคับหมวด	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.บ.ม.
๑๑. จ่ากองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า	จ.ก.ร.
๑๒. ผู้บังคับหมู่	ใช้อักษรย่อว่า	ผ.บ.หมู่

ข้อ ๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองผู้บัญชาการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทยและจเรตำรวจเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการ และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

นอกจากจะมีผู้ดำรงตำแหน่งตามความในวรรคแรก ให้ผู้บัญชาการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเป็นรองผู้บัญชาการหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการ และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

ข้อ ๓ ให้ผู้ว่าราชการภาคเป็นผู้บัญชาการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับการจังหวัด และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดอยู่ในภาค และในจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณี

ข้อ ๔ ให้นายอำเภอเป็นผู้บังคับกองร้อย เว้นแต่ในท้องที่อำเภอใดมีอัตรากำลังสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมากกว่าหนึ่งกองร้อยหรือไม่ถึงหนึ่งกองร้อยให้ผู้บังคับการเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นผู้บังคับกองร้อยนั้น และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

ผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ซึ่งสังกัดอยู่ในกองร้อยนั้น

ข้อ ๕ ผู้บัญชาการเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นรองผู้บัญชาการภาค รองผู้บังคับการจังหวัด และรองผู้บังคับกองร้อย และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนซึ่งสังกัดอยู่ในภาค จังหวัด อำเภอ หรือในกองร้อยนั้น แล้วแต่กรณี และให้เป็นผู้ช่วยของผู้บัญชาการภาค ผู้บังคับการจังหวัด หรือผู้บังคับกองร้อยตามลำดับ

ข้อ ๖ ผู้บัญชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นผู้บังคับหมวด จ่ากองร้อย และผู้บังคับหมู่ และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

ข้อ ๗ ให้มีเจ้าหน้าที่ในกองอาสารักษาดินแดนส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคตามที่ผู้บัญชาการเห็นสมควรและให้ผู้บัญชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งหรือถอดถอน

ข้อ ๘ อัตรากำลังของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนให้กำหนดดังนี้

(๑) กองร้อย ให้มีผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้บังคับบัญชา รองผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้ช่วยกองร้อยหนึ่งให้แบ่งออกเป็นสามหมวด และมีเจ้าหน้าที่ประจำกองร้อยอีกตามสมควร

(๒) หมวด ให้มีผู้บังคับหมวดเป็นผู้บังคับบัญชาหมวดหนึ่งแบ่งออกเป็นสี่หมู่นอกจากนี้อาจมีผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ตามที่เห็นสมควร

(๓) หมู่ ให้มีผู้บังคับหมู่เป็นผู้บังคับบัญชา มีอัตรากำลังและผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๙ การจัดตั้งกองร้อย และการจัดระเบียบภายในกองร้อยให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่ผู้บัญชาการจะได้กำหนดขึ้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗
พลเรือโท สุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ กำหนดตำแหน่งผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน และอำนาจการปกครองบังคับบัญชาตลอดถึงกำหนดอัตรากำลังของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

[รก. ๒๔๙๗/๓๙/๘๗๙/๒๒ มิถุนายน ๒๔๙๗]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๔๙๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑
ประเภทเครื่องแบบ

ข้อ ๑ เครื่องแบบสมาชิกกองอาสารักษาดินแดงมี ๒ ประเภท คือ
(๑) เครื่องแบบปกติ
(๒) เครื่องแบบฝึก

หมวด ๑
เครื่องแบบปกติ

ข้อ ๒ เครื่องแบบปกติประกอบด้วย
(๑) หมวดทรงหม้อตาลสีกากี
(๒) เสื้อคอพับหรือคอพับเปิดคอแขนยาวสีกากี
(๓) กางเกงขายาวสีกากี
(๔) เข็มขัดหนังสีน้ำตาล คาดทับขอบกางเกง
(๕) รองเท้าหุ้มส้นหนังสีดำหรือสีน้ำตาล
สมาชิกหญิงจะใช้หมวกหนีบ เสื้อแขนสั้นแบบหญิงหรือกระโปรงสีกากีก็ได้

หมวด ๒
เครื่องแบบฝึก

ข้อ ๓ เครื่องแบบฝึกประกอบด้วย
(๑) หมวดทรงหม้อตาล หมวกหนีบ หมวกแก๊ปทรงอ่อน หรือหมวกเหล็กสีกากี หรือกากีแกมเขียว
(๒) เสื้อคอพับ หรือคอพับเปิดคอแขนยาวหรือแขนสั้น สีกากีหรือสีกากีแกมเขียว

(๓) กางเกงขายาว ด้านหลังมีกระเป๋าพิเศษสำหรับบรรจุซองกระสุน ๒ กระเป๋า กางเกงขายาวหรือกางเกงขาสั้น สีกากีหรือสีกากีแกมเขียว

(๔) เข็มขัดหนังสีน้ำตาล เข็มขัดผ้าสีกากีหรือสีกากีแกมเขียว

(๕) รองเท้าหุ้มข้อหนังสีดำหรือสีน้ำตาล ในกรณีใช้กางเกงขายาวให้สวมรองเท้าหุ้มข้อทับขากางเกง หรือจะใช้สนับแข้งสีเดียวกับสีของรองเท้าด้วยก็ได้

สมาชิกหญิงจะใช้เสื้อแขนสั้นแบบหญิง หรือกระโปรงสีกากีหรือสีกากีแกมเขียวก็ได้

เครื่องแบบฝึกนี้เมื่อใช้สีใด ให้ใช้ส่วนประกอบสีเดียวกัน เว้นแต่รองเท้าให้เป็นไปตาม (๕)

ส่วนที่ ๒
ส่วนของเครื่องแบบ

หมวด ๑
หมวก

ข้อ ๔ หมวกมี ๔ แบบ คือ

(๑) หมวกทรงหม้อตาล มีกะบังดำมันและมีเครื่องประกอบดังนี้

ก. สายรัดคางสีดำกว้าง ๑ เซนติเมตร

ข. ดุมโลหะสีทองดุนเป็นรูปพระนเรศวรทรงช้าง ขนาดเล็กตรึงปลายสายรัดคางติดที่ข้างหมวก ที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม

ค. เครื่องหมายตราหน้าหมวก ทำด้วยโลหะสีทองดุนเป็นรูปอุนาโลมประดับด้วยช่อชัยพฤกษ์ มีพระมหามงกุฎครองอุนาโลมภายใต้อุนาโลมมีอักษรว่า "ไทยต้องเป็นไทย"

ง. ผ้าพันหมวกทำด้วยผ้า หรือสักหลาดพื้นสีดำขนาดกว้าง ๔ เซนติเมตรเป็นขอบและมีขลิบทำด้วยผ้า หรือสักหลาดสีเหลือง ขนาดกว้าง ๕ มิลลิเมตร ทั้งด้านบนและด้านล่าง

(๒) หมวกหนีบมีเครื่องประกอบ ดังนี้

ก. ขอบหมวกสีดำ ด้านบนขลิบด้วยผ้าหรือสักหลาดสีเหลือง กว้าง ๕ มิลลิเมตรโดยรอบ

ข. เครื่องหมายตราหน้าหมวก มีลักษณะเช่นเดียวกับที่กล่าวใน (๑) ค.แต่ขนาดเล็กกว่า ติดทางด้านซ้ายเหนือขอบหมวกห่างจากมุมพับ ๔ เซนติเมตร

(๓) หมวกแก๊ปอ่อนมีเครื่องหมายตราหน้าหมวกลักษณะเช่นเดียวกับที่กล่าวใน (๒) ข. ติดตรงกึ่งกลางด้านหน้าของหมวก

(๔) หมวกเหล็ก มีสายรัดคางสีเดียวกับหมวกกว้าง ๑ เซนติเมตร

หมวด ๒
เสื้อ

ข้อ ๕ เสื้อมี ๒ แบบ คือ

(๑) เสื้อคอพับ มีดุมที่คอและแนวอกเสื้อรวม ๕ ดุม แขนยาวรัดข้อมือ มีดุมข้างละ ๑ ดุม หรือแขนสั้นเพียงศอก มีกระเป๋าและปกที่อกเสื้อข้างละ ๑ กระเป๋า มีดุมขัดกระเป๋าข้างละ ๑ ดุม ที่มุมกระเป๋าด้านล่างและมุมปากกระเป๋าเป็นรูปตัดพองามกับมีอินทรธนูอ่อนทำด้วยผ้าสีเดียวกับเสื้อ เย็บเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมเรียวจากด้านไหล่ไปทางคอปลายมน ด้านไหล่กว้าง๔ เซนติเมตร เย็บติดกับตะเข็บเสื้อด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ยาวตามขนาดของบ่า ตอนปลายขัดดุมขนาดเล็กดุมทั้งสิ้นที่กล่าวนี้มีลักษณะกลมแบนทำด้วยวัตถุสีน้ำตาล ถ้าเป็นเสื้อชนิดแขนสั้นแบบหญิง ให้ใช้แขนสั้นเหนือศอกประมาณ ๕ เซนติเมตร

(๒) เสื้อคอพับเปิดคอ มีดุมที่แนวอกเสื้อระยะห่างกันพอสมควร และมีส่วนประกอบอย่างอื่นเช่นเดียวกับเสื้อคอพับตาม (๑)

เมื่อสวมเสื้อนี้ต้องสอดชายเสื้อให้อยู่ภายในกางเกงหรือกระโปรง

ในเวลาที่มิได้บังคับแถว หรือประจำแถว เมื่อใช้เสื้อแบบ (๑) สีกากีชนิดแขนยาว จะผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสีด้วยก็ได้ และให้สอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อใต้ดุมเม็ดที่ ๒

หมวด ๓
กางเกงและกระโปรง

ข้อ ๖ กางเกงมี ๓ แบบ คือ

(๑) กางเกงขายาวไม่พับปลายขา

(๒) กางเกงขายาวไม่พับปลายขา ด้านหลังมีกระเป๋าพิเศษสำหรับบรรจุซองกระสุน ๒ กระเป๋า

(๓) กางเกงขอสั้นเพียงเข่า

ข้อ ๗ กระโปรงยาวประมาณครึ่งน่อง มีจีบพับทบตรงกลางด้านหลังชายกระโปรงไม่บาน

หมวด ๔
เข็มขัด

ข้อ ๘ เข็มขัดมี ๒ แบบ คือ

(๑) เข็มขัดหนังเลี่ยน กว้าง ๔.๕ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตั้ง มีเข็มสำหรับสอดรู ๑ เข็ม

(๒) เข็มขัดผ้า กว้าง ๕ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะมีขอเกี่ยว

หมวด ๕
รองเท้า ถุงเท้า และสนับแข้ง

ข้อ ๙ รองเท้ามี ๒ แบบ คือ

(๑) รองเท้าหุ้มส้นหนังชนิดผูกเชือก

(๒) รองเท้าหุ้มข้อหนังชนิดผูกเชือก

รองเท้าทุกแบบต้องไม่มีลวดลายอย่างใด เวลาสวมรองเท้าต้องสวมถุงเท้าสีเดียวกับรองเท้า เว้นแต่เมื่อใช้กางเกงขานั้นให้สวมถุงเท้ายาวสีเดียวกับสีของกางเกง

ข้อ ๑๐ สนับแข้งหนังเลี่ยน ใช้ประกอบกับรองเท้าหุ้มข้อ

หมวด ๖
เครื่องหมายประกอบที่ไหล่เสื้อ

ข้อ ๑๑ เครื่องหมายประกอบที่ไหล่เสื้อ ทำด้วยผ้าหรือสักหลาดเป็นรูปอาร์มกว้าง ๗ เซนติเมตร ยาว ๙ เซนติเมตร ตอนบนเป็นพื้นสีดำกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนล่างเป็นพื้นสีธงชาติ กลัดติดที่โคนแขนเสื้อเครื่องแบบด้านไหล่ข้างซ้าย

หมวด ๗
เครื่องหมายสังกัด

ข้อ ๑๒ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทประจำกองมีเครื่องหมายสังกัด คือ

(๑) เครื่องหมายสังกัดภาค เป็นตัวเลขอารบิคทำด้วยโลหะสีทอง กลัดติดที่เครื่องหมายประกอบที่ไหล่เสื้อบนแผ่นอาร์ม ส่วนบนตรงกึ่งกลางของพื้นสีดำ

(๒) เครื่องหมายสังกัดจังหวัด เป็นตัวอักษรย่อชื่อจังหวัดทำด้วยโลหะสีทองติดที่ปกคอเสื้อข้างขวา

(๓) เครื่องหมายสังกัดกองร้อย เป็นตัวเลขอารบิคทำด้วยโลหะสีทอง ติดที่ปกคอเสื้อข้างซ้าย

ข้อ ๑๓ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทสำรองและประเภทกองหนุนให้ใช้เครื่องหมายสังกัดภาค และเครื่องหมายสังกัดจังหวัดเช่นเดียวกับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทประจำกอง สำหรับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทสำรอง ให้ใช้อักษรย่อสร. และสำหรับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทกองหนุน ให้ใช้อักษรย่อ นก. ทำด้วยโลหะสีทองติดที่ปกคอเสื้อข้างซ้าย

หมวด ๘
เลขหมายประจำตัว

ข้อ ๑๔ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทประจำกอง ให้มีเลขหมายประจำตัวเป็นตัวเลขอารบิค ทำด้วยโลหะสีทองติดเหนือกระเป๋าเสื้อด้านขวา

ส่วนที่ ๓
การใช้เครื่องแบบ

ข้อ ๑๕ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนทุกประเภท มีสิทธิที่จะแต่งเครื่องแบบตามกฎกระทรวงนี้ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการฝึกหรือปฏิบัติหน้าที่ในบางโอกาส ผู้บัญชาการกองอาสารักษาดินแดนจะกำหนดเครื่องแบบฝึก หรือเครื่องประกอบเครื่องแบบฝึกตามความจำเป็นก็ได้

ข้อ ๑๗ ผู้บัญชาการกองอาสารักษาดินแดนจะสั่งให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนแต่งเครื่องแบบประเภทใด ใช้หรืองดใช้เครื่องประกอบชนิดใดในกรณีใด ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ก็ได้

ส่วนที่ ๔
เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑๘ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นๆ ได้ตามหมายกำหนดการและให้ประดับเฉพาะเครื่องแบบปกติ ในโอกาสทั่วๆ ไป ให้ใช้แพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ๆ ทำเป็นแผ่นกว้างไม่เกิน ๑.๕ เซนติเมตร ติดที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือกระเป๋าบน

ข้อ ๑๙ ในเวลาแต่งเครื่องแบบ ห้ามมิให้ใช้สิ่งอื่นใดติดหรือทับเครื่องแบบนอกจากเครื่องหมายที่ทางราชการอนุญาต

ข้อ ๒๐ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำหรือเขียนรูปตัวอย่างเครื่องแบบตามกฎกระทรวงนี้ขึ้นไว้เป็นมาตรฐาน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๗
พลเรือโท สุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ ในบางจังหวัดแล้วจึงเป็นการสมควรตรากฎกระทรวงกำหนดเครื่องแบบสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนขึ้นไว้เพื่อให้การได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

[รก. ๒๔๙๗/๘๑/๑๘๒๐/๗ ธันวาคม ๒๔๙๗]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๘)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒ ธงประจำกองกองอาสารักษาดินแดนภาค มีลักษณะและสัณฐานเหมือนข้อ ๑ แต่ด้านหน้าของธงให้มีชื่อภาคเป็นตัวอักษรและตัวเลขสีเหลือง ต่อจากคำว่า "กองอาสารักษาดินแดน"

ธงประจำกองกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด มีลักษณะและสัณฐานเหมือนธงประจำกองกองอาสารักษาดินแดนภาค แต่ด้านหน้าของธงให้มีชื่อจังหวัดเป็นตัวอักษรสีเหลืองใต้ชื่อกองอาสารักษาดินแดนภาค"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๘
พลเรือโท สุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวง(พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้กำหนดให้มีเฉพาะธงประจำกองอาสารักษาดินแดนและธงประจำกอง กองอาสารักษาดินแดนจังหวัด มิได้กำหนดให้มีธงประจำกองสำหรับภาคด้วย จึงเป็นการสมควรที่จะได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงให้มีธงประจำกองสำหรับภาค เพื่อเป็นศักดิ์ศรีและเป็นมิ่งขวัญของแต่ละภาค

[รก. ๒๔๙๘/๔๖/๑พ/๒๑ มิถุนายน ๒๔๙๘]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๐)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑ ให้มีตำแหน่งผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดนดังต่อไปนี้

๑. ผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า ผ.บ.ช.
๒. รองผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า ร.ผ.ช.
๓. ผู้ช่วยผู้บัญชาการ	ใช้อักษรย่อว่า ช.ผ.ช.
๔. ผู้บังคับการจังหวัด	ใช้อักษรย่อว่า ผ.ก.จ.
๕. รองผู้บังคับการจังหวัด	ใช้อักษรย่อว่า ร.ก.จ.
๖. ผู้บังคับกองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า ผ.ก.ร.
๗. รองผู้บังคับกองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า ร.ก.ร.
๘. ผู้บังคับหมวด	ใช้อักษรย่อว่า ผ.บ.ม.
๙. จ่ากองร้อย	ใช้อักษรย่อว่า จ.ก.ร.
๑๐. ผู้บังคับหมู่	ใช้อักษรย่อว่า ผ.บ.หมู่"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๓ ให้ผู้บังคับการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนซึ่งสังกัดอยู่ในจังหวัดนั้น"

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗)ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๕ ผู้บัญชาการเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นรองผู้บังคับการจังหวัด และรองผู้บังคับกองร้อย และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ซึ่งสังกัดอยู่ในจังหวัดอำเภอ หรือในกองร้อยนั้น แล้วแต่กรณี และให้เป็นผู้ช่วยผู้บังคับการจังหวัด หรือผู้บังคับกองร้อยตามลำดับ"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
พลโท ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพ.ศ. ๒๔๙๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยเลิกภาค ให้มีเฉพาะเขต สำหรับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ให้มีเฉพาะจังหวัดและอำเภอ และโอนอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการภาคไปเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด จึงสมควรแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗โดยให้ยกเลิกตำแหน่งผู้บัญชาการภาค รองผู้บัญชาการภาค ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องต้องกันกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฉบับดังกล่าว

[รก. ๒๕๐๐/๖๓/๑๑๗๐/๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๐]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๐)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒ ธงประจำกอง กองอาสารักษาดินแดนจังหวัดมีลักษณะและสัณฐานเหมือนข้อ ๑ แต่ตัวอักษรด้านหน้าของธงให้มีชื่อจังหวัดเป็นตัวอักษรสีเหลืองใต้คำว่า "กองอาสารักษาดินแดน" ด้วย"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
พลโท ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพ.ศ. ๒๔๙๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยเลิกภาค ให้มีเฉพาะเขต สำหรับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ให้มีเฉพาะจังหวัดและอำเภอ และโอนอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการภาค ไปเป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด จึงสมควรยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗โดยให้ยกเลิกธงประจำกองอาสารักษาดินแดนภาค ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องต้องกันกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฉบับดังกล่าว

[รก. ๒๕๐๐/๖๓/๑๑๗๔/๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๐]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. ๒๔๙๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

"การสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดน" หมายความว่า การเรียกรวมกำลังของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะใช้อาวุธหรือไม่ก็ตาม

ข้อ ๒ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนได้ ดังนี้

(๑) ผู้บัญชาการสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนได้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) ผู้บังคับการจังหวัดสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนได้ภายในเขตพื้นที่ของจังหวัด

(๓) ผู้บังคับกองร้อยสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนได้ภายในเขตพื้นที่ของอำเภอ

ข้อ ๓ การสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยไม่ใช้อาวุธ ผู้มีอำนาจสั่งใช้ได้เต็มตามอัตรากำลังที่มีอยู่

ข้อ ๔ การสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้อาวุธ หมายถึง

(๑) กรณีใช้อาวุธในเขตพื้นที่

(๒) กรณีใช้อาวุธนอกเขตพื้นที่

ข้อ ๕ การสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้อาวุธในเขตพื้นที่จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะกระทำได้ เว้นแต่

(๑) ในกรณีมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันการรุกรานของข้าศึกจากภายนอกประเทศ ให้ผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒ สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนโดยใช้อาวุธได้เต็มตามอัตรากำลังที่มีอยู่

(๒) ในกรณีมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กำลังป้องกันและปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ให้ผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒ (๒) และ (๓) สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนโดยใช้อาวุธได้ตามความจำเป็นร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

เมื่อได้สั่งใช้กำลังตาม (๑) และ (๒) แล้ว ให้ผู้สั่งใช้กำลังรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทราบ

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติงานตามความต้องการของทางราชการ ผู้บัญชาการจะมอบหมายให้ผู้บังคับการจังหวัดสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนเป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมหรือสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็นโดยใช้อาวุธภายในเขตพื้นที่ของจังหวัดก็ได้

เมื่อผู้บังคับการจังหวัดได้สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนไปแล้วให้ส่งแผนและคำสั่งบรรจุกำลังให้ผู้บัญชาการทราบ

ข้อ ๗ การสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้อาวุธนอกเขตพื้นที่ ให้ผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒ (๒) และ (๓) มีอำนาจกระทำได้ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งและมีความจำเป็นเร่งด่วน หรือเป็นกรณีการต่อสู้ในภาวะติดพันหรือผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๒ (๒) และ (๓) ของเขตพื้นที่ข้างเคียงร้องขอ โดยให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำหน่วยแจ้งผู้รับผิดชอบพื้นที่ที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ทราบในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ และเมื่อเสร็จภารกิจให้กลับพื้นที่ทันทีแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทราบ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พลอากาศเอก พะเนียง กานตรัตน์
รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

+----------+

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ บัญญัติว่าผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนให้ทำการตามอำนาจหน้าที่ได้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[รก. ๒๕๒๗/๑๕๖/๑พ/๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๗]

พระราชบัญญัติ
การเกณฑ์ช่วยราชการทหาร
พ.ศ. ๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐
เป็นปีที่ ๔๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารในเวลาปกติหรือเวลาสงคราม และในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารในเวลาปกติหรือเวลาสงคราม และในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่นที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การเกณฑ์ในเวลาปกติ” หมายความว่า การเกณฑ์ช่วยราชการทหารสำหรับหน่วยทหารที่ออกฝึกราชการสนามเฉพาะเมื่อไม่สามารถหรือไม่มีเวลาพอที่จะจัดหาทรัพย์สินเพื่อใช้ในราชการทหารได้ตามปกติ

“การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ” หมายความว่า การเกณฑ์ช่วยราชการทหารในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

“ใบเรียกเกณฑ์” หมายความว่า หนังสือสั่งเกณฑ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ ผู้รับมอบอำนาจตามมาตรา ๑๘ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๔๗ (๒) ออกไปถึงเจ้าพนักงานปกครองท้องที่

“หมายเกณฑ์” หมายความว่า หนังสือสั่งเกณฑ์ซึ่งเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ออกไปถึงผู้ถูกเกณฑ์แรงงาน หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์

“ใบรับ” หมายความว่า หนังสือซึ่งแสดงว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ได้รับหรือได้คืนทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์นั้นแล้ว

“พักแรม” หมายความว่า การที่ทหารและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือปกครองของทหาร ตลอดจนสัตว์ ยานพาหนะ และสิ่งของเครื่องใช้ซึ่งทหารนำมา ได้เข้าอาศัยในสถานที่ที่เรียกเกณฑ์

“ยานพาหนะ” หมายความว่า ยานพาหนะทุกชนิดซึ่งสามารถบรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของและเคลื่อนที่ไปได้ทั้งบนบก ในน้ำ หรือในอากาศ ไม่ว่าจะเคลื่อนไปได้ด้วยแรงคน สัตว์ เครื่องยนต์ หรือพลังงานอื่นใด

“เจ้าพนักงานปกครองท้องที่” หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดเมืองพัทยา นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ทำนองเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

“เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ได้รับคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกันเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ เมื่อมีการเกณฑ์ช่วยราชการทหารแล้ว เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ได้รับใบเรียกเกณฑ์ หรือบุคคลที่ได้รับหมายเกณฑ์ต้องปฏิบัติตามทันที

มาตรา ๗ ในเดือนมกราคมของทุกปี ให้ปลัดเมืองพัทยา นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ทำนองเดียวกับนายอำเภอ ทำบัญชีส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือส่วนราชการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด

บัญชีดังกล่าวให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งมีรายการดังนี้

(๑) สถานที่สำหรับใช้พักแรม หรือสร้างที่พักแรม

(๒) ยานพาหนะ เส้นทางคมนาคม สถานพยาบาล ประชากร สาธารณูปโภค ผลิตผลทางกสิกรรม ปศุสัตว์ และสัตว์พาหนะ

(๓) สถานที่เก็บรักษาหรือจำหน่ายเชื้อเพลิง น้ำมันเชื้อเพลิง สิ่งหล่อลื่น หรือก๊าซ

(๔) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด

(๕) เครื่องมือสื่อสารและเครื่องมืออิเลคทรอนิกส์

(๖) โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๗) สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์และอะไหล่สำหรับยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร หรือเครื่องมืออิเลคทรอนิกส์

(๘) เครื่องกล เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นที่ใช้สำหรับการสร้าง ซ่อมแซม หรือบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคม

(๙) สิ่งอื่นตามที่ทางราชการทหารกำหนด

มาตรา ๘ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการสมควร อาจสำรวจรายการในบัญชีตามมาตรา ๗ ได้ ในการนี้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๔๗ (๒) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและเจ้าพนักงานปกครองท้องที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๒
การเกณฑ์ในเวลาปกติ

ส่วนที่ ๑
ขอบเขตการเกณฑ์

มาตรา ๑๐ การเกณฑ์ในเวลาปกติกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเกณฑ์เพื่อการฝึกราชการสนามที่จำต้องมีพลเรือนเข้าร่วมในการฝึกนั้น

มาตรา ๑๑ การเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ อาจเกณฑ์ทรัพย์สินได้ ดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่สำหรับใช้พักแรมหรือสร้างที่พักแรม

(๒) เชื้อเพลิง น้ำมันเชื้อเพลิง สิ่งหล่อลื่น และก๊าซ

(๓) ยานพาหนะพร้อมด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการซ่อมบำรุงยานพาหนะนั้น

(๔) สัตว์พาหนะพร้อมด้วยเครื่องผูกเทียมและเครื่องใช้สำหรับสัตว์พาหนะนั้น

มาตรา ๑๒ การเกณฑ์รถไฟ เรือ หรืออากาศยาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอาจเข้าครอบครองและใช้สิ่งอำนวยความสะดวก พัสดุและสิ่งอื่นอันจำเป็นสำหรับการใช้รถไฟ เรือ หรืออากาศยานทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๑๓ ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นจากการเกณฑ์ในเวลาปกติ

(๑) ยานพาหนะที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

(๒) ยานพาหนะและสัตว์พาหนะที่ใช้เกี่ยวกับการไปรษณีย์โทรเลข

(๓) ยานพาหนะโดยสารที่ใช้ทำการตามกำหนดวันเวลาและเส้นทางตามปกติ

(๔) ม้าพันธุ์และโคพันธุ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการผสมพันธุ์

ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ได้รับใบเรียกเกณฑ์เป็นผู้ออกหนังสือยกเว้นสำหรับทรัพย์สินตาม (๒) (๓) และ (๔) ให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ในหนังสือยกเว้นนั้นให้แจ้งเหตุที่ยกเว้นไว้ด้วย

หนังสือยกเว้น ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ สถานที่ดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นจากการเกณฑ์ในเวลาปกติ

(๑) สถานที่ราชการ

(๒) สถานทูต สถานกงสุล หรือสถานที่ทำการขององค์การระหว่างประเทศหรือสถานที่ทำการอื่นที่เป็นของรัฐบาลต่างประเทศ

(๓) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

(๔) สถานพยาบาล และสถานที่ที่ใช้สำหรับสงเคราะห์เด็กกำพร้าหรือคนพิการ

(๕) สถานศึกษาที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

(๖) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ การเกณฑ์ทรัพย์สินตามมาตรา ๑๑ (๒) จะต้องเหลือไว้สำหรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองบริโภคไม่น้อยกว่าสิบวัน หรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองเป็นผู้ทำการค้าให้เหลือไว้ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของปริมาณที่มีอยู่ในวันที่มีการเกณฑ์

ส่วนที่ ๒
วิธีดำเนินการ

มาตรา ๑๖ การเกณฑ์ในเวลาปกติ ถ้าจะกระทำในท้องที่ใด เมื่อใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายเป็นหนังสือเป็นผู้ประกาศ และมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่นั้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อทราบ

มาตรา ๑๗ เมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖ แล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้มีอำนาจออกใบเรียกเกณฑ์

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

(๒) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๓) ผู้บัญชาการทหารบก

(๔) ผู้บัญชาการทหารเรือ

(๕) ผู้บัญชาการทหารอากาศ

(๖) แม่ทัพภาค

ใบเรียกเกณฑ์ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ อาจมอบอำนาจออกใบเรียกเกณฑ์โดยทำเป็นหนังสือให้แก่นายทหารชั้นรองลงมาได้ และผู้รับมอบอำนาจต้องระบุในใบเรียกเกณฑ์ให้ชัดเจนว่าได้รับมอบอำนาจจากผู้ใด

มาตรา ๑๙ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารส่งใบเรียกเกณฑ์แก่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่ที่มีทรัพย์สินที่จะเกณฑ์ก่อนกำหนดเกณฑ์ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หากเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วนจะส่งใบเรียกเกณฑ์ทันทีก็ได้

มาตรา ๒๐ เมื่อเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามมาตรา ๑๙ ได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้ว ให้ออกหมายเกณฑ์ไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์โดยเร็ว

หมายเกณฑ์ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ เมื่อมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ อาจเรียกเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารได้ และให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามมาตรา ๑๙ ออกหมายเกณฑ์หรือดำเนินการเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารทันทีโดยให้ถือว่าได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้วนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจ

เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินได้รับทราบการเกณฑ์จากเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าได้รับหมายเกณฑ์จากเจ้าพนักงานปกครองท้องที่แล้ว

การเกณฑ์โดยทางวาจาหรือโดยเครื่องมือสื่อสาร จะต้องออกใบเรียกเกณฑ์หมายเกณฑ์หรือเอกสารอื่นส่งตามไปภายในสามวันนับแต่วันเรียกเกณฑ์

มาตรา ๒๒ ในการเกณฑ์ทรัพย์สินตามมาตรา ๑๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ อาจขอให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่มีทรัพย์สินที่จะเกณฑ์ตรวจสอบว่ามีทรัพย์สินใดที่จะให้เกณฑ์ได้บ้าง

มาตรา ๒๓ การเกณฑ์สถานที่สำหรับใช้พักแรมหรือสร้างที่พักแรมตามมาตรา ๑๑ (๑) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องแจ้งไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ได้รับใบเรียกเกณฑ์ให้ทราบกำหนดวันและเวลาอันแน่นอนที่จะใช้หรือสร้างที่พักแรมโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา ๒๔ เมื่อเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามมาตรา ๒๓ ได้รับใบเรียกเกณฑ์สถานที่สำหรับใช้พักแรม หรือสร้างที่พักแรมตามมาตรา ๑๑ (๑) แล้ว ให้ออกหมายเกณฑ์ไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองทันที และเมื่อถึงกำหนดวันและเวลาในหมายเกณฑ์ให้ไปตรวจสอบและอำนวยการร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

การออกหมายเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง ห้ามเกณฑ์ส่วนหนึ่งส่วนใดของเคหสถานที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองจำเป็นต้องใช้อาศัยอยู่กินหลับนอน

มาตรา ๒๕ เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินได้รับหมายเกณฑ์แล้ว ต้องนำทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ไปส่งตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในหมายเกณฑ์ ถ้าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนำไปส่ง ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ออกค่าใช้จ่ายไปก่อนแล้วขอรับคืนจากเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ไม่มีเงินเป็นค่าใช้จ่าย ให้แจ้งเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ดังกล่าวเพื่อขอรับเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายนั้นและเมื่อได้รับแจ้งแล้วให้รีบจ่ายเงินให้

เงินค่าใช้จ่ายที่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ต้องจ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้ขอรับคืนจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

มาตรา ๒๖ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์จัดให้มีการตรวจสอบและควบคุมการส่งมอบทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ในหมายเกณฑ์

มาตรา ๒๗ ถ้าในขณะที่เรียกเกณฑ์ ไม่มีทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์หรือมีแต่ไม่เพียงพอกับจำนวนที่เรียกเกณฑ์ในท้องที่ใด ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์แจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ ทราบโดยเร็ว

มาตรา ๒๘ การเกณฑ์ทรัพย์สินนั้น ถ้าไม่พบเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ปฏิบัติตามหมายเกณฑ์นั้นแทน

ในกรณีที่ไม่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามวรรคหนึ่ง มีอำนาจปฏิบัติการตามหมายเกณฑ์นั้น โดยให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นได้ร้องขอมาเป็นพยาน

มาตรา ๒๙ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมีทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์แต่ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินนั้นได้ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในหมายเกณฑ์ ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ทราบทันที และให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นแจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทราบ ถ้าเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วนที่จะต้องเกณฑ์ทรัพย์สินนั้น ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์จัดหาทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์หรือที่ใช้แทนกันได้ส่งมอบแทนโดยเร็ว และอาจคิดค่าใช้จ่ายในการส่งมอบแทนจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ได้

มาตรา ๓๐ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ต้องมอบใบรับแสดงทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ และระบุว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ได้ปฏิบัติตามหมายเกณฑ์แล้วให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองขณะที่รับเอาทรัพย์สินนั้น ใบรับสำหรับการเกณฑ์สถานที่สำหรับใช้พักแรมหรือสร้างที่พักแรมตามมาตรา ๑๑ (๑) ให้มอบในขณะที่ทหารออกจากที่นั้น

มาตรา ๓๑ ทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์มานั้นเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้ในราชการทหารให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้ประกาศให้ทราบ เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์แล้ว ให้ทำใบรับแสดงทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ และระบุว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์คืนไปแล้ว ให้ไว้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์

มาตรา ๓๒ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับโดยทั่วไปซึ่งการเกณฑ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ส่วนที่ ๓
ค่าทดแทนและค่าเสียหาย

มาตรา ๓๓ การเกณฑ์ช่วยราชการทหารก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเสียหายได้ เว้นแต่ที่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๔ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์เป็นผู้กำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์แล้วแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นมารับค่าทดแทน

การกำหนดค่าทดแทนให้คำนึงถึงราคาหรือค่าเช่าปานกลางในท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการนำส่งทรัพย์สินนั้นเป็นหลัก เว้นแต่ค่าเช่ายานพาหนะให้ถือตามอัตราที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๓๕ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่พอใจจำนวนค่าทดแทนที่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์กำหนด ให้ยื่นคำคัดค้านเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้มารับค่าทดแทน และให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นส่งคำคัดค้านไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยเร็ว

เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับคำคัดค้านแล้ว ให้เสนอคำคัดค้านต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้าน ในกรณีนี้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาค่าทดแทนและส่งคำสั่งแต่งตั้ง พร้อมทั้งคำคัดค้านไปยังประธานกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้านจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

คณะกรรมการตามวรรคสองประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรสองคนและเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์หนึ่งคน โดยให้นายทหารสัญญาบัตรคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และต้องพิจารณาและวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้ทราบการแต่งตั้ง ในการนี้ผู้ยื่นคำคัดค้านจะนำพยานหลักฐานอันควรแก่เรื่องมาแสดงด้วยก็ได้

ให้ประธานกรรมการแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ และผู้ยื่นคำคัดค้านโดยเร็ว

มาตรา ๓๖ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ เป็นผู้จ่ายค่าทดแทนการเกณฑ์ทรัพย์สินตามจำนวนที่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่กำหนดตามมาตรา ๓๔ หรือที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๓๕ โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองนำใบรับมาแสดง ในกรณีที่ใบรับสูญหายหรือไม่สามารถนำมาแสดงได้ให้นำหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแสดงแทน

การจ่ายค่าทดแทนให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนำใบรับหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาแสดง แล้วแต่กรณี

เมื่อได้จ่ายค่าทดแทนแล้ว ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ตามวรรคหนึ่งรวบรวมและส่งใบรับหรือหลักฐานแสดงการรับให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นคราวๆ แต่ไม่เกินเดือนละสองครั้งและให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจ่ายเงินคืนให้โดยเร็ว

มาตรา ๓๗ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ประสงค์จะเรียกค่าเสียหาย ให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ส่งคืนทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์

ในกรณีที่ยื่นต่อเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ส่งคำร้องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยเร็ว

เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับคำร้องแล้ว ให้สอบสวนความเสียหายให้แน่ชัดโดยไม่ชักช้า และมีหนังสือแจ้งผลการสอบสวนหรือจำนวนค่าเสียหายไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สอบสวนเสร็จ

มาตรา ๓๘ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่พอใจผลการสอบสวนหรือจำนวนค่าเสียหายตามมาตรา ๓๗ วรรคสาม ให้ยื่นคำคัดค้านเป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับคำคัดค้านแล้วให้เสนอคำคัดค้านต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้าน ในกรณีนี้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาค่าเสียหายและส่งคำสั่งแต่งตั้ง พร้อมทั้งคำคัดค้านไปยังประธานกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำคัดค้านจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

คณะกรรมการตามวรรคสองประกอบด้วยนายทหารสัญญาบัตรสองคน และเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์หนึ่งคน โดยให้นายทหารสัญญาบัตรคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และต้องพิจารณาและวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้ทราบการแต่งตั้ง ในการนี้ผู้ยื่นคำคัดค้านจะนำพยานหลักฐานอันควรแก่เรื่องมาแสดงด้วยก็ได้

ให้ประธานกรรมการแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและผู้ยื่นคำคัดค้านโดยเร็ว

มาตรา ๓๙ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจ่ายค่าเสียหายตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกำหนดตามมาตรา ๓๗ หรือที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๓๘ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หรือประธานกรรมการ แล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งจำนวนค่าเสียหายไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน

มาตรา ๔๐ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๘ ให้ฟ้องต่อศาลได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่การจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายไม่เป็นไปภายในเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ฟ้องต่อศาลได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พ้นกำหนดนั้น

หมวด ๓
การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ

มาตรา ๔๒ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ให้กระทำได้

(๑) ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงครามนับแต่วันเวลาที่ได้มีคำสั่งให้ทหารเตรียมเข้าทำการรบ หรือนับแต่วันเวลาที่ได้ประกาศสงคราม แล้วแต่กรณี และให้ใช้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน นับแต่วันเวลาและในเขตที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

(๓) ในระหว่างเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก นับแต่วันเวลาและในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๔๓ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติอาจเกณฑ์ทรัพย์สินและแรงงานได้ดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒

(๒) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และไพโรเทคนิค

(๓) เครื่องมือสื่อสารและเครื่องมืออิเลคทรอนิกส์ตลอดจนอะไหล่และอุปกรณ์ของเครื่องมือดังกล่าว

(๔) เครื่องกล เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอื่นที่ใช้สำหรับการสร้าง ซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมและยานพาหนะเพื่อกิจการของทางราชการทหาร

(๕) สิ่งต่าง ๆ ที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์สำหรับจัดที่พักแรมหรือโรงพยาบาล

(๖) เสบียงอาหารสำหรับคนหรือสัตว์

(๗) คนงาน คนนำทาง คนเดินข่าวสาร ล่าม หรือผู้ที่อาจเป็นประโยชน์แก่กิจการของทางราชการทหาร

(๘) แรงงานและทรัพย์สินอื่นที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่กิจการของทางราชการทหาร

มาตรา ๔๔ เมื่อต้องการเกณฑ์แรงงาน ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ได้รับใบเรียกเกณฑ์ออกหมายเกณฑ์ไปยังบุคคลที่เหมาะสมแก่งานนั้นเป็นการเฉพาะตัว หรือจะออกหมายเกณฑ์ไปยังพลเมืองทั้งหมดหรือบางส่วนในท้องที่ที่มีเขตอำนาจก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๔๕ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานให้ไปพบเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ณ สถานที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกำหนด และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเลี้ยงดู และให้การรักษาพยาบาลตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๔๖ โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน อาจถูกเกณฑ์ได้เฉพาะในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงครามและเพื่อให้ได้ผลตามที่เกณฑ์นั้น อาจจัดให้อยู่ในความอำนวยการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ แต่มิให้ใช้โรงงานนั้นกระทำสิ่งอื่น นอกจากที่ได้กระทำอยู่เป็นปกติ เว้นแต่จะได้รับคำสั่งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

มาตรา ๔๗ นับแต่วันเวลาที่ได้มีคำสั่งหรือประกาศตามมาตรา ๔๒ และได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้ออกใบเรียกเกณฑ์แล้วส่งตรงไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ได้ทันที

(๑) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗

(๒) นายทหารซึ่งมีตำแหน่งบังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น และมีกำลังในบังคับบัญชาตั้งแต่หนึ่งกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป เมื่อนำทหารเข้าทำการรบหรือเข้าสู่สงคราม หรือเมื่อบังคับบัญชาทหารอยู่ในเขตที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๔๘ ในการเกณฑ์ตามมาตรา ๔๒ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๔๗ อาจขอให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่ที่จะเกณฑ์ตรวจสอบว่ามีแรงงานและทรัพย์สินใดที่จะให้เกณฑ์ได้บ้าง

มาตรา ๔๙ ในกรณีจำเป็นถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าจะต้องจัดซื้อหรือเช่าทรัพย์สินที่อาจจะเรียกเกณฑ์ได้ตามมาตรา ๑๑ (๓) และ (๔) แล้ว ให้มีอำนาจบังคับซื้อหรือเช่าทรัพย์สินนั้นได้ ตามราคาหรือค่าเช่าที่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่แห่งท้องที่ที่บังคับซื้อหรือเช่าทรัพย์สินนั้นเป็นผู้กำหนด โดยใช้ราคาหรือค่าเช่าปานกลางในท้องที่นั้นเป็นหลักในการพิจารณา

การฟ้องคดีเรียกให้ชำระราคาหรือค่าเช่าทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันครบกำหนดชำระราคาหรือวันส่งคืนทรัพย์สินที่เช่า แล้วแต่กรณี

เมื่อทางราชการทหารหมดความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพย์สินที่จัดซื้อตามวรรคหนึ่งแล้ว เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ซื้อไปนั้นมีสิทธิที่จะขอซื้อทรัพย์สินนั้นคืนได้ตามราคาปานกลางในท้องที่ที่ซื้อคืนซึ่งทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน

มาตรา ๕๐ เจ้าของหรือผู้ครอบครองยานพาหนะที่รับขนส่งในเขตหรือใกล้เขตที่ทหารเข้าทำการรบหรือเขตที่กระทำสงคราม หรือในเขตที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอันเกี่ยวกับการกักหรือเปลี่ยนแปลงการเดินทางตามความต้องการของทางราชการทหาร และจะต้องให้ความสะดวกสำหรับการเดินทางของทหารก่อนการอื่น

ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองยานพาหนะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่ให้ความสะดวกตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะเข้าไปจัดการตามสมควร เพื่อให้เหมาะสมแก่กิจการของทางราชการทหารโดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองยานพาหนะนั้นต้องออกค่าใช้จ่ายเอง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายเป็นหนังสือจะแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรเข้าอำนวยการเดินทางก็ได้

เจ้าของหรือผู้ครอบครองยานพาหนะไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามมาตรานี้

มาตรา ๕๑ เมื่อมีความจำเป็นในการป้องกันประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้ายึดอสังหาริมทรัพย์ไว้ชั่วคราวเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการทหาร และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารออกใบรับให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์

เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการยึดอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง

ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการสมควร อาจจ่ายค่าทดแทนการใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นโดยให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่แห่งท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่เป็นผู้กำหนดค่าทดแทนตามราคาหรือค่าเช่าปานกลางในท้องที่นั้น

มาตรา ๕๒ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ผู้ใดทราบหมายเกณฑ์แล้วไม่ปฏิบัติตามหมายเกณฑ์หรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่คนใดไม่ออกหมายเกณฑ์ตามที่ได้รับใบเรียกเกณฑ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจใช้กำลังบังคับได้ตามความจำเป็น และมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปและค้นได้ทุกเวลาเพื่อให้สำเร็จตามที่ได้เรียกเกณฑ์

(๒) เข้ายึดหรือครอบครองทรัพย์สินตามหมายเกณฑ์หรือใบเรียกเกณฑ์โดยออกใบรับให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง

ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๕๓ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานซึ่งต้องทำงานอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเป็นปกติและได้รับค่าจ้างจากนายจ้างสำหรับงานนั้นอยู่แล้ว ไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทน

มาตรา ๕๔ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้จ่ายค่าทดแทนการเกณฑ์แรงงาน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ค่าทดแทนการเกณฑ์แรงงานที่เหลืออยู่ให้จ่ายให้เสร็จสิ้นในวันเลิกเกณฑ์ เว้นแต่ในกรณีที่ไม่สามารถจ่ายได้ตามเวลาที่กำหนด ให้มอบใบสำคัญแทนตัวเงินไปก่อนแล้วให้ดำเนินการจ่ายให้ในโอกาสแรกที่จะกระทำได้

มาตรา ๕๕ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการในการจ่าย ค่าทดแทนหรือค่าเสียหายสำหรับทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่สามารถจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายให้ได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ ให้มอบใบสำคัญแทนตัวเงินไปก่อน แล้วดำเนินการจ่ายให้ในโอกาสแรกที่จะกระทำได้

มาตรา ๕๖ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๑ ในหมวด ๒ ว่าด้วยการเกณฑ์ในเวลาปกติมาใช้บังคับในหมวด ๓ ว่าด้วยการเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติโดยอนุโลม

หมวด ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๗ เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการปฏิบัติการตามมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๘ ผู้ใดออกใบเรียกเกณฑ์ หรือเรียกเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารโดยไม่มีอำนาจให้ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดออกหมายเกณฑ์ หรือดำเนินการเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสาร โดยไม่มีอำนาจให้ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใดออกใบเรียกเกณฑ์ หรือเรียกเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารซึ่งสิ่งที่เกณฑ์ไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือสิ่งที่ทางราชการทหารไม่มีความต้องการ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดออกหมายเกณฑ์ หรือดำเนินการเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารซึ่งสิ่งที่เกณฑ์ไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือสิ่งที่ทางราชการทหารไม่มีความต้องการ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้ว ขัดขืนหรือละเลยไม่ออกหมายเกณฑ์อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ หรือกระทำการอย่างใดอันเป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๓ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่ไปพบเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๔ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานผู้ใดละทิ้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไปเสียจากหน้าที่นั้นโดยมิได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๕ เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินผู้ใดไม่นำทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ไปส่งตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในหมายเกณฑ์ตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่แจ้งให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ทราบตามมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๖ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗ ทราบตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๗ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทราบ หรือไม่จัดหาทรัพย์สินส่งมอบแทนตามมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่า จะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๙ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นในการเกณฑ์ให้กระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ด้วยการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำหรือปรับ

มาตรา ๗๐ ผู้ใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามการเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น หรือขัดขวางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่หรือให้ถ้อยคำซึ่งตนรู้ว่าเป็นเท็จในข้อสาระสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ ถ้าการกระทำความผิดตามหมวดนี้ เป็นการกระทำในกรณีการเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ผู้กระทำต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ เป็นทวีคูณ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารในเวลาปกติ หรือเวลาสงครามและในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ได้ประกาศใช้บังคับมานานแล้ว ชื่อตำแหน่งเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกไปแล้ว ถ้อยคำต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ยังไม่รัดกุมและชัดเจนและเป็นการสมควรที่จะแก้ไขปรับปรุงวิธีการเกณฑ์ให้เหมาะสมกับกาลสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐

พระราชบัญญัติ
การขนส่งทางบก
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗

(๒) พระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๐

(๓) พระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “การขนส่ง” หมายความว่า การขนคน สัตว์ หรือสิ่งของ โดยทางบกด้วยรถ

(๒) “การขนส่งประจำทาง” หมายความว่า การขนส่งเพื่อสินจ้างตามเส้นทางที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) “การขนส่งไม่ประจำทาง” หมายความว่า การขนส่งเพื่อสินจ้างโดยไม่จำกัดเส้นทาง

(๔)[๒] “การขนส่งโดยรถขนาดเล็ก” หมายความว่า การขนส่งคนหรือสิ่งของหรือคนและสิ่งของรวมกันเพื่อสินจ้างตามเส้นทางที่คณะกรรมการกำหนดด้วยรถที่มีน้ำหนักรถและน้ำหนักบรรทุกรวมกันไม่เกินสี่พันกิโลกรัม

(๕)[๓] “การขนส่งส่วนบุคคล” หมายความว่า การขนส่งเพื่อการค้าหรือธุรกิจของตนเองด้วยรถที่มีน้ำหนักเกินกว่าหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัม

(๖) “การขนส่งระหว่างจังหวัด” หมายความว่า การขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง หรือการขนส่งส่วนบุคคลซึ่งกระทำระหว่างจังหวัดกับจังหวัด

(๗) “การขนส่งระหว่างประเทศ” หมายความว่า การขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง หรือการขนส่งส่วนบุคคลซึ่งกระทำระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

(๘) “การรับจัดการขนส่ง” หมายความว่า การรับจ้างรวบรวมคน สัตว์หรือสิ่งของ และจัดให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งทำการขนส่งจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง ในความรับผิดชอบของผู้รับจัดการขนส่ง

(๙) “รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการขนส่งทางบกซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และหมายความรวมตลอดถึงรถพ่วงของรถนั้นด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่รถไฟ

(๑๐) “ผู้ตรวจการ” หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบก ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจการขนส่ง

(๑๑) “พนักงานตรวจสภาพ” หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบก ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจความมั่นคงแข็งแรง ความสะอาด ความเรียบร้อย และความเหมาะสมของสภาพรถที่นำมาใช้ในการขนส่ง

(๑๒) “นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

(๑๓) “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลาง หรือคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

(๑๔) “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมการขนส่งทางบก

(๑๕) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕[๔] พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) การขนส่งโดยรถยนต์ทหารตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ทหาร

(๒) การขนส่งโดย

(ก) รถยนต์รับจ้างที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัดที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์บริการที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

(ข) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสองคน และรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักรถไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัมตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ซึ่งมิได้ใช้ประกอบการขนส่งเพื่อสินจ้าง

(ค) รถยนต์สามล้อ รถจักรยานยนต์ และรถแทร็กเตอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

(๓) การขนส่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นนายทะเบียนกลางมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการขนส่งระหว่างจังหวัดและการขนส่งระหว่างประเทศ

ให้นายทะเบียนกลางเป็นนายทะเบียนประจำกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเขตกรุงเทพมหานคร

ให้ขนส่งจังหวัดเป็นนายทะเบียนประจำจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเขตจังหวัดของตน

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจมอบหมายกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำแทนได้

การมอบหมายตามวรรคสี่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ตรวจการและพนักงานตรวจสภาพกับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบก

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกคณะหนึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงการคลัง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร* อธิบดีกรมทางหลวงเป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทย และมีความรู้หรือความจัดเจนในการขนส่ง การเศรษฐกิจหรือกฎหมาย

ให้อธิบดีกรมการขนส่งทางบก เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๙ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้น

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๐ ผู้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(๑) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นกรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออก

(๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

มาตรา ๑๒ ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานและรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมแทน

มาตรา ๑๓ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายการขนส่งทางบกระยะสั้นและระยะยาวเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาและดำเนินการสถานีขนส่งเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๓) กำหนดมาตรการและแผนพัฒนาการขนส่งทางบกเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๔) กำหนดมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยและความสะดวกในการขนส่งทางบก เพื่อให้คณะกรรมการปฏิบัติ

(๕) กำหนดการห้ามรับจดทะเบียนรถเป็นครั้งคราวตามความจำเป็นโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้คณะกรรมการปฏิบัติ

(๖) ประสานงานที่เกี่ยวข้องระหว่างกันในด้านการขนส่งทางบก ตลอดจนประสานงานด้านการขนส่งทางบกกับการขนส่งทางน้ำและการขนส่งทางอากาศ

(๗) ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขนส่งทางบก

มาตรา ๑๕ คณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่การประชุมคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

หมวด ๒
คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบก

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางคณะหนึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงคมนาคมเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน อธิบดีกรมทางหลวงชนบทหรือผู้แทน* อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมทางหลวงหรือผู้แทน

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทนเป็นกรรมการ และผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสามคนเป็นกรรมการ ทั้งนี้ โดยให้มีผู้มีความรู้และมีความจัดเจนในการขนส่งรวมอยู่ด้วย

ให้อธิบดีกรมการขนส่งทางบก เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นกรรมการ และผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินห้าคน โดยมีนายกเทศมนตรีในจังหวัดนั้นรวมอยู่ด้วยหนึ่งคนเป็นกรรมการ

ให้ขนส่งจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๑๘ ให้นำมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลาง และคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดลักษณะของการขนส่งประจำทางและการขนส่งไม่ประจำทาง

(๒) กำหนดเส้นทาง จำนวนผู้ประกอบการขนส่ง และจำนวนรถสำหรับการขนส่งประจำทางในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างจังหวัดและระหว่างประเทศ

(๓) กำหนดจำนวนผู้ประกอบการขนส่งและจำนวนรถสำหรับการขนส่งไม่ประจำทางในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างจังหวัดและระหว่างประเทศ

(๔) กำหนดเส้นทาง จำนวนผู้ประกอบการขนส่ง และจำนวนรถสำหรับการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก

(๕) กำหนดจำนวนผู้ประกอบการรับจัดการขนส่ง

(๖) กำหนดอัตราค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง

(๗) กำหนดอัตราค่าบริการในการดำเนินการของสถานีขนส่ง

(๘) กำหนดสถานที่ จัดให้มีหรือจัดตั้ง และระเบียบเกี่ยวกับสถานีขนส่ง

(๙) กำหนดชนิดหรือสภาพรถที่มิให้รับจดทะเบียน

(๑๐) กำหนดประเภทหรือชนิดของรถที่ต้องเข้าหยุดหรือจอดเพื่อการรับส่งผู้โดยสารหรือขนถ่ายสินค้า ณ สถานีขนส่ง

(๑๑) กำหนดที่หยุดหรือจอดรถเพื่อรับส่งผู้โดยสาร

(๑๒) วางมาตรการในการกำหนด อนุญาต เพิกถอนการอนุญาตและการควบคุมกิจการขนส่งทางบก

(๑๓) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และตามมติคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบก

การกำหนดตาม (๒) (๓) (๔) (๘) (๙) และ (๑๐) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ภายในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดเส้นทาง จำนวนผู้ประกอบการขนส่งและจำนวนรถสำหรับการขนส่งประจำทาง

(๒) กำหนดจำนวนผู้ประกอบการขนส่งและจำนวนรถสำหรับการขนส่งไม่ประจำทาง

(๓) กำหนดเส้นทาง จำนวนผู้ประกอบการขนส่งและจำนวนรถสำหรับการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก

(๔) กำหนดอัตราค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และตามมติคณะกรรมการนโยบายการขนส่งทางบกและคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลาง

การกำหนดตาม (๑) และ (๔) เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางแล้วจึงจะใช้บังคับได้ และการกำหนดตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่การประชุมคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการการขนส่งทางบก เพื่อประโยชน์ในการนี้จะสั่งให้คณะกรรมการชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็นหรือทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำใดๆ ซึ่งขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี ตลอดจนมีอำนาจสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินงานได้

หมวด ๓
การประกอบการขนส่ง

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง การขนส่งโดยรถขนาดเล็ก หรือการขนส่งส่วนบุคคล เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทางและการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก ต้องมีสัญชาติไทย

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้นต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทยและมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในราชอาณาจักรไทย และ

(๑) ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดต้องมีสัญชาติไทย

(๒) ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดทั้งหมดต้องมีสัญชาติไทย และทุนของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและมีสัญชาติไทย

(๓)[๕] ในกรณีที่เป็นบริษัทจำกัด กรรมการบริษัทจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย และทุนของบริษัทจำกัดนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและมีสัญชาติไทย หรือต้องเป็นของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด หรือต้องเป็นของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือองค์การของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาลหรือตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ และบริษัทจำกัดนั้นต้องไม่มีข้อบังคับ อนุญาตให้มีการออกหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

(๔) ในกรณีที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด กรรมการบริษัทจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย และทุนของบริษัทมหาชนจำกัดนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดต้องเป็นของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและมีสัญชาติไทย

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ผู้ถือหุ้นดังกล่าวจะต้องมีลักษณะตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี

ให้คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางมีอำนาจยกเว้นคุณสมบัติตามความจำเป็นหรือมีเหตุพิเศษเป็นการเฉพาะรายได้

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบการขนส่งระหว่างประเทศเว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนกลางโดยอนุมัติของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางและผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่ออนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการขนส่ง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้นำมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๖ มาใช้บังคับแก่การประกอบการขนส่งระหว่างประเทศโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่จดทะเบียนในต่างประเทศมาใช้ประกอบการขนส่งในประเทศไทย เว้นแต่เพื่อการขนส่งระหว่างประเทศและได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนกลางแล้ว

ผู้ประจำรถตามมาตรา ๙๒ ซึ่งประจำในรถตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ และหรือตามข้อตกลงที่มีอยู่ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลของประเทศนั้นๆ

มาตรา ๒๗ ใบอนุญาตประกอบการขนส่งมีสี่ประเภท คือ

(๑) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง

(๒) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทาง

(๓) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก

(๔) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล

ใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางหรือใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก ให้ใช้เป็นใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคลได้

ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งใช้รถผิดประเภทตามที่ระบุไว้ข้างต้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียนเป็นครั้งคราว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนด

มาตรา ๒๘ ใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางให้มีอายุเจ็ดปีนับแต่วันออกใบอนุญาต

ใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทาง ใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก และใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันออกใบอนุญาต

ผู้ได้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอเสียก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ แต่การขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางและใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก จะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๙[๖] บทบัญญัติมาตรา ๒๓ มิให้ใช้บังคับแก่การขนส่งส่วนบุคคลซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น วัด มูลนิธิ สภากาชาดไทย สถานพยาบาล หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เป็นผู้ประกอบการขนส่ง แต่ผู้ประกอบการขนส่งต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้เสมือนดังเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคลทุกประการ

มาตรา ๓๐ ให้นายทะเบียนกลางเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งในกรุงเทพมหานคร การขนส่งระหว่างจังหวัด และการขนส่งระหว่างประเทศ และให้นายทะเบียนประจำจังหวัดเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งในจังหวัดของตน

ในการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

มาตรา ๓๑ ในการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ให้นายทะเบียนโดยอนุมัติของคณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับ

(๑) จำนวนรถที่ต้องใช้ในการประกอบการขนส่งตามเส้นทางที่ใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๒) สิทธิในรถที่ใช้ประกอบการขนส่งของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง

(๓) ลักษณะ ชนิด ขนาดและสีของรถและเครื่องหมายของผู้ประกอบการขนส่งที่ต้องให้ปรากฏประจำรถทุกคัน

(๔) จำนวนที่นั่ง เกณฑ์น้ำหนักบรรทุกและวิธีการบรรทุก

(๕) จำนวนผู้ประจำรถ

(๖) เส้นทางที่ใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๗) อัตราค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง

(๘) สถานที่หยุดและจอดเพื่อขนถ่ายคน สัตว์ หรือสิ่งของ

(๙) ที่ที่รถจะต้องหยุดในระหว่างเส้นทาง

(๑๐) มาตรฐานบริการในการประกอบการขนส่ง

(๑๑) เวลาและจำนวนเที่ยวของการเดินรถ

(๑๒) เวลาทำงานประจำวันในการประกอบการขนส่ง

(๑๓) สถานที่เก็บ ซ่อม และบำรุงรักษารถ

(๑๔) การประกอบกิจการอื่นนอกจากการประกอบการขนส่งประจำทาง

(๑๕) เงื่อนไขอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางต้องจัดให้มีประกาศเงื่อนไขตาม (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๑) ณ ที่ซึ่งอธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๒ ในการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางให้นายทะเบียนโดยอนุมัติของคณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับ

(๑) จำนวนรถที่ต้องใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๒) ลักษณะ ชนิดและขนาดของรถและเครื่องหมายของผู้ประกอบการขนส่งที่ต้องให้ปรากฏประจำรถทุกคัน

(๓) จำนวนที่นั่ง เกณฑ์น้ำหนักบรรทุกและวิธีการบรรทุก

(๔) จำนวนผู้ประจำรถ

(๕) ท้องที่ที่ทำการขนส่ง

(๖) มาตรฐานบริการในการประกอบการขนส่ง

(๗) อัตราค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง

(๘) สถานที่หยุดและจอดเพื่อขนถ่ายคน สัตว์ หรือสิ่งของ

(๙) สถานที่เก็บ ซ่อม และบำรุงรักษารถ

(๑๐) เงื่อนไขอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางต้องจัดให้มีการประกาศเงื่อนไขตาม (๗) และ (๘) ณ ที่ซึ่งอธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๓ ในการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก ให้นายทะเบียนโดยอนุมัติของคณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับ

(๑) จำนวนรถที่ต้องใช้ในการประกอบการขนส่งตามเส้นทางที่ใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๒) ลักษณะ ชนิด ขนาดและสีของรถและเครื่องหมายของผู้ประกอบการขนส่งที่ต้องให้ปรากฏประจำรถทุกคัน

(๓) จำนวนที่นั่ง เกณฑ์น้ำหนักบรรทุก และวิธีการบรรทุก

(๔) เวลาและจำนวนเที่ยวของการเดินรถ

(๕) เส้นทางที่ใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๖) อัตราค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง

(๗) เงื่อนไขอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็กต้องจัดให้มีประกาศเงื่อนไขตาม (๕) และ (๖) ณ ที่ซึ่งอธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๔[๗] ในการออกใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล ให้นายทะเบียนกำหนดเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนดไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับ

(๑) จำนวนรถที่ต้องใช้ในการประกอบการขนส่ง

(๒) ลักษณะ ชนิด และขนาดของรถและเครื่องหมายของผู้ประกอบการขนส่งที่ต้องให้ปรากฏประจำรถทุกคัน

(๓) สถานที่เก็บ ซ่อม และบำรุงรักษา

(๔)[๘] จำนวนผู้ประจำรถ

(๕)[๙] เงื่อนไขอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งตามประเภทที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องจัดให้มีสมุดประจำรถ ประวัติผู้ประจำรถ และหรือใบกำกับสินค้าที่ทำการขนส่งและต้องทำรายงานเกี่ยวกับการขนส่งและอุบัติเหตุที่เกิดจากการขนส่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๖[๑๐] ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องจัดให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยความปลอดภัยในการขนส่ง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๗ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางจัดให้มีที่พักผู้โดยสารตามระยะทางโดยมีลักษณะ ขนาด จำนวน และจุดที่ตั้งของที่พักผู้โดยสารตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง เพิ่ม ลด หรือยกเว้นค่าขนส่งหรือค่าบริการอย่างอื่นในการขนส่ง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทาง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก หรือผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคลใช้หรือยอมให้บุคคลอื่นใช้รถที่ได้รับอนุญาตทำการขนส่งนอกเส้นทาง หรือนอกท้องที่ที่ได้รับอนุญาต แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียน หรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมาย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนด

มาตรา ๔๐ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางกระทำการขนส่งอันมีลักษณะเช่นเดียวหรือคล้ายกับผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางหรือมีลักษณะเป็นการแย่งผลประโยชน์กับผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางในเส้นทางที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางได้รับอนุญาต

มาตรา ๔๐ ทวิ[๑๑] ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งใช้หรือยินยอมให้ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ขับรถที่ใช้ในการขนส่งหากปรากฏว่าขณะใช้หรือขณะยินยอมให้ปฏิบัติหน้าที่ขับรถ ผู้นั้นมีอาการหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น

(๒) เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

(๓) เสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องคอยดูแลและป้องกันไม่ให้ผู้ซึ่งมีอาการ หรือกระทำการตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ของวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ขับรถ

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน หรือมีความจำเป็นที่จะแก้ไขสถานการณ์เพื่อให้การขนส่งได้รับความสะดวกหรือให้มีรถเพียงพอแก่การขนส่ง นายทะเบียนมีอำนาจที่จะสั่งเปลี่ยนแปลงเส้นทางการเดินรถ เวลา และจำนวนเที่ยวของการเดินรถหรือให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ผู้ใดส่งรถที่ตนได้รับอนุญาตไปช่วยเหลือเป็นการชั่วคราวตามควรแก่กรณีแล้วให้รายงานคณะกรรมการโดยเร็ว

มาตรา ๔๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องแสดงใบอนุญาตประกอบการขนส่งหรือใบแทนใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ตั้งสำนักงานของผู้ได้รับใบอนุญาต

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่ใบอนุญาตประกอบการขนส่งสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุดดังกล่าว

มาตรา ๔๔ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ซึ่งประสงค์จะเลิกประกอบการขนส่งต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันเลิกประกอบการขนส่ง

มาตรา ๔๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็กซึ่งประสงค์จะเลิกประกอบการขนส่งต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อนวันเลิกประกอบการขนส่ง

มาตรา ๔๖ เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๔

(๒) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขในมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ หรือไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดว่าด้วยความปลอดภัยของผู้โดยสารตามมาตรา ๓๖ หรือไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติในหมวด ๔ ว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการขนส่ง

ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องหรือจัดการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ปฏิบัติหรือไม่แก้ไขให้ถูกต้อง หรือเป็นที่เห็นได้ว่าผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่สามารถจะดำเนินการตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดนั้น หรือการดำเนินการนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดภยันตรายหรือเสื่อมประโยชน์ต่อประชาชน ให้นายทะเบียนโดยอนุมัติของคณะกรรมการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการขนส่งได้ แต่ถ้าเป็นการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางที่จะพิจารณาอนุมัติ

มาตรา ๔๗ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต้องส่งคืนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๔๘ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๔๙ ให้อธิบดีหรือนายทะเบียนมีอำนาจควบคุมดูแลบรรดากิจการที่เกี่ยวกับการขนส่งให้เป็นไปตามความในพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อประโยชน์ดังกล่าวให้อธิบดีหรือนายทะเบียนมีอำนาจ

(๑) เข้าไปในสถานที่ดำเนินการของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งในระหว่างเวลาทำงานตามปกติ เพื่อทราบข้อเท็จจริงและเพื่อตรวจสอบบัญชีและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการขนส่ง

(๒) เรียกผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ผู้จัดการและพนักงานของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนิติบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้ยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงตามที่ต้องการ

ในการปฏิบัติตาม (๑) ให้อธิบดีมีอำนาจมอบหมายให้ผู้ตรวจการหรือพนักงานตรวจสภาพทำการแทนได้

ในการปฏิบัติการของอธิบดี นายทะเบียน ผู้ตรวจการหรือพนักงานตรวจสภาพตามมาตรานี้ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือตามสมควร

มาตรา ๕๐ ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจเรียกรถให้หยุดเพื่อทำการตรวจสอบ และเมื่อเชื่อว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้น ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจจับกุมผู้ฝ่าฝืนเพื่อส่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินคดีต่อไป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งไม่ลบล้างอำนาจจับกุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

มาตรา ๕๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ ให้ผู้ตรวจการและพนักงานตรวจสภาพแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวผู้ตรวจการและพนักงานตรวจสภาพให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๔
การชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการขนส่ง

มาตรา ๕๒[๑๒] ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทาง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก และผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล ต้องวางหลักทรัพย์เป็นเงินสด หรือพันธบัตรรัฐบาลไทยอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกัน หรือเป็นสัญญาประกันภัยและกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งทำกับบริษัทประกันภัยที่นายทะเบียนกลางให้ความเห็นชอบต่อนายทะเบียนกลาง ในกรณีเป็นสัญญาประกันภัยและกรมธรรม์ประกันภัยผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องเป็นผู้เอาประกันภัย โดยให้บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการขนส่งของตนเป็นผู้รับประโยชน์ สำหรับการชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นค่าใช้จ่ายเบื้องต้นเพื่อประกันความเสียหายอันเกิดแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลภายนอก และซึ่งผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบเนื่องจากการขนส่งของตน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

จำนวนหรือมูลค่าของหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดตามขนาดและประเภทของการประกอบการขนส่งแต่ต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งวางหลักทรัพย์เป็นเงินสดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้ดอกผลที่เกิดจากหลักทรัพย์ที่เป็นเงินสดนั้นตกเป็นของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งที่วางหลักทรัพย์

ให้กรมการขนส่งทางบกเป็นผู้รับผิดชอบในการเปิดบัญชีเงินฝาก และการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีหลักทรัพย์กับธนาคารตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่หลักทรัพย์ที่นำมาวางประกันตามมาตรา ๕๒ มีจำนวนหรือมูลค่าลดน้อยลง นายทะเบียนกลางมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งนำหลักทรัพย์มาเพิ่มเติมให้ครบจำนวนหรือมูลค่าตามที่กำหนดได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

มาตรา ๕๔ ในการวางหลักทรัพย์ซึ่งเป็นพันธบัตรรัฐบาลไทย ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งทำหนังสือมอบอำนาจให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจจัดการจำหน่ายพันธบัตรนั้นเพื่อชดใช้ค่าเสียหายแทนผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งด้วย

มาตรา ๕๕ หลักทรัพย์ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งนำมาวางประกันตามมาตรา ๕๒ ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี เว้นแต่จะเป็นการบังคับคดีเพื่อการชำระหนี้ ซึ่งผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลภายนอกอันเนื่องจากการขนส่งของตน

มาตรา ๕๖ เมื่อรถของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรือชีวิตของบุคคลใดนอกจากความรับผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งเป็นเจ้าของรถที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นให้แก่ผู้เสียหายหรือทายาทในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นซึ่งจะต้องจ่ายให้แก่ผู้เสียหาย ให้จ่ายตามความร้ายแรงของความเสียหาย ทั้งนี้ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นหมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ระหว่างการรักษาพยาบาลและหรือค่าปลงศพ

มาตรา ๕๗ เมื่อผู้เสียหายหรือทายาทในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ประสงค์จะได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้น ให้ยื่นคำขอตามแบบที่กรมตำรวจกำหนดต่อพนักงานสอบสวน โดยแสดงพยานหลักฐานว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากรถของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาจากสำนวนการสอบสวน และเมื่อเห็นว่าความเสียหายได้เกิดขึ้นจากรถของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งคันใด ให้มีหนังสือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งเป็นเจ้าของรถคันนั้นชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง ในการนี้ให้แจ้งให้นายทะเบียนกลางทราบโดยเร็วด้วย

ในการสั่งของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาสั่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ในการชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ต้องชำระภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากพนักงานสอบสวน

มาตรา ๕๘ ผู้เสียหายหรือทายาทของผู้เสียหายต้องใช้สิทธิในการขอรับชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามมาตรา ๕๗ ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น

มาตรา ๕๙ การชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามหมวดนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายในอันที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๖๐ บุคคลซึ่งมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามหมวดนี้ได้แก่ผู้เสียหายดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เสียหายซึ่งมิได้อยู่ในรถคันที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ได้รับความเสียหายจากรถที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น

(๒) ผู้เสียหายซึ่งอยู่ในรถคันที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ไม่รวมถึงผู้ขับรถ คนงานหรือลูกจ้างประจำรถซึ่งอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

(๓) ผู้เสียหายซึ่งอยู่ในรถคันที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหาย

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำสั่งของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ และให้พนักงานสอบสวนบันทึกความเห็นของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งไม่เห็นด้วยไว้ในสำนวนการสอบสวน

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งกลางให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานสอบสวน ถ้าคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางมีความเห็นตามความเห็นของพนักงานสอบสวน ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นให้แก่ผู้เสียหายหรือทายาทของผู้เสียหายเพิ่มขึ้นจากค่าใช้จ่ายเบื้องต้นที่พนักงานสอบสวนกำหนดไว้อีกร้อยละสิบ

มาตรา ๖๓ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ยอมชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ หรือตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางตามมาตรา ๖๑ ในกรณีที่เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งตามมาตรา ๕๒ ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจนำหลักทรัพย์ของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งนั้นซึ่งได้นำมาวางไว้เป็นประกันชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นแทนได้

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้รับชดใช้ค่าใช้จ่ายเบื้องต้นหรือได้รับชดใช้ไม่ครบตามจำนวนที่พนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางสั่งไม่ว่าเพราะเหตุหลักทรัพย์ที่วางประกันไว้ไม่พอจ่ายค่าใช้จ่ายเบื้องต้นหรือเพราะเหตุอื่นใด เมื่อผู้เสียหายได้ร้องเรียนต่อนายทะเบียนกลาง ให้นายทะเบียนกลางสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งชำระให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนกลางดังกล่าว ให้นายทะเบียนกลางเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการขนส่ง และให้นำมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕
การรับจัดการขนส่ง

มาตรา ๖๕ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบการรับจัดการขนส่ง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนกลาง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๖ ในการออกใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่ง ให้นายทะเบียนกลางโดยอนุมัติของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับ

(๑) ท้องที่ที่ประกอบการรับจัดการขนส่ง

(๒) สถานที่ตั้งสำนักงานของผู้ประกอบการรับจัดการขนส่ง

(๓) สถานที่พักคน สัตว์ หรือเก็บสิ่งของ

(๔) วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับสวัสดิภาพ ความสะดวกและความปลอดภัยในการรับจัดการขนส่ง

(๕) อัตราค่าบริการรับจัดการขนส่ง

(๖) เงื่อนไขอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งต้องจัดให้มีการประกาศเงื่อนไขตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ณ ที่ซึ่งอธิบดีกำหนด

มาตรา ๖๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๖๕ ต้องวางหลักทรัพย์ต่อนายทะเบียนเพื่อเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญารับจัดการขนส่ง ทั้งนี้ ตามจำนวนหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๘ ในกรณีที่หลักทรัพย์ที่นำมาวางประกันตามมาตรา ๖๗ มีจำนวนหรือมูลค่าลดน้อยลง นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตนำหลักทรัพย์มาเพิ่มเติมให้ครบจำนวนหรือมูลค่าตามที่กำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

มาตรา ๖๙ ใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งให้มีอายุสองปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๐ ให้นำมาตรา ๒๔ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ มาใช้บังคับแก่การประกอบการรับจัดการขนส่งโดยอนุโลม

หมวด ๖
รถ

มาตรา ๗๑ รถที่ใช้ในการขนส่งต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกับได้จดทะเบียนตามมาตรา ๗๓ และเสียภาษีตามมาตรา ๘๕ แล้ว

รถที่ใช้ในการขนส่งที่เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

มาตรา ๗๒[๑๓] รถที่จะนำมาจดทะเบียนและเสียภาษีต้องผ่านการตรวจสภาพรถจากพนักงานตรวจสภาพ หรือจากสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๗๔ เว้นแต่รถประเภท หรือชนิดใดที่สมควรได้รับการยกเว้นการตรวจสภาพเป็นครั้งคราวให้กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ปรากฏว่ารถที่นำมารับการตรวจสภาพนั้นมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่อง อุปกรณ์และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้พนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับการอนุญาตออกใบรับรองให้

ใบรับรองการตรวจสภาพรถให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๗๓[๑๔] เมื่อนายทะเบียนเห็นว่าพนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตได้ตรวจสภาพรถถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๑ และมาตรา ๗๒ แล้ว ให้รับจดทะเบียนและออกหนังสือแสดงการจดทะเบียนพร้อมกับแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถคันนั้นให้โดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๔ ผู้ใดประสงค์จะจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถเพื่อรับรองสภาพรถตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนกลาง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๕ ใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถให้มีอายุสามปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๔ ให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถนั้นได้

ให้นำมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ มาใช้บังคับแก่การจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตโดยอนุโลม

มาตรา ๗๗ หนังสือแสดงการจดทะเบียนรถให้ใช้ได้สิ่งวดนับแต่งวดที่ออกหนังสือนี้

ให้เดือนมกราคม เดือนเมษายน เดือนกรกฎาคม และเดือนตุลาคม เป็นเดือนแรกของแต่ละงวด

การขอต่ออายุทะเบียน ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนภายในเวลาที่นายทะเบียนจะได้ประกาศกำหนด

ให้นำมาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ มาใช้บังคับแก่การขอต่ออายุทะเบียนโดยอนุโลม

มาตรา ๗๘ ห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงสภาพเครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบของรถให้ผิดแผกแตกต่างในสาระสำคัญตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียน

มาตรา ๗๙ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งที่ประสงค์จะเลิกใช้รถที่จดทะเบียนแล้วแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบและนำแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถคืนแก่นายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เลิกใช้รถนั้น

มาตรา ๘๐ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งมีความจำเป็นจะต้องระงับใช้รถนั้นชั่วคราวเป็นเวลาเกินสิบห้าวันแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบก่อนวันที่จะระงับใช้รถนั้น

มาตรา ๘๑ รถที่ยังมิได้จดทะเบียนตามความในพระราชบัญญัตินี้หรือรถที่เลิกใช้ตามมาตรา ๗๙ ถ้าจะนำมาใช้เพื่อขายหรือเพื่อซ่อม ต้องมีใบอนุญาตและเครื่องหมายโดยเฉพาะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ใบอนุญาตและเครื่องหมายดังกล่าวใช้ได้เฉพาะรถที่อยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาตโดยสับเปลี่ยนกันได้ ไม่เฉพาะคัน

มาตรา ๘๒ การโอนรถซึ่งได้จดทะเบียนตามมาตรา ๗๓ แล้วผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันโอนและให้นายทะเบียนจดแจ้งการโอนไว้ในหนังสือแสดงการจดทะเบียนรถนั้น

มาตรา ๘๓ เมื่อผู้ตรวจการตรวจพบว่ารถคันใดมีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรงหรือมีเครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้ตรวจการรายงานให้นายทะเบียนทราบ แต่ถ้าปรากฏโดยชัดแจ้งว่าการใช้รถคันนั้นต่อไปน่าจะเป็นเหตุให้เกิดภยันตรายแก่การขนส่ง ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งระงับใช้ไว้เป็นการชั่วคราวได้ และให้รีบรายงานให้นายทะเบียนทราบภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้เป็นเจ้าของรถตามวรรคหนึ่ง จัดการส่งรถคันนั้นไปให้พนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบความบกพร่องตามรายงานของผู้ตรวจการภายในเวลาที่กำหนด

เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งตามวรรคสองแล้ว ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตงดการใช้รถดังกล่าวไว้จนกว่านายทะเบียนจะมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้ได้ต่อไป

มาตรา ๘๔ เมื่อพนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตเห็นว่ารถที่นำมาให้ตรวจตามมาตรา ๘๓ สมควรจะต้องซ่อมแซม ปรับปรุง เพื่อให้รถกลับมีสภาพมั่นคงแข็งแรง หรือจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์หรือส่วนควบให้ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้แจ้งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุงหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง แล้วให้พนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบความถูกต้องและรายงานให้นายทะเบียนทราบ

เมื่อได้พิจารณาเห็นสมควรตามรายงานของพนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนอนุญาตให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งใช้รถคันนั้นต่อไปได้

มาตรา ๘๕ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีรถตามพระราชบัญญัตินี้ กรมการขนส่งทางบกจะกำหนดเวลาการชำระภาษีรถประจำปีสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งแต่ละรายก็ได้ และให้คำนวณภาษีตามน้ำหนักรถตามอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ในการคำนวณน้ำหนักรถ ให้รวมน้ำหนักของรถและเครื่องอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับตัวรถตามปกติ แต่ไม่รวมน้ำหนักของน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันเครื่อง น้ำและเครื่องมือประจำรถ เศษของหนึ่งกิโลกรัมให้ปัดทิ้ง

เงินภาษีรถตามพระราชบัญญัตินี้ที่จัดเก็บได้ในกรุงเทพมหานครให้ตกเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร ส่วนในจังหวัดอื่นให้ตกเป็นรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนั้น โดยให้จังหวัดจัดสรรตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง[๑๕]

มาตรา ๘๖ ภาษีรถให้ชำระล่วงหน้าเป็นรายปีต่อนายทะเบียน และจะขอชำระเป็นงวดก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

รถที่จดทะเบียนใหม่ในงวดใด ให้ชำระภาษีตั้งแต่งวดนั้นเป็นต้นไป

ถ้าเจ้าของรถไม่ชำระภาษีภายในกำหนดเวลาที่จะต้องชำระให้เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละหนึ่งต่อเดือน หรือเศษของเดือนของภาษีที่ต้องชำระ

เงินเพิ่มตามมาตรานี้ให้ถือเป็นเงินภาษี

มาตรา ๘๖/๑[๑๖] รถที่ได้เสียภาษีรถประจำปีสำหรับปีใด ถ้าเปลี่ยนเจ้าของรถ เจ้าของใหม่ไม่ต้องเสียภาษีรถประจำปีในปีนั้นอีก

มาตรา ๘๖/๒[๑๗] ในระหว่างที่เจ้าของรถค้างชำระภาษีรถประจำปี ให้นายทะเบียนมีอำนาจที่จะไม่รับดำเนินการทางทะเบียนจนกว่าเจ้าของรถจะเสียภาษีที่ค้างชำระให้ครบถ้วนก่อน หรือได้มีการดำเนินการตามมาตรา ๘๖/๓ วรรคสองแล้ว

มาตรา ๘๖/๓[๑๘] รถที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีไม่ถึงสามปี หากเจ้าของรถประสงค์จะขอเสียภาษีรถประจำปีเพื่อใช้รถในปีนั้น ให้นายทะเบียนรับชำระภาษีนั้นได้

สำหรับภาษีรถที่ค้างชำระ ให้นายทะเบียนกำหนดจำนวนเงิน และระยะเวลาในการชำระตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

ในกรณีที่เจ้าของรถผิดนัดไม่เสียภาษีรถที่ค้างชำระตามวรรคสองให้ครบถ้วน นายทะเบียนมีอำนาจที่จะไม่รับดำเนินการทางทะเบียน จนกว่าเจ้าของรถจะเสียภาษีรถที่ค้างชำระให้ครบถ้วน

มาตรา ๘๖/๔[๑๙] รถที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีติดต่อกันครบสามปี ให้การจดทะเบียนรถเป็นอันระงับไป ในการนี้ให้นายทะเบียนประกาศหมายเลขทะเบียนพร้อมทั้งจำนวนภาษีที่ค้างชำระไว้ ณ ที่ทำการนายทะเบียนและในสถานที่ที่อธิบดีประกาศกำหนด และแจ้งให้เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถทราบ และให้บุคคลดังกล่าวส่งคืนแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถต่อนายทะเบียนและนำหนังสือแสดงการจดทะเบียนรถมาแสดงต่อนายทะเบียนเพื่อบันทึกหลักฐานการระงับทะเบียนรถภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งและปิดประกาศดังกล่าว

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือผู้ครองครอบรถมิได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจยึดแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถได้

ให้ภาระภาษีรถประจำปีหลังจากปีที่สามเป็นอันระงับไป แต่เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถยังคงต้องเสียภาษีที่ค้างชำระให้ครบถ้วน และให้นำมาตรา ๘๖/๒ และมาตรา ๘๖/๓ วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๗ รถที่ได้จดทะเบียนและเสียภาษีแล้ว ถ้าต่อมามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงเพิ่มเติม เป็นเหตุให้รถมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นจากเดิม เจ้าของรถจะต้องเสียภาษีเพิ่มตามน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นด้วย และให้นำมาตรา ๘๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๘[๒๐] รถที่ใช้ในการขนส่งส่วนบุคคลของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น วัด มูลนิธิ และสภากาชาดไทย ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี

มาตรา ๘๘ ทวิ[๒๑] (ยกเลิก)

มาตรา ๘๙ รถที่ได้จดทะเบียนแล้ว ถ้าไม่ได้เสียภาษีตามกำหนดตามมาตรา ๘๖ เจ้าของรถต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบพร้อมกับนำแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถนั้นคืนต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันถึงกำหนดเสียภาษีครั้งถัดไป

เจ้าของรถผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งจะต้องเสียภาษีครั้งถัดไปตามมาตรา ๘๖

มาตรา ๙๐ เจ้าของรถต้องติดแผ่นป้ายเลขทะเบียนและเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีที่นายทะเบียนออกให้ไว้กับตัวรถตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๙๑ ในกรณีที่แผ่นป้ายเลขทะเบียนหรือเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีสูญหาย ถูกทำลาย ชำรุดหรือลบเลือนในสาระสำคัญ ให้เจ้าของรถยื่นคำขอ ขอรับแผ่นป้ายเลขทะเบียนหรือเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีต่อนายทะเบียน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย ชำรุดหรือลบเลือนดังกล่าว

หมวด ๗
ผู้ประจำรถ

มาตรา ๙๒ ผู้ประจำรถ ได้แก่

(๑) ผู้ขับรถ

(๒) ผู้เก็บค่าโดยสาร

(๓) นายตรวจ

(๔) ผู้บริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙๔ ใบอนุญาตสำหรับผู้ประจำรถ มี ๔ ประเภท คือ

(๑) ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ

(๒) ใบอนุญาตเป็นผู้เก็บค่าโดยสาร

(๓) ใบอนุญาตเป็นนายตรวจ

(๔) ใบอนุญาตเป็นผู้บริการ

ใบอนุญาตแต่ละประเภทจะใช้สับเปลี่ยนกันไม่ได้ เว้นแต่ใบอนุญาตประเภทที่หนึ่ง ประเภทที่สามและประเภทที่สี่ใช้เป็นใบอนุญาตประเภทที่สองได้

มาตรา ๙๕[๒๒] ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถมีดังนี้

(๑) ชนิดที่หนึ่ง ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่มีน้ำหนักรถและน้ำหนักบรรทุกรวมกันไม่เกินสามพันห้าร้อยกิโลกรัมที่มิได้ใช้ขนส่งผู้โดยสาร หรือสำหรับรถขนส่งผู้โดยสารไม่เกินยี่สิบคน

(๒) ชนิดที่สอง ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่มีน้ำหนักรถและน้ำหนักบรรทุกรวมกันเกินกว่าสามพันห้าร้อยกิโลกรัมที่มิได้ใช้ขนส่งผู้โดยสาร หรือสำหรับรถขนส่งผู้โดยสารเกินยี่สิบคน

(๓) ชนิดที่สาม ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถซึ่งโดยสภาพใช้สำหรับลากจูงรถอื่นหรือล้อเลื่อนที่บรรทุกสิ่งใดๆ บนล้อเลื่อนนั้น

(๔) ชนิดที่สี่ ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถสำหรับรถที่ใช้ขนส่งวัตถุอันตรายตามประเภท หรือชนิดและลักษณะการบรรทุกตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ใบอนุญาตแต่ละชนิดใช้สับเปลี่ยนกันไม่ได้ เว้นแต่ใบอนุญาตชนิดที่สอง ชนิดที่สาม และชนิดที่สี่ใช้เป็นใบอนุญาตชนิดที่หนึ่งได้ ใบอนุญาตชนิดที่สามและชนิดที่สี่ใช้เป็นใบอนุญาตชนิดที่สองได้ และใบอนุญาตชนิดที่สี่ใช้เป็นใบอนุญาตชนิดที่สามได้

ประกาศของอธิบดีตามความใน (๔) ของวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙๖ ผู้ขอรับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถตามมาตรา ๙๓ ในประเภทการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง หรือการขนส่งโดยรถขนาดเล็กต้องมีคุณสมบัติและลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีความรู้และความสามารถตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการจนเป็นที่เห็นได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเหมาะสม

(๔) ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๕) ไม่เป็นผู้มีโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจ

(๖) ไม่เป็นผู้ติดสุรายาเมาหรือยาเสพติดให้โทษ

(๗) ไม่เป็นผู้มีใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถประเภทหรือชนิดเดียวกับที่ได้รับอนุญาตอยู่แล้ว

(๘) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ เว้นแต่การเพิกถอนใบอนุญาตนั้นพ้นกำหนดสามปีแล้วนับแต่วันที่มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

(๙) ไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดอันได้กระทำโดยประมาทที่มิใช่เกี่ยวกับการใช้รถในการกระทำผิดหรือความผิดลหุโทษ หรือได้พ้นโทษมาแล้วเกินสามปี

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยถูกควบคุมตัวเพราะมีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคม หรือเป็นอันธพาล เว้นแต่ได้พ้นจากการควบคุมตัวมาแล้วเกินหนึ่งปี

มาตรา ๙๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๙๖ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง และได้ผ่านการศึกษาและจบหลักสูตรจากโรงเรียนการขนส่งของกรมการขนส่งทางบกหรือโรงเรียนสอนขับรถที่กรมการขนส่งทางบกรับรอง

การรับรองโรงเรียนสอนขับรถตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๙๖ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้เก็บค่าโดยสาร นายตรวจและผู้บริการต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙๙ ผู้ขอรับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถในการขนส่งส่วนบุคคลต้องมีคุณสมบัติและมีลักษณะตามมาตรา ๙๖ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐) และต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐๐[๒๓] ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถให้มีอายุสามปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

การต่ออายุใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถยื่นคำขอต่อนายทะเบียนก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๑๐๑ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้องมีใบอนุญาตอยู่กับตัวและต้องแสดงต่อนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการเมื่อขอตรวจ

มาตรา ๑๐๒ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้อง

(๑) แต่งกายสะอาดเรียบร้อยตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ไม่แสดงกิริยาหรือใช้ถ้อยคำเป็นการเสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวน หรือหยาบหยามผู้หนึ่งผู้ใด หรือแสดงกิริยาวาจาหรือส่งเสียงด้วยประการหนึ่งประการใดในลักษณะไม่สมควรหรือไม่สุภาพ

(๓) ไม่เสพหรือเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น

(๓ ทวิ)[๒๔] ไม่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

(๓ ตรี)[๒๕] ไม่เสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(๔) ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยความปลอดภัยในการขนส่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐๒ ทวิ[๒๖] ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใด ในขณะปฏิบัติหน้าที่นั้นมีสารอยู่ในร่างกายอันเกิดจากการเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น หรือยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ให้ผู้ตรวจการหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีอำนาจตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าผู้นั้นมีสารนั้น ๆ อยู่ในร่างกายหรือไม่

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ วิธีการตรวจหรือทดสอบตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐๓ ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถนอกจากจะต้องปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ แล้ว จะต้อง

(๑) ไม่ขับรถในเวลาที่ร่างกายหรือจิตใจหย่อนความสามารถ

(๒) ไม่รับบรรทุกบุคคลที่เป็นโรคเรื้อนหรือโรคติดต่อที่น่ารังเกียจไปกับผู้โดยสารอื่น

(๓) ไม่รับบรรทุกศพ สัตว์ หรือสิ่งของที่อาจเกิดอันตรายหรือเป็นที่พึงรังเกียจไปกับผู้โดยสาร

(๔)[๒๗] ไม่รับบรรทุกน้ำมันเชื้อเพลิง ระเบิด หรือวัตถุอันตรายโดยฝ่าฝืนข้อห้าม ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) ต้องหยุดหรือจอดรถ ณ สถานีขนส่งและปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับสถานีขนส่งตามมาตรา ๑๙ (๘) และ (๑๐)

มาตรา ๑๐๓ ทวิ[๒๘] ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในการปฏิบัติหน้าที่ขับรถในรอบยี่สิบสี่ชั่วโมง ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถปฏิบัติหน้าที่ขับรถติดต่อกันเกินสี่ชั่วโมงนับแต่ขณะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ขับรถ แต่ถ้าในระหว่างนั้น ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถได้พักติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าครึ่งชั่วโมง ก็ให้ปฏิบัติหน้าที่ขับรถต่อไปได้อีกไม่เกินสี่ชั่วโมงติดต่อกัน

มาตรา ๑๐๔ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถกระทำการใดๆ ให้ผู้โดยสารจำต้องลงจากรถก่อนที่จะได้โดยสารถึงจุดหมายปลายทาง โดยที่ได้ชำระค่าโดยสารถูกต้องตามอัตราที่กำหนดแล้ว

มาตรา ๑๐๕ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถละเว้นการหยุดรถเพื่อรับหรือส่งผู้โดยสาร ณ ที่ที่มีเครื่องหมายให้รถนั้นหยุด ในเมื่อปรากฏว่ามีผู้โดยสารต้องการให้หยุดรถเพื่อรับหรือส่ง

มาตรา ๑๐๖ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถกระทำการใดๆ อันเป็นการละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา ๑๐๖ ทวิ[๒๙] ในกรณีที่มีความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศว่าด้วยการยอมรับใบอนุญาตขับรถภายในประเทศซึ่งกันและกัน คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และมีใบอนุญาตขับรถที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือสมาคมยานยนต์ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศที่มีความตกลงดังกล่าวกับรัฐบาลไทย อาจใช้ใบอนุญาตขับรถของประเทศนั้นขับรถในราชอาณาจักรได้ตามประเภทและชนิดของรถที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขับรถนั้น แต่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาและหรือความตกลงที่มีอยู่ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ และตามบทบัญญัติทั้งหลายในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขับรถตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๗ ในการขนส่งประจำทางหรือการขนส่งไม่ประจำทางระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถรับบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งผู้โดยสารที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๑๐๘ เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๖ มาตรา ๙๗ มาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๙๙ หรือบกพร่องไปในภายหลังเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว ให้นายทะเบียนสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้นั้นเสีย

มาตรา ๑๐๙ ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งหลายในหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจยึดใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถของผู้นั้นและสั่งเป็นหนังสือให้ผู้นั้นไปรายงานตนต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดสิบสองชั่วโมง คำสั่งนั้นให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถชั่วคราวภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น

ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๑๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถซึ่งถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๑๑๑ ให้นำบทบัญญัติทั้งหลายในกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขับรถ ผู้เก็บค่าโดยสารและนายตรวจมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๘
ผู้โดยสาร

มาตรา ๑๑๒ ผู้โดยสารต้องชำระค่าขนส่งและค่าบริการอย่างอื่นตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๑๓ ผู้โดยสารต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตลอดเวลาที่อยู่ในระหว่างการโดยสาร

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งต้องจัดให้มีการประกาศข้อกำหนดตามวรรคหนึ่งปิดไว้ ณ ที่เปิดเผยในรถ

หมวด ๙
สถานีขนส่ง

มาตรา ๑๑๔ สถานีขนส่งมี ๒ ประเภท คือ

(๑) สถานีขนส่งผู้โดยสาร

(๒) สถานีขนส่งสัตว์และหรือสิ่งของ

ลักษณะของสถานีขนส่งตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑๕ ให้กรมการขนส่งทางบกโดยอนุมัติคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางจัดให้มีสถานีขนส่งขึ้นในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครและในเขตท้องที่จังหวัดอื่น โดยจะดำเนินการเอง หรือจะมอบหมายให้รัฐวิสาหกิจหรือองค์การของรัฐเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดค่าบริการในการดำเนินการของสถานีขนส่งไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนด

บุคคลอื่นใดประสงค์จะจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่ง ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนกลางโดยอนุมัติของคณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางก่อน

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดให้มีหรือจัดตั้งสถานีขนส่งขึ้นที่ใด เมื่อใด ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑๖ ให้อธิบดีมีอำนาจกำกับและควบคุมการดำเนินการที่เกี่ยวกับสถานีขนส่งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้จะแต่งตั้งข้าราชการและหรือลูกจ้างสังกัดกรมการขนส่งทางบก ทำหน้าที่เป็นนายสถานีและเจ้าหน้าที่สถานีตามจำนวนที่เห็นสมควร มีอำนาจกำกับและควบคุมดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๑๑๗ ในการบริหารงานที่เกี่ยวกับสถานีขนส่งของกรมการขนส่งทางบกตามมาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง อธิบดีจะแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่เกินแปดคนเพื่อดูแลควบคุมและดำเนินการที่เกี่ยวกับสถานีขนส่งก็ได้

กรรมการที่อธิบดีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการ

ให้นำมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๘ ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งตามมาตรา ๑๑๕ วรรคสาม ต้องมีคุณสมบัติและลักษณะตามมาตรา ๒๔

มาตรา ๑๑๙ ใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งให้มีอายุตามที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนดแต่ไม่เกินยี่สิบปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งซึ่งประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๒๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบกิจการสถานีขนส่งรวมทั้งการรักษาความเรียบร้อย ความปลอดภัยในบริเวณสถานีขนส่งนั้น

มาตรา ๑๒๑ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างประจำสถานีขนส่งตลอดเวลา โดยให้มีหน้าที่ตรวจสอบสภาพรถขนส่งประจำทาง ซึ่งต้องหยุดหรือจอดเพื่อการขนส่ง ณ สถานีขนส่งแห่งนั้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัย

คุณสมบัติและจำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๒๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งต้องจัดให้มีอู่ซ่อมรถและบริการซ่อมรถเพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่รถที่ใช้สถานีขนส่งนั้น

มาตรา ๑๒๓ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งต้องจัดให้มีบริเวณที่จอดพักรถตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๒๔ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งต้องจัดให้มีสมุดทะเบียนการเดินรถที่ผ่านเข้าออกสถานีขนส่งตามแบบที่อธิบดีกำหนด

สมุดทะเบียนการเดินรถต้องเก็บรักษาไว้ในที่ทำการของสถานีขนส่งแห่งนั้น พร้อมที่จะให้นายทะเบียน พนักงานตรวจสภาพหรือผู้ตรวจการตรวจดูได้ทุกเวลา

มาตรา ๑๒๕ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งเรียกเก็บค่าบริการเกี่ยวกับการดำเนินการของสถานีขนส่งได้ไม่เกินอัตราตามที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนด

หมวด ๑๐
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๒๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒๗[๓๐] ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) หรือ (๔) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๓ ทวิ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๒๗ ทวิ[๓๑] ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๒ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๒ (๓ ทวิ) หรือ (๓ ตรี) ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แล้วแต่กรณีอีกหนึ่งในสาม

มาตรา ๑๒๗ ตรี[๓๒] ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามมาตรา ๑๐๒ ทวิ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๒๗ จัตวา[๓๓] ในกรณีที่ผู้ขับรถขับรถที่ใช้ในการขนส่งซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลอื่น ถ้าปรากฏว่าในขณะขับรถ ผู้ขับรถนั้นกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๒ (๓) (๓ ทวิ) หรือ (๓ ตรี) ให้ถือว่าผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๐ ทวิ วรรคสอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นและได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันไม่ให้ผู้ขับรถกระทำการดังกล่าว

มาตรา ๑๒๘ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒๙ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๓๑ (๑) ต้องระวางโทษปรับตามจำนวนรถที่ขาดคันละไม่เกินห้าพันบาทต่อหนึ่งวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๓๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งระหว่างประเทศผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๓๑ (๑) ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษปรับตามจำนวนรถที่ขาดคันละไม่เกินห้าพันบาทต่อหนึ่งวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๓๑ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๓๑ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) หรือ (๑๕) หรือในอนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดตามมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งระหว่างประเทศผู้ใดไม่ปฏิบัติตามอนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๔ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๓๖ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๓ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคสอง มาตรา ๓๔ วรรคสอง มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๑๑๓ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๓๔ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ ต้องระวางโทษปรับตามจำนวนรถที่ใช้ทำการขนส่งนอกเส้นทางหรือนอกท้องที่ที่ได้รับอนุญาตคันละไม่เกินห้าพันบาท ต่อหนึ่งวันจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๓๘ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา ๑๓๘ ทวิ[๓๔] ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๐ ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๐ ทวิ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๓๙ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๔๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๔๑ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๔๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๓ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๔๓ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๗๙ หรือมาตรา ๘๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๔๔ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่อธิบดี นายทะเบียน ผู้ตรวจการ หรือพนักงานตรวจสภาพ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๔๙ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๔๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนกลางซึ่งสั่งตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๖๘ ต้องระวางโทษปรับหนึ่งแสนบาท หรือปรับเป็นรายวันวันละห้าพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๔๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่ง ในอนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดตามมาตรา ๖๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๔๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๔๘ ผู้ใดใช้รถโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๑ หรือฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ตรวจการหรือนายทะเบียนตามมาตรา ๘๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๘ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๘๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๔๙/๑ [๓๕] เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๖/๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๕๐ เจ้าของรถผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๐ หรือมาตรา ๙๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท แต่ถ้าผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหน้าที่ผู้ขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง และได้กระทำการใด ๆ อันเป็นความผิดที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดและต้องระวางโทษสำหรับการกระทำนั้นเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถด้วย [๓๖]

มาตรา ๑๕๒ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างที่ถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๑๐๙ หรือปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างถูกยึดใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้ขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๕๓ ผู้โดยสารผู้ใดโดยสารรถโดยมีเจตนาไม่ชำระค่าขนส่งหรือชำระค่าขนส่งไม่ครบถ้วนตามอัตราที่กำหนด หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๑๑๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๕๔ ผู้ใดจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่ง โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕๕ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการสถานีขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๕๖ ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถผู้ใดไม่นำรถเข้าหยุดหรือจอดเพื่อรับส่งผู้โดยสารหรือขนถ่ายสินค้า ณ สถานีขนส่งตามที่คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลางกำหนด ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๕๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถซึ่งนำรถเข้าหยุดหรือจอดเพื่อรับส่งผู้โดยสารหรือขนถ่ายสินค้า ณ สถานีขนส่งผู้ใดไม่ชำระค่าบริการเกี่ยวกับการดำเนินการของสถานีขนส่งให้แก่สถานีขนส่งตามมาตรา ๑๒๕ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๕๘ ผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถผู้ใดโดยทุจริตหรือจงใจออกใบรับรองตรวจสภาพรถโดยไม่ตรงตามความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท และนายทะเบียนกลางมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถนั้นเสียได้

มาตรา ๑๕๙ ผู้ใดเรียกเก็บค่าขนส่ง ค่าบริการรับจัดการขนส่ง ค่าบริการเกี่ยวกับการดำเนินการของสถานีขนส่ง หรือค่าบริการอย่างอื่นผิดไปจากอัตราที่คณะกรรมการกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๖๐ ผู้ใด

(๑) ใช้ใบอนุญาตหรือเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทางราชการออกให้แก่ผู้อื่น

(๒) ใช้เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทางราชการออกให้สำหรับรถคันหนึ่งกับรถอีกคันหนึ่ง

(๓) ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ใบอนุญาตหรือเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทางราชการออกให้แก่ตน

(๔) เปลี่ยนแปลงหรือปิดบังทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถ หรือ

(๕) ใช้รถที่ได้รับยกเว้นภาษีตามมาตรา ๘๘ ให้ผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับยกเว้น

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งหลายในกฎหมายว่าด้วยรถยนต์หรือกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขับรถ ผู้เก็บค่าโดยสาร และนายตรวจตามมาตรา ๑๑๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๖๒ ผู้ใดเปลี่ยนแปลง ย้าย ทำลาย หรือกระทำให้เสียหายด้วยประการใดๆ แก่เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่ทางราชการได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการขนส่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๖๓ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเปรียบเทียบภายในสามสิบวันแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ดำเนินคดีเพื่อฟ้องร้องต่อไป

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๖๔ ในระหว่างที่ยังมิได้มีกฎกระทรวง ข้อกำหนด หรือระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กฎกระทรวง ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศใด ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๐ และพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้คงใช้บังคับต่อไป

มาตรา ๑๖๕[๓๗] บรรดาใบอนุญาตที่ได้ออกให้ตามพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ และถ้าจะต่ออายุใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ

บรรดารถที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้ามีการแก้ไขดัดแปลงโครงรถหรือขนาดสัดส่วนของตัวถังกว้างหรือยาวกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ อยู่แล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และการแก้ไขดัดแปลงนั้นกระทำได้โดยชอบตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ที่ใช้บังคับในขณะนั้น ให้ถือว่าเป็นรถที่ถูกต้องตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๑

มาตรา ๑๖๖ ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่ง และเจ้าของรถที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ ปฏิบัติการให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๖๗ รถที่ได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ไว้แล้วก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังไม่ถึงกำหนดเสียภาษีครั้งถัดไป ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะครบกำหนดเวลาที่ได้เสียภาษีไว้

ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้รถตามวรรคหนึ่ง ซึ่งจะชำระภาษีครั้งแรกตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องชำระภาษีคราวละกี่งวดก็ได้

มาตรา ๑๖๘ คำขออนุญาตใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม และถ้าคำขออนุญาตดังกล่าวมีข้อความแตกต่างไปจากคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขออนุญาตเพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรา ๑๖๙ ในเขตท้องที่จังหวัดใดในระหว่างที่ยังไม่มีขนส่งจังหวัด ให้อำนาจและหน้าที่ของขนส่งจังหวัด เป็นอำนาจและหน้าที่ของนายทะเบียนกลาง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ส. โหตระกิตย์
รองนายกรัฐมนตรี

บัญชีอัตราภาษีรถตามมาตรา ๘๕[๓๘]

(๑) รถที่ใช้ในการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง การขนส่งโดยรถขนาดเล็ก และการขนส่งส่วนบุคคล ให้จัดเก็บภาษีประจำปี ดังนี้

น้ำหนักรถเป็นกิโลกรัม	รถที่ใช้ในการขนส่งประจำทาง	รถที่ใช้ในการขนส่งไม่ประจำทาง	รถที่ใช้ในการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก	รถที่ใช้ในการขนส่งส่วนบุคคล
ไม่มากกว่า ๕๐๐ กิโลกรัม	๓๐๐ บาท	๔๕๐ บาท	๓๐๐ บาท	๑๕๐ บาท
ตั้งแต่ ๕๐๑ ถึง ๗๕๐ กิโลกรัม	๔๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๔๐๐ บาท	๓๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๗๕๑ ถึง ๑,๐๐๐ กิโลกรัม	๕๐๐ บาท	๗๕๐ บาท	๕๐๐ บาท	๔๕๐ บาท
ตั้งแต่ ๑,๐๐๑ ถึง ๑,๒๕๐ กิโลกรัม	๖๐๐ บาท	๙๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๘๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๑,๒๕๑ ถึง ๑,๕๐๐ กิโลกรัม	๗๐๐ บาท	๑,๐๕๐ บาท	๗๐๐ บาท	๑,๐๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๑,๕๐๑ ถึง ๑,๗๕๐ กิโลกรัม	๙๐๐ บาท	๑,๓๕๐ บาท	๙๐๐ บาท	๑,๓๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๑,๗๕๑ ถึง ๒,๐๐๐ กิโลกรัม	๑,๑๐๐ บาท	๑,๖๕๐ บาท	๑,๑๐๐ บาท	๑,๖๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๒,๐๐๑ ถึง ๒,๕๐๐ กิโลกรัม	๑,๓๐๐ บาท	๑,๙๕๐ บาท	๑,๓๐๐ บาท	๑,๙๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๒,๕๐๑ ถึง ๓,๐๐๐ กิโลกรัม	๑,๕๐๐ บาท	๒,๒๕๐ บาท	๑,๕๐๐ บาท	๒,๒๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๓,๐๐๑ ถึง ๓,๕๐๐ กิโลกรัม	๑,๗๐๐ บาท	๒,๕๕๐ บาท		๒,๔๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๓,๕๐๑ ถึง ๔,๐๐๐ กิโลกรัม	๑,๙๐๐ บาท	๒,๘๕๐ บาท		๒,๖๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๔,๐๐๑ ถึง ๔,๕๐๐ กิโลกรัม	๒,๑๐๐ บาท	๓,๑๕๐ บาท		๒,๘๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๔,๕๐๑ ถึง ๕,๐๐๐ กิโลกรัม	๒,๓๐๐ บาท	๓,๔๕๐ บาท		๓,๐๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๕,๐๐๑ ถึง ๖,๐๐๐ กิโลกรัม	๒,๕๐๐ บาท	๓,๗๕๐ บาท		๓,๒๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๖,๐๐๑ ถึง ๗,๐๐๐ กิโลกรัม	๒,๗๐๐ บาท	๔,๐๕๐ บาท		๓,๔๐๐ บาท
ตั้งแต่ ๗,๐๐๑ กิโลกรัม ขึ้นไป	๒,๙๐๐ บาท	๔,๓๕๐ บาท		๓,๖๐๐ บาท

(๒) รถตาม (๑) ที่ใช้พลังงานไฟฟ้า หรือใช้พลังงานทดแทน พลังงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือพลังงานอย่างประหยัด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้จัดเก็บภาษีประจำปีในอัตรากึ่งหนึ่งของอัตราที่กำหนดไว้ตาม (๑)

(๓) รถตาม (๑) ที่ใช้ก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่ประกอบด้วยก๊าซมีเทนเป็นส่วนใหญ่เป็นเชื้อเพลิง ให้จัดเก็บภาษีประจำปี ดังนี้

(ก) ระบบเชื้อเพลิงที่ใช้ก๊าซธรรมชาติดังกล่าวเพียงอย่างเดียว ให้จัดเก็บในอัตรากึ่งหนึ่งของอัตราที่กำหนดไว้ตาม (๑)

(ข) ระบบเชื้อเพลิงที่ใช้ก๊าซธรรมชาติดังกล่าวร่วมหรือสลับกับน้ำมันเชื้อเพลิง ให้จัดเก็บในอัตราสามในสี่ของอัตราที่กำหนดไว้ตาม (๑)

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง ต่อเส้นทางหนึ่ง	ฉบับละ	๑๕,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ไม่ประจำทาง	ฉบับละ	๔,๐๐๐ บาท
(๓) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งโดย รถขนาดเล็ก	ฉบับละ	๑,๕๐๐ บาท
(๔) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล	ฉบับละ	๑,๕๐๐ บาท
(๕) ใบอนุญาตประกอบการขนส่งระหว่างประเทศ		
(ก) ตลอดปี	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(ข) เฉพาะคราว	ฉบับละ	๕๐๐ บาท
(๖) ใบอนุญาตประกอบการรับจัดการขนส่ง	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(๗) ใบอนุญาตจัดตั้งและดำเนินการ สถานีขนส่ง	ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐ บาท
(๘) ใบอนุญาตผู้ขับรถและใบอนุญาต นายตรวจ	ฉบับละ	๒๐๐ บาท
(๙) ใบอนุญาตผู้เก็บค่าโดยสารและ ใบอนุญาตผู้บริการ	ฉบับละ	๑๐๐ บาท
(๑๐) ใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถ	ฉบับละ	๒๐,๐๐๐ บาท
(๑๑) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๕๐๐ บาท
(๑๒) การโอนทะเบียนรถ	ครั้งละ	๒๐๐ บาท
(๑๓) แผ่นป้ายเลขทะเบียนรถและ เครื่องหมาย	แผ่นละ	๑๐๐ บาท
(๑๔) คำขออนุญาตประกอบการขนส่ง ประจำทาง	ฉบับละ	๑๐๐ บาท
(๑๕) คำขออื่น ๆ	ฉบับละ	๒๐ บาท
(๑๖) การต่ออายุใบอนุญาต	ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตแต่ละฉบับ	

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการขนส่งได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และสภาพการณ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก บทบัญญัติทั้งหลายที่ใช้บังคับอยู่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการขนส่งเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓[๓๙]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากผลแห่งการประกาศใช้พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ส่งผลกระทบถึงบรรดารถบรรทุกขนส่งสินค้า ของผู้ประกอบการขนส่งส่วนบุคคล คือ

ก. รถบรรทุกที่ใช้รถมีน้ำหนักรถต่ำกว่าหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัมทั่วพระราชอาณาจักร สำหรับประกอบการภายในครอบครัว ต่างได้รับความเดือดร้อนอย่างยิ่ง เพราะต้องไปยื่นขอจดทะเบียนขนส่งส่วนบุคคล และต้องใช้ใบอนุญาตขับขี่ของกรมการขนส่งทางบก นอกเหนือไปจากใบอนุญาตของกรมตำรวจที่มีอยู่แล้ว ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เพราะรถบรรทุกขนาดเล็กเหล่านี้หาจำต้องใช้ความชำนาญเชี่ยวชาญเป็นพิเศษไม่ เนื่องจากเป็นรถที่ส่วนมากใช้ในธุรกิจส่วนตัว ภายในครัวเรือนและใช้ในการขนส่งพืชผลของเกษตรกร จึงสมควรได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปจดทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบก และการใช้ใบขับขี่ของกรมการขนส่งทางบก

ข. สำหรับรถบรรทุกขนาดใหญ่ ซึ่งได้ประกอบการขนส่งส่วนบุคคลตามใบอนุญาตนั้น การจำกัดท้องที่ทำการขนส่งนั้น ย่อมก่อให้เกิดความไม่สะดวกและเป็นธรรม เพราะผู้ประกอบการขนส่งส่วนบุคคลก็ย่อมหมายถึงประกอบธุรกิจส่วนตัวนั่นเอง ท้องที่ที่กำหนดให้แน่นอนย่อมเป็นเครื่องกีดขวางการปฏิบัติงาน เพราะการที่จะบรรทุกสินค้าของตนไปส่งยังที่ต่าง ๆ การที่จะต้องไปขออนุญาตเป็นครั้งคราวนั้นย่อมก่อให้เกิดภาวะสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มราคาทุนโดยไม่จำเป็น

ค. โดยทั่วไปการตรวจสภาพรถมักล่าช้า เมื่อนำรถไปขอรับการตรวจแล้วแต่ปรากฏว่ารถมีจำนวนมาก ตรวจสภาพไม่ทันหากนำไปวิ่งขนส่งก็จะต้องถูกจับกุม และมีโทษสูง และการที่จอดรอการตรวจสภาพเป็นระยะนานๆ นั้น ย่อมทำให้เศรษฐกิจกระทบกระเทือน จึงสมควรกำหนดเวลาตรวจไว้ และหากความล่าช้าเป็นเพราะความผิดของพนักงานหรือผู้มีอำนาจตรวจสภาพ ก็ไม่สมควรเอาโทษแก่ผู้ประกอบการขนส่งที่ขอตรวจสภาพไว้แล้ว เพราะโทษมีกำหนดสูง

ง. การต่อใบอนุญาตตามบทเฉพาะกาลของใบอนุญาตประกอบการขนส่งซึ่งได้รับอนุญาตไว้แล้ว ก่อนใช้พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ขนาดและส่วนซึ่งพนักงานตรวจสภาพตามกฎหมายเก่า ทั้งของกรมตำรวจและกรมการขนส่งทางบก ไม่เป็นระเบียบเดียวกัน และมีมาตรฐานต่างกัน ฉะนั้น การขอต่อใบอนุญาตใหม่จึงไม่สมควรนำเหตุผลของการผิดขนาดและส่วนมาเป็นข้อปฏิเสธ การขอต่อใบอนุญาตเก่านั้นอาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙[๔๐]

มาตรา ๕ อัตราภาษีรถตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ไม่ใช้บังคับแก่รถที่ได้จดทะเบียนและเสียภาษีรถประจำปีไว้แล้ว หรือที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ สำหรับภาษีรถประจำปีที่เสียไว้แล้ว หรือที่ค้างชำระนั้น

มาตรา ๖ รถที่ได้จดทะเบียนและเสียภาษีรถประจำปีไว้แล้วก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ หากเป็นรถที่ไม่ได้รับการลดภาษีรถประจำปีตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในมาตรา ๘๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้เสียภาษีรถประจำปีสำหรับปีต่อไป ดังต่อไปนี้

(๑) ปีที่หนึ่ง ให้เสียในอัตรากึ่งหนึ่งของอัตราตามที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีรถตามมาตรา ๘๕

(๒) ปีที่สอง ให้เสียในอัตราสามในสี่ของอัตราตามที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีรถตามมาตรา ๘๕

(๓) ปีต่อไป ให้เสียในอัตราตามที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีรถตามมาตรา ๘๕

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันมีรถจำนวนมากใช้น้ำมันดีเซลหรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิง ทำให้เกิดความจำเป็นในการสั่งน้ำมันดีเซลหรือก๊าซเข้ามาในราชอาณาจักร ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้มีการเพิ่มจำนวนรถที่ใช้น้ำมันดีเซลหรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิง และเพื่อเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงดังกล่าว สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙[๔๑]

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอขอให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙ นั้น

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๕๒๙ (สมัยสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ที่ประชุมได้ลงมติไม่อนุมัติ

จึงประกาศมาตามความในมาตรา ๑๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๐[๔๒]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงกับประเทศในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการยอมรับใบอนุญาตขับรถภายในประเทศซึ่งกันและกัน และโดยที่ประเทศไทยอาจทำความตกลงในทำนองเดียวกันกับประเทศอื่นๆ ด้วย ซึ่งความตกลงดังกล่าวจะมีผลให้ผู้มีใบอนุญาตขับรถที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือสมาคมยานยนต์ ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือจากรัฐบาลของประเทศที่ประเทศไทยมีความตกลงด้วย สามารถใช้ใบอนุญาตขับรถนั้นขับรถในประเทศไทยได้ ฉะนั้น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่กับต่างประเทศตามความตกลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕[๔๓]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ โดยเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถส่วนมากมักนิยมเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุสร้างความสูญเสียแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนบนท้องถนนเป็นอันมาก สมควรมีบทบัญญัติกำหนดความผิดและกำหนดโทษเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในขณะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และให้อำนาจผู้ตรวจการ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นหรือเสพยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ในขณะปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบถึงเหตุดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕[๔๔]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปรากฏว่าอุบัติเหตุที่เกิดจากรถที่ใช้ในการขนส่งวัตถุอันตราย ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของบุคคลภายนอก แต่โดยที่พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ยังไม่มีบทบัญญัติควบคุมการขนส่งวัตถุอันตรายไว้อย่างเพียงพอและเหมาะสม สมควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับการขนส่งวัตถุอันตรายเสียใหม่เพื่อความปลอดภัยในการขนส่ง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๗[๔๕]

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันมีผู้นำรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสองคน หรือรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักรถไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัม ซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ไปใช้ประกอบการขนส่งเพื่อสินจ้างในลักษณะที่เป็นการแก่งแย่งแข่งขันกับผู้ได้รับอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทาง โดยมิได้รับอนุญาตให้ประกอบการขนส่งจากนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และโดยที่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกได้บัญญัติยกเว้นไว้มิให้ใช้บังคับแก่การขนส่งโดยรถยนต์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ทางราชการไม่สามารถเข้าควบคุมและจัดระเบียบการขนส่งได้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย สมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๗[๔๖]

มาตรา ๔ บรรดาใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถที่ได้ออกให้ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ และถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตประสงค์จะต่ออายุใบอนุญาต ให้นำความในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดให้ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถมีอายุเพียงหนึ่งปี ทำให้ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้ประจำรถจะต้องมาต่อใบอนุญาตทุก ๆ หนึ่งปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นมากทำให้เกิดความไม่สะดวกเสียเวลาและค่าใช้จ่ายแก่ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องเดินทางมาต่อใบอนุญาตทุกๆ ปี โดยเฉพาะผู้ที่เดินทางไปทำงานในจังหวัดอื่น การกำหนดระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวโดยไม่จำเป็น จึงสมควรให้มีการขยายอายุของใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถเพิ่มขึ้นจากหนึ่งปีเป็นสามปี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒[๔๗]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันอุบัติเหตุร้ายแรงที่เกิดบนท้องถนนอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลต่าง ๆ นั้น มีสาเหตุมาจากการที่ผู้ขับรถเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น เสพยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ขับรถติดต่อกันนานเกินไปจนทำให้ผู้ขับรถเกิดความตึงเครียด ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงอันเนื่องมาจากกรณีดังกล่าว สมควรกำหนดห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งใช้หรือยินยอมให้ผู้ขับรถซึ่งมีอาการหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ขับรถที่ใช้ในการขนส่ง และกำหนดให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลและป้องกันมิให้ผู้ขับรถที่มีอาการหรือกระทำการเช่นว่านั้นขับรถที่ใช้ในการขนส่งด้วย รวมทั้งสมควรกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถปฏิบัติหน้าที่ขับรถได้ไม่เกินสี่ชั่วโมงติดต่อกัน เพื่อไม่ให้เกิดความตึงเครียดจนเกินไป นอกจากนั้นสมควรกำหนดให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถโดยไม่ได้รับใบอนุญาตและได้กระทำการใด ๆ อันเป็นความผิดที่กำหนดไว้สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถที่กระทำความผิดดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๒[๔๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ยังมิได้บัญญัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อที่จะให้มีการจัดสรรภาษีรถที่จัดเก็บได้ให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ นอกจากนี้โดยที่ถ้อยคำเกี่ยวกับราชการส่วนท้องถิ่นในกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกมีใช้อยู่หลายคำตามรูปแบบของราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอยู่หลากหลาย โดยเมื่อจัดตั้งราชการส่วนท้องถิ่นขึ้นใหม่ ก็จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกทุกครั้ง เพื่อให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นได้รับการจัดสรรภาษีรถ ดังเช่นในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นต้น ฉะนั้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับจัดสรรภาษีรถ และเพื่อปรับปรุงถ้อยคำเกี่ยวกับราชการส่วนท้องถิ่นให้ครอบคลุมถึงราชการส่วนท้องถิ่นทุกประเภท จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

***พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕**[๔๙]

มาตรา ๘ ในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้แก้ไขคำว่า “เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทหรือผู้แทน” เป็น “อธิบดีกรมทางหลวงชนบทหรือผู้แทน” และคำว่า “ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย” เป็น “ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร”

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่างๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖[๕๐]

มาตรา ๕ รถที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ให้นายทะเบียนประกาศหมายเลขทะเบียนพร้อมทั้งจำนวนภาษีค้างชำระไว้ ณ ที่ทำการนายทะเบียนและในสถานที่ที่อธิบดีประกาศกำหนดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๒) ให้เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถทำความตกลงกับนายทะเบียนในการชำระภาษีค้างชำระภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้มีประกาศตาม (๑) โดยให้ได้รับยกเว้นเงินเพิ่ม หากมีภาษีค้างชำระเกินกว่าสามปี ให้คิดภาษีค้างชำระเพียงสามปี และให้ผ่อนชำระเป็นงวดได้ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนด

(๓) เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถที่มิได้ดำเนินการตาม (๒) ต้องเสียภาษีค้างชำระทั้งหมดพร้อมทั้งเงินเพิ่มในอัตราร้อยละหนึ่งต่อเดือนของจำนวนภาษีที่ค้างชำระ

(๔) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตาม (๒) รถที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีตั้งแต่สามปีขึ้นไปหรือรถที่ค้างชำระภาษีรถประจำปีไม่ถึงสามปี แต่ต่อมาภายหลังค้างชำระภาษีติดต่อกันครบสามปีให้ถือว่าทะเบียนรถเป็นอันระงับไป และให้เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถมีหน้าที่ส่งคืนแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถต่อนายทะเบียน และนำหนังสือแสดงการจดทะเบียนรถมาแสดงต่อนายทะเบียน เพื่อบันทึกหลักฐานการระงับทะเบียนรถภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดระยะเวลาตาม (๒) หรือนับแต่วันค้างชำระภาษีติดต่อกันครบสามปี แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรา ๘๖/๒ มาตรา ๘๖/๓ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๘๖/๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถผู้ใดไม่ส่งคืนแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถและนำหนังสือแสดงการจดทะเบียนรถมาแสดงต่อนายทะเบียนตามความใน (๔) ให้นำโทษตามมาตรา ๑๔๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันมีเจ้าของรถเป็นจำนวนมากละเลยหรือหลีกเลี่ยงการชำระภาษีรถประจำปี ทำให้มีภาษีรถประจำปีค้างชำระเพิ่มขึ้นทุกปี และเมื่อมีการเปลี่ยนเจ้าของรถก็เกิดข้อโต้แย้งในภาระภาษีรถประจำปีที่ค้างชำระ สมควรปรับปรุงมาตรการในการจัดเก็บภาษีรถประจำปีที่ค้างชำระให้ได้ผลอย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๐[๕๑]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ราคาน้ำมันได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาทางด้านมลภาวะทางอากาศที่เพิ่มมากขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอื่นทดแทนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง สนับสนุนการใช้พลังงานอย่างประหยัด และการใช้พลังงานสะอาดเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันจะเป็นการช่วยให้มีการใช้พลังงานอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศ สมควรส่งเสริมการใช้รถที่ใช้พลังงานดังกล่าวโดยกำหนดให้มีอัตราภาษีประจำปีสำหรับรถเหล่านี้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๓๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๑ มีนาคม ๒๕๒๒
[๒] มาตรา ๔ (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๓] มาตรา ๔ (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๔] มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๗
[๕] มาตรา ๒๔ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๖] มาตรา ๒๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๗] มาตรา ๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๘] มาตรา ๓๔ (๔) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๙] มาตรา ๓๔ (๕) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๐] มาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๑] มาตรา ๔๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๒] มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๓] มาตรา ๗๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๑๔] มาตรา ๗๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๑๕] มาตรา ๘๕ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๖] มาตรา ๘๖/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖
[๑๗] มาตรา ๘๖/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖

[๑๘] มาตรา ๘๖/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖
[๑๙] มาตรา ๘๖/๔ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖
[๒๐] มาตรา ๘๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๒๑] มาตรา ๘๘ ทวิ เพิ่มโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙ ต่อมามีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๙ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๕๒๙ (สมัยสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ที่ประชุมได้ลงมติไม่อนุมัติ
[๒๒] มาตรา ๙๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๓] มาตรา ๑๐๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๗
[๒๔] มาตรา ๑๐๒ (๓ ทวิ) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๕] มาตรา ๑๐๒ (๓ ตรี) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๖] มาตรา ๑๐๒ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๗] มาตรา ๑๐๓ (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๘] มาตรา ๑๐๓ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๒๙] มาตรา ๑๐๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๐
[๓๐] มาตรา ๑๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๑] มาตรา ๑๒๗ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๒] มาตรา ๑๒๗ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๓๓] มาตรา ๑๒๗ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๔] มาตรา ๑๓๘ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๕] มาตรา ๑๔๙/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๖
[๓๖] มาตรา ๑๕๑ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๗] มาตรา ๑๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
[๓๘] บัญชีอัตราภาษีรถตามมาตรา ๘๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๓๙] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๙๗/ตอนที่ ๑๖๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๓
[๔๐] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๐๓/ตอนที่ ๑๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๓๑/๓๑ มกราคม ๒๕๒๙
[๔๑] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๐๓/ตอนที่ ๗๕/หน้า ๑๑/๖ พฤษภาคม ๒๕๒๙
[๔๒] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๕๓/๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐
[๔๓] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๑๔/หน้า ๑๔/๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕
[๔๔] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๓๘/หน้า ๙/๕ เมษายน ๒๕๓๕
[๔๕] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๑๑/ตอนที่ ๒๖ ก/หน้า ๑/๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๗
[๔๖] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๑๑/ตอนที่ ๒๘ ก/หน้า ๑/๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๗
[๔๗] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๒๐ ก/หน้า ๒๓/๒๕ มีนาคม ๒๕๔๒
[๔๘] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๒๐ ก/หน้า ๒๗/๒๕ มีนาคม ๒๕๔๒
[๔๙] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕
[๕๐] ราชกิจจานุเบกษา/เล่ม ๑๒๐/ตอนที่ ๔๘ ก/หน้า ๙/๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖
[๕๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๑/๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติ
การค้าข้าว
พุทธศักราช ๒๔๘๙

อานันทมหิดล
ตราไว้ ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙
เป็นปีที่ ๑๓ ในรัชชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรวางระเบียบการค้าข้าว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าว”[๒] หมายความว่า ข้าวเปลือก, ข้าวกล้อง, ข้าวสาร, ข้าวเหนียวและรวมตลอดถึงปลายข้าว, รำ และสิ่งใด ๆ ที่แปรสภาพมาจากข้าว

“การค้าข้าว”[๓] หมายความว่า การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกรรมสิทธิ์ข้าว รวมตลอดถึงการสีข้าว ทั้งนี้ นอกจากสำหรับบริโภคในครอบครัว

“ผู้ค้าข้าว” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการซึ่งตั้งขึ้นตามความในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้มีกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งนาย และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าหกนายซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีอำนาจและหน้าที่ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลใดหรือคณะบุคคลใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งแทนคณะกรรมการได้

มาตรา ๖ ให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ หรือเคหะสถานของบุคคลใดเพื่อตรวจข้าว ใบรับในการขาย หรือแลกเปลี่ยนข้าว รายงานการค้าข้าว และเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับการค้าข้าวได้ในเวลากลางวัน และมีอำนาจสั่งบุคคลใดที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำในเรื่องที่เกี่ยวกับการนั้นได้

มาตรา ๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศเขตควบคุมการค้าข้าวได้

มาตรา ๘[๔] ในเขตควบคุมการค้าข้าว ให้คณะกรรมการมีอำนาจ

(๑) แบ่งแยกประเภทผู้ประกอบการค้าข้าว และสั่งผู้ประกอบการค้าข้าว ประเภทหนึ่งประเภทใด หรือทุกประเภท ให้ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว

(๒) กำหนดราคาข้าว และสั่งห้ามมิให้ขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้นั้น

(๓) กำหนดราคาข้าว และสั่งห้ามมิให้ซื้อจากกสิกรต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้นั้น

(๔) สั่งห้ามซื้อหรือขายหรือแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ข้าว เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใดๆ ก็ได้

(๕) สั่งให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว หรือสั่งห้ามยักย้ายข้าวจากสถานที่เก็บหรือเปลี่ยนแปลงสภาพข้าว เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

(๖) สั่งให้ผู้มีข้าวอยู่ในครอบครองขายข้าวให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด หรือสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ยึดและบังคับซื้อข้าวตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดในกรณีที่มีการขัดขืนคำสั่งของคณะกรรมการกับมีอำนาจกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขในการชำระเงินค่าข้าวและในการส่งมอบข้าวนั้น

ในกรณีไม่พบตัวผู้มีข้าวอยู่ในครอบครอง คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ปิดคำสั่งให้ขายข้าวไว้ ณ สถานที่เก็บข้าวหรือพาหนะขนข้าวนั้น เมื่อล่วงพ้นเจ็ดสิบสองชั่วโมงนับแต่เวลาปิดคำสั่งแล้ว ผู้มีข้าวอยู่ในครอบครองไม่มาจัดการขายให้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดและบังคับซื้อตามความในวรรคก่อนได้

มาตรา ๙[๕] ในเขตควบคุมการค้าข้าว ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทซึ่งคณะกรรมการสั่งให้ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการก่อนจึงจะทำการค้าข้าวได้

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขระบุไว้ในหนังสืออนุญาต ผู้ประกอบการค้าข้าวต้องปฏิบัติตามข้อความและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตนั้น

การขออนุญาตประกอบการค้าข้าว ให้ทำตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้ทำการค้าข้าวประเภทซึ่งคณะกรรมการสั่งให้ขออนุญาตหากได้ประกอบการค้าข้าวอยู่ก่อนวันที่คณะกรรมการสั่งนั้น ให้ยื่นคำขออนุญาตประกอบการค้าข้าวภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๐ ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวต้องเก็บหนังสืออนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผย ซึ่งอาจจะแลเห็นได้สะดวก ณ สถานที่ที่ทำการค้าข้าว

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติมาตรา ๕ มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) กสิกรซึ่งขายหรือแลกเปลี่ยนข้าวซึ่งกสิกรนั้นผลิตได้จากเนื้อที่ที่ตนทำ

(๒) ผู้ที่ขายหรือแลกเปลี่ยนข้าวครั้งหนึ่งมีปริมาณ ดังนี้

(ก) ข้าวเปลือกทุกชนิดไม่เกินสองเกวียนหลวง

(ข) ข้าวอื่น ๆ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดกิโลกรัม

มาตรา ๑๒[๖] ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวตามพระราชบัญญัตินี้ต้องทำรายงานการค้าข้าวประจำวันตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดเก็บไว้ ณ สถานที่ที่ทำการค้าข้าว และต้องยื่นรายงานการค้าข้าวต่อคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ ระยะเวลา และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

การทำรายงานการค้าข้าวดังกล่าวในวรรคก่อน คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยกเว้นให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทหนึ่งประเภทใดก็ได้ และให้มีอำนาจสั่งถอนการยกเว้นนั้นด้วย

มาตรา ๑๓[๗] หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวหรือหนังสืออนุญาตอื่นๆ ให้มีกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนดระบุไว้ในหนังสืออนุญาต

มาตรา ๑๔ ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องแสดงราคาข้าวประจำวันเป็นภาษาไทยไว้ในที่เปิดเผย ซึ่งอาจจะแลเห็นได้สะดวก ณ สถานที่ทำการค้าข้าว

มาตรา ๑๕[๘] ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตคนใดฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติใดๆ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งถอนหนังสืออนุญาตนั้นได้

มาตรา ๑๖ หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวให้ใช้ได้เฉพาะตัว จะโอนกันไม่ได้ และเมื่อเลิกประกอบการค้าข้าวแล้ว ต้องแจ้งให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

มาตรา ๑๖ ทวิ[๙] เจ้าของโรงสีข้าวหรือผู้ประกอบการโรงสีข้าวคนใดหยุดหรือแกล้งหยุดทำการสีข้าวหรือไม่ทำการสีข้าวให้เต็มกำลังที่โรงสีนั้นสามารถที่จะทำการสีได้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะเรียกให้กระทำการสีข้าวหรือสีข้าวให้เต็มกำลังต่อไปภายในระยะเวลาที่กำหนดและมีอำนาจกำหนดค่าจ้างสีข้าวให้ปฏิบัติได้

เมื่อคณะกรรมการได้มีคำสั่งตามความในวรรคก่อนแล้ว เจ้าของโรงสีข้าว หรือผู้ประกอบการโรงสีข้าว ไม่ปฏิบัติภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจเข้ายึดโรงสีนั้นมาดำเนินการเสียเองได้ และในการนี้เจ้าโรงสี ไม่มีสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนหรือค่าเสียหายใดๆ ทั้งสิ้น

มาตรา ๑๗[๑๐] ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งออกตามความในมาตรา ๘ (๒) หรือ (๓) หรือ (๔) หรือ (๕) หรือ (๖) หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตซึ่งออกตามความในมาตรา ๘ (๔) หรือ (๕) ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงห้าพันบาท

มาตรา ๑๘[๑๑] ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๖ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๐ ผู้ใดให้ถ้อยคำเท็จในการแจ้งปริมาณหรือสถานที่เก็บข้าว หรือขัดขืน หรือฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๖ หรือให้ถ้อยคำเท็จแก่บุคคลนั้น ๆ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดปฏิบัติการหรือละเว้นปฏิบัติการในหน้าที่อันเป็นการช่วยเหลือให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๒๑ ทวิ[๑๒] ข้าวซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดตลอดจนสิ่งที่ใช้บรรจุให้ริบเสีย

มาตรา ๒๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและกิจการอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ปรีดี พนมยงค์
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙[๑๓]

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓/ตอนที่ ๒๙/หน้า ๒๙๖/๙ พฤษภาคม ๒๔๘๙

[๒] มาตรา ๓ นิยามคำว่า “ข้าว” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๓] มาตรา ๓ นิยามคำว่า “การค้าข้าว” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๔] มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๕] มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๖] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๗] มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๘] มาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๙] มาตรา ๑๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๑๐] มาตรา ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๑๑] มาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๑๒] มาตรา ๒๑ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

[๑๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓/ตอนที่ ๗๒/ฉบับพิเศษ หน้า ๗/๙ พฤศจิกายน ๒๔๘๙

พระราชบัญญัติ
การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔
เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่านา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมที่รัฐ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและสหกรณ์นิคมเป็นผู้ให้เช่า

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนาเกลือ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผู้เช่า” หมายความว่า ผู้เช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

“ผู้ให้เช่า” หมายความว่า ผู้ที่ให้เช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

“การเช่า” หมายความว่า การเช่าหรือการเช่าช่วงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่าซึ่งที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทที่การเช่าที่ดินเพื่อการนั้นมีการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ไม่ว่าการเช่าหรือการเช่าช่วงนั้นจะมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตามและหมายความรวมถึงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมดังกล่าวโดยได้รับค่าเช่า และการทำนิติกรรมอื่นใด อันเป็นการอำพรางการเช่านั้น

“ค่าเช่า” หมายความว่า ผลิตผลเกษตรกรรม เงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ซึ่งให้เป็นค่าตอบแทนการเช่า และหมายความรวมถึงประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ผู้ให้เช่าหรือบุคคลอื่นได้รับเพื่อตอบแทนการให้เช่าทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“ปี” หมายความว่า ระยะเวลาสิบสองเดือน โดยเริ่มนับตั้งแต่วันเริ่มต้นฤดูการประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถิ่น

“จังหวัด” หมายความรวมถึงกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความรวมถึงเขตของกรุงเทพมหานคร

“ตำบล” หมายความรวมถึงแขวงของกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึงหัวหน้าเขตของกรุงเทพมหานคร

“กำนัน” หมายความรวมถึงหัวหน้าแขวงของกรุงเทพมหานคร

“คชก. จังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัด

“คชก. ตำบล” หมายความว่า คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำตำบล

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๗ ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ให้มี คชก. จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร คชก. จังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนกรมอัยการ ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนผู้เช่าสี่คน และผู้แทนผู้ให้เช่าสี่คน ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร คชก. จังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน อัยการจังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ผู้แทนผู้เช่าประจำจังหวัดสี่คน และผู้แทนผู้ให้เช่าประจำจังหวัดสี่คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้จ่าจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ ในจังหวัดใดไม่มีประมงจังหวัดหรือปศุสัตว์จังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการซึ่งปฏิบัติราชการในเขตจังหวัดนั้นเป็นกรรมการแทน

มาตรา ๘ คชก. จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) วางระเบียบการกำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงสำหรับเป็นแนวปฏิบัติของ คชก. ตำบล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

(๒) กำหนดผลผลิตหรือรายได้ขั้นสูงของผลิตผลเกษตรกรรมแต่ละประเภทที่นิยมทำในจังหวัดตามการจำแนกคุณภาพของที่ดินและน้ำสำหรับเป็นหลักในการคำนวณอัตราค่าเช่าขั้นสูงของ คชก. ตำบล

(๓) กำหนดท้องที่ที่ห้ามประกอบเกษตรกรรมบางประเภทเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(๔) รวบรวมข้อมูล สถิติการเช่าในท้องที่ของจังหวัด โดยแยกเป็นอำเภอ ตำบล และประเมินผลเสนอสภาจังหวัดทราบทุกปี

(๕) กำหนดระยะเวลาเริ่มต้นฤดูการประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถิ่น

(๖) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และมีคำสั่งใด ๆ ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติการใดเพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

การกำหนดตาม (๓) ให้กำหนดล่วงหน้าก่อนฤดูการประกอบเกษตรกรรมไม่น้อยกว่าสามเดือน และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่ทำการตำบลที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง

มาตรา ๙ ในตำบลหนึ่ง ๆ ที่มีการเช่า ให้มี คชก. ตำบล ซึ่งประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ในตำบลนอกเขตเทศบาล คชก. ตำบล ประกอบด้วยกำนันเป็นประธาน เกษตรอำเภอหรือผู้แทน ที่ดินอำเภอหรือผู้แทน ประมงอำเภอหรือผู้แทน ปศุสัตว์อำเภอหรือผู้แทน ผู้แทนผู้เช่าสี่คน และผู้แทนผู้ให้เช่าสี่คน ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และให้ปลัดอำเภอหรือพัฒนากรซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ อนึ่ง ในการพิจารณาเรื่องอันเกี่ยวกับการเช่าในเขตหมู่บ้านใด ให้ผู้ใหญ่บ้านแห่งหมู่บ้านนั้นเป็นกรรมการด้วย

(๒) ในตำบลในเขตเทศบาล คชก. ตำบล ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีเป็นประธาน และให้ปลัดเทศบาลเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนกรรมการอื่นให้เป็นไปตาม (๑) แต่ไม่ต้องมีกรรมการซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

(๓) ในแขวงของกรุงเทพมหานคร คชก. ตำบล ประกอบด้วยกำนันเป็นประธาน เกษตรอำเภอประจำเขตหรือผู้แทน พนักงานประเมินภาษีหรือผู้แทน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนผู้เช่าสี่คน และผู้แทนผู้ให้เช่าสี่คน ซึ่งหัวหน้าเขตแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และให้เจ้าพนักงานปกครอง ซึ่งหัวหน้าเขตแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ ในแขวงใดที่ไม่มีกำนัน ให้หัวหน้าเขตซึ่งแขวงนั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นประธาน

(๔) ในเขตเมืองพัทยา คชก. ตำบล ประกอบด้วยนายกเมืองพัทยาเป็นประธานและให้ปลัดเมืองพัทยาเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนกรรมการอื่นให้เป็นไปตาม (๒)

ในกรณีที่พื้นที่ของตำบลใดอยู่ทั้งนอกและในเขตเทศบาล และถ้ามีการเช่าส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล ให้ คชก. ตำบลเป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๑) แต่ถ้ามีการเช่าส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล ให้ คชก. ตำบลเป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๒)

มาตรา ๑๐ ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นไม่สมควรมี คชก. ตำบลตามมาตรา ๙ (๓) ในแขวงใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษาระบุชื่อแขวงที่ไม่ต้องมี คชก. ตำบล

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ไม่มีประมงอำเภอหรือปศุสัตว์อำเภอเป็นกรรมการตามมาตรา ๙ (๑) (๒) หรือ (๔) หรือไม่มีเกษตรอำเภอประจำเขตหรือพนักงานประเมินภาษีเป็นกรรมการตามมาตรา ๙ (๓) ให้นายอำเภอหรือหัวหน้าเขตแต่งตั้งข้าราชการซึ่งมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเกษตร ที่ดิน ประมง ปศุสัตว์ หรือการประเมินภาษี แล้วแต่กรณี เป็นกรรมการแทน

มาตรา ๑๒ ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าตามมาตรา ๗ และมาตรา ๙ ให้แต่งตั้งจากผู้เช่าและผู้ให้เช่าซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการคัดเลือกตามวรรคสองและวรรคสาม แล้วแต่กรณี

ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลนั้น ให้เลือกตั้งขึ้นโดยใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ แต่ในกรณีไม่มีผู้สมัครหรือมีผู้ได้รับเลือกไม่ครบจำนวน ให้มีการคัดเลือกผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าที่เหมาะสมเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าให้ครบจำนวน โดยให้คณะกรรมการสภาตำบล สภาเทศบาล สภากรุงเทพมหานคร หรือสภาเมืองพัทยาเป็นผู้คัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลตามมาตรา ๙ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี

ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัดนั้น ให้ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบล แล้วแต่กรณี เลือกตั้งขึ้นระหว่างผู้ซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลด้วยกัน โดยใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ แต่ในกรณีไม่มีผู้สมัครหรือมีผู้ได้รับเลือกไม่ครบจำนวน ให้สภาจังหวัดคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลอยู่แล้วนั้นเป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัด ให้ครบจำนวน

ให้ประกาศวัน เวลา และสถานที่เลือกตั้งให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่า แล้วแต่กรณี ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสิบห้าวัน ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการตำบล และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้ให้เช่านั้น

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ การเลือกตั้งหรือคัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ คชก. ตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงของแต่ละท้องที่ในเขตตำบลตามการจำแนกคุณภาพของที่ดินและน้ำ

(๒) พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาของการเช่าตลอดจนข้อพิพาทอื่นหรือค่าเสียหายอันเกิดจากการเช่าตามคำร้องขอของผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าและมีคำสั่งใดๆ ให้ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าปฏิบัติหรือมิให้ปฏิบัติการใดเพื่อให้เกิดผลตามคำวินิจฉัย

(๓) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ คชก. จังหวัดมอบหมาย

การกำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงตาม (๑) ให้กระทำอย่างน้อยทุกสามปี และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการของตำบลที่มีการเช่า

ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตาม (๒) ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔ ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ คชก. จังหวัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเช่าในเขตท้องที่

(๒) ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของ คชก. ตำบลในเขตท้องที่

(๓) ประสานงานระหว่าง คชก. จังหวัดกับ คชก. ตำบล และระหว่าง คชก. ตำบลในเขตท้องที่

มาตรา ๑๕ กรรมการซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งตามมาตรา ๗ หรือซึ่งนายอำเภอหรือหัวหน้าเขตแต่งตั้งตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ อยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๕ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้แต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทน ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แล้ว กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่า หรือผู้แทนผู้ให้เช่า จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

มาตรา ๑๘ การประชุมของ คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบลต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ห้ามมิให้กรรมการซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกรณีพิพาทรายใด เข้าร่วมประชุมและใช้สิทธิในการพิจารณาและลงมติในกรณีพิพาทรายนั้น

ในการประชุม ให้กรรมการใน คชก. จังหวัดและ คชก. ตำบล ได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

มาตรา ๑๙ ให้ คชก. จังหวัด คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจเรียกผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับการเช่ามาเพื่อประกอบการพิจารณาของ คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบล ได้ แล้วแต่กรณี

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ประธานหรือกรรมการใน คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าว มีอำนาจเข้าไปในที่ดินที่เช่าหรือที่เก็บผลผลิตของผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเช่าได้ ในการนี้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ต้องอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่ประธานหรือกรรมการใน คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าวนั้นตามสมควร

ให้ถือว่าประธานและกรรมการใน คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบล และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดังกล่าว เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐ ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัตินี้ของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัด

(๑) ถ้า คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดมีคำสั่งให้ผู้เช่านา หรือผู้ให้เช่านาซึ่งครอบครองนาอยู่นั้นออกจากนา คำสั่งเช่นว่านี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงวงศ์ญาติทั้งหลายและบริวารของผู้นั้นที่อยู่ในนานั้น ซึ่งไม่สามารถแสดงอำนาจพิเศษให้เห็นได้ ในการนี้ คชก. ตำบลจะสั่งให้ผู้นั้นต้องชำระค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งจนกว่าจะออกจากนาก็ได้

(๒) ถ้าต้องมีการรังวัดทำแผนที่ การตรวจบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ หรือมีการร้องขอให้เสนอคดีต่อศาลให้มีคำพิพากษาบังคับตามคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัด ผู้ยื่นคำร้องขอต้องวางค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นไว้ด้วย จำนวนค่าใช้จ่าย การวางค่าใช้จ่าย และการยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีการวางค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง (๒) ความรับผิดชั้นที่สุดสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าวย่อมตกแก่ฝ่ายที่แพ้ข้อพิพาท แต่ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดจะใช้ดุลพินิจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือ

ทั้งสองฝ่ายต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาทของแต่ละฝ่าย

หมวด ๒
การเช่านา

มาตรา ๒๑ ในหมวดนี้

“นา” หมายความว่า ที่ดินที่เช่าเพื่อทำนาทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

“ทำนา” หมายความว่า การเพาะปลูกข้าวหรือพืชไร่

“พืชไร่” หมายความว่า พืชซึ่งต้องการน้ำน้อยและอายุสั้น หรือสามารถเก็บเกี่ยวครั้งแรกได้ภายในสิบสองเดือน

“พืชหลัก” หมายความว่า ข้าวหรือพืชไร่ชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ซึ่งตามปกติของสภาพแห่งท้องที่ควรเพาะปลูกกันในรอบปีหนึ่งๆ และให้ผลเป็นรายได้สำคัญแก่เกษตรกรในรอบปีนั้น ทั้งนี้ตามที่ คชก. ตำบลจะได้กำหนดขึ้นเป็นคราว ๆ แต่ไม่รวมถึงพืชที่เพาะปลูกขึ้นเพื่อเป็นรายได้ประกอบตามสภาพของท้องที่หรือเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

มาตรา ๒๒ ให้การเช่านามีการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนการเช่านาตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

มาตรา ๒๔ เมื่อผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านารายใดยื่นคำร้องขอ ให้ คชก. ตำบลทำหลักฐานการเช่านาเป็นหนังสือ ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่ามีเหตุเพียงพอให้ฟังเป็นเบื้องต้นได้ว่ามีการเช่านากันตามคำร้องขอ ให้ คชก. ตำบลจัดทำหนังสือหลักฐานการเช่านาขึ้นตามคำร้องขอนั้น แล้วแจ้งให้ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาอีกฝ่ายหนึ่งทราบ แล้วแต่กรณี เพื่อให้ลงลายมือชื่อในหนังสือหลักฐานการเช่านาดังกล่าวในการนี้ให้ คชก. ตำบลแจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนเว้นแต่ผู้รับแจ้งจะได้รับแจ้งด้วยตนเองแล้ว ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งผู้ได้รับแจ้งมิได้ลงลายมือชื่อและส่งคืนหรือไม่แจ้งข้อคัดค้านเป็นประการอื่นมายัง คชก. ตำบลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีการเช่านากันตามหนังสือหลักฐานการเช่านั้น

ในกรณีที่ผู้ได้รับแจ้งหนังสือหลักฐานการเช่านาตามวรรคหนึ่งมีข้อโต้แย้งหรือข้อคัดค้านประการใด ให้ คชก. ตำบลดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ยุติ ถ้าไม่สามารถไกล่เกลี่ยเรื่องใดให้ยุติได้ ให้ คชก. ตำบลบันทึกไว้เป็นหลักฐานพร้อมกับข้อสังเกตใดๆ ถ้ามี

หนังสือหลักฐานการเช่านาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด หนังสือนี้ให้ทำเป็นสามฉบับมีข้อความตรงกันมอบให้แก่ผู้เช่านาฉบับหนึ่ง ผู้ให้เช่านาฉบับหนึ่ง และเก็บไว้เป็นหลักฐานของทางราชการอีกฉบับหนึ่ง

หนังสือหลักฐานการเช่านาที่ทำขึ้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ได้ทำหนังสือหลักฐานการเช่านารายใดขึ้นไว้ ให้ คชก. ตำบลติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เพื่อบันทึกการเช่านาหรือการเปลี่ยนแปลงแห่งสิทธิการเช่านาให้ปรากฏไว้ในทะเบียนที่ดินที่มีการเช่านารายนั้นด้วย

มาตรา ๒๕ ถ้าปรากฏว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้เข้าใช้ที่ดินของผู้อื่นเพื่อทำนามาแล้วอย่างน้อยหนึ่งฤดูการทำนา ถ้าบุคคลนั้นอ้างว่าตนเป็นผู้เช่านา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าได้มีการเช่านากันตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เจ้าของที่ดินจะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

ส่วนที่ ๑
ระยะเวลาการเช่าและการบอกเลิกการเช่า

มาตรา ๒๖ การเช่านา ให้มีกำหนดคราวละไม่น้อยกว่าหกปี การเช่านารายใดที่ทำไว้โดยไม่มีกำหนดเวลา หรือมีแต่ต่ำกว่าหกปี ให้ถือว่าการเช่านารายนั้นมีกำหนดเวลาหกปี

เมื่อสิ้นระยะเวลาการเช่านาตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ให้เช่านามิได้บอกเลิกการให้เช่านาตามมาตรา ๓๗ และผู้เช่านายังทำนาในที่นานั้นต่อไป ให้ถือว่าได้มีการเช่านานั้นต่อไปอีกคราวละหกปี

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่การเช่าช่วงนา

มาตรา ๒๗ เจ้าของนาผู้ใดประสงค์จะให้มีการเช่านาเป็นการชั่วคราวโดยมีระยะเวลาการเช่านาต่ำกว่าหกปี ให้ยื่นคำร้องต่อ คชก. ตำบล

คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้มีการเช่านาเป็นการชั่วคราวได้ตามความจำเป็น มีกำหนดคราวละไม่เกินสองปี เมื่อปรากฏว่า

(๑) เจ้าของนาผู้ยื่นคำร้องได้ทำนาในที่นานั้นด้วยตนเองมาก่อนและมีความจำเป็นชั่วคราวไม่อาจทำนาในปีต่อไปได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และ

(๒) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการให้เช่านาเป็นการชั่วคราวนั้นแล้ว เจ้าของนาจะต้องเข้าทำนานั้นด้วยตนเองต่อไป

ให้นำความในมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับแก่การให้เช่านาเป็นการชั่วคราวโดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ การเช่านาย่อมไม่ระงับไปเพราะเหตุโอนกรรมสิทธิ์นาที่เช่า ผู้รับโอนต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้โอนที่มีต่อผู้เช่านาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้เช่านาถึงแก่ความตาย สามีภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติสนิทของผู้เช่านา ซึ่งเป็นผู้มีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวกับการทำนานั้น อาจแสดงความจำนงขอเช่านาต่อผู้ให้เช่านาหรือผู้แทนผู้ให้เช่านาหรือ คชก. ตำบลได้ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้เช่านาถึงแก่ความตาย เมื่อบุคคลดังกล่าวได้แสดงความจำนงแล้วให้ถือว่าผู้แสดงความจำนงนั้นเป็นผู้เช่านาสืบแทนต่อไป หากมีผู้แสดงความจำนงหลายรายและไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ คชก. ตำบลเป็นผู้วินิจฉัย

บุคคลใดจะยกสิทธิในการเช่าที่นาขึ้นต่อสู้กับผู้เช่านาสืบแทนตามวรรคหนึ่งไม่ได้ ในการเช่าสืบแทน ผู้เช่านาสืบแทนต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้เช่าที่มีต่อผู้ให้เช่าตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๐ การเช่านาอาจสิ้นสุดก่อนกำหนดระยะเวลาการเช่านาได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผู้ให้เช่านาบอกเลิกการเช่านาตามมาตรา ๓๑

(๒) เมื่อผู้เช่านาบอกเลิกการเช่านาเป็นหนังสือล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามเดือนก่อนเริ่มฤดูการทำนา

(๓) ผู้เช่านาและผู้ให้เช่านาตกลงเลิกการเช่านา โดยทำเป็นหนังสือต่อหน้านายอำเภอหรือผู้ที่นายอำเภอมอบหมาย

(๔) เมื่อนาที่เช่าถูกเวนคืนตามกฎหมายหรือโอนไปเป็นของรัฐด้วยประการอื่น ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ถูกเวนคืนหรือโอน

การบอกเลิกการเช่านาตาม (๒) หรือการตกลงเลิกการเช่านาตาม (๓) ที่ทำไว้ในขณะเช่านาหรือทำไว้ล่วงหน้าเป็นเวลาเกินกว่าหกเดือน มิให้ถือว่ามีการบอกเลิกการเช่านา หรือมีการตกลงเลิกการเช่านา

มาตรา ๓๑ ผู้ให้เช่านาจะบอกเลิกการเช่านาก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาการเช่านาไม่ได้ เว้นแต่ในเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เช่านาไม่ชำระค่าเช่านารวมกันเป็นเวลาสองปี เว้นแต่จะมีเหตุผลที่ คชก. ตำบล เห็นสมควรผ่อนผันให้

(๒) ผู้เช่านาให้เช่าช่วงนาโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่านา เว้นแต่ผู้ให้เช่านารู้หรือควรจะรู้ว่าผู้เช่านาให้เช่าช่วงนาแต่ไม่ได้คัดค้าน

(๓) ผู้เช่านาใช้ที่นาเพื่อการอื่นนอกจากการทำนาหรือการทำประโยชน์ตามมาตรา ๔๗ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่านาหรือทำให้สภาพของนาเปลี่ยนแปลง หรือเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชหลัก

(๔) ผู้เช่านาประกอบเกษตรกรรมประเภทที่ คชก. จังหวัดประกาศห้าม อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง หรือปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นใดที่ผู้ให้เช่านาได้ห้ามไว้ ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๖

(๕) ผู้เช่านาละทิ้งนาไปเกินหนึ่งปี

(๖) ผู้เช่านาทำนาน้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของจำนวนเนื้อที่นาที่เช่าเป็นเวลาสองปีติดต่อกัน เว้นแต่เพราะเหตุสุดวิสัย

(๗) ผู้เช่านายักย้าย ปิดบัง หรือซ่อนเร้นผลผลิตที่ได้จากนาที่เช่าหรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว เพื่อมิให้ผู้ให้เช่านาได้รับค่าเช่านาเต็มตามที่ตกลงกัน หรือ

(๘) ผู้เช่านาไม่ปรับปรุงการทำนา ตามคำแนะนำของทางราชการ หรือปล่อยให้นาทรุดโทรม ทั้งนี้ เป็นเหตุให้ผลผลิตลดลงกว่าหนึ่งในสามของผลผลิตปกติ

มาตรา ๓๒ ในกรณีผู้เช่านาให้ผู้อื่นทำนาแทนหรือให้เช่าช่วงนาเพราะเหตุที่ตนหรือสมาชิกในครอบครัวของตนซึ่งได้อยู่ช่วยทำนาต้องไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารหรือต้องไปช่วยราชการตามที่กฎหมายบังคับ ผู้ให้เช่านาจะบอกเลิกการเช่านาเพราะเหตุตามมาตรา ๓๑ (๒) หรือ (๕) ไม่ได้

มาตรา ๓๓ ผู้เช่าช่วงนาซึ่งได้ทำนามาแล้วอย่างน้อยหนึ่งฤดูการทำนามีสิทธิยื่นคำร้องต่อ คชก. ตำบล เพื่อให้วินิจฉัยให้ตนเป็นผู้เช่านาแทนที่ผู้ให้เช่าช่วงนา

เมื่อ คชก. ตำบลได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ คชก. ตำบลแจ้งให้ผู้ให้เช่านาทราบ และในกรณีนี้ผู้ให้เช่านาหมดสิทธิบอกเลิกการเช่านาตามมาตรา ๓๑ (๒)

ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่า ผู้ให้เช่าช่วงนาได้เช่านาโดยมิได้มีเจตนาทำนาด้วยตนเอง ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้ผู้เช่าช่วงนาเป็นผู้เช่านาแทนที่ผู้ให้เช่าช่วงนา และให้แจ้งคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลให้ผู้ให้เช่านาทราบ

ในกรณีที่ผู้เช่านาให้เช่าช่วงนาเป็นการชั่วคราวเพื่อเพาะปลูกพืชอายุสั้น ภายหลังการเก็บเกี่ยวพืชหลักแล้ว หรือผู้เช่านาจำเป็นต้องให้เช่าช่วงนาเพราะเหตุที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๒ ผู้เช่าช่วงนาจะใช้สิทธิตามมาตรานี้ไม่ได้

มาตรา ๓๔ การบอกเลิกการเช่านาตามมาตรา ๓๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ผู้ให้เช่านาต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้เช่านา พร้อมทั้งแสดงเหตุแห่งการบอกเลิกการเช่านาและส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อประธาน คชก. ตำบล

ภายในเจ็ดวันนับแต่เมื่อได้รับสำเนาหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้ประธาน คชก. ตำบล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจาก คชก. ตำบลแจ้งให้ผู้เช่านาที่ถูกบอกเลิกการเช่านาทราบเพื่อคัดค้านการบอกเลิกการเช่านาต่อ คชก. ตำบล ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๓๕ ถ้าผู้เช่านาคัดค้านการบอกเลิกการเช่านา แต่ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดพิจารณาแล้วมีคำวินิจฉัยว่า การบอกเลิกการเช่านาเป็นไปโดยชอบ ในการมีคำสั่งให้ผู้เช่านาออกจากที่นานั้นให้ คชก. ตำบล หรือ คชก. จังหวัด แล้วแต่กรณี กำหนดระยะเวลาตามควรเพื่อให้ผู้เช่านาสามารถปฏิบัติตามได้ โดยคำนึงถึงความเดือดร้อนเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้เช่านาถ้าจะต้องออกจากนาในขณะนั้น หรือถ้าต่อมาอาจจะมีการอุทธรณ์และมีการวินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยของตนนั้นด้วย

มาตรา ๓๖ การบอกเลิกการเช่านาเพราะเหตุตามมาตรา ๓๑ (๘) ผู้ให้เช่านาต้องยื่นคำขอต่อประธาน คชก. ตำบล เพื่อบอกเลิกการเช่านา

ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่าผู้เช่านากระทำตามมาตรา ๓๑ (๘) คชก. ตำบลอาจวินิจฉัยให้บอกเลิกการเช่านา หรือจะวินิจฉัยให้มีการเช่านาต่อไปโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดที่ผู้เช่านาจะต้องปฏิบัติก็ได้

เมื่อ คชก. ตำบล สั่งให้ผู้เช่านาปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคสอง และผู้เช่านาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาอันสมควร ให้ คชก. ตำบลมีคำวินิจฉัยให้ผู้ให้เช่านาบอกเลิกการเช่านาได้ทันที

มาตรา ๓๗ เมื่อสิ้นระยะเวลาการเช่านาตามมาตรา ๒๖ การเช่านาไม่สิ้นสุดลง เว้นแต่ผู้ให้เช่านาประสงค์จะใช้นาที่ให้เช่าเพื่อการดังต่อไปนี้ และได้บอกเลิกการเช่านาเป็นหนังสือให้ผู้เช่านาทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๑) ใช้เพื่อประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

(๒) ใช้เพื่อประโยชน์แห่งครอบครัวของตนตามความจำเป็น

(๓) ใช้เพื่อทำประโยชน์ตามผังเมืองหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น หรือ

(๔) ใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นอันสอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวมในทางเศรษฐกิจตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด

ให้ผู้ให้เช่านาส่งสำเนาการบอกเลิกการเช่านาตามวรรคหนึ่ง พร้อมทั้งแสดงเหตุแห่งการบอกเลิกการเช่านาไปยัง คชก. ตำบล ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือบอกเลิกการเช่านาให้ผู้เช่านาทราบ เมื่อได้รับสำเนาหนังสือบอกเลิกการเช่านาดังกล่าวแล้ว ให้ คชก. ตำบลพิจารณาวินิจฉัย ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่าผู้ให้เช่านายังไม่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะใช้นาตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) และการบอกเลิกการเช่านานั้น จะทำให้ผู้เช่านาเดือดร้อน คชก. ตำบลจะวินิจฉัยให้ยับยั้งการบอกเลิกการเช่านาไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเวลาตามที่เห็นสมควรไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๓๘ ผู้ให้เช่านาซึ่งบอกเลิกการเช่านาตามมาตรา ๓๗ ต้องลงมือทำประโยชน์ในนานั้นภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่การเช่าสิ้นสุดลง เมื่อครบกำหนดหนึ่งปีแล้วถ้าผู้ให้เช่านายังมิได้ลงมือทำประโยชน์และผู้เช่านาเดิมแสดงความจำนงจะเช่านา ผู้ให้เช่านาต้องให้เช่านานั้น เว้นแต่ผู้ให้เช่านาจะร้องขอต่อ คชก. ตำบลก่อนสิ้นกำหนดหนึ่งปีเพื่อขอขยายเวลา แต่ คชก. ตำบลจะวินิจฉัยให้ขยายเวลาออกไปอีกเกินหนึ่งปีไม่ได้

ภายในสองปีนับแต่ผู้ให้เช่านาได้ลงมือทำประโยชน์ในนา

(๑) ถ้าผู้ให้เช่านาเลิกทำประโยชน์ตามเหตุแห่งการบอกเลิกการเช่านานั้นเมื่อใด หากผู้เช่านาเดิมแสดงความจำนงจะเช่านาอีก ผู้ให้เช่านาต้องให้เช่านานั้น

(๒) ถ้าผู้ให้เช่านาจะโอนกรรมสิทธิ์นานั้นอันเป็นการขายตามมาตรา ๕๓ ผู้ให้เช่านาจะต้องแจ้งให้ผู้เช่านาเดิมทราบก่อน และให้นำมาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับแก่การที่ผู้ให้เช่านาจะขายนาและการที่ผู้เช่านาเดิมจะซื้อนาในกรณีนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ ถ้าการเช่านาได้สิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดเมื่อผู้เช่านาได้ลงมือทำประโยชน์ในนาโดยสุจริตก่อนหน้านั้นแล้ว ให้ผู้เช่านามีสิทธิในนานั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จการเก็บเกี่ยวแล้ว แต่ต้องเสียค่าเช่านาตามส่วน

สำหรับการทำนาซึ่งการปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้ง เมื่อเสร็จการเก็บเกี่ยวครั้งแรกหลังจากการเช่านาได้เลิกหรือสิ้นสุดลงแล้ว ถ้าการเพาะปลูกนั้นยังเก็บเกี่ยวได้อีก ผู้เช่านาไม่มีสิทธิในนานั้นต่อไปตามวรรคหนึ่ง

ส่วนที่ ๒
ค่าเช่านา

มาตรา ๔๐ ให้ คชก. ตำบลประกาศกำหนดเวลาที่ผู้ให้เช่านาอาจเรียกเก็บค่าเช่านาในแต่ละปีตามความเหมาะสมแห่งท้องที่และประเภทของพืชหลัก

ค่าเช่านาให้คิดเป็นรายปี ในอัตราไม่เกินอัตราขั้นสูงที่ คชก. ตำบลกำหนดและให้เรียกเก็บได้เมื่อถึงเวลาที่ คชก. ตำบลกำหนดตามวรรคหนึ่งนั้นแล้ว

ในกรณีที่ คชก. ตำบลกำหนดอัตราค่าเช่านาขั้นสูงขึ้นใหม่ ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาอาจขอให้อีกฝ่ายหนึ่งปรับปรุงอัตราค่าเช่านาได้ ถ้าไม่เป็นที่ตกลงกัน ฝ่ายที่ขอให้ปรับปรุงค่าเช่านาอาจร้องขอต่อ คชก. ตำบลให้วินิจฉัยได้ แต่ต้องร้องขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ไม่สามารถตกลงกันได้

ในกรณีที่มิได้มีข้อตกลงกันไว้ ผู้เช่านาจะชำระค่าเช่านาเป็นผลผลิตก็ได้

ในกรณีที่ค่าเช่านากำหนดเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นซึ่งมิใช่ผลผลิตค่าเช่านาดังกล่าวต้องไม่เกินอัตราค่าเช่านาขั้นสูงที่ คชก. ตำบลกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนวณตามราคาซื้อขายผลผลิตที่ซื้อขายกันในท้องที่ที่นานั้นตั้งอยู่ในขณะที่ค่าเช่านาถึงกำหนดชำระ

การเรียกเก็บค่าเช่านาจะต้องกระทำ ณ ภูมิลำเนาของผู้เช่านา และผู้ให้เช่านาต้องแจ้งเป็นหนังสือกำหนดวันเรียกเก็บค่าเช่านาให้ผู้เช่านาและประธาน คชก. ตำบลทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ในระหว่างที่ผู้ให้เช่านายังมิได้แจ้งให้ผู้เช่านาทราบถึงการเรียกเก็บค่าเช่านาจะถือว่าผู้เช่านาผิดนัดชำระค่าเช่านามิได้

มาตรา ๔๑ ในการกำหนดอัตราค่าเช่านาขั้นสูงของแต่ละท้องที่ในเขตตำบล ให้ คชก. ตำบลกำหนดเป็นผลผลิตของพืชหลักสำหรับท้องที่นั้น ๆ ตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้กำหนดพืชหลักสำหรับท้องที่นั้น โดยคำนึงถึงสภาพแห่งท้องที่ตามคุณภาพของที่ดินและน้ำ การทำนาที่นิยมหรือสมควรทำ และการทำงานกับการลงทุนซึ่งเกษตรกรทั่วไปในท้องที่นั้นอาจกระทำได้โดยไม่เป็นภาระเกินควร

(๒) ให้หักค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุนทำนาของผู้เช่านาตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยร่วมกันกำหนด ทั้งนี้ ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของผลผลิตขั้นสูงที่ คชก. จังหวัดกำหนดตามมาตรา ๘ (๒) โดยให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการทำนาของผู้เช่านาในแต่ละท้องที่

(๓) ผลผลิตขั้นสูงภายหลังการหักค่าใช้จ่ายตาม (๒) แล้ว ให้กำหนดเป็นค่าเช่านาขั้นสูงได้ไม่เกินกึ่งหนึ่ง โดยให้คำนึงถึงราคาผลิตผลนั้นในแต่ละท้องที่

มาตรา ๔๒ ในท้องที่ใดที่ คชก. ตำบลเห็นว่าการทำนาในปีใดไม่ได้ผลสมบูรณ์เพราะเหตุแห่งภัยธรรมชาติ คชก. ตำบลจะประกาศท้องที่นั้นเป็นท้องที่ที่เสียหายและกำหนดค่าเช่านาให้ลดลงตามส่วนแห่งความเสียหาย หรืองดเก็บค่าเช่านาสำหรับปีนั้นก็ได้

ผู้ให้เช่านาผู้ใดเห็นว่า การทำนาของผู้เช่านาซึ่งอยู่ในท้องที่ที่เสียหายตามวรรคหนึ่ง ได้รับผลสมบูรณ์ตามปกติหรือเสียหายไม่ถึงอัตราส่วนที่ คชก. ตำบลกำหนด อาจร้องขอต่อ คชก. ตำบลขอเก็บค่าเช่านาตามปกติก็ได้

มาตรา ๔๓ ในปีใดการทำนาไม่ได้ผลตามปกติ โดยมิใช่ความผิดของผู้เช่านาถ้าได้ผลผลิตต่ำกว่าสามในสี่ของผลผลิตขั้นสูงที่ คชก. จังหวัดกำหนดตามมาตรา ๘ (๒) ให้ผู้เช่านาเสียค่าเช่านาลดลงตามส่วนของผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าผลผลิตขั้นสูงดังกล่าว แต่ถ้าได้ผลผลิตต่ำกว่าหนึ่งในสามของผลผลิตขั้นสูง ผู้ให้เช่านาจะเรียกเก็บค่าเช่านามิได้

มาตรา ๔๔ ผู้ให้เช่านาซึ่งถูกงดค่าเช่านาตามมาตรา ๔๒ หรือเรียกเก็บค่าเช่านามิได้ตามมาตรา ๔๓ อาจร้องขอต่อ คชก. ตำบลเพื่อเรียกเก็บค่าเช่านาเฉพาะปีถัดมาสูงกว่าอัตราที่ คชก. ตำบลกำหนดก็ได้

ถ้า คชก. ตำบลเห็นว่าการทำนาของผู้เช่านาในปีถัดมาได้ผลสมบูรณ์ คชก. ตำบลจะวินิจฉัยให้เพิ่มค่าเช่านาเฉพาะปีนั้นสูงกว่าอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๓ (๑) ก็ได้ แต่จะเพิ่มให้เกินหนึ่งในห้าของอัตราดังกล่าวไม่ได้

ส่วนที่ ๓
สิทธิหน้าที่ของผู้เช่านาและผู้ให้เช่านา

มาตรา ๔๕ ผู้เช่านามีสิทธิใช้นาที่เช่าปลูกข้าวหรือพืชไร่ได้ แต่จะปลูกพืชไร่ประเภทที่ คชก. จังหวัดได้ประกาศห้ามตามมาตรา ๘ (๓) มิได้

ข้อจำกัดของผู้ให้เช่านาที่ให้ผู้เช่านาปลูกข้าวหรือพืชไร่อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการเฉพาะไม่ผูกพันผู้เช่านา เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก คชก. ตำบล

มาตรา ๔๖ เมื่อสภาพของนาหรือภาวะตลาดของข้าวหรือพืชไร่ได้เปลี่ยนแปลงไป และการปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เช่านา ผู้เช่านาจะขออนุญาตผู้ให้เช่านาใช้ที่นาที่ถูกจำกัดตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง เพื่อปลูกข้าวหรือพืชไร่อื่นก็ได้ ถ้าผู้ให้เช่านาไม่อนุญาต ผู้เช่านาอาจยื่นคำร้องขอให้ คชก. ตำบลพิจารณาวินิจฉัย

ถ้า คชก. ตำบลพิจารณาเห็นว่าการปลูกข้าวหรือพืชไร่นั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เช่านาและไม่ทำให้สภาพของนาเสื่อมโทรมหรือเปลี่ยนแปลงไป ให้ คชก. ตำบลวินิจฉัยให้ผู้เช่านาปลูกข้าวหรือพืชไร่นั้นได้ตามกำหนดเวลาและเงื่อนไขที่ คชก. ตำบลเห็นสมควร และให้แจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวให้ผู้ให้เช่านาทราบ

มาตรา ๔๗ ผู้เช่านามีสิทธิปลูกพืชอายุสั้นใด ๆ นอกจากพืชหลักในนาที่เช่าได้ รวมทั้งการใช้ที่นาบางส่วนทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือการปลูกไม้ยืนต้น ในเมื่อไม่ทำให้สภาพของนาเปลี่ยนแปลงหรือเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชหลัก

ผู้ให้เช่านาจะเรียกเก็บค่าเช่านาเพิ่มเพราะเหตุที่ผู้เช่านาใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งมิได้

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาโดยความเห็นชอบของ คชก. ตำบลได้ลงทุนทำการปรับปรุงนาที่เช่าหรือที่ให้เช่า โดยปรับปรุงดิน ขุดคู ทำเหมืองฝาย ลำรางส่งน้ำ ทำทำนบหรือคันกั้นน้ำ ปราบถาง จัดระดับพื้นที่ ขุดถอนตอหรือการปรับปรุงอย่างอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การทำนามากขึ้นหรือเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำนา แม้การกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าของนาอื่นด้วยหรือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องกระทำก็ตาม ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาซึ่งเป็นผู้กระทำการดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อ คชก. ตำบล เพื่อขอเงินหรือผลประโยชน์ชดเชยการลงทุนที่ตนได้ใช้จ่ายไปได้ตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการบำรุงรักษาตามปกติหรือประเพณีแห่งท้องถิ่น

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องยื่นพร้อมกับรายการการปรับปรุงนาและประโยชน์ที่ได้รับจากการปรับปรุง

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ผู้ให้เช่านาเป็นผู้ลงทุนปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ และ คชก. ตำบลเห็นว่า การปรับปรุงนานั้นเป็นเหตุให้ผู้เช่านาได้ผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม ให้ คชก. ตำบลมีอำนาจวินิจฉัยให้ปรับปรุงค่าเช่านาหรือกำหนดเงินชดเชยการลงทุนให้แก่ผู้ให้เช่านาตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เช่านาได้รับจากการปรับปรุงนา

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่ผู้เช่านาเป็นผู้ลงทุนปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ ให้ผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการปรับปรุงนั้นตกเป็นของผู้เช่านาตลอดระยะเวลาการเช่านาที่เหลืออยู่

หากผู้เช่านาต้องขาดจากการเช่านาก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาการเช่านาด้วยเหตุผลใดๆ ก็ดี ให้ผู้ให้เช่านาชดเชยการลงทุนปรับปรุงนาดังกล่าวตามวรรคหนึ่งให้แก่ผู้เช่านาตามที่ คชก. ตำบลวินิจฉัย

มาตรา ๕๑ ให้ผู้ให้เช่านามีบุริมสิทธิพิเศษเหนือผลผลิตจากนาที่ให้เช่าเท่าปริมาณที่จะคำนวณเป็นค่าเช่านา

มาตรา ๕๒ ในการเช่านา ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการข่มขู่หรือขืนใจให้ผู้เช่านาต้องชำระค่าเช่านาก่อนเวลาที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้

(๒) เรียกเก็บเงินมัดจำหรือเงินกินเปล่า หรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนอกเหนือไปจากค่าเช่านาที่เรียกเก็บได้ตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ให้ผู้เช่านาต้องมีหน้าที่หรือรับภาระอื่นเกินกว่าหน้าที่ตามกฎหมายที่ผู้เช่านาจำต้องมีหน้าที่หรือรับภาระ หรือ

(๔) ให้ผู้เช่านาได้รับประโยชน์จากนาที่เช่าลดน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในการเช่านาหรือน้อยกว่าสิทธิที่ผู้เช่านามีอยู่ตามกฎหมาย

มาตรา ๕๓ ผู้ให้เช่านาจะขายนาได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ผู้เช่านาทราบโดยทำเป็นหนังสือแสดงความจำนงจะขายนา พร้อมทั้งระบุราคาที่จะขายและวิธีการชำระเงินยื่นต่อประธาน คชก. ตำบลเพื่อแจ้งให้ผู้เช่านาทราบภายในสิบห้าวันและถ้าผู้เช่านาแสดงความจำนงจะซื้อนาเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน คชก. ตำบลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ผู้ให้เช่านาต้องขายนาแปลงดังกล่าวให้ผู้เช่านาตามราคาและวิธีการชำระเงินที่ได้แจ้งไว้

ถ้าผู้เช่านาแสดงความจำนงจะซื้อนาตามราคาที่จะขายแต่ไม่ตกลงในวิธีการชำระเงินให้ คชก. ตำบลมีอำนาจไกล่เกลี่ย มีคำวินิจฉัยให้ขยายกำหนดเวลาการชำระเงิน หรือมีคำสั่งอื่นตามที่เห็นสมควร แต่ คชก. ตำบลจะขยายกำหนดเวลาการชำระเงินเกินกว่าหนึ่งปีต่อจากเวลาที่ผู้ให้เช่านากำหนดไว้มิได้

ถ้าผู้เช่านาไม่แสดงความจำนงจะซื้อนาภายในกำหนดสามสิบวันหรือปฏิเสธเป็นหนังสือไม่ซื้อนาหรือแสดงความจำนงจะซื้อนาแต่ไม่ชำระเงินภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันหรือเวลาที่ คชก. ตำบลกำหนด ให้ถือว่าผู้เช่านาหมดสิทธิที่จะซื้อนาตามมาตรานี้

ในกรณีผู้เช่านาหมดสิทธิที่จะซื้อนาตามวรรคสามแล้วก็ตาม แต่ถ้าผู้ให้เช่านาจะขายนาให้บุคคลอื่นในราคาหรือวิธีการชำระเงินที่แตกต่างไปจากราคาและวิธีการชำระเงินที่ได้แจ้งให้ผู้เช่านาทราบตามวรรคหนึ่ง ผู้ให้เช่านาต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่งใหม่

การขายฝาก การแลกเปลี่ยน และการโอนชำระหนี้จำนอง ให้ถือเป็นการขายตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ให้เช่านาขายนาไปโดยมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๕๓ ไม่ว่านานั้นจะถูกโอนต่อไปยังผู้ใด ผู้เช่านามีสิทธิซื้อนาจากผู้รับโอนนั้นตามราคาและวิธีการชำระเงินที่ผู้รับโอนซื้อไว้หรือตามราคาตลาดในขณะนั้น แล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่ากัน แต่ทั้งนี้ผู้เช่านาจะต้องใช้สิทธิซื้อนาดังกล่าวภายในกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันที่ผู้เช่านารู้หรือควรจะรู้ หรือภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่ผู้ให้เช่านาโอนนานั้น

ถ้าผู้รับโอนตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายนาให้แก่ผู้เช่านา ผู้เช่านาอาจร้องขอต่อ คชก. ตำบลเพื่อวินิจฉัยให้ผู้นั้นขายนาได้

มาตรา ๕๕ นาที่ทิ้งว่างไว้โดยไม่ได้ให้เช่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์อย่างอื่น หรือทำประโยชน์เพียงเล็กน้อย ไม่สมควรแก่สภาพของที่ดิน เมื่อมีผู้ขอเช่าเพื่อทำนา เจ้าของนาหรือตัวแทนต้องยินยอมให้เช่า เว้นแต่เจ้าของหรือตัวแทนจะพิสูจน์ต่อ คชก. ตำบลได้ว่าการนั้นเป็นไปเพราะตนมีเหตุผลอันสมควร

ในกรณีที่มีผู้ขอเช่านาเพื่อทำนาหลายราย ให้เจ้าของนามีสิทธิเลือกว่าจะให้ผู้ใดเช่า ถ้าเจ้าของนาไม่ยินยอมเลือก ก็ให้ คชก. ตำบลเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย

ผู้ขอเช่านาต้องเป็นผู้ไม่มีที่ทำนา หรือมีอยู่แล้วแต่ไม่พอต่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว

การขอเช่านาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ ๔
อุทธรณ์ และการบังคับคดี

มาตรา ๕๖ ผู้เช่านา ผู้เช่าช่วงนา หรือผู้ให้เช่านาที่เป็นคู่กรณี หรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่านาอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยของ คชก.ตำบลต่อ คชก. จังหวัดได้โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน คชก. ตำบลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลแต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ คชก. ตำบลได้มีคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลที่มิได้อุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด

ให้ประธาน คชก. ตำบลส่งคำอุทธรณ์ดังกล่าวไปยังประธาน คชก. จังหวัด ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบล เว้นแต่ คชก. ตำบลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในการให้ทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยนั้น คชก. ตำบลจะเรียกให้ผู้อุทธรณ์ทำทัณฑ์บนหรือจัดหาประกันหรือวางเงินประกันตามที่เห็นสมควรก่อนสั่งให้มีการทุเลาการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยก็ได้ ถ้าพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าจะเกิดความเสียหายแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

การที่ คชก. จังหวัดมีคำวินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลนั้นไม่เป็นเหตุที่จะนำมาฟ้องร้องกันได้ และให้ฝ่ายที่ลงมือทำนาไปตามคำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลนั้น ได้ทำนานั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จการเก็บเกี่ยว และให้นำมาตรา ๓๙ และมาตรา ๕๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่านาที่ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัดมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัด แต่จะต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ คชก. จังหวัดมีคำวินิจฉัย

ให้นำมาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับแก่การมีคำวินิจฉัยของ คชก. จังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา ๕๘ ในกรณีมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งอันเป็นที่สุดของ คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัด ถ้าคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นมิใช่เป็นกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๒ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอต่อศาลในการพิจารณาของศาลให้ถือว่าคำวินิจฉัยหรือคำสั่งดังกล่าวเป็นคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ โดยให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดในกรณีนี้โดยอนุโลม

เมื่อมีผู้ร้องขอต่อ คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัดให้บังคับการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ให้คชก. ตำบลหรือคชก. จังหวัดซึ่งได้รับการร้องขอมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคหนึ่งได้ด้วย

ส่วนที่ ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือ ไม่ให้ถ้อยคำ ไม่ชี้แจง หรือไม่ส่งเอกสารหลักฐานแก่ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดแจ้งข้อความหรือแสดงข้อโต้แย้งหรือข้อคัดค้านอันเป็นเท็จต่อ คชก. ตำบล ในการทำหนังสือหลักฐานการเช่านาตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเรียกหรือรับค่าเช่านาเกินอัตราค่าเช่านาขั้นสูงที่ คชก. ตำบลกำหนดหรือแสดงรายการปรับปรุงนาตามมาตรา ๔๘ อันเป็นเท็จ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดที่ห้ามมิให้ผู้นั้นขัดขวางการทำนาของผู้มีสิทธิในนาหรือที่ให้ผู้นั้นออกจากนาโดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๓
การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่น

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทใด นอกจากการเช่านาเป็นช่องทางให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบเกษตรกรผู้เช่าโดยไม่เป็นธรรมจนเกิดความเดือดร้อนและเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดให้การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทนั้นมีการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทใดแล้ว ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ มาใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทนั้นโดยอนุโลม พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะกำหนดให้ระยะเวลาการเช่า การบอกเลิกการเช่า ค่าเช่า และสิทธิหน้าที่ของผู้เช่าและผู้ให้เช่า แตกต่างเป็นอย่างอื่นเพื่อให้เหมาะสมแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทนั้นก็ได้ ทั้งนี้ เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติในส่วนที่ ๔ และส่วนที่ ๕

มาตรา ๖๔ เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖๓ ใช้บังคับแก่การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทใดแล้ว ถ้าการเช่าที่ดินดังกล่าวไม่มีกำหนดเวลาหรือมีกำหนดเวลา แต่ต่ำกว่าระยะเวลาการเช่าที่กฎหมายกำหนด ให้การเช่าที่ดินรายนั้นมีระยะเวลาการเช่าเท่าที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานั้นใช้บังคับ หรือมีกำหนดระยะเวลาการเช่าเท่าที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่มีการเช่าที่ดินนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๕ การเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมรายใดที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖๓ ใช้บังคับ ถ้ามีการตกลงเรียกเก็บหรือชำระค่าเช่ากันเกินอัตราขั้นสูงที่ คชก. ตำบลกำหนด ก็ให้ลดลงเหลือไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กำหนดไว้นั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ การเช่านารายใดอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ถือว่าการเช่านารายนั้นเป็นการเช่านาที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

มาตรา ๖๗ ให้ คชก. ตำบลกำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงตามมาตรา ๑๓ (๑) ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ คชก. ตำบลยังมิได้กำหนดอัตราค่าเช่าขั้นสูงตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าอัตราค่าเช่านาขั้นสูงที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นอัตราค่าเช่าขั้นสูงที่ คชก. ตำบลกำหนดตามมาตรา ๑๓ (๑)

มาตรา ๖๘ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. จังหวัด และ คชก. ตำบลตามวิธีการที่กำหนดในมาตรา ๑๒ ให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการตามวรรคหนึ่ง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๙ มาใช้บังคับ และให้คณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำตำบลตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในเขตอำนาจของตน โดยให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ คชก. จังหวัดหรือ คชก. ตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๙ บรรดาคำร้องหรืออุทธรณ์ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาดำเนินการของคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำตำบลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๐ คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียในการเช่านา ที่ไม่พอใจคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการควบคุมการเช่านาประจำจังหวัดที่ได้วินิจฉัยหรือมีคำสั่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะฟ้องหรือร้องต่อศาล ต้องฟ้องหรือร้องต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗๑ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้ใดเป็นผู้ให้เช่านาซึ่งได้เคยทำนาในนาที่ให้เช่าด้วยตนเองมาก่อนแต่มีความจำเป็นชั่วคราวไม่อาจทำนาได้ และได้ให้เช่านานั้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองในที่ดินนั้นตามจำนวนพอสมควรแก่การเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวให้ร้องขอต่อ คชก. ตำบล

เมื่อ คชก. ตำบลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีกรณีตามวรรคหนึ่ง และผู้ให้เช่านาไม่มีรายได้อื่นเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว ให้อนุญาตให้บอกเลิกการเช่านาได้ทั้งหมดหรือบางส่วน โดยคำนึงถึงคุณภาพของที่ดินและน้ำ ความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศ และประเภทของเกษตรกรรมที่นิยมทำในท้องถิ่น และความเดือดร้อนของผู้เช่านาและผู้ให้เช่านามาประกอบกัน

ในการวินิจฉัยให้บอกเลิกการเช่านาตามวรรคสอง ให้คชก. ตำบลมีอำนาจกำหนดค่าชดเชยตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง หรือกำหนดค่าเช่านาตามมาตรา ๓๙ แล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้เช่านาหรือผู้ให้เช่านาอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยของ คชก. ตำบลหรือ คชก. จังหวัดได้และให้นำมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๒ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศซึ่งได้ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่านา ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ นั้น มีรายละเอียดที่ไม่เหมาะสมหลายประการ สมควรแก้ไขให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับสมควรขยายให้สามารถใช้ครอบคลุมถึงการเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นด้วยเมื่อมีความจำเป็น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘/ตอนที่ ๑๓๓/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖/๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๔

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๒๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๒๐ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทของ คชก.ตำบล หรือ คชก.จังหวัด

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งใดยื่นคำร้องขอต่อ คชก.ตำบลหรือ คชก.จังหวัดแล้วแต่กรณี ให้มีการรังวัดทำแผนที่การตรวจบุคคล วัตถุ หรือ สถานที่ ให้ผู้ยื่นคำร้องขอวางค่าใช้จ่าย ดังนี้

(๑) จำนวนค่าใช้จ่ายตามที่ คชก.ตำบล หรือ คชก.จังหวัด แล้วแต่กรณีพิจารณากำหนดตามความจำเป็นในแต่ละกรณี ทั้งนี้ ต้องไม่เกินจำนวนค่าใช้จ่ายที่จะต้องจ่ายจริง

(๒) ถ้าจำเป็นต้องให้ส่วนราชการหรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการจำนวนค่าใช้จ่ายที่ผู้ยื่นคำร้องขอจะต้องวาง ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎหรือระเบียบว่าด้วยการนั้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอต่อ คชก.ตำบลหรือ คชก.จังหวัด ให้เสนอคดีต่อศาลให้มีคำพิพากษาบังคับตามคำวินิจฉัยของ คชก.ตำบล หรือ คชก.จังหวัดให้ผู้ยื่นคำร้องขอวางค่าใช้จ่ายสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินคดีนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ข้อ ๒ จำนวนค่าใช้จ่ายซึ่งผู้ยื่นคำร้องขอจะต้องวางตามข้อ ๑ ให้วางต่อเลขานุการ คชก.ตำบลหรือเลขานุการ คชก.จังหวัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันยื่นคำร้องขอ

ข้อ ๓ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอตามข้อ ๑ เป็นคนยากจนไม่สามารถวางค่าใช้จ่ายและประสงค์จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายให้ยื่นคำร้องขอเพื่อรับการยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายพร้อมกับคำร้องขอตามข้อ ๑

เมื่อ คชก.ตำบล หรือ คชก.จังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้ว เห็นว่าผู้ยื่นคำร้องขอนั้นเป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินพอจะวางค่าใช้จ่ายดังกล่าว จะอนุญาตให้ผู้ยื่นคำร้องขอนั้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายก็ได้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๗
ณรงค์ วงศ์วรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๒๐ (๒)บัญญัติว่าหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับจำนวนค่าใช้จ่าย การวางค่าใช้จ่าย และการยกเว้นไม่ต้องวางค่าใช้จ่าย สำหรับกรณีที่ต้องมีการรังวัดทำแผนที่ การตรวจบุคคล วัตถุหรือสถานที่หรือมีการร้องขอให้เสนอคดีต่อศาลให้มีคำพิพากษาบังคับตามคำวินิจฉัยของ คชก.ตำบล หรือ คชก.จังหวัด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้
*[๑]

---

*[๑] แก้ไขโดย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ออกตามความ ในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ใดประสงค์จะขอเช่านาที่ทิ้งว่างไว้โดยเจ้าของไม่ได้ให้เช่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์อย่างอื่นหรือทำประโยชน์เพียงเล็กน้อย ไม่สมควรแก่สภาพของที่ดินเพื่อทำนา ให้ยื่นคำขอต่อ คชก.ตำบล ซึ่งนานั้นตั้งอยู่ในเขตตามแบบ ชน.๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๑ ให้ คชก.ตำบล แจ้งการขอเช่านาให้เจ้าของนาหรือตัวแทนทราบเป็นหนังสือโดยไปรษณีย์ลงทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำขอ

ข้อ ๓ ถ้าเจ้าของนาหรือตัวแทนมีข้อคัดค้านประการใดต่อการขอเช่านาให้ยื่นคำคัดค้านพร้อมทั้งเหตุผลต่อ คชก.ตำบล ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งตามข้อ ๒ ตามแบบ ชน.๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ถ้าเจ้าของนาหรือตัวแทนมิได้ยื่นคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเจ้าของนาหรือตัวแทนไม่คัดค้าน

ข้อ ๔ เมื่อเจ้าของนาหรือตัวแทนยื่นคำคัดค้านแล้ว หรือระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในการยื่นคำคัดค้านได้ล่วงพ้นไปแล้ว ให้ คชก.ตำบล ทำการไต่สวนคำขอและคำคัดค้าน ถ้ามีและให้มีคำวินิจฉัยโดยเร็ว

ข้อ ๕ ให้ คชก.ตำบล แจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผล ให้เจ้าของนาหรือตัวแทนและผู้ขอเช่าเพื่อทำนาทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๗
ณรงค์ วงศ์วรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ มาตรา ๕๕ บัญญัติว่าหลักเกณฑ์และวิธีการขอเช่านาที่ทิ้งว่างไว้โดยไม่ได้ให้เช่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์อย่างอื่น หรือทำประโยชน์เพียงเล็กน้อย ไม่สมควรแก่สภาพของที่ดิน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
และกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการเลือกตั้งหรือคัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่า
ในคณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ประจำจังหวัดและประจำตำบล
พ.ศ. ๒๕๒๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งหรือคัดเลือกผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่า ในคณะกรรมการการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดและประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๒๔”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ต้องเป็นผู้เช่าหรือผู้ให้เช่า โดยที่ดินนั้นตั้งอยู่ในตำบลที่มีการเลือกตั้ง

ข้อ ๔ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งหรือคัดเลือกเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) บรรลุนิติภาวะ

(๓) เป็นผู้เช่าหรือผู้ให้เช่า โดยที่ดินนั้นตั้งอยู่ในตำบลที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งหรือคัดเลือก

(๔) ไม่เป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าอยู่แล้วในตำบลหนึ่งตำบลใด

(๕) ไม่เป็นผู้มีชื่อเสียงในทางทุจริตหรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม

ข้อ ๕ การเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน

ข้อ ๖ ให้นายอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ตามแบบ ชก. ๔ จำนวน ๕ ชุด ชุดที่ ๑ ให้ปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ ชุดที่ ๒ ให้ปิดไว้ ณ ที่ทำการตำบล ชุดที่ ๓ ให้ปิดไว้ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ชุดที่ ๔ และชุดที่ ๕ มอบให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งนำไปใช้ในวันเลือกตั้งและสำรองไว้สำหรับติดที่ที่เลือกตั้ง ๑ ชุด

การปิดประกาศบัญชีรายชื่อชุดที่ ๑ ชุดที่ ๒ และชุดที่ ๓ ให้ปิดประกาศก่อนวันทำการเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตรวจสอบ และขอแก้ไขให้ถูกต้องก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามวัน

ข้อ ๗ สถานที่เลือกตั้งให้อยู่ในย่านกลางของตำบลที่จะทำการเลือกตั้ง ซึ่งผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าสามารถไปมาได้สะดวก และจะกำหนดแห่งเดียวหรือหลายแห่งก็ได้

ข้อ ๘ ประกาศกำหนดวัน เวลา และสถานที่เลือกตั้งให้เป็นไปตามแบบ ชก. ๑

ข้อ ๙ เมื่อนายอำเภอประกาศตามข้อ ๘ แล้ว ผู้ใดประสงค์สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล ให้ยื่นใบสมัครตามแบบ ชก. ๒ แล้วให้นายอำเภอประกาศรายชื่อผู้สมัครตามแบบ ชก. ๓

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าใน คชก. ตำบลว่างลง ให้ทำการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันทราบการว่าง

ข้อ ๑๑ ในการเลือกตั้ง ให้นายอำเภอหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายประกาศให้ที่ประชุมเสนอรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้แทนที่ประชุมอย่างน้อยสองคน เพื่อสังเกตการณ์เลือกตั้งโดยใกล้ชิด ผู้แทนที่ประชุมมีสิทธิทักท้วงการปฏิบัติของคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าปฏิบัติไม่ชอบ

ข้อ ๑๒ เมื่อมีการทักท้วงการปฏิบัติของคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง ให้นายอำเภอหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาชี้ขาด แล้วให้ผู้ทักท้วงและกรรมการทุกคนลงลายมือชื่อไว้ ถ้าผู้ทักท้วงไม่ยอมลงลายมือชื่อให้คณะกรรมการบันทึกไว้

ข้อ ๑๓ บัตรเลือกตั้งให้ใช้กระดาษสีขาว กว้างประมาณ ๑๔ เซนติเมตร ยาวตามความจำเป็นเมื่อพับแล้วมีขนาดพอสมควร ด้านหน้ามีครุฑ กับมีข้อความว่า “<u>บัตรเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม</u>” และประทับตราประจำตำแหน่งนายอำเภอท้องที่ หรือเครื่องหมายอื่นของทางราชการประจำอำเภอท้องที่ พร้อมกับหมายเลขเรียงลำดับต่อท้ายข้อความ “บัตรเลขที่”

ด้านในของบัตรตอนบนมีข้อความว่า “ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (เช่น x) ไม่เกินจำนวนผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าที่จะมีได้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ใน “ช่องทำเครื่องหมาย” นี้”

ต่อลงไปให้แบ่งออกเป็นสองช่อง ช่องที่หนึ่งมีข้อความว่า “เครื่องหมายประจำตัว” ช่องที่สองมีข้อความว่า “ช่องทำเครื่องหมาย”

ถัดลงไปให้แบ่งออกเป็นสามช่อง ช่องที่หนึ่งมีจุดเครื่องหมายบนพื้นสีขาวเรียงลำดับลงไป ช่องที่สอง มีเลขเครื่องหมายบนพื้นสีขาวเรียงลำดับลงไปตรงกับจำนวนจุด ช่องที่สาม ปล่อยว่างไว้สำหรับทำเครื่องหมาย มีเส้นคั่นระหว่างเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร ตัวอย่างบัตรเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าเป็นไปตามท้ายระเบียบนี้ ยกเว้นในบางกรณีทางราชการนำบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิกสภาจังหวัด มาใช้ในการเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ให้กระทำได้โดยเพิ่มข้อความ “บัตรเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” ใต้ข้อความของบัตรเลือกตั้งนั้นๆ

ข้อ ๑๔ ในการลงคะแนนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแสดงหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) บัตรประจำตัวประชาชน หรือใบรับคำขอมีบัตร หรือเปลี่ยนบัตรใหม่ (บ.ป. ๒)

(๒) บัตรประจำตัวข้าราชการหรือบัตรพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๓) บัตรสมาชิกสภานิติบัญญัติ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือกรรมการสุขาภิบาล

(๔) บัตรประจำตัวทหารกองประจำการหรือตำรวจกองประจำการ

(๕) บัตรประจำตัวพนักงานองค์การของรัฐ

(๖) บัตรประจำตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

(๗) บัตรประจำตัวกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือ

(๘) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย และไม่อาจมีบัตรตาม (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) ให้ใช้หลักฐานอื่นที่ทางราชการออกแทนได้

เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แสดงหลักฐานดังกล่าวและกรรมการเห็นว่า เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดังๆ ถ้าไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นทักท้วง ให้หมายเหตุชนิดและหมายเลขหลักฐานไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อ ๑๕ เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับบัตรเลือกตั้งแล้ว ให้ไปยังคูหาลงคะแนนที่ว่างคราวละหนึ่งคนเพื่อลงคะแนน การลงคะแนนเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำเครื่องหมายกากบาท (เช่น X) ด้วยปากกาหรือดินสอในช่องทำเครื่องหมายให้ตรงกับเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครที่ตนต้องการเลือกลงในบัตรเลือกตั้งด้านในและให้ทำเครื่องหมายไม่เกินจำนวนผู้แทนผู้เช่าที่จะพึงมีได้ในตำบลนั้น ทั้งนี้ ต้องทำให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร แล้วนำบัตรนั้นไปมอบแก่กรรมการใส่หีบบัตรต่อหน้าตน แล้วออกไปจากที่เลือกตั้ง

ข้อ ๑๖ ถ้าผู้เลือกตั้งไม่สามารถลงคะแนนเลือกตั้งได้ เพราะบัตรเลือกตั้งบกพร่องหรือชำรุด ให้ส่งบัตรเลือกตั้งนั้นคืนแก่กรรมการ แล้วให้กรรมการจัดบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้นั้นใหม่

ข้อ ๑๗ หีบบัตรเลือกตั้งและคูหาสำหรับลงคะแนน ให้ใช้หีบบัตรเลือกตั้งและคูหาสำหรับลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นโดยอนุโลม

ข้อ ๑๘ การตรวจนับคะแนนให้กรรมการกรอกคะแนนตามแบบ ชก. ๕ ไว้เป็นหลักฐาน ด้วยในกรณีผู้ได้รับเลือกตั้งมีคะแนนเสียงเท่ากันให้จับสลาก

ข้อ ๑๙ บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรที่ทำเครื่องหมายเกินจำนวนผู้แทนผู้เช่า หรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล หรือ คชก. จังหวัด แล้วแต่กรณี

(๓) บัตรที่มิได้ทำเครื่องหมาย

(๔) บัตรที่ปรากฏว่าได้พับซ้อนกันมากกว่าหนึ่งบัตร

(๕) บัตรที่มีเครื่องสังเกตหรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

(๖) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใด

ข้อ ๒๐ ถ้ามีผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าเพียงสี่คน ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนผู้เช่า หรือผู้แทนผู้ให้เช่าโดยไม่ต้องทำการเลือกตั้ง

ให้นายอำเภอประกาศรายชื่อผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าได้ทราบทั่วกันตามแบบ ชก. ๖

ข้อ ๒๑ เมื่อเสร็จการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนผู้เช่า ให้ประธานกรรมการจัดทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนนตามแบบ ชก. ๗ และประกาศผลการนับคะแนนตามแบบ ชก. ๘ ปิดไว้ ณ ที่ทำการเลือกตั้ง แล้วรายงานให้นายอำเภอประกาศผลการเลือกตั้งตามแบบ ชก. ๙

ข้อ ๒๒ การเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. จังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศกำหนดวัน เวลา และสถานีเลือกตั้งให้ผู้แทนผู้เช่าและผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล ในจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณีทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสิบห้าวันก่อนถึงวันเลือกตั้ง ตามแบบ ชก. ๑๐

ข้อ ๒๓ ให้นำเอาวิธีการเลือกตั้งตาม ข้อ ๕ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗ ข้อ ๑๘ ข้อ ๑๙ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ มาใช้บังคับแก่การเลือกตั้งผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่าในคชก. จังหวัด โดยอนุโลม และประกาศผลการเลือกตั้งตามแบบ ชก. ๑๑

ข้อ ๒๔ ให้ประธานคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง ตรวจสอบจำนวนผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล และชี้แจงวิธีการเลือกตั้งตามข้อ ๒๓ ให้ทราบ แล้วให้ผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง

ข้อ ๒๕ ให้ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล แล้วแต่กรณีเสนอชื่อผู้ที่จะเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. จังหวัด

ผู้ได้รับเสนอชื่อต้องอยู่ในที่เลือกตั้งนั้น และให้คณะกรรมการสอบถามความสมัครใจของผู้นั้นด้วย ถ้าไม่สมัครใจให้คณะกรรมการคัดชื่อผู้นั้นออก

ถ้ามีผู้ได้รับเสนอชื่อเป็นผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า แล้วแต่กรณี เพียงสี่คน ให้นำข้อ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่มีผู้ได้รับเสนอชื่อมากกว่าสี่คน ให้คณะกรรมการจัดให้ผู้ที่ได้รับเสนอชื่อดังกล่าวจับสลากเพื่อเลือกหมายเลขประจำตัว แล้วประกาศให้ผู้ที่มาเลือกตั้งทราบ โดยเขียนชื่อตัวชื่อสกุลและหมายเลขประจำตัวไว้บนกระดานดำในที่เลือกตั้งนั้น

ข้อ ๒๗ ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. ตำบล ผู้ใดมาภายหลังเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายชี้แจงวิธีการเลือกตั้งเสร็จแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นอันหมดสิทธิในการเลือกตั้งนั้น

ข้อ ๒๘ กรณีที่ผู้แทนผู้เช่าหรือผู้แทนผู้ให้เช่า ใน คชก. จังหวัดว่างลง ให้ทำการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันทราบการว่าง

ข้อ ๒๙ แบบ ชก. และแบบบัตรเลือกตั้งที่กำหนด ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

ณรงค์ วงศ์วรรณ
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘/ตอนที่ ๑๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๒๘/๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๔

พระราชบัญญัติ
การทะเบียนคนต่างด้าว
พ.ศ. ๒๔๙๓

ในพระปรมาภิไธย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
รังสิต กรมพระชัยนาทนเรนทร
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๓
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๗๙ พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑ พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๑ และพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๓

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนต่างด้าว” หมายความว่า คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

“ใบสำคัญประจำตัว” หมายความว่า หนังสือประจำตัวของคนต่างด้าว ซึ่งนายทะเบียนได้ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าบ้าน” หมายความถึงบุคคลซึ่งครอบครองบ้านในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอย่างอื่นใดก็ตาม

ในกรณีที่เจ้าบ้านไม่อยู่ควบคุมบ้านเอง แต่ได้มอบหมายให้บุคคลใดควบคุมอยู่ ในระหว่างที่ควบคุมอยู่นั้นให้ถือว่าผู้ควบคุมเท่านั้นเป็นเจ้าบ้าน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ คนต่างด้าวที่มีอายุตั้งแต่สิบสองปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อยู่ในราชอาณาจักร ต้องมีใบสำคัญประจำตัว

มาตรา ๖ การขอใบสำคัญประจำตัวให้ทำเป็นเรื่องราวพร้อมด้วยรูปถ่ายสามรูปยื่นต่อนายทะเบียนในท้องที่ที่คนต่างด้าวนั้นมีภูมิลำเนา ตามแบบพิมพ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ คนต่างด้าวที่มีอายุสิบสองปีบริบูรณ์ หรือคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เป็นคนเข้าเมืองตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองแล้ว ให้ไปขอใบสำคัญประจำตัวภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีอายุสิบสองปีบริบูรณ์ หรือวันที่รับอนุญาตให้เป็นคนเข้าเมือง แล้วแต่กรณี เฉพาะในกรณีหลังให้แจ้งด้วยว่าได้นำคนต่างด้าวอายุต่ำกว่าสิบสองปีมาด้วยกี่คน ถ้ามี เพื่อนายทะเบียนจะได้จดลงไว้ในใบสำคัญประจำตัว

มาตรา ๘ คนสัญชาติไทยผู้เสียไปซึ่งสัญชาติไทยไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ไปขอใบสำคัญประจำตัวจากนายทะเบียนในท้องที่ที่ตนอยู่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รู้หรือควรรู้ว่าตนได้เสียไปซึ่งสัญชาติไทย

มาตรา ๙ เมื่อนายทะเบียนได้ตรวจเรื่องราวขอใบสำคัญประจำตัวเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้นายทะเบียนออกใบสำคัญประจำตัวให้

ใบสำคัญประจำตัวให้มีลักษณะ ขนาด และรายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งอย่างน้อยให้มีรายการแสดงชื่อ วันเดือนปีเกิด อาชีพ สัญชาติ และที่อยู่ พร้อมด้วยรูปถ่ายของคนต่างด้าวนั้น และลงลายมือชื่อนายทะเบียนไว้ด้วย

มาตรา ๑๐ ใบสำคัญประจำตัวนั้น ให้มีกำหนดอายุดังนี้

๑. ชนิดที่หนึ่ง หนึ่งปี

๒. ชนิดที่สอง ห้าปี

ทั้งนี้ นับแต่วันออกใบสำคัญประจำตัวให้ ในการขอใบสำคัญประจำตัว ผู้ขอจะขอรับใบสำคัญประจำตัวชนิดหนึ่งชนิดใดก็ได้

มาตรา ๑๑[๒] ในการออกใบสำคัญประจำตัวหรือการต่ออายุใบสำคัญประจำตัว ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง แต่ไม่เกินปีละสี่ร้อยบาท

ในการออกใบแทนใบสำคัญประจำตัวในกรณีใบสำคัญประจำตัวชำรุดหรือสูญหาย ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง แต่ไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๑๒[๓] คนต่างด้าวคนใดย้ายภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ให้นำใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวไปแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เดิม เพื่อจดข้อความลงไว้ในใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวของผู้นั้นก่อนที่จะย้ายไป และให้แจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่เข้าไปอยู่ใหม่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันไปถึง แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าสามสิบวันนับแต่วันแจ้งย้ายไป

ในกรณีที่คนต่างด้าวออกนอกเขตจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ไปชั่วคราวเกินเจ็ดวัน ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนเข้าไปอยู่ชั่วคราวภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันที่ไปถึง การแจ้งในกรณีนี้จะไปแจ้งด้วยตนเองหรือแจ้งเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

ในกรณีที่คนต่างด้าวตาย ให้เจ้าบ้านแห่งบ้านที่คนต่างด้าวนั้นตายแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่คนต่างด้าวนั้นตาย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาตาย

มาตรา ๑๓ ใบสำคัญประจำตัวของผู้ใดหมดอายุหรือชำรุดในส่วนสำคัญหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่หมดอายุหรือทราบว่าชำรุดหรือสูญหาย เพื่อขอต่ออายุหรือขอใบแทนใบสำคัญประจำตัวใหม่ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔ ผู้มีใบสำคัญประจำตัว ถ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงสัญชาติ หรือเปลี่ยนอาชีพ ชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ให้นำใบสำคัญประจำตัวแจ้งต่อนายทะเบียนที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕ ผู้ใดเป็นผู้อนุบาลคนต่างด้าวซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของคนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่าสิบหกปีบริบูรณ์ ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามความในพระราชบัญญัตินี้เพื่อคนต่างด้าวนั้น

มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าว ดังต่อไปนี้

๑. ผู้เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างในรัฐบาลไทย โดยมีหนังสือสัญญาต่อกันตลอดเวลาที่หนังสือสัญญานั้นมีผลบังคับ

๒. ผู้ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศได้แจ้งแก่รัฐบาลว่า เข้ามาในราชการ และครอบครัวของบุคคลที่กล่าวนี้ ตลอดเวลาที่ผู้นั้นอยู่เพื่อปฏิบัติราชการ

๓. ผู้ถือเอกสารเดินทางซึ่งออกให้โดยองค์การสหประชาชาติและเอกสารนั้นยังสมบูรณ์อยู่

๔. บุคคลที่ไม่นับเป็นคนเข้าเมืองตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

คนต่างด้าวซึ่งได้รับความยกเว้นดังกล่าวข้างต้น ถ้าประสงค์จะขอรับใบสำคัญประจำตัว ก็ให้ส่งรูปถ่ายของตนต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนออกใบสำคัญประจำตัวให้ ในกรณีเช่นว่านี้คนต่างด้าวนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมและไม่จำต้องปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่ว่าด้วยใบสำคัญประจำตัว

มาตรา ๑๗ คนต่างด้าวซึ่งต้องมีใบสำคัญประจำตัว ต้องมีใบสำคัญประจำตัวติดตัวหรือเก็บไว้ในลักษณะซึ่งจะแสดงต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้เสมอในเมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเรียกร้องให้แสดง

มาตรา ๑๘ ใบสำคัญประจำตัวของผู้ต้องเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ หรือของผู้ที่ต้องถูกส่งกลับตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือของผู้ออกไปนอกราชอาณาจักรเว้นแต่ออกไปชั่วคราวโดยได้รับอนุญาตให้กลับนั้น ให้เป็นอันเพิกถอนและให้คนต่างด้าวนั้นส่งใบสำคัญประจำตัวคืนนายทะเบียน

ใบสำคัญประจำตัวของคนต่างด้าวที่ตาย ให้ผู้ครอบครองหรือผู้พบส่งคืนนายทะเบียน

มาตรา ๑๙ ในเขตหรือกรณีใด ซึ่งรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรที่จะผ่อนผันหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม หรือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะผ่อนผันหรือยกเว้นได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีพิเศษเฉพาะรายบุคคล รัฐมนตรีจะผ่อนผันหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๒๐[๔] ผู้ใดไม่มีใบสำคัญประจำตัวตามความในมาตรา ๕ หรือไม่ต่ออายุใบสำคัญประจำตัวที่หมดอายุแล้วตามความในมาตรา ๑๓ หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา ๗ มีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นรายปี ปีละไม่เกินห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ไม่ปฏิบัติดังกล่าวแล้ว เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

มาตรา ๒๑[๕] ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา ๘ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๒๒[๖] ผู้ใดละเลยไม่ขอใบแทนใบสำคัญประจำตัวที่ชำรุดหรือสูญหายตามความในมาตรา ๑๓ หรือไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๒๓ ผู้ใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อคนต่างด้าวตามความในมาตรา ๑๕ และผู้นั้นละเลยไม่ปฏิบัติ มีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ แล้วแต่กรณี

ผู้ไร้ความสามารถหรือผู้เยาว์ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบหกปีบริบูรณ์ ไม่ต้องรับอาญาในความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะในกรณีที่มีผู้อนุบาลหรือผู้ปกครอง หรือผู้แทนโดยชอบธรรม

มาตรา ๒๔ ใบสำคัญประจำตัวของคนต่างด้าวที่มีอยู่แล้วก่อนวันใช้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ได้ต่อไปจนหมดอายุของใบสำคัญประจำตัวนั้น

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕[๗]

มาตรา ๗ ใบสำคัญประจำตัวของคนต่างด้าวซึ่งมีอยู่แล้วก่อนวันใช้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ได้ต่อไปจนหมดอายุใบสำคัญประจำตัวนั้น เว้นแต่ผู้ใดถือใบสำคัญประจำตัวชนิดที่ ๒ ตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓ ผู้นั้นต้องนำเงินค่าธรรมเนียมไปชำระเพิ่มเติมให้ครบจำนวนสำหรับระยะปีต่อไปที่ยังเหลืออยู่ภายหลังวันใช้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้นำความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๙๓ มาใช้บังคับแก่กรณีดังกล่าวนี้

มาตรา ๘ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หากกำหนดโทษปรับอย่างเดียว ให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทนมีอำนาจสั่งเปรียบเทียบได้

พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗[๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่คนต่างด้าวไม่สนใจในเรื่องแจ้งย้ายต่อนายทะเบียนคนต่างด้าวตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ เป็นเหตุให้การควบคุมไม่รัดกุมและได้ผลเพียงพอตามความมุ่งหมายของทางราชการ ในระยะเวลาที่กฎหมายเดิมได้บัญญัติไว้ให้แจ้งย้ายภายในกำหนด ๗ วันนั้น เห็นว่าเป็นระยะห่างเกินไปกว่าที่จะติดตามตัวได้ทันท่วงทีเมื่อจำเป็น จึงให้กำหนดแจ้งย้ายหรือแจ้งให้ทราบภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง นับแต่วันที่ไปถึงท้องที่ใหม่

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๗/ตอนที่ ๖๒/หน้า ๙๘๔/๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๓

[๒] มาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๓] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗

[๔] มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๕] มาตรา ๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๖] มาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๙/ตอนที่ ๗/หน้า ๖๑/๒๙ มกราคม ๒๔๙๕

[๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๑/ตอนที่ ๖๔/หน้า ๑๔๙๖/๑

พระราชบัญญัติ
การทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔
เป็นปีที่ ๔๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๙

(๒) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๓๔ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การทะเบียนราษฎร” หมายความว่า งานทะเบียนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร

“ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร” หมายความว่า ข้อมูลตัวบุคคลเกี่ยวกับ ชื่อ ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิดและตาย สัญชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานะการสมรส วุฒิการศึกษา ชื่อบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ชื่อคู่สมรส และชื่อบุตร และข้อมูลอื่นที่จำเป็นเพื่อการดำเนินงานทะเบียนต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้

“เลขประจำตัว” หมายความว่า เลขประจำตัวประชาชนที่นายทะเบียนออกให้แก่บุคคลแต่ละคน

“บ้าน” หมายความว่า โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครอง และให้หมายความรวมถึงแพ หรือเรือซึ่งจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำ หรือสถานที่หรือยานพาหนะอื่นซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำได้ด้วย

“ทะเบียนบ้าน” หมายความว่า ทะเบียนประจำบ้านแต่ละบ้านซึ่งแสดงเลขประจำบ้านและรายการของคนทั้งหมดผู้อยู่ในบ้าน

“ทะเบียนคนเกิด” หมายความว่า ทะเบียนซึ่งแสดงรายการคนเกิด

“ทะเบียนคนตาย” หมายความว่า ทะเบียนซึ่งแสดงรายการคนตาย

“ทะเบียนบ้านกลาง” หมายความว่า ทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้าน

“เจ้าบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้านในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใดก็ตาม

ในกรณีที่ไม่ปรากฏเจ้าบ้าน หรือเจ้าบ้านไม่อยู่ ตาย สูญหาย สาบสูญหรือไม่สามารถปฏิบัติกิจการได้ให้ถือว่าผู้มีหน้าที่ดูแลบ้านในขณะนั้นเป็นเจ้าบ้าน

“ผู้อยู่ในบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

“อำเภอ” ให้หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอ

“ท้องถิ่น” หมายความว่า กรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา และหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่นที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางโดยอนุมัติรัฐมนตรีกำหนดให้เป็นท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนจังหวัด นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนท้องถิ่น นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนสาขา นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนเฉพาะกิจ และนายทะเบียนผู้รับแจ้ง และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนหรือผู้ช่วยนายทะเบียน

“นายทะเบียนผู้รับแจ้ง” หมายความว่า นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้กำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ การสร้างบ้านใหม่ การรื้อบ้าน และการกำหนดเลขประจำบ้าน โดยได้กำหนดขอบเขตหน้าที่ดังกล่าวไว้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหรือยกเว้นการปฏิบัติเกี่ยวกับการแจ้งการเกิด การแจ้งการตาย การแจ้งการย้ายที่อยู่ การสำรวจตรวจสอบหรือปรับปรุงการทะเบียนราษฎร การจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัตรประจำตัวหรือการอื่นใดอันเกี่ยวกับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายที่เกี่ยวด้วยสัญชาติได้

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ไว้ด้วยก็ได้[๒]

มาตรา ๖ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอตรวจ หรือคัดสำเนารายการ หรือให้นายทะเบียนคัดและรับรองซึ่งสำเนาทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด หรือทะเบียนคนตาย ได้ที่สำนักทะเบียนในวันเวลาราชการ

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวหรือรายการทะเบียนราษฎรอื่นที่จัดทำตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยด้วยโดยอนุโลม[๓]

เมื่อได้รับคำขอตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วให้นายทะเบียนดำเนินการโดยเร็ว[๔]

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
สำนักทะเบียนและนายทะเบียน

มาตรา ๘[๕] ภายใต้บังคับมาตรา ๘/๑ ให้มีสำนักทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ดังนี้

(๑) สำนักทะเบียนกลาง มีผู้อำนวยการทะเบียนกลาง รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง และผู้ช่วยผู้อำนวยการทะเบียนกลาง เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลางมีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรทั่วราชอาณาจักร

(๒) สำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร มีนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร และผู้ช่วยนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร

(๓) สำนักทะเบียนจังหวัด มีนายทะเบียนจังหวัดและผู้ช่วยนายทะเบียนจังหวัด เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตจังหวัด

(๔) สำนักทะเบียนอำเภอ มีนายทะเบียนอำเภอและผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอ เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอ

(๕) สำนักทะเบียนท้องถิ่น มีนายทะเบียนท้องถิ่นและผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่น เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

มาตรา ๘/๑[๖] การจัดตั้งสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นตามมาตรา ๘ (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งความพร้อมและความสะดวกในการให้บริการประชาชน รวมตลอดถึงการไม่ซ้ำซ้อนและการประหยัด

สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นตามมาตรา ๘ (๔) และ (๕) ที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วนั้น เมื่อคำนึงถึงสภาพตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจะยุบหรือควบรวมเข้าด้วยกันก็ได้

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักทะเบียนที่จัดตั้งตามวรรคหนึ่งหรือควบรวมตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนด

มาตรา ๘/๒[๗] ให้มีนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังนี้

(๑) อธิบดีกรมการปกครองเป็นผู้อำนวยการทะเบียนกลาง มีอำนาจออกระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดแบบพิมพ์เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และแต่งตั้งรองผู้อำนวยการทะเบียนกลางและผู้ช่วยผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

(๒) ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

(๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนายทะเบียนจังหวัด และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนจังหวัด

(๔) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เป็นนายทะเบียนอำเภอ และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอ

(๕) ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการเขต ปลัดเมืองพัทยาหรือหัวหน้าผู้บริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เป็นนายทะเบียนท้องถิ่น และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่น

ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตาม (๑) จะมอบอำนาจให้รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการทะเบียนกลาง หรือจะมอบหมายให้ข้าราชการสังกัดกรมการปกครองช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดด้วยก็ได้

นายทะเบียนกรุงเทพมหานครตาม (๒) จะมอบอำนาจให้ผู้ช่วยนายทะเบียนกรุงเทพมหานครหรือหัวหน้าส่วนราชการซึ่งไม่ต่ำกว่าระดับกองในสำนักปลัดกรุงเทพมหานครปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนกรุงเทพมหานครก็ได้

นายทะเบียนจังหวัดตาม (๓) จะมอบอำนาจให้ผู้ช่วยนายทะเบียนจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดจังหวัด ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนจังหวัดก็ได้

นายทะเบียนอำเภอตาม (๔) จะมอบอำนาจให้ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอ หรือปลัดอำเภอปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนอำเภอก็ได้

นายทะเบียนท้องถิ่นตาม (๕) จะมอบอำนาจให้ผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่น รองปลัดเทศบาล ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต รองปลัดเมืองพัทยา หรือรองหรือผู้ช่วยหัวหน้าผู้บริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนท้องถิ่นก็ได้

มาตรา ๙ ในกรณีจำเป็นต้องมีสำนักทะเบียนสาขา หรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจในเขตท้องที่สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดตั้งและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงาน การทะเบียนราษฎรสำหรับสำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจในเขตท้องที่ของสำนักทะเบียนดังกล่าว และให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการเขต ปลัดเมืองพัทยา หรือหัวหน้าผู้บริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี แต่งตั้งนายทะเบียนและผู้ช่วยนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนดังกล่าวในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

มาตรา ๑๐ เพื่อความถูกต้องของการทะเบียนราษฎร ให้นายทะเบียนมีอำนาจเรียกเจ้าบ้าน หรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้แสดงหลักฐานต่าง ๆ ได้ตามความจำเป็น และเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยให้มีอำนาจเข้าไปสอบถามผู้อยู่ในบ้านใดๆ ได้ ตามอำนาจหน้าที่ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าบ้านทราบก่อน ทั้งนี้ ให้กระทำได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

ในการเข้าไปสอบถามตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า การดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อดำเนินการจัดทำหลักฐานทะเบียนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน เพิกถอนหลักฐานทะเบียน และดำเนินการแก้ไขข้อความรายการทะเบียนให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี

การดำเนินการตามวรรคสาม รวมตลอดทั้งวิธีการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงและการอุทธรณ์ของผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของนายทะเบียน รวมถึงการพิจารณาคำอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนไว้ก่อนที่จะรับฟังคำชี้แจงหรือการโต้แย้งได้[๘]

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๒
การจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎร การตรวจสอบพิสูจน์ตัวบุคคลและประมวลผลข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด และปรับปรุงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ตรงต่อความเป็นจริงอยู่เสมอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เข้ามาหรืออาศัยอยู่ในราชอาณาจักร จัดส่งข้อมูลที่มีอยู่ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางร้องขอ[๙]

มาตรา ๑๓ การจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๒ ไม่รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลของบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) รายได้

(๒) ประวัติอาชญากรรม

(๓) การชำระหรือไม่ชำระภาษีอากร

(๔) ข้อมูลที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือ

(๕) ข้อมูลที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องแจ้ง

มาตรา ๑๔ บุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของประวัติซึ่งปรากฏในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๒ หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีเจ้าของประวัติเป็นผู้เยาว์ ผู้อนุบาลในกรณีเจ้าของประวัติเป็นคนไร้ความสามารถหรือทายาทเจ้าของประวัติ หรือผู้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวข้างต้น อาจขอให้นายทะเบียนดำเนินการได้ที่สำนักทะเบียนในวันเวลาราชการดังนี้

(๑) คัดและรับรองเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๒ และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) แก้ไขเพิ่มเติม ลบ หรือทำให้ทันสมัยซึ่งข้อมูลใด ๆ ในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามความเป็นจริง

เมื่อได้รับคำขอตาม (๒) ให้นายทะเบียนมีคำสั่งโดยเร็ว คำสั่งของนายทะเบียนที่ไม่รับคำขอหรือไม่ดำเนินการตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้คู่กรณียื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนจังหวัด นายทะเบียนกรุงเทพมหานคร หรือผู้อำนวยการทะเบียนกลาง แล้วแต่กรณี ภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับทราบคำสั่งจากนายทะเบียน[๑๐]

เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม ลบ หรือทำให้ทันสมัยซึ่งข้อมูลใดๆ ในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร และการอุทธรณ์ให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจขอให้นายทะเบียนจัดส่งสำเนาเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรได้ ทั้งนี้ เฉพาะเพื่อการอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐนั้น

หากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ผู้อำนวยการทะเบียนกลางอาจอนุญาตให้เชื่อมโยงได้เฉพาะข้อมูลที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ปรากฏภายในทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตายหรือทะเบียนประวัติสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเท่านั้น[๑๑]

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในราชอาณาจักร คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางยินยอมให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐเชื่อมโยงข้อมูลที่ปรากฏในทะเบียนอื่นนอกจากทะเบียนตามวรรคสองเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐมนตรีกำหนดก็ได้[๑๒]

ห้ามมิให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวนที่ได้ข้อมูลใดตามมาตรานี้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจหรือในเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ของทางราชการหรือตามวัตถุประสงค์ที่ร้องขอ[๑๓]

มาตรา ๑๖ ในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเลขประจำตัวแก่บุคคลที่อยู่ในราชอาณาจักรคนละหนึ่งเลขโดยไม่ซ้ำกัน

การยกเว้นการให้เลขประจำตัวแก่บุคคล ให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๗ ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรต้องถือเป็นความลับ และให้นายทะเบียนเป็นผู้เก็บรักษาและใช้เพื่อการปฏิบัติตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใดๆ ซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือแก่สาธารณชน เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วย หรือเมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และไม่ว่าในกรณีใดจะนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้เป็นหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลมิได้

หมวด ๓
คนเกิด คนตาย

มาตรา ๑๘ เมื่อมีคนเกิดให้แจ้งการเกิด ดังต่อไปนี้

(๑) คนเกิดในบ้าน ให้เจ้าบ้านหรือบิดาหรือมารดาแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่คนเกิดในบ้านภายในสิบห้าวันนับแต่วันเกิด

(๒) คนเกิดนอกบ้าน ให้บิดาหรือมารดาแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่มีคนเกิดนอกบ้านหรือแห่งท้องที่ที่จะพึงแจ้งได้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเกิด ในกรณีจำเป็นไม่อาจแจ้งได้ตามกำหนดให้แจ้งภายหลังได้แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันเกิด

การแจ้งตาม (๑) และ (๒) ให้แจ้งตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด พร้อมทั้งแจ้งชื่อคนเกิดด้วย

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การแจ้งตามวรรคหนึ่งจะแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่อื่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง[๑๔]

มาตรา ๑๙[๑๕] ผู้ใดพบเด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาซึ่งถูกทอดทิ้งให้นำตัวเด็กไปส่งและแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปฏิบัติงานในท้องที่ที่พบเด็กนั้นโดยเร็ว เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้รับตัวเด็กไว้แล้วให้บันทึกการรับตัวเด็กไว้ ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจรับเด็กไว้ให้นำตัวเด็กพร้อมบันทึกการรับตัวเด็กส่งให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในเขตท้องที่ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้รับตัวเด็กไว้หรือได้รับตัวเด็กจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแล้วให้แจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งและให้นายทะเบียนออกใบรับแจ้ง ทั้งนี้ ตามระเบียบและแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

บันทึกการรับตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นสองฉบับและเก็บไว้ที่เจ้าหน้าที่ผู้รับตัวเด็กหนึ่งฉบับและส่งมอบให้กับนายทะเบียนผู้รับแจ้งหนึ่งฉบับ โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับรายการบุคคลของผู้ที่พบเด็ก พฤติการณ์ สถานที่และวันเวลาที่พบเด็ก สภาพทางกายภาพโดยทั่วไปของเด็ก เอกสารที่ติดตัวมากับเด็ก และประวัติของเด็กเท่าที่ทราบ และในกรณีที่ไม่อาจทราบสัญชาติของเด็กให้บันทึกข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ด้วย

มาตรา ๑๙/๑[๑๖] เด็กเร่ร่อนหรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งซึ่งอยู่ในการอุปการะของหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ถ้าเด็กยังไม่ได้แจ้งการเกิดและไม่มีรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้แจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่หน่วยงานนั้นตั้งอยู่ และให้นายทะเบียนออกใบรับแจ้ง ทั้งนี้ ตามระเบียบและแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๑๙/๒[๑๗] การพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๙/๑ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่ไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนประวัติและออกเอกสารแสดงตนให้เด็กไว้เป็นหลักฐาน ตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๑๙/๓[๑๘] ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งเจ้าบ้านหรือบิดามารดามิได้แจ้งการเกิดให้ตามมาตรา ๑๘ อาจร้องขอต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเพื่อแจ้งการเกิดได้ตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด และให้นำความในมาตรา ๑๙/๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองแจ้งแทนได้ แต่สำหรับกรณีของบิดามารดาให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งดำเนินการให้ต่อเมื่อได้ชำระค่าปรับตามที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเปรียบเทียบตามมาตรา ๔๗ (๒) และมาตรา ๕๑ แล้ว

มาตรา ๒๐[๑๙] เมื่อมีการแจ้งการเกิดตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๙/๑ หรือมาตรา ๑๙/๓ ทั้งกรณีของเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือเด็กที่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรเป็นหลักฐานแก่ผู้แจ้งโดยมีข้อเท็จจริงเท่าที่สามารถจะทราบได้

สำหรับการแจ้งการเกิดของเด็กที่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งออกสูติบัตรให้ตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด โดยให้ระบุสถานะการเกิดไว้ด้วย

มาตรา ๒๐/๑[๒๐] ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลใดหรือให้กลุ่มบุคคลใดแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ หรือกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น และบุคคลดังกล่าวจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๒๑ เมื่อมีคนตายให้แจ้งการตาย ดังต่อไปนี้

(๑) คนตายในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่มีคนตายภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาตาย ในกรณีไม่มีเจ้าบ้าน ให้ผู้พบศพแจ้งภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาพบศพ

(๒) คนตายนอกบ้าน ให้บุคคลที่ไปกับผู้ตายหรือผู้พบศพแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่มีการตายหรือพบศพ แล้วแต่กรณี หรือแห่งท้องที่ที่จะพึงแจ้งได้ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ ในกรณีเช่นนี้จะแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้

กำหนดเวลาให้แจ้งตาม (๑) และ (๒) ถ้าในท้องที่ใดการคมนาคมไม่สะดวก ผู้อำนวยการทะเบียนกลางอาจขยายเวลาออกไปตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ

การแจ้งตาม (๑) และ (๒) ให้แจ้งตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด พร้อมทั้งแจ้งชื่อผู้แจ้งด้วย

ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับการแจ้งตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม[๒๑]

มาตรา ๒๒ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๒๑ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งออกมรณบัตรเป็นหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๓ เมื่อมีคนเกิดหรือคนตาย ผู้ทำคลอดหรือผู้รักษาพยาบาลต้องออกหนังสือรับรองการเกิดหรือการตายตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้แก่ผู้มีหน้าที่ต้องแจ้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๒๑

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดเก็บ ฝัง เผา ทำลาย หรือย้ายศพไปจากสถานที่หรือบ้านที่มีการตาย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนผู้รับแจ้ง

เมื่อได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้เก็บ ฝัง เผา ทำลายหรือย้ายศพผิดไปจากสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนผู้รับแจ้ง

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องย้ายศพ เพื่อความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจกระทำได้

มาตรา ๒๕ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคนตายด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือตายโดยผิดธรรมชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรีบแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้รอการออกมรณบัตรไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานดังกล่าว

มาตรา ๒๖ ให้นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี จัดทำทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย จากสูติบัตรและมรณบัตรตามแบบพิมพ์และวิธีการที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๒๗ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย หรือสูติบัตรและมรณบัตร ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๒๘ ให้กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน มีหน้าที่รับจดทะเบียนคนเกิดและคนตายที่มีขึ้นนอกราชอาณาจักรสำหรับคนสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หลักฐานการจดทะเบียนดังกล่าวให้ใช้เป็นสูติบัตรและมรณบัตรได้

ถ้าในที่ซึ่งมีการเกิดหรือการตายตามวรรคหนึ่ง ไม่มีกงสุลไทยหรือสถานทูตไทยประจำอยู่ ให้ใช้หลักฐานการเกิดหรือการตายที่ออกโดยรัฐบาลของประเทศนั้น ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้แปลและรับรองว่าถูกต้องเป็นหลักฐานสูติบัตรและมรณบัตรได้

การจดทะเบียนคนเกิดและคนตายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การย้ายที่อยู่

มาตรา ๒๙ ผู้ใดมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านใด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นอยู่และมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่นั้น

มาตรา ๓๐ ให้เจ้าบ้านแจ้งการย้ายที่อยู่ต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผู้อยู่ในบ้านย้ายที่อยู่ออกจากบ้าน ให้แจ้งการย้ายออกภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ผู้อยู่ในบ้านย้ายออก

(๒) เมื่อมีผู้ย้ายที่อยู่เข้าอยู่ในบ้าน ให้แจ้งการย้ายเข้าภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ย้ายเข้าอยู่ในบ้าน

นอกจากกรณีตาม (๑) และ (๒) ผู้ย้ายที่อยู่จะเป็นผู้แจ้งการย้ายออกและย้ายเข้า โดยไปแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่ไปอยู่ใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันย้ายออกก็ได้ โดยให้นำสำเนาทะเบียนบ้านพร้อมด้วยคำยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าบ้านที่เข้าไปอยู่ใหม่แสดงต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การแจ้งย้ายตามมาตรานี้ ให้แจ้งตามแบบพิมพ์ใบแจ้งย้ายที่อยู่ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับการแจ้งตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม[๒๒]

มาตรา ๓๑ ในการแจ้งการย้ายที่อยู่เข้าในบ้านใด ถ้านายทะเบียนผู้รับแจ้งเห็นว่ามีผู้ย้ายเข้าอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคราวเดียวหรือหลายคราว และเมื่อได้ตรวจสภาพบ้านแล้วเห็นว่า การย้ายเข้าอยู่ในบ้านจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข นายทะเบียนผู้รับแจ้งมีอำนาจไม่รับแจ้งการย้ายเข้าอยู่ในบ้านได้

มาตรา ๓๒ การแจ้งย้ายผู้ใดเข้าอยู่ในบ้านตามมาตรา ๓๐ (๒) เจ้าบ้านต้องนำหลักฐานการย้ายออกของผู้นั้นตามมาตรา ๓๐ (๑) ไปแสดงต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งด้วย ทั้งนี้ มิให้นำความในมาตรานี้มาใช้แก่กรณีดำเนินการย้ายตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง และกรณีผู้ย้ายเข้ามาจากต่างประเทศโดยมีหลักฐาน

มาตรา ๓๓ เมื่อผู้อยู่ในบ้านใดออกจากบ้านที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไปอยู่ที่อื่นเกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และเจ้าบ้านไม่ทราบว่าผู้นั้นไปอยู่ที่ใด ให้เจ้าบ้านแจ้งการย้ายออกต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายในสามสิบวันนับแต่วันครบหนึ่งร้อยแปดสิบวันโดยระบุว่า ไม่ทราบที่อยู่ และให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งเพิ่มชื่อและรายการผู้นั้นในทะเบียนบ้านกลาง

หมวด ๕
ทะเบียนบ้าน

มาตรา ๓๔ ให้ทุกบ้านมีเลขประจำบ้าน บ้านใดยังไม่มีเลขประจำบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเพื่อขอเลขประจำบ้านภายในสิบห้าวันนับแต่วันสร้างบ้านเสร็จ

ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งกำหนดเลขประจำบ้านให้แก่ผู้แจ้งซึ่งมีบ้านอยู่ในเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่นภายในเจ็ดวัน ถ้ามีบ้านอยู่นอกเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่นให้กำหนดเลขประจำบ้านภายในสามสิบวัน

ให้เจ้าบ้านติดเลขประจำบ้านไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ชัดแจ้ง

ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจะกำหนดให้มีทะเบียนบ้านชั่วคราวตามระเบียบ เพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบทางทะเบียนก็ได้

มาตรา ๓๕ ถ้ามีบ้านอยู่หลายหลังในบริเวณเดียวกัน ให้กำหนดเลขประจำบ้านเพียงเลขเดียว แต่ถ้าเจ้าบ้านประสงค์จะกำหนดเลขประจำบ้านเพิ่มขึ้นอีกให้ยื่นขอต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง

บ้านที่ปลูกเป็นตึกแถว ห้องแถว หรืออาคารชุด ให้กำหนดเลขประจำบ้านทุกห้องหรือทุกห้องชุด โดยถือว่าห้องหรือห้องชุดหนึ่ง ๆ เป็นบ้านหลังหนึ่ง

มาตรา ๓๖ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านไว้ทุกบ้านสำหรับผู้มีสัญชาติไทยและคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ใน ราชอาณาจักร[๒๓]

การจัดทำทะเบียนบ้านให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๓๗ การเพิ่มชื่อและรายการของบุคคลลงในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนบ้านกลางให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๓๘[๒๔] ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักร ในกรณีผู้มีรายการในทะเบียนบ้านพ้นจากการได้รับอนุญาตหรือผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร ให้นายทะเบียนจำหน่ายรายการทะเบียนของผู้นั้นโดยเร็ว

ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดให้มีทะเบียนประวัติสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ตามวรรคหนึ่งตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

รายการและการบันทึกรายการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้นายทะเบียนอำเภอ และนายทะเบียนท้องถิ่นมอบสำเนาทะเบียนบ้านให้เจ้าบ้านเก็บรักษา เมื่อมีการเพิ่ม เปลี่ยนแปลง หรือจำหน่ายรายการในทะเบียนบ้านให้เจ้าบ้านนำสำเนาทะเบียนบ้านไปให้นายทะเบียนบันทึกรายการให้ถูกต้องตรงกับต้นฉบับทุกครั้ง

ถ้าสำเนาทะเบียนบ้านชำรุดจนใช้การไม่ได้หรือสูญหาย ให้เจ้าบ้านขอรับสำเนาทะเบียนบ้านใหม่ได้ และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้อำนวยการทะเบียนกลางเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องมีสำเนาทะเบียนบ้านต่อไปในเขตสำนักทะเบียนใด ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางมีอำนาจยกเลิกการใช้สำเนาทะเบียนบ้านในเขตสำนักทะเบียนนั้นโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๐ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนบ้านให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๔๑[๒๕] ผู้ใดรื้อบ้านที่มีเลขประจำบ้านโดยไม่ประสงค์จะปลูกบ้านใหม่ในที่ดินบริเวณนั้นอีกต่อไปหรือรื้อเพื่อไปปลูกสร้างบ้านในที่อื่น ให้แจ้งการรื้อบ้านต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รื้อบ้านเสร็จเพื่อจำหน่ายเลขประจำบ้านและทะเบียนบ้าน

บ้านที่รื้อถอนโดยไม่แจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนจำหน่ายเลขประจำบ้านและทะเบียนบ้านและแจ้งย้ายผู้มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านนั้นไปไว้ในทะเบียนบ้านกลางตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

มาตรา ๔๒ การย้ายบ้านซึ่งเคลื่อนย้ายได้ หรือการย้ายแพหรือเรือหรือยานพาหนะอื่นซึ่งใช้เป็นที่อยู่ประจำไปอยู่หรือจอด ณ ที่อื่น ถ้าอยู่หรือจอดเกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เจ้าบ้านต้องแจ้งการย้ายออกและย้ายเข้าต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งท้องที่ที่ไปอยู่หรือจอดใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

หมวด ๖
การสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร

มาตรา ๔๓ เพื่อประโยชน์ของการทะเบียนราษฎร ให้มีการสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎรบางท้องที่หรือทั่วราชอาณาจักรได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔๔ เมื่อได้ตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๔๓ แล้ว ให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายเป็นหนังสือมีอำนาจเข้าไปในบ้านในเขตท้องที่ที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเพื่อสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎรเท่าที่จำเป็นในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

ให้เจ้าบ้านชี้แจงตอบคำถามตามความจริงและให้ลงลายมือชื่อในรายการสำรวจตรวจสอบเพื่อรับรองข้อความในรายการที่สำรวจตรวจสอบนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ หรือบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมด้วยหนังสือหลักฐานแห่งการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่แก่เจ้าบ้านก่อนเข้าไปสำรวจตรวจสอบ

มาตรา ๔๕ ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางรวบรวมรายงานยอดจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรที่มีอยู่ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่ล่วงมา และประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

การประกาศยอดจำนวนราษฎรตามความในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

หมวด ๗
การมอบหมายให้แจ้งแทน

มาตรา ๔๖ ในกรณีการแจ้งตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๑ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ ถ้าผู้มีหน้าที่ต้องแจ้งได้มอบหมายให้ผู้ใดไปแจ้งแทนและเมื่อผู้ได้รับมอบหมายได้แจ้งต่อผู้มีหน้าที่รับแจ้งตามมาตรานั้น ๆ แล้ว ให้ถือว่าผู้มีหน้าที่นั้นได้แจ้งแล้ว

การปฏิบัติตามมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ของเจ้าบ้านว่าด้วยเรื่องสำเนาทะเบียนบ้านให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๘
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๗ ผู้ใด

(๑) ไม่มาตามที่นายทะเบียนเรียก ไม่ยอมชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงหลักฐาน หรือไม่ยอมให้นายทะเบียนเข้าไปสอบถามในบ้านตามมาตรา ๑๐

(๒)[๒๖] ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๙/๑ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒

(๓) ฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ หรือ

(๔) ไม่ยอมให้นายทะเบียนเข้าไปในบ้านเพื่อสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร ไม่ยอมชี้แจง หรือตอบคำถาม หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อตามมาตรา ๔๔

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๔๘ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๔๘/๑[๒๗] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ในกรณีที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐกระทำผิดตามมาตรานี้ ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นกับการกระทำความผิดนั้นและได้จัดการตามสมควรเพื่อมิให้เกิดการกระทำความผิดนั้นแล้ว

มาตรา ๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้น หรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

มาตรา ๕๐ ผู้ใด ทำ ใช้ หรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จ หรือกระทำการเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นมีชื่อหรือมีรายการอย่างหนึ่งอย่างใดในทะเบียนบ้านหรือเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา ๕๑ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี มีอำนาจเปรียบเทียบได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม[๒๘]

๑. การออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๕ กรณีทำบัตรครั้งแรก หรือบัตรเดิมหมดอายุ	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
กรณีบัตรเดิมสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
กรณีเปลี่ยนบัตรเนื่องจากการแก้ไขรายการผู้ถือบัตร	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
๒. การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนหรือบัตรประจำตัวตามมาตรา ๖	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
๓. การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๔ (๑)	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
๔. การแจ้งการเกิดตามมาตรา ๑๘ วรรคสาม การแจ้งการตายตามมาตรา ๒๑ วรรคสี่ หรือการแจ้งการย้ายที่อยู่ตามมาตรา ๓๐ วรรคสองหรือวรรคสี่	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
๕. การขอรับสำเนาทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง	ฉบับละ	๑๐๐	บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑[๒๙]

มาตรา ๒๖ ให้สำนักทะเบียนอำเภอ และสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่จัดตั้งตามมาตรา ๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๗ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรเพื่อให้นายทะเบียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนวยความเป็นธรรมและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนยิ่งขึ้น และกำหนดวิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการในการแจ้งการเกิด การออกสูติบัตร การออกหนังสือรับรองการเกิด และการจัดทำทะเบียนบ้านสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าว รวมทั้งสมควรปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๒๐๓/ฉบับพิเศษ หน้า ๙๗/๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

[๒] มาตรา ๕ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๓] มาตรา ๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๔] มาตรา ๖ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๕] มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๖] มาตรา ๘/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๗] มาตรา ๘/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๘] มาตรา ๑๐ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๙] มาตรา ๑๒ วรรคสอง เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๐] มาตรา ๑๔ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๑] มาตรา ๑๕ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๒] มาตรา ๑๕ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๓] มาตรา ๑๕ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๔] มาตรา ๑๘ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๕] มาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๖] มาตรา ๑๙/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๗] มาตรา ๑๙/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๘] มาตรา ๑๙/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๑๙] มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๐] มาตรา ๒๐/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๑] มาตรา ๒๑ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๒] มาตรา ๓๐ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๓] มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๔] มาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๕] มาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๖] มาตรา ๔๗ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๗] มาตรา ๔๘/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๘] อัตราค่าธรรมเนียม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

[๒๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๘ ก/หน้า ๑๓/๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งการเกิดหรือการตายต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่อื่น
พ.ศ. ๒๕๕๑ [๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๘ วรรคสาม และมาตรา ๒๑ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีผู้มีหน้าที่แจ้งการเกิดตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๒) ยังมิได้แจ้งการเกิดและคนซึ่งเกิดนั้นมีภูมิลำเนาปัจจุบันอยู่ต่างท้องที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่เกิดบิดา มารดา ผู้ปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี จะแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของคนซึ่งเกิดนั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านก็ได้

การแจ้งการเกิดตามวรรคหนึ่ง ผู้แจ้งการเกิดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือรับรองการเกิดของคนซึ่งจะแจ้งการเกิดที่ออกให้โดยโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่คนนั้นเกิด และพยานบุคคลไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งสามารถยืนยันความเป็นบิดาหรือมารดาของคนดังกล่าวได้

ในกรณีไม่มีหนังสือรับรองการเกิด ผู้แจ้งการเกิดอาจใช้ผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจสารพันธุกรรม ที่ตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อเป็นหลักฐานพิสูจน์ความเป็นบิดาหรือมารดาและบุตรแทนได้

ข้อ ๒ ในกรณีผู้มีหน้าที่แจ้งการตายตามมาตรา ๒๑ (๑) หรือ (๒) ยังมิได้แจ้งการตาย แต่มีการย้ายศพไปอยู่ต่างท้องที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่มีการตายหรือพบศพ เจ้าบ้านของบ้านที่มีการตาย บุคคลที่ไปกับผู้ตายขณะตาย ผู้พบศพ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี จะแจ้งการตายต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ศพอยู่ หรือท้องที่ที่มีการจัดการศพโดยการเผา ฝัง หรือทำลายก็ได้

การแจ้งการตายตามวรรคหนึ่ง ผู้แจ้งต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือรับรองการตายของผู้ตายซึ่งออกให้โดยโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่บุคคลนั้นตาย และพยานบุคคลไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งสามารถยืนยันตัวบุคคลของผู้ตายได้

ในกรณีไม่มีหนังสือรับรองการตาย ผู้แจ้งการตายอาจใช้ผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจสารพันธุกรรม ที่ตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการแจ้งแทนได้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๘ วรรคสาม และมาตรา ๒๑ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่แจ้งการเกิดหรือการตายสามารถแจ้งการเกิดหรือการตายต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่อื่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๙๖ ก/หน้า ๓๕/๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กซึ่งถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้ง
พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“เด็ก” หมายความถึง เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

“เด็กเร่ร่อน” หมายความถึง เด็กเร่ร่อนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

“เด็กไร้เดียงสา” หมายความว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์ หรือเด็กที่ปราศจากความรู้ผิดรู้ชอบตามปรกติสามัญอันเนื่องมาจากพัฒนาการทางร่างกายของเด็กเทียบเท่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเจ็ดปีบริบูรณ์

“เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี” หมายความว่า เด็กที่ไม่สามารถสืบหาบิดามารดาหรือญาติทางสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป และให้หมายความรวมถึงเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิต

“ผู้ปกครอง” หมายความถึง ผู้ปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต

ข้อ ๒ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการเกิดเด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาซึ่งถูกทอดทิ้ง หรือเด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง แล้วแต่กรณี ให้นายทะเบียนออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งการเกิดตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด พร้อมทั้งเรียกตรวจหลักฐานจากผู้แจ้งและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กที่แจ้งการเกิด ดังนี้

(๑) พยานหลักฐาน ได้แก่

(ก) บันทึกการรับตัวเด็กที่จัดทำขึ้นโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้รับตัวเด็กไว้ สำหรับเด็กแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาซึ่งถูกทอดทิ้ง

(ข) หลักฐานการรับตัวเด็กของหน่วยงานที่รับตัวเด็กไว้ดูแลหรืออุปการะ

(ค) รูปถ่ายของเด็กขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป

(ง) หลักฐานทะเบียนราษฎรของผู้ปกครองของเด็ก (ถ้ามี)

(จ) หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กทั้งพยานเอกสารและวัตถุพยาน (ถ้ามี) เช่น หนังสือรับรองการเกิดของสถานพยาบาล สำเนาทะเบียนนักเรียน จดหมาย รูปถ่ายของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น

(๒) พยานบุคคล ได้แก่

(ก) ผู้แจ้งการเกิด

(ข) เด็กที่ขอแจ้งการเกิดกรณีเด็กที่มีอายุตั้งแต่เจ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(ค) บุพการี หรือผู้ปกครองของเด็ก (ถ้ามี)

(ง) ผู้รู้เห็นการเกิดของเด็กหรือสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเกิดของเด็ก (ถ้ามี)

(จ) บุคคลที่เด็กเคยอาศัยอยู่หรือเคยทำงานด้วย (ถ้ามี)

ข้อ ๓ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบความถูกต้องของพยานเอกสาร และความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นการสอบสวนพยานบุคคล แล้วรวบรวมหลักฐานพร้อมเสนอความเห็นไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่ที่สำนักทะเบียนนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการเกิด โดยให้สรุปความเห็นพร้อมระบุเหตุผลประกอบว่าเด็กที่ขอแจ้งการเกิดเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรหรือไม่ และเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทย หรือไม่สามารถยืนยันสถานะการเกิดและสัญชาติของเด็ก ทั้งนี้ ให้นายอำเภอพิจารณาและแจ้งผลให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็น

ข้อ ๔ การพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กที่แจ้งการเกิดตามข้อ ๒ ให้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร รวมถึงหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ โดยให้นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายอำเภอ พิจารณาปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก และความเป็นไปได้ในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรงประกอบด้วย

ข้อ ๕ หากนายอำเภอมีความเห็นว่าไม่สามารถยืนยันสถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กได้ ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนประวัติและออกเอกสารแสดงตนให้เด็กไว้เป็นหลักฐานตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดตามมาตรา ๑๙/๒ พร้อมทั้งให้แจ้งความเห็นของนายอำเภอให้ผู้แจ้งการเกิดทราบเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของนายอำเภอ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเหตุผลของความเห็น รวมถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ ทั้งนี้ ให้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ ระยะเวลาการอุทธรณ์ และสิทธิในการยื่นเรื่องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อขอพิสูจน์สถานะการเกิด และสัญชาติของเด็กอีกครั้งหนึ่งด้วย

การอุทธรณ์คำสั่งของนายอำเภอต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

ข้อ ๖ ให้นายอำเภอพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แก้ไขคำสั่งและแจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบภายในสามวันนับแต่วันที่แก้ไขคำสั่ง ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของเด็กที่แจ้งการเกิดให้ถูกต้องตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องและรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี ภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาคำอุทธรณ์เป็นที่ยุติ และให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากนายอำเภอ เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลา

การพิจารณาของนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครตามวรรคสองอาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะกิจซึ่งประกอบด้วยผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการสังคมสงเคราะห์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การพินิจคุ้มครองเด็ก และด้านอื่นๆ ร่วมเป็นกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อเสนอความเห็นหรือให้คำปรึกษาแก่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครด้วยก็ได้

ข้อ ๗ เมื่อนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครพิจารณาเห็นว่าหลักฐานของผู้แจ้งการเกิดสามารถยืนยันสถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กที่แจ้งเกิดได้ ให้แจ้งนายอำเภอและนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นที่ยุติ ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของเด็กที่แจ้งการเกิดให้เป็นไปตามความเห็นของนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

หากนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับความเห็นหรือคำสั่งของนายอำเภอตามข้อ ๕ ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อแจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี โดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ รวมถึงสิทธิในการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองไว้ในหนังสือแจ้งด้วย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้การพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาซึ่งถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน และเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้ง เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๙๖ ก/หน้า ๓๐/๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง
การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน
พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๑๐ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรใดดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำพรางข้อเท็จจริง หรือมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรในลักษณะดังกล่าวจริง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งระงับการเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎรกรณีนั้นไว้ก่อน

ข้อ ๒ ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นมีคำสั่งตามข้อ ๑ แล้ว ให้แจ้งคำสั่งให้คู่กรณีทราบภายในสามวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงของตนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

การแจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) ข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่ทำให้เชื่อว่ามีการกระทำโดยมิชอบ

(๒) ข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

(๔) สิทธิในการแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ดำเนินการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแทน

(๕) สิทธิในการขอดูเอกสารที่จำเป็นสำหรับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันสิทธิของตน

ข้อ ๓ การโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงตามข้อ ๒ คู่กรณีต้องชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่าการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องโดยอาจทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน หรือจะโต้แย้งหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้โดยให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นบันทึกคำชี้แจงไว้และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน

ข้อ ๔ ถ้าคู่กรณีไม่โต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแต่ไม่ชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐาน หรือชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานแล้วแต่รับฟังไม่ได้ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งไม่รับแจ้งจำหน่ายรายการทะเบียน หรือสั่งเพิกถอนหลักฐานทะเบียนกรณีดังกล่าว

ข้อ ๕ ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ ๑ แล้วปรากฏพยานหลักฐานชัดว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนซึ่งเชื่อได้ว่าการมีชื่อและรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรของผู้ใดเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อหรือรายการบุคคลของผู้อื่น ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน หรือเพิกถอนหลักฐานทะเบียนดังกล่าวโดยเร็ว และดำเนินการแก้ไขข้อความหรือปรับปรุงรายการทะเบียนให้ถูกต้อง

ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแจ้งคำสั่งตามข้อ ๑ หรือคำสั่งตามข้อ ๔ ให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคำสั่งโดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจสิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ด้วย

การอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

ข้อ ๖ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี ภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาคำอุทธรณ์เป็นที่ยุติ เพื่อพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลา

ข้อ ๗ ในกรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นที่ยุติ เพื่อให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรหรือหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้เป็นไปตามความเห็นของนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครโดยเร็ว

ในกรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อแจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี โดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ รวมถึงสิทธิในการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองไว้ในหนังสือแจ้งด้วย

ข้อ ๘ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ในส่วนที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้การโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนกรณีมีคำสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน เพิกถอนหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือดำเนินการแก้ไขข้อความรายการทะเบียนที่เกิดจากการดำเนินการซึ่งปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าการดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อดำเนินการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๙๖ ก/หน้า ๒๖/๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อ ๒ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยในกฎกระทรวงนี้ หมายถึง

(๑) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว แล้วแต่กรณี และบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๒) คนต่างด้าวซึ่งได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๓) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๔) คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ข้อ ๓ เมื่อมีคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเกิดหรือตาย ให้บุคคลตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๙/๑ หรือมาตรา ๒๑ แจ้งการเกิดหรือการตาย แล้วแต่กรณี

ข้อ ๔ ให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยดังต่อไปนี้ ปฏิบัติเกี่ยวกับการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน การแจ้งการย้ายที่อยู่ การสำรวจตรวจสอบหรือปรับปรุงการทะเบียนราษฎร และการจัดทำทะเบียนประวัติ

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๑)

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๒) ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง

ข้อ ๕ ให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยดังต่อไปนี้ ปฏิบัติเกี่ยวกับการสำรวจตรวจสอบหรือปรับปรุงการทะเบียนราษฎร การจัดทำทะเบียนประวัติ และการแจ้งการย้ายที่อยู่

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๒) ที่นอกจากข้อ ๔ (๒)

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๔) ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดให้มีทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง

ข้อ ๖ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๓) หากมีความประสงค์จะปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรตามข้อ ๔ ให้ร้องขอต่อนายทะเบียนเพื่อดำเนินการให้ได้

ข้อ ๗ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๑) และ (๒) ที่มีชื่อและรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรและมีอายุตั้งแต่ห้าปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ต้องมีบัตรประจำตัว โดยให้ยื่นคำขอมีบัตรต่อนายทะเบียนภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่

(๑) วันที่อายุครบห้าปีบริบูรณ์

(๒) วันที่นายทะเบียนเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน

(๓) วันที่บัตรเดิมหมดอายุ

(๔) วันที่บัตรสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด หรือ

(๕) วันที่แก้ไขชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุล หรือวันเดือนปีเกิดในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๘ บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยมีอายุใช้ได้สิบปีนับแต่วันที่ออกบัตร สำหรับบัตรที่ยังไม่หมดอายุในวันที่ผู้ถือบัตรมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ให้ใช้ต่อไปได้ตลอดชีวิต

กรณีผู้ถือบัตรประจำตัวตามข้อ ๗ พ้นจากสถานะการเป็นคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๒ (๑) หรือ (๒) ให้บัตรนั้นหมดอายุในวันที่ผู้ถือบัตรพ้นจากสถานะดังกล่าวและให้ผู้นั้นส่งมอบบัตรคืนนายทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่พ้นสถานะ

ข้อ ๙ บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่นายทะเบียนออกให้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ถือเป็นบัตรที่ออกตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๐ กรณีมีเหตุจำเป็น ผู้อำนวยการทะเบียนกลางโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่นมีบัตรประจำตัวตามข้อ ๗ ได้ โดยให้นำความในข้อ ๘ ข้อ ๑๑ และข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๑ ให้กำหนดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ดังต่อไปนี้

(๑) การออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๕

(ก) กรณีทำบัตรครั้งแรกสำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่
สิบห้าปีบริบูรณ์หรือกรณีบัตรเดิมหมดอายุ ฉบับละ ๖๐ บาท

(ข) กรณีบัตรเดิมสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด ฉบับละ ๖๐ บาท

(ค) กรณีเปลี่ยนบัตรเนื่องจากการแก้ไขรายการ
ผู้ถือบัตร ฉบับละ ๖๐ บาท

(๒) การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนา
รายการทะเบียนหรือบัตรประจำตัวตามมาตรา ๖ ฉบับละ ๒๐ บาท

(๓) การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนา
รายการข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร
ตามมาตรา ๑๔ (๑) ฉบับละ ๒๐ บาท

(๔) การแจ้งการเกิดต่างท้องที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคสาม
การแจ้งการตายต่างท้องที่ตามมาตรา ๒๑ วรรคสี่
การแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง หรือ
การแจ้งการย้ายที่อยู่ต่างท้องที่ตามมาตรา ๓๐
วรรคสี่ ฉบับละ ๒๐ บาท

(๕) การขอรับสำเนาทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๙
วรรคสอง ฉบับละ ๒๐ บาท

ข้อ ๑๒ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ดังต่อไปนี้

(๑) การออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกรณีทำบัตรครั้งแรกสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์

(๒) การออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกรณีบัตรเดิมสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญในเขตท้องที่ที่ประสบสาธารณภัยตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนดและได้ขอมีบัตรภายในกำหนดเวลาที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนด

(๓) การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนหรือบัตรประจำตัวตามมาตรา ๖ เพื่อใช้ในการดังต่อไปนี้

(ก) การศึกษาทั่วไป

(ข) การขอรับการสงเคราะห์จากทางราชการ

(ค) การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา หรือมติคณะรัฐมนตรี

(๔) การขอรับสำเนาทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ในเขตท้องที่ที่ประสบสาธารณภัยตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนดและได้ขอรับสำเนาทะเบียนบ้านภายในกำหนดเวลาที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งได้บัญญัติให้กำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บจากคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรไว้ในกฎกระทรวง ทำให้กฎกระทรวงกำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่สมควรปรับปรุงกฎกระทรวงกำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรฯ เพื่อกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บจากการดำเนินการอันเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๙๖ ก/หน้า ๒๑/๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๕๑ [๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๒ ให้กำหนดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรสำหรับคนสัญชาติไทย ดังต่อไปนี้

(๑) การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนตามมาตรา ๖ ฉบับละ ๑๐ บาท

(๒) การขอคัดสำเนา หรือคัดและรับรองสำเนารายการข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๔ (๑) ฉบับละ ๒๐ บาท

(๓) การแจ้งการเกิดต่างท้องที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคสาม การแจ้งการตายต่างท้องที่ตามมาตรา ๒๑ วรรคสี่ การแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง หรือการแจ้งการย้ายที่อยู่ต่างท้องที่ตามมาตรา ๓๐ วรรคสี่ ฉบับละ ๒๐ บาท

(๔) การขอรับสำเนาทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ฉบับละ ๒๐ บาท

ข้อ ๓ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรสำหรับคนสัญชาติไทย ดังต่อไปนี้

(๑) การขอคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนตามมาตรา ๖ เพื่อใช้ในการดังต่อไปนี้

(ก) การศึกษาทั่วไป

(ข) การเข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(ค) การขอรับการสงเคราะห์จากทางราชการ

(ง) การจัดที่ดินเพื่ออยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

(จ) การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา หรือมติคณะรัฐมนตรี

(๒) การขอรับสำเนาทะเบียนบ้านตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ในเขตท้องที่ที่ประสบสาธารณภัยตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนดและได้ขอรับสำเนาทะเบียนบ้านภายในกำหนดเวลาที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ แทน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๙๖ ก/หน้า ๑๘/๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร
พ.ศ. ๒๕๕๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้สำนักทะเบียนกลางจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรจากสูติบัตร ทะเบียนคนเกิด มรณบัตร ทะเบียนคนตาย ทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้านกลาง ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ทะเบียนที่เกี่ยวด้วยสถานภาพการสมรส ทะเบียนที่เกี่ยวด้วยบุตร ทะเบียนที่เกี่ยวด้วยชื่อบุคคล และเอกสารการทะเบียนอื่นๆ ที่ยื่นไว้ต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนและในกรณีของผู้ไม่มีสัญชาติไทยให้จัดเก็บข้อมูลจากทะเบียนประวัติด้วยข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรที่ไม่อาจจัดเก็บจากทะเบียนและเอกสารตามวรรคหนึ่งได้จะจัดเก็บจากส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่จัดเก็บโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐนั้น

ข้อ ๒ การจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้จัดเก็บไว้ในรูปของเอกสาร ภาพถ่าย ฟิล์ม แผ่นบันทึกข้อมูล ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ ๓ ในกรณีที่ผู้ใดประสงค์จะให้นายทะเบียนจัดเก็บข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับตนอันมิใช่เป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามข้อ ๑ และนายทะเบียนเห็นว่าข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการทะเบียนราษฎร ให้นายทะเบียนจัดเก็บข้อมูลนั้นตามที่ผู้นั้นแสดงเจตนาได้

ข้อ ๔ เมื่อสำนักทะเบียนได้จัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรจากเอกสารหลักฐานตามข้อ ๑ ไว้ในฟิล์ม แผ่นบันทึกข้อมูล ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่น และพ้นระยะเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดแล้ว สำนักทะเบียนจะทำลายเอกสารหลักฐานเหล่านั้นก็ได้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐
อารีย์ วงศ์อารยะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎรการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลและประมวลผลข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๓๑ ก/หน้า ๗๐/๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐

กฎกระทรวง
กำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๔๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. ๒๕๓๔ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. ๒๕๓๔

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“คนต่างด้าว” หมายความว่า คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ข้อ ๓ ให้คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเกี่ยวกับการแจ้งการเกิด การแจ้งการตาย การแจ้งการย้ายที่อยู่ การเพิ่มหรือจำหน่ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน การสำรวจตรวจสอบหรือแก้ไขปรับปรุงรายการทะเบียนราษฎร การจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัตรประจำตัว และการอื่นใดอันเกี่ยวกับคนต่างด้าว

(๑) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมาย ว่าด้วยคนเข้าเมือง และมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

(๒) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(๓) คนต่างด้าวกลุ่มอื่นตามมติของสภาความมั่นคงแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๔ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หากมีความประสงค์จะปฏิบัติตามข้อ ๓ อาจร้องขอต่อนายทะเบียนเพื่อดำเนินการก็ได้

ข้อ ๕ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวสำหรับคนต่างด้าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘
พลอากาศเอก คงศักดิ์ วันทนา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายที่เกี่ยวด้วยสัญชาติที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรไว้เพียงบางประเภทซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรปรับปรุงกฎกระทรวงดังกล่าว เพื่อกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยประเภทอื่นต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ ตอนที่ ๙๑ ก /หน้า ๔/๗ ตุลาคม ๒๕๔๘

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)
ออกตามในพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเว้นไม่ต้องกำหนดเลขประจำตัวแก่บุคคลต่อไปนี้

(๑) สมเด็จพระบรมราชินี

(๒) พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
พลตำรวจเอก เภา สารสิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้การยกเว้นการให้เลขประจำตัวแก่บุคคลให้กำหนดโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[รก.๒๕๓๕/๙๓/๒๔/๑๑ กันยายน ๒๕๓๕]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ บัตรประจำตัวนายทะเบียนให้เป็นไปตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒ รูปถ่ายที่ติดบัตรประจำตัว ให้เป็นรูปถ่ายครึ่งตัว หน้าตรงขนาด ๒.๕ x ๒.๗ เซนติเมตร แต่งเครื่องแบบปกติ ไม่สวมหมวก

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
พลตำรวจเอก เภา สารสิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดแบบบัตรประจำตัวนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และโดยที่มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้นายทะเบียนต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[รก.๒๕๓๕/๙๓/๒๒/๑๑ กันยายน ๒๕๓๕]

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดประเภทของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้าน และคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยอื่นที่ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ให้นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านและบันทึกรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ได้แก่

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเนื่องจากการสละสัญชาติไทย การถูกถอนสัญชาติไทยหรือการเสียสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และยังไม่ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

(๓) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งมีเงื่อนไขว่าไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้หรือมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สถานการณ์อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรได้ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๔) บุตรของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทย

ข้อ ๒ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง ได้แก่

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการผ่อนผันไว้อย่างชัดเจนเป็นเวลาน้อยกว่าห้าปี หรือไม่มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สถานการณ์อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทย

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร นอกจากกลุ่มบุคคลตามข้อ ๑ และ (๑) ของข้อนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๗๔ ง/หน้า ๑๖/๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง หน่วยงานเอกชนที่จดทะเบียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็ก ตามมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดหน่วยงานเอกชนที่จดทะเบียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งการเกิดให้กับเด็กเร่ร่อนหรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งซึ่งอยู่ในการอุปการะของหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
		กรุงเทพมหานคร
๑	มูลนิธิสตรีไทยมุสลิม	๑๙๗๘ ถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา เขตยานนาวา
๒	สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้าแห่งประเทศไทย	๔๓๗ ถนนสุขสวัสดิ์ ๕๒ เขตราษฎร์บูรณะ
๓	สถานสงเคราะห์เซ็นต์หลุยส์	๒๑๕ โรงพยาบาลเซ็นต์หลุยส์ เขตสาทรใต้
๔	บ้านเด็กเมอร์ซี่ มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาบุคคล	๑๐๐/๑๑ ซอยเคหะคลองเตย ๔ ถนนดำรงลัทธพิพัฒน์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย
๕	มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	๒๕ ซอยร่วมฤดี ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน
๖	มูลนิธิสงเคราะห์เด็กสภากาชาดไทย	๑๘๗๓ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถนนอังรีดูนัง แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน
๗	มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอด	๒๑/๑๓ หมู่บ้านมงคลทรัพย์ ถนนรามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน
๘	มูลนิธิบ้านนกขมิ้น	๘๕/๘๓ หมู่ที่ ๑ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม
๙	บ้านเด็กหญิงเมอร์ซี่ มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาบุคคล	๓๗๕๗/๑๕ ถนนพระราม ๔ แขวงพระโขนง เขตคลองเตย
๑๐	มูลนิธิเคโวเคียน	๕๙/๓๓ ซอยท่านหญิงพวงรัตน์ประไพ ถนนสุขุมวิท ๒๖ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย
๑๑	บ้านคุ้มครองเด็ก ๑ มูลนิธิคุ้มครองเด็ก	๘๐/๑ ซอยลาดพร้าว ๑๐๖ ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง
๑๒	สหทัยมูลนิธิ	๘๕๐/๓๓ ซอยปรีดีพนมยงค์ ๓๖ สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา
๑๓	มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก	๖๘๔ หมู่บ้านโชคชัยอนันต์ ๓ ซอยพหลโยธิน ๓๕ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตบางเขน

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
		<u>จังหวัดขอนแก่น</u>
๑๔	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแห่งความเมตตา	๒๓๖/๑ ถนนเทพารักษ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
๑๕	สถานสงเคราะห์เด็กผู้พิการนักบุญเยราร์ด	๑๖๔/๑๖ หมู่ที่ ๑๖ ถนนมะลิวัลย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
๑๖	สถานสงเคราะห์เด็กโครงการบ้านฉัน	๒๑๗/๑ หมู่ที่ ๒ บ้านหนองคม ถนนมิตรภาพ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอบ้านแฮด
		<u>จังหวัดจันทบุรี</u>
๑๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเด็กพระคุณ	โรงเรียนวัดสระแก้ว หมู่ที่ ๓ ถนนท่าใหม่ - พระยาตรัง ตำบลพลอยแหวน อำเภอท่าใหม่
		<u>จังหวัดชลบุรี</u>
๑๘	สถานสงเคราะห์เด็กพระคริสเอื้ออารีอนุสรณ์เพ็กหุย	๓๘๘/๘ หมู่ที่ ๑ ถนนสุขาภิบาล ๓ ตำบลคลองกิ่ว อำเภอบ้านบึง
๑๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเด็กกำพร้าบ้านลอเรนโซ	๙๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลกุฎโอ้ง อำเภอพนัสนิคม
๒๐	สถานสงเคราะห์เด็กเมอร์ซี่เซ็นเตอร์	๗/๑๑ หมู่ที่ ๑๑ ซอยหนองใหญ่ซอย ๘ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง
๒๑	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านรักชีวิต	๓๒๖/๖๖ หมู่ที่ ๘ ถนนสุขุมวิท ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง
๒๒	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพระคุณ	๗๗ หมู่ที่ ๒ ถนนชลบุรี - แกลง ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่
๒๓	สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าพัทยา	๓๘๔ หมู่ที่ ๖ ถนนสุขุมวิท ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง
๒๔	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านชื่นชีวิตศรีราชา	๓๒๓/๒ หมู่ที่ ๘ ถนนสุรศักดิ์ ๒ ตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชา
๒๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเด็กด้อยโอกาส พระมหาไถ่	๑๒/๕ หมู่ที่ ๗ ซอยเนินพลับหวาน ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง
		<u>จังหวัดเชียงราย</u>
๒๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสันติสุขคริสเตียน ๒	๑๕๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลโยนก อำเภอเชียงแสน
๒๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านชีวิตใหม่	๕๙๑ ถนนเชียงราย - เทิง ตำบลท่าสาย อำเภอเมืองเชียงราย
๒๘	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสันติเวียงป่าเป้า	๓๔ หมู่ที่ ๖ ซอย ๙ ถนนเชียงราย - เชียงใหม่ ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า
๒๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพักเด็กข่าวดี	๓๑/๑ หมู่ที่ ๑๗ ถนนแม่อาย - แม่จัน ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
๓๐	สถานสงเคราะห์เด็กลาหู่ (บ้านร่วมใจ)	๑๗๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลดอยฮาง อำเภอเมืองเชียงราย
๓๑	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเด็กร่วมใจ	๙ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า
๓๒	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพระคุณพันธทรสากล	๑๔๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมืองเชียงราย
๓๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเบธเอล	๒๙๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย
๓๔	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพักเด็กหญิงอิมมานูเอลฯ เด็กหญิงแม่สาย	๑๓๐ หมู่ที่ ๕ ซอย ๑๐ ถนนพหลโยธิน ตำบลเอียงฟางคำ อำเภอแม่สาย
๓๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเอเดน	๒๐๐ หมู่ที่ ๑๔ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย
๓๖	สถานสงเคราะห์เด็กคามิลเลียนโซเชียลเซ็นเตอร์ เชียงราย	๑๐๑ หมู่ที่ ๘ ซอย ๓ ถนนเชียงราย - แม่สาย ตำบลท่าสุด อำเภอเมืองเชียงราย
๓๗	สถานสงเคราะห์บ้านสันติสุขคริสเตียน ๑	๑๙๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย
๓๘	สถานสงเคราะห์บ้านแม่น้ำแห่งชีวิต	๘๙ หมู่ที่ ๖ ซอย ๓ ถนนโป่งพระบาท ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย
๓๙	สถานสงเคราะห์บ้านชีวิตใหม่แม่จัน	๑๘๐ หมู่ที่ ๒ ถนนป่าซาง - ดอยแม่สลอง ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน
๔๐	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านชีวิตใหม่แม่สรวย	๑๒๘ หมู่ที่ ๔ ถนนบ้านแม่ยางมินท์เหนือ ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่สรวย
๔๑	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสดุดี	๒๐๘ หมู่ที่ ๒๑ ถนนเด่นห้า - ดงมะดะ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย
๔๒	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพักพิง	๓๔๒ หมู่ที่ ๓ ถนนเชียงราย - เวียงชัย ตำบลรองเวียง อำเภอเมืองเชียงราย
๔๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสันติสุขคริสเตียน ๓	๑๑๓ หมู่ที่ ๒๓ ถนนเทิง - เชียงคำ ตำบลเวียง อำเภอเทิง
๔๔	สถานสงเคราะห์เด็กหมู่บ้านเด็กโสสะเชียงรายฯ	๒๓๖ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าสุด อำเภอเมืองเชียงราย
๔๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านน้ำใจ	๔๕๐/๑ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย
๔๖	สถานสงเคราะห์เด็กพรประเสริฐ	๑๔๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย
		<u>จังหวัดเชียงใหม่</u>
๔๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเมตตาเด็กเชียงดาว	๑๙๔ หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองราย อำเภอเชียงดาว
๔๘	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านมิตราทร	๑๖๗ หมู่ที่ ๘ ถนนเชียงใหม่ - ฝาง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว
๔๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอิ่มใจ	๒๘๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
๕๐	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านศิโยน	๒๘๗ หมู่ที่ ๗ ถนนเชียงใหม่ - พร้าว ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
๕๑	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์พันธกิจเพื่อชีวิตเด็ก	๓๑๔ หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยงูใน ตำบลสันทราย อำเภอฝาง
๕๒	สถานสงเคราะห์เด็กเคอสถานมรกต	๖๗ หมู่ที่ ๑๒ ถนนแม่มาลัย - ปาย บ้านส้อง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง
๕๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านฟ้าใส	๑๘๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลฮอด อำเภอฮอด
๕๔	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านกิ่งแก้ววิบูลสันติ เชียงใหม่	๗๕ ถนนวัวลาย ตำบลหางดง อำเภอเมืองเชียงใหม่
๕๕	สถานสงเคราะห์เด็กพันธกิจบ้านศิลา	๓๑/๑ หมู่ที่ ๑๖ ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ
๕๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสานฝัน	๑๕๑ หมู่ที่ ๒ ถนนบ่อสร้าง ตำบลแม่ตือ อำเภอสารภี
๕๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอากาเป้	๒๒๔ หมู่ที่ ๑ ซอยบ้านฟ้ามุ่ย ตำบลหนองจ๊อม อำเภอสันทราย
๕๘	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุ่นใจ	๖๓/๔ ซอย ๘ ราษฎร์อุทิศ ตำบลวัดเกตุ อำเภอเมืองเชียงใหม่
๕๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านชื่นชมยินดี	๑๘/๑๑ หมู่ที่ ๒ ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่
๖๐	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสันติ	๒๙ - ๒๒ หมู่ที่ ๒ ซอยศรีสุข ๑ ถนนทุ่ง ตำบลวัดเกตุ อำเภอเมืองเชียงใหม่
๖๑	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านร่มไทร	๒๓/๑ หมู่ที่ ๔ ถนนค้นคลอง ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
๖๒	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านรุ้ง	๑๕๒ หมู่ที่ ๑๒ บ้านดอนตัน ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง
๖๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสานรัก	๙๙/๘๕ ถนนเชียงใหม่ - สะเมิง ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง
		<u>จังหวัดนครนายก</u>
๖๔	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านความหวังเมตตา	๓๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองใหญ่ อำเภอองครักษ์
		<u>จังหวัดนครปฐม</u>
๖๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านทานตะวัน	๙๕/๒๔ หมู่ที่ ๖ ซอยเกียรติร่วมมิตร ถนนพุทธมณฑล สาย ๔ ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน
		<u>จังหวัดนครราชสีมา</u>
๖๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านมิตรภาพ	๑๐๑/๑ ตำบลสูงเนิน อำเภอสูงเนิน
		<u>จังหวัดนครสวรรค์</u>
๖๗	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิแสงสวรรค์สงเคราะห์	๑๐๙๓ หมู่ที่ ๑๐ ถนนพหลโยธิน ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
		<u>จังหวัดนนทบุรี</u>
๖๘	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิคริสเตียนเพื่อเด็กพิการ	๑๘/๑๐๗๕ หมู่ที่ ๕ ซอยวัดกู้ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
		<u>จังหวัดนราธิวาส</u>
๖๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสุชาดา	๕๑ ถนนทรายทอง ตำบลสุไหงโกลก อำเภอสุไหงโก - ลก
		<u>จังหวัดพะเยา</u>
๗๐	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์พักพิงใจ	๒๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้
๗๑	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านพระพร	๒๐๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ
๗๒	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์เยาวชนเพื่อพัฒนาชีวิต	๔๑๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ
๗๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านร่มพระคุณ	๔๕ - ๔๖ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ
๗๔	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิพัฒนาเยาวสตรี ภาคเหนือ	๑๐๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ
๗๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านร่มเย็น	๖๙/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ
		<u>จังหวัดพิษณุโลก</u>
๗๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านร่มพระคุณ	๓๙/๑ ซอยพระลือ ๓ ถนนพระร่วม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก
		<u>จังหวัดเพชรบูรณ์</u>
๗๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพรสวรรค์	๖๒๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองไผ่ อำเภอหนองไผ่
๗๘	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเบธเลเฮม	๘๕/๑ หมู่ที่ ๑๓ ถนนพระพุทธบาท ตำบลสะเดียว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
๗๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแห่งความเมตตา	๑๓๑ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก
		<u>จังหวัดภูเก็ต</u>
๘๐	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเพื่อชีวิต	๑๐/๑๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต
๘๑	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านฟุตบอลเยาวชน	๑๔๒/๔ - ๕ ถนนบ้านเหรียง หมู่ที่ ๓ ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง
		<u>จังหวัดระยอง</u>
๘๒	มูลนิธิคณะนักบุญคามิลโล สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนคามิลเลียนโซเซียลเซ็นเตอร์ระยอง	๑/๑ ซอยศีรี ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมืองระยอง
		<u>จังหวัดลำพูน</u>
๘๓	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์พันธกิจสันติภาพ ลำพูน	๙๔ ถนนรอบเมืองนอก ตำบลในเมือง อำเภอเมืองลำพูน

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
		<u>จังหวัดแม่ฮ่องสอน</u>
๘๔	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์พัฒนาเครือข่ายเด็กและชุมชน	๗ หมู่ที่ ๒ บ้านแม่คะตวน ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย
		<u>จังหวัดเลย</u>
๘๕	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์สร้างสรรค์และพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านเบธาเนีย	๒๐๖ ซอยเมทาเนีย ถนนศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง
		<u>จังหวัดสกลนคร</u>
๘๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านร่มเย็นวานรนิวาส	๖๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส
		<u>จังหวัดสงขลา</u>
๘๗	สถานสงเคราะห์เด็กหมู่บ้านเด็กโสสะหาดใหญ่	๕๘/๖ ถนนกาญจนวานิชย์ ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่
		<u>จังหวัดสุพรรณบุรี</u>
๘๘	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิอนุสรณ์ พล.อ.ท.พระยาเฉลิมอากาศ	๔๒๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก
		<u>จังหวัดสุโขทัย</u>
๘๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านนกขมิ้น	๑๒๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งเสลี่ยม อำเภอทุ่งเสลี่ยม
		<u>จังหวัดสตูล</u>
๙๐	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเอมิเรตส์	๔๓๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลฉลุง อำเภอเมืองสตูล
		<u>จังหวัดสมุทรปราการ</u>
๙๑	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านตะวันใหม่	๓๙/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ
๙๒	สถานสงเคราะห์เด็กหมู่บ้านเด็กโสสะแห่งประเทศไทย	๓๘๓ หมู่ที่ ๒ ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ
		<u>จังหวัดสมุทรสงคราม</u>
๙๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านคุ้มครองเด็ก ๒	๒๘ หมู่ที่ ๗ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา
๙๔	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านคุ้มครองเด็ก ๓ บ้านริมน้ำ	๕๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา
		<u>จังหวัดหนองคาย</u>
๙๕	สถานสงเคราะห์เด็กหมู่บ้านเด็กโสสะเฉลิมนารินทร์ หนองคาย	๑๘๕ หมู่ที่ ๓ ถนนมิตรภาพ ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย
๙๖	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิหนองคายสายสัมพันธ์	๙๖๕ ถนนประจักษ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย
๙๗	สถานสงเคราะห์เด็กมูลนิธิมิตรมวลเด็ก	๑๑๕๒ ซอยจิตตะปัญญา ถนนประจักษ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จังหวัด/ที่ตั้ง
		<u>จังหวัดหนองบัวลำภู</u>
๙๘	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านคุณแม่เกเรซา	๑๖๘/๘ - ๑๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
๙๙	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเอลีชา	๑๖๑ หมู่ที่ ๓ ถนนอุดร - เมืองเลย ตำบลนาคำไฮ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
		<u>จังหวัดอ่างทอง</u>
๑๐๐	สถานสงเคราะห์เด็กวัดสระแก้วจิตเมตตาอารี	๑/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก
๑๐๑	สถานสงเคราะห์เด็กวัดโบสถ์วรดิตถ์จิตกรุณา	๒๑๐/ค ตำบลป่าโมก อำเภอป่าโมก
		<u>จังหวัดอุดรธานี</u>
๑๐๒	สถานสงเคราะห์เด็กศูนย์เยาวชนมุสลิม อุดรธานี	๑๗๕ หมู่ที่ ๘ บ้านหนองหมื่นข้าว ตำบลโนนสูง อำเภอเมืองอุดรธานี
		<u>จังหวัดอุบลราชธานี</u>
๑๐๓	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพระพร	๑๘๐ หมู่ที่ ๔ ตำบลบุ่งไหม อำเภอวารินชำราบ
๑๐๔	สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าอีสาน	๒๔๘ หมู่ที่ ๒ ถนนแจ้งสนิท ตำบลแจระแม อำเภอเมืองอุบลราชธานี
๑๐๕	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพักพิง	๒๙๗/๘ หมู่ที่ ๒ ถนนเจตวัน ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม
		<u>จังหวัดอำนาจเจริญ</u>
๑๐๖	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านพรแดนสรวง	๓๐ หมู่ที่ ๔ ถนนชยางกูร ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมืองอำนาจเจริญ
๑๐๗	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านซามูเอล	๑๔๒ หมู่ที่ ๒ ถนนชยางกูร ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมืองอำนาจเจริญ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๗๔ ง/หน้า ๖/๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง
ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์
พ.ศ. ๒๕๓๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๑) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้อำนวยการทะเบียนกลางวางระเบียบการจัดทำทะเบียนราษฎรไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๓๘”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ระบบการประมวลผลข้อมูลการทะเบียนราษฎรด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๔ สำนักทะเบียนใดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ประกาศให้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ใช้ระเบียบนี้

ข้อ ๕ การจัดทำทะเบียนราษฎรในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ดำเนินการด้วยระบบคอมพิวเตอร์

๑. การออกหลักฐานการแจ้ง
๒. การจัดทำทะเบียนราษฎร
๓. การควบคุมทะเบียนราษฎร
๔. การสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร

ข้อ ๕/๑[๒] การออกหลักฐานการรับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ หรือการคัดและรับรองรายการทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้นายทะเบียนดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้านาทีนับแต่เวลาที่ได้รับคำร้อง หากไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้แจ้งผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้

ข้อ ๕/๒[๓] การกำหนดรหัสประจำตัวและรหัสผ่านของนายทะเบียนและผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ลงทะเบียนผู้ปฏิบัติงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์และปิดรูปถ่ายตามแบบ บท. ๑

(๒) เมื่อนายทะเบียนอนุมัติแล้ว ให้สำนักทะเบียนกำหนดรหัสประจำตัวเป็นเลข ๙ หลัก หลักที่ ๑, ๒, ๓, ๔ เป็นเลขรหัสประจำสำนักทะเบียน หลักที่ ๕ เป็นเลขกลุ่มตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานและหลักที่ ๖,๗, ๘, ๙ เป็นลำดับการกำหนดรหัสประจำตัวของสำนักทะเบียน และให้จัดทำบัญชีคุมการกำหนดเลขรหัสประจำตัวไว้เป็นหลักฐาน

(๓) ส่งแบบ บท. ๑ ไปยังศูนย์บริหารการทะเบียนภาคภายใน ๗ วัน เพื่อลงทะเบียนผู้ปฏิบัติงานและกำหนดรหัสผ่าน

(๔) เมื่อได้รับรหัสผ่านแล้ว ให้เจ้าของรหัสผ่านเปลี่ยนแปลงรหัสผ่านด้วยระบบคอมพิวเตอร์อีกครั้งหนึ่ง จึงจะใช้รหัสผ่านนั้นปฏิบัติงานได้

ผู้อำนวยการทะเบียนกลางอาจกำหนดให้ใช้เลขประจำตัวประชาชนและลายพิมพ์นิ้วมือของนายทะเบียนหรือผู้ปฏิบัติงานเป็นรหัสประจำตัวตาม (๒) และรหัสผ่านตาม (๓) ก็ได้

ในกรณีที่นายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพ้นจากหน้าที่รับผิดชอบ ให้นายทะเบียนแจ้งศูนย์บริหารการทะเบียนภาคทางโทรศัพท์หรือโทรสารเพื่อยกเลิกรหัสผ่านทันที แล้วให้แจ้งยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๗ วัน

ข้อ ๕/๓[๔] นายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรทุกคนต้องเก็บรักษารหัสผ่านของตนไว้เป็นความลับ หากมีการปฏิบัติโดยมิชอบหรือความเสียหายใดๆ เกิดขึ้นอันเนื่องจากการใช้รหัสผ่าน เจ้าของรหัสผ่านนั้นต้องรับผิดชอบในทุกกรณี

ในกรณีที่ลืมรหัสผ่าน ให้เจ้าของรหัสผ่านมีหนังสือแจ้งศูนย์บริหารการทะเบียนภาคทราบ เมื่อศูนย์บริหารการทะเบียนภาคกำหนดรหัสผ่านใหม่แล้ว ให้เจ้าของรหัสผ่านนั้นเปลี่ยนแปลงรหัสผ่านด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง จึงจะใช้รหัสผ่านนั้นปฏิบัติงานได้

การเปลี่ยนแปลงรหัสผ่าน ให้เจ้าของรหัสผ่านเปลี่ยนแปลงได้ด้วยตนเอง

ข้อ ๕/๔[๕] ก่อนเริ่มปฏิบัติงานแต่ละวันในสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น เมื่อทำการเปิดระบบคอมพิวเตอร์แล้ว ให้เจ้าหน้าที่พิมพ์รายงานผลการปฏิบัติงานประจำวันของวันที่ผ่านมาเสนอให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบรายละเอียดและความถูกต้องก่อนทุกครั้ง เมื่อตรวจสอบและเห็นว่าถูกต้อง ให้ผู้ตรวจสอบลงชื่อพร้อมทั้งวันเดือนปีรับรองการตรวจสอบในรายงานดังกล่าว แล้วให้เก็บรวบรวมไว้สำหรับใช้ตรวจสอบและเป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไป การเก็บรักษารายงานดังกล่าวให้เก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานในแต่ละวัน ให้เจ้าหน้าที่ทำการสำรองข้อมูลไว้โดยใช้เทปประจำวัน ยกเว้นวันทำการสุดท้ายของสัปดาห์ให้สำรองข้อมูลทั้งหมดในรอบสัปดาห์ เมื่อได้ตรวจสอบการสำรองข้อมูลว่าเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงจะทำการปิดระบบคอมพิวเตอร์ได้

ให้ศูนย์บริหารการทะเบียนภาคเก็บรักษาข้อมูลการปฏิบัติงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่สำนักทะเบียนทุกแห่งในเขตรับผิดชอบได้ปฏิบัติตามระเบียบนี้ไว้ เพื่อเป็นหลักฐานและสามารถตรวจสอบได้

ข้อ ๕/๕[๖] ให้มีชุดคำสั่งในการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ดังนี้

(๑) ชุดคำสั่งการรับแจ้งการเกิด (ท.ร.๐๑, ๐๒, ๐๓) สำหรับการออกสูติบัตรและจัดทำทะเบียนคนเกิด

(๒) ชุดคำสั่งบัตรทะเบียนคนเกิด (ท.ร. ๒๖) สำหรับการจัดทำบัตรทะเบียนคนเกิด

(๓) ชุดคำสั่งการรับแจ้งการตาย (ท.ร. ๐๔, ๐๕) สำหรับการออกมรณบัตรและการจัดทำทะเบียนคนตาย

(๔) ชุดคำสั่งการรับแจ้งการย้ายที่อยู่ (ท.ร. ๐๖, ๐๗) สำหรับการออกหลักฐานการแจ้งการย้ายที่อยู่และการจัดเก็บประวัติการย้ายที่อยู่

(๕) ชุดคำสั่งการเพิ่มรายการบุคคลหรือบ้านที่ตกหล่น (ท.ร. ๑๔) สำหรับการเพิ่มรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้านที่จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ กรณีที่บุคคลนั้นได้รับการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนไว้ในทะเบียนบ้านอยู่ก่อนแล้ว หรือการเพิ่มรายการบ้านที่ได้รับการกำหนดเลขรหัสประจำบ้านอยู่ก่อนแล้ว

(๖) ชุดคำสั่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการเกี่ยวกับบุคคลหรือบ้าน (ท.ร. ๔๔) สำหรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลง จำหน่ายรายการบุคคลหรือบ้านโดยนายทะเบียน

(๗) ชุดคำสั่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการเกี่ยวกับบุคคล (ท.ร. ๙๗ ข) สำหรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการบุคคลโดยมีผู้ยื่นคำร้อง

(๘) ชุดคำสั่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการเกี่ยวกับบ้าน (ท.ร. ๙๗ ค) สำหรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการเกี่ยวกับบ้านโดยมีผู้ยื่นคำร้อง

(๙) ชุดคำสั่งการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน (ท.ร. ๙๘) สำหรับการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่บุคคลที่ได้รับการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน

(๑๐) ชุดคำสั่งการปลูกสร้างบ้านใหม่หรือบ้านที่ยังไม่มีทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๙๙) สำหรับการกำหนดเลขรหัสประจำบ้าน

(๑๑) ชุดคำสั่งการตรวจสอบและคัดรับรองรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร สำหรับการตรวจสอบและคัดรับรองรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๑๒) ชุดคำสั่งการแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร สำหรับการแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๑๓) ชุดคำสั่งอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนดเพิ่มเติม

ข้อ ๕/๖[๗] เมื่อนายอำเภอได้อนุมัติ หรืออนุญาตเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรตามที่จะกล่าวต่อไปแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นบันทึกรหัสผ่านของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เพื่อการเพิ่มชื่อ จำหน่ายชื่อ แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ดังนี้

(๑) การพิจารณาอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) กรณีการแจ้งเกิดเกินกำหนดของคนมีสัญชาติไทย และการพิจารณาเห็นชอบการแจ้งเกิดเกินกำหนดเด็กมีอายุต่ำกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ยื่นคำร้อง กรณีมีเหตุอันสมควรสงสัยเรื่องสัญชาติของเด็กที่จะแจ้งการเกิด

(๒) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อคนสัญชาติไทยที่ไม่มีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) เพราะตกสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๙

(๓) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อบุคคลอ้างว่าเป็นคนมีสัญชาติไทยขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยไม่มีหลักฐานเอกสารมาแสดง

(๔) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อเด็กอนาถาซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคล หน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

(๕) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อบุคคลที่ได้มีการลงรายการ “ตาย” หรือ “จำหน่าย” ในทะเบียนบ้าน ฉบับที่มีเลขประจำตัวประชาชนเพราะแจ้งผิดคนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๔)

(๖) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อบุคคลที่ถูกจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน เนื่องจากมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านโดยมิชอบหรือโดยทุจริต หรือเป็นคนสาบสูญตามคำสั่งศาลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

(๗) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) สำหรับคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และเคยมีชื่อในทะเบียนบ้าน

(๘) การอนุมัติให้เพิ่มชื่อคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยได้รับการผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษ หรือไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓)

(๙) การอนุมัติให้จำหน่ายชื่อบุคคลและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ซึ่งมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผน

(๑๐) การอนุญาตให้แก้ไข เปลี่ยนแปลงรายการเกี่ยวกับสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรจากสัญชาติอื่นหรือไม่มีสัญชาติเป็นสัญชาติไทย เนื่องจากการได้สัญชาติไทยหรือการคัดลอกรายการผิดพลาดหรือลงรายการผิดไปจากข้อเท็จจริง

ข้อ ๖ การจัดทำทะเบียนบ้านสำหรับสำนักทะเบียน ให้จัดทำไว้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์และให้จัดเก็บทะเบียนบ้านฉบับเดิมไว้เป็นเอกสารเพื่อการอ้างอิง

ให้นายทะเบียนจัดทำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับใหม่ให้แก่เจ้าบ้าน พร้อมเรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเดิมคืน

เมื่อจัดทำสำเนาทะเบียนบ้านด้วยระบบคอมพิวเตอร์แล้ว ให้นายทะเบียนลงชื่อ พร้อมวันเดือน ปีที่จัดทำกำกับไว้ในหน้ารายการเกี่ยวกับบ้าน และลงชื่อกำกับรายการบุคคลในบ้านทุกคนที่พิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในหน้ารายการบุคคลด้วย โดยหมายเหตุในช่อง “มาจาก” ว่า “ฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร”

สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเดิมที่ตรวจแล้วมีรายการถูกต้องตรงกันกับทะเบียนบ้านฉบับของสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและให้ขออนุมัตินายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี เพื่อทำลาย[๘]

ข้อ ๗ การแก้ไขปรับปรุงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร รวมทั้งสำเนาให้ดำเนินการด้วยวิธีขีดฆ่าข้อความรายการเดิม แล้วเขียนข้อความใหม่ด้วยหมึกสีแดง พร้อมทั้งลงลายมือชื่อนายทะเบียนกำกับไว้

ข้อ ๘ การส่งรายงานตามข้อ ๕ ให้สำนักทะเบียนรวบรวมส่งสำนักทะเบียนกลางให้เสร็จสิ้นในแต่ละวันด้วยระบบคอมพิวเตอร์

ข้อ ๙ เอกสารหลักฐานตามข้อ ๘ เมื่อสำนักทะเบียนจัดส่งรายงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์แล้วให้จัดเก็บไว้เป็นเอกสารเพื่อการอ้างอิง

ข้อ ๑๐ ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรตามที่สำนักทะเบียนจัดส่งรายงานตามข้อ ๘

ข้อ ๑๑ เมื่อสำนักทะเบียนได้รับรายงานการปรับปรุงฐานข้อมูลหรือรายงานการทักท้วงจากสำนักทะเบียนกลาง ให้นายทะเบียนตรวจสอบและหรือปรับปรุงแก้ไข แล้วลงลายมือชื่อรับรองในแบบรายงานและเก็บไว้เป็นเอกสารเพื่อการอ้างอิง

ข้อ ๑๒ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้อง หรือคำขอ หรือรับแจ้ง หากพิจารณาเห็นว่ารายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรหรือหลักฐานของสำนักทะเบียนไม่ตรงกับรายการในทะเบียนบ้านที่จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ยึดถือรายการในทะเบียนบ้านที่จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์เป็นหลัก

หากผู้ร้องยืนยันว่ารายการในเอกสารทะเบียนราษฎรที่นำมาแสดงถูกต้องโดยมีหลักฐานให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงรายการในทะเบียนบ้านที่จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ให้ตรงกับรายการในเอกสารดังกล่าว โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอแต่อย่างใด และให้สำเนาเอกสารการแก้ไขเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิง

ในการรับแจ้ง หรือการจัดทำทะเบียน หากปรากฏว่าไม่พบรายการบุคคลดังกล่าวในทะเบียนบ้านที่จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้รับแจ้งและปรับปรุงทะเบียนตามหลักฐานที่ผู้แจ้งแสดง

ข้อ ๑๓ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎร ให้ใช้แบบพิมพ์ตามที่กำหนดท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๓/๑[๙] การคัดรายการเกี่ยวกับการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน การแจ้งการย้ายที่อยู่ การแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือจำหน่ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน หรือการปฏิบัติงานอื่นใดเป็นการเฉพาะของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ใช้แบบพิมพ์ตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางสั่งการเกี่ยวกับการนั้น

ข้อ ๑๔ สำเนาทะเบียนบ้านที่ยังไม่ได้จัดทำด้วยระบบคอมพิวเตอร์ตามระเบียบนี้ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่านายทะเบียนจะจัดทำให้ใหม่

ข้อ ๑๕ กรณีที่ข้อมูลรายการของทะเบียนบ้านที่จัดทำไว้ในระบบคอมพิวเตอร์มีรายการไม่ตรงกับทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมรายการของทะเบียนบ้านที่จัดทำไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ให้ตรงกับทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียน โดยไม่ต้องให้ผู้ร้องยื่นคำขอแต่อย่างใด

ข้อ ๑๕/๑[๑๐] ในกรณีที่มีการจัดทำ การแก้ไข เปลี่ยนแปลง การจำหน่ายรายการเกี่ยวกับบุคคล หรือบ้านในเอกสารการทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ไม่ถูกต้อง โดยมีผู้ร้องหรือนายทะเบียนทราบเอง ให้ถือปฏิบัติตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางสั่งการเกี่ยวกับการนั้น

ข้อ ๑๖ ให้นายทะเบียนอำเภอ และนายทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งได้ปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ตามระเบียบนี้ จัดทำรายงานตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบนี้ เสนอนายอำเภอตรวจสอบในแต่ละวันทำการ ทุกวัน และหากนายอำเภอได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า มีรายการใดที่จัดทำไว้ไม่ถูกต้องให้สั่งแก้ไขทันที

ข้อ ๑๗ ให้ใช้ระเบียบนี้ควบคู่กับระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๗/๑[๑๑] หากเกิดปัญหา อุปสรรค หรือข้อขัดข้องใดๆ ในการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์เฉพาะในส่วนของระบบงานตามระเบียบนี้ ให้บันทึกรายงานสาเหตุของปัญหาให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบ และให้เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนเป็นผู้แจ้งเหตุดังกล่าวให้ประชาชนทราบและแจ้งศูนย์บริหารการทะเบียนภาคทราบเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบงานนั้น

ข้อ ๑๘ การจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในส่วนที่อยู่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้รายงานผู้อำนวยการทะเบียนกลางสั่งการเฉพาะกรณี

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘
ชูวงศ์ ฉายะบุตร
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐[๑๕]

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้เฉพาะกับสำนักทะเบียนต้นทางและปลายทางที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ได้ประกาศให้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๓๘ แล้ว

ข้อ ๔ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งตามแบบพิมพ์ใบแจ้งย้ายที่อยู่ เพื่อขอแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

สำนักทะเบียนปลายทาง

(๑) เรียกสำเนาทะเบียนฉบับเจ้าบ้าน พร้อมคำยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าบ้าน บัตรประจำตัวของเจ้าบ้านที่จะย้ายเข้าไปอยู่ใหม่จากผู้แจ้ง

(๒) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้งว่าเป็นคนเดียวกับบุคคลที่ปรากฏชื่อและรายการบุคคลที่ย้ายที่อยู่หรือไม่

(๓) เมื่อนายทะเบียนเห็นว่า ผู้แจ้งเป็นคนเดียวกับบุคคลที่ปรากฏชื่อและรายการบุคคลที่ย้ายที่อยู่แล้ว ให้จำหน่ายรายการของผู้ย้ายที่อยู่ออกจากทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนต้นทางด้วยระบบคอมพิวเตอร์

(๔) เพิ่มชื่อผู้ย้ายที่อยู่ลงในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนปลายทางด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งเพิ่มชื่อลงในสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน แล้วคืนให้ผู้แจ้งต่อไป

(๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๖) ให้สำนักทะเบียนปลายทางแจ้งสำนักทะเบียนต้นทางโดยทางระบบคอมพิวเตอร์

สำนักทะเบียนต้นทาง

เมื่อสำนักทะเบียนต้นทางได้รับทราบการจำหน่ายรายการของผู้ย้ายที่อยู่ออกจากทะเบียนบ้านด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้แจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการจำหน่ายชื่อต่อไป

ข้อ ๕ ให้สำนักทะเบียนที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้ประกาศให้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๓๘ สามารถตรวจสอบชื่อและรายการบุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อการปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน โดยไม่ต้องส่งเรื่องไปขอตรวจสอบยังสำนักทะเบียนกลางอีก โดยให้นายทะเบียนจัดทำแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรจากฐานข้อมูลการทะเบียน (ท.ร. ๑๔/๒) แล้วลงลายมือชื่อและวัดเดือนปีกำกับไว้เพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗[๑๖]

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙[๑๗]

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๘๔ ง/หน้า ๗/๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๙

[๒] ข้อ ๕/๑ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๓] ข้อ ๕/๒ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๔] ข้อ ๕/๓ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๕] ข้อ ๕/๔ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๖] ข้อ ๕/๕ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๗] ข้อ ๕/๖ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙

[๘] ข้อ ๖ วรรคสี่ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๙] ข้อ ๑๓/๑ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๐] ข้อ ๑๕/๑ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๑] ข้อ ๑๗/๑ เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๒] เอกสารแนบท้าย ๑๑ แบบลงทะเบียนผู้ปฏิบัติงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (แบบ บท. ๑) เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๓] เอกสารแนบท้าย ๑๒ แบบรับรองข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรโดยระบบอัตโนมัติจากฐานข้อมูลการทะเบียนของสำนักทะเบียนกลาง ใช้สำหรับการรับรองข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรด้วยเครื่องบริการประชาชนอเนกประสงค์ (แบบ ท.ร. ๑๒/๑)เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๔] เอกสารแนบท้าย ๑๓ เป็นแบบคำร้องเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร ใช้สำหรับพิมพ์จากระบบคอมพิวเตอร์เฉพาะรายการที่ผู้ร้องประสงค์จะให้นายทะเบียนดำเนินการเท่านั้น (แบบ ท.ร. ๓๑)เพิ่มโดยระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

[๑๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๘๔ ง/หน้า๑๐/๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๙

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๘๔ ง/หน้า ๑๒/๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๙

[๑๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๘๔ ง/หน้า ๑๗/๒๔ สิงหาคม ๑๕๔๙

ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง
ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๕[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๑) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้อำนวยการทะเบียนกลางวางระเบียบการจัดทำทะเบียนราษฎรไว้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

ตอนที่ ๑
การบังคับใช้และนิยามศัพท์

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอและผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร

“บ้านเลขที่” หมายความว่า เลขประจำบ้านซึ่งนายทะเบียนกำหนดให้บ้านแต่ละหลัง

“เด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กอ่อน” หมายความว่า เด็กเกิดใหม่ที่มีอายุไม่เกิน ๒๘ วัน

“การแจ้งการเกิดเกินกำหนด” หมายความว่า การแจ้งเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเมื่อพ้นเวลาที่กฎหมายกำหนด

“การแจ้งการตายเกินกำหนด” หมายความว่า การแจ้งตายต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเมื่อพ้นเวลาที่กฎหมายกำหนด

“การแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทาง” หมายความว่า การแจ้งย้ายที่อยู่โดยผู้ย้ายที่อยู่ต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่ไปอยู่ใหม่

“คนต่างท้องที่” หมายความว่า คนที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนอื่น

“คนในท้องที่” หมายความว่า คนที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนแห่งท้องที่นั้น

“เพิ่มชื่อ” หมายความว่า การเพิ่มชื่อและรายการของบุคคลในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนบ้านกลาง

“บิดา” หมายความว่า บิดาตามความเป็นจริง

“ผู้แจ้ง” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่แจ้งตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ข้อ ๔ ห้ามมิให้นายทะเบียนเรียกหลักฐานประกอบการแจ้งนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้และนายทะเบียนอาจจะเรียกหลักฐานน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ก็ได้ หากเห็นว่าหลักฐานที่นำมาแสดงเพียงพอแก่การวินิจฉัย

กรณีที่นายทะเบียนหรือนายอำเภอไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้แจ้งหรือผู้ร้องได้ ให้แจ้งผู้แจ้งหรือผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้

ตอนที่ ๒
เจ้าบ้านและการมอบหมาย

ข้อ ๕ บุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้าน ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งพิจารณาตามลำดับ ดังนี้

(๑) ให้พิจารณาจากทะเบียนบ้านว่าได้มีการระบุให้ผู้ใดทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านก่อน

(๒) หากบุคคลตาม (๑) ไม่สามารถปฏิบัติกิจการได้ ให้พิจารณาบุคคลอื่นซึ่งมีชื่อในทะเบียนบ้าน ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านแทน โดยให้บันทึกถ้อยคำให้ได้ข้อเท็จจริงว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลบ้านแทน เจ้าบ้านในขณะนั้น

(๓) บุคคลซึ่งมีชื่อในทะเบียนบ้านเป็นผู้เยาว์หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถให้ผู้ปกครองตามที่กฎหมายกำหนดเป็นผู้ทำหน้าที่เจ้าบ้านแทน เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าผู้เยาว์หรือคนเสมือนไร้ความสามารถสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ก็ให้ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านได้

(๔) บ้านว่างให้บุคคลซึ่งครอบครองบ้านในขณะนั้นไม่ว่าจะครอบครองในฐานะใด ให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้าน โดยให้ตรวจสอบหรือสอบถามให้ได้ข้อเท็จจริงว่าเป็นผู้มีหน้าที่ครอบครองดูแลบ้านในขณะนั้น

ข้อ ๖ กรณีผู้มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ซึ่งรายการในช่องสถานภาพมิได้ระบุว่าเป็นเจ้าบ้าน ประสงค์จะทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านเพื่อดำเนินการแจ้งตามกฎหมายให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) สอบถามถึงสาเหตุหรือเหตุผลความจำเป็นและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

(๒) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านของผู้แจ้ง

(๓) บัตรประจำตัวของผู้แจ้งที่จะทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้าน

เมื่อได้หลักฐานข้างต้นครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการให้ตามที่แจ้งในฐานะเป็นเจ้าบ้าน

ข้อ ๗ กรณีผู้ที่ไม่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านประสงค์จะทำหน้าที่ในฐานะผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้าน ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) เรียกบัตรประจำตัวหรือสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวของเจ้าบ้านในฐานะผู้มอบหมายและให้เจ้าบ้านลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องในสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัว

(๒) เรียกบัตรประจำตัวของผู้แจ้งในฐานะผู้ได้รับมอบหมาย

(๓) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านของบ้านที่ได้รับมอบหมาย

(๔) หนังสือมอบหมายจากเจ้าบ้าน (ถ้ามี)

การมอบหมายดังกล่าว ให้นายทะเบียนบันทึกเลขที่หรือหมายเลขบัตรประจำตัวตาม (๑) และ (๒) ให้ปรากฏในหลักฐานการแจ้ง

ข้อ ๘ การดำเนินการของผู้แจ้งตามข้อ ๖ และข้อ ๗ หากปรากฏภายหลังว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านได้เจตนาแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ให้นายทะเบียนแจ้งความดำเนินคดีอาญากับผู้แจ้งต่อไป

ส่วนที่ ๒
บ้านและบ้านเลขที่

ตอนที่ ๑
บ้านที่ต้องกำหนดบ้านเลขที่

ข้อ ๙ บ้านที่ต้องกำหนดบ้านเลขที่ ต้องเป็นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

ข้อ ๑๐ บ้านหลังหนึ่ง ให้กำหนดบ้านเลขที่เพียงเลขหมายเดียว

ข้อ ๑๑ บ้านที่ปลูกเป็นตึกแถวหรือห้องแถว หรืออาคารชุด ให้กำหนดบ้านเลขที่ทุกห้อง โดยถือว่าห้องหนึ่ง ๆ เป็นบ้านหลังหนึ่ง

ข้อ ๑๒ บ้านที่ปลูกไว้สำหรับให้เช่าเป็นหลังๆ ให้กำหนดบ้านเลขที่ทุกหลัง แม้จะมีผู้เช่าหรือไม่ก็ตาม

ข้อ ๑๓ เรือ แพหรือยานพาหนะที่จอดอยู่เป็นประจำและมีผู้อาศัย ให้กำหนดบ้านเลขที่ไว้เช่นเดียวกันโดยถือว่าเรือ แพ หรือยานพาหนะนั้น ๆ เป็นบ้านหลังหนึ่ง

ข้อ ๑๔ บ้านซึ่งมีโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอยู่ในขอบเขตเดียวกัน เช่น วัด กองทหาร โรงเรียน เรือนจำ สถานีตำรวจ ให้กำหนดบ้านเลขที่แต่ละแห่งเพียงเลขหมายเดียว แต่ถ้าเจ้าบ้านประสงค์จะกำหนดบ้านเลขที่ขึ้นอีกก็ให้นายทะเบียนกำหนดให้

ตอนที่ ๒
การกำหนดบ้านเลขที่

ข้อ ๑๕ ให้กำหนดบ้านเลขที่ดังต่อไปนี้

ในเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่น ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งดำเนินการดังนี้

(๑) ตั้งชื่อถนน ตรอก ซอย ในเขตเทศบาลทุกแห่งจนครบ

ในกรณีที่ตรอกหรือซอยเดียวกันมีชื่อเดิมหลายชื่อไม่เหมือนกัน ให้เลือกใช้ชื่อตรอกหรือซอยนั้นแต่ชื่อเดียว โดยใช้ชื่อที่ประชาชนนิยม หรือในกรณีที่มีตรอกหรือซอย ๒ สายมาบรรจบกัน ให้เลือกใช้ชื่อตรอกหรือซอยนั้นแต่ชื่อเดียวโดยถือหลักใช้ชื่อของตรอกหรือซอยที่มีระยะยาวกว่าหรือชื่อที่ประชาชนนิยม

ในกรณีที่ตรอกหรือซอยดังกล่าวนี้ มีซอยแยกออกไปอีก ให้ใช้ชื่อตรอกหรือซอยนั้นๆ แต่มีเลขหมายกำกับไว้ เช่น รองเมือง ซอย ๑ รองเมือง ซอย ๒ ตามลำดับ โดยเริ่มต้นเรียงเลขลำดับซอยที่ ๑ จากจุดสมมุติว่าด้วยการให้บ้านเลขที่ของตรอกหรือซอยนั้น

(๒) ให้กำหนดบ้านเลขที่เรียงตามลำดับบ้าน โดยแต่ละถนน ตรอก ซอย แม่น้ำ หรือลำคลองสายหนึ่ง ๆ ขึ้นลำดับ ๑ ใหม่ จนตลอดสายทุกสาย

(๓) การเรียงบ้านเลขที่ ให้เริ่มต้นจากจุดสมมุติก่อน เมื่อหันหลังไปทางจุดสมมุติฝั่งขวาของถนน ตรอก ซอย แม่น้ำ ลำคลอง ให้กำหนดบ้านเลขที่เป็นเลขคู่เรียงต่อไปตามลำดับ เช่น ๒, ๔ ๖, ๘ ฯลฯ ส่วนฝั่งซ้ายมือให้กำหนดบ้านเลขที่เป็นเลขคี่เรียงกันไปตามลำดับ เช่น ๑, ๓, ๕, ๗, ๙, ฯลฯ

ในเขตสำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งดำเนินการดังนี้

(๑) ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการกำหนดบ้านเลขที่ในเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่นโดยอนุโลม

(๒) เรียงลำดับบ้านเลขที่เป็นรายหมู่บ้าน เมื่อขึ้นหมู่บ้านใหม่ให้ขึ้นหมายเลข ๑ เสมอไป

(๓) เริ่มต้นให้บ้านเลขที่ ตั้งแต่ในเขตชุมชนที่หนาแน่นในหมู่บ้านนั้น ๆ เสียก่อน แล้วจึงกำหนดบ้านเลขที่ที่อยู่ใกล้ถนนสายใหญ่ ๆ หรือริมน้ำเป็นลำดับที่ ๒ จนสุดสายแล้วแยกเป็นสายอื่นๆ ต่อไปตามความเหมาะสมและสะดวกแก่การค้นหาบ้าน โดยให้ถือหลักว่าบ้านใกล้เคียงกันควรจะให้บ้านเลขที่ใกล้กัน

ข้อ ๑๖ ถ้าชุมชนใดมีบ้านอยู่เป็นหย่อม ๆ หรือบ้านที่อยู่ระเกะระกะไม่เป็นระเบียบ ให้กำหนดจุดสมมุติขึ้นก่อน แล้วกำหนดเส้นทางจากจุดสมมุตินั้น และปฏิบัติตามข้อ ๑๕

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดจุดสมมุติขึ้นได้ เช่น ไม่สามารถกำหนดเขตชุมชนขึ้นได้หรือท้องที่ที่มีบ้านอยู่เป็นหย่อม ๆ ไม่เป็นระเบียบ ให้กำหนดจุดสมมุติขึ้นก่อนแล้วให้กำหนดบ้านเลขที่เริ่มต้นจากจุดสมมุตินั้น

ข้อ ๑๘ บริเวณพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกันหลายท้องที่ ให้นายทะเบียนแต่ละแห่งที่ท้องที่ติดกันนั้น ทำความตกลงกันว่าถนน ตรอก ซอย แม่น้ำ ลำคลองสายใดที่ติดต่อกันระหว่างท้องที่ให้ติดบ้านเลขที่ฝั่งใดเป็นขวาหรือซ้ายเหมือนกันโดยตลอด

ข้อ ๑๙ เมื่อได้กำหนดให้บ้านเลขที่แล้ว ต่อมามีบ้านปลูกสร้างขึ้นใหม่ระหว่างบ้านหลังใดก็ให้ใช้บ้านเลขที่ที่อยู่ใกล้ชิดนั้นแล้วเพิ่มตัวเลขไว้ท้าย เช่น ๕/๒, ๕/๓ เป็นบ้านเลขที่ที่ปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือถ้าบ้านใดรื้อถอนไป และมีบ้านปลูกสร้างขึ้นใหม่ ณ ที่เดิม หรือใกล้ชิดกับบ้านที่รื้อถอนไปก็ให้ใช้บ้านเลขที่ที่รื้อถอนนั้น ถ้าปลูกสร้างบ้านขึ้นใหม่ต่อจากบ้านที่มีบ้านเลขที่สูงสุดให้กำหนดบ้านเลขที่ที่ปลูกสร้างใหม่เรียงจากเลขหมายสูงสุดนั้นต่อไปตามลำดับ

ข้อ ๒๐ บ้านที่ปลูกสร้างในที่สาธารณะ หรือโดยบุกรุกป่าสงวน หรือโดยมิได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาหรือตามกฎหมายอื่น ให้ถือเป็นบ้านที่จะต้องกำหนดบ้านเลขที่ให้ตามระเบียบนี้ โดยในการจัดทำทะเบียนบ้านให้ระบุคำว่า “ทะเบียนบ้านชั่วคราว” ในแบบพิมพ์ทะเบียนบ้าน เมื่อได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วให้ขีดฆ่าคำว่า “ทะเบียนบ้านชั่วคราว” ออกไป

ตอนที่ ๓
จุดสมมุติในการให้บ้านเลขที่

ข้อ ๒๑ ถนนที่เป็นทางเข้าเขตชุมชน ให้ถือต้นทางของเขตชุมชนนั้นเป็นจุดสมมุติ

ข้อ ๒๒ ถนนที่ตั้งต้นจากริมฝั่งแม่น้ำ ริมคลอง หรือชายทะเล ให้ถือจากริมแม่น้ำ ริมคลองหรือชายทะเลนั้นเป็นจุดสมมุติ

ข้อ ๒๓ ตรอก หรือซอย ให้ถือถนนใหญ่ซึ่งตรอกหรือซอยนั้นแยกออกมาเป็นจุดสมมุติ

ข้อ ๒๔ บ้านที่อยู่ริมน้ำไม่มีถนน ตรอก หรือซอย ให้ถือปากน้ำเป็นจุดสมมุติ

ข้อ ๒๕ จุดสมมุติอื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น หมู่บ้านที่มีบ้านระเกะระกะให้จัดทำเส้นทางสมมุติขึ้นเสียก่อน แล้วจึงกำหนดบ้านเลขที่ให้

ตอนที่ ๔
วิธีติดบ้านเลขที่

ข้อ ๒๖ บ้านทั่วไปให้ติดบ้านเลขที่ที่ประตูบ้านทางเข้า หรือที่ที่คนภายนอกเห็นได้ง่าย

ข้อ ๒๗ บ้านที่มีรั้วบ้านโดยรอบ ให้ติดบ้านเลขที่ไว้ที่ประตูรั้วบ้านทางเข้า ถ้ารั้วบ้านมีประตูทางเข้าหลายทางให้ติดไว้ที่ประตูรั้วซึ่งใช้เข้าออกโดยปกติ

ข้อ ๒๘ บ้านที่อยู่ริมน้ำและมีศาลาท่าน้ำ ให้ติดบ้านเลขที่ไว้ที่ศาลาท่าน้ำของบ้านนั้น ถ้าบ้านใดไม่มีศาลาท่าน้ำ ให้ติดไว้ที่บ้านซึ่งสามารถมองจากลำน้ำเห็นได้โดยชัดเจน

ข้อ ๒๙ บ้านที่มีรั้วบ้านแต่ไม่มีกรอบประตูรั้วบ้าน ให้ติดบ้านเลขที่ไว้ตรงเสาประตูรั้วบ้านทางเข้าด้านขวามือ ให้ตัวเลขสูงกว่าพื้นดินประมาณ ๒ เมตร

ข้อ ๓๐ บ้านที่มีรั้วบ้านและกรอบประตูรั้วบ้าน ให้ติดบ้านเลขที่ไว้ตรงกลางของขอบประตูรั้วบ้านเบื้องบน

ข้อ ๓๑ บ้านที่มีหลายชั้น และแยกการปกครองต่างหากจากกัน เช่น ห้องเช่า อาคารชุด ให้ติดบ้านเลขที่ทุกห้องเรียงตามลำดับจากห้องข้างล่างขึ้นไปหาชั้นบน

ตอนที่ ๕
การแจ้งเกี่ยวกับบ้าน

ข้อ ๓๒ บ้านปลูกสร้างใหม่หรือปลูกสร้างนานแล้ว แต่ยังไม่มีบ้านเลขที่ เมื่อเจ้าบ้านแจ้งขอมีบ้านเลขที่ต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนถือปฏิบัติ ดังนี้

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๑๖)

(๒) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๓) ตรวจสอบสภาพความเป็นบ้าน

(๔) กำหนดบ้านเลขที่

(๕) กำหนดเลขรหัสประจำบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๕)

(๖) จัดทำทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านและมอบให้ผู้แจ้งเป็นหลักฐาน

(๗) รายงานการกำหนดเลขรหัสประจำบ้านตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๘)

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการตามวรรคสอง (๑) - (๔) และมอบหลักฐานการรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้

(๒) รวบรวมหลักฐานการกำหนดบ้านเลขที่ส่งไปยังนายทะเบียนอำเภอเพื่อดำเนินการตามวรรคสอง (๕) - (๗)

(๓) ให้นายทะเบียนอำเภอมอบสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งเพื่อมอบให้ผู้แจ้งต่อไป

กรณีผู้แจ้งนำหลักฐานการรับแจ้งมาขอรับสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านให้นายทะเบียนอำเภอมอบให้ผู้แจ้ง

ข้อ ๓๓ กรณีที่มีการดัดแปลงบ้านหรือกระทำการใด ๆ จนเกิดสภาพเป็นบ้านใหม่โดยแยกออกจากบ้านเดิม การขอบ้านเลขที่บ้านใหม่ให้ปฏิบัติตามข้อ ๓๒

ข้อ ๓๔ กรณีมีการแจ้งการรื้อบ้าน ให้นายทะเบียนปฏิบัติ ดังนี้

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๑๖)

(๒) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๓) ตรวจสอบว่าได้มีการรื้อบ้าน

(๔) ให้นายทะเบียนจำหน่ายทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมหมายเหตุการจำหน่ายไว้ แล้วแยกเก็บไว้ต่างหาก

(๕) ดำเนินการแจ้งย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งการย้ายที่อยู่

(๖) รายงานการจำหน่ายทะเบียนบ้านตามระเบียบในข้อ ๑๓๒ (๔)

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการตามวรรคสอง (๑) - (๓)

(๒) รวบรวมหลักฐานส่งไปยังนายทะเบียนอำเภอเพื่อดำเนินการตามวรรคสอง (๔) - (๖)

กรณีที่มีการดัดแปลงบ้านหรือกระทำการใด ๆ จนบ้านดังกล่าวไม่มีสภาพบ้านให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการรื้อบ้าน

ข้อ ๓๕ กรณีบ้านถูกทำลายจนหมดสภาพความเป็นบ้าน ให้นายทะเบียนปฏิบัติ ดังนี้

กรณีมีการแจ้งให้ปฏิบัติตามข้อ ๓๔

กรณีไม่มีการแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่บ้านถูกทำลาย ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) บันทึกสาเหตุที่บ้านถูกทำลายในทะเบียนบ้านพร้อมระบุข้อความด้วยหมึกสีแดงไว้ด้านหน้าใต้คำว่าทะเบียนบ้านว่า “ทะเบียนบ้านชั่วคราว” โดยให้ถือว่าเป็นทะเบียนบ้าน

(๒) ติดต่อเจ้าบ้านมาดำเนินการแจ้งย้ายที่อยู่โดยเร็ว

(๓) หากเกิน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่บ้านถูกทำลาย ให้ดำเนินการแจ้งการย้ายไม่ทราบที่อยู่ตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๘๑

(๔) ขีดฆ่าคำว่า “ทะเบียนบ้านชั่วคราว” เมื่อได้มีการปลูกสร้างบ้านใหม่แทนที่บ้านถูกทำลายพร้อมบันทึกการแก้ไขในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๓๖ กรณีที่รายการของบ้านในทะเบียนบ้านผิดไปจากข้อเท็จจริงให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เมื่อเจ้าบ้านมาแจ้ง ให้นายทะเบียนตรวจสอบและแก้ไขให้

(๒) เมื่อนายทะเบียนตรวจพบ ให้แก้ไขในทะเบียนบ้านพร้อมทั้งแจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตรงกันต่อไป

ข้อ ๓๗ กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครอง ให้ถือปฏิบัติดังนี้

การตั้งหมู่บ้านใหม่

(๑) ให้ใช้บ้านเลขที่และเลขรหัสประจำบ้านที่ได้กำหนดไว้เดิมต่อไป

(๒) ให้นายทะเบียนแก้ไขเฉพาะรายการ “หมู่ที่... ”ในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านให้ตรงกับ “หมู่ที่” ที่ได้ประกาศจัดตั้ง

การเปลี่ยนแปลงเขตตำบล

(๑) โอนหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านจากตำบลหนึ่งไปขึ้นการปกครองกับอีกตำบลหนึ่ง หรือการจัดตั้งตำบลขึ้นใหม่ ให้นายทะเบียนแก้ไขเฉพาะรายการ หมู่ที่และตำบลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านเท่านั้น

(๒) โอนหมู่บ้านเพียงบางส่วนของตำบลหนึ่งไปขึ้นการปกครองกับอีกตำบลหนึ่ง ให้นายทะเบียนแก้ไขเฉพาะรายการที่เปลี่ยนแปลงไปให้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง

การจัดตั้งสำนักทะเบียนขึ้นใหม่หรือการเปลี่ยนเขตสำนักทะเบียน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้สำนักทะเบียนเดิมจัดทำบัญชีเอกสารมอบทะเบียนบ้านให้สำนักทะเบียนใหม่พร้อมทั้งหลักฐานทะเบียนราษฎรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๒) สำนักทะเบียนใหม่แก้ไขรายการของบ้านในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านให้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง

การแก้ไขรายการของบ้านในทะเบียนบ้านในกรณีดังกล่าวข้างต้น ให้นายทะเบียนจัดทำรายงานการแก้ไขตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๙)

ข้อ ๓๘ กรณีที่นายทะเบียนเห็นสมควรที่จะให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเลขที่ในเขตสำนักทะเบียนทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการได้โดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) ประกาศให้ราษฎรหรือเจ้าบ้านในเขตที่จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเลขที่ให้ทราบก่อนไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

(๒) จัดทำแผนผังของบริเวณที่จะดำเนินการโดยสังเขป

(๓) กำหนดบ้านเลขที่ขึ้นใหม่ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการกำหนดบ้านเลขที่

(๔) แก้ไขเปลี่ยนแปลงบ้านเลขที่ในทะเบียนบ้านและแจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาแก้ไขให้ถูกต้อง

(๕) รายงานการแก้ไขตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๙)

(๖) แจ้งให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ไปรษณีย์ การประปาหรือการไฟฟ้า เป็นต้น เพื่อเป็นการประสานต่อไป

ข้อ ๓๙ กรณีมีบ้านเลขที่ซ้ำกัน ให้นายทะเบียนกำหนดบ้านเลขที่ให้ใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

(๑) ให้ตรวจสอบและสอบสวนข้อเท็จจริงว่าบ้านหลังใดได้บ้านเลขที่นั้นมาก่อน ทั้งนี้ ให้ถือว่าบ้านเลขที่ที่กำหนดให้ก่อนเป็นบ้านเลขที่ที่ถูกต้อง เว้นแต่นายทะเบียนจะเห็นสมควรกำหนดบ้านเลขที่ให้ใหม่ก็ให้ดำเนินการได้

(๒) ในการกำหนดบ้านเลขที่ให้ใหม่แก่บ้านหลังที่ซ้ำ ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการขอบ้านเลขที่ใหม่โดยอนุโลม โดยไม่ต้องให้เจ้าบ้านแจ้ง

(๓) แจ้งเจ้าบ้านทราบและให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาแก้ไขให้ถูกต้องตรงกัน

(๔) รายงานการกำหนดบ้านเลขที่ตาม (๒) ตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๘)

ส่วนที่ ๓
การจัดทำทะเบียนราษฎร

ตอนที่ ๑
ทะเบียนบ้าน

ข้อ ๔๐ เมื่อนายทะเบียนกำหนดบ้านเลขที่ให้บ้านหลังใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) จัดทำทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านสำหรับบ้านหลังนั้น

(๒) กำหนดเลขรหัสประจำบ้าน

(๓) มอบสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านให้แก่เจ้าบ้านพร้อมลงลายมือชื่อผู้มอบและผู้รับมอบไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๔๑ กรณีทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนสูญหาย ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) แจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

(๒) ขอตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลาง เมื่อได้รับแจ้งแล้วให้จัดทำทะเบียนบ้านและบันทึกรายการในช่องบันทึกในทะเบียนบ้านที่จัดทำขึ้นใหม่ว่า “แทนฉบับเดิมที่สูญหาย” พร้อมลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่จัดทำไว้

ข้อ ๔๒ กรณีทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนชำรุดในสาระสำคัญ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) จัดทำทะเบียนบ้านขึ้นใหม่ โดยลงรายการให้ถูกต้องตรงกันกับทะเบียนบ้านฉบับเดิมที่ชำรุดทุกรายการ

(๒) ให้ลงรายการในช่องบันทึกในทะเบียนบ้านที่จัดทำขึ้นใหม่ว่า “แทนฉบับเดิมที่ชำรุด” พร้อมลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่จัดทำไว้

ข้อ ๔๓ กรณีสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านสูญหาย ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ให้เจ้าบ้านแจ้งความลงบันทึกประจำวันและคัดสำเนาเป็นหลักฐานประกอบการแจ้ง

(๒) จัดทำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านขึ้นใหม่ และให้ลงรายการในช่องบันทึกในสำเนาทะเบียนบ้านที่จัดทำขึ้นใหม่ว่า “แทนฉบับเดิมที่สูญหาย”

(๓) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการรับรองสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หากเป็นกรณีที่สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านชำรุดในสาระสำคัญ ก็ให้ดำเนินการตาม (๒) - (๓) โดยอนุโลม

ข้อ ๔๔ ทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ใช้ลงรายการของคนที่มีสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวเท่านั้น

ข้อ ๔๕ ทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ใช้ลงรายการของคนที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราวหรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ตอนที่ ๒
ทะเบียนบ้านกลาง

ข้อ ๔๖ ทะเบียนบ้านกลางมิใช่ทะเบียนบ้าน แต่เป็นทะเบียนที่ใช้สำหรับลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้านได้

ให้สำนักทะเบียนทุกแห่งจัดทำทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียนไว้

กรณีที่สำนักทะเบียนมีความประสงค์จะจัดทำทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียนโดยแยกออกเป็นทะเบียนบ้านกลางของแต่ละตำบลหรือแขวงหรือพื้นที่ที่นายทะเบียนกำหนดให้ขออนุมัติสำนักทะเบียนกลางก่อน

ข้อ ๔๗ ให้กำหนดเลขรหัสประจำบ้านในทะเบียนบ้านกลางแห่งละ ๑ รหัส

ข้อ ๔๘ บุคคลที่มีรายการในทะเบียนบ้านกลางไม่มีสิทธิ์ยื่นคำร้องขอคัด และให้นายทะเบียนรับรองสำเนารายการเพื่อนำไปอ้างอิงหรือใช้สิทธิต่าง ๆ เหมือนทะเบียนบ้านได้ เว้นแต่เป็นการคัดและรับรองเพื่อนำไปประกอบหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

ข้อ ๔๙ แบบพิมพ์ทะเบียนบ้านกลางให้ใช้แบบพิมพ์ดังต่อไปนี้

คนที่มีสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้ใช้แบบพิมพ์ทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้ใช้แบบพิมพ์ทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓)

ให้เขียนหรือประทับคำว่า “ทะเบียนบ้านกลาง” ใต้คำว่าทะเบียนบ้านในแบบพิมพ์ทะเบียนบ้านที่นำมาใช้เป็นทะเบียนบ้านกลาง

ตอนที่ ๓
ทะเบียนคนเกิด

ข้อ ๕๐ เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งได้รับแจ้งการเกิด ให้แนะนำผู้แจ้งแจ้งชื่อคนเกิดพร้อมกับการแจ้งการเกิด และพิจารณาด้วยว่าชื่อที่แจ้งนั้นถูกต้องตามหลักการการตั้งชื่อบุคคลหรือไม่ ถ้ายังไม่ถูกต้องก็แนะนำให้ตั้งชื่อเสียใหม่ให้ถูกต้อง

ข้อ ๕๑ การรับแจ้งการเกิด กรณีที่ผู้แจ้งไม่มีหลักฐานหรือไม่สามารถแสดงหลักฐานประกอบการแจ้งได้ ให้นายทะเบียนบันทึกถึงสาเหตุหรือความจำเป็นไว้ และอาจสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดหรือข้อเท็จจริงประกอบการออกสูติบัตรให้มากที่สุด

ข้อ ๕๒ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่าคนมีสัญชาติไทยเกิดในบ้านให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านและบัตรประจำตัวของผู้แจ้ง หรือบัตรประจำตัวบิดามารดา (ถ้ามี) หนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี) แล้วตรวจสอบกับทะเบียนบ้าน

(๒) ลงรายการในสูติบัตร ทั้ง ๓ ตอน

(๓) เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

(๔) มอบสูติบัตร ตอนที่ ๑ และหลักฐานประกอบการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๕) สูติบัตร ตอนที่ ๒ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๑)

(๖) สูติบัตร ตอนที่ ๓ ส่งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๓)

(๒) ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑)

(๓) รวบรวมหลักฐานส่งให้นายทะเบียนอำเภอดำเนินการต่อไป

(๔) นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๒) - (๖)

ข้อ ๕๓ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่าคนไม่มีสัญชาติไทยเกิดในบ้าน ให้ดำเนินการตามข้อ ๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) - (๖) เว้นแต่การเพิ่มชื่อคนเกิดให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ของบ้านที่มีคนเกิด

ข้อ ๕๔ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่าคนมีสัญชาติไทยเกิดนอกบ้าน ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกบัตรประจำตัวของผู้แจ้ง บัตรประจำตัวของบิดามารดา (ถ้ามี)

(๒) ลงรายการในสูติบัตร ทั้ง ๓ ตอน

(๓) เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน

(๔) มอบสูติบัตร ตอนที่ ๑ และหลักฐานประกอบการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๕) สูติบัตร ตอนที่ ๒ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๑)

(๖) สูติบัตร ตอนที่ ๓ ส่งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

(๗) แนะนำให้ผู้แจ้งดำเนินการแจ้งการย้ายที่อยู่คนเกิดใหม่ไปยังภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยต่อไป

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๓)

(๒) ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑)

(๓) รวบรวมหลักฐานส่งให้นายทะเบียนอำเภอดำเนินการต่อไป

(๔) นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๒) - (๗)

ข้อ ๕๕ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่าคนไม่มีสัญชาติไทยเกิดนอกบ้าน ให้ดำเนินการตามข้อ ๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) - (๗) กรณีบิดาหรือมารดามีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ให้แนะนำผู้แจ้งดำเนินการแจ้งการย้ายที่อยู่คนเกิดใหม่ไปยังภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยของบิดาหรือมารดา

ข้อ ๕๖ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่ามีคนเกิดในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ให้ดำเนินการตามข้อ ๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) - (๖) เว้นแต่การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านให้ดำเนินการดังนี้

คนในท้องที่ ให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หรือทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ของบิดามารดา หากบิดามารดาไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน

คนต่างท้องที่ ให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๔) หรือทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๓) ของสำนักทะเบียน แล้วแต่กรณี แล้วให้แนะนำผู้แจ้งดำเนินการแจ้งการย้ายที่อยู่คนเกิดใหม่ไปยังภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยต่อไป

ข้อ ๕๗ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการแจ้งเกิดเกินกำหนดของคนมีสัญชาติไทย ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เปรียบเทียบคดีความผิด

(๒) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน บัตรประจำตัวบิดามารดา (ถ้ามี) หนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี)

(๓) สอบสวนผู้แจ้ง บิดา มารดา ให้ทราบสาเหตุที่ไม่แจ้งการเกิดภายในกำหนด กรณีบิดาหรือมารดาไม่อาจมาให้ถ้อยคำในการสอบสวนได้ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ให้นายทะเบียนบันทึกถึงสาเหตุดังกล่าวด้วย

(๔) รวบรวมหลักฐานและเลขคดีพร้อมด้วยความเห็นของนายทะเบียนเสนอนายอำเภอท้องที่พิจารณา

(๕) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการรับแจ้งการเกิดตามข้อ ๕๒ หรือข้อ ๕๔ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๘ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการเกิดเกินกำหนดสำหรับคนที่ไม่มีสัญชาติไทย ให้ดำเนินการตามข้อ ๕๗ เว้นแต่การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านให้ดำเนินการตาม ข้อ ๕๓ หรือข้อ ๕๕ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๙ เด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กอ่อนซึ่งถูกทอดทิ้ง เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับตัวเด็กไว้ ให้บันทึกการรับตัวเด็กตามแบบบันทึกแจ้งความ แล้วแต่กรณี ไว้เป็นหลักฐานแล้วให้ส่งตัวเด็กพร้อมหลักฐานการบันทึกการรับตัวเด็กให้เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์แห่งท้องที่

เมื่อเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์แห่งท้องที่ได้รับตัวเด็กไว้แล้ว ให้แจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่สถานสงเคราะห์ตั้งอยู่ และให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) เรียกบัตรประจำตัวผู้แจ้ง สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านของสถานสงเคราะห์และบันทึกการรับตัวเด็ก

(๒) สอบสวนผู้แจ้งและผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กให้มากที่สุด

(๓) รวบรวมหลักฐานพร้อมด้วยความเห็นของนายทะเบียนเสนอนายอำเภอท้องที่พิจารณา

(๔) เมื่อนายอำเภอท้องที่พิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการรับแจ้งเกิดตามข้อ ๕๒

ข้อ ๖๐ การแจ้งเกิดตามข้อ ๕๙ ให้นายทะเบียนลงรายการของเด็กตามข้อเท็จจริงเท่าที่สามารถจะทราบได้ รายการใดไม่ทราบให้ทำเครื่องหมาย “– ”ไว้

ตอนที่ ๔
ทะเบียนคนตาย

ข้อ ๖๑ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนในท้องที่ตายในบ้าน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เรียกและตรวจสอบบัตรประจำตัวของผู้แจ้ง หนังสือรับรองการตาย (ถ้ามี) สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่คนตายมีชื่อและรายการบุคคล (ถ้ามี)

(๒) ลงรายการในมรณบัตร ทั้ง ๓ ตอน

(๓) จำหน่ายรายการคนตายในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน โดยประทับคำว่า “ตาย” สีแดงไว้หน้ารายการคนตาย

(๔) มอบมรณบัตร ตอนที่ ๑ และหลักฐานประกอบการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๕) มรณบัตร ตอนที่ ๒ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๒)

(๖) มรณบัตร ตอนที่ ๓ ส่งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๘)

(๒) ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) และมอบหลักฐานการรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้

(๓) นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๒) - (๖)

ข้อ ๖๒ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนต่างท้องที่ตายในบ้าน ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการตามข้อ ๖๑ และให้ระบุในมรณบัตรด้านบนซ้ายว่า “คนต่างท้องที่”

(๒) ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนที่คนตายมีชื่อในทะเบียนบ้าน

(๓) เมื่อได้รับตอบรับมรณบัตร ตอนที่ ๒ จากสำนักทะเบียนกลางแล้ว จึงจะจัดส่งมรณบัตร ตอนที่ ๓ ไปยังหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

(๔) กรณีไม่ทราบว่าคนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนใดให้ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

เมื่อสำนักทะเบียนที่คนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านได้รับมรณบัตร ตอนที่ ๒ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบรายการคนที่ตายกับทะเบียนบ้าน หากพบว่าการลงรายการในมรณบัตร ตอนที่ ๒ ยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องให้ลงรายการเพิ่มเติมหรือแก้ไขให้ถูกต้อง

(๒) จำหน่ายรายการคนตายในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

(๓) ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนกลางตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๒)

(๔) กรณีที่เจ้าบ้านนำมรณบัตร ตอนที่ ๑ มายื่นขอจำหน่ายรายการคนตายในทะเบียนบ้านให้ดำเนินการตาม (๑) - (๒) โดยอนุโลม

ข้อ ๖๓ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนตายนอกบ้าน ให้ดำเนินการตามข้อ ๖๑ หรือข้อ ๖๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๖๔ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งการตายของคนที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านหรือไม่ทราบภูมิลำเนาในทะเบียนบ้าน ให้ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

กรณีที่คนตายมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านกลาง ให้จำหน่ายในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน

ข้อ ๖๕ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนตายและไม่ทราบว่าคนตายเป็นใคร ให้ออกใบรับแจ้งการตายให้ผู้แจ้งโดยรอการออกมรณบัตรไว้จนกว่าจะทราบว่าผู้ตายเป็นใครจึงจะดำเนินการออกมรณบัตรต่อไป โดยถือปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรับแจ้งการตาย

ข้อ ๖๖ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งโดยมีเหตุเชื่อว่ามีการตายแต่ยังไม่พบศพ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกและตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๒) สอบสวนให้ทราบถึงมูลเหตุที่เชื่อว่าได้มีการตายของบุคคล

(๓) ออกหลักฐานใบรับแจ้งการตายมอบให้ผู้แจ้ง

(๔) กรณีบุคคลดังกล่าวมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตสำนักทะเบียน ให้หมายเหตุการจำหน่ายในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านว่า “รับแจ้งการตายไว้ แต่ยังไม่พบศพ” ถ้าต่างสำนักทะเบียนให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังสำนักทะเบียนที่บุคคลดังกล่าวมีชื่อในทะเบียนบ้านเพื่อดำเนินการต่อไป

(๕) รายงานการจำหน่ายตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔) หากไม่ทราบที่อยู่ให้หมายเหตุในหลักฐานการรายงานด้วย

ข้อ ๖๗ กรณีไม่ทราบท้องที่ที่ตาย ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่พบศพหรือแห่งท้องที่ที่มีมูลเหตุเชื่อว่ามีการตายเป็นผู้รับแจ้งการตาย

ข้อ ๖๘ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนตายโดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าตายด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือตายโดยผิดธรรมชาติ ให้ออกใบรับแจ้งการตายเป็นหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง และรีบแจ้งไปยังพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานดังกล่าวจึงจะออกมรณบัตรให้

ข้อ ๖๙ เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งได้รับแจ้งการตาย ให้สอบถามรายละเอียดจากผู้แจ้งว่าศพจะเก็บ ฝัง เผา ทำลาย หรือย้ายศพ ณ สถานที่ใด เมื่อใด แล้วให้ลงรายการในใบรับแจ้งการตายหรือมรณบัตร แล้วแต่กรณี และให้ใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการอนุญาตในการเก็บ ฝัง เผา ทำลายหรือย้ายศพ

หากจะเปลี่ยนแปลงการจัดการศพผิดไปจากที่แจ้งไว้เดิม ถ้าศพนั้นอยู่ในท้องที่ใดให้แจ้งขออนุญาตต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่นั้น โดยให้เรียกมรณบัตรหรือใบรับแจ้งการตายจากผู้แจ้งแล้วบันทึกการอนุญาตไว้

ข้อ ๗๐ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการตายเกินกำหนดให้ดำเนินการดังนี้

กรณีคนในท้องที่

(๑) เปรียบเทียบคดีความผิด

(๒) เรียกและตรวจสอบบัตรประจำตัวของผู้แจ้ง หนังสือรับรองการตาย (ถ้ามี) สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่คนตายมีชื่อและรายการบุคคล (ถ้ามี)

(๓) สอบสวนผู้แจ้งให้ทราบถึงสาเหตุที่ไม่แจ้งการตายภายในกำหนด และพยานผู้รู้เห็นการตาย

(๔) ลงรายการในมรณบัตรทั้ง ๓ ตอน และให้ระบุในมรณบัตรด้านบนซ้ายว่า “เกินกำหนด”

(๕) จำหน่ายรายการคนตายในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านโดยประทับคำว่า “ตาย” สีแดง ไว้หน้ารายการคนตาย

(๖) มอบมรณบัตร ตอนที่ ๑ พร้อมหลักฐานประกอบการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๗) มรณบัตร ตอนที่ ๒ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๒)

(๘) มรณบัตร ตอนที่ ๓ ส่งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

กรณีคนต่างท้องที่

(๑) ให้ดำเนินการตามวรรคสอง โดยอนุโลม เว้นแต่การจำหน่ายรายการคนตายในทะเบียนบ้าน

(๒) ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนที่คนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านเพื่อจำหน่ายต่อไป

(๓) กรณีไม่ทราบว่าคนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนใดให้ส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๗๑ การรับแจ้งการตายของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองรวมทั้งบุตรของบุคคลดังกล่าว ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลสัญชาติไทยหรือบุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวโดยอนุโลม

ตอนที่ ๕
การย้ายที่อยู่

ข้อ ๗๒ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรับแจ้งการย้ายออกเฉพาะบุคคลที่มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนบ้านกลางเท่านั้น

ข้อ ๗๓ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรับแจ้งการย้ายเข้าตามหลักฐานการย้ายที่อยู่ที่นายทะเบียนออกให้

ข้อ ๗๔ ห้ามมิให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรับแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางสำหรับบุคคลที่มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านกลาง

ข้อ ๗๕ การรับแจ้งย้ายเข้า หากรายการที่อยู่ที่แจ้งย้ายเข้าผิดไปจากที่ระบุไว้ในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ เช่น บ้านเลขที่ ถนน หมู่ที่ อำเภอ หรือจังหวัด เป็นต้น ให้นายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้แจ้งย้ายเข้าไปอยู่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริง โดยให้ขีดฆ่ารายการเดิมที่ต้องแก้ไขแล้วลงรายการที่อยู่ใหม่ด้วยหมึกสีแดงพร้อมทั้งลงลายมือชื่อนายทะเบียนกำกับไว้

ข้อ ๗๖ ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ที่ลงรายการวันเดือนปีเกิดหรือสัญชาติผิดไปจากทะเบียนบ้าน ให้นายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ยกเลิกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ฉบับดังกล่าวและออกให้ใหม่

ข้อ ๗๗ ในการรับแจ้งย้ายเข้า หากพบว่ารายการบุคคลในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ผิดพลาด ให้รับแจ้งย้ายเข้าไว้ก่อนและมีหนังสือตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนต้นทาง เมื่อได้รับแจ้งแล้วให้แก้ไขในทะเบียนบ้านและใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้ถูกต้องต่อไป โดยไม่ต้องให้ผู้แจ้งยื่นคำร้องขอ

ข้อ ๗๘ คนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแนะนำให้บุคคลดังกล่าวแจ้งย้ายใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวต่อนายทะเบียนคนต่างด้าวท้องที่ด้วย

<u>การย้ายออก</u>

ข้อ ๗๙ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการแจ้งการย้ายออก ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๒) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่จะแจ้งย้ายออก แล้วตรวจสอบรายการบุคคลที่จะแจ้งย้ายออก

(๓) ลงรายการในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ๓ ตอน

(๔) จำหน่ายรายการคนย้ายออกในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน โดยประทับ คำว่า “ย้าย” สีน้ำเงิน ไว้หน้ารายการคนย้ายออก

(๕) มอบใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒ พร้อมหลักฐานการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๖) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๓ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๑๑)

(๒) ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) - (๒) และมอบหลักฐานการรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้

(๓) นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๓) - (๖)

ข้อ ๘๐ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับการตอบรับการแจ้งการย้ายเข้าจากสำนักทะเบียนปลายทางแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบรายการบ้านที่แจ้งย้ายเข้าในใบแจ้งการย้ายที่อยู่กับทะเบียนบ้านในช่องย้ายออกไปที่ให้ถูกต้องตรงกัน แล้วลงลายมือชื่อพร้อมวันเดือนปีกำกับไว้ในทะเบียนบ้าน

(๒) กรณีการตอบรับการแจ้งการย้ายเข้าผิดไปจากที่แจ้งไว้เดิม ให้แก้ไขรายการย้ายที่อยู่ในทะเบียนบ้านในช่องย้ายออกไปที่ให้ถูกต้องตรงกัน แล้วลงลายมือชื่อพร้อมวันเดือนปีกำกับไว้ในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๘๑ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการย้ายออกโดยไม่ทราบที่อยู่ของคนที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนผู้แจ้งให้ได้ข้อเท็จจริงว่าบุคคลดังกล่าวได้ออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันและไม่ทราบว่าบุคคลดังกล่าวไปอยู่ที่ใด

(๒) ดำเนินการแจ้งการย้ายออกตามข้อ ๗๙ โดยอนุโลม

(๓) เพิ่มชื่อบุคคลดังกล่าวในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน

(๔) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

กรณีคนมีชื่อในทะเบียนบ้านโดยเจ้าบ้านไม่ทราบว่าบุคคลดังกล่าวเป็นใคร ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) - (๔)

ข้อ ๘๒ กรณีบ้านรื้อถอนตามข้อ ๓๔ การแจ้งย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ให้นายทะเบียนดำเนินการตามข้อ ๗๙

กรณีบ้านถูกทำลายจนหมดสภาพบ้านตามข้อ ๓๕ การแจ้งย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ให้นายทะเบียนดำเนินการตามข้อ ๘๑

ข้อ ๘๓ เมื่อมีการแจ้งการย้ายออกไปแล้ว ภายหลังบุคคลดังกล่าวได้ขอแจ้งย้ายกลับที่เดิมโดยยังมิได้แจ้งย้ายเข้า ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกใบแจ้งการย้ายที่อยู่คืนและตรวจสอบความถูกต้องของใบแจ้งการย้ายที่อยู่

(๒) แก้ไขรายการในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ในช่องไปอยู่ที่โดยระบุคำว่า “กลับที่เดิม”

(๓) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

ข้อ ๘๔ กรณีที่มีการแจ้งการย้ายออกและแจ้งการย้ายเข้าในเขตสำนักทะเบียนเดียวกัน ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งย้ายออกและการแจ้งย้ายเข้า ยกเว้นการรายงานให้ส่งเฉพาะใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ รายงานไปยังสำนักทะเบียนกลางตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

ข้อ ๘๕ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งการย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลาง ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้ขอแจ้งย้ายเป็นบุคคลคนเดียวกันกับบุคคลที่มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านกลาง

(๒) ดำเนินการแจ้งการย้ายออกตามข้อ ๗๙

กรณีบุคคลที่มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านกลางเป็นผู้เยาว์ให้บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้แจ้งการย้ายออก

ข้อ ๘๖ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ทหารกองประจำการมีชื่อในทะเบียนบ้าน ได้รับแจ้งจากหน่วยทหารขอแจ้งย้ายที่อยู่ของบุคคลที่เข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการให้แจ้งเจ้าบ้านมาดำเนินการแจ้งการย้ายออกโดยถือปฏิบัติตามข้อ ๗๙

กรณีเจ้าบ้านไม่มาดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งหน่วยทหารเพื่อให้แจ้งทหารกองประจำการผู้นั้นดำเนินการแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางต่อไป

ข้อ ๘๗ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งการย้ายออกของบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการแจ้งการย้ายออกตามข้อ ๗๙ โดยอนุโลม โดยให้หมายเหตุในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ในช่องย้ายไปที่ว่า “ไปประเทศ... ”

(๒) ให้เพิ่มชื่อบุคคลดังกล่าวในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียนและบันทึกในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านว่า “ทะเบียนบ้านกลางลำดับที่... ”

(๓) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ เก็บไว้เป็นหลักฐาน

(๔) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

กรณีที่บุคคลดังกล่าวเดินทางกลับจากต่างประเทศ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๒) ให้ตรวจสอบรายการผู้ขอแจ้งย้ายจากทะเบียนบ้านกลางและใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ หรือใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๓ (ถ้ามี)

(๓) ดำเนินการรับแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลางตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งย้ายต่อไป

ข้อ ๘๘ กรณีที่มีการแจ้งการย้ายที่อยู่ออกจากทะเบียนบ้านแล้ว แต่ผู้ย้ายที่อยู่ถึงแก่ความตายก่อนที่จะนำหลักฐานไปแจ้งย้ายเข้า ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

(๑) ให้ระงับการรับแจ้งการย้ายเข้า

(๒) ให้สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้ย้ายที่อยู่ถึงแก่ความตายรับแจ้งการตายตามระเบียบและส่งมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนที่ออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ กรณีที่ไม่ทราบให้จัดส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง

(๓) ให้สำนักทะเบียนที่ออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่หมายเหตุเพิ่มเติมในทะเบียนบ้านว่า “ถึงแก่ความตายก่อนแจ้งย้ายเข้า ตามมรณบัตร... ”กรณีผู้มีส่วนได้เสียนำมรณบัตร ตอนที่ ๑ มาแสดงเป็นหลักฐานก็ให้ดำเนินการหมายเหตุเช่นเดียวกัน

(๔) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

กรณีการแจ้งการย้ายที่อยู่ตามวรรคหนึ่งมีผู้ย้ายที่อยู่คนอื่นที่มีชีวิตอยู่ ให้นำใบแจ้งการย้ายที่อยู่ไปดำเนินการแจ้งย้ายเข้าตามระเบียบต่อไป สำหรับผู้ย้ายที่อยู่ที่ถึงแก่ความตายไปแล้วให้ระงับการแจ้งการย้ายเข้า โดยให้หมายเหตุในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ว่า “บุคคลลำดับที่... ถึงแก่ความตายตามมรณบัตร... ” เมื่อสำนักทะเบียนต้นทางได้รับตอบรับการแจ้งการย้ายเข้าแล้ว ให้หมายเหตุเพิ่มเติมในทะเบียนบ้านเฉพาะผู้ย้ายที่อยู่ที่ถึงแก่ความตายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง (๓)

การย้ายเข้า

ข้อ ๘๙ เมื่อนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งการย้ายเข้าให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๒) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่จะแจ้งการย้ายเข้า แล้วตรวจสอบใบแจ้งการย้ายที่อยู่ตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒

(๓) รับแจ้งการย้ายเข้า

(๔) เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

(๕) มอบสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมหลักฐานการแจ้งคืนให้ผู้แจ้ง

(๖) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ ตอบรับไปยังสำนักทะเบียนต้นทางภายใน ๗ วัน

(๗) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๑๑)

(๒) ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) - (๒)

(๓) นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๓) - (๗)

ข้อ ๙๐ เมื่อนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางให้ดำเนินการดังนี้

สำนักทะเบียนปลายทาง

(๑) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมคำยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าบ้านพร้อมบัตรประจำตัวของเจ้าบ้านที่จะย้ายเข้าไปอยู่ใหม่จากผู้แจ้งและตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง

(๒) ลงรายการในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ทั้ง ๓ ตอน และให้หมายเหตุด้านบนขวาว่า “แจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทาง” โดยให้ผู้แจ้งลงลายมือชื่อในช่องผู้แจ้งย้ายออกและช่องผู้แจ้งย้ายเข้าสำหรับช่องเจ้าบ้านผู้ยินยอมให้ย้ายเข้าให้เขียนชื่อ - สกุล ตัวบรรจงไว้

(๓) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ใบแจ้งย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ ส่งไปยังสำนักทะเบียนต้นทางที่ผู้แจ้งย้ายมีชื่ออยู่สำหรับใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ ให้เก็บไว้

(๕) คืนหลักฐานประกอบการแจ้งให้ผู้แจ้ง

(๖) เมื่อได้รับตอบรับการแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางจากสำนักทะเบียนต้นทางแล้ว ให้นำใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ มาตรวจสอบ หากผิดพลาดให้แก้ไขให้ถูกต้องตรงกัน

(๗) แจ้งผู้ย้ายที่อยู่ให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการเพิ่มชื่อให้ถูกต้องตรงกับทะเบียนบ้านต่อไป

(๘) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

สำนักทะเบียนต้นทาง

(๑) เมื่อได้รับใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ ให้ตรวจสอบรายการผู้ย้ายที่อยู่กับทะเบียนบ้าน หากไม่ถูกต้องให้แก้ไขให้ตรงกับทะเบียนบ้าน

(๒) จำหน่ายรายการผู้ย้ายที่อยู่ในทะเบียนบ้าน

(๓) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ ส่งไปยังสำนักทะเบียนปลายทาง

(๔) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๓ รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๓)

(๕) แจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการจำหน่ายชื่อต่อไป

ข้อ ๙๑ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่า ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ซึ่งได้ออกให้แก่ผู้แจ้งได้สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญตอนใดตอนหนึ่งหรือทั้งหมดก่อนที่จะนำไปแจ้งย้ายเข้า ให้นายทะเบียนออกใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้ใหม่ โดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีสูญหาย ให้ผู้แจ้งดำเนินการแจ้งความและคัดสำเนาแจ้งความประกอบหลักฐาน และให้ตรวจสอบใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ ว่าได้มีการตอบรับการแจ้งย้ายเข้าหรือไม่ ถ้าเป็นกรณีชำรุดให้เรียกใบแจ้งการย้ายที่อยู่คืนจากผู้แจ้งแล้วแยกเก็บไว้ต่างหาก

(๒) การลงรายการในใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้ใหม่ เว้นแต่วันเดือนปีที่ย้ายออกให้ระบุให้ตรงกับวันที่ย้ายออกตามความเป็นจริง โดยให้หมายเหตุว่า “ใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่”

ข้อ ๙๒ การแจ้งการย้ายที่อยู่ของคนที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองรวมทั้งบุตรของบุคคลดังกล่าว ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับคนที่มีสัญชาติไทยเว้นแต่ถ้ามีส่วนราชการหรือหน่วยงานควบคุมดูแลอยู่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ควบคุมดูแลบุคคลดังกล่าวก่อนจึงจะดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งการย้ายที่อยู่ได้

ส่วนที่ ๔
การควบคุมทะเบียนราษฎร

ตอนที่ ๑
การเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๙๓ คนสัญชาติไทยไม่มีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) เพราะตกสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๙ มีความประสงค์จะขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สอบสวนผู้ร้อง เจ้าบ้าน และบุคคลที่น่าเชื่อถือ และหลักฐานอื่นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

(๒) ให้ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลาง ว่าผู้ร้องมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านแห่งอื่นหรือไม่

(๓) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็น เสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๔) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า“คำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือที่...ลงวันที่... ” แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๕) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๖) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๙๔ คนสัญชาติไทยขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยอาศัยหลักฐานสูติบัตร ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ หรือทะเบียนบ้านแบบเดิมที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน เป็นต้น ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ ดังนี้

กรณีเพิ่มตามหลักฐานสูติบัตร ให้ยื่นคำร้องแห่งท้องที่ที่ออกสูติบัตร

กรณีเพิ่มตามหลักฐานใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้ยื่นคำร้องแห่งท้องที่ที่ประสงค์จะขอเพิ่มชื่อ

กรณีเพิ่มตามหลักฐานทะเบียนบ้าน ให้ยื่นคำร้องแห่งท้องที่ที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้าย

เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานเอกสารว่าถูกต้องหรือไม่ กรณีใช้หลักฐานใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้สอบถามไปยังสำนักทะเบียนซึ่งเป็นผู้ออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ดังกล่าวว่าบุคคลขอเพิ่มชื่อเคยมีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในเขตสำนักทะเบียนที่แจ้งย้ายออกจริงหรือไม่

(๒) สอบสวนผู้ร้องและเจ้าบ้านให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่ขอเพิ่มชื่อเป็นคนเดียวกับบุคคลที่ปรากฏชื่อและรายการบุคคลในเอกสารที่นำมาแสดง

(๓) เมื่อนายทะเบียนอนุญาต ให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๕) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

(๖) กรณีผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาในเขตสำนักทะเบียนที่ขอเพิ่มชื่อ ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกลางและหากผู้ร้องมีความประสงค์จะย้ายไปอยู่ที่ใดให้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งการย้ายที่อยู่ต่อไป

ข้อ ๙๕ คนสัญชาติไทยที่เดินทางกลับจากต่างประเทศหรือเกิดในต่างประเทศแล้วเดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าเป็นคนสัญชาติไทยให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ขอเพิ่มชื่อมีภูมิลำเนาในปัจจุบันเมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ส่งตัวผู้ร้องให้ตรวจคนเข้าเมืองแห่งท้องที่ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อขอพิสูจน์สัญชาติ เมื่อตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบแล้วหากเชื่อว่าเป็นบุคคลสัญชาติไทยก็จะมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ

(๒) หากได้รับแจ้งจากตรวจคนเข้าเมืองว่าผู้ร้องเป็นคนสัญชาติไทย ให้สอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ร้อง

(๓) เมื่อนายทะเบียนอนุญาตแล้ว ให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... ” แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๕) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๙๖ คนสัญชาติไทยที่เกิดในต่างประเทศโดยมีหลักฐานมีความประสงค์จะขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกและตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนคนเกิด (สูติบัตร) หรือหลักฐานการเกิดที่ออกโดยรัฐบาลของประเทศนั้น ซึ่งได้แปลและรับรองว่าถูกต้องโดยกระทรวงการต่างประเทศหนังสือเดินทางเข้าเมืองของคนที่จะขอเพิ่มชื่อ รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านและบัตรประจำตัวผู้ร้อง

(๒) สอบสวนผู้ร้องให้ได้ข้อเท็จจริงว่า บุคคลดังกล่าวเกิดในต่างประเทศและมีความประสงค์จะขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน

(๓) เมื่อนายทะเบียนอนุญาต ให้บันทึกการอนุญาตไว้ด้านหลังของหลักฐานการจดทะเบียนคนเกิดหรือหลักฐานการเกิด แล้วให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... ..” แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๕) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๙๗ บุคคลอ้างว่าเป็นคนมีสัญชาติไทยขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยไม่มีหลักฐานเอกสารมาแสดง ให้เจ้าบ้านหรือผู้ขอเพิ่มชื่อยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ขอเพิ่มชื่อมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าบ้าน ผู้ขอเพิ่มชื่อ บิดามารดาหรือญาติพี่น้อง (ถ้ามี) หรือบุคคลที่น่าเชื่อถือประกอบการพิจารณา

(๒) ให้ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลางว่าบุคคลที่ขอเพิ่มชื่อมีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้านแห่งอื่นใดหรือไม่

(๓) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๔) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือ... ลงวันที่... ”แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๕) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๖) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๙๘ บุคคล หน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐขอเพิ่มชื่อเด็กอนาถา ซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ผู้อุปการะเลี้ยงดูยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่เด็กอนาถามีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนผู้อุปการะเลี้ยงดู และเด็กในความอุปการะเพื่อทราบประวัติเบื้องต้นของเด็กในความอุปการะรวมทั้งหลักฐานอื่นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

(๒) ให้ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลางว่าเด็กอนาถามีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านแห่งอื่นใดหรือไม่

(๓) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๔) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านโดยลงรายการตามข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏทราบได้ในขณะนั้น รายการใดที่ไม่ทราบให้ทำเครื่องหมาย “– ” ไว้พร้อมหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือที่... ลงวันที่... ”แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๕) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒)

(๖) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๙๙ บุคคลที่ได้มีการลงรายการ “ตาย” หรือ “จำหน่าย” ในทะเบียนบ้านไว้แล้วต่อมาบุคคลนั้นมาขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ตนเคยมีชื่อในทะเบียนบ้านก่อนถูกจำหน่ายรายการ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนผู้ร้องและบุคคลที่แจ้งการตายหรือการจำหน่ายของบุคคลดังกล่าวประกอบการพิจารณา (ถ้ามี) รวมทั้งหลักฐานอื่น (ถ้ามี)

(๒) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๓) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า“คำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือที่... ลงวันที่...” แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๒) หรือ ๑๓๔ (๒๔) ในกรณีที่ผู้นั้นเคยมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หรือข้อ ๑๓๔ (๒๓) ในกรณีที่ผู้นั้นเคยมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓)

(๕) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๕) หรือ ๑๓๒ (๖) หรือ ๑๓๒ (๗) แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๐๐ คนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและเคยมีชื่อในทะเบียนบ้านขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนผู้ร้องและเจ้าบ้าน

(๒) ตรวจสอบใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวของผู้ร้องว่าได้ต่ออายุใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและรายการย้ายที่อยู่ถูกต้องหรือไม่ หากขาดการต่ออายุหรือรายการที่อยู่ไม่ถูกต้องให้แนะนำผู้ร้องดำเนินการให้ถูกต้องเสียก่อน

(๓) คัดใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวให้ปรากฏรายการในหน้าที่ ๑ ถึงหน้าที่ ๖ หน้ารายการย้ายที่อยู่ หน้ารายการต่ออายุครั้งสุดท้าย หน้ารายการบุตรอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี ที่อยู่ในครอบครัว โดยให้นายทะเบียนคนต่างด้าวแห่งท้องที่รับรองความถูกต้อง

(๔) ให้ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลางว่าผู้ร้องมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านแห่งอื่นหรือไม่

(๕) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็น เสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๖) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการในทะเบียนบ้านและสำ เนาทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า“คำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือที่... ลงวันที่...” แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๗) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๔)

(๘) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๗)

ข้อ ๑๐๑ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่

(๒) ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านตามใบสำคัญถิ่นที่อยู่และหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ เลขที่... โควต้าเข้าเมืองเลขที่...” แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๓) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๔)

(๔) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๗)

ข้อ ๑๐๒ คนที่ไม่มีสัญชาติไทย ต่อมาได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบันเมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

กรณีผู้ร้องมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) และเป็นบุคคลประเภทที่ ๓, ๔ หรือ ๕ และได้รับสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสาร

(๒) แก้ไขรายการสัญชาติและเลขประจำตัวประชาชนในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๔)

(๓) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๗)

(๔) กรณีบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลประเภทที่ ๘ ให้แก้ไขรายการสัญชาติตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๑) แล้วรายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

กรณีผู้ร้องมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ได้รับสัญชาติไทย โดยการขอคืนหรือขอมีหรือขอถือสัญชาติตามสามี

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสาร

(๒) จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) หรือทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๓) แล้วแต่กรณี โดยประทับคำว่า “จำหน่าย” หน้ารายการและบันทึกในช่องย้ายออกว่าตามคำร้องที่... ลงวันที่... พร้อมกับลงลายมือชื่อกำกับไว้

(๓) เพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หรือทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๔) และบันทึกในช่องย้ายเข้ามาจากว่า ตามคำร้องที่... ลงวันที่... พร้อมกับลงลายมือชื่อกำกับไว้

(๔) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่บุคคลที่เพิ่มชื่อตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๔)

(๕) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๗)

กรณีผู้ร้องไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หรือทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) และได้รับสัญชาติไทย ให้ดำเนินการตามวรรคสาม (๓) - (๕) โดยอนุโลม

ข้อ ๑๐๓ คนที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมิอาจพิจารณาสั่งการเป็นอย่างอื่น หรือโดยคำสั่งของศาลถึงที่สุด ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการตามข้อ ๑๐๒ ยกเว้น การกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้ดำเนินการตามข้อ ๑๓๔ (๒๒) และรายงานตามข้อ ๑๓๒ (๕)

ข้อ ๑๐๔ คนที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ได้เสียสัญชาติไทยหรือสละสัญชาติไทยโดยบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมิอาจพิจารณาสั่งการเป็นอย่างอื่นหรือโดยคำสั่งของศาลถึงที่สุด หรือถูกเพิกถอนใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบพบหรือได้รับแจ้งจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(๑) จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยให้ประทับคำว่า “จำหน่ายตามคำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) กรณีมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๔) ก็ให้จำหน่ายแล้วเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกลาง (ท.ร. ๑๓) โดยหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “เพิ่มชื่อตามคำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๒) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่บุคคลที่เพิ่มชื่อ ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๓)

(๓) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๖)

ข้อ ๑๐๕ คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยได้รับการผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษหรือไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย มีความประสงค์ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนผู้ร้องพร้อมทั้งตรวจสอบหลักฐานที่นำมาแสดงโดยเฉพาะหลักฐานการอนุญาตจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ควบคุมรับผิดชอบบุคคลดังกล่าว

(๒) สอบสวนเจ้าบ้านให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความยินยอมให้ผู้ร้องอยู่อาศัย

(๓) ให้ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนกลางว่าผู้ร้องมีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้านแห่งอื่นหรือไม่

(๔) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็น เสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๕) เมื่อนายอำเภอพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่...ลงวันที่.... ” หรือ หนังสือที่... ลงวันที่...” แล้วแต่กรณี แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๖) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๓)

(๗) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๖)

ข้อ ๑๐๖ ผู้ได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สอบสวนผู้ร้องให้ทราบถึงเหตุผลความจำเป็นที่ขอเพิ่มชื่อและเรียกหลักฐานแสดงตัวบุคคลของหน่วยงานที่ควบคุมหรือหลักฐานที่รัฐบาลประเทศนั้น ๆ ออกให้ประกอบการพิจารณา

(๒) ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อลงในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า “คำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๓) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามแบบพิมพ์ที่กำหนดให้ข้อ ๑๓๔ (๒๓)

(๔) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๖)

ข้อ ๑๐๗ การขอเพิ่มชื่อตามข้อ ๙๓ ถึงข้อ ๑๐๖ กรณีผู้มีอำนาจอนุมัติหรืออนุญาตพิจารณาแล้วเห็นว่าพยานเอกสารหรือพยานบุคคลไม่น่าเชื่อถือหรือผู้ขอเพิ่มชื่อและรายการในทะเบียนบ้านมีพฤติการณ์ส่อไปในทางไม่สุจริตและสั่งไม่อนุมัติหรือไม่อนุญาตแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๑๐๘ การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หรือทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้รายงานผู้อำนวยการทะเบียนกลางสั่งการเฉพาะกรณี

ตอนที่ ๒
การจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน

ข้อ ๑๐๙ การจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน กรณีที่บุคคลมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านเกินกว่าหนึ่งแห่ง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นปฏิบัติดังนี้

กรณีอยู่ในเขตสำนักทะเบียนเดียวกัน ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกเจ้าบ้านหรือคนที่มีชื่อซ้ำ ให้มายืนยันที่อยู่ที่แน่นอนเพียงแห่งเดียว

(๒) จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้อาศัยอยู่ และให้หมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “ชื่อซ้ำ ตามคำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๓) การยื่นคำร้องและการรายงานการจำหน่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๐) และ ๑๓๒ (๔)

กรณีอยู่ต่างสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

(๑) ถ้าได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนที่บุคคลดังกล่าวมีชื่ออยู่ ให้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านที่มีชื่อซ้ำ พร้อมทั้งแจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการจำหน่ายให้ถูกต้องตรงกันต่อไป

(๒) ถ้าบุคคลดังกล่าวนำหลักฐานการมีชื่อซ้ำมาแสดงเพื่อขอให้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับ (๑)

(๓) ให้หมายเหตุการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลดังกล่าวในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านในช่องย้ายออกไปที่ว่า “จำหน่ายชื่อซ้ำ ตามหนังสือที่... ลงวันที่... หรือตามคำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) เมื่อดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) แล้ว ให้รายงานการจำหน่ายตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

กรณีที่ได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนกลาง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

(๑) ถ้าอยู่ในเขตสำนักทะเบียนเดียวกัน ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับวรรคสอง

(๒) ถ้าอยู่ต่างสำนักทะเบียน ให้แจ้งเจ้าบ้านหรือบุคคลที่มีชื่อซ้ำและดำเนินการเช่นเดียวกับวรรคสอง

ข้อ ๑๑๐ บุคคลมีชื่อในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ

กรณีที่บุคคลมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคลและพยานเอกสาร (ถ้ามี)

(๒) รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอไปยังนายอำเภอแห่งท้องที่

(๓) เมื่อนายอำเภอได้พิจารณาอนุมัติแล้ว ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน และให้หมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “จำหน่ายตามคำร้องที่... ลงวันที่... หรือ หนังสือที่... ลงวันที่...” แล้วแต่กรณี แล้วให้ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) รายงานการจำหน่ายตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

กรณีที่ได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนกลางว่าบุคคลมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียนบ้านพร้อมทั้งแจ้งเจ้าบ้านให้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาดำเนินการจำหน่ายให้ถูกต้องตรงกันต่อไป โดยให้หมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “จำหน่ายตามคำร้องที่... ลงวันที่...” แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๒) รายงานการจำหน่ายตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

กรณีที่บุคคลดังกล่าวได้แจ้งการย้ายออกไปมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านในเขตสำนักทะเบียนอื่น ให้สำเนาภาพถ่ายหนังสือสำนักทะเบียนกลางแจ้งไปยังสำนักทะเบียนดังกล่าวทราบและดำเนินการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน โดยให้ดำเนินการตาม (๑) - (๒) ต่อไป

ข้อ ๑๑๑ เมื่อปรากฏแน่ชัดว่าบุคคลในทะเบียนบ้านนั้นได้ตายไปแล้ว แต่ยังไม่ได้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน ให้เจ้าบ้านยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สอบสวนพยานผู้ร้อง บุคคลที่น่าเชื่อถือและหลักฐานอื่นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

(๒) จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน โดยให้หมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “จำหน่ายตามคำร้องที่... ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๓) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

ข้อ ๑๑๒ คนสัญชาติไทยหรือคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตายในต่างประเทศและเจ้าบ้านมีความประสงค์จะขอจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ตายมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เรียกและตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนคนตาย (มรณบัตร) หรือหลักฐานการตายที่ออกโดยรัฐบาลของประเทศนั้นซึ่งได้แปลและรับรองว่าถูกต้องโดยกระทรวงการต่างประเทศและหลักฐานเกี่ยวกับผู้แจ้ง

(๒) จำหน่ายชื่อและรายการคนตายในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้าน โดยประทับคำว่า “ตาย” สีแดงไว้หน้ารายการคนตาย พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “คำร้องที่...ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๓) รายงานตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

ข้อ ๑๑๓ การจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลกรณีอื่น ๆ ตามที่สำนักทะเบียนกลางสั่งการเฉพาะราย เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งแล้วให้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายออกไปที่ว่า “จำหน่ายตามหนังสือที่...ลงวันที่... ”แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

ข้อ ๑๑๔ การจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้รายงานผู้อำนวยการทะเบียนกลางสั่งการเฉพาะกรณี

ตอนที่ ๓
การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร

ข้อ ๑๑๕ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร นำเอกสารราชการมาแสดงไม่ว่าเอกสารดังกล่าวจะจัดทำก่อนหรือหลังการจัดทำทะเบียนราษฎร ให้ผู้ยื่นคำร้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่าเอกสารดังกล่าวเชื่อถือได้ ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรให้

(๒) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร ไม่มีเอกสารราชการมาแสดง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสอบสวนพยานหลักฐานแล้วรวบรวมหลักฐานเสนอนายอำเภอพร้อมด้วยความเห็น เมื่อนายอำเภอพิจารณาเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเชื่อถือได้ ให้นายอำเภอสั่งนายทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรให้

(๓) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการเกี่ยวกับสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎร ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

ในกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจากสัญชาติอื่นหรือจากไม่มีสัญชาติเป็นสัญชาติไทย เนื่องจากเพราะลงรายการผิดพลาดหรือกรณีอื่น ๆ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสอบสวนพยานหลักฐานแล้วรวบรวมหลักฐานเสนอนายอำเภอพร้อมด้วยความเห็น เมื่อนายอำเภอพิจารณาเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเชื่อถือได้ ให้นายอำเภอสั่งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรให้

ในกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจากสัญชาติไทยหรือจากไม่มีสัญชาติหรือจากสัญชาติอื่นเป็นสัญชาติอื่น เนื่องจากเพราะลงรายการผิดพลาดหรือกรณีอื่น ๆ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสอบสวนพยานหลักฐาน และเมื่อพิจารณาเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเชื่อถือได้ ก็ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรให้

ข้อ ๑๑๖ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้านกลาง สูติบัตรหรือมรณบัตร ให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนบ้านกลาง แล้วแต่กรณี

หากปรากฏว่าสูติบัตรหรือมรณบัตรที่ขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นออกโดยสำนักทะเบียนอื่น ให้นายทะเบียนแจ้งให้สำนักทะเบียนดังกล่าวทราบเพื่อจะได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตรงกันต่อไป

ข้อ ๑๑๗ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนคนตายให้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่จัดทำทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนคนตาย แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๑๘ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ซึ่งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้ลงรายการไว้ผิดพลาด ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นผู้ลงรายการผิดพลาดสามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ยกเว้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการตามข้อ ๗๖

ข้อ ๑๑๙ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนบ้านกลางให้จัดทำรายงานการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามระเบียบที่กำหนดในข้อ ๑๓๒ (๔)

ข้อ ๑๒๐ เมื่อมีผู้มายื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการต่างๆ ในทะเบียนบ้าน ขอคัดสำเนาทะเบียนบ้าน ขอแจ้งการย้ายที่อยู่ หรือกรณีอื่นใดก็ตาม หากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจพบว่ามีบุคคลในทะเบียนบ้านที่มีอายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้แก้ไขรายการคำนำหน้านามในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน จากเด็กชายหรือเด็กหญิง เป็นนายหรือนางสาว แล้วแต่กรณีได้ โดยไม่ต้องรายงานไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๑๒๑ รายการต่าง ๆ ที่นายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากนายทะเบียนลงรายการในแบบพิมพ์เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรไว้แล้ว หากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ จะเป็นเพราะเขียนผิดหรือผิดพลาดเพราะเหตุอื่นใดก็ตาม จะลบ ขูด หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เลือนหายไปไม่ได้ แต่ให้ใช้วิธีขีดฆ่าคำหรือข้อความเดิมแล้วเขียนคำหรือข้อความที่ถูกต้องแทนด้วยหมึกสีแดง พร้อมทั้งลงชื่อนายทะเบียนและวันเดือนปีกำกับไว้

ข้อ ๑๒๒ กรณีที่สำนักทะเบียนกลางได้ตรวจพบว่ารายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนผิดพลาดและได้แจ้งให้สำนักทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลง เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขแล้วไม่ต้องจัดทำรายงานไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๑๒๓ กรณีที่สำนักทะเบียนตรวจพบหรือได้รับแจ้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ารายการในทะเบียนบ้านไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ตรงกับหลักฐานข้อเท็จจริงตามกฎหมาย ให้นายทะเบียนแก้ไขให้ถูกต้องแล้วรายงานตามข้อ ๑๓๒ (๔)

ตอนที่ ๔
การขอตรวจ คัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนราษฎร

ข้อ ๑๒๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอตรวจ หรือให้นายทะเบียนคัดและรับรองสำเนารายการเอกสารทะเบียนราษฎรได้ที่สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ที่เก็บรายการทะเบียนราษฎรไว้หรือที่สำนักทะเบียนกลางในวันเวลาราชการ

ข้อ ๑๒๕ ผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบนี้หมายถึง

(๑) เจ้าบ้าน

(๒) ผู้มีชื่อและรายการปรากฏในเอกสารที่จะขอตรวจ หรือคัดและรับรองสำเนา

(๓) บุคคลหรือนิติบุคคลใดที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเอกสารทะเบียนราษฎรไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๑๒๖ บุคคลหรือนิติบุคคลตามข้อ ๑๒๕ (๓) ให้นายทะเบียนเรียกตรวจสอบหลักฐานจากผู้ร้องและพิจารณาความเป็นผู้มีส่วนได้เสียแล้วจึงดำเนินการให้ต่อไป

หากผู้ร้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยทางอ้อม ให้สอบสวนบันทึกปากคำเพื่อยืนยันความเป็นผู้มีส่วนได้เสียไว้เป็นหลักฐานด้วยเพื่อให้เกิดความรับผิดทางอาญาถ้าเป็นผู้ไม่มีส่วนได้เสีย

ข้อ ๑๒๗ การดำเนินการตามข้อ ๑๒๔ ให้ดำเนินการได้เฉพาะรายการที่ปรากฏในเอกสารจากต้นฉบับหรือหลักฐานของสำนักทะเบียนเท่านั้น เว้นแต่ที่สำนักทะเบียนกลางให้เป็นไปตามหลักฐานที่ได้จัดเก็บไว้ด้วยระบบไมโครฟิล์มหรือจากหลักฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรที่จัดสร้างไว้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

ตอนที่ ๕
การส่งและการรายงาน

ข้อ ๑๒๘ การส่งเอกสารการทะเบียนราษฎรที่กำหนดให้ส่ง ให้สำนักทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนท้องถิ่น รวบรวมส่งให้สำนักทะเบียนจังหวัด และให้สำนักทะเบียนจังหวัด รวบรวมส่งให้สำนักทะเบียนกลางต่อไป เว้นแต่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเขตในกรุงเทพมหานครให้จัดส่งโดยตรงไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๑๒๙ ระยะเวลาการจัดส่ง

(๑) สำนักทะเบียนจังหวัด ให้รวบรวมจัดส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางทุก ๑ เดือน โดยให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นจัดส่งให้สำนักทะเบียนจังหวัดก่อนถึงกำหนดส่งสำนักทะเบียนกลาง ๓ วัน

(๒) สำนักทะเบียนท้องถิ่นเขตในกรุงเทพมหานครให้จัดส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางทุกวันศุกร์ เว้นแต่ถ้าตรงกับวันหยุดราชการให้เลื่อนถัดไปเป็นวันแรกของวันเปิดทำการ

ข้อ ๑๓๐ ช่วงระยะเวลาในการกำหนดส่งของสำนักทะเบียนจังหวัดที่ต้องจัดส่งให้ถึงสำนักทะเบียนกลาง ให้ถือปฏิบัติตามรหัสของสำนักทะเบียนดังนี้

(๑) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๑ ให้ส่งถึงในวันที่ ๑ ของเดือน
(๒) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๒ ให้ส่งถึงในวันที่ ๒ ของเดือน
(๓) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๓ ให้ส่งถึงในวันที่ ๓ ของเดือน
(๔) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๔ ให้ส่งถึงในวันที่ ๔ ของเดือน
(๕) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๕ ให้ส่งถึงในวันที่ ๕ ของเดือน
(๖) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๖ ให้ส่งถึงในวันที่ ๖ ของเดือน
(๗) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๗ ให้ส่งถึงในวันที่ ๗ ของเดือน
(๘) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๘ ให้ส่งถึงในวันที่ ๘ ของเดือน
(๙) จังหวัดที่มีรหัสขึ้นต้นด้วยเลข ๙ ให้ส่งถึงในวันที่ ๙ ของเดือน

ในกรณีที่วันกำหนดส่งเป็นวันหยุดราชการ ให้เลื่อนถัดไปเป็นวันแรกของวันเปิดทำการ

ข้อ ๑๓๑ วิธีการจัดส่ง ให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้

(๑) บรรจุแบบพิมพ์และแบบรายงานที่จะต้องส่งในซองเอกสารตามรูปแบบที่กำหนด โดยให้แยกแบบพิมพ์และแบบรายงานเป็นแต่ละประเภท

(๒) นับจำนวนเอกสารในแต่ละซองและลงรายการหน้าซองบรรจุเอกสารให้ถูกต้องครบถ้วน

(๓) รวบรวมซองเอกสารทั้งหมดส่งสำนักทะเบียนจังหวัด

(๔) สำนักทะเบียนจังหวัดตรวจสอบจำนวนซองเอกสาร บัญชีนำส่งและหนังสือนำส่งของสำนักทะเบียนและลงชื่อรับไว้ในหนังสือนำส่งทั้งสองตอนแล้วมอบตอนที่ ๑ คืนให้สำนักทะเบียน ส่วนตอนที่ ๒ เก็บไว้เป็นหลักฐานของสำนักทะเบียนจังหวัด

สำหรับสำนักทะเบียนท้องถิ่นเขตกรุงเทพมหานครให้ดำเนินการตาม (๑) - (๒) แล้วรวบรวมจัดส่งสำนักทะเบียนกลางต่อไป

ข้อ ๑๓๒ แบบพิมพ์และแบบรายงานการทะเบียนราษฎรที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นต้องส่งเมื่อได้ดำเนินการในแต่ละกรณีไปแล้ว มีดังนี้

(๑) แบบพิมพ์สูติบัตร ตอนที่ ๒ ทุกประเภท

(๒) แบบพิมพ์มรณบัตร ตอนที่ ๒ ทุกประเภท

(๓) แบบพิมพ์ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ กรณีรับแจ้งการย้ายเข้า แบบพิมพ์ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ กรณีรับแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทาง แบบพิมพ์ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๓ กรณีรับแจ้งการย้ายออก

(๔) แบบรายงานการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการต่างๆ ในทะเบียนบ้าน ตามแบบ ท.ร. ๙๗ ก. ตอนที่ ๑

(๕) แบบรายงานการเพิ่มชื่อบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ตามแบบ ท.ร. ๙๘ ก. ตอนที่ ๑

(๖) แบบรายงานการเพิ่มชื่อบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ตามแบบ ท.ร. ๙๘ ข. ตอนที่ ๑

(๗) แบบรายงานการเพิ่มชื่อบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ตามแบบ ท.ร. ๙๘ ค. ตอนที่ ๑

(๘) แบบรายงานให้เลขรหัสประจำบ้าน ตามแบบ ท.ร. ๙๙ ก.

(๙) แบบรายงานการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการที่อยู่เกี่ยวกับบ้านตามแบบ ท.ร. ๙๙/๑

ข้อ ๑๓๓ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรที่สำนักทะเบียนกลางจะจัดส่งคืนสำนักทะเบียนจังหวัดเพื่อมอบให้สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นเขตในกรุงเทพมหานครเมื่อได้ดำเนินการเสร็จสิ้น มีดังนี้

(๑) แบบพิมพ์สูติบัตร ตอนที่ ๒ ทุกประเภท

(๒) แบบพิมพ์มรณบัตร ตอนที่ ๒ ทุกประเภท

(๓) แบบพิมพ์ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ทั้ง ๓ ตอน แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๕
แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎร

ตอนที่ ๑
แบบพิมพ์

ข้อ ๑๓๔ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรให้ใช้แบบพิมพ์ต่าง ๆ ท้ายระเบียบนี้ ดังนี้

(๑) ท.ร. ๑ เป็นสูติบัตร ใช้สำหรับคนที่มีสัญชาติไทยและแจ้งการเกิดภายในกำหนด

(๒) ท.ร. ๑/๑	เป็นหนังสือรับรองการเกิด ใช้สำหรับโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีผู้รักษาพยาบาลโดยอาชีพ
(๓) ท.ร. ๑ ตอนหน้า	เป็นใบรับแจ้งการเกิด
(๔) ท.ร. ๒	เป็นสูติบัตร ใช้สำหรับคนที่มีสัญชาติไทยและแจ้งการเกิดเกินกำหนด
(๕) ท.ร. ๓	เป็นสูติบัตร ใช้สำหรับคนที่ไม่มีสัญชาติไทย
(๖) ท.ร. ๔	เป็นมรณบัตร ใช้สำหรับคนที่มีสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
(๗) ท.ร. ๔/๑	เป็นหนังสือรับรองการตาย ใช้สำหรับโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มี ผู้รักษาพยาบาลโดยอาชีพ
(๘) ท.ร. ๔ ตอนหน้า	เป็นใบรับแจ้งการตาย
(๙) ท.ร. ๕	เป็นมรณบัตร ใช้สำหรับคนที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราวหรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
(๑๐) ท.ร. ๖	เป็นใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ใช้สำหรับคนที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)
(๑๑) ท.ร. ๖ ตอนหน้า	เป็นใบรับแจ้งการย้ายที่อยู่
(๑๒) ท.ร. ๗	เป็นใบแจ้งการย้ายที่อยู่ใช้สำหรับคนที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓)
(๑๓) ท.ร. ๘	เป็นบันทึกการเปรียบเทียบคดีความผิดเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
(๑๔) ท.ร. ๘/๑	เป็นแบบรายงานผลคดีเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (แบบรายงานของอำเภอ/ท้องถิ่น)
(๑๕) ท.ร. ๘/๒	เป็นแบบรายงานผลคดีเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (แบบรายงานของจังหวัด)
(๑๖) ท.ร. ๙	เป็นใบรับแจ้งเกี่ยวกับบ้าน
(๑๗) ท.ร. ๑๓	เป็นทะเบียนบ้าน ใช้สำหรับคนที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราวหรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
(๑๘) ท.ร. ๑๔	เป็นทะเบียนบ้าน ใช้สำหรับคนที่มีสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
(๑๙) ท.ร. ๑๔/๑	เป็นแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรจากฐานข้อมูลการทะเบียนของสำนักทะเบียนกลาง
(๒๐) ท.ร. ๓๑	เป็นคำร้องทั่วไป
(๒๑) ท.ร. ๙๗ ก.	เป็นคำร้องใช้สำหรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการต่างๆ หรือจำหน่ายเกี่ยวกับบุคคลและบ้านในทะเบียนบ้าน
(๒๒) ท.ร. ๙๘ ก.	เป็นแบบการให้เลขประจำตัวประชาชน ใช้สำหรับบุคคลสัญชาติไทยที่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

(๒๓) ท.ร. ๙๘ ข. เป็นแบบการให้เลขประจำตัวประชาชน ใช้สำหรับบุคคลต่างด้าว ที่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓)

(๒๔) ท.ร. ๙๘ ค. เป็นแบบการให้เลขประจำตัวประชาชน ใช้สำหรับบุคคลต่างด้าว ที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยหรือได้รับสัญชาติไทย

(๒๕) ท.ร. ๙๙ ก. เป็นแบบการให้เลขรหัสประจำบ้าน ใช้สำหรับบ้านที่ปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือไม่เคยให้เลขรหัสมาก่อน

(๒๖) ท.ร. ๙๙/๑ เป็นแบบรายงาน ใช้สำหรับกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมรายการที่อยู่เกี่ยวกับบ้านเป็นจำนวนมากกว่า ๑ หลัง ในคราวเดียวกัน

ข้อ ๑๓๕ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรทั้งที่ใช้หรือยังไม่ได้ใช้ปฏิบัติ เกิดการชำรุดเสียหายจนไม่อาจใช้ปฏิบัติได้ ให้นายทะเบียนยกเลิกใช้แบบพิมพ์ดังกล่าวโดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้ทำเครื่องหมายกากบาทและระบุคำว่า “ยกเลิก” พร้อมสาเหตุการยกเลิกด้วยหมึกสีแดงไว้

(๒) จัดเก็บไว้ในแฟ้มต่างหาก

สำหรับแบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรที่เป็นแบบในการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน เมื่อสำนักทะเบียนยกเลิกแล้ว ให้รายงานให้สำนักทะเบียนกลางทราบ โดยระบุชนิดของแบบพิมพ์และเลขประจำตัวประชาชนในแบบพิมพ์ดังกล่าว พร้อมสำเนาการรายงานให้สำนักทะเบียนจังหวัดทราบด้วย

แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรทุกประเภท เมื่อสำนักทะเบียนได้ใช้หรือออกให้ผู้แจ้งผิดประเภท ให้ยกเลิกและออกใหม่ให้ถูกต้องตามชนิดแบบพิมพ์ และดำเนินการเช่นเดียวกับ (๑) - (๒)

ข้อ ๑๓๖ หลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรก่อนพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คงใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงหรือแสดงเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

ตอนที่ ๒
การจัดเก็บแบบพิมพ์

ข้อ ๑๓๗ วิธีเก็บทะเบียนบ้าน ให้ปฏิบัติดังนี้

สำนักทะเบียนท้องถิ่น

(๑) ให้แยกเก็บเป็นรายตำบลหรือแขวง

(๒) แต่ละตำบลหรือแขวง แยกออกเป็นถนน ตรอก ซอย และจัดลำดับ ถนน ตรอก ซอย ตามลำดับอักษรตัวหน้าของชื่อถนน ตรอก ซอยนั้น ๆ ในกรณีชื่อถนน ตรอก ซอย เหมือนกัน แต่มีหมายเลขกำกับ ให้เรียงตามหมายเลขที่กำกับ

(๓) ภายในส่วนของถนน ตรอก ซอย ให้เรียงตามลำดับบ้านเลขที่

(๔) การแยกระหว่างตำบลหรือแขวง ถนน ตรอก ซอย ให้ใช้แผ่นวัสดุแข็งขนาดเดียวกับทะเบียนบ้านแต่มีหัวสูงประมาณครึ่งนิ้ว และเขียนชื่อถนน ตรอก ซอย ไว้ในส่วนที่สูงกว่านั้น

(๕) ให้มีแผ่นวัสดุแข็งขนาดเดียวกับทะเบียนบ้านแต่มีหัวสูงกว่าประมาณครึ่งนิ้ว ยาวหนึ่งในห้าส่วนของความยาวของแผ่นคั่นไว้ระหว่างบ้านเลขที่ทุก ๆ ๑๐๐ เลขหมาย เช่น ๑ - ๑๐๐, ๑๐๑ - ๒๐๐, ๒๐๑ - ๓๐๐ เป็นต้น

สำนักทะเบียนอำเภอ

(๑) ให้แยกเก็บเป็นรายตำบล หมู่บ้าน

(๒) ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ให้เรียงลำดับบ้านเลขที่ ถ้าในหมู่บ้านให้บ้านเลขที่เป็นถนน ตรอก ซอย ให้แยกภายในหมู่บ้านนั้นออกเป็น ถนน ตรอก ซอย ตามลำดับอักษรตัวหน้าของชื่อถนน ตรอก ซอยนั้นๆ

(๓) การแยกระหว่างตำบล หมู่บ้าน ถนน ตรอก ซอย และกลุ่มบ้านเลขที่ ให้ถือปฏิบัติอย่างเดียวกับสำนักทะเบียนท้องถิ่น โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓๘ ทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) และทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ให้จัดเก็บรวมกัน โดยพิจารณาจากรายการที่อยู่ของบ้าน

ข้อ ๑๓๙ เมื่อนำทะเบียนบ้านออกไปจากที่เพื่อการใดก็ตาม จะต้องเก็บเข้าที่เดิมทันที เมื่อเสร็จสิ้น จะนำไปเก็บหรือวางไว้ที่อื่นไม่ได้

ข้อ ๑๔๐ การเก็บสูติบัตร ตอนที่ ๒ ให้เก็บดังนี้

(๑) แยกประเภทสูติบัตรเป็น ท.ร. ๑ หรือ ท.ร. ๒ หรือ ท.ร. ๓ แล้วแต่กรณี

(๒) สูติบัตรของแต่ละประเภทให้จัดเก็บในแฟ้ม

(๓) ในแฟ้มหนึ่ง ๆ ให้บรรจุสูติบัตรเป็นเล่ม ๆ จนเต็มขนาดบรรจุของแฟ้มโดยให้บรรจุสูติบัตรตามลำดับเลขประจำตัวประชาชนที่ปรากฏอยู่บนมุมบนขวามือของสูติบัตรแต่ละใบ

(๔) แฟ้มที่จัดเก็บสูติบัตรจนเต็มแล้ว ให้ระบุข้อความที่สันแฟ้มว่า “แฟ้มที่... ของปี... เลขประจำตัวเลขที่... ถึงเลขประจำตัวเลขที่... ”แล้วจัดเก็บเรียงไว้ให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเพื่อสะดวกแก่การค้นหา

ข้อ ๑๔๑ การเก็บมรณบัตร ตอนที่ ๒ ให้เก็บดังนี้

(๑) แยกประเภทมรณบัตรเป็น ท.ร. ๔ หรือ ท.ร. ๕ แล้วแต่กรณี

(๒) มรณบัตรของแต่ละประเภทให้จัดในแฟ้ม

(๓) ในแฟ้มหนึ่งๆ ให้บรรจุมรณบัตรรวมกันทุกตำบล โดยให้บรรจุเรียงตามลำดับวันเดือนปีที่ออกมรณบัตร

(๔) แฟ้มที่จัดเก็บมรณบัตรจนเต็มแล้ว ให้ระบุข้อความที่สันแฟ้มว่า “แฟ้มที่... ออกให้ตั้งแต่วันที่... เดือน... ปี... ถึงวันที่... เดือน... ปี... ”แล้วจัดเก็บเรียงไว้ให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเพื่อสะดวกแก่การค้นหา

ข้อ ๑๔๒ การเก็บใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้แยกประเภทใบแจ้งการย้ายที่อยู่เป็นประเภทและให้แยกจัดเก็บเป็นแต่ละตอน ดังนี้

(๑) ให้จัดเก็บในแฟ้มโดยบรรจุเรียงตามลำดับวันเดือนปีที่ย้ายเข้าในกรณีรับแจ้งการย้ายเข้าหรือตามลำดับวันเดือนปีที่ย้ายออกในกรณีรับแจ้งการย้ายออก

(๒) แฟ้มที่จัดเก็บจนเต็มแล้ว ให้ระบุข้อความที่สันแฟ้มว่า “แฟ้มที่... ย้ายเข้าตั้งแต่วันที่... เดือน... ปี... ถึงวันที่... เดือน... ปี... ”หรือ “แฟ้มที่... ย้ายออกตั้งแต่วันที่... เดือน... ปี... ถึงวันที่... เดือน... ปี... ”แล้วแต่กรณี แล้วจัดเก็บเรียงไว้ให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเพื่อสะดวกแก่การค้นหา

(๓) ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ ซึ่งได้ตอบรับการรับแจ้งการย้ายเข้าให้ดำเนินการจัดเก็บเช่นเดียวกับ (๑) - (๒)

ข้อ ๑๔๓ ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ซึ่งเป็นการแจ้งการย้ายเข้าหรือแจ้งการย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลางหรือการแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางหรือใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้แยกเก็บต่างหากจากการย้ายที่อยู่ตามข้อ ๑๔๒

ข้อ ๑๔๔ การจัดเก็บแบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรอื่น ให้จัดเก็บให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและสะดวกต่อการค้นหา

ส่วนที่ ๖
สำนักทะเบียนและนายทะเบียน

ตอนที่ ๑
สำนักทะเบียนสาขา สำนักทะเบียนเฉพาะกิจ

ข้อ ๑๔๕ ท้องที่ใดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้จัดตั้งให้เป็นสำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจแล้ว ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบนี้กำหนดในส่วนนั้นๆ

ข้อ ๑๔๖ สำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจให้กำหนดรหัสประจำสำนักทะเบียนตามที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ ๑๔๗ ให้สำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจจัดส่งเอกสารและแบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรที่ต้องรายงานให้สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่สำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจอยู่ในเขตความรับผิดชอบตามกำหนดเวลา เพื่อจะได้รวบรวมรายงานไปยังสำนักทะเบียนกลางตามระเบียบที่กำหนดไว้ต่อไป

ข้อ ๑๔๘ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรทุกประเภทให้สำนักทะเบียนสาขาหรือสำนักทะเบียนเฉพาะกิจเบิกจากสำนักทะเบียนจังหวัดแห่งท้องที่

ตอนที่ ๒
นายทะเบียนสาขา นายทะเบียนเฉพาะกิจ

ข้อ ๑๔๙ นายทะเบียนสาขาและนายทะเบียนเฉพาะกิจ ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

.

ข้อ ๑๕๐ การระบุตำแหน่งให้ระบุว่า “นายทะเบียนสาขา (ระบุชื่อสาขา) อำเภอ (เทศบาลหรือเขต)... ”หรือ “นายทะเบียนเฉพาะกิจ (ระบุชื่อที่ดำเนินการ) อำเภอ (เทศบาลหรือเขต)... ”แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๗
การจัดทำและควบคุมทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนกลาง

ตอนที่ ๑
บททั่วไป

ข้อ ๑๕๑ ให้สำนักทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ตามเอกสารการรายงานของสำนักทะเบียนที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ ๑๕๒ วิธีการจัดทำและควบคุมทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ให้เป็นไปตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

(๑) เลขประจำตัวประชาชน มี ๑๓ หลัก แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน

ส่วนที่ ๑ มี ๑ หลัก หมายถึง ประเภทบุคคลซึ่งมี ๘ ประเภท

ส่วนที่ ๒ มี ๔ หลัก หมายถึง สำนักทะเบียนที่ออกเลขประจำตัวให้กับประชาชน

ส่วนที่ ๓ และส่วนที่ ๔ รวมกันมี ๗ หลัก หมายถึง ลำดับที่ของบุคคลในแต่ละประเภทของแต่ละสำนักทะเบียน

ส่วนที่ ๕ มี ๑ หลัก หมายถึงเลขตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวประชาชนทั้งหมด

(๒) ประเภทของบุคคลที่อยู่ในระบบทะเบียนราษฎร แบ่งออกเป็น ๘ ประเภท

ประเภทที่ ๑ ได้แก่ คนที่เกิดและมีสัญชาติไทย ได้แจ้งการเกิดภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

ประเภทที่ ๒ ได้แก่ คนที่เกิดและมีสัญชาติไทย ได้แจ้งการเกิดเกินกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

ประเภทที่ ๓ ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวซึ่งมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านก่อนวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗

ประเภทที่ ๔ ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและได้มีการย้ายเข้าในทะเบียนบ้านขณะยังไม่มีเลขประจำตัวประชาชน (ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗)

ประเภทที่ ๕ ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวที่ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน

ประเภทที่ ๖ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายในลักษณะชั่วคราวและคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเภทที่ ๗ ได้แก่ บุตรของบุคคลประเภทที่ ๖ ซึ่งเกิดในประเทศไทย

ประเภทที่ ๘ ได้แก่ บุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยหรือบุคคลที่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย

ตอนที่ ๒
ทะเบียนบ้าน

ข้อ ๑๕๓ การจัดทำทะเบียนบ้าน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการที่อยู่ของบ้าน ของสำนักทะเบียนกลาง ให้จัดทำจากแบบรายงานการแก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือจำหน่ายเกี่ยวกับบ้าน หรือทะเบียนบ้าน ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่ตกหล่น

ข้อ ๑๕๔ ให้สำนักทะเบียนกลางจัดพิมพ์ทะเบียนบ้านด้วยระบบคอมพิวเตอร์ แจกจ่ายให้สำนักทะเบียนตามแผนที่กำหนดจนครบทุกสำนักทะเบียน

ตอนที่ ๓
ทะเบียนคนเกิด

ข้อ ๑๕๕ ให้สำนักทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนคนเกิดจากสูติบัตร ตอนที่ ๒

ข้อ ๑๕๖ สูติบัตร ตอนที่ ๒ ที่นำมาจัดทำทะเบียนคนเกิด ให้ดำเนินการถ่ายภาพไว้ด้วยระบบไมโครฟิล์มหรือระบบภาพถ่ายคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงตรวจสอบและคัดรับรองสำเนา

ข้อ ๑๕๗ สูติบัตร ตอนที่ ๒ เมื่อได้จัดทำทะเบียนคนเกิดแล้ว ให้ส่งคืนสำนักทะเบียนที่ออกสูติบัตรเพื่อจัดเก็บตามระเบียบต่อไป

ตอนที่ ๔
ทะเบียนคนตาย

ข้อ ๑๕๘ ให้สำนักทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนคนตายจากมรณบัตร ตอนที่ ๒

ข้อ ๑๕๙ มรณบัตร ตอนที่ ๒ ที่นำมาจัดทำทะเบียนคนตาย ให้ดำเนินการถ่ายภาพไว้ด้วยระบบไมโครฟิล์มหรือระบบภาพถ่ายคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงตรวจสอบและคัดรับรองสำเนา

ข้อ ๑๖๐ มรณบัตร ตอนที่ ๒ เมื่อได้จัดทำทะเบียนคนตายแล้ว ให้ส่งคืนสำนักทะเบียนที่ออกมรณบัตรเพื่อจัดเก็บตามระเบียบต่อไป

ตอนที่ ๕
การย้ายที่อยู่

ข้อ ๑๖๑ เมื่อมีการแจ้งการย้ายออกหรือแจ้งการย้ายเข้าในทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียน แล้วให้สำนักทะเบียนกลางปรับปรุงทะเบียนบ้านให้ตรงกันกับของสำนักทะเบียนตามหลักฐานใบแจ้งการย้ายที่อยู่

ข้อ ๑๖๒ ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้ดำเนินการถ่ายภาพไว้ด้วยระบบไมโครฟิล์มหรือระบบภาพถ่ายคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง ตรวจสอบและคัดรับรองสำเนา

ข้อ ๑๖๓ ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ เมื่อได้ดำเนินการแล้วให้ส่งคืนสำนักทะเบียนที่ออกใบแจ้งการย้ายที่อยู่ เพื่อจัดเก็บตามระเบียบต่อไป

ตอนที่ ๖
การเพิ่มชื่อและการจำหน่ายชื่อ

ข้อ ๑๖๔ ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการเพิ่มชื่อหรือจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านของสำนักทะเบียนกลางตามแบบรายงานการเพิ่มชื่อหรือจำหน่ายชื่อที่สำนักทะเบียนจัดส่งมา แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๖๕ แบบรายงานการเพิ่มชื่อหรือจำหน่ายชื่อเมื่อดำเนินการแล้ว ให้สำนักทะเบียนกลางทำลายตามระยะเวลาและวิธีการที่กำหนด

ตอนที่ ๗
การปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร

ข้อ ๑๖๖ ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการปรับปรุงรายการในฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเป็นปัจจุบันตามหลักฐานที่สำนักทะเบียนจัดส่งมา หรือตามหลักฐานรายการทะเบียนที่พิมพ์จากคอมพิวเตอร์และได้มีการตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว

ข้อ ๑๖๗ หลักฐานการปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเมื่อดำเนินการแล้วให้สำนักทะเบียนกลางทำลายตามระยะเวลาและวิธีการที่กำหนด

ตอนที่ ๘
การส่งและการรายงาน

ข้อ ๑๖๘ แบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรและแบบรายงานที่สำนักทะเบียนกลางส่งคืนให้สำนักทะเบียนตรวจสอบความถูกต้อง แล้วยืนยันหรือแก้ไขให้ถูกต้องพร้อมทั้งส่งคืนให้สำนักทะเบียนกลางภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสาร

ข้อ ๑๖๙ การยืนยันหรือแก้ไขความถูกต้องในแบบพิมพ์การทะเบียนราษฎรและแบบรายงานตามข้อ ๑๖๘ ให้สำนักทะเบียนดำเนินการตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ ๑๗๐ กรณีที่สำนักทะเบียนกลางตรวจสอบและพบความผิดพลาดของรายการบุคคลและรายการบ้านที่สำนักทะเบียนจัดส่งรายงาน ให้แจ้งสำนักทะเบียนดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

ส่วนที่ ๘
การเปรียบเทียบคดีความผิดเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร

ข้อ ๑๗๑ “ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ” ในเขตสำนักทะเบียนอำเภอ หมายถึง นายทะเบียนอำเภอในเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่น หมายถึง นายทะเบียนท้องถิ่น

ข้อ ๑๗๒ เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้มีผู้มีอำนาจเปรียบเทียบทำการเปรียบเทียบโดยมิชักช้า

ข้อ ๑๗๓ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบบันทึกคำให้การของผู้กล่าวหาและผู้ต้องหาโดยย่อ

ถ้าผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบก็ให้ทำการเปรียบเทียบได้ แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้แจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

คำให้การของผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา และบันทึกการเปรียบเทียบ ให้บันทึกลงในสมุดบันทึกการเปรียบเทียบคดีความผิดเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร ตามแนบท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๗๔ ในการเปรียบเทียบ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดเงินค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะต้องพึงชำระโดยคำนึงถึงลักษณะความหนักเบาและพฤติการณ์แห่งความผิดตลอดจนฐานะความเป็นอยู่ของผู้ต้องหา

ข้อ ๑๗๕ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับแล้ว ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้ต้องหารับไป

ข้อ ๑๗๖ การรายงานผลคดีเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร ให้สำนักทะเบียนรายงานไปยังสำนักทะเบียนกลาง ตามแบบท้ายระเบียบนี้ทุกเดือนในสัปดาห์แรกของเดือนถัดไป

ข้อ ๑๗๗ การรับเงิน เก็บรักษาเงิน ส่งและถอนเงินค่าเปรียบเทียบ สำหรับกรณีนายทะเบียนท้องถิ่นเป็นผู้ทำการเปรียบเทียบ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการฝากเงิน การเบิกจ่ายเงิน การรักษาเงิน และการตรวจเงินของเทศบาล สำหรับกรณีนายทะเบียนอำเภอเป็นผู้ทำการเปรียบเทียบ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบการรับจ่าย การเก็บรักษาและการนำส่งเงินในหน้าที่ของอำเภอและกิ่งอำเภอของกระทรวงการคลัง

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ชูวงศ์ ฉายะบุตร

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๘๐ ง/หน้า ๑/๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง
ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๑) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้อำนวยการทะเบียนกลางออกระเบียบแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔๓ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๔๓ กรณีเจ้าบ้านหรือผู้ได้รับมอบหมายยื่นคำร้องขอรับสำเนาทะเบียนบ้านใหม่เนื่องจากสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเดิมสูญหาย หรือถูกทำลาย ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) รับแจ้งเอกสารเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรสูญหายหรือถูกทำลาย ตามแบบ ท.ร. ๑๕

(๒) จัดทำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านขึ้นใหม่และให้ลงรายการในช่องบันทึกในสำเนาทะเบียนบ้านที่จัดทำขึ้นใหม่ว่า “แทนฉบับเดิมที่สูญหาย” หรือ “แทนฉบับเดิมที่ถูกทำลาย”

(๓) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กรณีเจ้าบ้านหรือผู้ได้รับมอบหมายยื่นคำร้องขอรับสำเนาทะเบียนบ้านใหม่ เนื่องจากสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเดิมชำรุดจนใช้การไม่ได้ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่ชำรุด คืนจากผู้ยื่นคำร้อง

(๒) จัดทำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านขึ้นใหม่และให้ลงรายการในช่องบันทึกในสำเนาทะเบียนบ้านที่จัดทำขึ้นใหม่ว่า “แทนฉบับเดิมที่ชำรุด”

(๓) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ข้อ ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๕๘ ทวิ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

“ข้อ ๕๘ ทวิ การรับแจ้งการเกิดเกินกำหนดตามข้อ ๕๗ และข้อ ๕๘ ของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๗ ปีขึ้นไป ให้นายทะเบียนเรียกรูปถ่ายของบุคคลที่ขอแจ้งการเกิดจากผู้แจ้ง จำนวน ๑ รูป และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ขอแจ้งการเกิด ผู้แจ้ง และพยานบุคคลที่ให้การรับรอง รวมทั้งให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในแบบ ท.ร. ๒๕ ต่อหน้านายทะเบียน แล้วเสนอนายอำเภอท้องที่พร้อมหลักฐานอื่นเพื่อพิจารณา

เมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการรับแจ้งการเกิดแล้ว ให้ส่งแบบ ท.ร. ๒๕ รายงานไปยังสำนักทะเบียนกลางภายใน ๕ วัน เพื่อจัดเก็บข้อมูลตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด และเมื่อสำนักทะเบียนได้รับแบบ ท.ร. ๒๕ ดังกล่าวกลับคืนแล้ว ให้ดำเนินการจัดเก็บไว้ในที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบหรือค้นหาได้โดยง่าย”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๙๑ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๙๑ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งว่า ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ซึ่งออกให้แก่ผู้แจ้งได้สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญตอนใดตอนหนึ่งหรือทั้งหมดก่อนที่จะนำไปแจ้งย้ายเข้าให้นายทะเบียนออกใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้ใหม่ โดยดำเนินการดังนี้

(๑) กรณีสูญหายหรือถูกทำลาย ให้นายทะเบียนรับแจ้งเอกสารเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรสูญหาย หรือถูกทำลาย ตามแบบ ท.ร. ๑๕ และให้ตรวจสอบใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๒ ว่าได้มีการตอบรับการแจ้งย้ายเข้าหรือไม่ หรือจะตรวจสอบจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรในระบบคอมพิวเตอร์ก็ได้

(๒) กรณีชำรุดในสาระสำคัญ ให้เรียกใบแจ้งการย้ายที่อยู่คืนจากผู้แจ้งแล้วแยกเก็บไว้ต่างหาก

(๓) การลงรายการในใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ให้คัดลอกหรือพิมพ์ข้อความตามรายการที่ปรากฏในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ตอนที่ ๓ ของฉบับที่สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดฯ เว้นแต่รายการ “เลขที่ ที่และวันเดือนปีที่ออกใบแทน” ให้ระบุตามความเป็นจริง และให้หมายเหตุด้วยตัวหนังสือสีแดงไว้ด้านบนขวาของใบแจ้งการย้ายที่อยู่ว่า “ใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่” ส่วนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ตอนที่ ๓ ของฉบับที่สูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุด ฯ ให้นายทะเบียนดำเนินการยกเลิกตามข้อ ๑๓๕

(๔) กรณีสำนักทะเบียนตรวจสอบแล้วไม่พบตอนที่ ๒ หรือตอนที่ ๓ ของใบแจ้งการย้ายที่อยู่ที่สูญหาย หรือถูกทำลาย ให้นายทะเบียนออกใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่โดยคัดลอกรายการจากทะเบียนบ้านฉบับที่ปรากฏรายการย้าย เว้นแต่รายการ “เลขที่ ที่และวันเดือนปีที่ออกใบแทน” ให้ระบุตามความเป็นจริง สำหรับรายการใดที่ไม่ทราบก็ให้เว้นไว้ และให้หมายเหตุเช่นเดียวกับ (๓) ว่า “ใบแทนใบแจ้งการย้ายที่อยู่ออกตามหลักฐานทะเบียนบ้าน””

ข้อ ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๐๕ ทวิ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

“ข้อ ๑๐๕ ทวิ การขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามข้อ ๙๓ ถึงข้อ ๑๐๕ ของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๗ ปีขึ้นไป ให้นายทะเบียนเรียกรูปถ่ายของบุคคลที่ขอเพิ่มชื่อจากผู้แจ้ง จำนวน ๑ รูป และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ขอเพิ่มชื่อ ผู้แจ้ง และพยานบุคคลที่ให้การรับรอง รวมทั้งให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในแบบ ท.ร. ๒๕ ต่อหน้านายทะเบียน แล้วเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติการเพิ่มชื่อแล้วแต่กรณีพร้อมหลักฐานอื่นเพื่อพิจารณา

เมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านแล้ว ให้ส่งแบบ ท.ร. ๒๕รายงานไปยังสำนักทะเบียนกลางภายใน ๕ วัน เพื่อจัดเก็บข้อมูลตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด และเมื่อสำนักทะเบียนได้รับแบบ ท.ร. ๒๕ ดังกล่าวกลับคืนแล้ว ให้ดำเนินการจัดเก็บไว้ในที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบหรือค้นหาได้โดยง่าย”

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒๔ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนตรวจ คัด หรือคัดและรับรองสำเนารายการเอกสารทะเบียนราษฎร ได้ที่สำนักทะเบียนที่เก็บรักษาเอกสารทะเบียนราษฎรซึ่งเป็นต้นฉบับ สำนักทะเบียนกลาง สำนักทะเบียนจังหวัด สำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร หรือสำนักทะเบียนที่จัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ แห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ในวันและเวลาราชการ”

ข้อ ๘ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒๗ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒๗ การตรวจ คัด หรือคัดและรับรองสำเนารายการเอกสารทะเบียนราษฎรตามข้อ ๑๒๔ให้ดำเนินการได้เฉพาะรายการจากเอกสารทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนตายตามที่ปรากฏในเอกสารจากต้นฉบับหรือหลักฐานเอกสารของสำนักทะเบียนเท่านั้น เว้นแต่การดำเนินการที่สำนักทะเบียนกลาง สำนักทะเบียนจังหวัด สำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร และสำนักทะเบียนที่จัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ให้ตรวจ คัด หรือคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย จากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ หรือคัดจากหลักฐานที่สำนักทะเบียนจัดเก็บไว้ด้วยระบบไมโครฟิล์มหรือระบบอื่น การรับรองสำเนารายการเอกสารทะเบียนราษฎรที่คัดจากต้นฉบับหรือหลักฐานเอกสารของสำนักทะเบียน ให้ประทับหรือเขียนข้อความว่า “สำเนาถูกต้อง” ส่วนการรับรองสำเนารายการเอกสารทะเบียนราษฎรที่คัดจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ให้ประทับหรือเขียนข้อความว่า“รับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร” และให้นายทะเบียนที่คัดเอกสารนั้นเป็นผู้รับรองโดยให้ลงลายมือชื่อและวงเล็บชื่อ พร้อมลงวันเดือนปีที่คัดสำเนาไว้ในเอกสารดังกล่าวด้วย”

ข้อ ๙ ให้ยกเลิกแบบพิมพ์หนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๔/๑) ตามข้อ ๑๓๔ (๗) และแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรจากฐานข้อมูลการทะเบียนของสำนักทะเบียนกลาง (ท.ร. ๑๔/๑) ตามข้อ ๑๓๔ (๑๙) ตามแบบท้ายระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้แบบพิมพ์หนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๔/๑) และแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรจากฐานข้อมูลการทะเบียนของสำนักทะเบียนกลาง (ท.ร. ๑๔/๑) ตามแบบท้ายระเบียบนี้แทน

ข้อ ๑๐ ให้เพิ่มแบบพิมพ์ตามท้ายระเบียบนี้เป็นแบบพิมพ์การทะเบียนราษฎร ตามข้อ ๑๓๔แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนี้

“(๓ ทวิ) ท.ร. ๑/ก เป็นแบบรับรองรายการทะเบียนคนเกิดที่คัดรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร (๘ ทวิ) ท.ร. ๔/ก เป็นแบบรับรองรายการทะเบียนคนตายที่คัดรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร (๑๙ ทวิ) ท.ร. ๑๕ เป็นบันทึกการรับแจ้งเอกสารเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร สูญหายหรือถูกทำลาย (๑๙ ตรี) ท.ร. ๒๕ เป็นแบบการขอมีรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรสำหรับกรณีการแจ้งเกิดเกินกำหนดและการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔
อภัย จันทนจุลกะ
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๘๐ ง/หน้า ๕๓/๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง
ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่กระทรวงมหาดไทยได้ยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดให้คนต่างด้าวปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้ออกกฎกระทรวงกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรและกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม พ.ศ. ๒๕๕๑ ขึ้นใช้บังคับแทน ทำให้ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับกฎกระทรวงที่ได้ปรับปรุงใหม่ สมควรปรับปรุงระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎกระทรวงดังกล่าว อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘/๒ และมาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และ มาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ผู้อำนวยการทะเบียนกลางออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” หมายถึง

(๑) คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว แล้วแต่กรณี และบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๒) คนต่างด้าวซึ่งได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

“บัตร” หมายความว่า บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

“ผู้ถือบัตร” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบัตร

ข้อ ๕ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่ห้าปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ และมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔ หรือ ท.ร. ๑๓) หรือทะเบียนประวัติที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นจัดทำขึ้นตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ต้องมีบัตรตามระเบียบนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีอายุครบห้าปีบริบูรณ์ หรือวันที่นายทะเบียนเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔ หรือ ท.ร. ๑๓)

ผู้ถือบัตรที่บัตรเดิมหมดอายุ บัตรหายหรือถูกทำลาย หรือบัตรชำรุด ต้องมีบัตรใหม่ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่บัตรหมดอายุ บัตรหายหรือถูกทำลาย หรือบัตรชำรุด แล้วแต่กรณี

ผู้ถือบัตรที่แก้ไขรายการชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุล หรือวันเดือนปีเกิดในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔ หรือ ท.ร. ๑๓) ต้องเปลี่ยนบัตรภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้แก้ไขรายการดังกล่าวในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๖ การขอมีบัตร ขอมีบัตรใหม่ และขอเปลี่ยนบัตรตามข้อ ๕ ให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนที่มีระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในท้องที่อำเภอหรือท้องถิ่นที่ผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

ผู้อำนวยการทะเบียนกลางอาจกำหนดให้สำนักทะเบียนอื่นนอกเหนือจากสำนักทะเบียนตามวรรคหนึ่งจัดทำบัตรให้กับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยก็ได้

ข้อ ๗ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รับคำขอมีบัตรของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) เรียกและตรวจสอบหลักฐานของผู้ขอมีบัตร ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔ หรือ ท.ร. ๑๓) หรือสำเนาทะเบียนประวัติ เช่น ท.ร. ๓๘/๑ หรือ ท.ร. ๓๘ ข เป็นต้น บัตรเดิม (กรณีบัตรหมดอายุบัตรชำรุด และขอเปลี่ยนบัตร) และเอกสารราชการอื่น (ถ้ามี) เช่น ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หนังสืออนุญาตให้เดินทางออกนอกเขตพื้นที่ เป็นต้น

(๒) ตรวจสอบรายการบุคคลจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร รวมถึงภาพใบหน้าจากรายการประวัติการจัดทำบัตรเดิมในระบบคอมพิวเตอร์

(๓) กรณีมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับรายการบุคคลของผู้ขอมีบัตรให้สอบสวนเจ้าบ้านหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ

(๔) เมื่อปรากฏว่าผู้ขอมีบัตรเป็นบุคคลเดียวกับผู้มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือและถ่ายรูปผู้ขอมีบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์

(๕) ตรวจสอบรายการบุคคลและภาพใบหน้าในคำขอมีบัตรที่พิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์เปรียบเทียบกับหลักฐานที่มีอยู่อีกครั้ง เมื่อเห็นว่ารายการถูกต้องให้ออกใบรับคำขอมีบัตรให้แก่ผู้ขอไว้เป็นหลักฐาน

(๖) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๗) เมื่อได้ดำเนินการออกบัตรเรียบร้อยแล้ว ให้มอบบัตรให้แก่ผู้ขอมีบัตรโดยเรียกใบรับคำขอมีบัตรคืน

ข้อ ๘ การพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขอมีบัตรให้พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวาและซ้าย ในกรณีที่ผู้ขอไม่มีนิ้วหัวแม่มือข้างหนึ่งให้พิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือเฉพาะข้างที่เหลืออยู่เพียงนิ้วเดียว ถ้าไม่มีนิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างให้พิมพ์ลายนิ้วมือนิ้วใดนิ้วหนึ่งข้างละหนึ่งนิ้วเริ่มตั้งแต่นิ้วชี้ และหากไม่มีนิ้วมือเหลืออยู่เลยให้ยกเว้นการพิมพ์ลายนิ้วมือ ทั้งนี้ ให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในคำขอมีบัตรด้วย

ข้อ ๙ บัตรให้มีอายุใช้ได้สิบปีนับแต่วันออกบัตร เว้นแต่บัตรที่ยังไม่หมดอายุในวันที่ผู้ถือบัตรมีอายุเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ให้ผู้ถือบัตรใช้บัตรนั้นต่อไปได้ตลอดชีวิต

กรณีผู้ถือบัตรพ้นจากสถานะการเป็นคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามระเบียบนี้ ให้บัตรนั้นหมดอายุในวันที่ผู้ถือบัตรพ้นจากสถานะดังกล่าว

ข้อ ๑๐ ผู้ถือบัตรผู้ใดพ้นจากสถานะการเป็นคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามระเบียบนี้ ให้หมดสิทธิใช้บัตรและต้องส่งบัตรคืนนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติภายในสิบวันนับแต่วันที่พ้นสถานะ

ข้อ ๑๑ แบบ ขนาด ลักษณะของบัตร สี วัสดุตัวบัตร และวัสดุป้องกันการปลอมแปลงบัตรให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ ๑๒ ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางเป็นผู้ออกบัตรตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๓ บัตรที่ได้จัดทำขึ้นตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ก่อนวันที่ระเบียบฉบับนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าบัตรจะหมดอายุ หรือมีบัตรใหม่ หรือเปลี่ยนบัตรตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๔ บรรดาประกาศสำนักทะเบียนกลางและหนังสือสั่งการแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่มีอยู่ก่อนวันที่ระเบียบฉบับนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑
วิชัย ศรีขวัญ
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๗๔ ง/หน้า ๒/๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง
ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎร
ให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๑) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้อำนวยการทะเบียนกลางวางระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ ไว้ดังนี้

ภาค ๑
บททั่วไป

ตอนที่ ๑
การบังคับใช้และนิยามศัพท์

ลักษณะ ๑ การบังคับและนิยามศัพท์

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก “ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๙”

ข้อ ๔ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเฉพาะในเขตท้องที่จังหวัดดังต่อไปนี้ คือ
๑) จังหวัดกาญจนบุรี ๒) กำแพงเพชร ๓) เชียงราย ๔) เชียงใหม่ ๕) ตาก ๖) น่าน ๗) ประจวบคีรีขันต์ ๘) พะเยา ๙) พิษณุโลก ๑๐) เพชรบุรี ๑๑) เพชรบูรณ์ ๑๒) แพร่ ๑๓) แม่ฮ่องสอน ๑๔) ราชบุรี ๑๕) เลย ๑๖) ลำปาง ๑๗) ลำพูน ๑๘) สุโขทัย ๑๙) สุพรรณบุรี ๒๐) อุทัยธานี และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง

ข้อ ๕ ระเบียบนี้ใช้บังคับกับบุคคลบนพื้นที่สูง ที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ข้อ ๖ ในระเบียบนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“ชาวไทยภูเขา” หมายความว่า กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และการดำเนินชีวิต ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วย ๙ ชาติพันธ์หลักคือ

(๑) กะเหรี่ยง หรือซึ่งอาจเรียกว่า ปกาเกอะญอ (สกอว์) โพล่ง (โปว์) ตองสู้ (ปะโอ) บะแก (บะเว)

(๒) ม้ง หรือซึ่งอาจเรียกว่า แม้ว

(๓) เมี่ยน หรือซึ่งอาจเรียกว่า เย้า, อิ้วเมี่ยน

(๔) อาข่า หรือซึ่งอาจเรียกว่า อีก้อ

(๕) ลาหู่ หรือซึ่งอาจเรียกว่า มูเซอ

(๖) ลีซู หรือซึ่งอาจเรียกว่า ลีซอ

(๗) ลัวะ หรือซึ่งอาจเรียกว่า ละเวือะ, ละว้า, ถิ่น, มัล, ปรัย

(๘) ขมุ

(๙) มลาบรี หรือซึ่งอาจเรียกว่า คนตองเหลือง

และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชาวไทยภูเขาซึ่งผู้อานวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติม

“พื้นที่สูง” หมายความว่า พื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่างๆ และชนกลุ่มน้อย หรือเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทากินที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ ๓๕ หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตรขึ้นไป ในจังหวัดต่างๆ ๒๐ จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี กาแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิษณุโลก เพชรบุรี เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เลย ลำปาง ลำพูน สุโขทัย สุพรรณบุรี อุทัยธานี และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง

“บุคคลบนพื้นที่สูง” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา คนไทย หรือกลุ่มชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งรัฐบาลไม่ได้มีนโยบายดูแลดำเนินการเป็นการเฉพาะ และให้หมายความรวมถึงบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพลงมาอาศัยอยู่บนพื้นราบด้วย

“สถานะบุคคล” หมายความว่า สถานภาพตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว

“อำเภอ” ให้หมายความรวมถึง กิ่งอำเภอ

“นายอำเภอ” ให้หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“วัน” หมายความว่า วันตามปีปฏิทินราชการ

“บิดา” หมายความว่า บิดาตามกฎหมายและบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดา

“ภริยา” ให้หมายความรวมถึง หญิงที่ได้ทำการสมรสตามประเพณีหรือตามข้อเท็จจริง กับชายด้วย แม้มิได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายก็ตาม

“สมรส” ให้หมายความรวมถึง การสมรสตามประเพณีซึ่งมิได้มีการจดทะเบียนด้วย

“นายทะเบียน” หมายความตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔

“สำนักทะเบียน” หมายความตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ (๔) และ (๕) หรือมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔

“องค์กรพัฒนาเอกชน” หมายความว่า องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีประวัติและผลงานการทำงานที่บันทึกไว้ชัดเจน ซึ่งทำงานในเขตชุมชนบนพื้นที่สูง

ข้อความอื่นๆ ให้นำนิยามศัพท์และข้อความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ข้อ ๗ ในการระบุชื่อชาติพันธุ์ของชาวไทยภูเขาลงในทะเบียนราษฎร ให้นายทะเบียนระบุชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตามชื่อหลักซึ่งได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ คือ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน อาข่า ลาหู่ ลีซู ลัวะ ขมุ มลาบรี

ข้อ ๘ การดำเนินการขอลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรตามกระบวนการที่ระบุไว้ในระเบียบไม่ตัดสิทธิผู้ยื่นคำร้องที่จะฟ้องคดีในทางปกครอง

ข้อ ๙ ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความ และวินิจฉัยปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ลักษณะ ๒ ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย และการย้ายที่อยู่

ข้อ ๑๐ เมื่อมีการเกิดหรือการตายของบุคคลบนพื้นที่สูง ให้นายทะเบียนปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทาทะเบียนราษฎร ตามแต่กรณี

ส่วนการย้ายที่อยู่ของบุคคลบนพื้นที่สูงที่ยังมิได้กำหนดสถานะตามระเบียบนี้ ให้เป็นไปตามนโยบายของทางราชการ

ภาค ๒
การลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน

ลักษณะ ๓ การยื่นคำร้องและการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๑๑ ชาวไทยภูเขาที่จะได้รับการลงรายการสัญชาติไทยโดยเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) จะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

สำหรับบุคคลบนพื้นที่สูงที่จะได้รับการลงรายการสัญชาติไทยโดยเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) จะต้องเป็นบุคคลที่ทางราชการได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้แล้วและจะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรระหว่างวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๖ จนถึงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

ความในวรรคสามให้สันนิษฐานจากเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่ออกโดยส่วนราชการ หรือพยานหลักฐานแวดล้อมกรณีโดยอาศัยการพิสูจน์ทางประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ หรือชาติพันธุ์วรรณนา เป็นต้น

ข้อ ๑๒ ผู้ยื่นคำร้อง อาจอ้างเอกสารดังต่อไปนี้เป็นพยานเพื่อใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงอันทำให้ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๑) เอกสารที่ได้จากการจัดทำทะเบียนประวัติต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น

๑.๑ เอกสารที่ได้รับจากการสำรวจ ตรวจสอบ และการจดทะเบียนราษฎรชาวเขา (แบบ ท.ร. ช.ข. ๑) เมื่อระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๓ หรือ

๑.๒ เอกสารที่ได้รับจากจัดทำทะเบียนราษฎรตามโครงการจัดทำเลขประจาตัวประชาชนที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๕ หรือ

๑.๓ เอกสารที่ได้รับจากการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขาตามโครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๗ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๘ - ๒๕๓๑ (ทะเบียนสำรวจบัญชีบุคคลในบ้าน) ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์และหน่วยงานในสังกัดให้การรับรอง หรือ

๑.๔ เอกสารที่ได้รับจากการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง ตามโครงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๓ ระหว่างพ.ศ.๒๕๓๓ - ๒๕๓๔ หรือ

๑.๕ เอกสารที่ได้รับจากการจัดทำทะเบียนบุคคลตามโครงการจัดทำทะเบียนประวัติชุมชนบนพื้นที่สูง ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือ

๑.๖ เอกสารที่ได้รับจากการจัดทำทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) สาหรับคนที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เป็นต้น

(๒) เอกสารต่างๆ ที่ทางราชการออกให้เพื่อรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย เช่น ใบรับแจ้งการเกิด, ใบรับรองการเกิด, สูติบัตร เป็นต้น

(๓) เอกสารอื่นๆ ที่มีรายละเอียดสามารถเป็นข้อมูลในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันทำให้ได้รับสัญชาติไทยได้

ข้อ ๑๓ บุคคลผู้ยื่นคำร้อง อาจอ้างบุคคลเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันทำให้ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติได้ เช่น

(๑) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรืออดีตผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ที่ดำรงตาแหน่งอยู่ในระหว่างที่บุคคลผู้ยื่นคำร้องมีข้อเท็จจริงให้ได้รับสัญชาติไทย

(๒) ผู้นำชุมชน ผู้นำเครือข่ายชุมชน หรือ อดีตคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือชุมชน ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระหว่างที่บุคคลผู้ยื่นคำร้องมีข้อเท็จจริงให้ได้รับสัญชาติไทย

(๓) เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่นั้นๆ ในระหว่างที่บุคคล ผู้ยื่นคำร้องเกิด

(๔) เจ้าหน้าที่ซึ่งทำการศึกษาวิจัยของสถาบันวิจัยชาวเขา หรือหน่วยงานที่มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์หรือชาติพันธุ์วรรณนา เป็นต้น โดยรับรองเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของบุคคลผู้ยื่นคาร้อง

(๕) การรับรองขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีประวัติ และผลงานการทางานที่บันทึกไว้ชัดเจน ซึ่งทำงานในเขตชุมชนบนพื้นที่สูง

ข้อ ๑๔ บุคคลผู้ยื่นคำร้อง อาจอ้างวัตถุใดๆ เป็นพยานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันทำให้ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติได้

ข้อ ๑๕ บุคคลตามข้อ ๑๑ ที่ประสงค์จะขอให้พิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) จะต้องยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบนี้ต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน

ให้ผู้ร้องแจ้งชื่อบุคคลในครอบครัวพร้อมรายการบุคคลต่างๆ ตามแบบในคำร้อง โดยจะต้องมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับแต่ละบุคคลประกอบเรื่องด้วย

ข้อ ๑๖ กรณีที่ชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงเป็นผู้เยาว์ ซึ่งบิดาและมารดาเสียชีวิตแล้วหรือไม่ทราบว่ามีชีวิตอยู่หรือไม่และไม่ทราบว่าอยู่ที่ใด ให้ผู้ปกครองหรือผู้อุปการะเลี้ยงดู ยื่นคำร้อง ขอลงรายการสัญชาติไทยและเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้านแทน โดยให้ปฏิบัติตามที่กาหนดไว้ในระเบียบนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๗ ชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งมีความประสงค์จะยื่นคาร้องขอลงรายการสัญชาติ ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน และเมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำร้องและเอกสารหลักฐานต่างๆ

(๒) ตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียนจังหวัด สำนักทะเบียนอื่น ที่อยู่ในโครงการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายระบบทะเบียนราษฎรด้วยคอมพิวเตอร์ หรือฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรว่าผู้ร้องและบุคคลที่มีชื่อตามคำร้อง มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านแห่งอื่นหรือไม่

(๓) รวบรวมหลักฐานทั้งหมด โดยรวบรวมรายชื่อเป็นรายครอบครัวลงในแบบพิมพ์บัญชีการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยตามที่กำหนดท้ายระเบียบนี้ พร้อมเสนอความเห็นเป็นหนังสือโดยสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อนายอำเภอแห่งท้องที่ ภายใน ๓๐ วันทำการ นับแต่วันที่รับเรื่อง

ในกรณีตรวจสอบพบความไม่ถูกต้องสมบูรณ์ของคำร้อง ให้นายทะเบียนแจ้งให้แก่ผู้ร้องทราบเป็นหนังสือภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

เมื่อผู้ยื่นคาร้องได้แก้ไขความไม่ถูกต้องสมบูรณ์ของคำร้องแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการต่อไปตามระเบียบ

ข้อ ๑๘ ในการพิจารณาคำร้องและพยานหลักฐานต่างๆ ให้นายทะเบียนปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) พยานเอกสารที่ยื่นมา ให้นายทะเบียนตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร รวมถึงแก้ไขเพิ่มเติมรายการที่เกิดขึ้น ในกรณีที่รายการในทะเบียนบุคคลตามเอกสารไม่ถูกต้องตรงกัน ให้ดำเนินการตรวจสอบโดยสอบถามพยานบุคคลตามข้อ ๑๓

(๒) ในการถามพยานบุคคลตาม (๑) ให้ดาเนินการดังนี้

๒.๑ ให้พยานบุคคลที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี สาบานหรือปฏิญาณตามความเชื่อของตนก่อนให้ถ้อยคำ

๒.๒ ให้นายทะเบียนสอบถามถึงข้อมูลให้ได้ความจริงที่ไม่ตรงกับเอกสาร เพื่อตรวจสอบความไม่ถูกต้องของเอกสาร โดยใช้แบบสอบสวน ปค. ๑๔

๒.๓ ให้นายทะเบียนตรวจสอบคำร้อง สรุปความเห็นเสนอนายอำเภอ เพื่อดำเนินการต่อไป

(๓) ในกรณีจำเป็น การสอบถามพยานบุคคลตาม (๒) ให้มีล่ามอยู่ด้วยในขณะทำการสอบสวนและให้นายทะเบียนจัดให้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรหรือบันทึกเทปเรื่องการให้ปากคำไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่นายทะเบียนมีคาสั่งไม่รับคำร้องโดยไม่แจ้งเหตุหรือแจ้งเหตุแต่เหตุแห่งการนั้นผู้ยื่นคำร้องสามารถพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนไปยังคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอได้ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือ

ข้อ ๒๐ ผู้ยื่นคำร้องอาจให้องค์กรพัฒนาเอกชนหรือคณะกรรมการชุมชนเข้าทำการช่วยเหลือดำเนินการ เขียน รวบรวมคำร้องและพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อยื่นต่อนายทะเบียนได้

ในการตรวจสอบคำร้อง นายทะเบียนอาจให้องค์กรพัฒนาเอกชนหรือคณะกรรมการชุมชนเข้าร่วมทำการตรวจสอบด้วยได้ โดยการอนุมัติจากนายอำเภอ

ข้อ ๒๑ เมื่อได้รับความเห็นของนายทะเบียน ให้นายอำเภอแห่งท้องที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติให้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) แก่ชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงที่ร้องขอ ทั้งนี้การดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันทำกำร ผลการพิจารณาเป็นประการใดให้แจ้งนายทะเบียนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

กรณีที่ตรวจสอบพบความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์ของคำร้องหรือเอกสารพยานหลักฐานต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขที่กำหนด ให้นายอำเภอแจ้งให้ผู้ร้องทราบเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือจัดส่งเอกสารเพิ่มเติมให้ครบถ้วน ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้แก่ผู้ร้องได้ ให้แจ้งนายทะเบียนทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้มีการวินิจฉัยสั่งการพร้อมเหตุผล

ข้อ ๒๒ เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งผลการพิจารณาแล้ว ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องทราบเป็นหนังสือภายใน ๕ วัน ในกรณีที่มีคาสั่งไม่อนุมัติให้แจ้งเหตุผลแห่งการนั้นไปยังผู้ยื่นคำร้องด้วย

ข้อ ๒๓ กรณีนายอำเภออนุมัติ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ได้รับอนุมัติ โดยกำหนดเลขประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลประเภท ๘ ตามแบบพิมพ์ ท.ร.๙๘ ค. โดยแบบ ท.ร.๙๘ ค. ให้สำนักทะเบียนขอเบิกจากสำนักทะเบียนกลางโดยตรงเท่านั้น

(๒) เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) พร้อมทั้งหมายเหตุในช่องย้ายเข้ามาจากว่า“ชาวเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูง (.....) ตามคาร้องเลขที่..... ลงวันที่.....และนายอำเภออนุมัติเมื่อวันที่..... ...” แล้วให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้ หากบุคคลดังกล่าวมีสูติบัตร ให้หมายเหตุการได้สัญชาติไทยไว้ด้านหลังสูติบัตรด้วย สาหรับผู้ที่ได้รับการลงรายการสัญชาติที่มีเลขประจำตัวประชาชนเดิม ให้ดำเนินการจำหน่าย โดยดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๐ วันทำการ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องอันเกิดจากตัวผู้ร้อง

(๓) รายงานหน่วยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ รายงานการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน โดยส่งแบบพิมพ์ ท.ร.๙๘ ค. ตอนที่ ๒ ให้สำนักทะเบียนกลางทราบภายใน ๑๐ วันทำการ สำหรับ ท.ร.๙๘ ค. ตอนที่ ๑ ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ และระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๓๘

๓.๒ สำเนาแบบพิมพ์บัญชีตามข้อ ๑๗.๓ ให้จังหวัด และสำนักทะเบียนกลางทราบภายใน ๑๐ วันทำการ

๓.๓ แจ้งหน่วยราชการที่มีทะเบียนประวัติของชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงทราบเพื่อหมายเหตุการได้สัญชาติไทยในทะเบียนประวัติ

ข้อ ๒๔ กรณีที่นายอำเภอไม่อนุมัติ ผู้ยื่นคำร้องอาจอุทธรณ์คาสั่งไปยังคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอได้ ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือจากสำนักทะเบียนอำเภอหรือท้องถิ่น ถ้าไม่อุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ถือว่าสิทธิการอุทธรณ์เป็นอันสิ้นสุด

ข้อ ๒๕ การอุทธรณ์คำสั่งในระดับอำเภอ ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบ ยื่นต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ได้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติ

เมื่อได้รับคำร้องอุทธรณ์แล้ว ให้นายทะเบียนตรวจคำร้องอุทธรณ์ และมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องอุทธรณ์ภายใน ๗ วัน

ถ้านายทะเบียนปฏิเสธไม่รับ ให้นายทะเบียนแสดงเหตุที่ไม่รับนั้นไว้ในคำสั่งทุกเรื่องไป และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ

ถ้านายทะเบียนมีคำสั่งรับ ให้นายทะเบียนส่งคำร้องอุทธรณ์นั้นไปยังคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ ภายใน ๑๐ วัน

ลักษณะ ๓ คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ

ข้อ ๒๖ เมื่อมีรับคำร้องอุทธรณ์ ให้นายทะเบียนเสนอต่อนายอำเภอเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ ภายใน ๕ วัน

คณะกรรมการอุทธรณ์อาเภอพิจารณาการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทย ภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูง ประกอบด้วย

(๑) ผู้เชี่ยวชาญที่มาจากฝ่ายผู้ยื่นคำร้อง จานวน ๑ คน เป็นกรรมการ

(๒) ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายรัฐที่นายอำเภอแต่งตั้ง จานวน ๑ คน เป็นกรรมการ

(๓) ปลัดอำเภอ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้กรรมการตามความในวรรคสองมีอำนาจร่วมกันในการเลือกบุคคลหนึ่งบุคคลใดในระหว่างกันให้เป็นประธานคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ

ข้อ ๒๗ เลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ มีหน้าที่เรียกประชุมคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง

ข้อ ๒๘ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ มีอำนาจวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์และปัญหาข้อโต้แย้งในระดับอำเภอของผู้ยื่นคำร้อง

ในการพิจารณาคำร้อง ถ้าคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอเห็นว่าพยานหลักฐานต่างๆ ที่ใช้ประกอบการพิจารณามีไม่เพียงพอ คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอมีอำนาจเรียกบุคคลมาให้การเพิ่มเติมหรือเรียกพยานหลักฐานต่างๆ จากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๙ เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอได้ทำการพิจารณาคำร้อง รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอมีคำวินิจฉัยชี้ขาดประการใดประการหนึ่งดังนี้

(๑) ถ้าคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ เห็นว่า คำร้องอุทธรณ์นั้นต้องห้ามตามระเบียบหรือกฎหมาย ก็ให้ยกคำร้องนั้นเสียโดยไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นอุทธรณ์

(๒) ถ้าคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ เห็นว่า คำสั่งในระดับอำเภอถูกต้องแล้วก็ให้มีคำวินิจฉัยยืนตามคำสั่งในระดับอำเภอ

(๓) ถ้าคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ เห็นว่า คำสั่งในระดับอำเภอไม่ถูกต้องก็ให้มีคำวินิจฉัยกลับคำสั่งในระดับอำเภอเสียและมีคำวินิจฉัยในคำร้องนั้นใหม่

(๔) ถ้าคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ เห็นว่า คำสั่งในระดับอำเภอถูกแต่บางส่วนและผิดบางส่วน ก็ให้แก้คำสั่งในระดับอำเภอไปตามนั้นโดยมีคำวินิจฉัยยืนบางส่วน กลับบางส่วนและมีคำวินิจฉัยใหม่แทนส่วนที่กลับนั้น

โดยให้มติของกรรมการอุทธรณ์อำเภอจำนวนสองในสามเสียงถือเป็นข้อยุติของกระบวนการการพิจารณาให้

คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอทำการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ให้ขยายระยะเวลาการพิจารณาวินิจฉัยออกไปได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน

ข้อ ๓๐ เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอมีคาวินิจฉัยเป็นประการใด ให้แจ้งคำวินิจฉัยพร้อมทั้งความเห็นดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังนายอำเภอ

ข้อ ๓๑ นายอำเภอมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือ เว้นแต่กรณีที่มีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ

เมื่อนายอำเภอได้รับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยนั้นแก่นายทะเบียนเพื่อดำเนินการต่อไปโดยให้นำบทบัญญัติในข้อ ๒๒ และ ๒๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๒ นายอำเภอหรือผู้ยื่นคำร้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำวินิจฉัยเช่นว่านั้นไปยังคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด

การอุทธรณ์ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบ ยื่นต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ได้ยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติ ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือจากสำนักทะเบียน ถ้าไม่อุทธรณ์ในกำหนดระยะเวลา ถือว่าสิทธิการอุทธรณ์เป็นอันสิ้นสุด

ลักษณะ ๓ คณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ

ข้อ ๓๓ ให้มีคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด พิจารณาการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูง โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ประกอบด้วย

(๑) ปลัดจังหวัด เป็นประธาน

(๒) นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นกรรมการจำนวน ๒ คน

(๓) จ่าจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๔) ผู้ช่วยจ่าจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ปลัดจังหวัดมีอำนาจเสนอแต่งตั้งนักวิชาการ หรือข้าราชการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากสาขาวิชากฎหมาย ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ชาติพันธุ์วรรณนา เป็นกรรมการในคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัดตามวรรคต้น

ข้อ ๓๔ เมื่อได้รับคำร้องอุทธรณ์แล้ว ให้นายทะเบียนส่งคำร้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด ภายใน ๕ วัน

ข้อ ๓๕ เลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด มีหน้าที่เรียกประชุมคณะกรรมการอุทธรณ์ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

ข้อ ๓๖ อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๔ ว่าด้วยคณะกรรมการอุทธรณ์ มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

ข้อ ๓๗ เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัดมีคำชี้ขาดอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งคำชี้ขาด เป็นหนังสือไปยังนายอำเภอ และได้นำบทบัญญัติในข้อ ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำชี้ขาดของคณะกรรมการอุทธรณ์จังหวัด กรณีถ้าเป็นข้อเท็จจริงถือว่าเป็นที่สุดของกระบวนการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านของชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงตามระเบียบนี้ แต่ถ้าเป็นข้อกฎหมายผู้ร้องสามารถยื่นอุทธรณ์มายังคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางได้ตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบนี้ ภายใน ๑ เดือนนับแต่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากสานักทะเบียน ถ้าไม่อุทธรณ์ภายในกาหนดระยะเวลาถือว่าสิทธิการอุทธรณ์เป็นอันสิ้นสุด

ลักษณะ ๖ คณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลาง

ข้อ ๓๘ ให้มีคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางพิจารณาการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูง โดยผู้อำนวยการทะเบียนกลางแต่งตั้งประกอบด้วย

(๑) รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง (ผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน) เป็นประธาน

(๒) ผู้ช่วยผู้อำนวยการทะเบียนกลาง (ผู้อำนวยการส่วนการทะเบียนราษฎร) เป็นกรรมการ

(๓) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นกรรมการ จำนวน ๓ คน

(๔) หัวหน้าฝ่ายทะเบียนชนกลุ่มน้อย ส่วนการทะเบียนราษฎร เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๕) หัวหน้างานกฎหมายและระเบียบชนกลุ่มน้อย ส่วนการทะเบียนราษฎรเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้รองผู้อำนวยการทะเบียนกลางมีอำนาจเสนอผู้อำนวยการทะเบียนกลางแต่งตั้งนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากสาขาวิชากฎหมาย ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ชาติพันธุ์วรรณนา ให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางตามวรรคต้น

ข้อ ๓๙ เมื่อได้รับคำร้องอุทธรณ์แล้ว ให้นายทะเบียนส่งคำร้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางภายใน ๕ วัน

ข้อ ๔๐ เลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลาง มีหน้าที่เรียกประชุมคณะกรรมการอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องอุทธรณ์

ข้อ ๔๑ อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลาง ให้นาบทบัญญัติในลักษณะ ๔ ว่าด้วยคณะกรรมการอุทธรณ์อำเภอ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๔๒ เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางมีคำชี้ขาดอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งคำชี้ขาด เป็นหนังสือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งนายอำเภอ และให้นำบทบัญญัติในข้อ ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำชี้ขาดของคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางถือว่าเป็นที่สุดของกระบวนการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านของชาวไทยภูเขาตามระเบียบนี้

ลักษณะ ๗ การเพิกถอนทะเบียนรายการสัญชาติ

ข้อ ๔๓ กรณีผู้ที่ได้รับการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบหรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จหรือมีการรับรองโดยผิดจากความเป็นจริง ให้นายทะเบียนยื่นเรื่องต่อนายอำเภอ เพื่อให้นายอำเภอวินิจฉัยปัญหาและดำเนินการเพิกถอนการลงรายการสัญชาติไทยโดยจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากการเพิกถอนตามความในวรรคแรกแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการลงรายการสถานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นในทะเบียนราษฎรตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

เมื่อดำเนินการเพิกถอนรายการสัญชาติไทยของบุคคลใดแล้ว ให้รายงานต่อสำนักทะเบียนกลางพร้อมทั้งสำเนาให้ส่วนการทะเบียนราษฎรทราบด้วย

ข้อ ๔๔ เมื่อบุคคลบนพื้นที่สูงเสียสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิกถอนรายการสัญชาติไทยของบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียน และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามในข้อ ๔๓ มาดำเนินการต่อไปโดยอนุโลม

ภาค ๓

การพิจารณาลงรายการสถานะของบุคคล
ซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

ข้อ ๔๕ การพิจารณาว่าบุคคลบนพื้นที่สูงผู้ใดเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ให้นายทะเบียนพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องลงรายการสัญชาติไทยโดยจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๔๖ เมื่อปรากฏว่าบุคคลบนพื้นที่สูงผู้ใดเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลนั้นลงในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เมื่อได้รับคำร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านจากบุคคลดังกล่าว โดยให้ปฏิบัติตามวิธีและขั้นตอนซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่บุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้รับการเพิ่มชื่อลงในทะเบียนบ้านโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบหรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จหรือมีการรับรองโดยผิดจากความเป็นจริง ให้นายทะเบียนยื่นเรื่องต่อนายอำเภอ เพื่อให้นายอำเภอวินิจฉัยปัญหาและดำเนินการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากการเพิกถอนตามความในวรรคแรกแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการลงรายการสถานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นในทะเบียนราษฎรตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องและให้นำความในวรรคสองและวรรคสามในข้อ ๔๓ มาดำเนินการต่อไปโดยอนุโลม

ข้อ ๔๖ เมื่อปรากฏว่าบุคคลบนพื้นที่สูงผู้ใดเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลนั้นลงในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เมื่อได้รับคำร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านจากบุคคลดังกล่าว โดยให้ปฏิบัติตามวิธีและขั้นตอนซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่บุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งอ้างตนว่าเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ได้รับการเพิ่มชื่อลงในทะเบียนบ้านโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบหรือแจ้งข้อความ อันเป็นเท็จหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จหรือมีการรับรองโดยผิดจากความเป็นจริง ให้นายทะเบียนยื่นเรื่องต่อนายอำเภอเพื่อให้นายอำเภอวินิจฉัยปัญหาและดำเนินการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากการเพิกถอนตามความในวรรคแรกแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการลงรายการสถานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นในทะเบียนราษฎรตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องและให้นำความในวรรคสองและวรรคสามในข้อ ๔๓ มาดำเนินการต่อไปโดยอนุโลม

ข้อ ๔๘ เมื่อบุคคลบนพื้นที่สูงถูกเพิกถอนการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้นายทะเบียนดำเนินการตาม ข้อ ๔๔ โดยอนุโลม

ภาค ๔
การพิจารณาลงรายการสถานะของบุคคล ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

ข้อ ๔๙ การพิจารณาว่าบุคคลบนพื้นที่สูงผู้ใด เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้นายทะเบียนพิจารณาตาม กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๕๐ การเพิ่มชื่อบุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวลงในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) และการเพิกถอนทะเบียน ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๔๖ และ ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๑ เมื่อบุคคลบนพื้นที่สูงถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้นายทะเบียนดำเนินการตาม ข้อ ๔๔ โดยอนุโลม

ภาค ๕
การพิจารณาลงรายการสถานะของบุคคลที่ได้รับการผ่อนผัน ให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

ข้อ ๕๒ การพิจารณาว่าบุคคลบนพื้นที่สูงผู้ใด เป็นผู้ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีซึ่งอาศัยอานาจตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวนั้น ให้นายทะเบียนพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๕๓ บุคคลบนพื้นที่สูงที่ได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อและรายการบุคคลนั้นลงในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านจากบุคคลดังกล่าว โดยให้ปฏิบัติตามวิธีและขั้นตอนซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๕๔ การเพิกถอนทะเบียนของบุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งอ้างว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๔๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๕ เมื่อมติคณะรัฐมนตรีซึ่งผ่อนผันให้บุคคลบนพื้นที่สูงนั้นๆ ให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้สิ้นสุด ให้นายทะเบียนดำเนินการเพิกถอนสถานะบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียนและให้นำความในวรรคสองและวรรคสามในข้อ ๔๓ มาดำเนินการต่อไปโดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๖ การบังคับการตามระเบียบฉบับนี้ไม่มีผลให้ความสมบูรณ์ในการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตาม “ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๙” เสียไป

ข้อ ๕๖ คำร้องขอลงรายการสัญชาติทั้งหลายที่ได้ยื่นไว้แล้วและอยู่ในระหว่างการพิจารณาไม่ว่าในระดับอำเภอหรือจังหวัดก่อนวันใช้ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.๒๕๔๓ ฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตามระเบียบใหม่ เว้นแต่คำร้องที่อยู่ในระดับจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอานาจอนุมัติการลงรายการสัญชาติของคำร้องนั้น แต่ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องต้องการอุทธรณ์คำอนุมัติดังกล่าว ให้นำคำร้องอุทธรณ์นั้นเสนอต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ส่วนกลางโดยตรง

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

(นายปริญญา นาคฉัตรีย์)

ผู้อานวยการทะเบียนกลาง

พระราชบัญญัติ
การเนรเทศ
พ.ศ. ๒๔๙๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎหมายเนรเทศ ร.ศ. ๑๓๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนต่างด้าว” หมายความว่า ผู้ที่มิได้มีสัญชาติไทย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เมื่อปรากฏว่ามีความจำเป็นเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งให้เนรเทศคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักรมีกำหนดเวลาตามที่จะเห็นสมควร อนึ่ง เมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป รัฐมนตรีจะเพิกถอนคำสั่งเนรเทศเสียก็ได้

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่เคยได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

มาตรา ๖[๒] เมื่อได้ออกคำสั่งให้เนรเทศผู้ใดแล้ว ให้รัฐมนตรีหรือเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายสั่งให้จับกุมและควบคุมผู้นั้นไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งจนกว่าจะได้จัดการให้เป็นไปตามคำสั่งเนรเทศ

ในขณะที่ดำเนินการขอรับคำสั่งรัฐมนตรีเพื่อเนรเทศผู้ใด พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะจับกุมและควบคุมผู้นั้นไว้ก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการจับกุมและควบคุมมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในระหว่างที่ผู้ถูกสั่งเนรเทศถูกควบคุมเพื่อรอการเนรเทศเนื่องจากยังไม่สามารถส่งตัวผู้ถูกสั่งเนรเทศออกไปนอกราชอาณาจักรได้ หากผู้ถูกสั่งเนรเทศนั้นร้องขอ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งผ่อนผันให้ส่งไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใด แทนการควบคุมเพื่อรอการเนรเทศตามที่เห็นสมควรได้ ทั้งนี้ โดยให้ผู้ถูกสั่งเนรเทศนั้นมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกัน หรือทำทัณฑ์บนไว้ และให้บุคคลดังกล่าวมารายงานตน ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้รายงานตนต้องไม่ห่างกันเกินหกเดือนต่อครั้ง

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ส่งตัวผู้ถูกสั่งเนรเทศออกไปนอกราชอาณาจักรก่อนครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันแจ้งคำสั่งเนรเทศให้ผู้ซึ่งถูกสั่งเนรเทศนั้นทราบ

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ตามความในมาตรา ๘ ให้รอการเนรเทศไว้จนกว่านายกรัฐมนตรีจะได้มีคำสั่ง

มาตรา ๘ ผู้ถูกสั่งเนรเทศมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรี ขอให้เพิกถอนคำสั่งเนรเทศหรือขอมิให้ส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้ แต่ต้องยื่นอุทธรณ์ภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งเนรเทศ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งเนรเทศ สั่งผ่อนผันโดยประการอื่นใด หรือสั่งให้ส่งไปประกอบอาชีพณ ที่แห่งใด แทนการเนรเทศตามที่เห็นสมควรได้ ทั้งนี้โดยจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ก็ได้

มาตรา ๙ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับสัญชาติของผู้ที่จะต้องถูกพิจารณาเนรเทศ ผู้ที่จะต้องถูกพิจารณาเนรเทศนั้นจะต้องเป็นผู้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่า ตนเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือเคยได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

มาตรา ๙ ทวิ[๓] ผู้ใดหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกควบคุมตามมาตรา ๖ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ได้กระทำโดยแหกที่ควบคุม โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙ ตรี[๔] ผู้ใดกระทำด้วยประการใดให้ผู้ที่ถูกควบคุมตามมาตรา ๖ หลุดพ้นจากการควบคุมไป มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๙ จัตวา[๕] ผู้ใดให้พำนัก ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใดให้ผู้ที่หลบหนีจากการควบคุมตามมาตรา ๖ เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดให้ผู้ที่หลบหนีจากการควบคุมตามมาตรา ๖ เข้าพำนัก ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นกระทำความผิดตามวรรคแรก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้โดยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๙ เบญจ[๖] ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ถูกควบคุมตามมาตรา ๖ กระทำด้วยประการใดให้ผู้ที่ถูกควบคุมนั้นหลุดพ้นจากการควบคุมไป มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก เป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสอง จัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการควบคุมคืนมาภายในสามเดือน ให้งดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

มาตรา ๑๐ ผู้ใดถูกเนรเทศออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วกลับเข้ามาในราชอาณาจักรก่อนครบกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งเนรเทศ หรือก่อนรัฐมนตรีได้มีคำสั่งเพิกถอนการเนรเทศ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี แล้วให้ส่งตัวเนรเทศออกไปนอกราชอาณาจักรตามคำสั่งเดิม

มาตรา ๑๐ ทวิ[๗] ผู้ใดได้รับการผ่อนผันตามคำสั่งของรัฐมนตรีที่ให้ส่งไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการควบคุมเพื่อรอการเนรเทศตามมาตรา ๖ วรรคสาม แล้วไม่ไป หรือไม่อยู่ประกอบอาชีพ ณ ที่นั้นตามคำสั่ง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี แล้วให้ส่งตัวควบคุมเพื่อรอการเนรเทศตามคำสั่งเดิม

มาตรา ๑๑ ผู้ใดได้รับการผ่อนผันตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีที่ให้ส่งไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศตามมาตรา ๘ แล้ว ไม่ไปหรือไม่อยู่ประกอบอาชีพ ณ ที่นั้นตามคำสั่ง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐมนตรีจะสั่งเนรเทศด้วยก็ได้

มาตรา ๑๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยกฎหมายเนรเทศ ร.ศ. ๑๓๑ เป็นกฎหมายเก่าล้าสมัย สมควรจะได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมือง

พระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๗[๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากผู้ที่หลบหนีไปจากการควบคุม หรือผู้ทำให้ผู้นั้นหลุดพ้นจากการควบคุม หรือให้พำนักซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือเมื่อผู้นั้นหลบหนีไปจากการควบคุมตามพระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙ ยังมิได้มีบทบัญญัติให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวและประมวลกฎหมายอาญาก็มิได้บัญญัติเป็นความผิดไว้ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา จึงสมควรที่จะบัญญัติให้การกระทำเช่นว่านั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ

พระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑[๙]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยพระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙ และพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีเหตุขัดข้องในทางปฏิบัติบางประการ เนื่องจากจำนวนผู้ถูกสั่งเนรเทศมีเพิ่มมากขึ้นและบางกรณีไม่สามารถจะส่งตัวผู้ถูกสั่งเนรเทศออกไปนอกราชอาณาจักรได้ สมควรให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งผ่อนผันให้ส่งผู้ถูกสั่งเนรเทศในระหว่างที่ถูกคุมขังเพื่อรอการเนรเทศไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใด แทนการควบคุมเพื่อรอการเนรเทศตามที่เห็นสมควรได้ และปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔/ตอนที่ ๑๑/หน้า ๒๙๕/๒๙ มกราคม ๒๕๐๐

[๒] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑

[๓] มาตรา ๙ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๗

[๔] มาตรา ๙ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๗

[๕] มาตรา ๙ จัตวา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑

[๖] มาตรา ๙ เบญจ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๗

[๗] มาตรา ๑๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการเนรเทศ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑

[๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๑/ตอนที่ ๗๖/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๔ สิงหาคม ๒๕๐๗

[๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๕/ตอนที่ ๘๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๙/๑๗ สิงหาคม ๒๕๒๑

พระราชบัญญัติ
การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม
พ.ศ. ๒๕๔๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐
เป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมัสยิดอิสลามและกฎหมายว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐”

มาตรา ๒ [๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๙๐

(๒) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘

(๓) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“มัสยิด” หมายความว่า สถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนกิจโดยจะต้องมีละหมาดวันศุกร์เป็นปกติ และเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม

“สัปปุรุษประจำมัสยิด” หมายความว่า มุสลิมที่คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีมติรับเข้าเป็นสัปปุรุษประจำมัสยิด และมีชื่ออยู่ในทะเบียนสัปปุรุษประจำมัสยิด แต่ผู้นั้นจะเป็นสัปปุรุษเกินกว่าหนึ่งมัสยิดในเวลาเดียวกันไม่ได้

“อิหม่าม” หมายความว่า ผู้นำศาสนาอิสลามประจำมัสยิด

“คอเต็บ” หมายความว่า ผู้แสดงธรรมประจำมัสยิด

“บิหลั่น” หมายความว่า ผู้ประกาศเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจตามเวลา

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม* รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีคนหนึ่ง เพื่อเป็นผู้นำกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย

ให้นายกรัฐมนตรีนำชื่อผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นจุฬาราชมนตรี

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาจุฬาราชมนตรีตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๗ จุฬาราชมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นมุสลิมผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี

(๔) เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามโดยเคร่งครัด

(๕) เป็นผู้มีความสัมพันธ์อันดีกับทุกศาสนา

(๖) เป็นผู้มีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๘) ไม่เป็นผู้เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๙) ไม่เป็นผู้ทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๑๐) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๘ จุฬาราชมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นต่อทางราชการเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม

(๒) แต่งตั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๓) ออกประกาศแจ้งผลการดูดวงจันทร์ตามมาตรา ๓๕ (๑๑) เพื่อกำหนดวันสำคัญทางศาสนา

(๔) ออกประกาศเกี่ยวกับข้อวินิจฉัยตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

มาตรา ๙ จุฬาราชมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พ้นจากตำแหน่งเพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

มาตรา ๑๐ จุฬาราชมนตรี กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด และกรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ทั้งนี้ตามระเบียบว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๑ เมื่อเห็นสมควร กระทรวงศึกษาธิการอาจจัดตั้ง “อิสลามวิทยาลัย”ขึ้น เพื่อให้การศึกษาและอบรมทางวิชาการศาสนา วิชาการทั่วไป และวิชาชีพได้

หมวด ๒
การจัดตั้งและการเลิกมัสยิด

มาตรา ๑๒ การสร้าง การจัดตั้ง การย้าย การรวม การเลิก และการจดทะเบียนมัสยิดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดตั้ง การรวม และการเลิกมัสยิด ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ ให้มัสยิดที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเป็นผู้แทนของมัสยิดในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๑๔ มัสยิดที่เป็นนิติบุคคลอาจเลิกได้โดยการจดทะเบียนเลิกมัสยิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บรรดาทรัพย์สินของมัสยิดที่เลิกตามวรรคหนึ่ง ให้โอนไปยังมัสยิดที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่ใกล้ที่สุด ถ้าไม่อาจทำได้ให้โอนไปยังมัสยิดที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่ในลำดับถัดไป เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยมีผู้อุทิศให้และผู้อุทิศให้ได้แสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕ มัสยิดที่ได้จดทะเบียนแล้วให้ดำเนินการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดตามหมวด ๕ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันจดทะเบียน

หมวด ๓
คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย” ประกอบด้วยจุฬาราชมนตรีเป็นประธานกรรมการและกรรมการ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และจากกรรมการอื่นซึ่งคัดเลือกโดยจุฬาราชมนตรีมีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ถ้ามีเศษให้ปัดทิ้ง

การคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และการคัดเลือกกรรมการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยกันเองเป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการ และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น

มาตรา ๑๗ กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ ยกเว้น (๒) และ (๑๐)

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม*ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้คำปรึกษาหรือข้อแนะนำเกี่ยวกับศาสนาอิสลามแก่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมาย

(๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินและการจัดหาผลประโยชน์ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและมัสยิด

(๕) ออกระเบียบวิธีการดำเนินงานและควบคุมดูแลการบริหารงานของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(๖) ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในจังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ในการนี้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจะมอบหมายให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ใกล้เคียงปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้

(๗) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๔๑

(๘) จัดทำทะเบียนทรัพย์สิน เอกสารและบัญชีรายรับรายจ่ายของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

(๙) ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม

(๑๐) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนา และการศึกษาศาสนาอิสลาม

(๑๑) ประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในกิจการที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

(๑๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้มีการคัดเลือกเพื่อดำเนินการแต่งตั้งใหม่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการใหม่

มาตรา ๒๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๙ กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเพราะขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗

ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระให้มีการคัดเลือกและดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่าง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ว่างเหลือไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่คัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่พ้นจากตำแหน่งในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ ในการประชุมคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด แต่ถ้าเป็นมติให้กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยพ้นจากตำแหน่ง มติดังกล่าวต้องมีเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๒ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นผู้แทนของสำนักงานในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาจมีมติมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้ และให้เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการของสำนักงาน

หมวด ๔
คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

มาตรา ๒๓ จังหวัดใดมีราษฎรนับถือศาสนาอิสลามและมีมัสยิดตามมาตรา ๑๓ ไม่น้อยกว่าสามมัสยิด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยประกาศให้จังหวัดนั้นมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมการมีจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสามสิบคน

การคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการให้อิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นเป็นผู้คัดเลือก ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการและตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น

ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ และกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามตามมาตรา ๑๗

(๒) เป็นสัปปุรุษประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันคัดเลือก

(๓) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันคัดเลือก

มาตรา ๒๕ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี เมื่อตำแหน่งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดว่างลงให้มีการคัดเลือกกรรมการแทนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่าง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ตำแหน่งกรรมการว่างลงก่อนถึงกำหนดตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และยังมีกรรมการเหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่ได้รับการคัดเลือก จะไม่ให้มีการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ กรรมการที่ได้รับการคัดเลือกแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๖ ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับศาสนาอิสลามต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) กำกับดูแลและตรวจตราการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในจังหวัดและจังหวัดอื่นตามที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมาย

(๓) ประนีประนอมหรือชี้ขาดคำร้องทุกข์ของสัปปุรุษประจำมัสยิดซึ่งเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(๔) กำกับดูแลการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(๕) พิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(๖) สอบสวนพิจารณาให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๐ (๔)

(๗) สั่งให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพักหน้าที่ระหว่างถูกสอบสวน

(๘) พิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้ง การย้าย การรวม และการเลิกมัสยิด

(๙) แต่งตั้งผู้รักษาการแทนในตำแหน่ง อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น เมื่อตำแหน่งดังกล่าวว่างลง

(๑๐) ออกหนังสือรับรองการสมรสและการหย่าตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๑๑) ประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามเมื่อได้รับการร้องขอ

(๑๒) จัดทำทะเบียนทรัพย์สิน เอกสารและบัญชีรายรับ รายจ่าย ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และรายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินและทรัพย์สินให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยทราบปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

(๑๓) ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามในจังหวัด

มาตรา ๒๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๒๕ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๔

ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่พ้นจากตำแหน่งในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๘ การประชุมคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้นำมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด โดยมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้แทนของสำนักงานในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดอาจมีมติมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้ และให้เลขานุการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการของสำนักงาน

หมวด ๕
คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

มาตรา ๓๐ ให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(๑) อิหม่ามเป็นประธานกรรมการ

(๒) คอเต็บเป็นรองประธานกรรมการ

(๓) บิหลั่นเป็นรองประธานกรรมการ และ

(๔) กรรมการอื่นตามจำนวนที่ที่ประชุมสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นกำหนดจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนแต่ไม่เกินสิบสองคน

ให้สัปปุรุษประจำมัสยิดซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ประชุมกันคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง

ให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเลือกกรรมการตาม (๔) เป็นเลขานุการหนึ่งคน นายทะเบียนหนึ่งคน เหรัญญิกหนึ่งคน และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็น

ให้ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมายจากประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นประธานในที่ประชุมสัปปุรุษประจำมัสยิดเพื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิด แล้วเสนอคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๓๑ อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗

(๒) อ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้อง

(๓) สามารถนำในการปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๔) มีความสามารถแสดงธรรมได้

(๕) เป็นสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือก

อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น ไม่ถือเป็นนักพรตหรือนักบวช

การพ้นจากตำแหน่งของ อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๓๒ กรรมการตามมาตรา ๓๐ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗

(๒) เป็นสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือก

(๓) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่มัสยิดนั้นตั้งอยู่ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือก

มาตรา ๓๓ เมื่อตำแหน่งอิหม่าม คอเต็บ หรือบิหลั่น ว่างลง ให้นำวิธีการตามที่บัญญัติในมาตรา ๓๐ มาใช้เพื่อดำเนินการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่าง

มาตรา ๓๔ กรรมการตามมาตรา ๓๐ (๔) มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี เมื่อตำแหน่งกรรมการว่างลง ให้นำวิธีการตามที่บัญญัติในมาตรา ๓๐ มาใช้เพื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่าง เว้นแต่ตำแหน่งกรรมการดังกล่าวว่างลงเนื่องจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๐ (๔) และผู้ที่พ้นจากตำแหน่งได้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๔๑ ระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันให้นับแต่วันที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีมติ

ถ้าตำแหน่งกรรมการว่างลงก่อนถึงกำหนดตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการคัดเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ กรรมการที่ได้รับการคัดเลือกแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๓๕ คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) บำรุงรักษามัสยิดและทรัพย์สินของมัสยิดให้เรียบร้อย

(๒) วางระเบียบปฏิบัติภายในของมัสยิดเพื่อให้การดำเนินงานของมัสยิดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๓) ปฏิบัติตามคำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในเมื่อไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย

(๔) สนับสนุนสัปปุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๕) พิจารณามีมติรับมุสลิมเข้าเป็นสัปปุรุษประจำมัสยิด

(๖) อำนวยความสะดวกและอบรมสั่งสอนให้สัปปุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติศาสนกิจโดยถูกต้องเคร่งครัด

(๗) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสัปปุรุษประจำมัสยิดเมื่อได้รับการร้องขอ

(๘) จัดให้มีและรักษาสมุดทะเบียนสัปปุรุษประจำมัสยิด และตรวจตราแก้ไขเพิ่มเติมสมุดทะเบียนดังกล่าวให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

(๙) จำหน่ายชื่อสัปปุรุษประจำมัสยิดออกจากทะเบียน เมื่อได้สอบสวนแล้วปรากฏว่าผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๑๐) จัดให้มีทะเบียนทรัพย์สิน เอกสาร และบัญชีรายรับรายจ่ายของมัสยิดให้ถูกต้องตรงความเป็นจริง และจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน และทรัพย์สินของมัสยิดแล้วรายงานให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

(๑๑) ดูดวงจันทร์และแจ้งผลการดูดวงจันทร์ต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(๑๒) ส่งเสริมการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

มาตรา ๓๖ สัปปุรุษประจำมัสยิดผู้ถูกจำหน่ายชื่อตามมาตรา ๓๕ (๙) มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ประกาศให้จำหน่ายชื่อออกจากทะเบียน และให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องคัดค้าน มติของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้เป็นที่สุด

การยื่นคำร้องคัดค้านและการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๓๗ อิหม่ามมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(๒) ปกครองดูแลและแนะนำเจ้าหน้าที่ของมัสยิดให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เรียบร้อย

(๓) แนะนำให้สัปปุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย

(๔) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ

(๕) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปปุรุษประจำมัสยิด

มาตรา ๓๘ คอเต็บมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในการแสดงธรรมแก่สัปปุรุษประจำมัสยิด

มาตรา ๓๙ บิหลั่นมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในการประกาศเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจตามเวลา

มาตรา ๔๐ กรรมการอิสลามประจำมัสยิดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ครบกำหนดวาระตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง สำหรับกรรมการอื่นตามมาตรา ๓๐ (๔) ในคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๒

(๕) สัปปุรุษประจำมัสยิดตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง จำนวนเกินกว่ากึ่งหนึ่งยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดขอให้พ้นจากตำแหน่ง และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยแล้วมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(๖) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสอบสวนแล้วเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่มัสยิด หรือบกพร่องต่อหน้าที่ หรือดำเนินกิจการของมัสยิดไปในทางไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลาม หรือกระทำการอันอาจเสื่อมเสียประโยชน์ของมัสยิด และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดวินิจฉัยแล้วมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่สอบสวนแล้วเห็นว่าพฤติการณ์แห่งความผิดที่ได้กระทำยังไม่ถึงขั้นให้พ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดอาจวินิจฉัยให้ภาคทัณฑ์ไว้ก่อนก็ได้

มาตรา ๔๑ กรรมการอิสลามประจำมัสยิดซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๐ (๔) (๕) และ (๖) มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง และให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องคัดค้าน มติของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยให้เป็นที่สุด

การยื่นคำร้องคัดค้าน และการวินิจฉัยคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๔๒ การประชุมคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ให้นำมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙

ให้กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและกรรมการอิสลามประจำจังหวัดซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับดำรงตำแหน่งต่อไปอีกสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๐

มาตรา ๔๔ ให้มัสยิดซึ่งได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นมัสยิดตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๕ ให้ “อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย” ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นอิสลามวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๖ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๙๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ให้ใช้บังคับโดยอนุโลมก่อนจนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

***พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕** [๒]

มาตรา ๒๐ ในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้แก้ไขคำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม”

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่างๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔/ตอนที่ ๖๕ ก/หน้า ๓/๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

[๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕

พระราชกฤษฎีกา
เงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรี
พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรีเดือนละหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๑ ที่กำหนดให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรี และตามมาตรา ๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๒ ก/หน้า ๑/๙ สิงหาคม ๒๕๔๒

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๔๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๖ วรรคสาม มาตรา ๑๖ วรรคสอง มาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑
การสรรหาจุฬาราชมนตรี

ข้อ ๑ เมื่อตำแหน่งจุฬาราชมนตรีว่างลง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดวัน เวลา และสถานที่ประชุมสรรหาและให้ความเห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีและแจ้งให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศทราบ

การกำหนดสถานที่ประชุมวรรคหนึ่ง ให้กำหนดสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว

ข้อ ๒ ในการประชุมสรรหาและให้ความเห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีต้องมีกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมกรรมอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศเท่าทีมีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายเป็นประธานในที่ประชุม

การให้ความเห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

ข้อ ๓ ในการสรรหาผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรี ให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดซึ่งอยู่ในที่ประชุมแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ เพื่อให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่อยู่ในที่ประชุมลงคะแนนให้ความเห็นชอบเป็นผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ถ้ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับความเห็นชอบจากกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศให้เป็นผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีตามมาตรา ๖ วรรคสอง

ถ้ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อมากกว่าหนึ่งชื่อแต่ไม่เกินสามชื่อ ให้ประธานในที่ประชุมจับสลากกำหนดหมายเลขประจำตัวของผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อให้ที่ประชุมลงคะแนนให้ความเห็นชอบตามข้อ ๔

ถ้ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อมากว่าสามชื่อ ให้ประธานในที่ประชุมจับสลากเลือกรายชื่อกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแต่ละจังหวัดที่อยู่ในที่ประชุม จังหวัดละหนึ่งชื่อเป็นคณะกรรมการสรรหาเพื่อดำเนินการสรรหาผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เหลือเพียงสามชื่อ โดยวิธีลงคะแนนลับ และเมื่อได้ผู้ได้รับการเสนอชื่อจำนวนสามชื่อแล้ว ให้ดำเนินการตามวรรคสาม

ข้อ ๔ ในการลงคะแนนให้ความเห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีให้ใช้บัตรลงคะแนนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และระยะเวลาในการลงคะแนน ให้เป็นไปตามที่ที่ประชุมกำหนด

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาลงคะแนนแล้ว ให้ประธานในที่ประชุมแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตรวจนับคะแนน ผู้ได้รับคะแนนสูงสุด เป็นผู้ได้รับความเห็นชอบจากกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศให้เป็นผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีตามมาตรา ๖ วรรคสอง

ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมจัดให้มีการลงคะแนนใหม่เฉพาะผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดเท่ากันตามวิธีการที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งและวรรคสองอีกครั้งหนึ่ง ถ้ายังคงได้รับคะแนนเท่ากันอีก ให้ใช้วิธีจับสลากโดยประธานในที่ประชุมเป็นผู้จับ

ข้อ ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอชื่อผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั่วประเทศให้เป็นผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีตามข้อ ๓ วรรคสอง หรือตามข้อ ๔ วรรคสองหรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี ไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นจุฬาราชมนตรี

หมวด ๒
การคัดเลือกกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ข้อ ๖ เมื่อกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนั้นเสนอแต่งตั้งเป็นกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ในการประชุมคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ต้องมีกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานในที่ประชุม

ให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดซึ่งอยู่ในที่ประชุมแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อให้ที่ประชุมลงคะแนนคัดเลือกได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรับรองไม่น้อยกว่าสามคน

ถ้ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ถ้ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อหลายชื่อ ให้ที่ประชุมออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเท่ากัน ให้ใช้วิธีการจับสลากโดยประธานในที่ประชุมเป็นผู้จับ

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอชื่อกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับเลือกเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อรวบรวมนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยโดยเร็ว

ข้อ ๗ เมื่อกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่เป็นกรรมการอื่นซึ่งคัดเลือกโดยจุฬาราชมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้จุฬาราชมนตรีคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗ ซึ่งเห็นว่าเหมาะสม เสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ พร้อมกับผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ข้อ ๘ เมื่อตำแหน่งกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือเป็นกรรมการอื่นซึ่งคัดเลือกโดยจุฬาราชมนตรีว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้นำข้อ ๖ หรือข้อ ๗ มาใช้บังคับกับการคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือการคัดเลือกกรรมการอื่นเพื่อดำเนินการแต่งตั้งเป็นกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยแทนตำแหน่งที่ว่างแล้วแต่กรณี

หมวด ๓
การคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ข้อ ๙ เมื่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่ประเทศไทยประกาศให้จังหวัดใดมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือตำแหน่งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดว่างลง ให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งให้ผู้ว่าราชการจัดให้มีการประชุมอิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นเพื่อคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ในการประชุมคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ต้องมีอิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนอิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดนั้นเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานในที่ประชุม

ให้อิหม่ามประจำมัสยิดที่มาประชุมคนหนึ่งมีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้ไม่เกินจำนวนของกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนั้น หรือไม่เกินจำนวนตำแหน่งที่ว่างลงแล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ผู้ได้รับการเสนอชื่อมีจำนวนเท่ากับจำนวนกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่จะทำการคัดเลือกในคราวนั้น ให้ถือว่าผู้ได้รับการเสนอชื่อเหล่านั้นได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่มีผู้ได้รับการเสนอเชื่อมีจำนวนมากกว่ากรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่จะทำการคัดเลือกในคราวนั้น ให้อิหม่ามประจำมัสยิดที่มาประชุมออกเสียงลงคะแนน

ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลำดับลงมาจนเท่ากับจำนวนกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่จะทำการคัดเลือก เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ถ้ามีผู้ได้รับการคัดเลือกได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับตามวรรคสองได้ให้ประธานในที่ประชุมจับสลากเพื่อให้ได้ผู้ได้รับการคัดเลือกครบจำนวนกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่จะทำการคัดเลือกในคราวนั้น

เมื่อได้ครบจำนวนแล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไปยังกระทรวงมหาดไทย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒
ชำนิ ศักดิเศรษฐ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๖ วรรคสาม มาตรา ๑๖ วรรคสอง มาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๕ บัญญัติให้การสรรหาจุฬาราชมนตรี การคัดเลือกผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและการคัดเลือกกรรมการอื่น เพื่อดำเนินการแต่งตั้งเป็น กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยแทนตำแหน่งที่ว่าง การคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแทนตำแหน่งที่ว่าง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๑๐๗ ก/หน้า ๔/๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด” ให้หมายความรวมถึง คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ใกล้เคียง ซึ่งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนในกรณีที่จังหวัดซึ่งจะสร้างหรือจัดตั้งมัสยิดไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหมาดไทยแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐

“นายอำเภอท้องที่” ให้หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ด้วย

หมวด ๑
การสร้างและจัดตั้งมัสยิด

ข้อ ๒ บุคคลใดประสงค์จะสร้างมัสยิดให้ยื่นคำขอรับความเห็นชอบต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามแบบ บอ. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) แผนผังแสดงการใช้ที่ดินและสิ่งก่อสร้างของมัสยิด

(๒) แผนที่แสดงเขตที่ตั้งมัสยิดและระยะห่างจากมัสยิดอื่น

(๓) สำเนาหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่ใช้สร้างมัสยิด

(๔) สำเนาหนังสือสัญญาซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามกฎหมายทำกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แสดงความจำนงว่าจะให้ที่ดินดังกล่าวเพื่อสร้างมัสยิด

(๕) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียน วัตถุประสงค์ และผู้มีอำนาจลงชื่อแทนนิติบุคคล

ข้อ ๓ ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ และให้แจ้งมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบให้สร้างมัสยิดเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว

กรณีที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีมติไม่เห็นชอบให้สร้างมัสยิด ให้แสดงเหตุผลที่ไม่ให้ความเห็นชอบในหนังสือแจ้งมติดังกล่าวด้วย

ข้อ ๔ เมื่อได้สร้างอาคารมัสยิดเสร็จและพร้อมที่จะใช้ปฏิบัติศาสนกิจได้แล้ว ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบให้สร้างมัสยิดแจ้งการสร้างมัสยิดแล้วเสร็จ เพื่อขอความเห็นชอบจัดตั้งมัสยิดต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และเมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใต้พิจารณาแล้วเห็นว่าการสร้างมัสยิดนั้นเป็นไปตามแบบแปลนและแผนผังที่ได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว และมีมติเห็นชอบให้จัดตั้งมัสยิดได้ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอรับความเห็นชอบทราบมติดังกล่าว

หมวด ๒
การจดทะเบียนจังตั้งมัสยิด

ข้อ ๕ การจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบให้สร้างและจัดตั้งมัสยิดหรืออิหม่ามคอเด็บ และบิหลั่นประจำมัสยิดที่ได้รับมอบหมายจากผู้ได้รับความเห็นชอบให้สร้างและจัดตั้งมัสยิดยื่นคำขอแบบ บอ.๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อนายอำเภอท้องที่ พร้อมด้วยเอกสาร ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือแจ้งมติเห็นชอบให้จัดตั้งมัสยิดของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(๒) สำเนาหนังสืออนุญาตให้ก่อนสร้างอาคารมัสยิดหรือใบรับแจ้งการก่อสร้างอาคารมัสยิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

ข้อ ๖ เมื่อนายอำเภอท้องที่ได้รับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดพร้อมด้วยเอกสารตามข้อ ๕ แล้วให้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วเสนอไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยความเห็นของตนภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณามีคำสั่งภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากนายอำเภอท้องที่และแจ้งคำสั่งนั้นให้นายอำเภอท้องที่เพื่อแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดทราบ

กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งรับจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนตามแบบ บอ.๓ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ให้แก่ผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด และแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการจัดให้มีการประกาศการจัดตั้งมัสยิดนั้นในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเหตุผลแห่งการไม่รับจดทะเบียนไว้ในหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดด้วย

ข้อ ๖/๑[๒] มัสยิดใดที่จดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดแล้วประสงค์จะเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้ขอความเห็นชอบโดยแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเห็นชอบแล้ว ให้มัสยิดยื่นคำขอตามแบบ บอ.๒/๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อนายอำเภอท้องที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณา และมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดแล้ว ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด และออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน ตามแบบ บอ.๓/๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ให้มัสยิดถือไว้เพื่อแสดงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการดังกล่าว

กรณีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงชื่อมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการจัดให้มีการจัดให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่ให้เปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือแก่มัสยิดผู้ขอพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ

ข้อ ๗ มัสยิดใดที่ได้สร้างและมีการประกอบศาสนกิจอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับประสงค์จะขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดตามหมวดนี้ ให้อิหม่าม คอเต็บ และมิหลั่นประจำมัสยิดนั้นยื่นคำขอรับความเห็นชอบจัดตั้งมัสยิดต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามข้อ ๔ และให้นำข้อ ๒ มาใช้บังคับกับแบบคำขอและเอกสารที่ต้องยื่นพร้อมคำขอโดยอนุโลม

เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีมติเห็นชอบให้จัดตั้งมัสยิดได้แล้ว ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบให้จัดตั้งมัสยิดนั้นมาขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวดนี้ได้

หมวด ๓
การย้าย การรวม และการเลิกมัสยิด

ข้อ ๘ การย้ายมัสยิดที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้ว ให้ประธานกรรมการอิสลามประจำมัสยิดยื่นคำขอรับความเห็นชอบให้ย้ายมัสยิดตามแบบ บอ.๔ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอนั้นต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้การสร้างและจัดตั้งมัสยิดแห่งใหม่เป็นไปตามหมวด ๑ และเมื่อได้ย้ายไปประกอบศาสนกิจยังมัสยิดแห่งใหม่แล้วให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแจ้งต่อนายอำเภอท้องที่เพื่อแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้แก้ไขรายการในทะเบียนจัดตั้งมัสยิดให้ถูกต้อง

ข้อ ๙ การรวมมัสยิดที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้ว สามารถรวมกันเข้าเป็นมัสยิดเดียวกับอีกมัสยิดหนึ่งที่เป็นหลักได้ โดยให้ประธานกรรมการอิสลามประจำมัสยิดของแต่ละมัสยิดร่วมกันยื่นคำขอรับความเห็นชอบตามแบบ บอ.๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอนั้นต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เมื่อให้ความเห็นชอบแล้ว ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการประกาศการรวมมัสยิดในราชกิจจานุเบกษา

การรวมมัสยิดให้มีผลนับแต่วันที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ความเห็นชอบและให้มัสยิดเดิมเป็นอันสิ้นสภาพ โดยให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของมัสยิดเดิมโอนไปเป็นของมัสยิดใหม่นับแต่วันที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ความเห็นชอบ

ข้อ ๑๐ การเลิกมัสยิดที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้ว ให้ประธานกรรมการอิสลามประจำมัสยิดหรือกรรมการอิสลามประจำมัสยิดคนใดคนหนึ่ง ยื่นคำขอรับความเห็นชอบให้เลิกมัสยิดตามแบบ บอ.๖ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อคณะกรรมกรรอิสลามประจำจังหวัด เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเห็นชอบแล้วให้ผู้ขอเลิกมัสยิดยื่นคำขอจดทะเบียนเลิกมัสยิดตามแบบ บอ.๗ ท้ายกฎกระทรวงนี้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนเลิกมัสยิดโดยบันทึกสาเหตุแห่งการเลิกลงในทะเบียนจัดตั้งมัสยิด และแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการประกาศการเลิกมัสยิดในราชกิจจานุเบกษา

กรณีไม่มีประธานกรรมการอิสลามประจำมัสยิดหรือกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้ยื่นคำขอรับความเห็นชอบให้เลิกมัสยิดต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเลิกมัสยิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒
ชำนิ ศักดิเศรษฐ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติให้การสร้าง การจัดตั้ง การย้าย การรวม การเลิก และการจดทะเบียนมัสยิดต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐[๕]

หมายเหตุ : -เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ มิได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ประกอบกับสมควรปรับปรุงแบบหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดตามแบบ บอ. ๓ และคำขอจดทะเบียนเลิกมัสยิดตามแบบ บอ. ๗ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๑๐๗ก/หน้า ๙/๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

[๒] ข้อ๖/๑ เพิ่มโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐

[๓] แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐

[๔] แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๒๕ก/หน้า ๔/๑๘ มีนาคม ๒๕๔๘

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๗ (๙) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

โรคตามมาตรา ๗ (๙) คือ
(๑) โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
(๒) วัณโรคในระยะติดต่อ
(๓) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
(๔) โรคติดยาเสพติดให้โทษ
(๕) โรคพิษสุราเรื้อรัง

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒
ชำนิ ศักดิเศรษฐ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๗ (๙) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดว่าผู้ที่จะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรี ต้องไม่เป็นโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๒๔ (๑) มาตรา ๓๑ (๑) และมาตรา ๓๒ (๑) บัญญัติให้นำมาตรา ๗ (๙) มาใช้กับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด และกรรมการอิสลามประจำมัสยิดด้วย จึงสมควรกำหนดโรคซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๑๐๗ ก/หน้า ๑๔/๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐
.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๖/๑ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐

“ข้อ ๖/๑ มัสยิดใดที่จดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดแล้วประสงค์จะเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้ขอความเห็นชอบโดยแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเห็นชอบแล้ว ให้มัสยิดยื่นคำขอแบบ บอ. ๒/๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อนายอำเภอท้องที่ที่มัสยิดนั้นตั้งอยู่พร้อมด้วยหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด เพื่อให้นายอำเภอท้องที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณา และมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดแล้ว ให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด และออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน ตามแบบ บอ. ๓/๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ให้มัสยิดถือไว้เพื่อแสดงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการดังกล่าว

กรณีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงชื่อมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการจัดให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่ให้เปลี่ยนแปลงรายการในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือแก่มัสยิดผู้ขอพร้อมเหตุผลประกอบ”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกแบบ บอ.๓ และบอ. ๗ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้แบบ บอ. ๓ และแบบ บอ. ๗ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

โภคิน พลกุล
(นายโภคิน พลกุล)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : กฎกระทรวงฉบับนี้ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๒ ตอนที่ ๒๕ ก วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๘ แล้ว

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย
พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่เป็นการสมควรเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ของจุฬาราชมนตรี กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด และกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ผู้มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย จึงสมควรวางระเบียบว่าด้วยการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย พ.ศ. ๒๕๔๘”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยตีความ วินิจฉัยปัญหา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามในระเบียบนี้

ข้อ ๔ ลักษณะเสื้อครุยและเข็มพระปรมาภิไธยตามระเบียบนี้ ให้ใช้เช่นเดียวกับที่ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๘ และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๗ เรื่อง ระเบียบการสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธยตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พุทธศักราช ๒๔๘๘ กำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ครุย มีลักษณะเป็นเสื้อคลุมเปิดอก

(๒) เข็มพระปรมาภิไธย มี ๒ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ มีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. ลงยาสีเหลืองเบื้องบนมีพระมหามงกุฎทองลงยาสีเหลืองและเขียว ภายในพระมหามงกุฎเหนืออักษร มีเลข ๙ ลงยาสีขาวประดับบนแพรแถบขนาดกว้าง ๔ เซนติเมตร สีแดงริมเขียวมีริ้วเหลืองริ้วน้ำเงินขนาดเล็กควบคั่นทั้งสองข้าง

ชั้นที่ ๒ มีลักษณะเช่นเดียวกับชั้นที่ ๑ แต่ไม่ลงยาและประดับบนแพรแถบขนาดกว้าง ๔ เซนติเมตร สีน้ำเงินริมเขียวมีริ้วเหลืองริ้วแดงขนาดเล็กควบคั่นทั้งสองข้าง

ข้อ ๕ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำเข็มพระปรมาภิไธยและมอบแก่ผู้มีสิทธิได้รับโดยให้ผู้มีสิทธิสวมเสื้อครุยจัดหาเสื้อครุยด้วยตนเอง

ข้อ ๖ ผู้มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย คือ

(๑) จุฬาราชมนตรี กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ชั้นที่ ๑

(๒) กรรมการอิสลามประจำมัสยิด มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ชั้นที่ ๒

ข้อ ๗ ผู้มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ตามข้อ ๖ (๑) และ (๒) มีสิทธิสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย ในขณะดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรี กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

หากผู้มีสิทธิประดับเข็มพระปรมาภิไธยพ้นจากตำแหน่งให้ส่งคืนเข็มพระปรมาภิไธย หรือชดเชยเป็นเงินตามวงเงินที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๘ การสวมเสื้อครุยและประดับเข็มพระปรมาภิไธย

(๑) การสวมเสื้อครุยให้สวมทับเครื่องแต่งกายที่สุภาพ ประดับเข็มพระปรมาภิไธย ณ อกเบื้องซ้ายและจะสวมเสื้อครุยได้ในโอกาสต่อไปนี้

ก. งานสำคัญทางศาสนาอิสลาม คือ วันเมาลิดินนบีมุฮัมมัด ซ.ล. วันอีดิ้ลฟิฏร์ และวันอีดิ้ลอัฎฮา

ข. งานพระราชพิธี หรือรัฐพิธีที่มีหมายกำหนดการ

ค. งานที่ทางราชการเชื้อเชิญ โดยกำหนดให้สวมเสื้อครุย

(๒) การประดับเข็มพระปรมาภิไธยนั้น อาจประดับกับเครื่องแต่งกายที่สุภาพเฉพาะในโอกาสอันเป็นมงคลต่อไปนี้

ก. วันทำพิธีทางศาสนาอิสลาม คือ วันขึ้นปีใหม่ วันนิสฟูชะอ์บาน และวันเมียะราจ

ข. การไปในงานพิธีที่บุคคลจัดให้มีขึ้น

ข้อ ๙ ให้กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กำกับ ดูแล และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามระเบียบนี้แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

โภคิน พลกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนพิเศษ ๗๒ ง/หน้า ๔/๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๘

พระราชบัญญัติ
การปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการ
ตามคำพิพากษาคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๒๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๗
เป็นปีที่ ๓๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ประเทศผู้โอน” หมายความว่า ประเทศที่ส่งนักโทษไปยังประเทศผู้รับโอน

“ประเทศผู้รับโอน” หมายความว่า ประเทศที่รับนักโทษจากประเทศผู้โอน

“นักโทษไทย” หมายความว่า บุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะมีสัญชาติอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในต่างประเทศ

“นักโทษต่างประเทศ” หมายความว่า บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษและกำลังรับโทษอยู่ในราชอาณาจักร

“โทษ” หมายความว่า จำคุก กักขัง และหมายความรวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัย การคุมความประพฤติ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพักการลงโทษ การพักการกักกัน และการลดวันต้องโทษด้วย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ การโอนนักโทษไทยในต่างประเทศเพื่อมารับโทษต่อในราชอาณาจักร หรือการโอนนักโทษต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อไปรับโทษต่อในต่างประเทศ ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนจะต้องมีสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาคดีอาญา

(๒) การโอนนักโทษจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศผู้โอนกับประเทศผู้รับโอนและนักโทษซึ่งจะได้รับการโอน

(๓) ความผิดที่นักโทษไทยหรือนักโทษต่างประเทศได้รับโทษอยู่ต้องเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายของประเทศผู้รับโอน

(๔) นักโทษซึ่งจะได้รับการโอนต้องไม่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในความผิดอื่นหรืออยู่ในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศผู้โอน

(๕) การโอนนักโทษจะทำให้เกิดผลดีหรือเป็นประโยชน์แก่นักโทษผู้นั้น

(๖) การโอนนักโทษจะมีผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมและความรู้สึกของประชาชนในประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนเพียงใดหรือไม่ เมื่อคำนึงถึงลักษณะและความรุนแรงของการกระทำความผิด

ความใน (๓) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สนธิสัญญาระหว่างประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนมิได้กำหนดข้อความดังกล่าวไว้ หรือมีเงื่อนไขกำหนดไว้เป็นประการอื่น

มาตรา ๗ บรรดาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับการโอนนักโทษ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ การโอนนักโทษตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิที่นักโทษนั้นจะพึงได้รับผลจากการอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษโดยประเทศผู้โอนภายหลังการโอน

หมวด ๒
คณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง อธิบดีกรมอัยการ อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายเป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓
การโอนนักโทษไทย

มาตรา ๑๒ นักโทษไทยซึ่งประสงค์จะขอโอนมารับโทษต่อในราชอาณาจักรให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่คณะกรรมการกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยที่มีอำนาจหน้าที่ประจำประเทศผู้โอน หรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กระทรวงการต่างประเทศ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ถ้านักโทษไทยไม่สามารถยื่นคำขอได้ด้วยตนเอง หรือเป็นเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้สามีหรือภริยา ญาติหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีอำนาจยื่นคำขอตามมาตรา ๑๒ แทนนักโทษไทยได้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๓ ไม่สามารถจัดหาเอกสารหลักฐานประกอบคำขอได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดหาให้

มาตรา ๑๕ เมื่อได้รับคำขอพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งคำขอและเอกสารหลักฐานดังกล่าวต่อเลขานุการคณะกรรมการเพื่อเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา

ให้คณะกรรมการพิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการโอนนักโทษไทยโดยเร็ว แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอทราบโดยผ่านกระทรวงการต่างประเทศ และในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งไม่อนุญาตเนื่องจากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการแสดงเหตุผลของการมีคำสั่งไม่อนุญาตนั้นด้วย

คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งอนุญาตให้มีการโอนนักโทษไทยให้คณะกรรมการส่งเรื่องไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อดำเนินการขอความเห็นชอบในการโอนนักโทษไทยดังกล่าวจากประเทศผู้โอน และเมื่อประเทศผู้โอนได้แจ้งผลการพิจารณาให้กระทรวงการต่างประเทศทราบแล้วให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งผลการพิจารณาให้คณะกรรมการและผู้ยื่นคำขอทราบโดยเร็ว

มาตรา ๑๗ เมื่อคณะกรรมการได้รับแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศว่า ประเทศผู้โอนได้ให้ความเห็นชอบในการขอโอนนักโทษไทยจากประเทศผู้โอนตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดการให้มีการโอนนักโทษไทยผู้นั้นต่อไปโดยเร็ว

เมื่อนักโทษไทยเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว ในกรณีที่ศาลของประเทศผู้โอนมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลงโทษจำคุกหรือกักขัง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำคำสั่งเป็นหนังสือส่งตัวนักโทษไทยนั้นไปคุมขังไว้ ณ สถานที่ที่จัดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ถ้านักโทษไทยนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย การคุมความประพฤติ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพักการลงโทษ และการพักการกักกัน ก็ให้นำวิธีการเช่นว่านั้นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักรมาใช้ตามควรแก่กรณี

มาตรา ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการโอนนักโทษไทยมารับโทษต่อในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษของศาลแห่งประเทศผู้โอนเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษของศาลที่มีเขตอำนาจในราชอาณาจักร

การอุทธรณ์ ฎีกา หรือการขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในศาลที่มีเขตอำนาจในราชอาณาจักรเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๙ เมื่อได้มีการตกลงรับโอนนักโทษไทย ให้คณะกรรมการใช้เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการลงโทษที่มีการรับรองเป็นทางการโดยประเทศผู้โอนเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ถ้าปรากฏว่าโทษตามคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษของศาลแห่งประเทศผู้โอนตรงกับโทษตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักร ให้คณะกรรมการทำคำสั่งเป็นหนังสือส่งไปยังเจ้าพนักงานเรือนจำหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจในการปฏิบัติตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย การคุมความประพฤติ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพักการลงโทษและการพักการกักกัน แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่ปรากฏว่า โทษหรือเงื่อนไขในการรับโทษตามกฎหมายของประเทศผู้โอนไม่ตรงกับโทษ หรือเงื่อนไขในการรับโทษตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักร ให้คณะกรรมการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลอาญาหรือศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เพื่อพิจารณาสั่งปรับใช้โทษหรือเงื่อนไขในการรับโทษให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักร ทั้งนี้ โทษหรือเงื่อนไขในการรับโทษที่ปรับใช้จะต้องไม่หนักกว่าโทษหรือเงื่อนไขในการรับโทษที่นักโทษไทยจะต้องรับในประเทศผู้โอน

ในกรณีที่ปรากฏว่าความผิดที่นักโทษไทยได้รับอยู่ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแห่งประเทศผู้โอนไม่เป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักร ให้ถือว่าการที่นักโทษไทยผู้นั้นได้รับโทษตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่ศาลมีอำนาจสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ และให้ศาลปรับโทษตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่หนักกว่าโทษหรือเงื่อนไขในการรับโทษที่นักโทษไทยจะต้องรับในประเทศผู้โอน ทั้งนี้ ให้นำวิธีการตามวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำสั่งของศาลอาญาหรือศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๐ ให้ถือว่านักโทษไทยซึ่งได้รับการโอนมารับโทษต่อในราชอาณาจักรเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือเป็นผู้ถูกสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย การคุมความประพฤติ วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพักการลงโทษและการพักการกักกัน ตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักรว่าด้วยการนั้นแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๑ การอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ การพักการลงโทษ การพักการกักกัน และการลดวันต้องโทษสำหรับนักโทษไทยซึ่งรับโทษต่อในราชอาณาจักร ให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในราชอาณาจักร ทั้งนี้ เว้นแต่ในกรณีที่ได้มีสนธิสัญญากำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ก็ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น

มาตรา ๒๒ ในการรับโทษต่อในราชอาณาจักร ให้นักโทษไทยซึ่งได้รับการโอนได้รับประโยชน์จากเหตุดังต่อไปนี้

(๑) การหักระยะเวลาการลงโทษที่นักโทษไทยผู้นั้นได้รับอยู่ตามกฎหมายของประเทศผู้โอนจนถึงวันที่มีการรับมอบ

(๒) การอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษของประเทศผู้โอนเฉพาะในส่วนที่มีผลใช้บังคับถึงนักโทษไทยผู้นั้น

(๓) กรณีที่มีกฎหมายของประเทศผู้โอนออกมาภายหลังและบัญญัติว่า การกระทำตามที่นักโทษไทยผู้นั้นได้รับโทษอยู่ไม่เป็นความผิดอีกต่อไป หรือบัญญัติให้เป็นคุณแก่นักโทษไทยผู้นั้น

(๔) การแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษของศาลแห่งประเทศผู้โอน

(๕) การหักระยะเวลาตั้งแต่วันที่มีการรับมอบนักโทษไทยผู้นั้นจนถึงวันที่นักโทษไทยผู้นั้นเข้ารับโทษต่อในราชอาณาจักร

เมื่อความตามวรรคหนึ่งปรากฏแก่คณะกรรมการ หรือเมื่อนักโทษไทยหรือผู้มีอำนาจยื่นคำขอตามมาตรา ๑๓ ร้องขอ ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้นักโทษไทยผู้นั้นได้รับประโยชน์ดังกล่าวได้

คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๔
การโอนนักโทษต่างประเทศ

มาตรา ๒๓ การยื่นคำขอโอนนักโทษต่างประเทศเพื่อไปรับโทษต่อในประเทศผู้รับโอน ให้ประเทศที่ประสงค์จะรับโอนยื่นคำขอผ่านวิถีทางการทูตตามแบบวิธีการและเอกสารหลักฐานที่คณะกรรมการกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กระทรวงการต่างประเทศ

มาตรา ๒๔ เมื่อได้รับคำขอพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานครบถ้วนแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาส่งคำขอและเอกสารหลักฐานดังกล่าวต่อเลขานุการคณะกรรมการเพื่อเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา

มาตรา ๒๕ การโอนนักโทษต่างประเทศจะกระทำมิได้ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อโทษที่นักโทษต่างประเทศได้รับอยู่ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นโทษฐานกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระราชโอรสและพระราชธิดา ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสมบัติที่มีค่าทางศิลปะของชาติ

(๒)[๒] (ก) นักโทษต่างประเทศได้รับโทษจำคุกในราชอาณาจักรแล้วไม่ถึงหนึ่งในสามของโทษจำคุกทั้งสิ้นตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หรือไม่ถึงสี่ปี สุดแต่ระยะเวลาใดจะน้อยกว่า

(ข) นักโทษต่างประเทศได้รับโทษจำคุกในราชอาณาจักรแล้วไม่ถึงแปดปี ในกรณีที่เป็นความผิดฐานผลิต จำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ และมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

(๓) เมื่อโทษจำคุกที่นักโทษต่างประเทศจะต้องรับต่อไปในราชอาณาจักรเหลืออยู่น้อยกว่าหนึ่งปีของโทษจำคุกทั้งสิ้นตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๒๖ คณะกรรมการอาจพิจารณาไม่อนุญาตให้โอนนักโทษต่างประเทศ ถ้าเห็นว่าการโอนนั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักรหรือต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่นักโทษต่างประเทศผู้ใดมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับ คืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาหรือค่าเสียหายตามคำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ นักโทษต่างประเทศผู้นั้นจะต้องทำการชำระคืน หรือชดใช้ดังกล่าว ให้เสร็จสิ้นก่อนที่คณะกรรมการจะมีคำสั่งเห็นชอบในการโอน

มาตรา ๒๘ ให้คณะกรรมการมีคำสั่งให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการโอนนักโทษต่างประเทศ และให้แจ้งคำสั่งนั้นให้ประเทศผู้รับโอนทราบโดยผ่านกระทรวงการต่างประเทศ

คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด และให้ถือว่าคำสั่งเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นหลักฐานในการโอนนักโทษต่างประเทศไปยังประเทศผู้รับโอน

หมวด ๕
การดำเนินการรับมอบและส่งมอบนักโทษ

มาตรา ๒๙ การรับมอบนักโทษไทยและการส่งมอบนักโทษต่างประเทศ ซึ่งจะได้รับการโอนให้ดำเนินการผ่านวิถีทางการทูต ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๐ เมื่อได้มีการรับมอบนักโทษไทยในประเทศผู้โอน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดการให้นักโทษไทยผู้นั้นเดินทางจากประเทศผู้โอนเข้ามาในราชอาณาจักรโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามวันนับแต่วันที่มีการรับมอบ เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และเมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว ต้องดำเนินการให้นักโทษไทยผู้นั้นเข้ารับโทษต่อทันที

มาตรา ๓๑ เมื่อได้มีการส่งมอบนักโทษต่างประเทศแล้ว นักโทษต่างประเทศผู้นั้นจะต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่การส่งมอบเสร็จสิ้นลง เว้นแต่คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจะได้ขยายระยะเวลาให้ตามความจำเป็น

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๒ นักโทษไทยผู้ใดหลบหนีการควบคุมตัวในระหว่างการเดินทางจากประเทศผู้โอนมายังราชอาณาจักร หรือนักโทษต่างประเทศผู้ใดหลบหนีการควบคุมตัวในระหว่างก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๓๓ นักโทษไทยผู้ใดขัดขืน หรือไม่ปฏิบัติตามการจัดการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๓๐ หรือนักโทษต่างประเทศผู้ใดขัดขืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๔ การกระทำความผิดตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับนักโทษไทย แม้กระทำนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามมาตรา ๓๓ ได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขใด ๆ ให้ผู้ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามที่เห็นสมควรก็ได้

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ดำเนินการโอนนักโทษต่อไป

ถ้าผู้กระทำความผิดไม่เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ ให้คณะกรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมายส่งตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันนี้ได้มีบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งรับโทษอยู่ในต่างประเทศเนื่องจากกระทำความผิดในต่างประเทศ และบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งรับโทษอยู่ในประเทศไทยเนื่องจากกระทำความผิดในประเทศไทยอยู่เป็นจำนวนมาก สมควรที่จะกำหนดมาตรการให้มีการโอนตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวให้ได้รับโทษต่อในประเทศที่ผู้นั้นมีสัญชาติได้ เพื่อประโยชน์ในการที่แต่ละประเทศจะได้ให้การอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดที่มีสัญชาติของประเทศของตนให้กลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐[๓]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๒๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการโอนนักโทษต่างประเทศจะกระทำมิได้ถ้านักโทษต่างประเทศได้รับโทษจำคุกไปแล้วยังไม่ถึงหนึ่งในสามของโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ถึงสี่ปี แต่ระยะเวลาสี่ปีให้เปลี่ยนเป็นไม่ถึงแปดปี ในกรณีที่เป็นโทษฐานผลิต จำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ซึ่งถือเอาโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ถึงจำคุกตลอดชีวิตเป็นสำคัญ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้นั้นจะได้ถูกพิพากษาลงโทษหนักเบาประการใด อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่นักโทษซึ่งทำผิดในโทษฐานเดียวกัน แต่ที่ศาลเห็นว่าไม่ควรลงโทษจำคุกตลอดชีวิต สมควรแก้ไขให้ระยะเวลาแปดปีนี้ใช้เฉพาะในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษถึงจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑/ตอนที่ ๑๓๒/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๗ กันยายน ๒๕๒๗

[๒] มาตรา ๒๕ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐

[๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๒๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

พระราชบัญญัติ
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๑๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘
เป็นปีที่ ๓๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

“เขตปฏิรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อนุมัติให้บุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“เกษตรกร”[๒] หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และให้หมายความรวมถึงบุคคลผู้ยากจนหรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกร บรรดาซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาด้วย

“สถาบันเกษตรกร” หมายความว่า กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

“การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การเช่าหรือการเช่าช่วงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่าซึ่งที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ว่าการเช่าหรือเช่าช่วงนั้นจะมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยได้รับค่าเช่าที่ดิน และการทำนิติกรรมอื่นใดเพื่อเป็นการอำพรางการเช่าดังกล่าว

“ค่าเช่าที่ดิน” หมายความว่า ผลิตผลเกษตรกรรม เงิน หรือทรัพย์สินอื่นใด ซึ่งเป็นค่าตอบแทนการเช่าที่ดิน และหมายความรวมถึงประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ผู้ให้เช่าที่ดินหรือบุคคลอื่นได้รับเพื่อตอบแทนการให้เช่าที่ดินทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“เจ้าของที่ดินผู้ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง” หมายความว่า เจ้าของที่ดินผู้ซึ่งดำเนินการผลิตด้านเกษตรกรรม โดยเป็นผู้ลงทุนและได้ผลประโยชน์จากการผลิตนั้นโดยตรง และไม่เป็นผู้ให้เช่าที่ดินนั้น

“บุคคลในครอบครัวเดียวกัน” หมายความว่า คู่สมรส และผู้สืบสันดานที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด”[๓] (ยกเลิก)

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕[๔] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๖ ให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกโดยย่อว่า ส.ป.ก.

มาตรา ๗ ให้ ส.ป.ก. เป็นทบวงการเมือง มีฐานะเทียบเท่ากรม โดยมีเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเป็นหัวหน้าสำนักงาน

มาตรา ๘ ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในกระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๑๐ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

รายได้ที่ ส.ป.ก. ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้กระทำได้เฉพาะการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ให้กระทรวงการคลังเก็บรักษาเงินของกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเบิกจ่ายเงินจากกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาลหรือจากแหล่งต่างๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศหรือบุคคลอื่น

(๓) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

(๔) เงิน ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๑๑ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ ใช้บังคับในท้องที่จังหวัดใดแล้ว ให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดขึ้นสังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่ได้กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเขตหนึ่งเขตใดคลุมที่ดินในเขตของสองจังหวัดขึ้นไป คณะกรรมการจะมอบหมายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดใดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นก็ได้ ไม่ว่าจะมีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินในจังหวัดที่เกี่ยวข้องนั้นหรือไม่

ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๖ ทำหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินกรุงเทพมหานครด้วย

หมวด ๒
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

มาตรา ๑๒[๕] ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมชลประทาน

อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ* อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย ประธานชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย และอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* เป็นกรรมการและกรรมการอื่นอีกไม่เกินเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนเกษตรกรหกคนและผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินสามคน ให้เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ ใช้บังคับในท้องที่กรุงเทพมหานครแล้ว ให้คณะกรรมการทำหน้าที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสำหรับกรุงเทพมหานครด้วย

มาตรา ๑๓[๖] ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒ วรรคสอง เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ ใช้บังคับในเขตอำเภอหนึ่งอำเภอใดในจังหวัดใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้นคณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า “คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ เกษตรจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ป่าไม้จังหวัด ประมงจังหวัด ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน สหกรณ์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในท้องที่ที่มีการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พัฒนาการจังหวัด ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ* ราชพัสดุจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนเกษตรกรในจังหวัดนั้นอีกสี่คนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง และผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* เป็นกรรมการ และปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๑๔ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งซ่อมนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วนั้น

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๕ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับ ส.ป.ก. หรือในกิจการที่กระทำให้แก่ ส.ป.ก. ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่มีอำนาจแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี ให้ออก

(๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕

มาตรา ๑๗ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๘ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย มาตรการ ข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดินของ ส.ป.ก. ตลอดจนการควบคุมการบริหารงานของ ส.ป.ก. รวมทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดหาที่ดินของรัฐเพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(๒) พิจารณากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ การจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินตามมาตรา ๒๙ และการกำหนดเนื้อที่ที่ดินที่จะให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเช่าระยะยาว หรือเช่าซื้อตามมาตรา ๓๐

(๓) พิจารณาการกำหนดแผนผังและการจัดแบ่งแปลงที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

(๔) พิจารณาอนุมัติแผนงานและโครงการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนงบค่าใช้จ่ายของ ส.ป.ก. เสนอรัฐมนตรี

(๕) พิจารณากำหนดแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อยกระดับรายได้ และคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกร

(๖) พิจารณากำหนดแผนการส่งเสริม และบำรุงเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพผลิตผลเกษตรกรรม ตลอดจนสวัสดิการการสาธารณูปโภค การศึกษาและการสาธารณสุขของเกษตรกร

(๗) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนแบบสัญญาเช่าและเช่าซื้อที่จะทำกับเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน

(๘) กำหนดระเบียบการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและปฏิบัติตามแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรม

(๙) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินกู้ยืมจาก ส.ป.ก. ตลอดจนเงื่อนไขของการกู้ยืมโดยอนุมัติรัฐมนตรี

(๑๐) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดจนการควบคุมดูแลกิจการอื่น ๆ ภายในเขตปฏิรูปที่ดิน

(๑๑) ติดตามการปฏิบัติงานของ ส.ป.ก. ให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ ตลอดจนกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

(๑๒) กำหนดกิจการและระเบียบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ ส.ป.ก. หรือสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดมาตรการและวิธีปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และให้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการและค่าใช้จ่ายของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เพื่อเสนอคณะกรรมการ

(๒) ติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ ตลอดจนดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

(๓) พิจารณาผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงแผนงาน โครงการ งบค่าใช้จ่ายและวิธีปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

(๔) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายตามโครงการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแต่ละโครงการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

(๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบหรือข้อบังคับหรือมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๖) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบหรือข้อบังคับหรือมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ หรือปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย

การประชุมของอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ภายในกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณทุกปี ให้รัฐมนตรีประกาศรายงานรับจ่ายเงินของ ส.ป.ก. ในราชกิจจานุเบกษา

รายงานการรับจ่ายเงินตามวรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอรัฐสภาทราบ

มาตรา ๒๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบการประกอบเกษตรกรรมหรือการทำประโยชน์หรือกิจการอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และให้แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓
การดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๕ การกำหนดเขตที่ดินในท้องที่ใดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ในพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้มีแผนที่แสดงเขตและระบุท้องที่ที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชกฤษฎีกา

การกำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดเฉพาะที่ดินที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นจะถือเขตของตำบลหรืออำเภอเป็นหลักก็ได้ โดยให้ดำเนินการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในเขตท้องที่อำเภอที่มีเกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ หรือต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นประกอบเกษตรกรรมอยู่เป็นจำนวนมากตลอดจนที่มีผลผลิตต่อไร่ต่ำเป็นเกณฑ์ในการจัดอันดับความสำคัญในการกำหนดเขตก่อนหลัง ในกรณีที่ถือเขตของตำบลหรืออำเภอเป็นเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ให้หมายถึงเฉพาะที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล[๗]

ให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยมิชักช้า และให้ดำเนินการสำรวจที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และวางโครงการเพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรให้เสร็จภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ทวิ[๘] ถ้าที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มาเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยและมิได้อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดที่ดินนั้นให้กับเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ ตามมาตรา ๓๐ เสมือนว่าเป็นที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยไม่ต้องดำเนินการกำหนดเขตที่ดินในท้องที่นั้นให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๖[๙] เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(๑) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าวโดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

(๒) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ เมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

(๓) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน และที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

(๔) ถ้าเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติส่วนใดแล้ว เมื่อ ส.ป.ก. จะนำที่ดินแปลงใดในส่วนนั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้น และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้โดยไม่ต้องดำเนินการเพิกถอนตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตาม (๔) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจในการให้เช่าที่ดินอันเป็นป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวได้ และให้ค่าเช่าที่ได้มาตกเป็นของกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ภายในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการสำรวจรังวัดได้ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบเสียก่อน

(๒) ทำเครื่องหมายขอบเขตหรือแนวเขตโดยปักหลักหรือขุดร่องแนว ในกรณีที่ต้องสร้างหมุดหลักฐานการแผนที่ในที่ดินของผู้ใด ก็ให้มีอำนาจสร้างหมุดหลักฐานลงได้ตามความจำเป็น

เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้และกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งที่กีดขวางการสำรวจรังวัดได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการที่จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายน้อยที่สุด

ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินและผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๒๘ ภายในระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย

ในกรณีที่ ส.ป.ก. จัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินนั้น ถ้ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง และเป็นทรัพย์สินหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทำการรื้อถอนเสียได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย มีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

มาตรา ๒๙ ในเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า ที่ดินบริเวณใดสมควรดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงมีเนื้อที่รวมกันเกินกว่าห้าสิบไร่ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันไม่ว่าคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของที่ดินผู้ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินส่วนที่เกินกว่าห้าสิบไร่

(๒) ถ้าที่ดินดังกล่าวใน (๑) มีเนื้อที่รวมกันเกินกว่าหนึ่งร้อยไร่ และเจ้าของที่ดินผู้ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองใช้เพื่อการเลี้ยงสัตว์จำพวกสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดชนิด จำนวน และเงื่อนไขในราชกิจจานุเบกษา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินส่วนที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่

ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดมีความประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองในที่ดินเกินกว่าตามที่กล่าวไว้ใน (๑) หรือ (๒) และแสดงได้ว่าตนได้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินด้วยตนเองเกินกว่าที่กล่าวไว้ใน (๑) หรือ (๒) อยู่แล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และแสดงได้ว่าตนมีความสามารถและมีปัจจัยที่จะทำที่ดินนั้นให้เป็นประโยชน์ทางเกษตรกรรมได้ ทั้งตนจะเป็นผู้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้นด้วยตนเอง ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบคำร้อง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนแล้ว ให้รายงานต่อคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นสมควรอนุญาต ก็ให้กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเสนอรัฐมนตรีพิจารณา หากรัฐมนตรีเห็นชอบก็ให้อนุญาตให้ผู้ร้องขอนั้นมีสิทธิในที่ดินนั้นต่อไป แต่ต้องไม่เกินหนึ่งพันไร่ ในกรณีที่ผู้ร้องขอได้รับสิทธิในที่ดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินที่ได้รับเพิ่มขึ้นนั้นเพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดได้แสดงว่าตนได้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินด้วยตนเองเกินกว่าหนึ่งพันไร่อยู่แล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และมีความประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองในที่ดินนั้นต่อไป ให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

ก. ได้ลงทุนในกิจกรรมการเกษตรในที่ดินนั้นไปแล้วเป็นจำนวนมากและการลงทุนนั้นได้กระทำไปด้วยการส่งเสริมของรัฐ

ข. เป็นการประกอบการเพื่อพัฒนาวิทยาการเกษตรแผนใหม่ หรือที่ยังมีความต้องการอยู่มากภายในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

ค. ในการที่จะประกอบกิจการได้ต่อไปนั้นจะต้องมีลักษณะที่ช่วยพัฒนาการเกษตรและช่วยเหลือเกษตรกรในด้านปัจจัยการผลิต เพื่อส่งเสริมผลผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรได้อย่างกว้างขวางในเรื่องการสาธิต และเป็นตลาดรับซื้อผลิตผลเกษตรกรรมจากเกษตรกรโดยตรง

ง. เมื่อพ้นสิบห้าปี หากสถาบันเกษตรกรมีความต้องการและสามารถที่จะเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการนั้น เจ้าของที่ดินต้องยินยอมให้สถาบันเกษตรกรถือหุ้นในกิจการนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละหกสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามวิธีการและรายละเอียดที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรอนุญาต ก็ให้กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเสนอรัฐมนตรีพิจารณา หากรัฐมนตรีเห็นชอบก็ให้อนุญาตให้ผู้ร้องขอนั้นมีสิทธิในที่ดินนั้นต่อไป ในกรณีที่ผู้ร้องขอได้รับสิทธิในที่ดินดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินที่ได้รับเพิ่มขึ้นนั้น เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

(๓) ที่ดินแปลงใดถ้าเจ้าของไม่ได้ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง หรือมิได้ใช้ประกอบเกษตรกรรมอย่างใดหรือประกอบเกษตรกรรมเล็กน้อย หรือประกอบเกษตรกรรมบางส่วนเพียงเป็นการแสดงสิทธิในที่ดิน ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินนั้นได้ในส่วนที่เกินกว่ายี่สิบไร่

ถ้าเจ้าของที่ดินตาม (๓) มีความประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองและแสดงได้ว่าตนมีความสามารถและมีปัจจัยที่จะทำที่ดินนั้นให้เป็นประโยชน์ทางเกษตรกรรมได้ ทั้งตนจะเป็นผู้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้นด้วยตนเอง ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบคำร้อง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนแล้ว ให้รายงานต่อคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ผู้ร้องขอนั้นมีสิทธิในที่ดินต่อไป ตามขนาดใน (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี และให้คณะกรรมการกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาต ในกรณีผู้ได้รับสิทธิในที่ดินดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินนั้นเพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

บทบัญญัติในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่ที่ดินบรรดาที่เป็นของทบวงการเมือง องค์การของรัฐ รัฐวิสาหกิจ สถาบันเกษตรกร หรือที่ดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการจัดซื้อที่ดินตามมาตรานี้ ถ้าเจ้าของที่ดินประสงค์จะขายที่ดินของตนให้ทั้งหมด ก็ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อได้[๑๐]

มาตรา ๓๐[๑๑] บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้

(๑) จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (๒)

(๒) จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

(๓) จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควรสำหรับสถาบันเกษตรกร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรนั้น ๆ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงความจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่า

บรรดาที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มา ถ้าเป็นที่ดินของรัฐและมีเกษตรกรถือครองอยู่แล้วเกินจำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่งก่อนเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อเกษตรกรดังกล่าวยื่นคำร้องและยินยอมชำระค่าเช่า หรือค่าชดเชยที่ดินในอัตราหรือจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามที่คณะกรรมการกำหนด สำหรับที่ดินส่วนที่เกินตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือจัดให้ แล้วแต่กรณี ตามจำนวนที่เกษตรกรถือครองได้ แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ในการกำหนดอัตราค่าเช่าหรือค่าชดเชยที่ดินดังกล่าว ต้องคำนึงถึงระยะเวลาและวิธีการที่เกษตรกรได้ที่ดินนั้นมา ความสามารถในการทำประโยชน์ ประเภทของเกษตรกรรมและการทำประโยชน์ที่ได้ทำไว้แล้วในที่ดินนั้น

ในการจัดที่ดินให้เกษตรกรตามวรรคสาม ถ้าเกษตรกรได้เข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวก่อน พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้เรียกเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการโอนและรังวัด และค่าปรับปรุงพัฒนาที่ดินที่ ส.ป.ก. ดำเนินการให้ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด เฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าสิบไร่

นอกจากการจัดที่ดินให้แก่บุคคลตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุคคลใดเช่า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเข้าทำประโยชน์ เพื่อใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาได้ ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินห้าสิบไร่ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการอนุญาตหรือการให้ผู้ได้รับอนุญาตถือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

การจัดที่ดินให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรานี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เกี่ยวกับการควบคุมการเช่าหรือเช่าซื้อ และสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้ เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๑ ถ้าเกษตรกรผู้ใดต้องการมีสิทธิในที่ดินหรือขอเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเกินกว่าที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๓๐ (๑) หรือ (๒) และแสดงได้ว่าตนมีความสามารถและมีปัจจัยที่จะทำที่ดินที่ขอเพิ่มนั้นให้เป็นประโยชน์ในทางเกษตรกรรมได้ ทั้งตนจะเป็นผู้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้นด้วยตนเอง ให้ทำคำร้องยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบคำร้อง

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนแล้ว ให้เสนอคำร้องพร้อมด้วยบันทึกรายงานผลการสอบสวนต่อคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิในที่ดิน หรือได้เช่าที่ดินได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินหนึ่งเท่าของจำนวนเนื้อที่ที่ดินที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๓๐ (๑) หรือ (๒) ทั้งนี้ โดยกำหนดเงื่อนไขก็ได้ ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข คณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาตเสียได้และจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินหรือสั่งเลิกการเช่าที่ดินดังกล่าวได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามแต่จะเห็นสมควร และนำที่ดินนั้นไปใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

มาตรา ๓๒[๑๒] ถ้า ส.ป.ก. ได้ที่ดินแปลงใดมาโดยการจัดซื้อหรือเวนคืนหรือได้มาตามมาตรา ๒๕ ทวิ เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้สิทธิของผู้เช่าที่ดินแปลงนั้นตามสัญญาเช่าหรือตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นอันสิ้นสุดลง

มาตรา ๓๓ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้บรรดาเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินแจ้งจำนวนแปลงที่ดิน ขนาดของที่ดินแต่ละแปลง ที่ตั้งของที่ดิน และการทำประโยชน์ในที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของทุกแปลงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวัน ตามแบบและวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๔ ในการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สำหรับที่ดินที่เวนคืนตามวรรคหนึ่ง ให้ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจาก ส.ป.ก. มีอำนาจเข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวเพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ทันที

มาตรา ๓๕[๑๓] การชำระราคาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่จัดซื้อตามพระราชบัญญัตินี้ ให้จ่ายเป็นเงินสด หรือเงินสดและพันธบัตรของรัฐบาล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การชำระค่าทดแทนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้จ่ายเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือให้จ่ายเป็นพันธบัตรของรัฐบาล ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ให้กระทรวงการคลังโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี มีอำนาจออกพันธบัตร เพื่อชำระราคาหรือค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง และมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาไถ่ถอน เงื่อนไข และวิธีการในการออกพันธบัตร ทั้งนี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พันธบัตรตามวรรคสามเมื่อครบกำหนดชำระให้ชำระจากเงินของกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๓๖ ให้คณะกรรมการกำหนดเงินค่าทดแทนโดยคำนึงถึงการได้มา สภาพความอุดมสมบูรณ์ และทำเลที่ตั้งของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับมูลค่าของผลิตผลเกษตรกรรมหลักที่สามารถผลิตได้จากที่ดินในท้องที่นั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม และแก่บรรดาเกษตรกรผู้ที่จะต้องรับภาระจ่ายค่าที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์แก่ ส.ป.ก. ต่อไปด้วย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งจำนวนเงินค่าทดแทนให้เจ้าของที่ดินหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนทราบ ถ้าเจ้าของที่ดินหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนไม่เห็นชอบด้วยกับจำนวนเงินค่าทดแทนดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๔๐

วรรคสาม[๑๔] (ยกเลิก)

มาตรา ๓๖ ทวิ[๑๕] บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินมีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเกี่ยวกับที่ดินของ ส.ป.ก. ตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ตามที่ ส.ป.ก. ร้องขอ

มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้ยกอายุความครอบครองขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับ ส.ป.ก. ในเรื่องที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๘ ถ้า ส.ป.ก. เกี่ยวข้องในกิจการใดที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ ส.ป.ก. ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนั้น

มาตรา ๓๙ ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
อุทธรณ์

มาตรา ๔๐ ถ้าเจ้าของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์หรือผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนผู้ใดประสงค์จะอุทธรณ์ ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งตามมาตรา ๓๖

มาตรา ๔๑ ให้มีคณะกรรมการอุทธรณ์คณะหนึ่ง ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิทางดินหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิทางเศรษฐกิจการเกษตรหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิทางพืชพรรณหนึ่งคน เป็นกรรมการ ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งกรรมการหรือบุคคลใดเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการอุทธรณ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการในคณะกรรมการหรือคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมิได้

มาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์ที่ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์

หากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือน ในกรณีที่ยังมิได้มีการตั้งศาลปกครองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มิให้นำข้อความดังกล่าวนี้มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๓ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อกระทำการที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการอุทธรณ์หรือให้ช่วยเหลือในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ เว้นแต่การวินิจฉัยอุทธรณ์ และให้นำมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ให้กรรมการอุทธรณ์ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการอุทธรณ์ระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งซ่อมนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการอุทธรณ์ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา ๔๕ ให้นำมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ มาใช้แก่คณะกรรมการอุทธรณ์โดยอนุโลม

มาตรา ๔๖ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นอุทธรณ์และวิธีพิจารณาในการวินิจฉัยคำอุทธรณ์ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

หมวด ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีซึ่งออกตามมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
สัญญา ธรรมศักดิ์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร ที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันปรากฏว่าเกษตรกรกำลังประสบความเดือดร้อนเนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราสูงเกินสมควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราผลิตทางเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมและเสียเปรียบจากระบบการเช่าที่ดินและการจำหน่ายผลิตผลตลอดมา ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยุ่งยากทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและการเมืองของประเทศเป็นอย่างมาก จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมกับการจัดระบบการผลิตและจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรม เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่เกษตรกร ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองแนวนโยบายแห่งรัฐในการลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคมตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙[๑๖]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ยังมีบทบัญญัติไม่รัดกุมและเหมาะสม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอยู่หลายประการ และมีบางประการได้แก่เรื่อง การออกพันธบัตร การชำระราคาหรือค่าทดแทนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมเสียใหม่โดยรีบด่วน เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายเกิดความคล่องตัวและสนองนโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒[๑๗]

มาตรา ๑๔ ที่ราชพัสดุที่กระทรวงการคลังได้มาเนื่องจากการจัดซื้อของ ส.ป.ก. หรือมีผู้ยกให้แก่ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้กระทรวงการคลังดำเนินการโอนที่ราชพัสดุดังกล่าวให้เป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ การโอนที่ราชพัสดุดังกล่าวมิให้นำความในมาตรา ๘ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาใช้บังคับ และให้ดำเนินการโอนตามประมวลกฎหมายที่ดิน บรรดานิติกรรมใด ๆ ที่ได้กระทำเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้คงมีผลใช้ได้ต่อไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ประเทศไทยได้จัดให้มีการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมาระยะหนึ่งแล้ว แต่การดำเนินการยังมีอุปสรรคทำให้การงานไม่อาจดำเนินไปโดยเหมาะสมตามควร สมควรขยายขอบเขตการจัดที่ดินในการปฏิรูปที่ดินให้กว้างขวางขึ้นให้สามารถช่วยเหลือผู้ที่ประสงค์จะเป็นเกษตรกรได้และอาจจัดที่ดินให้แก่ผู้ประกอบกิจการสนับสนุนและต่อเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินได้ด้วย เพื่อให้งานดำเนินไปครบวงจรของภาคเกษตรกรรม นอกจากนั้น ในการจัดหาที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้มีปัญหาว่าจะจัดซื้อที่ดินจากผู้ที่สมัครใจขายได้หมดทั้งแปลงหรือไม่ และการนำที่ดินของรัฐมาใช้จัดที่ดินมีปัญหาว่า ยังไม่มีแนวทางที่แน่ชัดระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ เกิดปัญหาว่า ส.ป.ก. สมควรจะนำที่ดินส่วนใดมาใช้จัดได้เมื่อใดและเพียงใด ทั้งยังมีข้อจำกัดที่ ส.ป.ก. จะเข้าดำเนินการในที่ดินที่มีผู้ประสงค์บริจาคเพราะที่ดินนั้นต้องกลายเป็นที่ราชพัสดุและที่ดินอาจมีขนาดไม่กว้างมาก ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเล็ก ๆ โดยพระราชกฤษฎีกาหลายฉบับ ส่วนในขั้นนำที่ดินมาจัดให้แก่ประชาชนนั้น กฎหมายปัจจุบันได้แยกข้อแตกต่างระหว่างที่ดินที่เป็นของรัฐมาแต่เดิมกับที่ดินที่ได้มาโดยการจัดซื้อหรือเวนคืน ทำให้ไม่อาจจัดสิทธิในที่ดินให้แก่ประชาชนให้สอดคล้องกัน สมควรแก้ไขโดยคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของผู้ขอรับการจัดที่ดินเป็นสำคัญ เพื่อให้สิทธิในที่ดินมีส่วนเกื้อหนุนสภาพความเป็นอยู่ในภาคเกษตรกรรมตามความเป็นจริง อนึ่ง องค์ประกอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และแนวทางในการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินยังไม่เหมาะสม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายปัจจุบันเสียใหม่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

***พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕**[๑๘]

มาตรา ๒๒ ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

(๑) ให้แก้ไขคำว่า “อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์” เป็น “อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ” และคำว่า “ประชาสงเคราะห์จังหวัด” เป็น “ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ”

(๒) ให้เพิ่ม “อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” เป็นกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเพิ่ม “ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” เป็นกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนการใช้ที่ดินชายทะเล มาเป็นของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๒/ตอนที่ ๕๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐/๕ มีนาคม ๒๕๑๘

[๒] มาตรา ๔ นิยามคำว่า “เกษตรกร” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๓] มาตรา ๔ นิยามคำว่า “คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด” ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๔] มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙

[๕] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๖] มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๗] มาตรา ๒๕ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๘] มาตรา ๒๕ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๙] มาตรา ๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๐] มาตรา ๒๙ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๑] มาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๒] มาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๓] มาตรา ๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙

[๑๔] มาตรา ๓๖ วรรคสาม ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๕] มาตรา ๓๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๓/ตอนที่ ๑๔๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๔๗/๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

[๑๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๖/ตอนที่ ๑๔๙/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒/๘ กันยายน ๒๕๓๒

[๑๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติ
การพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
น.อ. อาทิตย์ทิพอาภา ร.น.
เจ้าพระยายมราช
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๘
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรเพิ่มเติมและรวบรวมพระราชบัญญัติการพนันเสียใหม่ จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๓ และกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ซึ่งมีความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความในมาตรา ๘๕๓, ๘๕๔ และ ๘๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๔ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา

การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

ในการเล่นอันระบุไว้ในวรรค ๒ ข้างต้นนั้นจะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดมีขึ้นหรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

การเล่นหมายเลข ๕ ถึง ๑๕ ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้นั้น จะให้รางวัลตีราคาเป็นเงินไม่ได้ และห้ามมิให้ผู้ใดรับรางวัลที่ให้ไปแล้วกลับคืน หรือรับซื้อหรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้นในสถานงานหรือการเล่นหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมีงานหรือการเล่น

มาตรา ๔ ทวิ[๒] ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง

คำว่า “การเล่น” ในวรรคก่อน ให้หมายความรวมตลอดถึงการทายและการทำนายด้วย

มาตรา ๕ ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติย่อมพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น

มาตรา ๖ ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณสถาน

มาตรา ๗ ใบอนุญาตทุกฉบับต้องกำหนด

(๑) ลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขของการเล่นพนันโดยชัดแจ้ง

(๒) สถานที่ วัน เดือน ปี และกำหนดเวลาที่อนุญาตให้เล่น ถ้าเป็นใบอนุญาตสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ และสวีป ให้ระบุจำนวนสลากที่จะขายกับสถานที่วันและเวลาที่จะออกด้วย

(๓) จำนวนบุคคลผู้จะเข้าเล่นมีกำหนดหรือไม่ และไม่ให้บุคคลอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์หรือไม่บรรลุนิติภาวะเข้าเล่นด้วย เว้นแต่การเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖

มาตรา ๘ การจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค โดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนจึงจะทำได้

มาตรา ๙ สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ และสวีป หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนหนึ่งคนใดนั้น ต้องส่งสลากให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตประทับตราเสียก่อน จึงนำออกจำหน่ายได้

ถ้ายังมิได้รับอนุญาตให้มีการเล่นที่กล่าวไว้ในวรรคก่อน ห้ามมิให้ประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้บุคคลใดๆ เข้าร่วมในการเล่นนั้น

มาตรา ๙ ทวิ[๓] ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอขายหรือขายสลากกินแบ่งที่ออกจำหน่ายตามมาตรา ๙ และที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดในสลาก

มาตรา ๙ ตรี[๔] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐ ทรัพย์สินพนันกันซึ่งจับได้ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินซึ่งมิได้เอาออกพนัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเล่นนั้น ให้ศาลมีอำนาจริบได้ตามกฎหมายลักษณะอาญา

ประกาศหรือเอกสารอย่างใด ๆ อันมุ่งหมายให้เป็นการชักชวนผู้อื่นให้เข้าเล่นดังกล่าวไว้ในมาตรา ๙ วรรค ๒ นั้น ตำรวจหรือกรมการอำเภอจะยึดและทำลายเสียก็ได้ ถ้าประกาศหรือเอกสารนั้นส่งทางไปรษณีย์ถึงผู้รับที่อยู่ในราชอาณาจักร เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะยึดประกาศหรือเอกสารนั้นไว้ก็ได้ แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์ต้องแจ้งให้ผู้รับทราบ ถ้าผู้รับมีข้อโต้แย้งว่าประกาศหรือเอกสารนั้นมิได้เกี่ยวแก่การพนัน ผู้รับจะนำคดีไปฟ้องศาลภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความจากเจ้าพนักงานไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าผู้รับมิได้นำ

คดีไปฟ้องศาลก็ดี หรือเมื่อศาลสั่งยืนการยึดนั้นก็ดี เจ้าพนักงานไปรษณีย์มีอำนาจทำลายประกาศหรือเอกสารที่ยึดไว้นั้นได้

แต่เจ้าพนักงานไปรษณีย์จะเปิดซองหรือห่อออกดูโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรานี้ไม่ได้ เว้นแต่จะมีเครื่องหมายภายนอกแสดงว่า ในซองหรือในห่อนั้นมีสิ่งที่จะต้องริบและทำลายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีสิทธิจะเรียกใบอนุญาตคืนเมื่อมีเหตุสมควรเชื่อว่า ผู้รับใบอนุญาตกระทำการละเมิดพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒[๕] ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข ๑ ถึงหมายเลข ๑๖ หรือ การเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข ๑๖ เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไปจนถึง ๓ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้นไปจนถึง ๕,๐๐๐ บาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง เว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๔ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๔ อันว่าด้วยการรับกลับคืนหรือรับซื้อ หรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๘ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐ บาท ขึ้นไปจนถึง ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔ ทวิ[๖] ผู้ใดกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดสามปีกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก

(๑) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุกและปรับ ให้วางโทษทวีคูณ

(๒) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำครั้งหลังเป็นโทษจำคุกหรือปรับ ให้วางโทษทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕[๗] นอกจากโทษที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำผิด ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายสินบนแก่ผู้นำจับด้วย และให้ศาลสั่งไว้ในคำพิพากษาให้ผู้กระทำผิดใช้เงินสินบนแก่ผู้นำจับกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง ถ้าผู้กระทำผิดไม่ชำระสินบนดังกล่าว ให้จ่ายจากเงินที่ได้จากของกลาง ซึ่งศาลสั่งริบเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว หรือจ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาล

มาตรา ๑๖[๘] รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตการเล่นหมายเลข ๑๗ ในบัญชี ข. เสียภาษีไม่เกินกว่าร้อยละสิบแห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย การเล่นหมายเลข ๑๙ ในบัญชี ข. ไม่เกินร้อยละสิบแห่งยอดรายรับซึ่งหักรายจ่ายแล้ว และการเล่นหมายเลข ๑๖ หมายเลข ๑๘ และหมายเลข ๒๐ ในบัญชี ข. ไม่เกินร้อยละสิบแห่งยอดราคาสลาก ซึ่งมีผู้รับซื้อก่อนหักรายจ่าย

รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต การเล่นหมายเลข ๑๗ หมายเลข ๑๘ และหมายเลข ๑๙ ในบัญชี ข. เสียภาษีเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละสองครึ่ง เพื่อให้เป็นรายได้ของเทศบาลแห่งท้องที่ที่เล่นการพนันตามใบอนุญาตโดยกำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

มาตรา ๑๖ ทวิ[๙] ภาษีที่จะต้องเสียตามความในมาตรา ๑๖ และเงินค่าธรรมเนียมตามความในมาตรา ๑๗ นั้น ให้รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดตามสภาพแห่งท้องถิ่นได้

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ตั้งเจ้าพนักงานดำเนินการตามพระราชบัญญัติ กำหนดเงินค่าธรรมเนียม กำหนดเงื่อนไขในการเล่นพนัน และวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ตามมติคณะรัฐมนตรี)
พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์
รัฐมนตรี

บัญชี ก.

๑. หวย ก. ข.
๒. โปปั่น
๓. โปกำ
๔. ถั่ว
๕. แปดเก้า
๖. จับยี่กี
๗. ต่อแต้ม
๘. เบี้ยโบก หรือคู่คี่ หรืออีโจ้ง
๙. ไพ่สามใบ
๑๐. ไม้สามอัน
๑๑. ช้างงา หรือป๊อก
๑๒. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาดำปลาแดง หรืออีดำอีแดง
๑๓. อีโปงครอบ
๑๔. กำตัด
๑๕. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง
๑๖. หัวโตหรือทายภาพ
๑๗. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามีดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสุมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้
๑๘. บิลเลียดรู ตีผี
๑๙. โยนจิ่ม
๒๐. สี่เหงาลัก
๒๑. ขลุกขลิก
๒๒. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง
๒๓. ไฮโลว์
๒๔. อีก้อย
๒๕. ปั่นแปะ
๒๖. อีโปงซัด

บัญชี ข.

---

๑. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑๗ แห่งบัญชี ก.
๒. วิ่งวัวคน
๓. ชกมวย มวยปล้ำ
๔. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ
๕. ชี้รูป
๖. โยนห่วง
๗. โยนสตางค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
๘. ตกเบ็ด
๙. จับสลากโดยวิธีใด ๆ
๑๐. ยิงเป้า
๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ
๑๒. เต๋าข้ามด่าน
๑๓. หมากแกว
๑๔. หมากหัวแดง
๑๕. ปิงโก
๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
๑๗. โตแต่ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๘. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๙. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
๒๐. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศสยาม แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น
๒๑. ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม ไพ่ต่าง ๆ
๒๒. ดวด
๒๓. บิลเลียด
๒๔. ข้องอ้อย

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒[๑๐]

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕[๑๑]

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๕[๑๒]

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๐[๑๓]

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓[๑๔]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในขณะนี้ เทศบาลได้รับเงินปันส่วนรายได้จากการอนุญาตให้เล่นการพนันไว้น้อยมาก โดยได้รับเพียง ๑๐% ของอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเท่านั้น และรายได้ของเทศบาลไม่เพียงพอแก่ภารกิจในอันที่จะบำรุงท้องถิ่น จึงควรเก็บภาษีการเล่นการพนัน หมายเลข ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ ในบัญชี ข. แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นรายได้แก่เทศบาล

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๔[๑๕]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปรากฏว่าได้มีการเล่นการพนันสลากกินรวบอันเป็นการผิดกฎหมายอยู่โดยแพร่หลาย สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ลงโทษหนักขึ้น เพื่อเป็นการปราบปราม

พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๕[๑๖]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากมีผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก เป็นเหตุให้ประชาชนต้องซื้อสลากในราคาสูง และไม่อาจลงโทษแก่ผู้ขายได้ เพื่อเป็นทางป้องกันและปราบปรามจึงต้องออกกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อมิให้ผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒/-/หน้า ๑๙๗๘/๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๘

[๒] มาตรา ๔ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๕

[๓] มาตรา ๙ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๕

[๔] มาตรา ๙ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๐๕

[๕] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๐๔

[๖] มาตรา ๑๔ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕

[๗] มาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๐

[๘] มาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๙] มาตรา ๑๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒

[๑๐] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖/-/หน้า ๙๗๑/๒ ตุลาคม ๒๔๘๒

[๑๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๙/ตอนที่ ๖/หน้า ๒๕๘/๒๗ มกราคม ๒๔๘๕

[๑๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๙/ตอนที่ ๗๖/หน้า ๒๓๖๑/๘ ธันวาคม ๒๔๘๕

[๑๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔/ตอนที่ ๔๕/หน้า ๖๓๒/๒๓ กันยายน ๒๔๙๐

[๑๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๓๑/ฉบับพิเศษ หน้า ๓๖/๑๓ เมษายน ๒๕๐๓

[๑๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๓๕/หน้า ๓๙๒/๑๘ เมษายน ๒๕๐๔

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๑/หน้า ๕๕/๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

พระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยเงื่อนไขการพนัน ตามมาตรา ๔
แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘
(ฉบับที่ ๒)

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๒
เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เห็นสมควรตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเงื่อนไขการพนันตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ขึ้นใหม่

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ จึงให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้ให้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเงื่อนไขการพนันตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเงื่อนไขการพนันตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

มาตรา ๔ การพนันอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน นั้น จะจัดให้ มี เข้าเล่น หรือเข้าพนันได้ ณ สถานกาซิโนของรัฐบาล ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจัดตั้งขึ้น

มาตรา ๕ การเข้าหรือออกจากสถานกาซิโนของรัฐบาลก็ดี การเข้าเล่นหรือเข้าพนันหรือการอื่น ๆ ตลอดทั้งอัตราค่าธรรมเนียมในสถานกาซิโนนั้นก็ดี ต้องปฏิบัติตามระเบียบการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖/ตอนที่ -/หน้า ๖๔๕/๑๐ กรกฎาคม ๒๔๘๒

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

สล๊อทแมชีน

ข้อ ๒[๒] (ยกเลิก)

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๒๐) และ (๒๑) ของข้อ ๔ ค. แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

“(๒๐) ฟุตบอลโต๊ะ

(๒๑) เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกลหรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใด ๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (ค) ของข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(ค) บิลเลียด ฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกลหรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ ต้องไม่เกินสามสิบวันนับจากวันออกใบอนุญาต และให้เล่นได้ภายในเวลา ๑๗ ถึง ๒๓ นาฬิกา”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของข้อ ๑๓ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒) บิลเลียด เพื่อความรื่นเริงในสมาคม จำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร หรือในเคหสถานที่มีบริเวณกว้างขวางและรั้วรอบมิดชิดจำนวนไม่เกินหนึ่งโต๊ะโดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้าน แล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น”

ข้อ ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น ๒๗. และ ๒๘. ของข้อ ๑๗ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ	โต๊ะหนึ่ง ๓๐๐ บาท
๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ	เครื่องหนึ่ง ๘๐๐ บาท

ข้อ ๗ ให้เพิ่มแบบพิมพ์ท้ายกฎกระทรวงนี้เป็นแบบพิมพ์ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกลหรือสปริง ดีด ยิงหรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้มีเครื่องเล่นการพนันที่ใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยน ในตู้หรือภาชนะใดๆ แล้วนับแต้มหรือเครื่องหมายต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นเป็นการแพ้ชนะหลายชนิดด้วยกันโดยผู้จัดให้มีไม่ต้องขอรับอนุญาต และมีประชาชนและเยาวชนนิยมเข้าเล่นเข้าพนันเป็นจำนวนมากเป็นการเพาะนิสัยให้ประชาชนและเยาวชนเพลิดเพลินฝักใฝ่ในการพนัน ขาดความสนใจต่อการเล่าเรียนและอาชีพ เป็นการบั่นทอนความก้าวหน้าและทำลายเศรษฐกิจแห่งประเทศชาติ และเป็นแหล่งสำหรับมั่วสุมบุคคลผู้ประพฤติมิชอบ จึงสมควรออกกฎกระทรวงควบคุมเครื่องเล่นการพนันดังกล่าว

ส่วนการเล่นบิลเลียดสำหรับเอกชนหรือสมาคม ซึ่งจัดให้มีการเล่นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ก็สมควรวางระเบียบควบคุมเกี่ยวกับสถานที่ คุณสมบัติ ผู้จัดและจำนวนโต๊ะให้เป็นการเหมาะสม

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๓]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการระบุเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หลายฉบับ ทำให้ไม่สะดวกในการใช้กฎหมายและการปรับปรุงกฎหมาย และเนื่องจากในปัจจุบัน เครื่องเล่นการเล่นการพนันได้วิวัฒนาการไปมากตามวิทยาการสมัยใหม่ เป็นเหตุให้ลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะ อันเป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งระบุเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ไม่สามารถครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันที่ได้มีการดัดแปลงวิธีการเล่นให้แตกต่างไปจากเดิมได้ทั้งหมด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงเพื่อปรับปรุงลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะให้ครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันได้ทั้งหมด และเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๙๕/หน้า ๑๒๓๘/๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๔

[๒] ข้อ ๒ ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๑/หน้า ๓๗๘/๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๐

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔๔ (พ.ศ. ๒๕๔๘)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๔ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติ และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา ๘

(๑) ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร

(๒) นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

การออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตออกใบอนุญาตภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

ก. การพนันต่อไปนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตออกใบอนุญาตได้

(๑) แข่งม้าหรือแข่งสัตว์อื่น ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๒) วิ่งวัวคน ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๓) ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม หรือไพ่ต่างๆ เว้นแต่ ไพ่โป๊กเกอร์ และไพ่เผ

(๔) ดวด

(๕) ข้องอ้อย

(๖) สะบ้าทอย

(๗) สะบ้าชุด

(๘) ชกมวย หรือมวยปล้ำ

ข. การพนันต่อไปนี้ ในกรุงเทพมหานคร ให้ออกใบอนุญาตได้เมื่ออธิบดีกรมการปกครองสั่งอนุมัติแล้ว ในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ออกใบอนุญาตได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งอนุมัติแล้ว

(๑) ให้สัตว์ต่อสู้กัน

(๒) ไพ่โป๊กเกอร์ หรือไพ่เผ

(๓) บิลเลียด

(๔) การจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค โดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ

ค. การพนันต่อไปนี้ ให้ออกใบอนุญาตได้เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งอนุมัติแล้ว

(๑) แข่งเรือพุ่ง หรือแข่งเรือล้อ

(๒) ชี้รูป

(๓) โยนห่วง

(๔) โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ

(๕) ตกเบ็ด

(๖) จับสลากโดยวิธีใดๆ

(๗) ยิงเป้า

(๘) ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ

(๙) เต๋าข้ามด่าน

(๑๐) หมากแกว

(๑๑) หมากหัวแดง

(๑๒) บิงโก

(๑๓) สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

(๑๔) แข่งม้าหรือแข่งสัตว์อื่น ซึ่งมีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๑๕) วิ่งวัวคน ซึ่งมีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๑๖) โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๗) สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๘) บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๙) ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น

(๒๐) ฟุตบอลโต๊ะ

(๒๑) เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่น โดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๕ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๕ ผู้ใดประสงค์จะจัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. หรือการจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา ๘ ให้ทำคำขอตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้ยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตประจำท้องที่ ดังนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นที่กรมการปกครอง

(๒) ในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นที่ที่ทำการปกครองอำเภอ หรือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกแบบพิมพ์คำขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนัน พ.น. ๑ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบพิมพ์คำขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนัน พ.น. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ข้อ ๔ ใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนัน ซึ่งได้ออกให้แก่ผู้รับใบอนุญาตก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ แต่ถ้าผู้รับใบอนุญาตนั้นประสงค์จะขอรับใบอนุญาตตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงนี้ก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุก็ให้ทำได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ข้อ ๕ บรรดาคำขอใบอนุญาตเล่นการพนันที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าคำขอนั้นเป็นคำขอตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๖[๑] กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘
พลอากาศเอก คงศักดิ์ วันทนา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ไปให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบแทน เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูประบบราชการ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในส่วนของอำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข. สถานที่ยื่นคำขออนุญาต และแบบคำขออนุญาตเล่นการพนันเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๑๑๔ ก/หน้า ๑/๒ ธันวาคม.๒๕๔๘

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๔๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๔) ของข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

“(๔) ผู้รับใบอนุญาตการเล่นสลากกินแบ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้ไปใช้ในกิจการสาธารณกุศล โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เสียภาษีในอัตราร้อยละ ๐.๕ แห่งยอดราคาสลากซึ่งมีผู้รับซื้อก่อนหักรายจ่าย”

ข้อ ๒ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓
บัญญัติ บรรทัดฐาน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันการขอออกสลากกินแบ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้ไปใช้ในกิจการสาธารณกุศลพร้อมทั้งขอลดหย่อนภาษีการพนันจะต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อขออนุมัติเป็นรายกรณีไป และกระทรวงมหาดไทยจะต้องดำเนินการออกกฎกระทรวงเพื่อเรียกเก็บภาษีการพนันในอัตราพิเศษทุกราย ดังนั้น เพื่อเป็นการลดขั้นตอนการดำเนินการขอลดหย่อนภาษีดังกล่าวและเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตออกสลากกินแบ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้ไปใช้ในกิจการสาธารณกุศลและได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเสียภาษีการพนันในอัตราต่ำกว่าที่เรียกเก็บตามปกติ สมควรกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวเสียภาษีในอัตราร้อยละ ๐.๕ แห่งยอดราคาสลากซึ่งมีผู้รับซื้อก่อนหักรายจ่าย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗/ตอนที่ ๘๘ ก/หน้า ๗/๒๗ กันยายน ๒๕๔๓

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๘) ของข้อ ๔ ก. แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

"(๘) ชกมวย มวยปล้ำ"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิก (๒) ของข้อ ๔ ข. แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๓๗
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ กำหนดเงื่อนไขให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข. จะออกใบอนุญาตเล่นการพนันชกมวย มวยปล้ำ สำหรับกรุงเทพมหานครได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ส่วนในจังหวัดอื่นให้ได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน ซึ่งยังไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน สมควรกำหนดให้การออกใบอนุญาตให้เล่นการพนันประเภทดังกล่าวอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๑/ตอนที่ ๑ ก/หน้า ๕/๒๑ มกราคม ๒๕๓๗

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๓๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของข้อ ๑๓ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๒) บิลเลียด ซึ่งเล่นในเคหสถานที่มีบริเวณกว้างขวางและรั้วรอบมิดชิดจำนวนไม่เกินหนึ่งโต๊ะ โดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้านแล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น หรือซึ่งเล่นเพื่อการรื่นเริงในสมาคมที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร และจัดให้มีการเล่นในวันปฏิบัติราชการตามปกติ ระหว่างเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๑.๐๐ นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น และในวันหยุดราชการ ระหว่างเวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๑.๐๐ นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น ตลอดจนปฏิบัติตามลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแบบใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันบิลเลียดโดยอนุโลม"

ข้อ ๒[๑] กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔
พลเอก อิสระพงศ์ หนุนภักดี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากข้อกำหนดเกี่ยวกับการพนันบิลเลียดที่ให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตตามที่ (๒) ของข้อ ๑๓ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ กำหนดไว้และใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบันสมควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชนและเป็นแหล่งสร้างปัญหาอาชญากรรมขึ้นในสังคม จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๖๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘/๑ เมษายน ๒๕๓๔

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘ [๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๓ และมาตรา ๑๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๒) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)

(๓) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓)

(๔) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๔)

(๕) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๕)

(๖) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ และพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๖)

(๗) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๗)

(๘) กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๘)

(๙) กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๐) กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๑๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๑) กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๒) กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๑๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๔๙๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๔๙๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๔๙๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๑๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ข้อ ๒ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

บาการา

ข้อ ๓ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

สะบ้าทอย

สะบ้าชุด

ข้อ ๔ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติ และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา ๘

(๑) นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรประจำท้องที่ซึ่งดำรงตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป สำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

(๒) นายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

ก. การพนันต่อไปนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตออกใบอนุญาตได้

(๑) แข่งม้าหรือแข่งสัตว์อื่น ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิงรวมอยู่ด้วย

(๒) วิ่งวัวคน ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๓) ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม และไพ่ต่างๆ เว้นแต่ไพ่โป๊กเกอร์ ไพ่เผ

(๔) ดวด

(๕) ข้องอ้อย

(๖) สะบ้าทอย

(๗) สะบ้าชุด

ข. การพนันต่อไปนี้ ให้ออกใบอนุญาตได้เมื่อผู้บังคับบัญชาดังต่อไปนี้ได้สั่งอนุมัติให้ออกได้แล้ว (ก) ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล สำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี (ข) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

(๑) ให้สัตว์ต่อสู้กัน

(๒) ชกมวย มวยปล้ำ

(๓) ไพ่โป๊กเกอร์ ไพ่เผ

(๔) บิลเลียด

(๕) การจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ

ค. การพนันต่อไปนี้ ให้ออกใบอนุญาตได้เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้สั่งอนุมัติให้ออกได้แล้ว

(๑) แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ

(๒) ชี้รูป

(๓) โยนห่วง

(๔) โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ

(๕) ตกเบ็ด

(๖) จับสลากโดยวิธีใดๆ

(๗) ยิงเป้า

(๘) ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ

(๙) เต๋าข้ามด่าน

(๑๐) หมากแกว

(๑๑) หมากหัวแดง

(๑๒) บิงโก

(๑๓) สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

(๑๔) แข่งม้าหรือแข่งสัตว์อื่น ซึ่งมีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๑๕) วิ่งวัวคน ซึ่งมีการเล่นโตแตไลเซเซอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย

(๑๖) โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๗) สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๘) บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๑๙) ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น

ข้อ ๕ กำหนดอายุใบอนุญาตให้เล่นการพนันตามบัญชี ข. ต้องไม่เกินจำนวนวันและต้องอยู่ภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

(ก) การพนันต่อไปนี้ต้องไม่เกินหนึ่งวันและให้เล่นได้ภายในกำหนดเวลา

การพนัน	กำหนดเวลา
๑. การเล่นต่างๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย	๗ ถึง ๑๙ นาฬิกา
๒. วิ่งวัวคน	๗ ถึง ๑๙ นาฬิกา
๓. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ	๗ ถึง ๑๙ นาฬิกา
๔. ข้องอ้อย	๗ ถึง ๑๙ นาฬิกา
๕. ชกมวย มวยปล้ำ	๑๒ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๖. ชี้รูป	๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา

๗. โยนห่วง		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๘. โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๙. ตกเบ็ด		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๐. จับสลากโดยวิธีใดๆ		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๑. ยิงเป้า		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๒. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๓. เต๋าข้ามด่าน		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๔. หมากแกว		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๕. หมากหัวแดง		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๖. บิงโก		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๗. สะบ้าทอย		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๘. สะบ้าชุด		๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๑๙. การเล่นต่างๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกันซึ่งมีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ รวมอยู่ด้วย		๑๒ ถึง ๒๐ นาฬิกา
๒๐. โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง		๑๒ ถึง ๒๐ นาฬิกา
๒๑. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง		๑๒ ถึง ๒๐ นาฬิกา
๒๒. ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม ไพ่ต่างๆ	วันอาทิตย์	๑๒ ถึง ๒๔ นาฬิกา
	วันอื่น	๑๘ ถึง ๒๔ นาฬิกา
๒๓. ดวด	วันอาทิตย์	๑๒ ถึง ๒๔ นาฬิกา
	วันอื่น	๑๘ ถึง ๒๔ นาฬิกา

(ข) การพนันต่อไปนี้ต้องไม่เกินจำนวนวันนับจากวันออกใบอนุญาตถึงวันออกสลาก ถ้ากำหนดการออกสลากไว้หลายคราวจนถึงเวลาออกสลากครั้งสุดท้าย และการออกสลากคราวเดียวหรือหลายคราวนั้น ถ้าทำในประเทศไทยต้องอยู่ภายในเวลา ๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา ในวันที่กำหนดไว้

๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

๒. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๓. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น

(ค) บิลเลียด ต้องไม่เกินหนึ่งเดือนนับจากวันออกใบอนุญาต และให้เล่นได้ภายในเวลา ๑๗ ถึง ๒๓ นาฬิกา

ข้อ ๖ กำหนดอายุใบอนุญาตการจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพให้นับแต่วันที่เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตจนถึงวันที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตกำหนดให้ตามที่เห็นสมควร และการเสี่ยงโชคแต่ละคราวต้องอยู่ภายในเวลา ๗ ถึง ๒๔ นาฬิกา แห่งวันที่กำหนดไว้

ข้อ ๗ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ให้ออกใบอนุญาตให้เล่นได้เฉพาะในงานรื่นเริงสาธารณะหรืองานนักขัตฤกษ์หรือในโอกาสพิเศษอื่นเท่านั้น

๑. ชี้รูป

๒. โยนห่วง

๓. โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ

๔. ตกเบ็ด

๕. จับสลากโดยวิธีใดๆ

๖. ยิงเป้า

๗. ปาหน้าคน ปาสัตว์หรือสิ่งใดๆ

๘. เต๋าข้ามด่าน

๙. หมากแกว

๑๐. หมากหัวแดง

๑๑. บิงโก

ข้อ ๘ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ ผู้รับใบอนุญาตต้องทำรายงานจำนวนยอดเงินรายรับและรายจ่ายในวันหนึ่งๆ ยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตในวันรุ่งขึ้นทุกวัน

๑. โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อ ๙ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเรียกร้อง ผู้รับใบอนุญาตต้องยื่นบัญชีรายการแสดงเงินยอดราคาสลากซึ่งมีผู้รับซื้อ

๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

๒. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๓. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น

ข้อ ๑๐ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้ทราบสถานที่ วันและเวลาที่จะออกสลากอย่างน้อยสามวันก่อนวันออกสลาก และให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้หลักฐานไว้เป็นสำคัญว่าได้รับแจ้งความนั้นแล้ว

๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชค ให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

๒. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อ ๑๑ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ ผู้รับใบอนุญาตต้องทำบัญชีการจำหน่าย และให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจตรวจบัญชีนั้นได้

๑. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง

๒. โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๓. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๔. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

๕. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น

ข้อ ๑๒ ให้กำหนดภาษีตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑ และมาตรา ๑๖ ทวิ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้รับใบอนุญาตการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่งเสียภาษีดังนี้

(ก) ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ร้อยละ ๑๐
(ข) ในจังหวัดอื่น ร้อยละ ๕
} แห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย

(๒) ผู้รับใบอนุญาตเล่มบุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง เสียภาษีดังนี้

(ก) ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ร้อยละ ๑๐
(ข) ในจังหวัดอื่น ร้อยละ ๕
} แห่งยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย

(๓) ผู้รับใบอนุญาตการเล่นสลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง สวีป หรือขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศนั้น เสียภาษีดังนี้

(ก) ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ร้อยละ ๑๐
(ข) ในจังหวัดอื่น ร้อยละ ๕
} แห่งยอดราคาสลากที่มีผู้รับซื้อก่อนหักรายจ่าย

นอกจากภาษีดังกล่าวแล้วให้ผู้รับใบอนุญาตเสียภาษีเพิ่มขึ้นตามมาตรา ๑๖ วรรค ๒ อีกร้อยละสองครึ่ง แห่งยอดที่ต้องเสีย เพื่อเป็นรายได้ของเทศบาลแห่งท้องที่ที่เล่นการพนันตามใบอนุญาต

ข้อ ๑๓ การพนันตามบัญชี ข. ดังต่อไปนี้ให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

(๑) ไพ่บริดซ์ ซึ่งเล่นในสมาคมระหว่างสมาชิกหรือบุคคลที่สมาคมอนุญาต หรือเล่นในบ้านระหว่างญาติมิตร โดยสมาคมผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้าน แล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น

(๒) บิลเลียด เพื่อความรื่นเริงในสมาคม โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร หรือในเคหะสถาน โดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้าน แล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น

(๓) วิ่งวัวคน ซึ่งไม่มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ สวีป หรือบุ๊กเมกิง รวมอยู่ด้วย ชกมวย มวยปล้ำ ซึ่งกรมพลศึกษาหรือแผนกศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคจัดให้มีขึ้นระหว่างนักเรียน

ข้อ ๑๔ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจผ่อนผันการอนุญาตให้ผิดไปจากลักษณะข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้หลังใบอนุญาตได้ แต่เฉพาะเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว

ข้อ ๑๕ ผู้ใด ประสงค์จะจัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. หรือการจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา ๘ ให้ทำคำขอตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้ ยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตประจำท้องที่

ข้อ ๑๖ ภายใต้บังคับข้อ ๑๙ ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา ๘ ให้ใช้แบบพิมพ์ตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๗ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้เล่นการพนันตามบัญชี ข. ให้กำหนด ดังนี้

การพนัน	ค่าธรรมเนียม		
๑. การเล่นต่างๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน			
(ก) ชนโค กระบือ แพะ แกะ		วันละ	๒๐๐ บาท
(ข) ให้สัตว์อื่นนอกจาก โค กระบือ แพะ แกะ ต่อสู้กัน		วันละ	๑๐๐ บาท
(ค) แข่งม้า			
ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี	เที่ยวละ		๑๐๐ บาท
ในจังหวัดอื่น	เที่ยวละ		๑๐ บาท
(ง) แข่งสัตว์อื่นนอกจากม้า	เที่ยวละ		๑๐ บาท
๒. วิ่งวัวคน		วันละ	๕๐ บาท
๓. ชกมวย มวยปล้ำ		วันละ	๒๐ บาท
๔. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ		วันละ	๕๐ บาท
๕. ชี้รูป	วงหนึ่ง	วันละ	๑๐๐ บาท
๖. โยนห่วง	วงหนึ่ง	วันละ	๕๐ บาท
๗. โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ	วงหนึ่ง	วันละ	๑๐๐ บาท
๘. ตกเบ็ด	วงหนึ่ง	วันละ	๒๐๐ บาท
๙. จับสลากโดยวิธีใดๆ	วงหนึ่ง	วันละ	๑๐๐ บาท
๑๐. ยิงเป้า	วงหนึ่ง	วันละ	๕๐ บาท
๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ	วงหนึ่ง	วันละ	๕๐ บาท
๑๒. เต๋าข้ามด่าน	วงหนึ่ง	วันละ	๒๐๐ บาท
๑๓. หมากแกว	วงหนึ่ง	วันละ	๑๐๐ บาท
๑๔. หมากหัวแดง	วงหนึ่ง	วันละ	๑๐๐ บาท
๑๕. บิงโก	วงหนึ่ง	วันละ	๒๐๐ บาท
๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง		ครั้งละ	๑,๐๐๐ บาท
๑๗. โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง			
ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี	วงหนึ่ง	วันละ	๒,๐๐๐ บาท
ในจังหวัดอื่น	วงหนึ่ง	วันละ	๒๐๐ บาท
๑๘. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง		ครั้งละ	๒๐๐ บาท
๑๙. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง	วงหนึ่ง	วันละ	๑,๐๐๐ บาท
๒๐. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น		ครั้งละ	๒๐๐ บาท

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
๒๑. ไพ่	
(ก) ไพ่นกกระจอก	วงหนึ่ง วันละ ๓๐๐ บาท
(ข) ไพ่โป๊กเกอร์ ไพ่เผ	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(ค) ไพ่ผ่องจีน ไพ่ซีเซ็ก	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
(ง) ไพ่อื่นๆ	วงหนึ่ง วันละ ๕๐ บาท
	ถ้าเล่นระหว่างญาติมิตรในเคหะสถานอันมิใช่ร้านค้าและมิใช่การเล่นประจำ วงหนึ่ง วันละ ๒๕ บาท
๒๒. ดวด	วงหนึ่ง วันละ ๕๐ บาท
๒๓. บิลเลียด	โต๊ะหนึ่ง เดือนละ ๑๐๐ บาท
๒๔. ข้องอ้อย	วงหนึ่ง วันละ ๕๐ บาท
๒๕. สะบ้าทอย	วงหนึ่ง วันละ ๑๐ บาท
๒๖. สะบ้าชุด	วงหนึ่ง วันละ ๑๐ บาท

ข้อ ๑๘ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพให้กำหนด ดังนี้

กำหนดอายุใบอนุญาต	ค่าธรรมเนียม
๑ วัน	๑๐๐ บาท
ไม่เกิน ๗ วัน	๒๐๐ บาท
ไม่เกิน ๑ เดือน	๕๐๐ บาท
ไม่เกิน ๖ เดือน	๒,๐๐๐ บาท
ไม่เกิน ๑ ปี	๓,๐๐๐ บาท

ข้อ ๑๙ บรรดาแบบพิมพ์คำร้องขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันและใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. ตามแบบที่แนบท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๔๙๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เมื่อได้แก้ไขให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ให้คงใช้ได้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๓
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๖๖/หน้า ๕๕๑/๙ สิงหาคม ๒๕๐๓

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้เล่นการพนันประเภทต่างๆ ที่เรียกเก็บอยู่ในขณะนี้ยังนับว่าอยู่ในอัตราต่ำ แบบคำร้อง และใบอนุญาตยังไม่เหมาะสม อำนาจการสั่งอนุมัติให้เล่นการพนันได้ตามความร้ายแรงของการพนันเดิมมิได้กำหนดไว้เป็นกฎกระทรวง ทั้งกฎกระทรวงที่ใช้อยู่ในขณะนี้ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงมาแล้วรวม ๑๕ ฉบับ ด้วยกัน เป็นการไม่สะดวกแก่การปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎกระทรวงในเรื่องนี้แล้วประมวลรวมเป็นฉบับเดียวกัน

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑๒]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้มีเครื่องเล่นการพนันที่ใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยน ในตู้หรือภาชนะใดๆ แล้วนับแต้มหรือเครื่องหมายต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น เป็นการแพ้ชนะหลายชนิดด้วยกันโดยผู้จัดให้มีไม่ต้องขอรับอนุญาต และมีประชาชนและเยาวชนนิยมเข้าเล่นเข้าพนันเป็นจำนวนมากเป็นการเพาะนิสัยให้ประชาชนและเยาวชนเพลิดเพลินฝักใฝ่ในการพนัน ขาดความสนใจต่อการเล่าเรียนและอาชีพ เป็นการบั่นทอนความก้าวหน้าและทำลายเศรษฐกิจแห่งประเทศชาติ และเป็นแหล่งสำหรับมั่วสุมบุคคลผู้ประพฤติมิชอบ จึงสมควรออกกฎกระทรวงควบคุมเครื่องเล่นการพนันดังกล่าว

ส่วนการเล่นบิลเลียดสำหรับเอกชนหรือสมาคม ซึ่งจัดให้มีการเล่นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ก็สมควรวางระเบียบควบคุมเกี่ยวกับสถานที่ คุณสมบัติ ผู้จัดและจำนวนโต๊ะให้เป็นการเหมาะสม

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑๓]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อ เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการเล่นวินโต๊ด และเปล๊สโต๊ด และแบบใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ใช้ได้สำหรับการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ชนิดวินโต๊ด และเปล๊สโต๊ดเท่านั้น ไม่มีข้อความครอบคลุมสำหรับการเล่นชนิดควบหมายเลขหรือชื่อ สมควรแก้ไขใบอนุญาตดังกล่าวให้ใช้ได้สำหรับการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ชนิดการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อด้วย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑๔]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตให้เล่นการพนันตามบัญชี ข. บางประเภท และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคด้วยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ นั้น ต่ำเกินไป ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สมควรเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑๕]
หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ทางราชการมีนโยบายควบคุมแหล่งอบายมุขและการพนันบางชนิดซึ่งต้องอาศัยการเล่นควบคู่กับการเล่นการพนันแข่งม้า โดยเฉพาะมิให้มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ชนิดการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อ อันมีลักษณะยั่วยุให้เล่นการพนันมากยิ่งขึ้น สมควรมิให้มีการอนุญาตการเล่นโตแตไลเซเตอร์ชนิดดังกล่าวจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑๖]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการระบุเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หลายฉบับ ทำให้ไม่สะดวกในการใช้กฎหมายและการปรับปรุงกฎหมาย และเนื่องจากในปัจจุบัน เครื่องเล่นการเล่นการพนันได้วิวัฒนาการไปมากตามวิทยาการสมัยใหม่ เป็นเหตุให้ลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะ อันเป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งระบุเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ไม่สามารถครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันที่ได้มีการดัดแปลงวิธีการเล่นให้แตกต่างไปจากเดิมได้ทั้งหมด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงเพื่อปรับปรุงลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะให้ครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันได้ทั้งหมด และเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๖๖/หน้า ๕๕๑/๙ สิงหาคม ๒๕๐๓

[๒] ข้อ ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๓] ข้อ ๔ (๒) ค (๒๐) เพิ่มโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๔] ข้อ ๔ (๒) ค (๒๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๕] ข้อ ๕ (ค) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๖] ข้อ ๑๓ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๗] ข้อ ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๘] ข้อ ๑๗ ลำดับที่ ๒๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๙] ข้อ ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๑๐] ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์สำหรับการเล่น .....(พ.น. ๑๙ ๐๑-๕๐) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๑๑] ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนัน ฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุนหรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๑๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๙๕/หน้า ๑๒๓๘/๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๔

[๑๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗/ตอนที่ ๘๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๒/๗ มิถุนายน ๒๕๒๓

[๑๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘/ตอนที่ ๑๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒/๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๔

[๑๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙/ตอนที่ ๑๒๗/ฉบับพิเศษ หน้า ๓/๙ กันยายน ๒๕๒๕

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๑/หน้า ๓๗๘/๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๐

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๓๐)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

๑. สะบ้าทอย

๒. สะบ้าชุด

๓. ฟุตบอลโต๊ะ

๔. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้ม หรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน (๒๑) ของข้อ ๔ ค. แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒๑) เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (ค) ของข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(ค) บิลเลียด ฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกลพลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม ต้องไม่เกินสามสิบวันนับจากวันออกใบอนุญาตและให้เล่นได้ภายในเวลา ๑๗ ถึง ๒๓ นาฬิกา”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน ๒๘. ของข้อ ๑๗ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
“๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม	เครื่องหนึ่ง ๒,๐๐๐ บาท”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกแบบพิมพ์ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลโต๊ะหรือเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะ โดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบพิมพ์ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่น ซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ดัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๐
พลเอก ประจวบ สุนทรางกูร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการระบุเพิ่มเติมการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หลายฉบับ ทำให้ไม่สะดวกในการใช้กฎหมายและการปรับปรุงกฎหมาย และเนื่องจากในปัจจุบัน เครื่องเล่นการเล่นการพนันได้วิวัฒนาการไปมากตามวิทยาการสมัยใหม่ เป็นเหตุให้ลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะ อันเป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งระบุเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ไม่สามารถครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันที่ได้มีการดัดแปลงวิธีการเล่นให้แตกต่างไปจากเดิมได้ทั้งหมด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงเพื่อปรับปรุงลักษณะของเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือ โยนวัตถุใดๆ ในภาชนะให้ครอบคลุมเครื่องเล่นการเล่นการพนันได้ทั้งหมด และเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวในการใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[๑] ราชกิจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๑/หน้า ๓๗๘/๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๐

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๒๕)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกแบบพิมพ์ใบอนุญาต พ.น. ๑๙ ๐๑-๕๐ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบพิมพ์ใบอนุญาต พ.น. ๑๙ ๐๑-๕๐ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ทางราชการมีนโยบายควบคุมแหล่งอบายมุขและการพนันบางชนิดซึ่งต้องอาศัยการเล่นควบคู่กับการเล่นการพนันแข่งม้า โดยเฉพาะมิให้มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ชนิดการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อ อันมีลักษณะยั่วยุให้เล่นการพนันมากยิ่งขึ้น สมควรมิให้มีการอนุญาตการเล่นโตแตไลเซเตอร์ชนิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙/ตอนที่ ๑๒๗/ฉบับพิเศษ หน้า ๓/๙ กันยายน ๒๕๒๕

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๒๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๗ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๗ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้เล่นการพนันตามบัญชี ข. ให้กำหนดดังนี้

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
๑. การเล่นซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน	
(ก) ชนโค กระบือ แพะ แกะ	วันละ ๔๐๐ บาท
(ข) ให้สัตว์อื่นนอกจาก โค กระบือ แพะ แกะ ต่อสู้กัน	วันละ ๒๐๐ บาท
(ค) แข่งม้า	
ในกรุงเทพมหานคร	เที่ยวละ ๕๐๐ บาท
ในจังหวัดอื่น	เที่ยวละ ๕๐ บาท
(ง) แข่งสัตว์อื่นนอกจากม้า	เที่ยวละ ๒๐๐ บาท
๒. วิ่งวัวคน	วันละ ๒๐๐ บาท
๓. ชกมวย มวยปล้ำ	วันละ ๒๐๐ บาท
๔. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ	วันละ ๒๐๐ บาท
๕. ชี้รูป	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๖. โยนห่วง	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๗. โยนสตางค์หรือวัตถุใดๆ ลงในภาชนะต่างๆ	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๘. ตกเบ็ด	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๙. จับสลากโดยวิธีใดๆ	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๐. ยิงเป้า	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๒. เต๋าข้ามด่าน	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๓. หมากแถว	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๔. หมากหัวแดง	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๕. บิงโก	วงหนึ่ง วันละ ๒๐๐ บาท
๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง	ครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
๑๗. โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง	
ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	วงหนึ่ง วันละ ๑๐,๐๐๐ บาท
ในจังหวัดอื่น	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
๑๘. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง	ครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท
๑๙. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง	วงหนึ่ง วันละ ๕,๐๐๐ บาท
๒๐. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทยแต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น	ครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท
๒๑. ไพ่	
(ก) ไพ่นกกระจอก	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(ข) ไพ่โป๊กเกอร์ ไพ่เผ	วงหนึ่ง วันละ ๒,๐๐๐ บาท
(ค) ไพ่ผ่องจีน ไพ่ซีเซ็ก	วงหนึ่ง วันละ ๑,๐๐๐ บาท
(ง) ไพ่อื่นๆ	วงหนึ่ง วันละ ๑๐๐ บาท
	ถ้าเล่นระหว่างญาติมิตรในเคหสถานอันมิใช่ร้านค้าและมิใช่การเล่นประจำวงหนึ่ง วันละ ๕๐ บาท
๒๒. ดวด	วงหนึ่ง วันละ ๑๐๐ บาท
๒๓. บิลเลียด	โต๊ะหนึ่ง เดือนละ ๓๐๐ บาท
๒๔. ข้องอ้อย	วงหนึ่ง วันละ ๑๐๐ บาท
๒๕. สะบ้าทอย	วงหนึ่ง วันละ ๑๐๐ บาท
๒๖. สะบ้าชุด	วงหนึ่ง วันละ ๑๐๐ บาท
๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ	โต๊ะหนึ่ง ๑,๐๐๐ บาท
๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้ม หรือเครื่องหมายใดๆ	เครื่องหนึ่ง ๒,๐๐๐ บาท”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๘ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๘ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ ให้กำหนดดังนี้

กำหนดอายุใบอนุญาต	ค่าธรรมเนียม
๑ วัน	๓๐๐ บาท
ไม่เกิน ๗ วัน	๖๐๐ บาท
ไม่เกิน ๑ เดือน	๑,๕๐๐ บาท
ไม่เกิน ๖ เดือน	๖,๐๐๐ บาท
ไม่เกิน ๑ ปี	๙,๐๐๐ บาท”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตให้เล่นการพนันตามบัญชี ข. บางประเภท และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคด้วยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ นั้นต่ำเกินไป ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สมควรเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘/ตอนที่ ๑๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒/๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๔

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๒๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกแบบพิมพ์ใบอนุญาต พ.น. ๑๙ ๐๑-๕๐ ท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบพิมพ์ใบอนุญาต พ.น. ๑๙ ๐๑-๕๐ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓
ประเทือง กีรติบุตร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อ เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการเล่นวินโต๊ด และเปล๊สโต๊ด และแบบใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ใช้ได้สำหรับการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ชนิดวินโต๊ด และเปล๊สโต๊ดเท่านั้น ไม่มีข้อความครอบคลุมสำหรับการเล่นชนิดควบหมายเลขหรือชื่อ สมควรแก้ไขใบอนุญาตดังกล่าวให้ใช้ได้สำหรับการเล่นการพนันโตแตไลเซเตอร์ชนิดการเล่นควบหมายเลขหรือชื่อด้วย จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗/ตอนที่ ๘๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๒/๗ มิถุนายน ๒๕๒๓

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๐๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

สล๊อทแมชีน

ข้อ ๒ ให้เพิ่มเติมการเล่นต่อไปนี้เป็นการเล่นในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ฟุตบอลโต๊ะ

เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกลหรือสปริง ดีด ยิงหรือโยน วัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๒๐) และ (๒๑) ของข้อ ๔ ค. แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

“(๒๐) ฟุตบอลโต๊ะ

(๒๑) เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกลหรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (ค) ของข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(ค) บิลเลียด ฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกลหรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ ต้องไม่เกินสามสิบวันนับจากวันออกใบอนุญาต และให้เล่นได้ภายในเวลา ๑๗ ถึง ๒๓ นาฬิกา”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของข้อ ๑๓ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒) บิลเลียด เพื่อความรื่นเริงในสมาคม จำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร หรือในเคหสถานที่มีบริเวณกว้างขวางและรั้วรอบมิดชิดจำนวนไม่เกินหนึ่งโต๊ะโดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้าบ้าน แล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น”

ข้อ ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น ๒๗. และ ๒๘. ของข้อ ๑๗ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

การพนัน	ค่าธรรมเนียม
๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ	โต๊ะหนึ่ง ๓๐๐ บาท
๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ	เครื่องหนึ่ง ๘๐๐ บาท

ข้อ ๗ ให้เพิ่มแบบพิมพ์ท้ายกฎกระทรวงนี้เป็นแบบพิมพ์ใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันฟุตบอลโต๊ะ หรือเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้า จักรกลหรือสปริง ดีด ยิงหรือโยนวัตถุใดๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใดๆ ท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้มีเครื่องเล่นการพนันที่ใช้ไฟฟ้าจักรกล หรือสปริง ดีด ยิง หรือโยน ในตู้หรือภาชนะใดๆ แล้วนับแต้มหรือเครื่องหมายต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นเป็นการแพ้ชนะหลายชนิดด้วยกันโดยผู้จัดให้มีไม่ต้องขอรับอนุญาต และมีประชาชนและเยาวชนนิยมเข้าเล่นเข้าพนันเป็นจำนวนมากเป็นการเพาะนิสัยให้ประชาชนและเยาวชนเพลิดเพลินฝักใฝ่ในการพนัน ขาดความสนใจต่อการเล่าเรียนและอาชีพ เป็นการบั่นทอนความก้าวหน้าและทำลายเศรษฐกิจแห่งประเทศชาติ และเป็นแหล่งสำหรับมั่วสุมบุคคลผู้ประพฤติมิชอบ จึงสมควรออกกฎกระทรวงควบคุมเครื่องเล่นการพนันดังกล่าว

ส่วนการเล่นบิลเลียดสำหรับเอกชนหรือสมาคม ซึ่งจัดให้มีการเล่นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ก็สมควรวางระเบียบควบคุมเกี่ยวกับสถานที่ คุณสมบัติ ผู้จัดและจำนวนโต๊ะให้เป็นการเหมาะสม

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๙๕/หน้า ๑๒๓๘/๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๔

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา
พ.ศ. ๒๕๕๒

เนื่องจากระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. ๒๕๒๕

(๒) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๑

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑
บททั่วไป

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร และนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

“ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติ” หมายความว่า อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๖ ผู้ขออนุญาตใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา และผู้ขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี หรือเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

หมวด ๒
สถานที่เล่นการพนัน

ส่วนที่ ๑
การอนุญาตสถานที่เล่นการพนันขึ้นใหม่

ข้อ ๗ ก่อนจะก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคารเป็นสถานที่เล่นการพนันชนไก่ขึ้นใหม่ ให้ผู้ขออนุญาตใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่ยื่นคำร้องขออนุญาตพร้อมหลักฐาน ดังต่อไปนี้ต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อเสนอต่อผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติพิจารณา

(๑) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขออนุญาต

(๒) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ขออนุญาต

(๓) กรณีมอบอำนาจต้องมีหนังสือมอบอำนาจและติดอากรแสตมป์ถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมทั้งสำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ

(๔) หลักฐานแสดงว่าเป็นผู้มีทุนเพียงพอที่จะประกอบกิจการ

(๕) สำเนาหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอันเป็นที่ตั้งสถานที่ดังกล่าว ซึ่งผู้ขออนุญาตเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินหรือหนังสือสัญญาเช่า

(๖) แผนผังของที่ตั้งสถานที่ที่จะขออนุญาตใช้เป็นสถานที่เล่นการพนันชนไก่ ที่แสดงว่าสถานที่ดังกล่าวต้องไม่อยู่ใกล้เคียงกับศาสนสถาน สถานศึกษา สถานพยาบาล หรือสถานที่พักฟื้นในระยะที่อาจก่อให้เกิดปัญหา หรืออุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนการสอน การรักษาพยาบาลหรือการพักฟื้นได้

ข้อ ๘ ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการสี่คน ในจำนวนนี้ให้แต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารในพื้นที่ที่ขออนุญาตอย่างน้อยหนึ่งคน และภาคประชาชนสามคน เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรอง และเสนอความเห็นให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาอนุมัติให้ใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่

ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาด้วยความรอบคอบ และเหมาะสม โดยคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) อาคารสถานที่ที่จะขออนุญาตจะต้องมีความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัยแก่ผู้ใช้อาคาร

(๒) จำนวนสถานที่ที่จะขออนุญาตในแต่ละพื้นที่จะต้องมีจำนวนไม่มากเกินสมควร

(๓) การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ชนเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้

(๔) การควบคุมและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

(๕) วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น และ

(๖) ต้องไม่อยู่ใกล้เคียงศาสนสถาน สถานศึกษา สถานพยาบาล หรือสถานพักฟื้น ในระยะที่อาจก่อให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนการสอน การรักษาพยาบาลหรือการพักฟื้นได้

เมื่อพิจารณาแล้วให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบ และให้แจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้ผู้ขออนุญาตทราบด้วย

ข้อ ๙ ให้นำความในข้อ ๗ และข้อ ๘ มาใช้บังคับกับการขออนุญาตและการพิจารณาออกหนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนันกัดปลาโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒
การอนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนัน

ข้อ ๑๐ เมื่อก่อสร้างสถานที่เล่นการพนันชนไก่ หรือกัดปลาตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารหรือดัดแปลงอาคารเป็นสถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาแล้วเสร็จ หรือกรณีการขออนุญาตใช้สถานที่เล่นการพนันดังกล่าวเป็นสถานที่ที่มีอยู่ก่อนหรือเคยได้รับอนุญาตมาก่อนแล้ว ให้ผู้ขออนุญาตแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติพิจารณาออกหนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาต่อไป โดยให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามข้อ ๘ ไปตรวจสอบสถานที่ก่อนเสนอผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติ

ข้อ ๑๑ หนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปี นับตั้งแต่วันออกหนังสืออนุญาต แต่หากจะขอต่ออายุการใช้สถานที่เล่นการพนันดังกล่าวให้ยื่นคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนครบกำหนดการอนุญาตเดิมไม่น้อยกว่าสามสิบวันเพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติพิจารณาต่อไป

หมวด ๓
การอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนัน

ข้อ ๑๒ ผู้ขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาจะต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา โดยจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตตามแบบ พ.น. ๑ พร้อมเอกสารหลักฐานประกอบด้วยสำเนาหนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนันดังกล่าว สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขออนุญาต ต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติพิจารณาเดือนละครั้ง เมื่อได้รับอนุมัติแล้วเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตจึงจะออกใบอนุญาตได้

ข้อ ๑๓ ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาอนุญาตให้บ่อนหนึ่งจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา แล้วแต่กรณี ได้เฉพาะในวันเสาร์และวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ที่ไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ทั้งนี้ จะอนุญาตให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาในแต่ละบ่อนหรือแต่ละสังเวียนได้ไม่เกินห้าวันต่อเดือน

ข้อ ๑๔ การอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่ หรือกัดปลาเป็นกรณีพิเศษนอกจากข้อ ๑๓ ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาอนุมัติให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตออกใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นได้เมื่อเข้าเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาในงานประจำปีที่จังหวัดเป็นผู้จัดขึ้น

(๒) รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วมอบให้จังหวัดเพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการหรือสาธารณกุศล

(๓) วันที่ขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาเป็นกรณีพิเศษจะต้องไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือวันสำคัญทางศาสนา

(๔) ผู้ที่ขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาเป็นกรณีพิเศษจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเดิมตามข้อ ๑๒

ข้อ ๑๕ ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทำความตกลงกับผู้จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่เพื่อกำหนดเวลาการชนไก่ในแต่ละยก (อัน) ให้เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินยี่สิบนาทีต่อหนึ่งยก (อัน) รวมแล้วไม่เกินแปดยก และให้พักระหว่างยกไม่น้อยกว่ายี่สิบนาที

ข้อ ๑๖ การออกใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่ให้ออกใบอนุญาตหนึ่งใบต่อหนึ่งสังเวียนตามลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขหลังใบอนุญาต (พ.น. ๔) ส่วนบ่อนหนึ่งจะขออนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่ได้กี่สังเวียนนั้น ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติใช้ดุลพินิจพิจารณาด้วยความรอบคอบและเหมาะสม

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตกระทำการดังต่อไปนี้ ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติมีอำนาจที่จะไม่อนุมัติให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ออกใบอนุญาตในคราวต่อไปเป็นครั้งคราวหรือตลอดไปก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

(๑) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อความ ลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้หลังใบอนุญาต

(๒) ไม่จัดสถานที่ให้มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะอนามัย

(๓) จัดให้มีการเล่นการพนันอย่างอื่นภายในบริเวณสถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา

(๔) มีการก่อความไม่สงบเรียบร้อย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีความไม่สงบเรียบร้อยเกิดขึ้นภายในสถานที่หรือบริเวณที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา

(๕) มีการขายสุรา หรือดื่มสุรา หรือยินยอมให้คนเมาสุราหรือพกพาอาวุธติดตัวเข้าไปในสถานที่ หรือบริเวณที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา

(๖) จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่โดยมีการเสริม หรือแต่งเดือย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งมิได้เป็นไปตามธรรมชาติของไก่ชน

ข้อ ๑๘ บรรดาหนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา และใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลา ซึ่งได้ออกให้แก่ผู้รับอนุญาตก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าหนังสืออนุญาต หรือใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาตใช้สถานที่เล่นการพนันชนไก่หรือกัดปลาตามข้อ ๖ (๒) มิให้ใช้บังคับกับผู้ที่ได้รับหนังสืออนุญาตก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๖/ตอนพิเศษ ๑๒๕ ง/หน้า ๑/๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการพนันแข่งม้า (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๑

โดยที่เห็นเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๔ ให้เหมาะสม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า" ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของข้อ ๗ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๔) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะอนุมัติ"

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (ค) ของข้อ ๘ (๓) แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(ค) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะอนุมัติ"

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑
พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๔

เนื่องด้วยปัจจุบันปรากฏว่าอาชญากรรมต่างๆ มีแนวโน้มสูงและทวีความรุนแรงขึ้น สนามม้านับได้ว่าเป็นแหล่งมั่วสุมเล่นการพนันขนาดใหญ่ ทั้งยังเป็นแหล่งมั่วสุมของอาชญากรผู้ประกอบมิจฉาชีพและเยาวชนด้วย กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายที่จะลดอาชญากรรมในสนามม้าเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งรักษาความเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินให้แก่ประชาชน

อาศัยอำนาจตามความมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า" ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า พ.ศ. ๒๕๒๕"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบหรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปห้ามมิให้อนุญาตจัดตั้งสนามม้าเพิ่มขึ้นอีก

ข้อ ๕ ให้สนามม้า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้สนามม้าจัดทำรั้วกั้นบริเวณที่ขายตั๋วม้าไว้ให้เป็นส่วนสัดโดยเฉพาะ

(๒) ให้สนามม้าจัดเจ้าหน้าที่ควบคุมไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า ๑๗ ปี ผ่านเข้าไปในบริเวณที่ขายตั๋วม้า ตาม (๑) โดยเด็ดขาด

(๓) ให้สนามม้ากวดขัดมิให้ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เข้าเล่นการพนันแข่งม้า

(๔) ให้สนามม้าป้องกันมิให้มีการเล่นโตแตไลเซเตอร์ (โต๊ดเถื่อน) โดยมิได้รับอนุญาตภายในสนามม้า และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอย่างจริงจังหากทางสนามม้าปล่อยปละละเลยอาจถูกงดการอนุญาตในคราวต่อไป

(๕) ให้สนามม้าและเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ร่วมกันป้องกันมิให้ผู้เข้าไปในสนามม้าพาอาวุธปืนเข้าไปโดยเด็ดขาด เว้นแต่เจ้าหนาที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพาอาวุธปืนติดตัวตามกฎหมาย นอกจากนั้นให้สนามม้าให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเต็มที่ในการตรวจค้นตัวผู้ต้องสงสัยในการพาอาวุธปืนติดตัวหรือการจับกุม

(๖) ให้เจ้าหน้าที่งานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ออกสอดส่องหากปรากฏว่าสนามม้าไม่ปฏิบัติตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ให้รายงานกระทรวงมหาดไทย โดยด่วนเพื่อพิจารณางดการอนุญาตในคราวต่อไป

ข้อ ๖ นับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๒๕ เป็นเวลา ๖ เดือน อนุญาตให้สนามม้าในกรุงเทพมหานครทั้งสองสนาม จัดเล่นการพนันแข่งม้าได้สัปดาห์ละ ๑ วัน ตามเดิมโดยมีเงื่อนไขดังนี้

(๑) สนามราชกรีฑาสโมสรให้แข่งในวันเสาร์

(๒) สนามราชตฤณมัยสมาคมให้แข่งในวันอาทิตย์

(๓) วันแข่งใดตรงกับวันสำคัญทางศาสนาให้งด

(๔) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในวันสำคัญต่างๆ ให้งด

(๕) ให้ลดจำนวนเที่ยวแข่งแต่ละนัดเหลือไม่เกินนัดละ ๑๐ เที่ยว

ข้อ ๗ นับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ เป็นต้นไป อนุญาตให้สนามม้าในกรุงเทพมหานครจัดแข่ง ดังนี้

(๑) ในสัปดาห์หนึ่งให้มีการแข่งขันเพียงนัดเดียว โดยให้ทั้งสองสนามผลัดกันแข่งสัปดาห์หนึ่ง เว้นสัปดาห์หนึ่ง จะเลือกแข่งวันเสาร์หรือวันอาทิตย์แล้วแต่ทางสนามจะตกลงกันเอง

(๒) วันแข่งใดตรงกับวันสำคัญทางศาสนาให้งด

(๓) ในช่วงเดือนสิงหาคม กันยายน ตุลาคม รวม ๓ เดือนที่สนามราชกรีฑาสโมสรหยุดแข่ง ไม่อนุญาตให้สนามราชตฤณมัยสมาคมจัดแข่งแทน

(๔) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในวันสำคัญต่าง ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่จะอนุมัติ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันแข่งม้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๑)

(๕) ให้มีจำนวนเที่ยวแข่งแต่ละนัดไม่เกินนัดละ ๑๐ เที่ยว

ข้อ ๘ สนามม้าต่างจังหวัด

(๑) ให้ปฏิบัติตามข้อ ๕ ทุกประการ

(๒) นับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ เป็นต้นไป ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๒๕ เป็นเวลา ๖ เดือน อนุญาตให้จัดแข่งต่อไปตามเดิม โดยมีเงื่อนไขดังนี้

(ก) วันแข่งใดตรงกับวันสำคัญทางศาสนาให้งด

(ข) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในวันสำคัญต่าง ๆ ให้งด

(ค) ให้ลดจำนวนเที่ยวแข่งแต่ละนัดเหลือไม่เกินนัดละ ๑๐ เที่ยว

(๓) ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ เป็นต้นไป อนุญาตให้จัดแข่งโดยมีเงื่อนไขดังนี้

(ก) ในสัปดาห์หนึ่งให้มีการแข่งขันได้เพียงนัดเดียว ส่วนจะเป็นวันเสาร์หรือวันอาทิตย์แล้วแต่ความต้องการของสนามม้า

(ข) วันแข่งใดตรงกับวันสำคัญทางศาสนาให้งด

(ค) การขออนุญาตแข่งนัดพิเศษในวันสำคัญต่าง ๆ ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่จะอนุมัติ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันแข่งม้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๑)

(ง) ให้มีจำนวนเที่ยวแข่งแต่ละนัดไม่เกินนัดละ ๑๐ เที่ยว

ข้อ ๙ การพิจารณาออกใบอนุญาตตามข้อ ๔ ค. (๑๔) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเสนอเรื่องราวขออนุญาตถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาเดือนละครั้งแต่ไม่น้อยกว่า ๗ วันก่อนเดือนแข่งขันใหม่ ในต่างจังหวัดให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเสนอเรื่องราวถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาปีละครั้ง แต่ไม่น้อยกว่า ๗ วันก่อนปีแข่งขันใหม่

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๔
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พระราชบัญญัติ
การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่
พ.ศ. ๒๕๒๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖
เป็นปีที่ ๓๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดี” หมายความว่า คดีอาญา

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษแล้วขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่

“ศาล” หมายความว่า ศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน หรือศาลตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร แล้วแต่กรณี

“ศาลชั้นต้น” หมายความว่า ศาลชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน หรือศาลทหารชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร แล้วแต่กรณี

“ศาลอุทธรณ์” หมายความว่า ศาลอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม หรือศาลทหารกลางตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร แล้วแต่กรณี

“ศาลฎีกา” หมายความว่า ศาลฎีกาตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมหรือศาลทหารสูงสุดตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร แล้วแต่กรณี

“พนักงานอัยการ” หมายความว่า พนักงานอัยการตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการหรืออัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕ คดีใดที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลใดต้องรับโทษอาญาในคดีนั้นแล้ว อาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง

(๒) พยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานบุคคลตาม (๑) ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังแสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง หรือ

(๓) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดีซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้น จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด

มาตรา ๖ บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้อง

(๑) บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

(๒) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลในกรณีที่บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นเป็นผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถ

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

(๔) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง หรือ

(๕) พนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม

มาตรา ๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ (๕) พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องเมื่อเห็นสมควรหรือเมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ร้องขอก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘ คำร้องให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้นหรือศาลอื่นที่ได้มีเขตอำนาจแทนศาลนั้น เว้นแต่

(๑) คดีของศาลอาญาศึกหรือศาลประจำหน่วยทหาร ให้ยื่นต่อศาลทหารกรุงเทพ

(๒) คดีของศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่กฎหมายกำหนดให้เป็นศาลทหารและศาลนั้นไม่เป็นศาลทหารสำหรับคดีนั้นแล้ว ให้ยื่นต่อศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่เคยเป็นศาลทหารนั้น หรือศาลอื่นที่ได้มีเขตอำนาจแทนศาลนั้น

ในคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ต้องอ้างเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๕ โดยละเอียดชัดแจ้ง และถ้าประสงค์จะขอค่าทดแทนเพื่อการที่บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือขอรับสิทธิที่บุคคลนั้นเสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้นคืน ให้ระบุการขอค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิคืนไว้ในคำร้องนั้นด้วย คำขอค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิคืนนั้นมิให้เรียกค่าธรรมเนียมศาล

สิทธิดังกล่าวในวรรคก่อนมิให้รวมถึงสิทธิในทางทรัพย์สิน

ในกรณีที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลทหาร ให้บุคคลตามมาตรา ๖ (๑) (๒) (๓) และ (๔) มีสิทธิดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารและแต่งทนายแทนตนได้

เพื่อประโยชน์ในการไต่สวนตามมาตรา ๙ และการพิจารณาพิพากษาตามมาตรา ๑๓ หรือการดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าศาลตาม (๒) เป็นศาลทหาร

มาตรา ๙ ให้ศาลที่ได้รับคำร้องทำการไต่สวนคำร้องนั้นว่ามีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่หรือไม่ เว้นแต่ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้อง ศาลจะไต่สวนคำร้องหรือไม่ก็ได้ ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องไต่สวนคำร้อง ก็ให้ศาลสั่งรับคำร้องและดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

ในการไต่สวนคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดไต่สวนไปให้โจทก์ในคดีเดิมทราบ ในกรณีที่โจทก์ในคดีเดิมมิใช่พนักงานอัยการ ให้ส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดไต่สวนให้พนักงานอัยการทราบด้วย พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมจะมาฟังการไต่สวนและซักค้านพยานของผู้ร้องด้วยหรือไม่ก็ได้ ผู้ร้องและโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธิแต่งทนายแทนตนได้

เมื่อได้ไต่สวนคำร้องแล้ว ให้ศาลที่ไต่สวนคำร้องส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์โดยไม่ชักช้า

ให้ผู้พิพากษา ตุลาการของศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่กฎหมายกำหนดให้เป็นศาลทหาร หรือตุลาการพระธรรมนูญคนเดียวมีอำนาจไต่สวนคำร้องและทำความเห็นได้

มาตรา ๑๐ เมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับสำนวนการไต่สวนและความเห็นแล้ว ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ให้ศาลอุทธรณ์สั่งรับคำร้องและสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูล ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำร้องนั้น

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๑ เมื่อศาลสั่งรับคำร้องแล้วให้ศาลแจ้งวันนัดสืบพยานผู้ร้องไปให้พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมทราบ ในกรณีที่พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมยังไม่ได้รับสำเนาคำร้องให้ส่งสำเนาคำร้องไปให้ด้วย พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธิยื่นคำคัดค้านได้ก่อนวันสืบพยาน

เมื่อสืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้ว พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธินำพยานของตนเข้าสืบได้

เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

มาตรา ๑๒ ในระหว่างดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ หากบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดกำลังรับโทษนั้นอยู่ ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องจะสั่งปล่อยบุคคลนั้นชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

มาตรา ๑๓ การพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ให้ศาลมีอำนาจ

(๑) ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมนั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอาญาศึก ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไป และถ้าเห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมได้กระทำความผิด ก็ให้พิพากษายกคำร้องนั้นเสีย แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมมิได้กระทำความผิด ให้พิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด

(๒) ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาและทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี พิจารณาเพื่อพิพากษายกคำร้อง หรือยกคำพิพากษาเดิม และพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด

ในกรณีที่มีคำขอค่าทดแทนหรือขอรับสิทธิคืนตามมาตรา ๘ วรรคสอง เมื่อศาลตาม (๑) หรือ (๒) พิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด ให้ศาลกำหนดค่าทดแทนหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับการขอรับสิทธิคืนด้วย

มาตรา ๑๔ การกำหนดค่าทดแทนให้กำหนดได้ไม่เกินจำนวนตามคำขอที่ระบุในคำร้องตามมาตรา ๘ และตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) ถ้าต้องรับโทษริบทรัพย์สิน ให้ได้รับทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นคืน เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่าให้ริบ ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ ถ้าไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นได้ ให้ได้รับชดใช้ราคาของทรัพย์สินที่ถูกริบนั้น โดยถือราคาในขณะที่ศาลพิพากษาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ และถ้าทรัพย์สินที่ถูกริบเป็นเงิน ให้ได้รับเงินจำนวนนั้นคืนโดยศาลจะคิดดอกเบี้ยให้ในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของจำนวนเงินนั้น นับแต่วันริบจนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้

(๒) ถ้าต้องรับโทษปรับและได้ชำระค่าปรับต่อศาลแล้ว ให้ได้รับเงินค่าปรับคืน โดยศาลจะคิดดอกเบี้ยให้ในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของจำนวนเงินค่าปรับนับตั้งแต่วันชำระค่าปรับ จนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้

(๓) ถ้าต้องรับโทษกักขังหรือกักขังแทนค่าปรับหรือจำคุก ให้ได้รับค่าทดแทนเป็นเงินโดยคำนวณจากวันที่ถูกกักขังหรือถูกจำคุกในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

(๔) ถ้าต้องรับโทษประหารชีวิตและถูกประหารชีวิตแล้ว ให้กำหนดค่าทดแทนเป็นจำนวนเงินไม่เกินสองแสนบาท

(๕) ถ้าถูกใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาให้ศาลกำหนดค่าทดแทนให้ตามที่เห็นสมควร

การสั่งให้ได้รับสิทธิคืนตามคำขอที่ระบุไว้ในคำร้องตามมาตรา ๘ ถ้าไม่สามารถคืนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นว่านั้นได้ ให้ศาลกำหนดค่าทดแทนเพื่อสิทธินั้นให้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๓ แล้ว พนักงานอัยการผู้ร้องหรือโจทก์ในคดีเดิมซึ่งเป็นคู่ความมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ดังนี้

(๑) ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

(๒) ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ มีสิทธิฎีกาคำพิพากษานั้นต่อศาลฎีกา

มาตรา ๑๖ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมนั้นไม่ได้กระทำความผิดและศาลได้กำหนดค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔ แล้ว ให้กระทรวงการคลังจ่ายค่าทดแทนตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำพิพากษานั้น ถ้าผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าทดแทน ให้กระทรวงการคลังจ่ายค่าทดแทนให้แก่ทายาท

มาตรา ๑๘ คำร้องเกี่ยวกับผู้ต้องรับโทษอาญาคนหนึ่งในคดีหนึ่งให้ยื่นได้เพียงครั้งเดียว

มาตรา ๑๙ เมื่อบุคคลต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดได้ยื่นคำร้องแล้วถึงแก่ความตาย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้ยื่นคำร้องนั้นจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

ในกรณีที่ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๖ (๔) เมื่อผู้ยื่นคำร้องนั้นถึงแก่ความตาย ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่จะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

มาตรา ๒๐ คำร้องให้ยื่นได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามมาตรา ๕ หรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษศาลจะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นนั้นไว้พิจารณาก็ได้

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดมีสิทธิขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังหากปรากฏหลักฐานขึ้นใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและกำหนดให้มีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลผู้นั้นมิได้กระทำความผิด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐/ตอนที่ ๕๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๗ เมษายน ๒๕๒๖

พระราชบัญญัติ
การเล่นแชร์
พ.ศ. ๒๕๓๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔
เป็นปีที่ ๔๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และประกาศอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การเล่นแชร์” หมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่จะส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด รวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย

“นิติบุคคล” หมายความรวมถึงห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิได้จดทะเบียนด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์

มาตรา ๖ ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่าสามวง

(๒) มีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงมากกว่าสามสิบคน

(๓) มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(๔) นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์นั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่จะได้รับทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์ในงวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าผู้ที่สัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ เป็นนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ด้วย

มาตรา ๗ บทบัญญัติในมาตรา ๖ ไม่กระทบกระเทือนถึงการที่สมาชิกวงแชร์จะฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอากับนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์

มาตรา ๘ ห้ามมิให้นิติบุคคลสัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์หรือสมาชิกวงแชร์

มาตรา ๙ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาชี้ชวนให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมในการเล่นแชร์

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำว่า “แชร์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกันและรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำที่รัฐมนตรีประกาศอยู่แล้วในวันที่ประกาศดังกล่าวใช้บังคับ ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อดังกล่าวต่อไปได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประกาศดังกล่าวใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ที่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๔ กำหนดให้การรวมทุนในลักษณะอื่นเป็นการเล่นแชร์ตามพระราชบัญญัตินี้ และการเล่นแชร์ดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ ผู้ที่เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์นั้นอยู่แล้วในวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ อาจดำเนินกิจการดังกล่าวเฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไปได้จนกว่าจะเสร็จ แต่ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ

ในกรณีที่ผู้ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งเป็นนิติบุคคล และประสงค์จะดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์เฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไป ให้ยื่นรายงานเกี่ยวกับกิจการการเล่นแชร์ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ

นิติบุคคลใดมีวัตถุประสงค์เป็นนายวงแชร์หรือเป็นผู้จัดให้มีการรวมทุนในลักษณะอื่นซึ่งมีกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นการเล่นแชร์ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วในวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ เว้นแต่นิติบุคคลนั้นจะเป็นนิติบุคคลที่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ตามวรรคหนึ่ง ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้นอย่างช้าต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงดังกล่าวใช้บังคับ

ในกรณีที่นิติบุคคลใดละเลยไม่ดำเนินการตามวรรคสาม ให้นายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้นมีอำนาจขีดวัตถุประสงค์ดังกล่าวออกจากทะเบียนได้ แต่การใช้อำนาจของนายทะเบียนไม่เป็นเหตุให้นิติบุคคลดังกล่าวพ้นความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบได้

(๒) ยึดหรืออายัดบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๓) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้ส่งบัญชีเอกสารหลักฐานหรือสิ่งอื่นใดที่จำเป็นมาประกอบการพิจารณาได้ ทั้งนี้ โดยให้เวลาบุคคลนั้นตามสมควร

มาตรา ๑๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๖ นิติบุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของทุนกองกลางแต่ละงวดของทุกวงแชร์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าสองแสนบาท และให้ศาลสั่งให้นิติบุคคลนั้นหยุดดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือการจัดให้มีการเล่นแชร์

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘ นิติบุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๒๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๑ นิติบุคคลใดไม่ยื่นรายงานตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือยื่นรายงานอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๒ นิติบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๓ ผู้ใดขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ หรือไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการจัดการหรือบริหารงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นด้วย

มาตรา ๒๗ นิติบุคคลซึ่งเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ อาจดำเนินกิจการดังกล่าวเฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไปได้จนกว่าจะเสร็จ แต่ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่ผู้ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งเป็นนิติบุคคลและประสงค์จะดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์เฉพาะวงแชร์ที่ยังค้างอยู่ต่อไป ให้ยื่นรายงานเกี่ยวกับกิจการการเล่นแชร์ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

นิติบุคคลใดมีวัตถุประสงค์เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่นิติบุคคลนั้นจะเป็นนิติบุคคลที่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ตามวรรคหนึ่ง ให้นิติบุคคลนั้นดำเนินการยกเลิกวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น อย่างช้าต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่นิติบุคคลใดละเลยไม่ดำเนินการตามวรรคสาม ให้นายทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้นมีอำนาจขีดวัตถุประสงค์ดังกล่าวออกจากทะเบียนได้ แต่การใช้อำนาจของนายทะเบียนไม่เป็นเหตุให้นิติบุคคลดังกล่าวพ้นความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้

นิติบุคคลใดไม่ยื่นรายงานตามวรรคสอง หรือยื่นรายงานอันเป็นเท็จ หรือไม่ปฏิบัติตามวรรคสาม ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๘ บทบัญญัติในมาตรา ๘ ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่นิติบุคคลได้กระทำไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๙ ให้ผู้ซึ่งใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำว่า “แชร์” อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อดังกล่าวต่อไปได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่เป็นผู้ที่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ตามมาตรา ๒๗

มาตรา ๓๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันได้มีผู้ประกอบธุรกิจเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์กันอย่างกว้างขวาง การประกอบธุรกิจดังกล่าวนอกจากจะเป็นอันตรายต่อประชาชนแล้วยังกระทบต่อการระดมเงินออมของสถาบันการเงินที่ทางราชการสนับสนุนและรับผิดชอบและส่งผลกระทบไปถึงระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวหลายรายได้พยายามดำเนินการให้ใกล้เคียงกับการประกอบธุรกิจเงินทุนซึ่งมีกฎหมายควบคุมอยู่แล้ว ในการนี้สมควรห้ามประกอบธุรกิจประเภทนี้ ส่วนการเล่นแชร์ของประชาชนทั่วไปที่มิได้ดำเนินการเป็นธุรกิจนั้นยังให้กระทำต่อไปได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๑๒๙/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔

พระราชบัญญัติ
กำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน
พ.ศ. ๒๕๐๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๒
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดเขตจังหวัดทางทะเลในอ่าวไทยตอนใน ซึ่งเป็นอ่าวประวัติศาสตร์และน่านน้ำภายในของประเทศไทยให้เป็นที่ชัดแจ้ง เพื่อประโยชน์ในการปกครองและความสะดวกของประชาชน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. ๒๕๐๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้กำหนดเขตจังหวัดทางทะเลในอ่าวไทยตอนใน ดังต่อไปนี้

๑. จังหวัดเพชรบุรี

จากจุดอักษร ก. ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๙๙ องศา-๕๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นละติจูดไปถึงจุดหมายเลข (๑) ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ข. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดสมุทรสงคราม ไปถึงจุดหมายเลข (๒) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๑๐ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก แล้วขนานกับเส้นละติจูดไปถึงจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นลองจิจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๑) ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๒. จังหวัดสมุทรสงคราม

จากจุดอักษร ข. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดเพชรบุรีกับจังหวัดสมุทรสงคราม ไปถึงจุดหมายเลข (๒) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๑๐ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ค. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรสงครามกับจังหวัดสมุทรสาคร ไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๒) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๑๐ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๓. จังหวัดสมุทรสาคร

จากจุดอักษร ค. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรสงครามกับจังหวัดสมุทรสาครไปถึงจุดหมายเลข (๒) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๑๐ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ง. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรสาครกับจังหวัดธนบุรีไปถึงจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นละติจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๒) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๑๐ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๔. จังหวัดธนบุรี

จากจุดอักษร ง. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรสาครกับจังหวัดธนบุรีไปถึงจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร จ. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดสมุทรปราการ ขนานกับเส้นลองจิจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๕. จังหวัดสมุทรปราการ

จากจุดอักษร จ. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดสมุทรปราการ ขนานกับเส้นลองจิจูดไปถึงจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ฉ. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรปราการกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ไปถึงจุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นละติจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๖. จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากจุดอักษร ฉ. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดสมุทรปราการกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ไปถึงจุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ช. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทรากับจังหวัดชลบุรี ไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

๗. จังหวัดชลบุรี

จากจุดอักษร ช. บนเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างจังหวัดฉะเชิงเทรากับจังหวัดชลบุรีไปถึงจุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดอักษร ช. แหลมบ้านช่องแสมสาน ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๕๗ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นละติจูดไปถึงจุดหมายเลข (๑) ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดหมายเลข (๑) ละติจูด ๑๒ องศา-๓๕ ลิปดา-๔๕ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นลองจิจูดไปถึงจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก

จากจุดหมายเลข (๓) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๒๗ ลิปดา-๓๐ ฟิลิปดาตะวันออก ขนานกับเส้นละติจูดไปบรรจบกันที่จุดหมายเลข (๔) ละติจูด ๑๓ องศา-๑๓ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๐ องศา-๔๕ ลิปดา-๐๐ ฟิลิปดาตะวันออก

ดังปรากฏในแผนที่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือเนื่องจากเขตจังหวัดต่างๆ ทางทะเลในอ่าวไทยตอนใน ยังไม่เป็นที่ชัดแจ้ง เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติบางประกา จึงควรจะได้กำหนดเสียให้เป็นที่ชัดแจ้ง เพื่อประโยชน์ในการปกครองและความสะดวกของประชาชน

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖/ตอนที่ ๙๒/หน้า ๔๓๐/๒๙ กันยายน ๒๕๐๒

พระราชบัญญัติ
กำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน
พ.ศ. ๒๔๙๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗
เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน เพื่อบูรณะทางหลวงและสะพาน และชดใช้เงินกู้ในการก่อสร้างและบูรณะทางหลวงและสะพาน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓[๒] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น เพื่อกำหนด

(๑) ทางสายใด ตอนใด หรือสะพานใด ที่ต้องเสียหรือยกเลิกค่าธรรมเนียม

(๒) ประเภทของยานยนตร์ที่ต้องเสีย หรือยกเว้นค่าธรรมเนียม

(๓)[๓] อัตราค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน

(๔) ระเบียบและวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๔[๔] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ คือ

(๑) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพานตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) สั่งให้หยุดและตรวจสอบยานยนตร์ที่ผ่านหรือจะผ่านทางหลวงและสะพาน เพื่อประโยชน์ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

(๓) ออกคำสั่งให้บุคคลใด ๆ มาชี้แจงหรือแสดงหลักฐานเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงไม่เสียค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ บุคคลใดใช้ยานยนตร์บนทางหลวงหรือสะพานที่กำหนดให้เก็บค่าธรรมเนียมตามความในมาตรา ๓ ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖[๕] เงินค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพานที่เก็บได้ และเงินค่าปรับเนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ จะนำไปใช้ได้เฉพาะกับทางหลวงและสะพานที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษาทางหลวงและสะพาน

(๒) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ทางหลวงและสะพาน

(๓) งานส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

(๔) การชดใช้เงินกู้ในการก่อสร้างและขยายทางหลวงและสะพาน

มาตรา ๗ บุคคลใดใช้ยานยนตร์บนทางหลวงหรือสะพานโดยเจตนาหลีกเลี่ยงไม่เสียค่าธรรมเนียมตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือฝ่าฝืนคำสั่งตามความในมาตรา ๔ (๒) มีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นจำนวนสิบเท่าของอัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งตามความในมาตรา ๔ (๓) มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๙ เมื่อผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ได้นำเงินค่าปรับตาม มาตรา ๗ หรือค่าปรับตามจำนวนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เปรียบเทียบตามมาตรา ๘ มาชำระแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การคมนาคมเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ อันเป็นผลให้กิจการส่วนอื่นๆ ทุกสาขาเจริญตามส่วนสัมพันธ์กับความก้าวหน้าของการคมนาคม ทางหลวงและสะพานเป็นส่วนสัมพันธ์แขนงหนึ่งของการคมนาคม จึงจำต้องก่อสร้างและบูรณะทางหลวงและสะพานให้เพิ่มมากขึ้นในสภาพที่ดี แต่งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอจึงต้องกู้เงินมาใช้เพื่อการนี้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเก็บค่าธรรมเนียมผ่านทางหลวงและสะพาน เพื่อนำมาชดใช้เงินกู้และบูรณะทางหลวงและสะพานดังกล่าว

พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖[๗]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยทางหลวง ได้มอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและสุขาภิบาลเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล ตามลำดับ สมควรให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพานดังกล่าวได้ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้แล้ว

พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๔[๘]
มาตรา ๖ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพานตามมาตรา ๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้อัตราค่าธรรมเนียมที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายังคงใช้บังคับเป็นค่าธรรมเนียมต่อไปจนกว่าจะได้มีกฎกระทรวงดังกล่าว
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการมีบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมอย่างสูงที่ให้เรียกเก็บในการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพานท้ายพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗ ทำให้ไม่สะดวกในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ สมควรยกเลิกบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมอย่างสูงดังกล่าว เพื่อให้การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมอย่างสูงนั้น นอกจากนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สามารถนำเงินค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้และเงินค่าปรับเนื่องจากการกระทำความผิดไปใช้ได้เฉพาะในการบูรณะทางหลวงและสะพานและในงานส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวเท่านั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๘[๙]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้กำหนดขอบเขตการนำเงินค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้และเงินค่าปรับไปใช้ได้เฉพาะในการบูรณะทางหลวงและสะพาน และในงานส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเท่านั้น แต่ขณะนี้สภาวการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศและปัญหาการจราจรได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จำเป็นต้องขยายขีดความสามารถในการให้บริการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเจริญที่เปลี่ยนแปลง จึงสมควรขยายขอบเขตการใช้เงินค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้และเงินค่าปรับเนื่องจากการกระทำความผิดให้สามารถนำไปใช้ในการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษาทางหลวงและสะพานที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ทางหลวงและสะพานและงานส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม รวมทั้งการชดใช้เงินกู้ในการก่อสร้างและขยายทางหลวงและสะพาน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๑/ตอนที่ ๑๔/หน้า ๒๙๗/๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗

[๒] มาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖

[๓] มาตรา ๓ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๔] มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖

[๕] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๖] บัญชีอัตราค่าธรรมเนียมอย่างสูงที่ให้เรียกเก็บในการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนตร์บนทางหลวงและสะพาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐/ตอนที่ ๕๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๔/๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๖

[๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๒๔๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๙/๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๔

[๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๖๑ ก/หน้า ๒๗/๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘

พระราชบัญญัติ
กำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการ
ทำให้เสียสัมพันธไมตรี ระหว่างประเทศไทยกับประเทศ
ที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม
พุทธศักราช ๒๔๘๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)
ปรีดี พนมยงค์
ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรมีกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ได้มีผู้กระทำการเผยแพร่ข่าวไม่ว่าโดยวิธีใดๆ อันอาจทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทย หรืออาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในเจตจำนงของรัฐบาลอันมีต่อประเทศซึ่งมีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทย ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือสารวัตรทหารรายงานพฤติการณ์และระบุผู้ถูกกล่าวหาไปยังรัฐบาล เพื่อจัดการแก่บุคคลนั้น

มาตรา ๔ เมื่อรัฐบาลได้รับรายงานดังกล่าวในมาตรา ๓ รัฐบาลจะได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการซึ่งตั้งขึ้นตามความในพระราชบัญญัตินี้พิจารณา และเพื่อป้องกันมิให้เผยแพร่ข่าวต่อไป ก็ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือสารวัตรมีอำนาจจับกุมและควบคุมบุคคลนั้นก่อน

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติการตามความในพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งนาย และกรรมการอื่นอีกสี่นาย

มาตรา ๖ เมื่อคณะกรรมการได้รับเรื่องจากรัฐบาลแล้ว ถ้าพิจารณาได้ความว่าบุคคลใดกระทำการเผยแพร่ข่าวดังกล่าวในมาตรา ๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งกักคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้มีกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ระยะเวลานั้นให้สิ้นสุดลงในเมื่อได้มีประกาศหรือกฎหมายแสดงว่าภาวะสงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว

ในการวินิจฉัยสั่งของคณะกรรมการตามความในวรรคก่อน ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกหมายเรียกพยานหลักฐานและบังคับให้พยานสาบานหรือปฏิญาณได้ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความและให้คณะกรรมการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อหาและยื่นคำให้การ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการได้

มาตรา ๗ ผู้ที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือกักคุมตามความในพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นผู้อยู่ในระหว่างคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๘ เมื่อมีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะเพิกถอนคำสั่งให้กักคุมที่ได้สั่งไปแล้วเสียก็ได้

ผู้ที่ถูกคณะกรรมการสั่งกักคุมไว้จะร้องขอให้คณะกรรมการพิจารณาเรื่องของตนใหม่โดยอ้างหลักฐานซึ่งได้มาภายหลังการพิจารณาแล้วก็ได้

มาตรา ๙ ผู้ใดขัดขืนไม่มาให้การต่อคณะกรรมการตามหมายเรียก หรือขัดขืนไม่สาบานหรือปฏิญาณตามคำสั่งของคณะกรรมการ หรือขัดขืนไม่นำส่งหนังสือหรือทรัพย์อย่างใดๆ ที่คณะกรรมการเรียกให้นำมาแสดงต่อคณะกรรมการ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๐ ผู้ใดเอาความที่ตนรู้ว่าเป็นความเท็จมาให้การในข้อสำคัญต่อคณะกรรมการ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปถึงพันบาท

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ควง อภัยวงศ์
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒/ตอนที่ ๔๓/หน้า ๔๙๗/๑๔ สิงหาคม ๒๔๘๘

พระราชบัญญัติ
กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ
พ.ศ. ๒๕๐๓

ในพระปรมาภิไธย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สังวาลย์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอพุทธศักราช ๒๔๗๙

มาตรา ๔ ค่าธรรมเนียมอำเภอ ให้เรียกเก็บได้ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ค่าธรรมเนียมที่ได้มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้โดยเฉพาะ

การคัดสำเนาและการรับรองสำเนาทะเบียนหรือเอกสารใบสำคัญให้แก่บุคคลเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษาหรือเข้ารับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ให้ยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และออกระเบียบข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓

ลำดับ	ประเภท	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๑	ค่าธรรมเนียมทำสัญญา			
	(๑) สัญญาที่มีทุนทรัพย์			
	หนึ่งร้อยบาทแรกหรือต่ำกว่า	๑๐	-	
	หนึ่งร้อยบาทหลังหรือเศษของหนึ่งร้อย ร้อยละ	๒	-	
	แต่ฉบับหนึ่งไม่เกิน	๑,๐๐๐	-	
	(๒) สัญญาที่ไม่มีทุนทรัพย์ ฉบับละ	๑๐	-	
	(๓) คู่ฉบับหนังสือสัญญาตาม (๑) หรือ (๒) ให้เรียกกึ่งอัตรา แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท			
๒	ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนบุริมสิทธิ ทรัพยสิทธิ นิติกรรม ครั้งละ	๑๐	-	
๓	ค่าธรรมเนียมสลักหลังเปลี่ยนแก้ข้อความในสัญญา			
	(๑) ไม่เพิ่มทุนทรัพย์ ครั้งละ	๕	-	
	(๒) เพิ่มทุนทรัพย์ครั้งหนึ่ง ๆ ให้คิดค่าธรรมเนียมตามทุนทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ๑ (๑) และ (๓)			
๔	ค่าธรรมเนียมตราสิน (ไม่ใช่คดีอาญา)			
	(๑) ค่าทำตราสิน	๑๐	-	
	(๒) ค่าคัดสำเนาตราสิน	๕	-	
๕	ค่าธรรมเนียมชันสูตร (ไม่ใช่คดีอาญา)			
	(๑) ค่าทำชันสูตร	๑๐	-	
	(๒) ค่าคัดสำเนาชันสูตร	๕	-	
๖	ค่าธรรมเนียมอายัดทรัพย์ (ไม่ใช่คดีอาญา)			
	(๑) ค่าอายัดทรัพย์	๑๐	-	
	(๒) ค่าคัดสำเนาอายัดทรัพย์	๕	-	

ลำดับ	ประเภท	จำนวนเงิน		หมายเหตุ
		บาท	สต.	
๗	ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด			
	(๑) ค่าตรวจค้นดูทะเบียนหรือเอกสารอย่างใดซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ ครั้งละ	๕	-	
	(๒) ค่าคัดสำเนาทะเบียนหรือเอกสารอย่างใดโดยเจ้าพนักงานเป็นผู้คัดและรับรอง ซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ			
	หนึ่งร้อยคำแรกหรือต่ำกว่า	๑๐	-	
	หนึ่งร้อยคำหลังหรือเศษของหนึ่งร้อย			
	ร้อยละ	๑	-	
	(๓) ค่ารับรองสำเนาทะเบียนหรือเอกสารใด ๆ ซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ ฉบับละ	๑๐	-	
	(๔) บรรดาเอกสารต่าง ๆ ซึ่งต้องมีพยานให้เรียกค่าพยานรายตัวพยาน จ่ายให้แก่พยาน คนละ	๒	๕๐	

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอไว้ตามสภาพที่เป็นอยู่ในสมัยเมื่อประกาศใช้ ต่อมาสถานการณ์ทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอเสียใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๗๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๔ กันยายน ๒๕๐๓

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๐๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติกำหนดอัตรา
ค่าธรรมเนียมอำเภอ
พ.ศ. ๒๕๐๓[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ค่าธรรมเนียมอำเภอ ให้เรียกเก็บตามอัตรา ดังต่อไปนี้

๑. ค่าธรรมเนียมทำสัญญา

(๑) สัญญาที่มีทุนทรัพย์

หนึ่งร้อยบาทแรกหรือต่ำกว่า ๕.๐๐ บาท

หนึ่งร้อยบาทหลังหรือเศษของหนึ่งร้อย ร้อยละ ๑.๐๐ บาท

แต่ฉบับหนึ่งไม่เกิน ๕๐๐.๐๐ บาท

(๒) สัญญาที่ไม่มีทุนทรัพย์ ฉบับละ ๑๐.๐๐ บาท

(๓) คู่ฉบับหนังสือสัญญาตาม (๑) หรือ (๒) ให้เรียกกึ่งอัตรา แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

๒. ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนบุริมสิทธิ ทรัพย์สิทธิ นิติกรรม ครั้งละ ๑๐.๐๐ บาท

๓. ค่าธรรมเนียมสลักหลังเปลี่ยนแก้ข้อความในสัญญา

(๑) ไม่เพิ่มทุนทรัพย์ ครั้งละ ๕.๐๐ บาท

(๒) เพิ่มทุนทรัพย์ครั้งหนึ่ง ๆ ให้คิดค่าธรรมเนียมตามทุนทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ๑ (๑) และ (๓)

๔. ค่าธรรมเนียมตราสิน (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) ค่าทำตราสิน ๑๐.๐๐ บาท

(๒) ค่าคัดสำเนาตราสิน ๕.๐๐ บาท

๕. ค่าธรรมเนียมชันสูตร (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) ค่าทำชันสูตร ๑๐.๐๐ บาท

(๒) ค่าคัดสำเนาชันสูตร ๕.๐๐ บาท

๖. ค่าธรรมเนียมอายัดทรัพย์ (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) ค่าอายัดทรัพย์ ๑๐.๐๐ บาท

(๒) ค่าคัดสำเนาอายัดทรัพย์ ๕.๐๐ บาท

๗. ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด

(๑) ค่าตรวจค้นดูทะเบียนหรือเอกสารอย่างใด ซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ ครั้งละ ๕.๐๐ บาท

(๒) ค่าคัดสำเนาทะเบียนหรือเอกสารอย่างใด
โดยเจ้าพนักงานเป็นผู้คัดและรับรองซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ
หนึ่งร้อยคำแรกหรือต่ำกว่า ๑๐.๐๐ บาท
หนึ่งร้อยคำหลังหรือเศษของ
หนึ่งร้อย ร้อยละ ๑.๐๐ บาท
(๓) ค่ารับรองสำเนาทะเบียนหรือเอกสารใด ๆ ซึ่งไม่มีอัตราไว้
โดยเฉพาะ ฉบับละ ๕.๐๐ บาท
(๔) บรรดาเอกสารต่าง ๆ ซึ่งต้องมีพยาน ให้เรียกค่าพยานรายตัว
พยานจ่ายให้แก่พยาน คนละ ๒.๐๐ บาท

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอขึ้นไว้สำหรับเรียกเก็บ ตามนัยที่กำหนดไว้โดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๓๕/หน้า ๔๐๒/๑๘ เมษายน ๒๕๐๔

๒. หมวด ค.

พระราชบัญญัติ
คนเข้าเมือง
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓

(๒) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

“พาหนะ” หมายความว่า ยานพาหนะหรือสัตว์พาหนะ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจนำบุคคลจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง

“เจ้าของพาหนะ” หมายความรวมถึงตัวแทนเจ้าของ ผู้เช่า ตัวแทนผู้เช่า ผู้ครอบครอง หรือตัวแทนผู้ครอบครองพาหนะ แล้วแต่กรณี

“ผู้ควบคุมพาหนะ” หมายความว่า นายเรือหรือผู้รับผิดชอบในการควบคุมพาหนะ

“คนประจำพาหนะ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ประจำหรือทำงานประจำพาหนะ และเพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้หมายความรวมถึงผู้ควบคุมพาหนะซึ่งขับขี่พาหนะโดยไม่มีคนประจำพาหนะ

“คนโดยสาร” หมายความว่า ผู้ซึ่งเดินทางโดยพาหนะไม่ว่าในกรณีใดๆ นอกจากผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะ

“คนเข้าเมือง” หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง” หมายความว่า แพทย์ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้าน ในฐานะเป็นเจ้าของผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใด ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือนโรง เรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ตามประมวลกฎหมายอาญา

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ผู้จัดการโรงแรม” หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมหรือจัดการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมตำรวจ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมกับค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศอธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมแรงงาน อธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้บังคับบัญชากองตรวจคนเข้าเมือง เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง

(๒) พิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง

(๓) อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติและเงื่อนไขอื่นตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์การขอมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๔๑ วรรคสี่

(๖) อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง และกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการแสดงฐานะการเงินของคนต่างด้าวดังกล่าวตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง

(๗) อนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตและกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งได้ยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปพลางก่อนตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

(๘) สั่งระงับการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม

(๙) อนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง

(๑๐) พิจารณาการเพิกถอนการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๕๓

(๑๑) ให้คำปรึกษาคำแนะนำ และความเห็นแก่รัฐมนตรีในการวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านหรือพนักงานอื่น เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ หรือในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๒) พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับคนเข้าเมืองตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและเลขานุการเสนอเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่อประธานกรรมการหรือในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้เสนอความเห็นต่อกรรมการซึ่งที่ประชุมมอบหมายโดยมิชักช้า และให้ประธานกรรมการหรือกรรมการดังกล่าวเป็นผู้เรียกประชุมตามความรีบด่วนของเรื่องตามหลักเกณฑ์ที่ที่ประชุมกำหนด

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๙ คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการหรือมอบอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่จะมอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกเป็นหนังสือให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริง หรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้

หมวด ๒
การเข้าและออกนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑ บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๒ ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร

(๑) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (๑) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง[๒]

(๒) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(๓) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

(๔) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) ยังมิได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นว่านั้น

(๖) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(๗) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

(๘) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็กการค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๙) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา ๑๔

(๑๐) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา ๑๖

(๑๑) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณายกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

การตรวจวินิจฉัยโรค ร่างกายหรือจิต ตลอดจนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันโรคติดต่อ ให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง

มาตรา ๑๓ คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

(๑) ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศซึ่งเพียงแต่แวะเข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่ ในราชอาณาจักรแล้วกลับออกไป

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมบุคคลดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้ถือไว้ก็ได้

(๒) คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น

(๓) คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตั๋วโดยสารทอดเดียวตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้นๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นว่านั้นด้วย

มาตรา ๑๔ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรมีเงินติดตัวหรือมีประกันหรือจะยกเว้นภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี

มาตรา ๑๕ คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรตราบเท่าที่อยู่ในฐานะดังต่อไปนี้ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของคนต่างด้าวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากการปฏิบัติหรือการต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ (๑) (๔) และ (๕) และมาตรา ๑๘ วรรคสอง

(๑) บุคคลในคณะผู้แทนทางทูตซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักร เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(๒) พนักงานฝ่ายกงสุลและลูกจ้างฝ่ายกงสุลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักร หรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักรเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(๓) บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศโดยความเห็นชอบของรัฐบาลไทยให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร

(๔) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร เพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

(๕) หัวหน้าสำนักงานขององค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองการดำเนินงานในประเทศไทย หรือซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความเห็นชอบด้วยแล้ว และรวมถึงพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นซึ่งองค์การหรือทบวงการเช่นว่านั้นแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อองค์การหรือทบวงการดังกล่าว หรือเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศนั้น

(๖) คู่สมรส หรือบุตร ซึ่งอยู่ในความอุปการะและเป็นส่วนแห่งครัวเรือนของบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) (๗) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำเป็นปกติ ณ ที่พักอาศัยของบุคคลตาม (๑) หรือบุคคลซึ่งได้รับเอกสิทธิเท่าเทียมกันกับบุคคลซึ่งมีตำแหน่งทางทูตตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือกับองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศ

ในกรณีตาม (๑) (๒) (๖) หรือ (๗) ให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศและหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสอบถามและขอดูหลักฐานเพื่อสอบสวนว่าบุคคลซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรนั้นเป็นผู้ได้รับยกเว้นตามมาตรานี้

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีพฤติการณ์ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่า เพื่อประโยชน์แก่ประเทศหรือเพื่อความสงบเรียบร้อย วัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดี หรือความผาสุกของประชาชน ไม่สมควรอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาในราชอาณาจักร รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นหรือจำพวกนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้

มาตรา ๑๗ ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือจะยกเว้นไม่จำต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๑๘ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจบุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร

เพื่อการนี้ บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร ต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น

มาตรา ๑๙ ในการตรวจและพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้ใดต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้น ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ที่เห็นสมควร โดยให้คำรับรองว่าจะมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อรับทราบคำสั่งตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดก็ได้ หรือถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรจะเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดตามที่เห็นเหมาะสมเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าที่มีอำนาจเรียกบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของบุคคลนั้นอาจเป็นประโยชน์แก่กรณีที่สงสัยให้มาสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าคนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการอันระบุในมาตรา ๑๒ (๘) หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการนั้น หรือหญิงหรือเด็กคนใดเข้ามาเพื่อการเช่นว่านั้น พนักงานเจ้าที่อาจอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ชั่วคราวโดยสั่งให้บุคคลดังกล่าวมารายงานตน และตอบคำถามของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือจะสั่งให้ไปรายงานตนและตอบคำถามของเจ้า

พนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ ตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดก็ได้แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้รายงานตนและตอบคำถามต้องห่างกันไม่น้อยกว่าเจ็ดวันต่อครั้ง

มาตรา ๒๐ ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้ตามมาตรา ๑๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นได้เท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี แต่ห้ามมิให้กักตัวไว้เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกกักตัวมาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นจะยืดเวลาเกินสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้ แต่มิให้เกินเจ็ดวันและให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกเหตุจำเป็นที่ต้องยืดเวลาไว้ให้ปรากฏด้วย

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องกักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้เกินกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีอำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ต่อไปอีกได้ และศาลอาจสั่งให้มีอำนาจกักตัวไว้เท่าที่จำเป็นครั้งละไม่เกินสิบสองวัน แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ปล่อยตัวไปชั่วคราว โดยเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้

มาตรา ๒๑ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวคนต่างด้าวตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นผู้เสีย ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะหรือเข้ามาโดยไม่มีพาหนะ ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่าคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา ๑๒ เข้าในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้คนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรได้ โดยมีคำสั่งเป็นหนังสือ ถ้าคนต่างด้าวผู้นั้นไม่พอใจในคำสั่ง อาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๑๐) ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด แต่ถ้ารัฐมนตรีมิได้มีคำสั่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันยื่นอุทธรณ์ ให้ถือว่ารัฐทนตรีมีคำสั่งว่าคนต่างด้าวผู้นั้นไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา ๑๒

การอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้ทำตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคนต่างด้าวยื่นอุทธรณ์แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รอการส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นออกไปนอกราชอาณาจักรไว้จนกว่าจะได้มีคำสั่งของรัฐมนตรีในกรณีนั้น

ในระหว่างดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือระหว่างรอฟังคำสั่งของรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี ให้นำมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่มิให้นำมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับด้วย

หมวด ๓
พาหนะ

มาตรา ๒๓ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ จะต้องนำพาหนะเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจพาหนะที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร หรือพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ารับคนโดยสารเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีที่พาหนะนั้นได้ใช้ในราชการโดยเฉพาะของรัฐบาลไทยหรือของรัฐบาลต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยแล้ว

มาตรา ๒๕ พาหนะใดที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะต้องแจ้งกำหนดวันและเวลาที่พาหนะจะเข้ามาถึงหรือจะออกจากเขตท่าสถานี หรือท้องที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งควบคุมเขตท่า สถานี หรือท้องที่นั้น ภายในกำหนดเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศไว้

ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามวรรคหนึ่งได้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะไปแจ้งด้วยตนเองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองที่ใกล้ที่สุดโดยมิชักช้า

การแจ้งตามความในมาตรานี้ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรจะให้ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติหรือให้ปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขอย่างใดแก่พาหนะใดก็ได้

มาตรา ๒๖ พาหนะใดที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงและผ่านการตรวจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่และภายใต้เงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องทำการตรวจ ณ ที่อื่นนอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่ง ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่อธิบดีมอบหมาย

มาตรา ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการตรวจ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักรมีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) มิให้คนโดยสารหรือคนประจำพาหนะไปเสียจากพาหนะหรือสถานที่ที่จัดไว้ ด้วยความเห็นชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่กรณีที่ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะเป็นคนคนเดียวกัน ให้บุคคลนั้นออกไปจากพาหนะเพื่อไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๕ ในฐานะเป็นผู้ควบคุมพาหนะได้

ถ้าคนโดยสารหรือคนประจำพาหนะดังกล่าวขัดขืนหรือก่อความวุ่นวายให้นำมาตรา ๒๙ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคนี้ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

(๒) ยื่นบัญชีคนโดยสารและบัญชีคนประจำพาหนะรวมทั้งผู้ควบคุมพาหนะต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงและภายในเวลาที่อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนด

(๓) ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะซึ่งนำพาหนะมาจากหรือไปยังชายแดนที่เป็นทางต่อเนื่องกับประเทศอื่นและรับคนโดยสารซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร หรือรับคนโดยสารไปส่งที่ชายแดนเพื่อออกไปนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับคนโดยสารซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรเท่านั้น

มาตรา ๒๘ ในระหว่างที่ยังอยู่ในราชอาณาจักร ถ้ามีการเพิ่มหรือลด หรือเปลี่ยนคนประจำพาหนะที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร หรือคนประจำพาหนะดังกล่าวผู้ใดจะไม่กลับออกไปนอกราชอาณาจักร ให้เจ้าของพาหนะหรือในกรณีที่ไม่มีเจ้าของพาหนะอยู่ในราชอาณาจักร ให้ผู้ควบคุมพาหนะแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่คนประจำพาหนะจะไม่กลับออกไปดังกล่าวในวรรคหนึ่งและคนประจำพาหนะนั้นเป็นคนต่างด้าว ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ แล้วแต่กรณี นำบุคคลผู้นั้นไปมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า

ถ้าคนประจำพาหนะตามวรรคสองขัดขืนไม่ยอมให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะแล้วแต่กรณี ปฏิบัติตามวรรคสองให้นำมาตรา ๒๙ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคนี้ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

มาตรา ๒๙ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบคนต่างด้าวผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะจัดการควบคุมคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ในพาหนะ หรือให้ส่งตัวไปยังสถานที่ใด เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ควบคุมไว้ตรวจสอบ หรือให้ส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

ในกรณีที่คนต่างด้าวตามวรรคหนึ่งขัดขืนหรือก่อความวุ่นวาย เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้แทนอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมหรือจับกุมคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ถ้าไม่สามารถจะขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ให้มีอำนาจจับคนต่างด้าวผู้นั้นได้เองแล้วส่งตัวไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นรีบจัดส่งตัวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามมาตรานี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ หยุดพาหนะหรือนำพาหนะไปยังที่ใดที่หนึ่งตามที่จำเป็นเพื่อการตรวจ

การสั่งตามวรรคหนึ่งจะกระทำโดยใช้สัญญาณหรือวิธีอื่นใดอันเป็นที่เข้าใจกันก็ได้

มาตรา ๓๑ พาหนะใดที่เข้ามาในราชอาณาจักร นับแต่เวลาที่พาหนะนั้นผ่านเข้ามาในราชอาณาจักรแล้วจนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจเสร็จ ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพาหนะนั้น ขึ้นไปบนพาหนะหรือนำพาหนะอื่นเข้าเทียบหรือเข้าไปในบริเวณหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการตรวจ ทั้งนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ห้ามมิให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะยินยอมหรือละเลยให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๒ พาหนะใดที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร ในระหว่างที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจหรือหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจแล้ว แต่พาหนะนั้นยังอยู่ในราชอาณาจักร ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพาหนะนั้น ขึ้นไปบนพาหนะหรือนำพาหนะอื่นเข้าเทียบ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ความในวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับเกี่ยวกับบริเวณหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการตรวจในระหว่างผู้ซึ่งจะออกไปนอกราชอาณาจักรยังมิได้ขึ้นไปบนพาหนะด้วย

ห้ามมิให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะยินยอมหรือละเลยให้ผู้ใดกระทำการตามมาตรานี้

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำการตรวจพาหนะนอกเวลาราชการหรือต้องไปทำการตรวจพาหนะ ณ ที่อื่น นอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง หรือต้องไปนอกสถานที่ทำการเพื่อควบคุมพาหนะไว้หรือต้องรอเพื่อตรวจพาหนะอันมิใช่ความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้นเสียเงินค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

มาตรา ๓๔ คนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้จะต้องเข้ามาเพื่อการดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล

(๒) การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ

(๓) การท่องเที่ยว

(๔) การเล่นกีฬา

(๕) ธุรกิจ

(๖) การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง

(๗) การลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

(๘) การเดินทางผ่านราชอาณาจักร

(๙) การเป็นผู้ควบคุมพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่าสถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักร

(๑๐) การศึกษาหรือดูงาน

(๑๑) การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน

(๑๒) การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง

(๑๓) การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร

(๑๔) การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ

(๑๕) การอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๓๔ อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใดๆ ก็ได้

ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้กำหนดดังนี้

(๑) ไม่เกินสามสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา ๓๔ (๔) (๘) และ (๙)

(๒) ไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา ๓๔ (๓)

(๓) ไม่เกินหนึ่งปี สำหรับกรณีตามมาตรา ๓๔ (๕) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕)

(๔) ไม่เกินสองปี สำหรับกรณีตามมาตรา ๓๔ (๖)

(๕) ตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็น สำหรับกรณีตาม มาตรา ๓๔ (๑) และ (๒)

(๖) ตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นสมควรสำหรับกรณีตามมาตรา ๓๔ (๗)

ในกรณีที่คนต่างด้าวมีเหตุจำเป็นจะต้องอยู่ในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนดใน (๑) (๒) (๓) และ (๔) ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อยู่ต่อไปได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปีและเมื่อได้อนุญาตแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการเพื่อทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต

การขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปแต่ละครั้งให้คนต่างด้าวยื่นคำขอตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในระหว่างรอฟังคำสั่งให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้

มาตรา ๓๖ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากมีพฤติการณ์ที่สมควรเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ให้อธิบดีหรือคณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตที่ได้อนุญาตไว้นั้นได้ ไม่ว่าอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นผู้อนุญาต

ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต คนต่างด้าวซึ่งถูกเพิกถอนการอนุญาตอาจยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด แต่ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีตามวรรคสอง ให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำสั่งของอธิบดี และให้ทำตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อมีการเพิกถอนการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งแก่คนต่างด้าว ในกรณีที่ไม่อาจส่งหนังสือเช่นว่านี้แก่คนต่างด้าวได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปิดไว้ ณ ที่พักของคนต่างด้าวที่ได้แจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ครบกำหนดสี่สิบแปดชั่วโมง ให้ถือว่าคนต่างด้าวผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งแล้ว

มาตรา ๓๗ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ถ้ากรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น

(๒) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(๓) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(๔) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(๕) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ความใน (๓) และ (๔) จะมิให้ใช้บังคับแก่กรณีใดตามมาตรา ๓๔ โดยเงื่อนไขอย่างใดให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

การแจ้งตามมาตรานี้ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๘ เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๙ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่าการได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุด แต่ถ้าก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรได้อีก และคนต่างด้าวนั้นได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ ถ้าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรยังมีเหลืออยู่ ให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้เท่าระยะเวลาที่ยังเหลืออยู่นั้น

การขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก ให้คนต่างด้าวยื่นคำขอตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๕
การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

มาตรา ๔๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๕๑ ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มิให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกินห้าสิบคนต่อปี

เพื่อประโยชน์แห่งการกำหนดจำนวนคนต่างด้าว บรรดาอาณานิคมของประเทศหนึ่งรวมกันหรือแต่ละอาณาจักรซึ่งมีการปกครองของตนเองให้ถือเป็นประเทศหนึ่ง

มาตรา ๔๑ คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา ๔๐ และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๔๗ แล้ว

เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยคำนึงถึงรายได้ สินทรัพย์ ความรู้ ความสามารถในด้านวิชาชีพ และฐานะในครอบครัวของคนต่างด้าวดังกล่าวกับบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ หรือเงื่อนไขอื่นตามความเหมาะสม เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

การขออนุญาต คนต่างด้าวจะขอก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือขอภายหลังได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวกรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๓๔ อาจยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ต่อเมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและได้ยื่นรายการและผ่านการตรวจ อนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๔ และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๔๗ แล้ว ในระหว่างขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้

มาตรา ๔๒ บุคคลดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศกำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งรัฐมนตรีประกาศตามมาตรา ๔๐

(๑) คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว และได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๕๑

(๒) หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและได้สละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าว

(๓) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของหญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ว่าหญิงนั้นจะสละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าวหรือไม่ก็ตาม

(๔) บุตรของบิดามารดาซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในระหว่างเวลาที่มารดาออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา ๔๘ เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรพร้อมกับบิดาหรือมารดา ซึ่งกลับเข้ามาอีกภายในเวลาที่กำหนดตามหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร และบุตรนั้นอายุยังไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๓ คนต่างด้าวที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนในราชอาณาจักรเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรนอกเหนือจากจำนวนคนต่างด้าวที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา ๔๐ ก็ได้ แต่ในปีหนึ่งๆ จะเกินร้อยละห้าของจำนวนดังกล่าวมิได้

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศที่นำเข้ามาลงทุน คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามวรรคหนึ่งต้องแสดงฐานะการเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีแต่ไม่เกินห้าปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

(๑) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(๒) เป็นผู้ไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ เพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความใน (๒) มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวผู้เป็นบิดา มารดา สามี ภริยา หรือบุตรของบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมีฐานะที่จะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันได้

มาตรา ๔๕ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากประสงค์จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองในท้องที่ที่ตนอยู่ ในกรณีที่ท้องที่นั้นไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง ให้ยื่นคำขอ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองที่ใกล้เคียงเมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา ๔๐ หรือจำนวนตามมาตรา ๔๓ แล้วแต่กรณีหรือเป็นบุคคลตามมาตรา ๔๒ และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา ๔๔ แล้ว จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีก็ได้

คนต่างด้าวซึ่งได้ยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หากกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวจะสิ้นสุดลงในระหว่างการพิจารณา คนต่างด้าวผู้นั้นอาจยื่นคำขอ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งเดียวกันนั้น เพื่ออยู่ในราชอาณาจักรต่อไปจนถึงวันได้รับทราบผลการพิจารณา ให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจอนุญาตได้ การอนุญาตนี้ คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจะกำหนดเงื่อนไขประการใดก็ได้

การยื่นคำขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๖ คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร ถ้าในระหว่างรอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๔๑ หรืออยู่ในระหว่างรอรับทราบผลของการพิจารณาของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง คนต่างด้าวผู้นั้นเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่าการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๑ วรรคห้าหรือมาตรา ๔๕ วรรคสอง เป็นอันสิ้นสุด เว้นแต่ก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก และคนต่างด้าวผู้นั้นได้กลับเข้ามาภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามที่ได้รับการผ่อนผัน

มาตรา ๔๗ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรจะต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายไว้เป็นหลักฐาน ภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ในกรณีที่คนต่างด้าวอายุต่ำกว่าสิบสองปีได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในนามของคนต่างด้าวผู้นั้น ในการนี้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ต่างหากหรือรวมกันกับผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ได้

ถ้าไม่ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจสั่งระงับการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเสียได้ ในกรณีเช่นนี้การผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา ๔๑ วรรคห้าหรือมาตรา ๔๕ วรรคสอง เป็นอันสิ้นสุด

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๘ ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ใช้ได้ตลอดไป แต่ถ้าผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้เดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว ใบสำคัญถิ่นที่อยู่นั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ต่อไปเว้นแต่ก่อนที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา ๕๐ ในกรณีเช่นนี้ หากคนต่างด้าวผู้นั้นกลับเข้ามาในราชอาณาจักรภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้ และไม่เป็นผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๔๔ ให้ใบสำคัญถิ่นที่อยู่นั้นคงใช้ได้ต่อไป

บทบัญญัติในมาตรา ๑๒ เฉพาะความใน (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (๒) (๓) และ (๔) มิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๙ ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ใช้ไม่ได้ตามมาตรา ๔๘ ให้ผู้ถือหรือผู้ครอบครองส่งคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าวที่ตาย ให้ผู้ครอบครองส่งคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๕๐ คนต่างด้าวซึ่งเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยชอบและประสงค์จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรและจะกลับเข้ามาอีก ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่มาให้พนักงานเจ้าหน้าที่สลักหลังทำหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก ตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ในกรณีที่ไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่เพราะเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรก่อนมีบทบัญญัติที่ให้คนต่างด้าวนั้นต้องขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ให้มาขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน แล้วปฏิบัติตาม (๑)

(๓) ในกรณีที่ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไม่มีที่ว่างที่จะสลักหลังตาม (๑) ผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะต้องขอเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๕๒ เสียก่อน

หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้และภายในกำหนดหนึ่งปีนั้น ผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะออกไปนอกราชอาณาจักรและกลับเข้ามากี่ครั้งก็ได้

การขอหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกและการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม (๒) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๑ คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแต่ไม่มีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก หรือมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกแต่มิได้กลับเข้ามาภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๔๘ หากประสงค์จะกลับเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามเดิม ให้ยื่นคำขอตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อพิจารณาอนุญาตเมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า คนต่างด้าวผู้นั้นมีเหตุผลและข้อแก้ตัวอันสมควร ทั้งไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๔ จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีก็ได้ แต่ต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ ในระหว่างการขออนุญาตให้นำมาตรา ๔๕ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติในมาตรา ๑๒ เฉพาะความใน (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (๒) (๓) และ (๙) มิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่ง

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ตามวรรคหนึ่ง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๒ เอกสารที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้ใดสูญหายหรือชำรุดและผู้นั้นประสงค์จะได้ใบแทน หรือกรณีขอเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๕๐ (๓) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นที่พอใจแล้ว ให้ออกใบแทนหรือเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ โดยผู้ขอต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๖
การส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๕๓ คนต่างด้าวซึ่งเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้วภายหลังปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๒ (๗) หรือ (๘) หรือเป็นบุคคลตามมาตรา ๑๒ (๑๐) หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๔๓ วรรคสองหรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๔ หรือเป็นผู้ได้รับโทษตามมาตรา ๖๓ หรือมาตรา ๖๔ให้อธิบดีเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าควรเพิกถอนการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ก็ให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อสั่งเพิกถอนการอนุญาตต่อไป

มาตรา ๕๔ คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

บทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช ๒๔๘๐ ใช้บังคับ

มาตรา ๕๕ การส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวกลับโดยพาหนะใดหรือช่องทางใดก็ได้ตามแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาเห็นสมควร

ค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับดังกล่าวนี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามานั้นเป็นผู้เสีย ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ ให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖๓ หรือมาตรา ๖๔ เป็นผู้เสีย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับจากผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งโดยสิ้นเชิงหรือร่วมกันตามแต่จะเลือก แต่ถ้าคนต่างด้าวนั้นจะขอกลับโดยพาหนะอื่นหรือทางอื่น โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายของตนเองพนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตก็ได้

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่มีการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวตามมาตรา ๑๒ (๑) และคนต่างด้าวได้แสดงตั๋วหรือเอกสารที่ใช้เดินทางอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะใดหรือแสดงหลักฐานของบุคคลอื่นใด ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อเป็นประกันในการกลับออกไปนอกราชอาณาจักรของคนต่างด้าวดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเจ้าของพาหนะผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว แล้วแต่กรณี มิให้ยกเลิก คืนหรือเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว ทั้งนี้ โดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ หรือไม่ก็ได้

การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยการติดคำสั่งไว้กับหรือประทับข้อความคำสั่งลงไว้บนตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งการแล้ว ถ้ามีการยกเลิก คืนหรือเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในตั๋วเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวให้แตกต่างไปจากที่พนักงานเจ้าที่ได้สั่งการไว้โดยมิได้รับความเห็นชอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การนั้นย่อมไม่สามารถใช้อ้างกับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานแล้วแต่กรณี ให้กระทำการตามข้อผูกพันเดิมในตั๋ว เอกสารหรือหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการส่งคนต่างด้าวนั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

หมวด ๗
เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๗ เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดอ้างว่าเป็นคนมีสัญชาติไทย ถ้าไม่ปรากฏหลักฐานอันเพียงพอที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นคนมีสัญชาติไทย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นคนต่างด้าวจนกว่าผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสัญชาติไทย

การพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากผู้นั้นไม่พอใจคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่จะร้องขอต่อศาลให้พิจารณาก็ได้

ในกรณีที่มีการร้องขอต่อศาล เมื่อได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ศาลแจ้งต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านได้

มาตรา ๕๘ คนต่างด้าวผู้ใดไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามพระราชบัญญัตินี้และทั้งไม่มีใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๙ ให้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่ทำการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีอำนาจออกหมายเรียกหมายจับ หรือหมายค้น หรือจับ ค้น หรือควบคุม และให้มีอำนาจสอบสวนคดีความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖๐ ในเขตท้องที่ใด รัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรที่จะยกเว้นค่าธรรมเนียมอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๘
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งมีสัญชาติไทย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๖๓ ผู้ใดนำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ และภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้นได้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถรู้ได้ว่าภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ แม้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา ๖๔ ผู้ใดรู้ว่าคนต่างด้าวคนใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้เข้าพักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวนั้นพ้นจากการจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ผู้ใดให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้เข้าพักอาศัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นรู้ว่าคนต่างด้าวดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้โดยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตรสามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได

มาตรา ๖๕ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๖ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๗ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๗ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ (๑) วรรคหนึ่ง หรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๖๘ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๖๙ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับเรียงรายตัวคนประจำพาหนะที่มิได้นำไปมอบนั้นคนละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๗๐ พาหนะใดมีคนโดยสารซึ่งเป็นคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ (๑) เข้ามาในราชอาณาจักร เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้น ต้องระวางโทษปรับเรียงรายตัวคนต่างด้าวคนละไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๗๑ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้คนต่างด้าวหลบหนี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๗๒ คนต่างด้าวผู้ใดหลบหนีไปจากพาหนะหรือหลบหนีไปในระหว่างส่งตัวไปยังสถานที่ใดๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะควบคุมตัวไว้หรือให้ส่งตัวไปตามมาตรา ๒๙ หรือหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกกักตัวหรือควบคุมตามอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓ เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๗๕ คนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๖ คนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๗๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๗๘ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๗๙ เจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่าคนต่างด้าวดังกล่าวจะกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแต่มิให้ปรับเกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๐ ผู้ใดทำลายคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งการตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง หรือทำให้คำสั่งดังกล่าวลบเลือน โดยมีเจตนามิให้เจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานทราบถึงคำสั่งดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๘๑ คนต่างด้าวผู้ใดอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๒ คนต่างด้าวผู้ใดหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตาม ขัดขืน หรือไม่ยอมรับทราบคำสั่งของรัฐมนตรี คณะกรรมการ อธิบดี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายซึ่งสั่งการแก่คนต่างด้าวผู้นั้นตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ถ้าคำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นคำสั่งให้กลับออกไปนอกราชอาณาจักรคนต่างด้าวผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๘๓ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๘๔ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากความผิดตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๗๑ และมาตรา ๘๒ วรรคสอง ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมอัยการหรือผู้แทนและผู้บังคับการกองตรวจคนเข้าเมือง หรือผู้แทนเป็นกรรมการ มีอำนาจเปรียบเทียบได้และในการนี้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบแทนได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใด ๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๕ ให้ถือว่าคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ แต่คงได้รับสิทธิและประโยชน์เพียงเท่าที่ปรากฏในหลักฐานการอนุญาตไว้แล้วเท่านั้น

มาตรา ๘๖ ให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและได้อยู่เกินเก้าสิบวันแล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แจ้งครั้งแรกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ (๕) ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๗ ให้เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัยอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๘ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๘ ให้ถือว่าใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ได้ออกตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและที่ยังสมบูรณ์อยู่เป็นใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ได้ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘๙ ให้ถือว่าหลักฐานการแจ้งออกนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำไว้ในใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นหลักฐานการแจ้งออกนอกราชอาณาจักร เพื่อกลับเข้ามาอีกตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙๐ ให้ถือว่าคนต่างด้าวซึ่งถูกสั่งให้กักตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้ซึ่งถูกสั่งให้กักตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙๑ ให้ถือว่าคำร้องต่าง ๆ ของคนต่างด้าวที่ค้างพิจารณาอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นคำร้องที่ได้ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙๒ ให้บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งหรือมติของคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ส. โหตระกิตย์
รองนายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ค่าธรรมเนียม[๓]

---

(๑) การตรวจลงตราตามมาตรา ๑๒ (๑)		
ใช้ได้ครั้งเดียว	๒,๐๐๐	บาท
ใช้ได้หลายครั้ง	๑๐,๐๐๐	บาท
(๒) อุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒ คนละ	๒,๐๐๐	บาท
(๓) คำขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราวต่อไปตามมาตรา ๓๕ คนหนึ่ง ครั้งละ	๒,๐๐๐	บาท
(๔) อุทธรณ์ตามมาตรา ๓๖ คนละ	๒,๐๐๐	บาท
(๕) คำขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกตามมาตรา ๓๙ คนหนึ่งใช้ได้ครั้งเดียว	๒,๐๐๐	บาท
ใช้ได้หลายครั้งภายในระยะเวลาที่ยังเหลืออยู่	๕,๐๐๐	บาท
(๖) คำขออนุญาตเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ตามมาตรา ๔๕ คนละ	๘,๐๐๐	บาท
(๗) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๔๗ หรือ มาตรา ๕๑ ฉบับละ	๒๐๐,๐๐๐	บาท
ในกรณีที่ผู้ขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่เป็นคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือของบุคคลที่มีสัญชาติไทย ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
(๘) หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา ๕๐ (๑) คนละ	๒,๐๐๐	บาท
(๙) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา ๕๐ (๒) ฉบับละ	๒๐,๐๐๐	บาท
(๑๐) เอกสารที่ออกให้ตามมาตรา ๕๒ ฉบับละ	๒,๐๐๐	บาท
(๑๑) คำขอเพื่อขอพิสูจน์สัญชาติต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๗ คนละ	๘๐๐	บาท

ค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

(๑) การตรวจพาหนะนอกเวลาราชการ ถ้าพาหนะ ไม่มีคนโดยสาร พาหนะหนึ่ง	ครั้งละไม่เกิน	๒๐๐	บาท
ถ้ามีคนโดยสาร ให้คิดเพิ่มขึ้นตามรายตัวคนโดยสาร	คนละไม่เกิน	๑๐	บาท
(๒) การตรวจพาหนะ ณ ที่อื่นนอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง พาหนะหนึ่ง	วันละไม่เกิน	๒๐๐	บาท
(๓) การรอคอยเพื่อตรวจพาหนะอันมิใช่ความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่	วันละไม่เกิน	๒๐๐	บาท
(๔) การไปนอกสถานที่ทำการเพื่อควบคุมพาหนะ พาหนะหนึ่ง	วันละไม่เกิน	๒๐๐	บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบัน คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรได้ทวีจำนวนมากขึ้นตามลำดับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และมีบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเสียใหม่ ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓[๔]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้มีการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง แต่ยังไม่ได้กำหนดการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง ฯลฯ ให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติอันเป็นหลักสากลที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเสียใหม่ให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒[๕]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมค่าธรรมเนียมตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ท้ายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อกำหนดให้มีการเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจลงตราและสำหรับคำขอเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกโดยให้ใช้ได้หลายครั้งได้ด้วย ประกอบกับค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ท้ายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วยจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๒๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๔๕/๑ มีนาคม ๒๕๒๒

[๒] มาตรา ๑๒ (๑) วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓

[๓] ค่าธรรมเนียม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒

[๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗/ตอนที่ ๑๓๑/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๓

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๑๐๘ ก/หน้า ๑/๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราว
เพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๓

โดยที่คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ ให้ความคุ้มครองดูแลกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เพื่อให้สามารถอยู่ในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายและมีสิทธิต่างๆ ตามสถานะที่ได้รับรวมทั้งที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ชนกลุ่มน้อยกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย (เข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙) ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐) ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา ลาวอพยพ และผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า โดยให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ และอนุญาตให้ออกนอกเขตที่อยู่อาศัยเพื่อไปทำงานตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ไปแล้ว และคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยโดยให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้เด็กและเยาวชนที่มีข้อกำหนด ระเบียบปฏิบัติหรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัย สามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาระดับนั้น โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราวยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศใดที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราว เพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” หมายความว่า นักเรียน นักศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) นักเรียน นักศึกษา ที่เป็นชนกลุ่มน้อยและไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้แล้ว รวม ๑๕ กลุ่ม คือ อดีตทหารจีนคณะชาติและจีนฮ่ออพยพ ไทยลื้อ เวียดนามอพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย จีนฮ่ออิสระ เนปาลอพยพ บุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง ม้งในที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอก อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายา ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ลาวอพยพ ผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา และผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า ที่ประสงค์จะเข้าเรียนในสถานศึกษา

(๒) นักเรียน นักศึกษา ที่ไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยตาม (๑) รวมถึงนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัว ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่ประสงค์จะเข้าเรียนในสถานศึกษา

“เขตควบคุม” หมายความว่า อาณาบริเวณที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้อยู่อาศัยตามระเบียบ ประกาศและคำสั่ง ซึ่งเป็นไปตามบัญชีเขตควบคุมท้ายระเบียบนี้ รวมถึงท้องที่อำเภอจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครที่ได้สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรให้แก่ นักเรียน นักศึกษา

“ทะเบียนประวัติ” หมายความว่า เอกสารทะเบียนราษฎรที่นายทะเบียนจัดทำขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร สำหรับบันทึกรายการบุคคลของคนไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน เช่น ทะเบียนบ้าน (ทร.๑๓) แบบรับรองรายการทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ทร.๓๘ ข) เป็นต้น

“จังหวัด” หมายความว่า จังหวัดที่เป็นเขตควบคุมตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

“อำเภอ” หมายความว่า อำเภอและกิ่งอำเภอที่เป็นเขตควบคุมตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“หลักฐานทางการศึกษา” หมายความว่าเอกสารอันเป็นหลักฐานทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ทะเบียนนักเรียน นักศึกษา สมุดประจำตัวนักเรียนนักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อ ใบส่งตัวนักเรียน นักศึกษา หลักฐานแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถาบันการศึกษา หรือเอกสารอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

“หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษา” หมายความว่า หนังสือซึ่งหัวหน้าสถานศึกษาออกให้แก่นักเรียน นักศึกษา เพื่อแสดงว่าบุคคลนั้นได้เป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาดังกล่าวจริง โดยระบุระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตรไว้ด้วย

ข้อ ๕ การขออนุญาตออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวของนักเรียน นักศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) กรณีมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ขออนุญาตต่ออธิบดีกรมการปกครอง โดยยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ ณ สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๒) กรณีมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดอื่น

(ก) กรณีออกนอกเขตจังหวัด ให้ขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบนี้ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ผู้ยื่นคำขอมีภูมิลำเนา และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเสนอความเห็นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไป

(ข) กรณีออกนอกเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้ขออนุญาตต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ โดยยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่ผู้ยื่นคำขอมีภูมิลำเนา

ข้อ ๖ ในการขออนุญาตออกนอกเขตควบคุม ให้ผู้ยื่นคำขอแจ้งสถานที่ที่ประสงค์จะเดินทางไปศึกษา ชื่อสถานศึกษา ชื่อหลักสูตร ระยะเวลาที่ศึกษาตามหลักสูตร ระยะเวลาที่ขออนุญาต และสถานที่ที่พักอาศัยระหว่างการศึกษาให้ชัดเจน พร้อมแนบเอกสารประกอบการยื่นคำขอประกอบด้วย สำเนาทะเบียนประวัติหรือบัตรประจำตัว หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษา รูปถ่ายขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๔ รูป และหลักฐานอื่น ๆ

ในการขออนุญาตออกนอกเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัดให้ผู้ยื่นคำขอยื่นขออนุญาตก่อนกำหนดวันเดินทางไม่น้อยกว่าสิบวันทำการ

ในการขออนุญาตออกนอกเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอให้ผู้ยื่นคำขอยื่นขออนุญาตก่อนกำหนดวันเดินทางไม่น้อยกว่าห้าวันทำการ

ข้อ ๗ ระยะเวลาในการอนุญาต ให้อยู่ในดุลพินิจของอธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี โดยให้พิจารณาจากระยะเวลาที่ผู้นั้นศึกษาตามหลักสูตรและระยะเวลาในการเดินทางไปและเดินทางกลับ เป็นสำคัญ

กรณีจำเป็นและมีเหตุผลพิเศษ เช่น กรณีขอออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัด อำเภอหรือกิ่งอำเภอเกินกว่าระยะเวลาที่ผู้นั้นศึกษาตามหลักสูตรให้อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ กิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี พิจารณาเป็นรายกรณีไป

การอนุญาตออกนอกเขตควบคุมนอกเหนือจากตามบัญชีเขตควบคุมท้ายระเบียบนี้ ให้เสนอปลัดกระทรวงมหาดไทย พิจารณาเป็นรายกรณีไป

ในการอนุญาตให้นักเรียน นักศึกษา ออกนอกเขตควบคุมชั่วคราวตามระเบียบนี้ให้หมายความรวมถึง การอนุญาตให้ออกนอกเขตควบคุมเพื่อไปยังเขตท้องที่อื่นอันเป็นท้องที่ที่สถานศึกษาได้กำหนดให้เป็นท้องที่ที่นักเรียน นักศึกษา ต้องดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรที่กำหนด

ข้อ ๘ เมื่อได้อนุญาตให้นักเรียน นักศึกษา ออกนอกเขตควบคุมชั่วคราว ให้ออกหนังสืออนุญาตตามแบบท้ายระเบียบนี้ให้กับผู้ที่ได้รับอนุญาตนั้น และให้จัดทำสมุดบันทึกควบคุมการอนุญาตให้ออกนอกเขตควบคุมตามแบบท้ายระเบียบนี้ไว้ด้วย โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ของผู้ได้รับอนุญาต สถานศึกษา ระยะเวลาที่อนุญาต สถานที่ที่เดินทางไปศึกษา สถานที่ที่พักอาศัยระหว่างศึกษาและช่องหมายเหตุสำหรับให้ผู้ได้รับอนุญาตลงชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ เมื่อเดินทางกลับมารายงานตัว

เมื่อได้รับรายงานตัวจากผู้ที่ได้รับอนุญาตออกนอกเขตควบคุมแล้วให้จัดทำสมุดบันทึกควบคุมการรายงานตัวตามแบบท้ายระเบียบไว้ด้วย โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ของผู้ได้รับอนุญาต สถานศึกษา ระยะเวลาที่อนุญาต สถานที่ที่เดินทางไปศึกษา สถานที่ที่พักอาศัยระหว่างศึกษา กำหนดวันรายงานตัว และช่องหมายเหตุสำหรับให้ผู้ที่มารายงานตัวลงชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ

ข้อ ๙ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกเขตควบคุม ต้องนำหนังสืออนุญาตและบัตรประจำตัวพกพาติดตัวไปด้วยระหว่างเดินทางออกนอกเขต และเมื่อไปถึงท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษา ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตออกนอกเขตควบคุมไปรายงานตัว ดังนี้

(๑) กรณีที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครให้ไปรายงานตัวต่ออธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และให้อธิบดีกรมการปกครองแจ้งผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทราบ

(๒) กรณีที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาอยู่ในจังหวัดอื่น ให้ไปรายงานตัวต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแจ้งหัวหน้าสถานีตำรวจในท้องที่นั้นทราบ แล้วแต่กรณี

(๓) กรณีที่ได้รับอนุญาตออกนอกเขตควบคุมเกินกว่าหนึ่งปี ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตออกนอกเขตควบคุมไปรายงานตัวต่อธิบดีกรมการปกครอง นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ทุกหกเดือน นับแต่วันรายงานตัวครั้งแรก โดยให้อธิบดีกรมการปกครอง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแจ้งผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหัวหน้าสถานีตำรวจในท้องที่ทราบ แล้วแต่กรณี

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกเขตควบคุมแล้ว ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตกลับไปรายงานตัวยังท้องที่ที่ผู้ได้รับอนุญาตนั้นได้ยื่นคำขออนุญาตออกนอกเขตควบคุมไว้

หากมีเหตุจำเป็นอันเกี่ยวเนื่องกับการศึกษา ให้ผู้มีอำนาจในการอนุญาตออกนอกเขตควบคุมตามข้อ ๑๐ สามารถขยายระยะเวลาได้ตามสมควรแก่กรณี

ข้อ ๑๐ เมื่อผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกเขตควบคุม มีความประสงค์เปลี่ยนแปลงสถานที่ที่พักอาศัยระหว่างการศึกษาให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาเดิม อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครให้ขออนุญาตต่อธิบดีกรมการปกครอง โดยยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ ณ สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๒) กรณีท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาเดิมอยู่ในจังหวัดอื่น

(ก) กรณีออกนอกเขตจังหวัดให้ขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอหรือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอที่ผู้ยื่นคำขอได้พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาเดิม และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเสนอความเห็นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไป

(ข) กรณีออกนอกเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอให้ขออนุญาตต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ โดยยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่ผู้ยื่นคำขอได้พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาเดิม

ในการขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ยื่นคำขอแนบเอกสารการยื่นคำขอ ประกอบด้วย สำเนาทะเบียนประวัติหรือบัตรประจำตัว หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษา รูปถ่ายขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๔ รูป และหนังสืออนุญาตให้นักเรียน นักศึกษา ออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา

เมื่อท้องที่ใดได้อนุญาตให้นักเรียน นักศึกษา เปลี่ยนแปลงสถานที่ที่พักอาศัยระหว่างการศึกษา ให้ออกหนังสืออนุญาตการเปลี่ยนแปลงสถานที่ที่พักอาศัยระหว่างการศึกษาให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตนั้น เพื่อให้ผู้นั้นนำไปแจ้งท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาแห่งใหม่ทราบและให้ท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาเดิมแจ้งท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาแห่งใหม่รวมถึงผู้อนุญาตเดิมทราบ ทั้งนี้ เมื่อไปถึงท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาแห่งใหม่ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตออกนอกเขตควบคุมไปรายงานตัวตามข้อ ๙

ข้อ ๑๑ กรณีนักเรียน นักศึกษา ได้เดินทางออกนอกเขตควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่ไปรายงานตัวต่ออธิบดีกรมการปกครอง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อไปถึงท้องที่อันเป็นสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาหรือเมื่อเปลี่ยนแปลงสถานที่ที่พักอาศัยอยู่ระหว่างการศึกษาแห่งใหม่ หรือเมื่อกลับถึงเขตควบคุมภายในกำหนดเวลา แล้วแต่กรณี ให้ถือว่าเป็นผู้ออกนอกเขตควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีความผิดตามกฎหมาย

ข้อ ๑๒ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยตีความการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓
ชวรัตน์ ชาญวีรกูล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนพิเศษ ๓๑ ง/หน้า ๑/๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย
ที่ ๕๔๔/๒๕๕๒
เรื่อง การมอบหมายการอนุญาตให้คนต่างด้าวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้
และการเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าว
ตามข้อ ๕ และข้อ ๘ แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวก
เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม
ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒[๑]

ด้วยประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดพื้นที่ควบคุม ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวออกนอกเขตพื้นที่ ควบคุมได้ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครหรือระหว่างจังหวัด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางท้ายประกาศกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว และให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจเพิกถอน การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าว

อาศัยอำนาจตามข้อ ๕ และข้อ ๘ แห่งประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดพื้นที่ควบคุม ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ จึงมอบหมายให้ข้าราชการ ดังต่อไปนี้ มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือระหว่างจังหวัดและมีอำนาจในการเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวของคนต่างด้าวตามประกาศกระทรวงมหาดไทยข้างต้น

๑. อธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคงภายใน และผู้อำนวยการส่วนประสานราชการ กรมการปกครอง มีอำนาจในการอนุญาตให้คนต่างด้าวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือระหว่างจังหวัด ตามข้อ ๕ ของประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ

๒. อธิบดีกรมการปกครอง มีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวของ คนต่างด้าว ตามข้อ ๘ ของประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ

และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๑ และข้อ ๒ แล้ว ให้รายงานให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบเป็นประจำทุกเดือน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
มานิต วัฒนเสน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนพิเศษ ๑๔ ง/หน้า ๑๑๙/๒๗ มกราคม ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติ
ควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า
พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรควบคุมกิจการขายทอดตลาดและค้าของเก่าให้ดีขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ของเก่า” หมายความว่า ทรัพย์ที่เสนอขาย แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นอย่างทรัพย์ที่ใช้แล้ว ทั้งนี้รวมถึงของโบราณด้วย

“เสนาบดี” หมายความว่า เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๔[๒] ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบการอาชีพดังต่อไปนี้ โดยมิได้รับอนุญาตสำหรับกิจการนั้นๆ จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(๑) การขายทอดตลาด นอกจากการขายทอดตลาดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นผู้ขายหรือการขายทอดตลาดเพื่อประโยชน์ของสมาคมหรือสาธารณประโยชน์ ซึ่งรัฐมนตรีสั่งเป็นหนังสือให้ยกเว้นเฉพาะกรณี

(๒) การค้าของเก่า นอกจากการค้าของเก่าบางประเภทหรือบางชนิดซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศยกเว้นในราชกิจจานุเบกษา

ของเก่าซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศยกเว้นดังกล่าวในวรรคก่อน เมื่อเห็นสมควร รัฐมนตรีจะประกาศเพิกถอนการยกเว้นเสียทั้งหมด หรือแต่เพียงบางประเภท บางชนิดก็ได้ ผู้ค้าของเก่าประเภทหรือชนิดซึ่งได้มีประกาศเพิกถอนการยกเว้นดังกล่าวแล้ว จำต้องรับใบอนุญาตภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๕ คำร้องขอใบอนุญาตประกอบการอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่านั้น ท่านให้ทำตามแบบที่ระบุไว้ในกฎเสนาบดีและยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

มาตรา ๖[๓] ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ร้องขอตามความในมาตรา ๕ เว้นแต่ผู้นั้นจะมีคุณสมบัติและพื้นความรู้ดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(๒) มีความรู้หนังสือไทยพออ่านออกเขียนได้

(๓) เป็นผู้ที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามกฎหมายลักษณะอาญา ภาค ๒ ส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๕ หมวดที่ ๖ หมวดที่ ๗ หมวดที่ ๘ และส่วนที่ ๙ หมวดที่ ๑ หมวดที่ ๒ หมวดที่ ๓ หมวดที่ ๔ หมวดที่ ๕ และหมวดที่ ๖

มาตรา ๖ ทวิ[๔] ใบอนุญาตประกอบการอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่า หากสูญหายไป ในกรณีใดก็ตาม ให้ผู้รับใบอนุญาตไปขอรับใบแทนใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตภายในระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันสูญหาย

มาตรา ๗ ผู้ทอดตลาดต้อง

(ก) แสดงคำแจ้งความแห่งการขายทุกคราวไว้ ณ สถานที่ขายให้เห็นได้แจ้ง

(ข) อยู่ ณ ที่ขายในเวลาขายทอดตลาดและพร้อมที่จะแสดงใบอนุญาตต่อนายตรวจเมื่อเรียกตรวจ

(ค) มีสมุดบัญชีสำหรับการขายทุกคราว และจดรายการข้อสำคัญทั้งปวงแห่งการขายนั้นๆ ลงไว้

(ฆ) แจ้งวันและสถานที่ขายให้นายตรวจทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสามวันเต็ม

(ง) แสดงนามของตนและคำว่า “ผู้ทอดตลาด” ไว้เหนือประตูชั้นนอกแห่งสำนักงาน

เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ถ้านายตรวจประสงค์จะทราบรายการข้อสำคัญอันเกี่ยวกับทรัพย์ที่ขายและได้มีหนังสือแสดงความประสงค์นี้แล้ว ท่านว่าผู้ทอดตลาดต้องบอกรายการที่ประสงค์นั้น

มาตรา ๘[๕] ผู้ค้าของเก่า ต้อง

(ก) แสดงนามของตนและคำว่า ผู้ค้าของเก่า ไว้ ณ ที่ทำการค้าของตน พร้อมทั้งใบอนุญาตในที่อันเห็นได้แจ้ง

(ข) มีสมุดบัญชีสำหรับการค้าของตนและจดรายการข้อสำคัญทั้งปวงแห่งการค้าลงไว้ทุกราย สมุดบัญชีตามที่กล่าวนี้ต้องทำตามแบบและนำมาให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตลงนามและประทับตราก่อนทุกเล่ม

(ค) แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือนายตรวจ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์ที่มีผู้มาเสนอหรือโอนให้ตนนั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยทางทุจริต

(ฆ) ทำเลขลำดับเป็นเครื่องหมายปิดไว้ที่ของให้ตรงกับเลขลำดับในสมุดบัญชีเพื่อสะดวกในการสำรวจ

มาตรา ๙[๖] ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อปรากฏว่า ผู้รับอนุญาตขาดคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ (๑) (๒) หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามความผิดซึ่งได้ระบุไว้ตามมาตรา ๖ (๓) หรือต้องคำพิพากษาในฐานทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ถึงสองครั้งในปีเดียวกัน

มาตรา ๑๐ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตมีคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกให้แล้วก็ดี ท่านว่าเสนาบดีจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งของเจ้าพนักงานก็ได้ แต่ผู้ร้องหรือผู้รับใบอนุญาตต้องยื่นคำร้องต่อเสนาบดีภายในสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าวคำสั่งของเจ้าพนักงานเป็นต้นไป

มาตรา ๑๑[๗] ท่านว่าใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้เป็นใบอนุญาตเฉพาะตัว โอนกันไม่ได้ และสมบูรณ์เพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคมทุกปี

มาตรา ๑๒[๘] ผู้ใดประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยไม่ได้รับใบอนุญาต หรือประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าภายหลังที่ได้มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒ ทวิ[๙] ผู้รับใบอนุญาตผู้ใด ทำการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยใบอนุญาตขาดอายุหรือทำการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖ ทวิ มาตรา ๗ มาตรา ๘ (ก) (ข) (ฆ) หรือมาตรา ๑๓ หรือฝ่าฝืนกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๑๒ ตรี[๑๐] ผู้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าผู้ใดไม่แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือนายตรวจ ทันทีเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์ที่มีผู้มาเสนอหรือโอนให้ตนนั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเกี่ยวกับทรัพย์อันเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๒ จัตวา[๑๑] ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา ๑๓[๑๒] ในระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก นายตรวจและเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีตั้งให้มีหน้าที่ควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า ชอบที่จะเข้าตรวจใบอนุญาต สมุดบัญชี และทรัพย์สิ่งของในร้านค้าได้ ผู้รับใบอนุญาตต้องนำใบอนุญาต สมุดบัญชี และทรัพย์สิ่งของตามที่เรียกตรวจ ออกให้ตรวจโดยทันที

มาตรา ๑๔ บุคคลใดประกอบการอาชีพขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าอยู่ในวันประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ท่านให้ยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

มาตรา ๑๕ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเสนาบดี ตั้งเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และนายตรวจ กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต และว่าด้วยกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎเสนาบดีนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑[๑๓]

พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔[๑๔]

พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕[๑๕]

พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕[๑๖]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทกำหนดโทษและอัตราโทษในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๔๙๕ ได้กำหนดไว้ไม่เหมาะสมและมีอัตราโทษต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหรือค้าของเก่าประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘/-/หน้า ๗๒/๒๔ พฤษภาคม ๒๔๗๔

[๒] มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑

[๓] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๔] มาตรา ๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๕] มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๖] มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๗] มาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔

[๘] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕

[๙] มาตรา ๑๒ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕

[๑๐] มาตรา ๑๒ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕

[๑๑] มาตรา ๑๒ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕

[๑๒] มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๕

[๑๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖/-/หน้า ๕๑๒/๑ พฤษภาคม ๒๔๘๒

[๑๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘/-/หน้า ๑๕๐๔/๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๔

[๑๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๙/ตอนที่ ๕๔/หน้า ๑๐๔๓/๙ กันยายน ๒๔๙๕

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๑๖/หน้า ๑๔/๔ มีนาคม ๒๕๓๕

กฎกระทรวงมหาดไทย
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด และค้าของเก่า
พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับที่ ๒)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎไว้ดั่งต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช

ข้อ ๒ ให้บุคคลต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต คือ

(ก) ผู้บังคับการกองสอบสวนกลางหรือผู้รักษาการแทน สำหรับเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี

(ข) ข้าหลวงประจำจังหวัด หรือผู้รักษาการแทน สำหรับเขตจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อ ๓ ให้เจ้าพนักงานกระทรวงมหาดไทยฝ่ายปกครองตั้งแต่ชั้นนายอำเภอขึ้นไป ตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรตั้งแต่ชั้นสารวัตร หรือผู้บังคับกองขึ้นไปเป็นนายตรวจ

ข้อ ๔ คำร้องขอรับอนุญาตให้ใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงาน

ข้อ ๕ สมุดบัญชีที่ผู้รับอนุญาตจะต้องทำขึ้นตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ให้ทำตามแบบของเจ้าพนักงาน

ข้อ ๖ ถ้าผู้รับอนุญาตย้ายที่ทำการหรือร้านจากที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาต ให้ผู้รับอนุญาตแจ้งให้นายตรวจทราบโดยมิชักช้า

ข้อ ๗ ผู้รับอนุญาตซึ่งถูกเจ้าพนักงานเพิกถอนใบอนุญาตเสียนั้น ถ้าได้ยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีตามความในมาตรา ๑๐ ไว้แล้ว จะประกอบกิจการในระหว่างที่ยังไม่ได้รับคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีซึ่งจะได้แจ้งให้ทราบเป็นหนังสือก็ได้

ข้อ ๘ ค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตมีกำหนดดั่งนี้

เพื่อประกอบการขายทอดตลาด	ปีละ ๕๐ บาท
เพื่อทำการค้าของเก่า	ปีละ ๕๐ บาท

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔
เชวงศักดิ์สงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ. ๒๔๗๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๗๒

[รก.๒๔๘๔/๑๒๐๑ - ๒๓/๐๙/๒๔๘๔]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า
พุทธศักราช ๒๔๗๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ ๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ ลงวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๑๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๘ ค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตประกอบการอาชีพขายทอดตลาดและค้าของเก่าให้เรียกเก็บดังนี้

(๑) การขายทอดตลาด	ปีละ ๑๕,๐๐๐ บาท
(๒) การค้าของเก่า	
(ก) ประเภทโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	ปีละ ๑๒,๕๐๐ บาท
(ข) ประเภทเพชร พลอย ทอง นาก เงิน หรืออัญมณี	ปีละ ๑๐,๐๐๐ บาท
(ค) ประเภทรถยนตร์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนตร์	ปีละ ๗,๕๐๐ บาท
(ง) ประเภทอื่น ๆ	ปีละ ๕,๐๐๐ บาท

การค้าของเก่าหลายประเภท ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในประเภทที่สูงกว่าประเภทเดียว"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[รก.๒๕๒๔/๑๗๐/๑๙พ - ๑๔/๑๐/๒๕๒๔]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๖)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า
พุทธศักราช ๒๔๗๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(๑) ผู้บังคับการกองทะเบียน กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจ สำหรับในกรุงเทพมหานคร

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับเขตจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๖
พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[รก.๒๕๒๖/๑๒๒/๑๓พ - ๒๒/๐๗/๒๕๒๖]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๘)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ [๑๒]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่าพุทธศักราช ๒๔๗๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉะบับที่ ๒) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(๑) อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉะบับที่ ๒) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉะบับที่ ๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นนายตรวจ

(๑) อธิบดีกรมการปกครองและข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดกรมการปกครอง ตั้งแต่ระดับ ๔ ขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร

(๒) ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และปลัดอำเภอแห่งท้องที่ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร”

ข้อ ๓ บรรดาใบอนุญาตที่ออกตามกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉะบับที่ ๒) ก่อนวันที่กฎกระทรวงฉบับนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุ

ข้อ ๔ บรรดาคำร้องขอรับอนุญาตที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าคำร้องนั้นเป็นคำร้องตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔ (ฉะบับที่ ๒) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘
พลอากาศเอก คงศักดิ์ วันทนา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๑ ก/หน้า ๔/๖ มกราคม ๒๕๔๙

พระราชบัญญัติ
ควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง
พ.ศ. ๒๔๙๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเหมาะสม และให้ใช้ภาษาไทยในการโฆษณา

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ส่วนที่จะใช้ที่อื่นเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “โฆษณา” หมายความว่าการบอกกล่าว แจ้งความ ชี้แจง แนะนำ หรือแสดงความคิดเห็น แก่ประชาชน

มาตรา ๔ ผู้ที่จะทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้า จะต้องขอรับอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงทำการโฆษณาได้

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอรับอนุญาต และให้มีอำนาจกำหนดเงื่อนไขลงในใบอนุญาตว่าด้วยเวลา สถานที่ และเครื่องอุปกรณ์ขยายเสียงและผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดนั้น

มาตรา ๕ ใบอนุญาตที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกให้แก่ผู้ทำการโฆษณาตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้คุ้มครองถึงผู้ใช้เสียงและผู้ควบคุมเครื่องขยายเสียงในการโฆษณา และบุคคลเช่นว่านี้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตด้วย

มาตรา ๖ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจสั่งผู้ใช้เสียงหรือผู้ควบคุมเครื่องขยายเสียงให้ลดเสียงลงได้ เมื่อปรากฏว่าเสียงที่โฆษณานั้นก่อความรำคาญแก่ประชาชน

ถ้าการโฆษณากระทำผิดเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่สั่งตามความในวรรคก่อน ให้เจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจสั่งให้หยุดโฆษณาได้

มาตรา ๗ การโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงจะต้องโฆษณาเป็นภาษาไทย

คำว่า “ภาษาไทย” นั้น ให้หมายความรวมถึงภาษาพื้นเมืองบางแห่งในประเทศไทยด้วย

มาตรา ๘ พระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่การโฆษณา

๑. คำสอนในทางศาสนา

๒. ของหน่วยราชการของรัฐ

๓. หาเสียงเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาเป็นภาษาไทย

๔. กิจการของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาด้วยตนเองเป็นภาษาไทย

๕. กิจการเกี่ยวกับการมหรสพ เฉพาะในโรงมหรสพ และในระหว่างเวลาที่แสดงมหรสพ

๖. กิจการของนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอันเป็นสาธารณะกุศล ซึ่งนิติบุคคลนั้นโฆษณาเป็นภาษาไทย

มาตรา ๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔ มาตรา ๕ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานที่สั่งตามความในมาตรา ๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ด้วย

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียด้วย

มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวง

๑. กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการอนุญาตซึ่งต้องไม่เกินฉบับละ ๑๐๐ บาท

๒. กำหนดกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๗/ตอนที่ ๘/หน้า ๑๗๘/๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓

พระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา
โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๔๙๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในทุกท้องที่ตลอดราชอาณาจักร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ และมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙”

มาตรา ๒[๑] พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในทุกท้องที่ตลอดราชอาณาจักรบรรดาซึ่งยังมิได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศให้ใช้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ ตามที่ได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี กับในเขตเทศบาลต่าง ๆ ของจังหวัดทุกจังหวัดแล้วนั้น บัดนี้ ปรากฏว่า ได้มีบุคคลนำเครื่องขยายเสียงไปใช้ในการโฆษณานอกเขตดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน สมควรควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงให้ตลอดราชอาณาจักรเพื่อสวัสดิภาพของประชาชนในด้านนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓/ตอนที่ ๓๐/หน้า ๓๗๑/๓ เมษายน ๒๔๙๙

พระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง
พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๔๙๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๖
เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในท้องที่บางแห่ง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ และมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖”

มาตรา ๒[๑] พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในเขตเทศบาลต่าง ๆ ในจังหวัดดังต่อไปนี้

๑. จังหวัดกระบี่
๒. จังหวัดกำแพงเพชร
๓. จังหวัดขอนแก่น
๔. จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. จังหวัดชัยนาท
๖. จังหวัดชุมพร
๗. จังหวัดเชียงราย
๘. จังหวัดตาก
๙. จังหวัดนครพนม
๑๐. จังหวัดนนทบุรี
๑๑. จังหวัดนราธิวาส
๑๒. จังหวัดน่าน
๑๓. จังหวัดหนองคาย
๑๔. จังหวัดบุรีรัมย์

๑๕. จังหวัดปทุมธานี
๑๖. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๗. จังหวัดปัตตานี
๑๘. จังหวัดพังงา
๑๙. จังหวัดพัทลุง
๒๐. จังหวัดพิจิตร
๒๑. จังหวัดเพชรบูรณ์
๒๒. จังหวัดมหาสารคาม
๒๓. จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๒๔. จังหวัดยะลา
๒๕. จังหวัดร้อยเอ็ด
๒๖. จังหวัดระนอง
๒๗. จังหวัดเลย
๒๘. จังหวัดศรีสะเกษ
๒๙. จังหวัดสตูล
๓๐. จังหวัดสมุทรสงคราม
๓๑. จังหวัดสิงห์บุรี
๓๒. จังหวัดสุพรรณบุรี
๓๓. จังหวัดสุรินทร์
๓๔. จังหวัดอ่างทอง
๓๕. จังหวัดอุทัยธานี

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๐/ตอนที่ ๘/หน้า ๑๘๕/๒๗ มกราคม ๒๔๙๖

พระราชกฤษฎีกา
ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา
โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓
พ.ศ. ๒๔๙๔

ในพระปรมาภิไธย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ธานีนิวัต กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔
เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ ในท้องที่บางแห่ง

พระมหากษัตริย์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ พ.ศ. ๒๔๙๔”

มาตรา ๒[๑] พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ เฉพาะในเขตเทศบาลต่าง ๆ ของจังหวัดดังต่อไปนี้

๑. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. จังหวัดลพบุรี
๓. จังหวัดสระบุรี
๔. จังหวัดนครนายก
๕. จังหวัดปราจีนบุรี
๖. จังหวัดชลบุรี
๗. จังหวัดระยอง
๘. จังหวัดตราด
๙. จังหวัดสมุทรปราการ
๑๐. จังหวัดจันทบุรี
๑๑. จังหวัดนครราชสีมา
๑๒. จังหวัดชัยภูมิ

๑๓. จังหวัดอุบลราชธานี
๑๔. จังหวัดอุดรธานี
๑๕. จังหวัดสกลนคร
๑๖. จังหวัดกาฬสินธุ์
๑๗. จังหวัดพิษณุโลก
๑๘. จังหวัดสุโขทัย
๑๙. จังหวัดนครสวรรค์
๒๐. จังหวัดลำปาง
๒๑. จังหวัดเชียงใหม่
๒๒. จังหวัดลำพูน
๒๓. จังหวัดแพร่
๒๔. จังหวัดอุตรดิตถ์
๒๕. จังหวัดนครปฐม
๒๖. จังหวัดกาญจนบุรี
๒๗. จังหวัดราชบุรี
๒๘. จังหวัดเพชรบุรี
๒๙. จังหวัดสมุทรสาคร
๓๐. จังหวัดนครศรีธรรมราช
๓๑. จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓๒. จังหวัดภูเก็ต
๓๓. จังหวัดสงขลา
๓๔. จังหวัดตรัง

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๘/ตอนที่ ๓๙/หน้า ๘๘๓/๒๖ มิถุนายน ๒๔๙๔

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๔๙๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา
โดยใช้เครื่องขยายเสียง
พ.ศ. ๒๔๙๓[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตทำการโฆษณาตามความในมาตรา ๔ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ฆษ. ๑ ท้ายกฎต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๒ ใบอนุญาตให้ทำการโฆษณานั้น ให้ใช้แบบ ฆษ. ๒ ท้ายกฎนี้

ข้อ ๓ ค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้เรียกเก็บ ดังนี้

๑. การโฆษณากิจการที่ไม่เป็นไปในทำนองการค้า ฉบับละ ๑๐ บาท

๒. การโฆษณากิจการที่เป็นไปในทำนองการค้า

ก. โฆษณาเคลื่อนที่	ฉบับละ	๖๐	บาท
ข. โฆษณาประจำที่	ฉบับละ	๗๕	บาท

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๓
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี
บ. เทพหัสดิน
ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๗/ตอนที่ ๕๑/หน้า ๙๒๓/๒๖ กันยายน ๒๔๙๓

ประกาศสำนักคณะรัฐมนตรีและกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
ควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง
พ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๔)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นสมควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เสียใหม่ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศสำนักคณะรัฐมนตรีและกระทรวงมหาดไทยควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๙๕ และประกาศสำนักคณะรัฐมนตรีและกระทรวงมหาดไทยควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. ๒๔๙๓ (ฉบับที่ ๓) ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๙๘

ข้อ ๒ ในเขตเทศบาล ให้นายกเทศมนตรีเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๓ ในเขตสุขาภิบาล ให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๔ นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาลให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตท้องที่ของตน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๙๙
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พระราชบัญญัติ
ควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน
พ.ศ. ๒๕๐๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๔"

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขัน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๙๐ และพระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขัน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เคหะ" หมายความว่า สิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะใช้เป็นที่ประกอบธุรกิจ การค้าหรืออุตสาหกรรมด้วย เป็นส่วนประธานหรืออุปกรณ์

"ที่ดิน" หมายความว่า ที่ดินสำหรับปลูกสร้างเคหะและที่ซึ่งต่อเนื่องเป็นบริเวณของเคหะ

"เคหะ ควบคุม" หมายความว่า เคหะซึ่งผู้ให้เช่าและผู้เช่าตกอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุมค่า เช่าในภาวะคับขันซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เฉพาะที่มีอัตราค่าเช่าเป็นรายเดือนหรือคำนวณได้เป็นรายเดือนไม่เกินเดือนละ หนึ่งพันบาทสำหรับเคหะที่อยู่ในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี และไม่เกินเดือนละสามร้อยบาท สำหรับเคหะที่อยู่ในเขตเทศบาลทุกแห่งนอกจากเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี

"ที่ดิน ควบคุม" หมายความว่า ที่ดินซึ่งผู้ให้เช่าและผู้เช่าตกอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุม ค่าเช่าในภาวะคับขันซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราช กิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เฉพาะที่มีอัตราค่าเช่าเป็นรายปี หรือคำนวณได้เป็นรายปีไม่เกินปีละสี่สิบแปดบาทต่อหนึ่งตารางวาสำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี และไม่เกินปีละยี่สิบสี่บาทต่อหนึ่งตารางวาสำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตเทศบาลทุกแห่งนอกจากเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้มีกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมการเช่า” ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสี่คนและไม่เกินแปดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้รัฐมนตรีตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลอื่นเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

มาตรา ๖ ในการประชุมของคณะกรรมการควบคุมการเช่า ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานแห่งที่ประชุม

มาตรา ๗ การประชุมคณะกรรมการควบคุมการเช่าทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานแห่งที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๘ คณะกรรมการควบคุมการเช่ามีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการควบคุมการเช่าประกอบด้วยประธานอนุกรรมการคนหนึ่งและอนุกรรมการอื่นอีกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนและไม่เกินสี่คน โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีเพื่อปฏิบัติการใดในท้องถิ่นใด ตามที่คณะกรรมการควบคุมการเช่าจะได้มอบหมาย การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการควบคุมการเช่า และการมอบหมายให้ปฏิบัติการใดในท้องถิ่นใดให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการควบคุมการเช่าตามความในวรรคก่อน ให้ถือว่าคณะอนุกรรมการควบคุมการเช่าเป็นคณะกรรมการควบคุมการเช่าในกิจการที่ได้รับมอบหมาย

มาตรา ๙ การประชุมคณะอนุกรรมการควบคุมการเช่าให้นำมาตรา ๖ และมาตรา ๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้รับคำร้องขอขึ้นค่าเช่าหรือคำร้องขอใด ๆ ที่ได้ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้ให้วินิจฉัยสั่งภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องขอ

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้เรียกร้องขึ้นค่าเช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมจากผู้เช่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเช่า

มาตรา ๑๒ เพื่อความประสงค์แห่งมาตรา ๑๑ การขึ้นค่าเช่านั้น ให้หมายความรวมตลอดถึงการกระทำดังต่อไปนี้ ถ้าหากได้กระทำด้วยเจตนาให้เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสัญญาเช่าที่ได้มีอยู่ เป็นครั้งสุดท้ายเกี่ยวแก่เคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมที่ให้เช่านั้น คือ

(๑) การให้ผู้เช่าเสียเงินกินเปล่า ทรัพย์สินอื่นใดหรือบริการให้แก่ผู้ให้เช่า หรือผู้อื่นซึ่งผู้เช่าไม่จำต้องเสียตามกฎหมาย

(๒) การให้ผู้เช่าต้องมีหน้าที่หรือรับภาระใด ๆ ซึ่งตามกฎหมายผู้เช่าไม่จำต้องมีหน้าที่หรือรับภาระนั้น ๆ

(๓) การให้ผู้ให้เช่าหลุดพ้นจากหน้าที่หรือภาระใด ๆ ซึ่งผู้ให้เช่ามีอยู่ตามสัญญาเช่าหรือตามกฎหมาย

(๔) การให้ผู้เช่าได้รับประโยชน์ในเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมที่เช่าลดน้อยลงกว่าที่ตกลงกันไว้หรือตามสิทธิที่ผู้เช่ามีอยู่ตามกฎหมาย

มาตรา ๑๓ ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมอาจร้องขอให้คณะกรรมการควบคุมการเช่าขึ้นค่าเช่าได้

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการควบคุมการเช่ามีอำนาจอนุญาตให้ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมและที่ดินควบคุมขึ้นค่าเช่าได้ในอัตราที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงอัตราค่าเช่าที่เป็นอยู่โดยทั่วไปในเวลาที่ผู้ให้เช่าร้องขอขึ้นค่าเช่า แต่กรณีจะเป็นประการใดก็ตาม คณะกรรมการควบคุมการเช่าจะอนุญาตให้ผู้ให้เช่าขึ้นค่าเช่าได้อีกไม่เกิน

(๑) ห้าเท่าของค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่ในวันร้องขอขึ้นค่าเช่าในกรณีที่ค่าเช่านั้นเป็นอัตราที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๙๐

(๒) สองเท่าของค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่ในวันร้องขอขึ้นค่าเช่าในกรณีที่ค่าเช่านั้นเป็นอัตราที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๕

(๓) หนึ่งเท่าของค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่ในวันร้องขอขึ้นค่าเช่าในกรณีที่ค่าเช่านั้นเป็นอัตราที่ผู้ให้เช่าได้รับอยู่หลังปี พ.ศ. ๒๔๙๕

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมการเช่าได้มีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมขึ้นค่าเช่าก็ดี หรือมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมขึ้นค่าเช่าก็ดี สิทธิการร้องขอขึ้นค่าเช่าของผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมนั้นสิ้นสุดลงจะร้องขอขึ้นค่าเช่าอีกมิได้

มาตรา ๑๕ ทวิ[๒] เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมร้องขอ คณะกรรมการควบคุมการเช่ามีอำนาจอนุญาตให้ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมขึ้นค่าเช่าเกินกว่าอัตราที่กำหนดในมาตรา ๑๔ ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าอัตราค่าเช่าเคหะหรือที่ดินที่มิได้ควบคุม ซึ่งมีสภาพและทำเลที่ตั้งคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ โดยมิต้องคำนึงว่าจะได้มีการขึ้นค่าเช่าตามมาตรา ๑๔ มาแล้วหรือไม่ และมิให้นำความในมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับ

เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้มีคำสั่งให้ยกคำร้องขอของผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมหรือมีคำสั่งอนุญาตให้ขึ้นค่าเช่า ตามวรรคหนึ่งแล้ว สิทธิการร้องขอขึ้นค่าเช่าของผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมสิ้นสุดลง จะร้องขอขึ้นค่าเช่าอีกมิได้

มาตรา ๑๖ เพื่อปฏิบัติการพิจารณาคำร้องขอที่ได้ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการควบคุมการเช่ามีอำนาจ

(๑) เรียกผู้เช่า ผู้ให้เช่า หรือบุคคลอื่นใดตามความจำเป็น มาชี้แจงเกี่ยวกับเคหะหรือที่ดินนั้น

(๒) เรียกสัญญาเช่า ใบเสร็จค่าเช่า และเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับการเช่าจากผู้ครอบครองเอกสารนั้น ๆ

(๓) ตรวจเคหะและที่ดินที่เช่า ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

มาตรา ๑๗ ผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดิน ควบคุมไม่มีสิทธิให้ผู้เช่าซึ่งได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่เช่า อยู่ในหรือภายหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้เลิกใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่เช่า แม้จะไม่มีสัญญาเช่าหรือสัญญาเช่านั้นสิ้นอายุแล้วก็ตาม เว้นแต่ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เช่าผิดนัดไม่ชำระค่าเช่าสองคราวติด ๆ กัน นอกจากมีสัญญาต่อกันไว้เป็นอย่างอื่นอันเป็นคุณแก่ผู้เช่า

(๒) ผู้เช่าใช้ทรัพย์สินที่เช่าเพื่อการอย่างอื่นนอกจากที่ปรากฏตามสัญญาเช่าอัน อาจเป็นเหตุให้ทรัพย์สินที่เช่าเสียหายและผู้ให้เช่าได้ให้คำเตือนแล้ว ผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามภายในเวลาอันสมควร

(๓) ผู้เช่าให้เช่าช่วงโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า

(๔) ผู้เช่าไม่สงวนทรัพย์สินที่เช่าเสมอกับวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง

(๕) ได้รับความยินยอมจากผู้เช่า

(๖) เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้พิจารณาเห็นสมควรและให้ความยินยอมในกรณีที่ ผู้ให้เช่าเดิมหรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่ามีความจำเป็นจะ เข้าอยู่อาศัยในทรัพย์สินที่ให้เช่า

(๗) เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้พิจารณาเห็นสมควรและให้ความยินยอมในกรณีที่ เคหะควบคุมที่ให้เช่านั้นชำรุดทรุดโทรมถึงขนาดต้องสร้างใหม่หรือซ่อมแซมใหม่ ในลักษณะที่การซ่อมแซมนั้นบุคคลจะอยู่อาศัยในขณะทำการซ่อมแซมมิได้ หรือในกรณีที่ผู้ให้เช่าประสงค์จะรื้อเพื่อปลูกสร้างใหม่ให้สอดคล้องหรือ เป็นไปตามผังเมือง ความเจริญหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

(๘) เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้พิจารณาเห็นสมควรและให้ความยินยอมในกรณีที่ ผู้ให้เช่าที่ดินควบคุมประสงค์จะเปลี่ยนแปลงลักษณะของที่ดินควบคุมให้เป็น ที่ปลูกสร้างอาคารใด ๆ เสียใหม่ให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามผังเมือง ความเจริญหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือจะใช้เป็นสถานที่เพื่อประโยชน์แก่กิจการใดซึ่งเป็นความเจริญหรือความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ทั้ง นี้ โดยเจ้าของที่ดินควบคุมยินยอมเสียและได้ชำระค่ารื้อถอนอาคารให้แก่ผู้เช่า ซึ่งจะต้องรื้อถอนอาคารออกไปจากที่ดินควบคุมนั้นตามจำนวนที่คณะกรรมการควบ คุมการเช่ากำหนด

(๙) เมื่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าได้พิจารณาเห็นสมควรและให้ความยินยอมเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค สาธารณประโยชน์หรือประโยชน์ของรัฐ

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ผู้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมตาย และผู้หนึ่งผู้ใดในครอบครัวของผู้เช่าซึ่งอาศัยอยู่ในทรัพย์สินที่เช่าขณะที่ผู้เช่าตาย แสดงความจำนงจะเช่าทรัพย์สินนั้นต่อไป โดยแจ้งความจำนงเป็นหนังสือไปยังผู้ให้เช่าภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้เช่าตาย ให้ถือว่าผู้แจ้งความจำนงนั้นเป็นผู้เช่าสืบแทนต่อไป

มาตรา ๑๙ ผู้เช่าและผู้ให้เช่าเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมที่เกี่ยวข้องอาจ อุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการควบคุมการเช่าที่ได้สั่งตามพระราชบัญญัตินี้ต่อ รัฐมนตรีได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้เรียกหรือรับเงินกินเปล่าหรือทรัพย์สินอื่นในทำนองเงินกินเปล่าจากผู้เช่าหรือผู้เสนอขอเช่าเคหะหรือที่ดิน ไม่ว่าเคหะหรือที่ดินนั้นจะเป็นเคหะควบคุมหรือที่ดินควบคุมหรือไม่

ความ ในวรรคก่อน มิให้ใช้บังคับแก่กรณีการเรียกเงินกินเปล่าหรือทรัพย์สินอื่นในทำนองเงินกิน เปล่าจากผู้เสนอขอเช่าเคหะที่ปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือเคหะที่ไม่เคยมีการเช่า มาก่อน หรือเคยมีการเช่ามาก่อนแต่เคหะนั้นไม่เคยได้มีการเช่าโดยผู้เช่าต้องเสีย เงินกินเปล่าหรือทรัพย์สินอื่นในทำนองเงินกินเปล่ามาก่อน

มาตรา ๒๑[๓] ความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๗ ให้ใช้บังคับได้เพียงแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ความในวรรคก่อนไม่กระทบกระทั่งความผิดอาญาที่บุคคลได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ ไว้ในระหว่างที่มาตรานี้ใช้บังคับอยู่

มาตรา ๒๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๒๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการร้องขอต่อคณะกรรมการควบคุมการเช่าและการอุทธรณ์ได้ไม่เกินรายละห้าสิบบาท

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขันที่ใช้อยู่ปัจจุบันเป็น กฎหมายที่ได้ตราขึ้นเพื่อแก้ไขความขาดแคลนที่อยู่อาศัยของประชาชนในระหว่าง ที่ประเทศอยู่ในภาวะคับขัน แต่บัดนี้ภาวะคับขันซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านพ้นไปแล้ว และความขาดแคลนที่อยู่อาศัยของประชาชนก็ได้บรรเทาเบาบางลง จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมค่าเช่าเสียใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับ นโยบายพัฒนาประเทศและในขณะเดียวกันก็ยังคงคุ้มครองประโยชน์ของผู้เช่าที่ได้ รับอยู่แล้วตามกฎหมายปัจจุบันให้ได้รับอยู่ต่อไปตามสมควร สำหรับอาคารที่ได้สร้างขึ้นใหม่นั้นคงให้เป็นไปตามหลักของกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ว่าด้วยการเช่า

พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๙[๔]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กำหนดระยะเวลาควบคุมการขึ้นค่าเช่าและการให้เลิกเช่าเคหะและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่าเคหะและที่ดินจะสิ้นสุดลง แต่เคหะและที่ดินที่อยู่อาศัยของประชาชนยังมีปริมาณต่ำกว่าที่ควร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง สมควรมีการควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน ให้บุคคลเหล่านี้ได้อยู่อาศัยในเคหะและที่ดินที่ได้เช่าอาศัยอยู่แล้วต่อไปอีก ๒ ปี และเพื่อความเป็นธรรมแก่เจ้าของเคหะและที่ดิน สมควรให้มีการขึ้นค่าเช่าอีกได้ไม่เกินอัตราการเช่าตามปกติที่มิได้ควบคุม

พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๑[๕]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกำหนดระยะเวลาควบคุมการขึ้นค่าเช่าและการให้เลิกเช่าเคหะและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน จะสิ้นสุดลง แต่เคหะและที่ดินที่อยู่อาศัยของประชาชนยังมีปริมาณต่ำกว่าที่ควร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง สมควรมีการควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน ให้บุคคลเหล่านี้ได้อยู่อาศัยในเคหะและที่ดินที่ได้เช่าอาศัยอยู่แล้วต่อไปอีก ๑ ปี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๘๓/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๔

[๒] มาตรา ๑๕ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๙

[๓] มาตรา ๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๑

[๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๓/ตอนที่ ๘๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๙ กันยายน ๒๕๐๙

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕/ตอนที่ ๙๒/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๐ ตุลาคม ๒๕๑๑

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๐๔)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน
พ.ศ. ๒๕๐๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเคหะและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้กำหนดค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้

(๑) ค่าธรรมเนียมในการร้องขอต่อคณะกรรมการควบคุมการเช่ารายละยี่สิบห้าบาท

(๒) ค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์รายละห้าสิบบาท

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

+----------+

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการร้องขอ และค่าธรรมเนียมการอุทธรณ์ให้เหมาะสมและเป็นระดับเดียวกัน

[รก.๒๕๐๔/๙๓/๓๐พ - ๙/๑๑/๒๕๐๔]

พระราชบัญญัติ
ควบคุมการเรี่ยไร
พุทธศักราช ๒๔๘๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐
และวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔)
อาทิตย์ทิพอาภา
ปรีดี พนมยงค์
ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๗
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายควบคุมการเรี่ยไรให้รัดกุมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗"

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ และบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับซึ่งขัดแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"การเรี่ยไร" หมายความรวมตลอดถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยาย ว่ามิใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

"ยุทธภัณฑ์" หมายความว่า ยุทธภัณฑ์ตามความหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

"สิ่งพิมพ์" หมายความว่า สิ่งพิมพ์ตามความหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์

มาตรา ๕ ห้ามมิให้จัดให้มีการเรี่ยไรหรือทำการเรี่ยไร ดังต่อไปนี้

(๑) การเรี่ยไรเพื่อรวบรวมทรัพย์สินมาให้หรือชดใช้แก่จำเลย เพื่อใช้เป็นค่าปรับ เว้นแต่จะเป็นการเรี่ยไรในระหว่างวงศ์ญาติของจำเลย

(๒) การเรี่ยไรโดยกำหนดเก็บเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นอัตราโดยคำนวณตามเกณฑ์ปริมาณสินค้า ผลประโยชน์หรือวัตถุอย่างอื่น

(๓) การเรี่ยไรอันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมทรามแก่ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๔) การเรี่ยไรอันอาจเป็นเหตุกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงถึงทางสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

(๕) การเรี่ยไรเพื่อจัดหายุทธภัณฑ์ให้แก่ต่างประเทศ

มาตรา ๖ การเรี่ยไรซึ่งอ้างว่าเพื่อประโยชน์แก่ราชการเทศบาลหรือสาธารณะ ประโยชน์จะจัดให้มีได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไร แล้ว

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่การเรี่ยไรซึ่งกระทรวง ทบวงหรือกรมเป็นผู้จัดให้มี

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไร ประกอบด้วยปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นประธานโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นคือ ผู้แทนกระทรวงกลาโหมหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการสาธารณสุขหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนกรมตำรวจหนึ่งคน และผู้แทนกรมมหาดไทยหนึ่งคน กรรมการต้องมาประชุมไม่น้อยกว่าสี่คนจึงเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๘ การเรี่ยไรในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะ การเรี่ยไรโดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ ด้วยวิทยุกระจายเสียง หรือด้วยเครื่องเปล่งเสียง จะจัดให้มีหรือทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ข้อความในวรรคก่อนนี้มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) การเรี่ยไรซึ่งได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้นตามมาตรา ๖

(๒) การเรี่ยไรเพื่อกุศลสงเคราะห์ในโอกาสที่บุคคลชุมนุมกันประกอบศาสนกิจ

(๓) การเรี่ยไรโดยขายสิ่งของในงานออกร้าน หรือในที่นัดประชุมเฉพาะแห่งอันได้จัดให้ขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งผู้ได้รับอนุญาตให้มีการออกร้าน หรือผู้จัดให้มีการนัดประชุมเป็นผู้จัดให้มีขึ้น

มาตรา ๙ เมื่อมีผู้ขอรับอนุญาตตามมาตรา ๖ คณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไรมีอำนาจสั่งไม่อนุญาต หรือสั่งอนุญาตโดยกำหนดเงื่อนไข

(๑) จำนวนเงินหรือทรัพย์สินอื่นอย่างสูงที่ให้เรี่ยไรได้

(๒) เขตหรือสถานที่และเวลาที่อนุญาตให้ทำการเรี่ยไร

(๓) วิธีการเก็บรักษาและทำบัญชีเงิน หรือทรัพย์สินที่เรี่ยไรได้

(๔) วิธีทำการเรี่ยไร

ในกรณีที่สั่งอนุญาต ให้คณะกรรมการกำหนดวันสิ้นอายุแห่งใบอนุญาตไว้ด้วย และในกรณีที่สั่งไม่อนุญาต ให้แจ้งและแสดงเหตุผลให้ผู้ขออนุญาตทราบ

มาตรา ๑๐ เมื่อมีผู้ขอรับอนุญาตตามมาตรา ๘ ให้นำความในมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าสั่งไม่อนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งและแสดงเหตุผลให้ผู้ขออนุญาตทราบภายในกำหนดสิบวัน นับแต่วันได้รับคำร้องขอ

ในกรณีที่สั่งไม่อนุญาต ผู้ขออนุญาตมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันได้ทราบคำสั่งไม่อนุญาต การยื่นอุทธรณ์ในจังหวัดพระนครและธนบุรีให้ยื่นต่อคณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้น ในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อคณะกรมการจังหวัด คำชี้ขาดของคณะกรรมการหรือคณะกรมการจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้อนุญาตให้บุคคล ดังต่อไปนี้ จัดให้มีการเรี่ยไร หรือทำการเรี่ยไร

(๑) บุคคลมีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี

(๒) บุคคลผู้มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลเป็นโรคติดต่อที่น่ารังเกียจ

(๔) บุคคลผู้เคยต้องโทษฐาน ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ รับของโจร หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะอาญา และพ้นโทษมาแล้วยังไม่ครบห้าปี

(๕) บุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความประพฤติหรือหลักฐานไม่น่าไว้ใจ

มาตรา ๑๒ บุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการเรี่ยไรต้องมีใบอนุญาตติดตัวอยู่ในขณะทำการเรี่ยไร และต้องให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้ประสงค์จะเข้าส่วนในการเรี่ยไรตรวจดู เมื่อเจ้าหน้าที่หรือบุคคลนั้นเรียกร้อง

ในกรณีการเรี่ยไรซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดทำประจำที่ ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ ณ ที่ทำการเรี่ยไรให้เห็นได้โดยชัดเจน

มาตรา ๑๓ ในการรับเงินหรือทรัพย์สินที่เรี่ยไรได้ ต้องออกใบรับให้แก่ผู้บริจาคกับมีต้นขั้วใบรับไว้เป็นหลักฐาน และให้ผู้จัดให้มีการเรี่ยไรประกาศยอดรับและจ่ายเงินและทรัพย์สินให้ประชาชนทราบเป็นครั้งคราวตามสมควร และเมื่อได้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินนั้นหมดไปแล้ว ให้ประกาศยอดบัญชีอีกครั้งหนึ่ง

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่เรี่ยไรได้มานั้นในกิจการอย่างอื่นนอกวัตถุประสงค์แห่งการเรี่ยไรตามที่ได้แสดงไว้ เว้นแต่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายพอสมควรในการเรี่ยไรนั้นเอง

มาตรา ๑๕ เงิน หรือทรัพย์สินที่เรี่ยไรได้มานั้น ถ้าไม่ต้องจ่ายเพราะไม่อาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งการเรี่ยไรตามที่ได้ แสดงไว้ หรือเหลือจ่ายเพราะเหตุใด ๆ ให้ผู้จัดให้มีการเรี่ยไรรายงานให้คณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบ และให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ส่งเงินหรือทรัพย์สิน ดังกล่าวแล้วไปประกอบการกุศลหรือสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดตามแต่เห็น ควร

ถ้าผู้จัดให้มีการเรี่ยไรตายลงเสียก่อน ให้หน้าที่ของผู้จัดให้มีการเรี่ยไรดังกล่าวในวรรคก่อนตกเป็นของผู้ครอบครองเงินและทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๑๖ ในการเรี่ยไรห้ามมิให้ใช้ถ้อยคำหรือวิธีการใด ๆ ซึ่งเป็นการบังคับผู้ถูกเรี่ยไรโดยตรงหรือโดยปริยาย หรือซึ่งจะทำให้ผู้ถูกเรี่ยไรเกิดความหวาดหวั่นหรือเกรงกลัว

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ มาตรา ๖ วรรคแรก มาตรา ๘ วรรคแรก มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๘ ผู้ใดทำผิดเงื่อนไขในการอนุญาต ซึ่งคณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไรกำหนดตามมาตรา ๙ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดตามมาตรา ๑๐ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และกิจการอย่างอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

กฎกระทรวงมหาดไทย
ออกตามความในพระราชบัญญัติ
ควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑[๒] (ก) ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ผู้บังคับการกองสอบสวนกลาง หรือผู้รักษาการแทน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

(ข) ในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้นายอำเภอท้องที่หรือผู้รักษาการแทน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๒ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตทำการเรี่ยไร ให้ยื่นคำขอตามแบบ ร.๑ ท้ายกฎนี้ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่จะทำการเรี่ยไรนั้น

ข้อ ๓ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตเป็นผู้เรี่ยไร ให้ยื่นคำขอตามแบบ ร.๒ ท้ายกฎนี้ พร้อมด้วยรูปถ่ายหน้าตรง, ครึ่งตัว, ไม่สวมหมวก ขนาด ๖ × ๔ เซนติเมตร ๒ รูป และคำรับรองของผู้รับอนุญาตทำการเรี่ยไรนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องที่ที่จะทำการเรี่ยไรนั้น

ข้อ ๓ ทวิ[๓] การขออนุญาตทำการเรี่ยไรตามความในข้อ ๒ และการขออนุญาตเป็นผู้เรี่ยไรตามความในข้อ ๓ สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี จะยื่นต่อสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลประจำท้องที่ ที่ผู้ขออนุญาตมีถิ่นที่อยู่ก็ได้

ข้อ ๔ ในการขออนุญาตทำการเรี่ยไรโดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือเครื่องเปล่งเสียง ให้ผู้ขออนุญาตทำการเรี่ยไรเสนอข้อความซึ่งจะนำออกโฆษณาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยคำขอที่ยื่นอย่างละสองชุด หากคำโฆษณานั้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้เสนอคำแปลเป็นภาษาไทยพร้อมด้วยคำรับรองของผู้ขออนุญาต

การเสนอข้อความที่จะนำออกโฆษณาตามความในวรรคก่อน สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี จะยื่นต่อสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลประจำท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีถิ่นที่อยู่ก็ได้[๔]

ข้อ ๕ สิ่งพิมพ์ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้นำออกโฆษณาเพื่อการเรี่ยไร ต้องมีตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับบนสิ่งพิมพ์นั้น ๆ

ข้อ ๖ ใบอนุญาตการเรี่ยไร ให้ออกตามแบบ ร.๓ ท้ายกฎนี้

ใบอนุญาตผู้เรี่ยไร ให้ออกตามแบบ ร.๔ ท้ายกฎนี้

ใบอนุญาตแต่ละฉบับ พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกให้โดยมีอายุเกินกว่าสิบห้าวันไม่ได้

ข้อ ๗ ใบอนุญาตตามความในข้อ ๖ สิ้นอายุลงเมื่อใด หากผู้รับอนุญาตประสงค์จะทำการเรี่ยไรต่อไปอีก ให้ยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตใหม่ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบสวนเสมือนหนึ่งเป็นการออกใบอนุญาตใหม่

ข้อ ๘ หนังสือแจ้งความของมูลนิธิอันต้องปฏิบัติตามความในมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ นั้น ต้องปรากฏวัตถุประสงค์ของการเรี่ยไรโดยชัดแจ้งและลงลายมือชื่อผู้จัดการของมูลนิธิพร้อมกับประทับตราของมูลนิธินั้นไว้ด้วย

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐
ธำรง นาวาสวัสดิ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๒)[๕]

กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไรพุทธศักราช ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๓)[๖]

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๔/ตอนที่ -/หน้า ๑๔๕๘/๒๐ ธันวาคม ๒๔๘๐

[๒] ข้อ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๒)

[๓] ข้อ ๓ ทวิ เพิ่มโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไรพุทธศักราช ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๓)

[๔] ข้อ ๔ วรรคสอง เพิ่มโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐ (ฉบับที่ ๓)

[๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘/ตอนที่ -/หน้า ๑๒๐๘/๒๓ กันยายน ๒๔๘๔

[๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๐/ตอนที่ ๒๖/หน้า ๘๐๘/๑๑ พฤษภาคม ๒๔๘๖

กฎกระทรวง
แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขออนุญาต
จัดให้มีการเรี่ยไรและทำการเรี่ยไร
พ.ศ. ๒๕๔๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗

ข้อ ๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๘

(๑) อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับในกรุงเทพมหานคร

(๒) นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี สำหรับในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๓ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๘ ให้ยื่นคำขออนุญาตตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอนั้น

ในกรณีที่การขออนุญาตตามวรรคหนึ่งเป็นการขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรตามมาตรา ๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการควบคุมการเรี่ยไรเพื่อพิจารณาอนุญาต

ในกรณีที่การขออนุญาตตามวรรคหนึ่งเป็นการขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไร ตามมาตรา ๘ ให้ผู้ขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรเสนอข้อความซึ่งจะนำออกโฆษณา จำนวน ๒ ชุด พร้อมคำขออนุญาตและถ้าข้อความโฆษณานั้นเป็นภาษาต่างประเทศให้เสนอคำแปลเป็นภาษาไทยด้วย

ข้อ ๔ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตทำการเรี่ยไรตามมาตรา ๘ ให้ยื่นคำขออนุญาตตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด พร้อมด้วยรูปถ่ายครึ่งตัวหน้าตรงไม่สวมหมวกและแว่นตาสีเข้ม ขนาด ๖ x ๔ เซนติเมตร จำนวน ๒ รูป และคำรับรองของผู้รับอนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรนั้น

ข้อ ๕ การยื่นคำขออนุญาตตามกฎกระทรวงนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๒) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ ที่ทำการปกครองอำเภอ หรือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ

ข้อ ๖ ใบอนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไร และใบอนุญาตทำการเรี่ยไร ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

ข้อ ๗ ใบอนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไร และใบอนุญาตทำการเรี่ยไร ที่ออกให้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ

ข้อ ๘ บรรดาคำขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไร คำขออนุญาตทำการเรี่ยไร และคำขออื่น ๆ ที่ได้ยื่นไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและอยู่ระหว่างดำเนินการ ให้ถือว่าเป็นคำขอที่ได้ยื่นตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘
พลอากาศเอก คงศักดิ์ วันทนา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ ให้โอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ ไปให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบแทน ดังนั้น สมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และหลักเกณฑ์วิธีการในการขออนุญาตจัดให้มีการเรี่ยไรและทำการเรี่ยไรให้สอดคล้องกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๑ ก/หน้า ๑/๖ มกราคม ๒๕๔๙

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติ
ควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้รักษาการแทน เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีกรมมหาดไทย หรือผู้รักษาการแทน เป็นกรรมการ
๓. อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาการแทน เป็นกรรมการ
๔. ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายธุรการ หรือผู้รักษาการแทนเป็นกรรมการ

และให้หัวหน้าแผนก ๕ (ควบคุมการเรี่ยไร) กองกำกับการ ๒ กองสอบสวนกลาง หรือผู้รักษาการแทน เป็นเลขานุการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๔๘๗
พล.ต.อ. อดุลเดชจรัส
ลงชื่อแทน
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่
ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศกระทรวงมหาดไทยไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งกรรมการตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรี่ยไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๒

ข้อ ๒ ให้แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

(๑) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็นประธานกรรมการ
(๒) อธิบดีกรมการปกครอง	เป็นกรรมการ
(๓) ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ	เป็นกรรมการ
(๔) ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม	เป็นกรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	เป็นกรรมการ
(๖) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	เป็นกรรมการ
(๗) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมการปกครอง	เป็นกรรมการ
(๘) ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง	เป็นกรรมการและเลขานุการ
(๙) ผู้อำนวยการส่วนการรักษาความสงบเรียบร้อย สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘
โภคิน พลกุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนพิเศษ ๖ ง/หน้า ๖/๒๑ มกราคม ๒๕๔๘

พระราชบัญญัติ
ควบคุมโภคภัณฑ์
พ.ศ. ๒๔๙๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๕
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโภคภัณฑ์ เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้ในท้องที่ใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“โภคภัณฑ์” หมายความว่า เครื่องอุปโภคบริโภค และหมายความรวมตลอดถึงสิ่งที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

“จำหน่าย” หมายความรวมตลอดถึงการโอนสิทธิ หรือกรรมสิทธิ์ หรือโอนการครอบครองให้แก่กัน ไม่ว่าในกรณีใด

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโภคภัณฑ์ได้

มาตรา ๕ การควบคุมตามความในมาตรา ๔ ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อการดังต่อไปนี้

๑. จำกัดปริมาณโภคภัณฑ์ซึ่งบุคคลจะมีไว้ในครอบครองได้

๒. จำนวนปริมาณโภคภัณฑ์ซึ่งบุคคลจะได้มา

๓. วางระเบียบในการค้า การจำหน่าย การเก็บรักษา และการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับโภคภัณฑ์ ตลอดจนการควบคุมร้านค้าทั้งปวงซึ่งจำหน่ายโภคภัณฑ์

๔. กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโภคภัณฑ์

๕. จำกัดชนิด ปริมาณ ประเภทแห่งโภคภัณฑ์ซึ่งอนุญาตให้จำหน่ายได้

๖. ห้ามการจำหน่ายหรือการใช้โภคภัณฑ์

๗. กำหนดวิธีการปันส่วนโภคภัณฑ์

๘. กำหนดกิจการและกำหนดวิธีดำเนินการอื่นใดเพื่อบรรลุจุดประสงค์ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔

มาตรา ๖ โภคภัณฑ์ชนิดใด ประเภทใด จะพึงควบคุม ให้ระบุโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีบัตรประจำตัวตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าตรวจในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ ในระหว่างอาทิตย์ขึ้นถึงอาทิตย์ตก เมื่อมีเหตุควรสงสัยว่าได้มีการฝ่าฝืนพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่กระทำความผิดซ้ำให้ระวางโทษเป็นทวีคูณ

โภคภัณฑ์ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดให้ริบเสีย

มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดกระทำการใด ๆ อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ภาค ๒ ส่วนที่ ๒ หมวดที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๑๒๙ ถึงมาตรา ๑๔๖ ให้ระวางโทษเป็นทวีคูณ

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๙/ตอนที่ ๑๒/หน้า ๑๘๔/๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕

พระราชกฤษฎีกา
ควบคุมโภคภัณฑ์
พ.ศ. ๒๔๙๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรวางระเบียบการเกี่ยวกับการจำหน่ายโภคภัณฑ์เนื่องจากความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกาควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๕"

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ผู้ทำการจำหน่ายโภคภัณฑ์มีป้ายแสดงราคาโภคภัณฑ์ที่มีไว้สำหรับจำหน่ายตามลักษณะและวิธีการซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้

มาตรา ๔ ป้ายแสดงราคาโภคภัณฑ์นั้น ให้กระทำโดยการเขียน พิมพ์ หรือกระทำให้ปรากฏโดยวิธีอื่น บนแผ่นกระดาษ แผ่นไม้ แผ่นกระจก ผนัง ผ้า หรือวัตถุอื่น และแสดงไว้ ณ ที่โภคภัณฑ์สำหรับจำหน่ายนั้น หรือบริเวณใกล้เคียงกับที่ที่โภคภัณฑ์นั้นตั้ง แขวน หรือวางอยู่

ป้ายแสดงราคาโภคภัณฑ์นั้น ให้แสดงปริมาณหรือหน่วยแห่งโภคภัณฑ์นั้น ๆ ไว้ด้วย ราคาที่แสดงนั้นจะมีตัวเลขภาษาใดก็ได้ แต่จะต้องมีตัวเลขภาษาไทยหรือตัวเลขอาราบิคในลักษณะที่สามารถอ่านได้โดยง่าย และตัวเลขแต่ละตัวจะต้องมีขนาดสูงไม่ต่ำกว่า ๒ เซนติเมตร อยู่ด้วย

มาตรา ๕ ราคาที่แสดงตามความในมาตราก่อนจะต้องเป็นราคาขาดตัว

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

[รก.๒๔๙๕/๒๓/๘พ/๒ เมษายน ๒๔๙๕]

พระราชบัญญัติ
คำนำหน้านามหญิง
พ.ศ. ๒๕๕๑[๑]

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑
เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยคำนำหน้านามหญิง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบการใช้คำนำหน้านามหญิงเป็นอย่างอื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔ หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และยังไม่ได้จดทะเบียนสมรสให้ใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว”

มาตรา ๕ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ“นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๖ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว หากต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงจะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การใช้คำนำหน้านามของหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้คำนำหน้านามคำเดียวโดยมิอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ ทำให้เกิดผลกระทบต่อหญิงดังกล่าวในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรมต่างๆ ส่งผลให้การใช้คำนำหน้านามในลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ สมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้คำนำหน้านามตามความสมัครใจซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๒๘ ก/หน้า ๗๒/๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองความลับในราชการ
พุทธศักราช ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทร โยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรมีกฎหมายคุ้มครองความลับในราชการเพื่อความมั่นคงสาธารณะ

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า

“ที่สงวน” หมายความดังนี้

(ก) สิ่งปลูกสร้างทุกชนิดสำหรับการป้องกันประเทศ ฐานทัพบก ฐานทัพเรือ ฐานทัพอากาศ โรงงานทำอาวุธหรือยุทธภัณฑ์ โรงช่างแสง หรือคลังอาวุธยุทธภัณฑ์ อู่เรือรบ ท่าเรืออันใช้เป็นฐานทัพเรือ สถานีวิทยุหรือโทรเลขหรือสถานีส่งและรับอาณัติสัญญาณ รวมทั้งสถานที่ใด ๆ ซึ่งใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมเรือรบหรืออาวุธยุทธภัณฑ์ หรือวัตถุใด ๆ สำหรับใช้ในการสงคราม

(ข) ชุมทางรถไฟ โรงงาน และสถานที่จ่ายน้ำหรือกระแสไฟฟ้าอันเป็นการสาธารณูปโภค

(ค) ที่หรือสิ่งใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีจะได้กำหนดไว้เป็นครั้งคราว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ที่สงวนตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือเป็นความลับ ผู้ใดมิได้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย กระทำการคัดลอก เขียน จำลอง หรือถ่ายภาพที่สงวนตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕ การฟ้องขอให้ลงโทษผู้ใดซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ลบล้างความผิดอันอาจมีได้ตามกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔ มิให้ใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งกระทำการโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือบุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗/-/หน้า ๘๐๕/๖ ธันวาคม ๒๔๘๓

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง เจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีได้มอบหมาย
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ
พุทธศักราช ๒๔๘๓[๑]

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ต่อไปนี้เป็นผู้อนุญาตตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้ ดังต่อไปนี้

๑. หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมยุทธการทหารบก หัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมเสนาธิการทหารเรือ หรือหัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมเสนาธิการทหารอากาศ เฉพาะที่สงวนซึ่งอยู่ในความปกครองของกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ แล้วแต่กรณี

๒. นายทหารคนสนิทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เฉพาะที่สงวนอื่นใดอันอยู่ในความปกครองของกระทรวงกลาโหม นอกจากที่กล่าวแล้วในหมายเลข ๑.

๓. ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล เฉพาะที่สงวนอื่นใดนอกจากที่กล่าวแล้วในหมายเลข ๑. และ ๒.

ประกาศมา ณ วันที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
พล.ต.ต. อดุลเดชจรัส
ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗/-/หน้า ๘๔๖/๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๓

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง กำหนดที่สงวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับ
ในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓[๑]

อาศัยความตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการพุทธศักราช ๒๔๘๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงกำหนดให้ที่และสิ่งต่อไปนี้เป็นที่สงวน คือ

๑. สถานีอากาศยาน

๒. ที่ทำการโทรศัพท์กลาง และที่ชุมสายโทรศัพท์

๓. ที่ตั้งหน่วยทหาร และสถานที่ราชการทหาร ในจังหวัดเชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น นครพนม สกลนคร นครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ระยอง และตราด

ประกาศมา ณ วันที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
พล.ต.ต. อดุลเดชจรัส
ลงนามแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗/-/หน้า ๘๔๕/๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๓

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง มอบหมายอำนาจในการอนุญาตตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓ ปลัดกระทรวงมหาดไทยผู้ใช้อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้บุคคลต่อไปนี้ อนุญาตให้ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้ คือ

๑. ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนที่อยู่ในความปกครองของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

๒. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนที่อยู่ในความปกครองของกองบัญชาการทหารสูงสุด

๓. ผู้บัญชาการทหารบก หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนที่อยู่ในความปกครองของกองทัพบก

๔. ผู้บัญชาการทหารเรือ หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนที่อยู่ในความปกครองของกองทัพเรือ

๕. ผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนที่อยู่ในความปกครองของกองทัพอากาศ

๖. ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล หรือผู้ทำการแทน เฉพาะที่สงวนอื่นใดซึ่งมิได้อยู่ในความปกครองของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบกกองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ

ในกรณีที่เอกชนเป็นผู้ทำการสำรวจหรือทำแผนที่ที่สงวนทุกแห่งตามที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑ ถึง ๖ ให้ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้ทำการแทน เป็นผู้อนุญาต

ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป[๒] และให้ยกเลิกประกาศกระทรวงหมาดไทย เรื่อง เจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีได้มอบหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓ ฉบับลงวันที่ ๖ ธันวาคมพุทธศักราช ๒๔๘๓ เมื่อประกาศฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว

แจ้งความ ณ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๕
พ่วง สุวรรณรัฐ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ใช้อำนาจของ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๙/ตอนที่ ๑๓๙/หน้า ๒๓๙๓/๑๙ กันยายน ๒๕๑๕

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองพยานในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖
เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“พยาน” หมายความว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

“ความปลอดภัย” หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน ทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่พยานพึงได้รับตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการนั้นให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบการงานตามหน้าที่ กับให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

มาตรา ๖ ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยาน แล้วแต่กรณี อาจจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอ และในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

การแจ้งและวิธีการที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นจะให้ความคุ้มครองแก่พยานตามคำขอ และการสิ้นสุดลงซึ่งการคุ้มครองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี

การคุ้มครองให้พยานได้รับความปลอดภัย ให้รวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เว้นแต่พยานจะไม่ให้ความยินยอม และการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๗ ในกรณีที่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม

หมวด ๒
มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

มาตรา ๘ พยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้

(๑) คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(๒) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา

(๓) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๔) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และซ่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน

(๕) คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

(๖) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน

มาตรา ๙ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง และการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม

(๒) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยาน เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี

(๓) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย

(๔) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม

(๕) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ

(๖) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

(๗) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำขอดังกล่าว โดยให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับ และห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอ ให้นำมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม

มาตรา ๑๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสิ้นสุดลง เมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) พยานร้องขอ

(๒) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

(๓) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอีกต่อไป

(๔) พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร

(๕) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จอันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีที่พยานได้รับความคุ้มครอง

หมวด ๓
สำนักงานคุ้มครองพยานและการดำเนินคดี

มาตรา ๑๓ ให้จัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยานขึ้นในกระทรวงยุติธรรม และให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ การปฏิบัติที่เหมาะสม รวมทั้งประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น กระทรวงยุติธรรมจะแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เพื่อให้มีอำนาจดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่กระทรวงยุติธรรมมอบหมายก็ได้ โดยแจ้งให้ศาลทราบ

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ข้าราชการผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินคดีหรือพนักงานอัยการได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

หมวด ๔
ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน

มาตรา ๑๕ ในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานหรือสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เพราะมีการกระทำผิดอาญาโดยเจตนาเนื่องจากการที่พยานจะมา หรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

ค่าตอบแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งปฏิเสธการได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๑ แล้วแต่กรณี บุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

มาตรา ๑๖ ให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนตามมาตรา ๑๕ หรือทายาทยื่นคำขอต่อสำนักงานคุ้มครองพยานตามแบบที่สำนักงานคุ้มครองพยานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลนั้นได้รู้ถึงการกระทำความผิด

หลักเกณฑ์ วิธีการยื่นคำขอ และวิธีพิจารณาคำขอ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๑๗ เมื่อพยานได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาลแล้ว พยานพึงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง แต่ในกรณีที่เป็นพยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์ หรือเป็นพยานจำเลยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้มีการจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าว แต่ไม่เกินอัตราตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๘ ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๙ หากปรากฏในภายหลังว่าพยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทนตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๗ หรือคืนหรือชดใช้ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลอื่นตามมาตรา ๑๘ แล้วแต่กรณี ที่รัฐได้จ่ายไปจริงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน

ให้หน่วยงานที่ได้จ่ายค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายประสานงานกับสำนักงานคุ้มครองพยานในการเรียกคืนหรือเรียกให้ชดใช้ค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๕
การอุทธรณ์

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๙ อันมิใช่คำสั่งของศาล ไม่พอใจคำสั่งดังกล่าว ให้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นโดยยื่นเป็นคำร้องต่อศาลยุติธรรมชั้นต้นซึ่งมิใช่ศาลแขวงและมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาหรือศาลทหารชั้นต้น ที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นหรือที่บุคคลเหล่านั้นมีที่อยู่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

การยื่นอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

ให้การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๙ เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งสำนักงานคุ้มครองพยาน

การอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๒ ให้ศาลพิจารณาเป็นการลับและให้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีตามที่ศาลเห็นสมควรมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ ให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุอันสมควรศาลอาจขยายระยะเวลาออกไปได้ตามความจำเป็นแก่กรณี แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ศาลมีอำนาจหมายเรียกเอกสาร ข้อมูล หรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า และสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๑ ผู้ใดเปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๒๑ เป็นการกระทำเพื่อให้บุคคลตามมาตราดังกล่าวไม่ได้รับความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใดเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามี ภริยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นจะมา หรือได้มาเป็นพยาน ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๒๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติรองรับสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ และเนื่องจากปัจจุบันพยานยังไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร ทั้งที่พยานมีความสำคัญยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในทางอรรถคดี เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น เพื่อเพิ่มความคุ้มครองพยานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๐/ตอนที่ ๕๘ ก/หน้า ๔/๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๖

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่น
และการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน
พ.ศ. ๒๕๔๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๖ และมาตรา๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องขอรับการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคุ้มครองพยาน และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองพยานในคดีอาญาประกาศกำหนด ในราชกิจจานุเบกษาให้ทำหน้าที่รับคำร้อง ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้อ ๒ ในกรณีที่ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ จะไม่ได้รับความปลอดภัย ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

(๑) พยานหรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากพยาน

(๒) บุคคลซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพยาน

(๓) พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

(๔) พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

(๕) พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

ทั้งนี้ บุคคลตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) จะยื่นคำร้องดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของพยาน

ความยินยอมของพยานตามความในวรรคสอง ให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อพยานเป็นสำคัญ

ข้อ ๓ คำร้องอย่างน้อยต้องระบุชื่อ นามสกุล และที่อยู่ของพยานและผู้ยื่นคำร้องและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ทั้งนี้ ต้องมีลายมือชื่อของผู้ยื่นคำร้องเป็นสำคัญ

ข้อ ๔ การยื่นคำร้องตามข้อ ๒ ให้ยื่นผ่านสำนักงาน พร้อมด้วยพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่คาดว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย

ข้อ ๕ เมื่อสำนักงานได้รับคำร้องตามข้อ ๔ แล้ว ให้ดำเนินการในเบื้องต้นดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง

(๒) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อทราบข้อมูลที่แสดงว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย และหากเห็นว่ามีรายละเอียดเพิ่มเติมที่เป็นข้อสาระสำคัญ ให้จัดทำบันทึกประกอบคำร้อง โดยให้ผู้ยื่นคำร้องลงลายมือชื่อในบันทึกดังกล่าว

(๓) แจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบถึงสิทธิและผลกระทบ รวมทั้งความรับผิดอันเนื่องจากการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

(๔) ออกใบรับคำร้องไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๖ ในการตรวจสอบคำร้องตามข้อ ๕ หากสำนักงานเห็นว่ายังขาดพยานหลักฐานใด ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องส่งเพิ่มเติมให้ครบถ้วนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องไม่ยื่นพยานหลักฐานและรายละเอียดเพิ่มเติมภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ ให้สำนักงานรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่มีและจัดทำรายงานและความเห็นประกอบคำร้องเสนอให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาต่อไป

ข้อ ๗ ในกรณีที่สำนักงานตรวจสอบคำร้อง พยานหลักฐาน และรายละเอียดที่ยื่นตามข้อ ๕ หรือพยานหลักฐานและรายละเอียดที่ยื่นเพิ่มเติมตามข้อ ๖ แล้ว ให้สำนักงานเสนอคำร้องดังกล่าวพร้อมกับความเห็นประกอบให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยด่วน

การเสนอคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือตามข้อ ๖ วรรคสอง หากหน่วยงานที่เสนอคำร้องมิใช่สำนักงานคุ้มครองพยาน ให้เสนอผ่านสำนักงานคุ้มครองพยาน

เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานได้รับคำร้องตามวรรคสองแล้ว ให้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายโดยด่วน พร้อมทั้งแจ้งให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบถึงวันที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายได้รับคำร้อง

ข้อ ๘ เมื่อรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายได้รับคำร้องตามข้อ ๖ หรือข้อ ๗ แล้ว ให้พิจารณาสั่งการโดยด่วน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ถ้าเห็นว่าไม่ควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้สั่งไม่รับคำร้อง แล้วแจ้งคำสั่งพร้อมเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว ถ้าเห็นว่าควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ให้สั่งใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามความเหมาะสมต่อไป

หากรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายไม่พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสั่งไม่รับคำร้อง

กรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งไม่รับคำร้อง หรือกรณีที่ถือว่าสั่งไม่รับคำร้อง ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๙ ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ก่อนดำเนินการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ ให้สำนักงานจัดให้พยานลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมรับการคุ้มครองอีกครั้ง

ข้อ ๑๐ การรับและส่งคำร้อง การตรวจสอบคำร้อง การพิจารณาคำร้องและการคุ้มครองพยานให้ดำเนินการเป็นการลับ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับตัวพยาน บุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน พฤติการณ์แห่งคดีความไม่ปลอดภัยที่พยานจะได้รับและข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่มีการร้องขอให้นำมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยาน ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๒ [๑] กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘
พงศ์เทพ เทพกาญจนา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติให้การยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษ ในการคุ้มครองพยานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๑๖ ก/หน้า ๕/๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่มาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้การแจ้งและวิธีการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานตามคำขอ และการสิ้นสุดลงซึ่งการคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"การคุ้มครองพยาน" หมายความถึง การคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่พยานมิให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานรวมทั้งบุคคลตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองพยานตามระเบียบนี้

"หน่วยงานคุ้มครองพยาน" หมายความถึง กรมการปกครองหรือจังหวัด

"หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยาน" หมายความถึง อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดกรณีมีปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑
การแจ้งขอให้คุ้มครองความปลอดภัย

ข้อ ๕ ในกรณีที่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ไม่ได้รับความปลอดภัยหรือถูกข่มขู่คุกคาม อันเป็นผลจากการที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาล แล้วแต่กรณี มีความจำเป็นที่จะให้หน่วยงานคุ้มครองพยานของกระทรวงมหาดไทยคุ้มครองความปลอดภัย ให้พยานมีสิทธิร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยได้โดยยื่นต่อหน่วยงานคุ้มครองพยาน ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำร้องขอที่สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง เพื่อเสนออธิบดีกรมการปกครองพิจารณาสั่งการ กรณีมีคำสั่งให้คุ้มครองพยานตามที่ร้องขอให้แจ้งผู้ร้องขอทราบ และจัดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองพยาน กรณีมีคำสั่งไม่เห็นชอบให้คุ้มครองพยานให้แจ้งผู้ร้องขอทราบ

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำร้องขอที่ที่ทำการปกครองจังหวัดหรือที่ทำการปกครองอำเภอ หรือที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาสั่งการ กรณีมีคำสั่งให้คุ้มครองพยานตามที่ร้องขอให้แจ้งให้ผู้ร้องทราบและจัดพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองพยาน กรณีมีคำสั่งไม่เห็นชอบให้คุ้มครองพยาน ให้แจ้งให้ผู้ร้องขอทราบ

ในกรณีมีการร้องขอด้วยวาจาให้หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานจัดให้มีการทำเป็นหนังสือตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานสั่งไม่รับคำร้อง หรือไม่เห็นชอบให้คุ้มครองพยาน ให้ผู้ยื่นคำร้องขอมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๖ การร้องขอให้ทำเป็นหนังสือ โดยให้ยื่นคำขอตามข้อ ๕ (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี ตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบนี้

หมวด ๒
วิธีการให้ความคุ้มครองความปลอดภัย

ข้อ ๗ ผู้มีสิทธิร้องขอให้คุ้มครองพยานตามระเบียบนี้ ได้แก่

(๑) พยานหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากพยาน

(๒) บุคคลอื่นซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพยาน

(๓) พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาหรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

(๔) ศาล

(๕) สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม

ข้อ ๘ กรณีผู้มีสิทธิร้องขอตามข้อ ๗ ยื่นคำขอให้หน่วยงานคุ้มครองพยานของกระทรวงมหาดไทยตามข้อ ๕ ให้หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานจัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้เหมาะสมแก่สถานะพยาน สภาพของพยาน และลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีอำนาจเปลี่ยนแปลงการคุ้มครองความปลอดภัย โดยการคุ้มครองความปลอดภัยให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นชุดคุ้มครองความปลอดภัยให้กับพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานให้ได้รับความปลอดภัยอันเป็นผลมา จากการที่จะมาหรือได้มาเป็นพยานโดยให้กำหนดระยะเวลาให้ความคุ้มครองความ ปลอดภัยครั้งละไม่เกินเก้าสิบวัน

(๒) จัดให้พยานอยู่ในสถานที่เหมาะสมอันเป็นที่อยู่อาศัยประจำของพยานหรือของบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจ หรือที่หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานกำหนด โดยให้พยานได้รับความปลอดภัยมากที่สุด

(๓) ต้องปกปิด และรักษาความลับที่เกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานในการคุ้มครองความปลอดภัยพยาน

ข้อ ๙ ในกรณีที่ปรากฏแน่ชัด หรือเหตุอันควรสงสัยว่าพยานหรือบุคคลอื่นซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ จะไม่ได้รับความปลอดภัย ให้หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานดำเนินการยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ตามหมวด ๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมของพยานให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานด้วย

หมวด ๓
การสิ้นสุดลงซึ่งการคุ้มครองพยาน

ข้อ ๑๐ การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลงโดยความเห็นชอบของหัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานดังนี้

(๑) พยานถึงแก่ความตาย

(๒) บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานโดยความยินยอมของพยานร้องขอ

(๓) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไปและไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานอีกต่อไป

(๔) พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร

(๕) พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

(๖) พยานไม่ให้ความร่วมมือหรือฝ่าฝืนคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองพยาน

(๗) สิทธิการฟ้องคดีอาญาที่พยานจะให้ข้อเท็จจริงระงับ

(๘) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดอาญาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

(๙) มีเหตุอื่นใดที่หัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานเห็นสมควร

หมวด ๔
ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน

ข้อ ๑๑ เมื่อหัวหน้าหน่วยงานคุ้มครองพยานจัดให้มีการคุ้มครองพยาน พนักงานเจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองพยาน พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายตามอัตราที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญากำหนดไว้

ข้อ ๑๒ การตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายการคุ้มครองพยานของกระทรวงมหาดไทย ให้กรมการปกครองเป็นหน่วยงานตั้งงบประมาณ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการคุ้มครองพยานให้อธิบดีกรมการปกครองโอนจัดสรรงบประมาณไปตั้งจ่ายยังคลังจังหวัดนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๑๗ ง/หน้า ๑/๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑[๑] ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

ก. ราชการส่วนกลาง

(๑) ปลัดกระทรวงมหาดไทย

(๒) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

(๓) ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย

(๔) อธิบดีกรมการปกครอง

(๕) รองอธิบดีกรมการปกครอง

(๖) ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง

(๗) ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง และผู้อำนวยการส่วน กรมการปกครอง

(๘) หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร กรมการปกครอง

(๙) สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนและเจ้าหน้าที่สำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง

ข. ราชการส่วนภูมิภาค

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๓) ปลัดจังหวัด

(๔) นายอำเภอ

(๕) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

(๖) จ่าจังหวัด

(๗) ป้องกันจังหวัด

(๘) เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร กรมการปกครอง

(๙) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

(๑๐) สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนและเจ้าหน้าที่สำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง

ข้อ ๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยให้ประสานปฏิบัติการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้ง

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑
ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๑๗ ง/หน้า ๑๒/๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่
พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล. อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๙
เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรที่จะตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓[๒] ในพระราชบัญญัตินี้

“หมุดหลักฐานการแผนที่” หมายความว่า วัตถุแข็งที่ฝัง หรือก่อสร้าง หรือสลักบนศิลา หรือบนต้นไม้ยืนต้นขึ้นในที่ต่าง ๆ สำหรับใช้ในราชการแผนที่ มีอักษรจารึกแสดงไว้ให้เห็นว่าเป็นของทางราชการทหาร จะเป็นอักษรย่อหรือเต็มก็ตาม คือ หมุดสามเหลี่ยมเล็ก กรมแผนที่ หมุดสามเหลี่ยมใหญ่ กรมแผนที่ หมุดระดับชั้นที่ ๑ กรมแผนที่ หมุดแม่เหล็ก กรมแผนที่ หมุดวงรอบ กรมแผนที่ หมุดเส้นฐาน กรมแผนที่ หมุดสถานีกราวิเมตริก กรมแผนที่ ผ.ท.บ. ก.ผ.ท. ก.ผ. B.M. ๒๙E ก.ผ.ร.ด. ร.ด. ก.ผ.ม.ล. หมุดสามเหลี่ยม กรมอุทกศาสตร์ หมุดระดับ กรมอุทกศาสตร์ หมุดระดับทะเลปานกลาง กรมอุทกศาสตร์ หมุดแม่เหล็ก กรมอุทกศาสตร์ หมุดวงรอบ กรมอุทกศาสตร์ หมุดแอซิมัท กรมอุทกศาสตร์ อศ. ก.อ.ศ. แผนที่ ทร. ผ.ท.ร. ร.ด.อศ. ร.ท.ก. แอซิมัท อศ.

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำให้หมุดหลักฐานการแผนที่อย่างหนึ่งอย่างใดเคลื่อนที่หรือกระทำให้เสียหายด้วยประการใด ๆ ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พ.อ. พหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๑[๓]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พุทธศักราช ๒๔๗๘ ให้ความคุ้มครองแต่เฉพาะหมุดหลักฐานการแผนที่ของกรมแผนที่ทหารบกเท่านั้น หมุดหลักฐานการแผนที่ของกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ซึ่งได้ไปทำการสำรวจและทำแผนที่เกี่ยวกับชายฝั่งทะเลและที่อื่น ๆ ขึ้นไว้ ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง จึงเป็นการสมควรที่จะได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พุทธศักราช ๒๔๗๘ เพื่อให้หมุดหลักฐานการแผนที่ของกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ได้รับความคุ้มครองด้วย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๓/ตอนที่ -/หน้า ๑๗/๘ เมษายน ๒๔๗๙

[๒] มาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๑

[๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๕/ตอนที่ ๗๙/หน้า ๕๓๙/๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๑

๓. หมวด จ.

พระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรวางวิธีการจดทะเบียนครอบครัว ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ได้แต่งตั้งขึ้น

(๒) “การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อความสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(๓) “การบันทึก” หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์

มาตรา ๔ บุคคลที่จะเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ คือ

(๑) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๕ การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้จะทำที่สำนักทะเบียนแห่งใดๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้ ในกรณีที่มีการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องถึงกันมากกว่าแห่งหนึ่งให้หมายเหตุในทะเบียนต่าง ๆ ถึงการเกี่ยวข้องนั้น ๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้บังคับตลอดถึงการบันทึกด้วย

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๔ คำร้องขอจดทะเบียนต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียน ผู้ร้องต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนและต่อหน้า พยานสองคนซึ่งต้องลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนในขณะนั้นด้วย แต่ถ้าผู้ร้องไม่สามารถลงลายมือชื่อได้โดยวิธีหนึ่งวิธีใด ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน

โดยเฉพาะการจดทะเบียนสมรส นอกจากจะปฏิบัติตามความในวรรคก่อน ถ้าท้องที่ใดข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายที่มีถิ่นที่อยู่ก็ได้[๒]

คำร้องเช่นว่านี้ต้องมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยานสองคนลงต่อหน้ากำนัน แต่พยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด หรือทนายความ[๓]

เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไปยังนายทะเบียนโดยเร็ว เพื่อพิจารณารับจดทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียนถือเป็นแทนการลงลายมือชื่อ และให้ถือว่าการสมรสได้สมบูรณ์แต่วันที่กำนันรับคำร้องนั้น[๔]

มาตรา ๗ รายการที่ลงไว้ในทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียนลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อนายทะเบียนไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนสมรสหรือหย่าโดยความยินยอม นายทะเบียนต้องออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้นมอบให้ฝ่ายละฉบับโดยไม่เรียก ค่าธรรมเนียม

มาตรา ๙ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอดูทะเบียนได้โดยมิต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าขอสำเนารายการในทะเบียนซึ่งนายทะเบียนรับรอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้

การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ ถ้าบุคคลใดได้รับอนุญาตให้สมรสได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้ยื่นสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่รับรองว่าถูกต้องแล้วนั้นต่อนาย ทะเบียน ในเมื่อร้องขอจดทะเบียน

มาตรา ๑๒ ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำหนังสือนั้นยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อบันทึกในทะเบียนขณะจดทะเบียนสมรส

ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำพยานนั้นไปให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียน ถ้อยคำซึ่งพยานให้ไว้นั้นให้นายทะเบียนจดลงไว้แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๔ เมื่อชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย และโดยพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ นายทะเบียนไม่สามารถจะไปจดทะเบียนให้ได้ และผู้ใกล้ความตายจะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ผู้นั้นจะร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาก็ได้ แต่ต้องร้องต่อพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นกำนันขึ้นไป หรือต่อนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจหรือต่อบุคคลซึ่งเป็นพยานได้ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน

ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตาย ให้ผู้ที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนตามความในวรรคก่อน พร้อมด้วยชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมี ไปแสดงตนต่อนายทะเบียนโดยไม่ชักช้าเพื่อให้ถ้อยคำแสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอแล้วขอจดทะเบียนสมรส

ถ้ากรณีดังกล่าวในวรรคต้นเกิดในเรือเดินทะเลระหว่างเดินทางจะร้องต่อนายเรือเสมือนเป็นเจ้าพนักงานดังกล่าวในวรรคต้นก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในวรรคสองมาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

เมื่อศาลไต่สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้เพิกถอนการสมรสหรือให้หย่ากันแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียนก็ได้ แต่ต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่รับรองว่าถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียน

มาตรา ๑๗ ถ้าการใด ๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่ง ประเทศที่ทำขึ้นนั้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศสยามก็ได้ แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นโดยมีคำรับรองถูกต้องพร้อมกับคำ แปลภาษาไทย ซึ่งฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ถ้าการดังกล่าวแล้วได้ทำขึ้นใน ต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายสยามบัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลสยามส่งสำเนาทะเบียนหรือบันทึกซึ่งได้รับรองถูก ต้องแล้วไปยังกระทรวงต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๑๘ การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมนั้น ให้นายทะเบียนรับจดต่อเมื่อสามีและภริยาร้องขอและได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๙๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงต่อนายทะเบียนด้วย

มาตรา ๑๙[๕] ในกรณีที่บิดามาขอจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเอง ให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่ชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดซึ่งรับรองถูกต้องแล้ว มาให้บันทึกในทะเบียนก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อมีการเพิกถอนการรับรองบุตร ให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร้องขอ

ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายให้ถ้อยคำว่า ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายในเรื่องรับบุตรบุญธรรมดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้าปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ว่านั้น หรือถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ไม่เป็นความจริง ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องขอจดทะเบียนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลไต่สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงนั้นให้นายทะเบียนรับจดเมื่อทั้งสองฝ่ายร้องขอ

ถ้าศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ถ้าสามีภริยาซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหน้าที่รักษาการเท่าที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้นๆ ให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อการนั้น และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียก

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ตามมติคณะรัฐมนตรี)
นิติศาสตร์ไพศาลย์
รัฐมนตรี

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒[๖]

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓[๗]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงสมควรแก้ไขวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒/-/หน้า ๑๓๒๙/๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

[๒] มาตรา ๖ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒

[๓] มาตรา ๖ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒

[๔] มาตรา ๖ วรรคห้า เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒

[๕] มาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖/-/หน้า ๑๓๕๐/๓๐ ตุลาคม ๒๔๘๒

[๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๗/ตอนที่ ๑๘๗/ฉบับพิเศษ หน้า ๔๓/๒๖ กันยายน ๒๕๓๓

กฎกระทรวงมหาดไทย
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอเป็นสำนักทะเบียนตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และให้กองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๒[๒] ให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน หรือหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง

ให้นายอำเภอผู้เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอเป็นนายทะเบียน และไปดำเนินการจดทะเบียนได้

ข้อ ๓[๓] คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เป็นไปตามแบบ คร. ๑

ข้อ ๔ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่าทำไม่ถูกแบบก็ดีหรือเขียนข้อความบกพร่องก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดีนายทะเบียนอาจเรียกผู้ร้องขอจดทะเบียนมาสอบสวนเสียก่อนที่จะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๕ การร้องขอจดทะเบียน ในกรณีที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนตายตามความในมาตรา ๑๔ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นสมควรรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำและพฤติการณ์แห่งการร้องขอนั้นไว้ในทะเบียนด้วย

ข้อ ๖ การจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนบันทึกลงไว้ในทะเบียนสมรสด้วย และถ้าการจดทะเบียนสมรสนั้น ได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่น ก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนการหย่านั้นไปยังนาย ทะเบียนผู้รับจดทะเบียนสมรส เพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้นำข้อ ๖ แห่งกฎนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ การบันทึกทุกอย่าง ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุผล แล้วลงวันเดือนปีและลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญทุกครั้ง

ข้อ ๙ การจดทะเบียนและการบันทึกทุกอย่าง ให้นายทะเบียนคัดสำเนาส่งสำนักทะเบียนกลางด้วย

ข้อ ๑๐[๔] ผู้มีส่วนได้เสียอาจขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้หรือทะเบียนกลางได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสิบบาท

ข้อ ๑๑[๕] ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้วจึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

ข้อ ๑๒[๖] ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสองร้อยบาท โดยให้ผู้ขอจัดพาหนะให้ ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ ผู้ขอต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควรทั้งนี้ เว้นแต่

(๑) การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละยี่สิบบาท

(๒) การจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทำได้ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘
ธำรงนาวาสวัสดิ์
รักษาการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒/-/หน้า ๑๓๕๕/๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

[๒] ข้อ ๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๓] ข้อ ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๔] ข้อ ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรว งฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๕] ข้อ ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

[๖] ข้อ ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑)
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เป็นไปตามแบบ คร. ๑”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกแบบ คร. ๑, คร. ๙, คร. ๑๓ และ คร. ๑๖ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และแบบ คร. ๕ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช๒๔๗๘ และให้ใช้แบบ คร. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ข้อ ๓[๑] กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่คำร้องขอจดทะเบียนสมรส คำร้องขอจดทะเบียนการหย่า คำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร คำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม และคำร้องขอจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีแบบตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ปัจจุบันคำร้องขอจดทะเบียนในประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวหมดความจำเป็นต้องกำหนดไว้ สมควรปรับปรุงคำร้องขอจดทะเบียนดังกล่าวรวมทั้งคำร้องขอบันทึกในทะเบียนให้มีเพียงแบบเดียวเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการแก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕/ตอนที่ ๑๐ ก/หน้า ๓/๔ มีนาคม ๒๕๔๑

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๘)
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกแบบ คร. ๕ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้แบบ คร. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘
บรรหาร ศิลปอาชา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมแบบคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า (คร. ๕) ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) เพื่อให้ใช้ได้ทั้งในการจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมและการหย่าโดยคำพิพากษา จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒/ตอนที่ ๔๘ ก/หน้า ๖/๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสองร้อยบาท โดยให้ผู้ขอจัดพาหนะให้ ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ ผู้ขอต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควร ทั้งนี้ เว้นแต่

(๑) การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละยี่สิบบาท

(๒) การจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทำได้ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒
พลเอก เล็ก แนวมาลี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสมรสและการจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ที่กำหนดไว้ในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ สมควรแก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะสม และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องที่ห่างไกลได้จดทะเบียนสมรส และมีการรับรองบุตรให้ถูกต้องตามกฎหมาย สมควรให้มีการจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนการรับรองบุตรในท้องที่ดังกล่าวนั้นได้โดยกำหนดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนไว้ในอัตราต่ำเป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๕๑/หน้า ๑๑๖/๑๐ เมษายน ๒๕๒๒

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสียอาจขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้หรือทะเบียนกลางได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสิบบาท”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งร้อยบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดให้ต่างหาก เว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนครอบครัวไว้ตามสภาพที่เป็นอยู่ในสมัยเมื่อประกาศใช้ ต่อมาสถานการณ์ทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนครอบครัวเสียใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๗๘/หน้า ๘๒๔/๒๗ กันยายน ๒๕๐๓

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๙)
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒ ให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน หรือหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง

ให้นายอำเภอเป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอเป็นนายทะเบียนและไปดำเนินการจดทะเบียนได้”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่กฎกระทรวงมหาดไทยฉบับเดิมได้กำหนดให้กรมการอำเภอเป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอ และกำหนดให้ ตำแหน่งหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง บัดนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้เปลี่ยนแปลงอำนาจและหน้าที่ของกรมการอำเภอ ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ และตำแหน่งหัวหน้ากองทะเบียนกรมมหาดไทย ได้เปลี่ยนแปลงเป็นตำแหน่งผู้อำนวยการกองทะเบียน จึงเป็นการสมควรที่จะต้องแก้กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยกำหนดให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอ และกำหนดให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง เพื่อให้สอดคล้องต้องกัน

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓/ตอนที่ ๘๔/หน้า ๑๑๕๐/๑๖ ตุลาคม ๒๔๙๙

กฎกระทรวงมหาดไทย
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓)[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก เว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท”

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖
ม. พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๐/ตอนที่ ๑๗/หน้า ๖๔๙/๒๙ มีนาคม ๒๔๘๖

กฎกระทรวงมหาดไทย
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ในกรณีที่ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนสมรสไว้แล้ว ให้ออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้นแก่กำนันเพื่อส่งมอบให้คู่สมรสฝ่ายละฉบับ

ข้อ ๒. ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐. ผู้มีส่วนได้เสียอาจจะขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้หรือทะเบียนกลางก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนา ก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท”

ข้อ ๓. ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑. ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางก็ได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสองบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว”

ข้อ ๔. ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒. ถ้ามีผู้ขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก”

ข้อ ๕. ให้ยกเลิกแบบ คร. ๑, คร. ๕, คร. ๙, คร. ๑๓, คร. ๑๖ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบ คร. ๑,คร. ๕, คร. ๙, คร. ๑๓, คร. ๑๖ ท้ายกฎฉบับนี้แทน

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๓
เชวงศักดิ์สงคราม
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ลงนามแทน

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗/-/หน้า ๖๖/๓๐ เมษายน ๒๔๘๓

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๔๑

โดยที่ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้ใช้บังคับมานานแล้วและไม่สอดคล้องกับภาวการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓

(๒) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘

(๓) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐

บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้อธิบดีกรมการปกครองรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑
บททั่วไป

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“ทะเบียนครอบครัว” ให้หมายความถึง ทะเบียนสมรส ทะเบียนการหย่า ทะเบียนรับรองบุตร ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม ทะเบียนฐานะของภริยา และทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

“จังหวัด” หมายความรวมถึง กรุงเทพมหานคร ด้วย

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความรวมถึง ปลัดกรุงเทพมหานคร ด้วย

“สำนักทะเบียนอำเภอ” หมายความรวมถึง สำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ และสำนักทะเบียนเขตด้วย

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ และนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนเขต

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า

(๑) คู่กรณีที่มีนิติสัมพันธ์กันในทะเบียนครอบครัว

(๒) คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ บุตรบุญธรรม หรือผู้รับบุตรบุญธรรม ของบุคคลตาม (๑)

(๓) ผู้ซึ่งนายทะเบียนเห็นว่ามีหรืออาจมีประโยชน์ส่วนได้เสียเกี่ยวกับทะเบียนครอบครัวนั้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

"การส่งเอกสาร" หมายความรวมถึง การส่งเอกสารทางเครื่องโทรสาร หรือระบบอื่นใดให้แก่ผู้รับโดยมีหลักฐานการได้ส่งโดยเครื่องโทรสารหรือระบบนั้น

"ระบบคอมพิวเตอร์" หมายความถึง ระบบการประมวลผลข้อมูลการทะเบียนครอบครัวด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กรมการปกครองกำหนด

ข้อ ๖ ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ผู้ร้องจะร้องขอต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ เว้นแต่การร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ตามข้อ ๑๗

ข้อ ๗ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนหรือบันทึกให้ เว้นแต่จะปรากฏว่ามิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น

กรณีที่นายทะเบียนไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องได้ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้

ข้อ ๘ ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามแบบ คร. ๑ และให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ สำหรับบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายหรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ร้อง

ถ้าผู้ร้องเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งได้ ให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใครและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่

ข้อ ๙ ถ้าผู้ร้องหรือผู้ให้ความยินยอมหรือพยาน ไม่อาจลงลายมือชื่อได้บุคคลดังกล่าวจะพิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อก็ได้ โดยให้นายทะเบียนเขียนกำกับไว้ว่าเป็นลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคลใด แต่ถ้าไม่สามารถกระทำได้โดยวิธีใดเลย ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุขัดข้องไว้ในช่องลายมือชื่อนั้น

ในกรณีที่ผู้ร้องหรือผู้ให้ความยินยอมหรือพยาน ประสงค์จะลงลายมือชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ ให้นายทะเบียนสอบถามบุคคลดังกล่าวว่าชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลนั้น มีสำเนียงไทยว่าอย่างไรแล้วเขียนเป็นภาษาไทยกำกับไว้

ข้อ ๑๐ ถ้าผู้มีอำนาจให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยวิธีการอื่นซึ่งมิใช่การให้ความยินยอมในขณะจดทะเบียน เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนแล้วให้แจ้งผู้มีอำนาจให้ความยินยอมทราบ

ข้อ ๑๑ ในการลงรายการคำนำนาม ชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล รวมทั้งเลขประจำตัวประชาชนของผู้ร้องในทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียนลงรายการตามเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ร้องนำมาแสดง

ในกรณีที่ผู้ร้องนำเอกสารหรือหลักฐานภาษาต่างประเทศมาแสดงพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยที่รับรองถูกต้อง ให้นายทะเบียนลงรายการในทะเบียนครอบครัวเป็นภาษาไทย

ข้อ ๑๒ ในการลงรายการเลขทะเบียนในทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียนกำหนดเลขทะเบียนของทะเบียนครอบครัวแต่ละประเภทเป็นสองตอน ตอนหน้าเป็นเลขลำดับที่ซึ่งได้รับจดทะเบียนในปีหนึ่งๆ เมื่อขึ้นปีใหม่ให้ขึ้นหนึ่งใหม่ส่วนตอนหลังเป็นเลขลำดับที่ซึ่งสำนักทะเบียนอำเภอได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ทั้งหมด

หมวด ๒
การจดทะเบียนสมรส

ข้อ ๑๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้องและหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย

(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ร้องเป็นผู้เยาว์ให้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ให้ความยินยอมหรือหลักฐานแสดงความยินยอม

(๓) ลงรายการในทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้ครบถ้วน ในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือเรื่องอื่น ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่องบันทึก

(๔) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร. ๒)

(๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร. ๒) และในใบสำคัญการสมรส (คร. ๓)

(๖) มอบใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับ รวมทั้งกล่าวอำนวยพรและแนะนำวิธีปฏิบัติในหน้าที่ระหว่างสามีภริยาตามสมควร

(๗) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๑๔ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในเขตอำนาจของนายทะเบียน โดยระบุว่าจะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสในวัน เวลา และสถานที่ใด หากนายทะเบียนเห็นสมควร ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร “ก” นำหน้าเลขทะเบียน

(๒) ในกรณีที่มีผู้ขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในวัน เวลา เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ให้แยกใช้ทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ต่างหาก โดยกำหนดอักษรหน้าเลขทะเบียนเป็น “ข” หรือ “ค” หรือ “ง” หรือ “จ” เพิ่มเติมไปตามลำดับ

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๕ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลโดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ วัน เวลา และสถานที่ในการรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสในวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหากโดยกำหนดอักษร “ท” นำหน้าเลขทะเบียน

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๖ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน นอกจากข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายโดยผ่านจังหวัด เพื่อออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนโดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายอนุมัติ วัน เวลา และสถานที่ในการรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสในวัน เวลา และสถานที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายอนุมัติให้รับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหากโดยกำหนดอักษร “ร” นำหน้าเลขทะเบียน

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทยอนุมัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศว่าท้องที่ใดสามารถรับคำร้องขอ จดทะเบียนสมรสของผู้ร้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายซึ่งมีถิ่นกำเนิดที่ อยู่เดียวกันกับกำนันท้องที่นั้น ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) นำประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดปิดไว้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอและที่ทำการกำนันท้องถิ่นนั้น

(๒) แจ้งให้กำนันท้องที่ที่มีอำนาจรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบว่าเมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน ให้ผู้ร้องและพยานสองคน ซึ่งพยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือทนายความ ลงลายมือชื่อในคำร้องตามแบบ คร. ๑ ต่อหน้ากำนัน และเมื่อได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องไปยังนายทะเบียนเพื่อพิจารณารับจดทะเบียน

(๓) เมื่อได้รับคำร้องจากกำนันแล้ว ถ้าเห็นว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายให้ระงับการจดทะเบียนสมรสแล้ว แจ้งให้กำนันเพื่อแจ้งให้ผู้ร้องทราบถ้าเห็นว่าถูกต้องให้ดำเนินการจด ทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ (๓) (๕) และ (๗) โดยระบุชื่อของผู้ร้องและพยานในช่องลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียนและช่องลาย มือชื่อพยานในหน้าทะเบียน และบันทึกในหน้าที่บันทึกให้ชัดเจนว่าผู้ร้องและพยานได้ลงลายมือชื่อต่อหน้า กำนันในวัน เวลา และสถานที่ใด

(๔) มอบใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้กำนันเพื่อนำไปมอบแก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับ

ข้อ ๑๘ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย และหลักฐานการแสดงเจตนาขอทำการสมรส

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๑๓ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) โดยบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ชัดเจนว่าผู้ร้องได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลใดในวัน เวลา สถานที่ใด และมีพฤติการณ์พิเศษอย่างไร แล้วให้ผู้ร้องและนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ข้อ ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานประจำตัวของผู้รับคำร้องตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และชายหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมี รวมทั้งสอบสวนบุคคลดังกล่าวให้ทราบถึงวัน เวลา สถานที่ที่แสดงเจตนา และพฤติการณ์พิเศษนั้น

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๑๓ (๓) (๔) (๕) และ (๗) สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) ให้ระบุในช่องลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสฝ่ายที่เสียชีวิตไปแล้วว่าผู้ร้องเสียชีวิตเมื่อวัน เวลาใด รวมทั้งบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ชัดเจนว่าชายและหญิงได้ร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือกริยาต่อบุคคลใดในวัน เวลา สถานที่ใด และมีพฤติการณ์พิเศษอย่างไร แล้วให้ผู้รับคำร้องตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้

(๓) มอบใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แก่ชายหรือหญิงฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่หนึ่งฉบับ และเก็บรักษาใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ฉบับที่เหลือไว้ ถ้าชายและหญิงเสียชีวิตทั้งสองฝ่ายให้เก็บรักษาใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ไว้ เพื่อให้ทายาทของบุคคลดังกล่าวมาขอรับไป

หมวด ๓
การจดทะเบียนหย่า

ข้อ ๒๐ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนสมรสและหนังสือสัญญาหย่า

(๒) ลงรายการในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้ครบถ้วน สำหรับในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน อำนาจการปกครองบุตร หรือเรื่องอื่น ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่องบันทึก

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร. ๖)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และในใบสำคัญการหย่า (คร. ๗)

(๕) มอบใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้แก่ผู้ร้องฝ่ายละหนึ่งฉบับ

(๖) ดำเนินการตามข้อ ๓๙ และข้อ ๔๓

ข้อ ๒๑ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมแต่อ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถมายื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนอำเภอแห่งเดียวกันได้ให้นายทะเบียนชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

ก. สำนักทะเบียนแห่งแรก

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง หลักฐานการจดทะเบียนสมรสและหนังสือสัญญาหย่า

(๒) สอบปากคำผู้ร้องให้ปรากฏว่าเป็นผู้ยื่นคำร้องก่อนและอีกฝ่ายหนึ่งจะไปยื่นคำร้องภายหลัง ณ สำนักทะเบียนแห่งใด

(๓) ลงรายการของผู้ร้องในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) ซึ่งแยกใช้ต่างหาก ส่วนรายการของฝ่ายที่มิได้มา ให้ลงเฉพาะรายการที่ทราบ

(๔) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) สำหรับช่องลายมือชื่อของผู้ร้องฝ่ายที่มิได้มา ให้ระบุว่าจะลงลายมือชื่อ ณ สำนักทะเบียนแห่งใด

(๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร. ๖)

(๖) ระบุข้อความไว้ที่ตอนบนด้านขวาของหน้าทะเบียนว่า "ต่างสำนักทะเบียน"

(๗) แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าการหย่าดังกล่าวจะมีผลเมื่อคู่หย่าอีกฝ่ายหนึ่งได้ลงลายมือชื่อ ณ สำนักทะเบียนแห่งที่สองและนายทะเบียนแห่งที่สองได้รับจดทะเบียนการหย่าแล้ว

(๘) ส่งเอกสารสำเนาคำร้อง สำเนาทะเบียนการหย่า สำเนาหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาหลักฐานการจดทะเบียนสมรส และสำเนาหนังสือสัญญาหย่า ไปยังสำนักทะเบียนตามที่ผู้ร้องได้แจ้งว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไปยื่นคำร้องภาย หลัง ในกรณีที่อีกฝ่ายหนึ่งจะไปยื่นคำร้องภายหลัง ณ สำนักทะเบียนในต่างประเทศ ให้ส่งเอกสารดังกล่าวไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

(๙) เมื่อได้รับแจ้งผลการจดทะเบียนจากสำนักทะเบียนแห่งที่สองแล้วให้แจ้งผู้ร้องมารับใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) สำหรับในกรณีที่ได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนแห่งที่สองว่าคู่หย่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะจดทะเบียนการหย่าหรือนายทะเบียนมิได้รับคำร้องของบุคคลดังกล่าว ให้แจ้งผู้ร้องทราบ

ข. สำนักทะเบียนแห่งที่สอง

(๑) เมื่อได้รับเอกสารจากสำนักทะเบียนแห่งแรกแล้ว ให้แจ้งฝ่ายที่ยังมิได้ลงลายมือชื่อทราบเพื่อยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า

(๒) ชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และให้ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องของสำเนาหลักฐานการจดทะเบียนสมรสรวมทั้งหนังสือสัญญาหย่าที่ได้รับจากสำนักทะเบียนแห่งแรก

(๓) ลงรายการของผู้ร้องทั้งสองฝ่ายในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ซึ่งแยกใช้ต่างหาก

(๔) ดำเนินการตาม ก. (๓) (๔) (๕) และ (๖) รวมทั้งกำหนดเลขทะเบียนตามข้อ ๑๒

(๕) มอบใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้ผู้ร้องหนึ่งฉบับ

(๖) ส่งเอกสารใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) อีกหนึ่งฉบับ และสำเนาทะเบียนการหย่าไปยังสำนักทะเบียนแห่งแรก หากสำนักทะเบียนดังกล่าวเป็นสำนักทะเบียนในต่างประเทศให้ส่งเอกสารนั้นไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

(๗) ดำเนินการตามข้อ ๓๙ และข้อ ๔๓

ในกรณีที่ได้ดำเนินการตาม (๑) แล้ว ฝ่ายที่ยังมิได้ลงลายมือชื่อไม่ประสงค์จะจดทะเบียนการหย่า หรือนายทะเบียนมิได้รับคำร้องภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้แจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบ ให้แจ้งสำนักทะเบียนแห่งแรกและผู้ร้องทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๒๒ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยนำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้สามีภริยาหย่าขาดจากกัน และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ลงรายการของคู่หย่าในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้ครบถ้วน

(๓) บันทึกข้อความลงในช่องบันทึกของทะเบียนการหย่า (คร. ๖) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่พิพากษา และสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น

(๔) ดำเนินการตามข้อ ๒๐ (๓) (๔) (๕) และ (๖) สำหรับในกรณีที่ผู้ร้องมายื่นคำร้องเพียงฝ่ายเดียว ให้เก็บรักษาใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ฉบับที่เหลือไว้ แล้วแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

หมวด ๔
การจดทะเบียนรับรองบุตร

ข้อ ๒๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยเด็กและมารดาเด็กมาให้ความยินยอมในการจดทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง เด็ก และมารดาเด็ก

(๒) ลงรายการในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๒๔ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอโดยเด็กหรือมารดาเด็กฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาแสดงตนเพื่อให้ความยินยอม ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง และหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง

(๒) สอบปากคำผู้ร้องให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเด็กหรือมารดาเด็กที่ไม่มาแสดงตนเพื่อให้ความยินยอมว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด แล้วแจ้งการขอจดทะเบียนรับรองบุตรไปยังเด็กหรือมารดาเด็กนั้นว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่

(๓) เมื่อเด็กและมารดาได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๒๓ (๒) (๓) (๔) และ (๕) สำหรับช่องลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอมให้ระบุว่าได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ

(๔) ถ้าเด็กหรือมารดาเด็ก ไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แจ้งผู้ร้องทราบ

ข้อ ๒๕ เมื่อมีผู้ขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอโดยนำสำเนาคำพิพากษาอันเป็นถึงที่สุดให้บิดาจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือให้บิดารับเด็กเป็นบุตร และมีคำรับรองถูกต้องแสดงให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ลงรายการในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ให้ครบถ้วน รวมทั้งบันทึกข้อความลงในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่พิพากษา และสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๒๖ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในเขตอำนาจของนายทะเบียน โดยระบุว่าจะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนรับรองบุตรในวัน เวลา และสถานที่ใด หากนายทะเบียนเห็นสมควรให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ดำเนินการตามข้อ ๒๓ หรือข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๕ แล้วแต่กรณีสำหรับทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร “ก” นำหน้าเลขทะเบียน

(๒) ในกรณีที่มีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในวัน เวลา เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ให้แยกใช้ทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ต่างหาก โดยกำหนดอักษรหน้าเลขทะเบียนเป็น “ข” หรือ “ ค” หรือ “ง” หรือ “จ” เพิ่มเติมไปตามลำดับ

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๒๗ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปรับจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลโดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ วัน เวลา และสถานที่ในการรับจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรในวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรตามข้อ ๒๓ หรือข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๕ แล้วแต่กรณี สำหรับทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร “ท” นำหน้าเลขทะเบียน

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๕
การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๒๘ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอโดยผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง และหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย

(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ร้องมีคู่สมรสซึ่งต้องให้ความยินยอม ให้ตรวจสอบหลักฐานของบุคคลดังกล่าวด้วย

(๓) ลงรายการในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๔) ให้ครบถ้วน

(๔) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียน (คร. ๑๔)

(๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๔)

(๖) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๒๙ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอโดยผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และหนังสือแจ้งการอนุมัติของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่

(๓) ดำเนินการตามข้อ ๒๘ (๓) (๔) (๕) และ (๖) โดยบันทึกข้อความในช่องบันทึกเกี่ยวกับเลขที่ วันเดือนปี ของหนังสือแจ้งการอนุมัติของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้ในช่องบันทึกด้วย

ข้อ ๓๐ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามข้อ ๒๘ หรือข้อ ๒๙ แต่นายทะเบียนปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนให้ ต่อมาบุคคลดังกล่าวได้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภออีกครั้งหนึ่ง โดยนำสำเนาคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ผู้ร้องจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำสั่งของศาลและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๒๘ หรือข้อ ๒๙ แล้วแต่กรณี รวมทั้งบันทึกข้อความลงในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่มีคำสั่ง และสาระสำคัญของคำสั่งศาลนั้น

หมวด ๖
การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๓๑ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงกัน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม สำหรับกรณีที่บุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะให้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ให้ความยินยอมด้วย

(๒) ลงรายการในทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๗) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๗)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลาลายมือชื่อในทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๗)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๐ และข้อ ๔๓

ข้อ ๓๒ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยนำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้เลิกรับบุตรบุญธรรม และคำรับรองถูกต้องมาแสดงให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ลงรายการในทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๗) ให้ครบถ้วน

(๓) บันทึกข้อความลงในช่องบันทึกของทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่พิพากษา และสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น

(๔) คำเนินการตามข้อ ๓๑ (๓) (๔) และ (๕)

หมวด ๗
การบันทึกฐานะของภริยา

ข้อ ๓๓ นายทะเบียนจะรับบันทึกฐานะของภริยาได้เมื่อชายหญิงได้สมรสกันก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

ข้อ ๓๔ นายทะเบียนสามารถรับบันทึกฐานะของภริยาได้เฉพาะสามีภริยาที่มายื่นคำร้องเท่านั้น และสามารถบันทึกได้สองชั้น คือ

(๑) ภริยาหลวงหรือเอกภริยา ได้แก่ ภริยาที่ทำการสมรสก่อนภริยาอื่น หรือภริยาที่สามียกย่องว่าเป็นภริยาหลวง โดยบันทึกได้เพียงคนเดียว

(๒) ภริยาน้อย อนุภริยา หรือภริยาอื่นนอกจากภริยาหลวง โดยอาจบันทึกได้หลายคน

ข้อ ๓๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของสามีและภริยาให้บันทึกฐานะของภริยา ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย

(๒) ลงรายการในทะเบียนฐานะของภริยา (คร. ๒๐) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะของภริยา (คร. ๒๐)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะของภริยา (คร. ๒๐)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

หมวด ๘
การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

ข้อ ๓๖ การใดๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวที่ได้กระทำไว้ ณ ต่างประเทศตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัวนั้นไว้เป็นหลักฐานก็ได้ แต่ในขณะร้องขอ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

ข้อ ๓๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอตามข้อ ๓๖ โดยแสดงหลักฐานอันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัว พร้อมคำแปลเอกสารดังกล่าวเป็นภาษาไทยซึ่งกระทรวงการต่างประเทศหรือสถานทูตหรือสถานกงสุลของไทย สถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นหรือองค์กรที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมายรับรองคำแปลถูกต้องแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และหลักฐานอันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวที่ประสงค์จะให้บันทึก

(๒) ลงรายการในทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

หมวด ๙
การบันทึกเพิ่มเติม

ข้อ ๓๘ เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอบันทึกเพิ่มเติมหรือแก้ไขรายการต่างๆ ในทะเบียน ที่ได้ลงรายการไว้แล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร้อง เรื่องที่ขอให้บันทึก และเอกสารหลักฐาน แล้วให้ผู้ร้องและนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้ โดยไม่ต้องแก้ไขรายการเดิม ทั้งนี้ การบันทึกเพิ่มเติมที่อาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ห้ามมิให้นายทะเบียนรับบันทึกไว้ เว้นแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามข้อ ๔๑

ข้อ ๓๙ เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการหย่าแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกในช่องบันทึกของทะเบียนสมรสให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสำนักทะเบียน อำเภอ เลขทะเบียนที่ วันเดือนปี ที่จดทะเบียนการหย่า แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับจดทะเบียนการหย่าไว้คนละแห่งกับสำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนส่งสำเนาทะเบียนการหย่าไปยังสำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนสมรสเพื่อบันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเช่นเดียวกัน

ข้อ ๔๐ เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกในช่องบันทึกของทะเบียนรับบุตรบุญธรรมให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสำนักทะเบียนอำเภอ เลขทะเบียนที่ วันเดือนปี ที่จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับจดทะเบียนเลิก รับบุตรบุญธรรมไว้คนละแห่งกับสำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้นายทะเบียนส่งสำเนาทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมไปยังสำนักทะเบียนที่รับจด ทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเพื่อบันทึกไว้ในทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกัน

ข้อ ๔๑ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อขอให้บันทึกการหย่าหรือการเลิกรับบุตรบุญธรรมหรือการเพิกถอนทะเบียนใด โดยมีสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดพร้อมคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนบันทึกข้อความในช่องบันทึกของทะเบียนสมรส ทะเบียนรับบุตรบุญธรรมหรือทะเบียนนั้นๆ แล้วแต่กรณี ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปี ที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และสาระสำคัญของคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากศาลเกี่ยวกับความเป็นโมฆะของการสมรส ให้นายทะเบียนบันทึกข้อความในช่องบันทึกของทะเบียนสมรส โดยถือปฏิบัติตามความในวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

หมวด ๑๐
การจัดเก็บและรายงาน

ข้อ ๔๒ เมื่อได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้แล้ว ให้นายทะเบียนเก็บรักษาทะเบียนไว้เป็นหลักฐานตลอดไปโดยแยกเก็บเป็นแต่ละประเภททะเบียนเรียงลำดับตามเลขที่ทะเบียน

ข้อ ๔๓ เมื่อได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนหรือบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนทุกครั้ง ให้นายทะเบียนจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ตามแนวทางที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด

ให้จังหวัดตรวจสอบความถูกต้องของการรับจดทะเบียนหรือบันทึกจากระบบคอมพิวเตอร์ภายในวันที่ห้าของเดือน หากพบข้อบกพร่องให้แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอดำเนินการแก้ไข

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่สำนักทะเบียนอำเภอยังไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์ได้ ให้นายทะเบียนจัดทำสำเนาเอกสารทะเบียนนั้นส่งไปยังจังหวัดภายในวันที่ห้าของเดือนเพื่อดำเนินการตามข้อ ๔๓

เมื่อถึงสิ้นปีปฏิทิน ให้จังหวัดทำลายสำเนาเอกสารทะเบียนซึ่งได้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว โดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

ข้อ ๔๕ ให้นายทะเบียนกลางรวบรวมข้อมูลการจดทะเบียนหรือบันทึกที่สำนักทะเบียนอำเภอได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้

หมวด ๑๑
การให้บริการข้อมูล

ข้อ ๔๖ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียซึ่งขอดูทะเบียนครอบครัวที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ ให้นายทะเบียนดำเนินการให้โดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

ถ้าผู้ร้องประสงค์จะขอคัดสำเนา และให้นายทะเบียนรับรองสำเนาทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียนเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๔๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตามข้อ ๔๖ วรรคหนึ่ง แต่สำนักทะเบียนอำเภอนั้นมิได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ หรือไม่ทราบแน่ชัดว่าได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอใด ให้นายทะเบียนสอบถามไปยังสำนักทะเบียนกลางตามแนวทางที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด แล้วแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

ข้อ ๔๘ เมื่อนายทะเบียนกลางได้รับคำร้องขอดูหรือขอสำเนารายการในทะเบียนซึ่งนายทะเบียนรับรอง ให้นายทะเบียนกลางถือปฏิบัติตามข้อ ๔๖ โดยอนุโลม

ข้อ ๔๙ การรับรองรายการจากฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ ให้นายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนดประทับหรือเขียนข้อความในตอนล่างของรายการดังกล่าวว่า “ขอรับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว” แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับรองกำกับไว้

หมวด ๑๒
แบบพิมพ์การทะเบียนครอบครัว

ข้อ ๕๐ การจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้ใช้แบบพิมพ์ต่างๆ ท้ายระเบียบนี้ดังนี้

(๑) คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว

(๒) คร. ๒ ทะเบียนสมรส

(๓) คร. ๓ ใบสำคัญการสมรส

(๔) คร. ๖ ทะเบียนการหย่า

(๕) คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า

(๖) คร. ๑๑ ทะเบียนรับรองบุตร

(๗) คร. ๑๔ ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

(๘) คร. ๑๗ ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

(๙) คร. ๒๐ ทะเบียนฐานะของภริยา

(๑๐) คร. ๒๒ ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

(๑๑) คร. ๓๑ ใบบันทึกต่อ

ข้อ ๕๑ ในกรณีที่แบบพิมพ์การทะเบียนครอบครัวที่นายทะเบียนยังไม่ได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ หรือได้ลงรายการไว้แล้ว แต่นายทะเบียนยังมิได้ลงลายมือชื่อในทะเบียนนั้น เกิดการชำรุดเสียหายจนไม่อาจใช้ปฏิบัติงานได้ ให้นายทะเบียนขีดฆ่าแบบพิมพ์นั้นแล้วระบุคำว่า “ยกเลิก” แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ข้อ ๕๒ ให้กรมการปกครองกำหนดหมายเลขแบบ พิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และแบบพิมพ์ใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) แต่ละฉบับไว้ที่ตอนล่างด้านซ้ายของแบบพิมพ์นั้น ถ้าแบบพิมพ์ดังกล่าวของสำนักทะเบียนอำเภอเกิดการสูญหายให้นายทะเบียนรายงาน จังหวัดเพื่อแจ้งให้กรมการปกครองยกเลิกแบบพิมพ์หมายเลขนั้นทันที

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๓ ให้ใช้แบบ คร. ๒ คร. ๖ คร. ๑๑ คร. ๑๗ คร. ๒๐ คร. ๒๒ และคร. ๓๑ ท้ายระเบียบนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๒

สำหรับการจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียน ก่อนวันดังกล่าวตามวรรคหนึ่งให้ใช้แบบ คร. ๒ คร. ๖ คร.๑๑ คร.๑๔ คร.๑๗ คร. ๒๐ คร. ๒๒ และ คร. ๓๑ ตามระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓

ข้อ ๕๔ ในการกำหนดเลขทะเบียนตามข้อ ๑๒ ให้นายทะเบียนกำหนดเลขทะเบียนที่ต่อจากทะเบียนครอบครัวซึ่งได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนไว้ตามระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘

ข้อ ๕๕ ในระหว่างที่จังหวัดยังไม่อาจดำเนินการตามข้อ ๔๔ วรรคหนึ่งได้ให้จังหวัดจัดส่งสำเนาเอกสารทะเบียนนั้นไปยังสำนักทะเบียนกลางภายในวันที่ยี่สิบของเดือนเพื่อดำเนินการแทน ทั้งนี้ให้สำนักทะเบียนกลางถือปฏิบัติในการทำลายเอกสารเช่นเดียวกัน

ข้อ ๕๖ หลักฐานทางทะเบียนครอบครัวที่ได้ รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับให้คงใช้เป็นหลักฐานในการ อ้างอิงหรือเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑
พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๓ ง/หน้า ๔๒/๑๒ มกราคม ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติ
จราจรทางบก
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗

(๒) พระราชบัญญัติจราจรทางบก แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๓) พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๑

(๔) พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๘

(๕) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๙ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “การจราจร” หมายความว่า การใช้ทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ขี่ หรือไล่ต้อนสัตว์

(๒) “ทาง” หมายความว่า ทางเดินรถ ช่องเดินรถ ช่องเดินรถประจำทาง ไหล่ทาง ทางเท้า ทางข้าม ทางร่วมทางแยก ทางลาด ทางโค้ง สะพาน และลานที่ประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางส่วนบุคคลที่เจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้ในการจราจรหรือที่เจ้าพนักงานจราจรได้ประกาศให้เป็นทางตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย แต่ไม่รวมไปถึงทางรถไฟ

(๓) “ทางเดินรถ” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับการเดินรถไม่ว่าในระดับพื้นดิน ใต้หรือเหนือพื้นดิน

(๔) “ช่องเดินรถ” หมายความว่า ทางเดินรถที่จัดแบ่งเป็นช่องสำหรับการเดินรถโดยทำเครื่องหมายเป็นเส้นหรือแนวแบ่งเป็นช่องไว้

(๕) “ช่องเดินรถประจำทาง” หมายความว่า ช่องเดินรถที่กำหนดให้เป็นช่องเดินรถสำหรับรถโดยสารประจำทางหรือรถบรรทุกคนโดยสารประเภทที่อธิบดีกำหนด

(๖) “ทางเดินรถทางเดียว” หมายความว่า ทางเดินรถใดที่กำหนดให้ผู้ขับรถขับไปในทิศทางเดียวกันตามเวลาที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด

(๗) “ขอบทาง” หมายความว่า แนวริมของทางเดินรถ

(๘) “ไหล่ทาง” หมายความว่า พื้นที่ที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้างซึ่งยังมิได้จัดทำเป็นทางเท้า

(๙) “ทางร่วมทางแยก” หมายความว่า พื้นที่ที่ทางเดินรถตั้งแต่สองสายตัดผ่านกัน รวมบรรจบกัน หรือติดกัน

(๑๐) “วงเวียน” หมายความว่า ทางเดินรถที่กำหนดให้รถเดินรอบเครื่องหมายจราจรหรือสิ่งที่สร้างขึ้นในทางร่วมทางแยก

(๑๑) “ทางเท้า” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทางหรือทั้งสองข้างของทาง หรือส่วนที่อยู่ชิดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดิน

(๑๒) “ทางข้าม” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับให้คนเดินเท้าข้ามทางโดยทำเครื่องหมายเป็นเส้นหรือแนวหรือตอกหมุดไว้บนทาง และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่ทำให้คนเดินเท้าข้ามไม่ว่าในระดับใต้หรือเหนือพื้นดินด้วย

(๑๓) “เขตปลอดภัย” หมายความว่า พื้นที่ในทางเดินรถที่มีเครื่องหมายแสดงไว้ให้เห็นได้ชัดเจนทุกเวลา สำหรับให้คนเดินเท้าที่ข้ามทางหยุดรอหรือให้คนที่ขึ้นหรือลงรถหยุดรอก่อนจะข้ามทางต่อไป

(๑๔) “ที่คับขัน” หมายความว่า ทางที่มีการจราจรพลุกพล่านหรือมีสิ่งกีดขวาง หรือในที่ซึ่งมองเห็นหรือทราบได้ล่วงหน้าว่าอาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่รถหรือคนได้ง่าย

(๑๕) “รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถราง

(๑๖) “รถยนต์” หมายความว่า รถที่มีล้อตั้งแต่สามล้อและเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น ยกเว้นรถที่เดินบนราง

(๑๗) “รถจักรยานยนต์” หมายความว่า รถที่เดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และมีล้อไม่เกินสองล้อ ถ้ามีพ่วงข้างมีล้อเพิ่มอีกไม่เกินหนึ่งล้อ

(๑๘) “รถจักรยาน” หมายความว่า รถที่เดินด้วยกำลังของผู้ขับขี่ที่มิใช่เป็นการลากเข็น

(๑๙) “รถฉุกเฉิน” หมายความว่า รถดับเพลิงและรถพยาบาลของราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาคและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือรถอื่นที่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีให้ใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ หรือให้ใช้เสียงสัญญาณไซเรนหรือเสียงสัญญาณอย่างอื่นตามที่จะกำหนดให้

(๒๐) “รถบรรทุก” หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกสิ่งของหรือสัตว์

(๒๑) “รถบรรทุกคนโดยสาร” หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกคนโดยสารเกินเจ็ดคน

(๒๒) “รถโรงเรียน” หมายความว่า รถบรรทุกคนโดยสารที่โรงเรียนใช้รับส่งนักเรียน

(๒๓) “รถโดยสารประจำทาง” หมายความว่า รถบรรทุกคนโดยสารที่เดินตามทางที่กำหนดไว้ และเรียกเก็บค่าโดยสารเป็นรายคนตามอัตราที่วางไว้เป็นระยะทางหรือตลอดทาง

(๒๔) “รถแท็กซี่” หมายความว่า รถยนต์ที่ใช้รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกินเจ็ดคน

(๒๕) “รถลากจูง” หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับลากจูงรถหรือเครื่องมือการเกษตรหรือเครื่องมือการก่อสร้าง โดยตัวรถนั้นเองมิได้ใช้สำหรับบรรทุกคนหรือสิ่งของ

(๒๖) “รถพ่วง” หมายความว่า รถที่เคลื่อนที่ไปโดยใช้รถอื่นลากจูง

(๒๗) “มาตรแท็กซี่” หมายความว่า เครื่องแสดงอัตราและค่าโดยสารของรถแท็กซี่โดยอาศัยเกณฑ์ระยะทางหรือเวลาการใช้รถแท็กซี่หรือโดยอาศัยทั้งระยะทางและเวลาการใช้รถแท็กซี่

(๒๘) “ผู้ขับขี่” หมายความว่า ผู้ขับรถ ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง ผู้ลากเข็นยานพาหนะ

(๒๙) “คนเดินเท้า” หมายความว่า คนเดินและให้รวมตลอดถึงผู้ใช้เก้าอี้ล้อสำหรับคนพิการหรือรถสำหรับเด็กด้วย

(๓๐) “เจ้าของรถ” หมายความรวมถึงผู้มีรถไว้ในครอบครองด้วย

(๓๑) “ผู้เก็บค่าโดยสาร” หมายความว่า ผู้ซึ่งรับผิดชอบในการเก็บค่าโดยสาร และผู้ดูแลคนโดยสารที่อยู่ประจำรถบรรทุกคนโดยสาร

(๓๒) “ใบอนุญาตขับขี่” หมายความว่า ใบอนุญาตขับรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ใบอนุญาตสำหรับคนขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง ใบอนุญาตขับขี่ตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน และใบอนุญาตผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง

(๓๓) “สัญญาณจราจร” หมายความว่า สัญญาณใด ๆ ไม่ว่าจะแสดงด้วยธง ไฟ ไฟฟ้า มือแขน เสียงนกหวีด หรือด้วยวิธีอื่นใด สำหรับให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ขี่ หรือไล่ต้อนสัตว์ ปฏิบัติตามสัญญาณนั้น

(๓๔) “เครื่องหมายจราจร” หมายความว่า เครื่องหมายใด ๆ ที่ได้ติดตั้งไว้ หรือทำให้ปรากฏในทางสำหรับให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ขี่ หรือไล่ต้อนสัตว์ ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้น

(๓๕) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

(๓๖) “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมตำรวจ

(๓๗) “เจ้าพนักงานจราจร” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร

(๓๘) “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร

(๓๙) “อาสาจราจร” หมายความว่า ผู้ซึ่งผ่านการอบรมตามหลักสูตรอาสาจราจร และได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีให้ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๔๐)[๒] “ผู้ตรวจการ” หมายความว่า ผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจร กับออกกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ลักษณะ ๑
การใช้รถ

หมวด ๑
ลักษณะของรถที่ใช้ในทาง

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออาจเกิดอันตราย หรืออาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้ คนโดยสารหรือประชาชนมาใช้ในทางเดินรถ

รถที่ใช้ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจัดให้มีเครื่องยนต์ เครื่องอุปกรณ์และหรือส่วนควบที่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง และใช้การได้ดี

สภาพของรถที่อาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยตามวรรคหนึ่งและวิธีการทดสอบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มิได้ติดแผ่นป้ายเลขทะเบียน แผ่นป้ายเครื่องหมายเลขทะเบียนหรือป้ายประจำรถ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง มาใช้ในทางเดินรถ

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่ผู้ขับขี่ไม่อาจแลเห็นทางพอแก่ความปลอดภัยมาใช้ในทางเดินรถ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้อธิบดีมีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการใช้วัสดุกรองแสงกับรถที่นำมาใช้ในทางเดินรถได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่เกิดเสียงอื้ออึงหรือมีสิ่งลากถูไปบนทางเดินรถมาใช้ในทางเดินรถ

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยางมาใช้ในทางเดินรถ เว้นแต่เป็นรถที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นรถที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร

มาตรา ๑๐ ทวิ[๓] ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่เครื่องยนต์ก่อให้เกิดก๊าซ ฝุ่น ควัน ละอองเคมี หรือเสียงเกินเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาใช้ในทางเดินรถ

หมวด ๒
การใช้ไฟหรือเสียงสัญญาณของรถ

มาตรา ๑๑ ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่จะมองเห็นคน รถหรือสิ่งกีดขวางในทางได้โดยชัดแจ้งภายในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางต้องเปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๒ รถแต่ละชนิดที่ใช้ในทางเดินรถผู้ขับขี่ต้องใช้เสียงสัญญาณโดยเฉพาะดังต่อไปนี้

(๑) เสียงแตร สำหรับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ และให้ได้ยินได้ในระยะไม่น้อยกว่าหกสิบเมตร

(๒) เสียงระฆัง สำหรับรถม้า และให้ได้ยินได้ในระยะไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

(๓) เสียงกระดิ่ง สำหรับรถจักรยาน และให้ได้ยินได้ในระยะไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

ส่วนรถอื่นนอกจากที่กล่าวข้างต้น ผู้ขับขี่ต้องใช้เสียงสัญญาณตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถทุกชนิดในทางเดินรถใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ เสียงสัญญาณไซเรน เสียงสัญญาณที่เป็นเสียงนกหวีด เสียงที่แตกพร่า เสียงหลายเสียง เสียงดังเกินสมควร หรือเสียงสัญญาณอย่างอื่นตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อธิบดีมีอำนาจอนุญาตให้รถฉุกเฉิน รถในราชการทหารหรือตำรวจหรือรถอื่นใช้ไฟสัญญาณวับวาบหรือใช้เสียงสัญญาณไซเรนหรือเสียงสัญญาณอย่างอื่นได้ ในการนี้อธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขในการใช้ไฟสัญญาณหรือเสียงสัญญาณรวมทั้งกำหนดเครื่องหมายที่แสดงถึงลักษณะของรถดังกล่าวด้วยก็ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ การใช้เสียงสัญญาณ ผู้ขับขี่จะใช้ได้เฉพาะเมื่อจำเป็นหรือป้องกันอุบัติเหตุเท่านั้น แต่จะใช้เสียงยาวหรือซ้ำเกินควรไม่ได้

การใช้เสียงสัญญาณของรถหรือการกำหนดเงื่อนไขในการใช้เสียงสัญญาณในเขตหรือท้องที่ใดให้อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๕ รถที่บรรทุกของยื่นเกินความยาวของตัวรถ ขณะที่อยู่ในทางเดินรถ และในเวลาต้องเปิดไฟตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๖๑ ผู้ขับขี่ต้องจุดไฟสัญญาณแสงแดง หรือในเวลากลางวันต้องติดธงสีแดงไว้ที่ตอนปลายสุดของสิ่งที่บรรทุกนั้น โดยจุดไฟสัญญาณหรือติดธงไว้ให้มองเห็นได้ในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร

ไฟสัญญาณแสงแดงหรือธงสีแดงตามวรรคหนึ่ง จะใช้ชนิด ลักษณะหรือจำนวนเท่าใด ให้อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๖ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถบรรทุกของเหลวไวไฟที่มีจุดวาบไฟในอุณหภูมิยี่สิบเอ็ดองศาเซลเซียส หรือต่ำกว่านั้น หรือที่บรรจุก๊าซไวไฟ ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๕๖ แต่ไฟสัญญาณที่ใช้นั้นต้องมิใช่เป็นชนิดที่ใช้เชื้อเพลิง

มาตรา ๑๗ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่ใช้บรรทุกวัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายชนิดอื่นใด ต้องจัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิง และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการป้องกันอันตราย

ลักษณะและวิธีการติดป้ายแสดงถึงวัตถุที่บรรทุกและเครื่องดับเพลิงตลอดจนเงื่อนไขในการป้องกันอันตราย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓
การบรรทุก

มาตรา ๑๘[๔] รถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ จะใช้บรรทุกในลักษณะใดโดยรถชนิดหรือประเภทใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องบรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของนอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง เมื่อเจ้าของรถร้องขอเจ้าพนักงานจราจรจะผ่อนผันโดยอนุญาตเป็นหนังสือเป็นการชั่วคราวเฉพาะรายก็ได้

มาตรา ๒๐ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถบรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของต้องจัดให้มีสิ่งป้องกันมิให้ คน สัตว์ หรือสิ่งของที่บรรทุกตกหล่น รั่วไหล ส่งกลิ่น ส่องแสงสะท้อน หรือปลิวไปจากรถ อันอาจก่อเหตุเดือดร้อน รำคาญ ทำให้ทางสกปรกเปรอะเปื้อน ทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

ลักษณะ ๒
สัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจร

มาตรา ๒๑ ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้หรือทำให้ปรากฏในทาง หรือที่พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงให้ทราบ

สัญญาณจราจร เครื่องหมายจราจรและความหมายของสัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจร ให้อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีรูปตัวอย่างแสดงไว้ในประกาศด้วย

มาตรา ๒๒ ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรที่ปรากฏข้างหน้าในกรณีต่อไปนี้

(๑) สัญญาณจราจรไฟสีเหลืองอำพัน ให้ผู้ขับขี่เตรียมหยุดรถหลังเส้นให้รถหยุดเพื่อเตรียมปฏิบัติตามสัญญาณที่จะปรากฏต่อไปดังกล่าวใน (๒) เว้นแต่ผู้ขับขี่ที่ได้เลยเส้นให้รถหยุดไปแล้วให้เลยไปได้

(๒) สัญญาณจราจรไฟสีแดงหรือเครื่องหมายจราจรสีแดงที่มีคำว่า “หยุด” ให้ผู้ขับขี่หยุดรถหลังเส้นให้รถหยุด

(๓) สัญญาณจราจรไฟสีเขียวหรือเครื่องหมายจราจรสีเขียวที่มีคำว่า “ไป” ให้ผู้ขับขี่ขับรถต่อไปได้ เว้นแต่จะมีเครื่องหมายจราจรกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(๔)[๕] สัญญาณจราจรไฟลูกศรสีเขียวชี้ให้เลี้ยวหรือชี้ให้ตรงไป หรือสัญญาณจราจรไฟสีแดงแสดงพร้อมกับสัญญาณจราจรไฟลูกศรสีเขียวชี้ให้เลี้ยวหรือชี้ให้ตรงไป ให้ผู้ขับขี่เลี้ยวรถหรือขับรถตรงไปได้ตามทิศทางที่ลูกศรชี้ และต้องขับรถด้วยความระมัดระวัง และต้องให้สิทธิแก่คนเดินเท้าในทางข้ามหรือรถที่มาทางขวาก่อน

(๕) สัญญาณจราจรไฟกระพริบสีแดง ถ้าติดตั้งอยู่ที่ทางร่วมทางแยกใดเปิดทางด้านใดให้ผู้ขับขี่ที่มาทางด้านนั้นหยุดรถหลังเส้นให้รถหยุด เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรแล้ว จึงให้ขับรถต่อไปได้ด้วยความระมัดระวัง

(๖) สัญญาณจราจรไฟกระพริบสีเหลืองอำพัน ถ้าติดตั้งอยู่ ณ ที่ใด ให้ผู้ขับขี่ลดความเร็วของรถลงและผ่านทางเดินรถนั้นไปด้วยความระมัดระวัง

ผู้ขับขี่ซึ่งจะขับรถตรงไปต้องเข้าอยู่ในช่องเดินรถที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงให้ตรงไป ส่วนผู้ขับขี่ซึ่งจะเลี้ยวรถต้องเข้าอยู่ในช่องเดินรถที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงให้เลี้ยว การเข้าอยู่ในช่องเดินรถดังกล่าวจะต้องเข้าตั้งแต่เริ่มมีเครื่องหมายจราจรแสดงให้ปฏิบัติเช่นนั้น

มาตรา ๒๓ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางเดินรถที่มีสัญญาณจราจรไฟสีเขียวหรือไฟสีแดงติดตั้งไว้เหนือช่องเดินรถ มากกว่าสองช่องขึ้นไปต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) สัญญาณจราจรไฟสีแดงที่ทำเป็นรูปกากบาทเฉียงอยู่เหนือช่องเดินรถใดห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในช่องเดินรถนั้น

(๒) สัญญาณจราจรไฟสีเขียวที่ทำเป็นรูปลูกศรอยู่เหนือช่องเดินรถใด ให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในช่องเดินรถนั้นขับรถผ่านไปได้

มาตรา ๒๔ ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงให้ปรากฏข้างหน้าในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนซ้ายออกไปเสมอระดับไหล่ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ลดแขนข้างที่เหยียดออกไปนั้นลงและโบกมือไปข้างหน้าให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่ทางด้านหลังขับรถผ่านไปได้

(๒) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนข้างใดข้างหนึ่งออกไปเสมอระดับไหล่และตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านที่เหยียดแขนข้างนั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่พลิกฝ่ามือที่ตั้งอยู่นั้น แล้วโบกผ่านศีรษะไปทางด้านหลัง ให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่นั้นขับรถผ่านไปได้

(๓) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนทั้งสองข้างออกไปเสมอระดับไหล่และตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านที่เหยียดแขนทั้งสองข้างของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ

(๔) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และยกแขนขวาท่อนล่างตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหน้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่พลิกฝ่ามือที่ตั้งอยู่นั้นโบกไปด้านหลัง ให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่ทางด้านหน้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ขับรถผ่านไปได้

(๕) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และยกแขนขวาท่อนล่างตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น ส่วนแขนซ้ายเหยียดออกไปเสมอระดับไหล่ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหน้าและด้านหลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ

การหยุดรถตามมาตรานี้ ให้หยุดหลังเส้นให้รถหยุด ในกรณีที่ทางเดินรถใดไม่มีเส้นให้รถหยุด ให้ผู้ขับขี่หยุดรถห่างจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในระยะไม่น้อยกว่าสามเมตร

มาตรา ๒๕ ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงด้วยเสียงสัญญาณนกหวีดในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้เสียงสัญญาณนกหวีดยาวหนึ่งครั้ง ให้ผู้ขับขี่หยุดรถทันที

(๒) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้เสียงสัญญาณนกหวีดสั้นสองครั้งติดต่อกัน ให้ผู้ขับขี่ขับรถผ่านไปได้

มาตรา ๒๖ ในทางเดินรถที่มีสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรตามมาตรา ๒๒ หรือสัญญาณจราจรตามมาตรา ๒๓ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการจราจรในทางเดินรถนั้น เห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร จะให้สัญญาณจราจรเป็นอย่างอื่นก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติการเดินรถตามสัญญาณที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดให้

มาตรา ๒๗ สัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อมีเหตุอันสมควรให้อธิบดีมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงาน ทำ ติดตั้ง หรือทำให้ปรากฏซึ่งสัญญาณจราจร หรือเครื่องหมายจราจรในทางที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๒๑

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เปลี่ยนแปลง เคลื่อนย้าย ขีดเขียน หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานติดตั้งไว้ หรือทำให้ปรากฏในทาง

มาตรา ๓๐ สัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรที่ทำ ติดตั้งหรือทำให้ปรากฏในทางโดยฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจยึด รื้อถอน ทำลาย หรือทำให้สิ้นไปซึ่งสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรนั้นได้

ลักษณะ ๓
การใช้ทางเดินรถ

หมวด ๑
การขับรถ

มาตรา ๓๑ นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษในลักษณะ ๔ ว่าด้วยการใช้ทางเดินรถที่จัดเป็นช่องเดินรถประจำทาง การใช้ทางเดินรถให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะนี้

มาตรา ๓๒ ในการใช้ทางเดินรถผู้ขับขี่ต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้รถชนหรือโดนคนเดินเท้าไม่ว่าจะอยู่ ณ ส่วนใดของทาง และต้องให้สัญญาณเตือนคนเดินเท้าให้รู้ตัวเมื่อจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก คนชราหรือคนพิการที่กำลังใช้ทาง ผู้ขับขี่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการควบคุมรถของตน

มาตรา ๓๓ ในการขับรถ ผู้ขับขี่ต้องขับรถในทางเดินรถด้านซ้ายและต้องไม่ล้ำกึ่งกลางของทางเดินรถ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ ให้เดินทางขวาหรือล้ำกึ่งกลางของทางเดินรถได้

(๑) ด้านซ้ายของทางเดินรถมีสิ่งกีดขวางหรือถูกปิดการจราจร

(๒) ทางเดินรถนั้นเจ้าพนักงานจราจรกำหนดให้เป็นทางเดินรถทางเดียว

(๓) ทางเดินรถนั้นกว้างไม่ถึงหกเมตร

มาตรา ๓๔ ในการใช้ทางเดินรถที่ได้จัดแบ่งช่องเดินรถในทิศทางเดียวกันไว้ตั้งแต่สองช่องขึ้นไป หรือที่ได้จัดช่องเดินรถประจำทางไว้ในช่องเดินรถซ้ายสุด ผู้ขับขี่ต้องขับรถในช่องซ้ายสุดหรือใกล้กับช่องเดินรถประจำทาง เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ ให้เดินทางขวาของทางเดินรถได้

(๑) ในช่องเดินรถนั้นมีสิ่งกีดขวางหรือถูกปิดการจราจร

(๒) ทางเดินรถนั้น เจ้าพนักงานจราจรกำหนดให้เป็นทางเดินรถทางเดียว

(๓) จะต้องเข้าช่องทางให้ถูกต้องเมื่อเข้าบริเวณใกล้ทางร่วมทางแยก

(๔) เมื่อจะแซงขึ้นหน้ารถคันอื่น

(๕)[๒] เมื่อผู้ขับขี่ขับรถด้วยความเร็วสูงกว่ารถในช่องเดินรถด้านซ้าย

มาตรา ๓๕[๗] รถที่มีความเร็วช้าหรือรถที่มีความเร็วต่ำกว่าความเร็วของรถคันอื่นที่ขับในทิศทางเดียวกัน ผู้ขับขี่ต้องขับรถให้ใกล้ขอบทางเดินรถด้านซ้ายเท่าที่จะกระทำได้

ผู้ขับขี่รถบรรทุก รถบรรทุกคนโดยสาร รถจักรยานยนต์ในทางเดินรถซึ่งได้แบ่งช่องเดินรถในทิศทางเดียวกันไว้ ตั้งแต่สองช่องขึ้นไป หรือได้จัดช่องเดินรถประจำทางด้านซ้ายไว้โดยเฉพาะ ต้องขับรถในช่องเดินรถด้านซ้ายสุดหรือใกล้เคียงกับช่องเดินรถประจำทางแล้วแต่กรณี

ความในวรรคสองมิให้ใช้บังคับแก่รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัม และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคน ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

มาตรา ๓๖ ผู้ขับขี่ซึ่งจะเลี้ยวรถ ให้รถคันอื่นผ่านหรือแซงขึ้นหน้า เปลี่ยนช่องเดินรถ ลดความเร็วของรถ จอดรถ หรือหยุดรถ ต้องให้สัญญาณด้วยมือและแขนตามมาตรา ๓๗ หรือไฟสัญญาณตามมาตรา ๓๘ หรือสัญญาณอย่างอื่นตามข้อบังคับของเจ้าพนักงานจราจร

ถ้าโดยสภาพของรถ สภาพของการบรรทุก หรือสภาพของทัศนวิสัย การให้สัญญาณด้วยมือและแขนตามวรรคหนึ่งไม่อาจทำให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถสวนมาหรือตามมาข้างหลังมองเห็นได้ ผู้ขับขี่ต้องให้ไฟสัญญาณ

ผู้ขับขี่ต้องให้สัญญาณด้วยมือและแขน ไฟสัญญาณหรือสัญญาณอย่างอื่นตามวรรคหนึ่งก่อนที่จะเลี้ยวรถ เปลี่ยนช่องเดินรถ จอดรถหรือหยุดรถเป็นระยะทางไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

ผู้ขับขี่ต้องให้สัญญาณด้วยมือและแขน ไฟสัญญาณหรือสัญญาณอย่างอื่นตามวรรคหนึ่งให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถอื่นเห็นได้ในระยะไม่น้อยกว่าหกสิบเมตร

มาตรา ๓๗ การให้สัญญาณด้วยมือและแขน ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อจะลดความเร็วของรถ ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกรถเสมอระดับไหล่และโบกมือขึ้นลงหลายครั้ง

(๒) เมื่อจะหยุดรถ ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกรถเสมอระดับไหล่ ยกแขนขวาท่อนล่างตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น

(๓) เมื่อจะให้รถคันอื่นผ่านหรือแซงขึ้นหน้า ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกรถเสมอระดับไหล่ และโบกมือไปทางข้างหน้าหลายครั้ง

(๔) เมื่อจะเลี้ยวขวาหรือเปลี่ยนช่องเดินรถไปทางขวา ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกรถเสมอระดับไหล่

(๕) เมื่อจะเลี้ยวซ้ายหรือเปลี่ยนช่องเดินรถไปทางซ้าย ให้ผู้ขับขี่ยื่นแขนขวาตรงออกไปนอกรถเสมอระดับไหล่ และงอข้อมือชูขึ้นโบกไปทางซ้ายหลายครั้ง

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ในกรณีรถยนต์นั้นมีเครื่องขับอยู่ทางด้านซ้าย ให้ผู้ขับขี่ใช้ไฟสัญญาณแทนการใช้สัญญาณด้วยมือและแขน

มาตรา ๓๘ การให้ไฟสัญญาณของผู้ขับขี่รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ให้ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อจะหยุดรถ ผู้ขับขี่ต้องให้ไฟสัญญาณสีแดงที่ท้ายรถ

(๒)[๘] เมื่อจะเลี้ยวรถ เปลี่ยนช่องเดินรถ หรือแซงขึ้นหน้ารถคันอื่น ผู้ขับขี่ต้องให้สัญญาณยกเลี้ยวสีเหลืองอำพัน หรือให้ไฟสัญญาณกระพริบสีขาวหรือสีเหลืองอำพันที่ติดอยู่หน้ารถหรือข้างรถ และไฟสัญญาณกระพริบสีแดงหรือสีเหลืองอำพันที่ติดอยู่ท้ายรถไปในทิศทางที่จะเลี้ยว เปลี่ยนช่องเดินรถ หรือแซงขึ้นหน้ารถคันอื่น

(๓) เมื่อจะให้รถคันอื่นแซงขึ้นหน้า ผู้ขับขี่ต้องให้ไฟสัญญาณยกเลี้ยวสีเหลืองอำพัน หรือให้ไฟสัญญาณกระพริบสีแดงหรือสีเหลืองอำพันที่ติดอยู่ท้ายรถทางด้านซ้ายของรถ

มาตรา ๓๙ เมื่อขับรถสวนกัน ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดด้านซ้ายของทางเดินรถ โดยให้ถือกึ่งกลางของทางเดินรถเป็นหลัก แต่ถ้าทางเดินรถใดได้จัดแบ่งเป็นช่องเดินรถไว้ ให้ถือเส้นหรือแนวที่แบ่งนั้นเป็นหลัก

ในทางเดินรถที่แคบ เมื่อขับรถสวนกัน ผู้ขับขี่แต่ละฝ่ายต้องลดความเร็วของรถเพื่อให้รถสวนกันได้โดยปลอดภัย

ในทางเดินรถที่แคบซึ่งไม่อาจขับรถสวนกันได้โดยปลอดภัย เมื่อขับรถสวนกัน ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถคันที่ใหญ่กว่าต้องหยุดรถให้ชิดขอบทางเดินรถด้านซ้ายเพื่อให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถคันที่เล็กกว่าผ่านไปได้

ในทางเดินรถที่มีสิ่งกีดขวางอยู่ข้างหน้า ผู้ขับขี่ต้องลดความเร็วของรถหรือหยุดรถเพื่อให้รถคันที่สวนมาผ่านไปได้

มาตรา ๔๐ ผู้ขับขี่ต้องขับรถให้ห่างรถคันหน้าพอสมควรในระยะที่จะหยุดรถได้โดยปลอดภัยในเมื่อจำเป็นต้องหยุดรถ

ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถขึ้นสะพานหรือทางลาดชันต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้รถถอยหลังไปโดนรถคันอื่น

มาตรา ๔๑ ทางเดินรถใดที่มีเครื่องหมายจราจรให้เป็นทางเดินรถทางเดียว ให้ผู้ขับขี่ขับรถไปตามทิศทางที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๔๒ ทางเดินรถใดที่มีเครื่องหมายจราจรแบ่งทางเดินรถออกเป็นสองทางสำหรับรถเดินขึ้นทางหนึ่ง ล่องทางหนึ่ง โดยมีช่องว่างคั่นกลาง หรือทำเครื่องหมายจราจรกีดกั้นแสดงว่าทางเดินรถนั้นมีการแบ่งออกเป็นสองทางดังกล่าว ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดด้านซ้ายของทางเดินรถ

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ

(๑) ในขณะหย่อนความสามารถในอันที่จะขับ

(๒) ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

(๓) ในลักษณะกีดขวางการจราจร

(๔) โดยประมาทหรือน่าหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

(๕) ในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับรถตามธรรมดา หรือไม่อาจแลเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านได้พอแก่ความปลอดภัย

(๖) คร่อมหรือทับเส้นหรือแนวแบ่งช่องเดินรถ เว้นแต่เมื่อเปลี่ยนช่องเดินรถ เลี้ยวรถ หรือกลับรถ

(๗) บนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร เว้นแต่รถลากเข็นสำหรับทารก คนป่วยหรือคนพิการ

(๘) โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น

(๙)[๙] ในขณะใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เว้นแต่การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับการสนทนาโดยผู้ขับขี่ไม่ต้องถือหรือจับโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น

มาตรา ๔๓ ทวิ[๑๐] ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่งหรือไม่ และหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่นั้นไม่ได้เสพก็ให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปได้

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมรับการตรวจสอบแล้วหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสพ ก็ให้ปล่อยตัวไปทันที

การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๓ ตรี[๑๑] ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๑) หรือ (๒) ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดรถและสั่งให้มีการทดสอบตามมาตรา ๑๔๒ ด้วย

มาตรา ๔๓ จัตวา[๑๒] ในกรณีที่ผู้ตรวจการพบว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๑) หรือ (๒) หรือมาตรา ๔๓ ทวิ วรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการส่งตัวผู้นั้นพร้อมพยานหลักฐานในเบื้องต้นแก่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินหกชั่วโมงนับแต่เวลาที่พบการกระทำความผิดดังกล่าว เพื่อดำเนินคดีต่อไป

มาตรา ๔๓ เบญจ[๑๓] ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๓ ทวิ และมาตรา ๔๓ ตรี ให้ผู้ตรวจการแสดงบัตรประจำตัวของตนซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกหรือกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

หมวด ๒
การขับแซงและผ่านขึ้นหน้า

มาตรา ๔๔[๑๔] ผู้ขับขี่ซึ่งประสงค์จะขับรถแซงเพื่อขึ้นหน้ารถอื่นในทางเดินรถ ซึ่งไม่ได้แบ่งช่องทางเดินรถไว้ ต้องให้สัญญาณโดยกระพริบไฟหน้าหลายครั้ง หรือให้ไฟสัญญาณยกเลี้ยวขวา หรือให้เสียงสัญญาณดังพอที่จะให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถคันหน้าให้สัญญาณตอบตามมาตรา ๓๗ (๓) หรือมาตรา ๓๘ (๓) และเมื่อเห็นว่าไม่เป็นการกีดขวางรถอื่นที่กำลังแซงแล้ว จึงจะแซงขึ้นหน้าได้

การแซงต้องแซงด้านขวาโดยมีระยะห่างจากรถที่ถูกแซงพอสมควร เมื่อเห็นว่าได้ขับผ่านขึ้นหน้ารถที่ถูกแซงไปในระยะที่ห่างเพียงพอแล้วจึงจะขับชิดด้านซ้ายของทางเดินรถได้

มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถแซงเพื่อขึ้นหน้ารถอื่นด้านซ้าย เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(๑) รถที่จะถูกแซงกำลังเลี้ยวขวาหรือให้สัญญาณว่าจะเลี้ยวขวา

(๒) ทางเดินรถนั้นได้จัดแบ่งเป็นช่องเดินรถในทิศทางเดียวกันไว้ตั้งแต่สองช่องขึ้นไป

การขับรถแซงด้านซ้ายตาม (๑) หรือ (๒) จะกระทำได้เมื่อไม่มีรถอื่นตามมาในระยะกระชั้นชิดและมีความปลอดภัยพอ

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถแซงเพื่อขึ้นหน้ารถอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อรถกำลังขึ้นทางชัน ขึ้นสะพาน หรืออยู่ในทางโค้ง เว้นแต่จะมีเครื่องหมายจราจรให้แซงได้

(๒) ภายในระยะสามสิบเมตรก่อนถึงทางข้าม ทางร่วมทางแยก วงเวียนหรือเกาะที่สร้างไว้ หรือทางเดินรถที่ตัดข้ามทางรถไฟ

(๓) เมื่อมีหมอก ฝน ฝุ่นหรือควัน จนทำให้ไม่อาจเห็นทางข้างหน้าได้ในระยะหกสิบเมตร

(๔) เมื่อเข้าที่คับขันหรือเขตปลอดภัย

มาตรา ๔๗ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถแซงหรือผ่านขึ้นหน้ารถอื่นล้ำเข้าไปในเส้นกึ่งกลางของทางเดินรถที่กำหนดไว้ หรือที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงเขตอันตราย หรือเขตให้ใช้ความระมัดระวังบนทางเดินรถ

ในกรณีที่ทางเดินรถด้านซ้ายมีสิ่งกีดขวางที่เป็นอุปสรรคแก่การจราจรและทางเดินรถด้านขวามีความกว้างเพียงพอ ผู้ขับขี่จะขับรถหลีกสิ่งกีดขวางล้ำเข้าไปในเส้นกึ่งกลางของทางเดินรถที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนดไว้ก็ได้ ในเมื่อไม่กีดขวางการจราจรของรถที่สวนทางมา

มาตรา ๔๘ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถแซงหรือผ่านขึ้นหน้ารถคันอื่นล้ำเข้าไปในช่องเดินรถประจำทาง เว้นแต่ในกรณีที่มีสิ่งกีดขวางการจราจรในทางเดินรถข้างหน้าหรือเมื่อต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร แต่ทั้งนี้จะขับรถอยู่ในช่องเดินรถประจำทางได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

มาตรา ๔๙ เมื่อได้รับสัญญาณขอแซงขึ้นหน้าจากรถคันที่อยู่ข้างหลัง ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถที่มีความเร็วช้าหรือรถที่ใช้ความเร็วต่ำกว่าความเร็วของรถอื่นที่ขับไปในทิศทางเดียวกัน ต้องยอมให้รถที่ใช้ความเร็วสูงกว่าผ่านขึ้นหน้า ผู้ขับขี่ที่ถูกขอทางต้องให้สัญญาณตอบตามมาตรา ๓๗ (๓) หรือมาตรา ๓๘ (๓) เมื่อเห็นว่าทางเดินรถข้างหน้าปลอดภัยและไม่มีรถอื่นสวนทางมาในระยะกระชั้นชิด และต้องลดความเร็วของรถและขับรถชิดด้านซ้ายของทางเดินรถเพื่อให้รถที่จะแซงผ่านขึ้นหน้าได้โดยปลอดภัย

หมวด ๓
การออกรถ การเลี้ยวรถและการกลับรถ

มาตรา ๕๐ การขับรถออกจากที่จอด ถ้ามีรถจอดหรือมีสิ่งกีดขวางอยู่ข้างหน้า ผู้ขับขี่ต้องให้สัญญาณด้วยมือและแขนตามมาตรา ๓๗ หรือไฟสัญญาณตามมาตรา ๓๘ และจะขับรถไปได้เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรของรถอื่น

มาตรา ๕๑ การเลี้ยวรถ ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ถ้าจะเลี้ยวซ้าย

(ก) ในกรณีที่ไม่ได้แบ่งช่องเดินรถไว้ ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดทางเดินรถด้านซ้าย

(ข) ในกรณีที่มีการแบ่งช่องเดินรถไว้ และมีเครื่องหมายจราจรแสดงให้เลี้ยวซ้ายได้ ให้ผู้ขับขี่ขับรถในช่องเดินรถสำหรับรถที่จะเลี้ยวซ้าย ทั้งนี้ ก่อนถึงทางเลี้ยวไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

(ค) ในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางอยู่ทางเดินรถด้านซ้ายสุด ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดช่องเดินรถประจำทางก่อนถึงทางเลี้ยวไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร และจะเลี้ยวรถผ่านเข้าไปในช่องเดินรถประจำทางได้เฉพาะในบริเวณที่มีเครื่องหมายจราจรให้เลี้ยวรถผ่านได้เท่านั้น

(๒) ถ้าจะเลี้ยวขวา

(ก) สำหรับทางเดินรถที่ไม่ได้แบ่งช่องเดินรถไว้ ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดทางด้านขวาของแนวกึ่งกลางของทางเดินรถก่อนถึงทางเลี้ยวไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

(ข) สำหรับทางเดินรถที่ได้แบ่งช่องเดินรถในทิศทางเดียวกันไว้ตั้งแต่สองช่องขึ้นไป ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดทางด้านขวาสุดของทางเดินรถหรือในช่องที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงให้เลี้ยวขวาได้ ทั้งนี้ก่อนถึงทางเลี้ยวไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

(ค) ในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางอยู่ทางเดินรถด้านขวาสุด ให้ผู้ขับขี่ขับรถชิดช่องเดินรถประจำทางก่อนถึงทางเลี้ยวไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร และจะเลี้ยวรถผ่านเข้าไปในช่องเดินรถประจำทางได้เฉพาะในบริเวณที่มีเครื่องหมายจราจรให้เลี้ยวรถผ่านได้เท่านั้น

(๓) สำหรับทางเดินรถที่มีเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่แสดงสัญญาณจราจรด้วยมือและแขน ให้ผู้ขับขี่ขับรถเลี้ยวขวาผ่านไปได้โดยไม่ต้องอ้อมเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

(จ) เมื่อรถอยู่ในทางร่วมทางแยก ผู้ขับขี่ต้องให้รถที่สวนมาในทางเดินรถทางเดียวกันผ่านทางร่วมทางแยกไปก่อน เมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงให้เลี้ยวขวาไปได้

(๓) ถ้าจะเลี้ยวอ้อมวงเวียนหรือเกาะที่สร้างไว้ ให้ผู้ขับขี่ขับรถอ้อมไปทางซ้ายของวงเวียนหรือเกาะนั้น

ในกรณีตาม (๑) และ (๒) ผู้ขับขี่ต้องใช้ความระมัดระวังและต้องหยุดให้ทางแก่ผู้ที่กำลังข้ามทางและรถที่กำลังผ่านทางร่วมทางแยกจากทางด้านอื่นก่อน เว้นแต่ในกรณีที่มีรถเลี้ยวซ้ายและเลี้ยวขวาพร้อมกัน ให้รถเลี้ยวซ้ายให้ทางแก่รถเลี้ยวขวาก่อน

มาตรา ๕๒[๑๕] ในทางเดินรถที่สวนกันได้ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่กลับรถหรือเลี้ยวรถทางขวาในเมื่อมีรถอื่นสวนหรือตามมาในระยะน้อยกว่าหนึ่งร้อยเมตร เว้นแต่เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรของรถอื่น

มาตรา ๕๓ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่

(๑) เลี้ยวรถหรือกลับรถในทางเดินรถที่มีเครื่องหมายห้ามเลี้ยวขวา ห้ามเลี้ยวซ้ายหรือห้ามกลับรถ

(๒) กลับรถที่เขตปลอดภัย ที่คับขัน บนสะพาน หรือในระยะหนึ่งร้อยเมตรจากทางราบของเชิงสะพาน

(๓) กลับรถที่ทางร่วมทางแยก เว้นแต่จะมีเครื่องหมายจราจรให้กลับรถในบริเวณดังกล่าวได้

หมวด ๔
การหยุดรถและจอดรถ

มาตรา ๕๔ การหยุดรถหรือการจอดรถในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องให้สัญญาณด้วยมือและแขนตามมาตรา ๓๗ หรือไฟสัญญาณตามมาตรา ๓๘ ก่อนที่จะหยุดรถหรือจอดรถในระยะไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร และจะหยุดรถหรือจอดรถได้เมื่อผู้ขับขี่เห็นว่าปลอดภัย และไม่เป็นการกีดขวางการจราจร

ผู้ขับขี่ต้องจอดรถทางด้านซ้ายของทางเดินรถ และจอดรถให้ด้านซ้ายของรถขนานชิดกับขอบทางหรือไหล่ทางในระยะห่างไม่เกินยี่สิบห้าเซนติเมตร หรือจอดรถตามทิศทางหรือด้านหนึ่งด้านใดของทางเดินรถที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนดไว้ แต่ในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางอยู่ทางด้านซ้ายสุดของทางเดินรถ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่จอดรถในลักษณะดังกล่าวในเวลาที่กำหนดให้ใช้ช่องเดินรถประจำทางนั้น

มาตรา ๕๕ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่หยุดรถ

(๑) ในช่องเดินรถ เว้นแต่หยุดชิดขอบทางด้านซ้ายของทางเดินรถในกรณีที่ไม่มีช่องเดินรถประจำทาง

(๒) บนทางเท้า

(๓) บนสะพานหรือในอุโมงค์

(๔) ในทางร่วมทางแยก

(๕) ในเขตที่มีเครื่องหมายจราจรห้ามหยุดรถ

(๖) ตรงปากทางเข้าออกของอาคารหรือทางเดินรถ

(๗) ในเขตปลอดภัย

(๘)[๑๖] ในลักษณะกีดขวางการจราจร

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ผู้ขับขี่ซึ่งจำเป็นต้องหยุดรถเพราะมีสิ่งกีดขวางอยู่ในทางเดินรถ หรือเครื่องยนต์หรือเครื่องอุปกรณ์ของรถขัดข้องหรือในกรณีที่ปฏิบัติตามสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจร

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่เครื่องยนต์หรือเครื่องอุปกรณ์ของรถขัดข้องจนต้องจอดรถในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องนำรถให้พ้นทางเดินรถโดยเร็วที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้าจำเป็นต้องจอดรถอยู่ในทางเดินรถ ผู้ขับขี่ต้องจอดรถในลักษณะที่ไม่กีดขวางการจราจร และต้องแสดงเครื่องหมายหรือสัญญาณตามลักษณะและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๗ เว้นแต่จะได้มีบทบัญญัติ กฎ หรือข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ห้ามมิให้ผู้ขับขี่จอดรถ

(๑) บนทางเท้า

(๒) บนสะพานหรือในอุโมงค์

(๓) ในทางร่วมทางแยก หรือในระยะสิบเมตรจากทางร่วมทางแยก

(๔) ในทางข้าม หรือในระยะสามเมตรจากทางข้าม

(๕) ในเขตที่มีเครื่องหมายจราจรห้ามจอดรถ

(๖) ในระยะสามเมตรจากท่อน้ำดับเพลิง

(๗) ในระยะสิบเมตรจากที่ติดตั้งสัญญาณจราจร

(๘) ในระยะสิบห้าเมตรจากทางรถไฟผ่าน

(๙) ซ้อนกันกับรถอื่นที่จอดอยู่ก่อนแล้ว

(๑๐) ตรงปากทางเข้าออกของอาคารหรือทางเดินรถ หรือในระยะห้าเมตรจากปากทางเดินรถ

(๑๑) ระหว่างเขตปลอดภัยกับขอบทาง หรือในระยะสิบเมตรนับจากปลายสุดของเขตปลอดภัยทั้งสองข้าง

(๑๒) ในที่คับขัน

(๑๓) ในระยะสิบห้าเมตรก่อนถึงเครื่องหมายหยุดรถประจำทางและเลยเครื่องหมายไปอีกสามเมตร

(๑๔) ในระยะสามเมตรจากตู้ไปรษณีย์

(๑๕) ในลักษณะกีดขวางการจราจร

มาตรา ๕๘ การจอดรถในทางเดินรถที่ผู้ขับขี่ไม่อาจอยู่ควบคุมรถนั้น ผู้ขับขี่ต้องหยุดเครื่องยนต์และห้ามล้อรถนั้นไว้

การจอดรถในทางเดินรถที่เป็นทางลาดหรือชัน ผู้ขับขี่ต้องหันล้อหน้าของรถเข้าขอบทาง

มาตรา ๕๙[๑๗] เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสอง เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดสำหรับความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษารถระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายไม่น้อยกว่าคันละห้าร้อยบาทและค่าดูแลรักษาไม่น้อยกว่าวันละสองร้อยบาท

เงินที่ได้จากเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซึ่งชำระตามวรรคสี่ เป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังและให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาตามวรรคสี่ เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหน่วงรถนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว โดยในระหว่างที่ยึดหน่วงนั้นให้คำนวณค่าดูแลรักษาเป็นรายวัน ถ้าพ้นกำหนดสามเดือนแล้วเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ยังไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำรถนั้นออกขายทอดตลาดได้ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาที่ค้างชำระแล้ว เหลือเงินเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิที่แท้จริงต่อไป

มาตรา ๖๐ การหยุดรถหรือการจอดรถในทางเดินรถนอกเขตเทศบาล ผู้ขับขี่ต้องหยุดรถหรือจอดรถ ณ ที่ซึ่งผู้ขับขี่ซึ่งขับรถอื่นจะเห็นได้ในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร

มาตรา ๖๑ ในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่ผู้ขับขี่จะมองเห็นรถที่จอดในทางเดินรถได้โดยชัดแจ้งในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร ผู้ขับขี่ซึ่งจอดรถในทางเดินรถหรือไหล่ทางต้องเปิดไฟหรือใช้แสงสว่างตามประเภท ลักษณะ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๒ ในทางเดินรถตอนใดที่มีทางรถไฟผ่าน ถ้าปรากฏว่า

(๑) มีเครื่องหมายหรือสัญญาณระวังรถไฟแสดงว่ารถไฟกำลังจะผ่าน

(๒) มีสิ่งปิดกั้นหรือมีเจ้าหน้าที่ให้สัญญาณแสดงว่ารถไฟกำลังจะผ่าน

(๓) มีเสียงสัญญาณของรถไฟหรือรถไฟกำลังแล่นผ่านเข้ามาใกล้อาจเกิดอันตรายในเมื่อจะขับรถผ่านไป

ผู้ขับขี่ต้องลดความเร็วของรถและหยุดรถให้ห่างจากทางรถไฟไม่น้อยกว่าห้าเมตร เมื่อรถไฟผ่านไปแล้วและมีเครื่องหมายหรือสัญญาณให้รถผ่านได้ ผู้ขับขี่จึงจะขับรถผ่านไปได้

มาตรา ๖๓ ในทางเดินรถตอนใดที่มีทางรถไฟผ่านไม่ว่าจะมีเครื่องหมายระวังรถไฟหรือไม่ ถ้าทางรถไฟนั้นไม่มีสัญญาณระวังรถไฟหรือสิ่งปิดกั้น ผู้ขับขี่ต้องลดความเร็วของรถและหยุดรถห่างจากทางรถไฟในระยะไม่น้อยกว่าห้าเมตร เมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงจะขับรถผ่านไปได้

มาตรา ๖๔ ในขณะที่ผู้ขับขี่รถโรงเรียนหยุดรถในทางเดินรถเพื่อรับส่งนักเรียนขึ้นหรือลง ให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถอื่นตามมาในทิศทางเดียวกันหรือสวนกันกับรถโรงเรียนใช้ความระมัดระวังและลดความเร็วของรถ เมื่อเห็นว่าปลอดภัยจึงให้ขับรถผ่านไปได้

ลักษณะ ๔
การใช้ทางเดินรถที่จัดเป็นช่องเดินรถประจำทาง

มาตรา ๖๕ เมื่อเจ้าพนักงานจราจรได้ประกาศกำหนดให้ช่องเดินรถใดเป็นช่องเดินรถประจำทาง ผู้ขับขี่รถโดยสารประจำทางและรถบรรทุกคนโดยสารตามประเภทที่อธิบดีกำหนด ซึ่งอยู่ในระหว่างรับส่งหรือบรรทุกคนโดยสาร ต้องขับขี่รถภายในช่องเดินรถประจำทาง และจะขับขี่รถออกนอกช่องเดินรถประจำทางได้เมื่อมีสิ่งกีดขวางอยู่ในช่องเดินรถประจำทางนั้น หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

รถบรรทุกคนโดยสารประเภทใดจะต้องเดินในช่องเดินรถประจำทางให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการประกาศกำหนดให้ช่องเดินรถใดเป็นช่องเดินรถประจำทางตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดเวลาการใช้ช่องเดินรถประจำทางไว้ด้วยก็ได้

กรณีจำเป็นเกี่ยวกับการจราจร เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจประกาศให้รถบรรทุกคนโดยสารประเภทหนึ่งประเภทใดที่อธิบดีกำหนดตามวรรคสอง จะต้องเดินในช่องเดินรถประจำทางในทางสายใดตอนใดก็ได้

มาตรา ๖๖ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถอื่นนอกจากรถโดยสารประจำทางหรือรถบรรทุกคนโดยสารประเภทที่อธิบดีกำหนด ขับรถในช่องเดินรถประจำทาง เว้นแต่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ลักษณะ ๕
ข้อกำหนดเกี่ยวกับความเร็วของรถ

มาตรา ๖๗ ผู้ขับขี่ต้องขับรถด้วยอัตราความเร็วตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือตามเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้ในทาง

เครื่องหมายจราจรที่ติดตั้งไว้ตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดอัตราความเร็วขั้นสูงหรือขั้นต่ำก็ได้ แต่ต้องไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๘ ผู้ขับขี่ซึ่งจะเลี้ยวรถ ให้รถอื่นแซงหรือผ่านขึ้นหน้า จอดรถ หยุดรถ หรือกลับรถ ต้องลดความเร็วของรถ

มาตรา ๖๙ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางเดินรถบนเนินเขา บนสะพาน ที่เชิงสะพาน ที่แคบ ทางโค้ง ทางลาด ที่คับขัน หรือที่มีหมอก ฝน ฝุ่น หรือควัน จนทำให้ไม่อาจเห็นทางข้างหน้าได้ในระยะหกสิบเมตร ต้องลดความเร็วของรถในลักษณะที่จะให้เกิดความปลอดภัย

มาตรา ๗๐ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถเข้าใกล้ทางร่วมทางแยก ทางข้ามเส้นให้รถหยุด หรือวงเวียน ต้องลดความเร็วของรถ

ลักษณะ ๖
การขับรถผ่านทางร่วมทางแยกหรือวงเวียน

มาตรา ๗๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๖ เมื่อผู้ขับขี่ขับรถมาถึงทางร่วมทางแยก ให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติดังนี้

(๑) ถ้ามีรถอื่นอยู่ในทางร่วมทางแยก ผู้ขับขี่ต้องให้รถในทางร่วมทางแยกนั้นผ่านไปก่อน

(๒) ถ้ามาถึงทางร่วมทางแยกพร้อมกันและไม่มีรถอยู่ในทางร่วมทางแยก ผู้ขับขี่ต้องให้รถที่อยู่ทางด้านซ้ายของตนผ่านไปก่อน เว้นแต่ในทางร่วมทางแยกใดมีทางเดินรถทางเอกตัดผ่านทางเดินรถทางโท ให้ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถในทางเอกมีสิทธิขับผ่านไปก่อน

(๓)[๑๘] ถ้าสัญญาณจราจรไฟสีเขียวปรากฏข้างหน้า แต่ในทางร่วมทางแยกมีรถอื่นหยุดขวางอยู่จนไม่สามารถผ่านพ้นทางร่วมทางแยกไปได้ ผู้ขับขี่จะต้องหยุดรถที่หลังเส้นให้รถหยุดจนกว่าจะสามารถเคลื่อนรถผ่านพ้นทางร่วมทางแยกไปได้

มาตรา ๗๒[๑๙] ทางเดินรถทางเอกได้แก่ทางเดินรถดังต่อไปนี้

(๑) ทางเดินรถที่ได้ติดตั้งเครื่องหมายจราจรแสดงว่าเป็นทางเดินรถทางเอก

(๒) ทางเดินรถที่มีป้ายหยุดหรือป้ายที่มีคำว่า “ให้ทาง” ติดตั้งไว้ หรือทางเดินรถที่มีคำว่าหยุดหรือเส้นหยุดซึ่งเป็นเส้นขาวทึบหรือเส้นให้ทางซึ่งเป็นเส้นขาวประบนผิวทาง ให้ทางเดินรถที่ขวางข้างหน้าเป็นทางเดินรถทางเอก

(๓) ในกรณีที่ไม่มีเครื่องหมายจราจรตาม (๑) หรือไม่มีป้ายหรือเส้นหรือข้อความบนผิวทางตาม (๒) ให้ทางเดินรถที่มีช่องเดินรถมากกว่าเป็นทางเดินรถทางเอก

(๔) ถนนที่ตัดหรือบรรจบกับตรอกหรือซอย ให้ทางเดินรถที่เป็นถนนเป็นทางเดินรถทางเอก

ทางเดินรถอื่นที่มิใช่ทางเดินรถทางเอกตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นทางเดินรถทางโท

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่วงเวียนใดได้ติดตั้งสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจร ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรนั้น

ถ้าไม่มีสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้ขับขี่ขับรถมาถึงวงเวียน ต้องให้สิทธิแก่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถอยู่ในวงเวียนทางด้านขวาของตนขับผ่านไปก่อน

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร จะให้สัญญาณจราจรเป็นอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดให้

มาตรา ๗๔ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถออกจากทางส่วนบุคคลหรือทางเดินรถในบริเวณอาคาร เมื่อจะขับรถผ่านหรือเลี้ยวสู่ทางเดินรถที่ตัดผ่านต้องหยุดรถเพื่อให้รถที่กำลังผ่านทางหรือรถที่กำลังแล่นอยู่ในทางเดินรถผ่านไปก่อน เมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงขับรถต่อไปได้

ลักษณะ ๗
รถฉุกเฉิน

มาตรา ๗๕ ในขณะที่ผู้ขับขี่ขับรถฉุกเฉินไปปฏิบัติหน้าที่ ผู้ขับขี่มีสิทธิดังนี้

(๑) ใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ ใช้เสียงสัญญาณไซเรน หรือเสียงสัญญาณอย่างอื่นตามที่อธิบดีกำหนดไว้

(๒) หยุดรถหรือจอดรถ ณ ที่ห้ามจอด

(๓) ขับรถเกินอัตราความเร็วที่กำหนดไว้

(๔) ขับรถผ่านสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรใด ๆ ที่ให้รถหยุด แต่ต้องลดความเร็วของรถให้ช้าลงตามสมควร

(๕) ไม่ต้องปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือข้อบังคับการจราจรเกี่ยวกับช่องเดินรถ ทิศทางของการขับรถหรือการเลี้ยวรถที่กำหนดไว้

ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ผู้ขับขี่ต้องใช้ความระมัดระวังตามควรแก่กรณี

มาตรา ๗๖ เมื่อคนเดินเท้า ผู้ขับขี่ หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์เห็นรถฉุกเฉินในขณะปฏิบัติหน้าที่ใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ หรือได้ยินเสียงสัญญาณไซเรน หรือเสียงสัญญาณอย่างอื่นตามที่อธิบดีกำหนดไว้ คนเดินเท้า ผู้ขับขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์ต้องให้รถฉุกเฉินผ่านไปก่อนโดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับคนเดินเท้าต้องหยุดและหลบให้ชิดขอบทาง หรือขึ้นไปบนทางเขตปลอดภัยหรือไหล่ทางที่ใกล้ที่สุด

(๒) สำหรับผู้ขับขี่ต้องหยุดรถหรือจอดรถให้อยู่ชิดขอบทางด้านซ้ายหรือในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางอยู่ทางด้านซ้ายสุดของทางเดินรถต้องหยุดรถหรือจอดรถให้อยู่ชิดช่องเดินรถประจำทาง แต่ห้ามหยุดรถหรือจอดรถในทางร่วมทางแยก

(๓) สำหรับผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์ต้องบังคับสัตว์ให้หยุดชิดทาง แต่ห้ามหยุดในทางร่วมทางแยก

ในการปฏิบัติตาม (๒) และ (๓) ผู้ขับขี่และผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์ต้องรีบกระทำโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้และต้องใช้ความระมัดระวังตามควรแก่กรณี

ลักษณะ ๘
การลากรถหรือการจูงรถ

มาตรา ๗๗ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้รถทุกชนิดลากรถหรือจูงรถอื่นไปในทางเกินหนึ่งคัน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

วิธีลากรถหรือจูงรถ และการมีเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัยในการลากรถหรือจูงรถให้กำหนดในกฎกระทรวง

ลักษณะ ๙
อุบัติเหตุ

มาตรา ๗๘ ผู้ใดขับรถหรือขี่หรือควบคุมสัตว์ในทางซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นความผิดของผู้ขับขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หรือไม่ก็ตาม ต้องหยุดรถ หรือสัตว์ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร และพร้อมทั้งแสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียงทันที กับต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของตนและหมายเลขทะเบียนรถแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

ในกรณีที่ผู้ขับขี่หรือผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์หลบหนีไปหรือไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถคันที่ผู้ขับขี่หลบหนีหรือไม่แสดงตนว่าเป็นผู้ขับขี่ จนกว่าคดีถึงที่สุดหรือได้ตัวผู้ขับขี่ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่แสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหกเดือนนับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่ารถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดและให้ตกเป็นของรัฐ

ลักษณะ ๑๐
รถจักรยาน

มาตรา ๗๙ ทางใดที่ได้จัดทำไว้สำหรับรถจักรยาน ผู้ขับขี่รถจักรยานต้องขับในทางนั้น

มาตรา ๘๐ รถจักรยานที่ใช้ในทางเดินรถ ไหล่ทางหรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยาน ผู้ขับขี่รถจักรยานต้องจัดให้มี

(๑) กระดิ่งที่ให้เสียงสัญญาณได้ยินได้ในระยะไม่น้อยกว่าสามสิบเมตร

(๒) เครื่องห้ามล้อที่ใช้การได้ดี เมื่อใช้สามารถทำให้รถจักรยานหยุดได้ทันที

(๓) โคมไฟติดหน้ารถจักรยานแสงขาวไม่น้อยกว่าหนึ่งดวงที่ให้แสงไฟส่องตรงไปข้างหน้าเห็นพื้นทางได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่าสิบห้าเมตร และอยู่ในระดับต่ำกว่าสายตาของผู้ขับขี่ซึ่งขับรถสวนมา

(๔) โคมไฟติดท้ายรถจักรยานแสงแดงไม่น้อยกว่าหนึ่งดวงที่ให้แสงสว่างตรงไปข้างหลังหรือติดวัตถุสะท้อนแสงสีแดงแทน ซึ่งเมื่อถูกไฟส่องให้มีแสงสะท้อน

มาตรา ๘๑ ในเวลาต้องเปิดไฟตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๖๑ ผู้ขับขี่รถจักรยานอยู่ในทางเดินรถ ไหล่ทาง หรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยานต้องจุดโคมไฟแสงขาวหน้ารถเพื่อให้ผู้ขับขี่หรือคนเดินเท้า ซึ่งขับรถหรือเดินสวนมาสามารถมองเห็นรถ

มาตรา ๘๒ ผู้ขับขี่รถจักรยานต้องขับให้ชิดขอบทางด้านซ้ายของทางเดินรถ ไหล่ทางหรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในกรณีที่มีช่องเดินรถประจำทางด้านซ้ายสุดของทางเดินรถต้องขับขี่รถจักรยานให้ชิดช่องเดินรถประจำทางนั้น

มาตรา ๘๓ ในทางเดินรถ ไหล่ทาง หรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยาน ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยาน

(๑) ขับโดยประมาทหรือน่าหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

(๒) ขับโดยไม่จับคันบังคับรถ

(๓) ขับขนานกันเกินสองคัน เว้นแต่ขับในทางที่จัดไว้สำหรับรถจักรยาน

(๔) ขับโดยนั่งบนที่อื่นอันมิใช่อานที่จัดไว้เป็นที่นั่งตามปกติ

(๕) ขับโดยบรรทุกบุคคลอื่นเว้นแต่รถจักรยานสามล้อสำหรับบรรทุกคน ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด

(๖) บรรทุก หรือถือสิ่งของ หีบห่อ หรือของใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจับคันบังคับรถหรืออันอาจจะเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

(๗) เกาะหรือพ่วงรถอื่นที่กำลังแล่นอยู่

มาตรา ๘๔ เว้นแต่บทบัญญัติในลักษณะนี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้ผู้ขับขี่รถจักรยานปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ (๒) มาตรา ๗๘ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๓๓ ด้วยโดยอนุโลม

ลักษณะ ๑๑
รถบรรทุกคนโดยสาร

มาตรา ๘๕ ห้ามมิให้เจ้าของรถบรรทุกคนโดยสารหรือผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารรับบรรทุกศพหรือคนที่เป็นโรคเรื้อนหรือโรคติดต่อที่ต้องแจ้งความตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อร่วมไปกับคนโดยสารอื่น เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่รถบรรทุกคนโดยสารนั้นไม่ใช้บรรทุกคนโดยสารอื่น จะบรรทุกคนที่เป็นโรคเรื้อนหรือโรคติดต่อที่ต้องแจ้งความตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อก็ได้

(๒) ในกรณีที่รถบรรทุกคนโดยสารนั้นไม่ใช้บรรทุกคนโดยสารอื่น จะบรรทุกศพร่วมไปกับญาติหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศพนั้นก็ได้

มาตรา ๘๖ ห้ามมิให้เจ้าของรถบรรทุกคนโดยสาร ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสาร ผู้เก็บค่าโดยสารหรือบุคคลใดที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับรถบรรทุกคนโดยสารเรียกให้คนขึ้นรถโดยส่งเสียงอื้ออึง หรือในลักษณะที่ก่อความรำคาญให้แก่คนโดยสารหรือผู้อื่น หรือต้อน ดึง เหนี่ยว หรือยึดยื้อ คนหรือสิ่งของของคนนั้นเพื่อให้คนขึ้นรถบรรทุกคนโดยสารคันใดคันหนึ่ง

มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้เจ้าของรถบรรทุกคนโดยสาร ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารหรือผู้เก็บค่าโดยสาร ปฏิเสธไม่รับจ้างบรรทุกคนโดยสารโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา ๘๘ ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารต้องหยุดรถและส่งคนโดยสารที่เครื่องหมายหยุดรถประจำทางหรือ ณ สถานที่ตามที่ตกลงกันไว้แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘๙ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารหรือผู้เก็บค่าโดยสารรับบรรทุกคนโดยสารเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด

ในการนับจำนวนคนโดยสารให้ถือว่าเด็กอายุไม่เกินสิบปีจำนวนสองคนเท่ากับคนโดยสารหนึ่งคน

มาตรา ๙๐ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสาร

(๑) ขับรถเที่ยวเร่หาคนขึ้นรถ

(๒) จอดรถเป็นคันหัวแถวของรถคันอื่นห่างจากเครื่องหมายจราจรเกินหนึ่งเมตร

(๓) จอดรถห่างจากท้ายรถคันหน้าเกินหนึ่งเมตร

มาตรา ๙๑ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารหรือผู้เก็บค่าโดยสาร

(๑) สูบบุหรี่หรือคุยกันในขณะขับรถหรือในขณะทำหน้าที่เก็บค่าโดยสาร

(๒) กล่าววาจาไม่สุภาพ เสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว หรือแสดงกิริยาในลักษณะดังกล่าวต่อคนโดยสารหรือผู้อื่น

มาตรา ๙๒ เมื่อจะเติมน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดไวไฟที่มีจุดวาบไฟในอุณหภูมิยี่สิบเอ็ดองศาเซลเซียส หรือต่ำกว่านั้น ผู้ขับขี่รถบรรทุกคนโดยสารต้องหยุดเครื่องยนต์และต้องให้คนโดยสารลงจากรถทุกคนด้วย

ลักษณะ ๑๒
รถแท็กซี่

มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่ปฏิเสธไม่รับจ้างบรรทุกคนโดยสาร เว้นแต่การบรรทุกนั้นน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนหรือแก่คนโดยสาร

ในกรณีที่ผู้ขับขี่รถแท็กซี่มีความประสงค์จะไม่รับจ้างบรรทุกคนโดยสารให้แสดงป้ายงดรับจ้างบรรทุกคนโดยสาร

วิธีการแสดงป้ายและลักษณะของป้ายงดรับจ้างบรรทุกคนโดยสารให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

มาตรา ๙๔ ห้ามมิให้ผู้ขับรถแท็กซี่รับบรรทุกคนโดยสารเกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

ในการนับจำนวนคนโดยสารให้ถือว่าเด็กอายุไม่เกินสิบปีจำนวนสองคนเท่ากับคนโดยสารหนึ่งคน

มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้ผู้ใด

(๑) เรียกให้คนขึ้นรถแท็กซี่โดยส่งเสียงอื้ออึงหรือในลักษณะที่ก่อความรำคาญให้แก่คนโดยสารหรือผู้อื่น

(๒) ต้อน ดึง เหนี่ยว หรือยึดยื้อคนหรือสิ่งของของคนนั้น เพื่อให้คนขึ้นรถแท็กซี่คันใดคันหนึ่ง

มาตรา ๙๖ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่เรียกเก็บค่าโดยสารเกินอัตราที่ปรากฏจากมาตรแท็กซี่ ลักษณะและวิธีการใช้มาตรแท็กซี่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙๗ คนโดยสารต้องชำระค่าโดยสารตามอัตราที่ปรากฏจากมาตรแท็กซี่

มาตรา ๙๘ บทบัญญัติมาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗ จะใช้บังคับในท้องที่ใด และจะใช้บังคับกับรถแท็กซี่ทุกประเภทหรือบางประเภทโดยมีเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ในท้องที่ใดที่มิได้มีพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่ในท้องที่นั้นเรียกเก็บค่าโดยสารเกินราคาที่ตกลงกันไว้กับคนโดยสาร และคนโดยสารต้องชำระค่าโดยสารตามที่ตกลงไว้นั้น

บทบัญญัติในวรรคสองให้ใช้บังคับแก่กรณีของรถแท็กซี่ประเภทที่มิได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งด้วย

มาตรา ๙๙ ในขณะขับรถ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่

(๑) สูบบุหรี่ เปิดวิทยุ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่ก่อความรำคาญให้แก่คนโดยสาร

(๒) ยื่นมือ แขน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายออกนอกรถ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้สัญญาณตามมาตรา ๓๗

(๓) จับคันบังคับรถด้วยมือเพียงข้างเดียว เว้นแต่มีเหตุจำเป็น

(๔) ใช้เสียงสัญญาณเมื่อเข้าไปในบริเวณโรงพยาบาล สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา

(๕) ใช้เสียงสัญญาณแตรเพื่อเร่งรถอื่น

(๖) แซงหรือตัดหน้ารถอื่นในลักษณะฉวัดเฉวียนเป็นที่น่าหวาดเกรงว่าจะเกิดอันตราย

(๗) ขับรถเข้าในบริเวณบ้านของผู้อื่น

(๘) รับคนโดยสารภายในบริเวณที่เจ้าพนักงานจราจรได้กำหนดเครื่องหมายจราจรห้ามรับคนโดยสาร

(๙) กล่าววาจาไม่สุภาพ เสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว หรือแสดงกริยาในลักษณะดังกล่าวต่อคนโดยสารหรือผู้อื่น

มาตรา ๑๐๐ ผู้ขับขี่รถแท็กซี่ต้องพาคนโดยสารไปยังสถานที่ที่ว่าจ้างตามเส้นทางที่สั้นที่สุดหรือเส้นทางที่ไม่อ้อมเกินควร และต้องส่งคนโดยสาร ณ สถานที่ตามที่ตกลงกันไว้

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถแท็กซี่พาคนโดยสารไปทอดทิ้งระหว่างทางไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

มาตรา ๑๐๑ ผู้ขับขี่รถแท็กซี่ต้องแต่งกายและมีเครื่องหมายเย็บติดหรือปักไว้ที่เครื่องแต่งกาย ลักษณะเครื่องแต่งกายและเครื่องหมายให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศของอธิบดีใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๒ เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรให้ผู้ประกอบการรับจ้างบรรทุกคนโดยสารโดยใช้รถแท็กซี่ในท้องที่ใดต้องจอดพักรถ ณ สถานที่ที่ใดเป็นการเฉพาะก็ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ให้ระบุท้องที่ และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีที่จอดพักรถด้วย

ลักษณะ ๑๓
คนเดินเท้า

มาตรา ๑๐๓ ทางใดที่มีทางเท้าหรือไหล่ทางอยู่ข้างทางเดินรถให้คนเดินเท้าเดินบนทางเท้าหรือไหล่ทาง ถ้าทางนั้นไม่มีทางเท้าอยู่ข้างทางเดินรถให้เดินริมทางด้านขวาของตน

มาตรา ๑๐๔ ภายในระยะไม่เกินหนึ่งร้อยเมตรนับจากทางข้ามห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามทางนอกทางข้าม

มาตรา ๑๐๕ คนเดินเท้าซึ่งประสงค์จะข้ามทางเดินรถในทางข้ามที่มีไฟสัญญาณจราจรควบคุมคนเดินเท้า ให้ปฏิบัติตามไฟสัญญาณจราจรที่ปรากฏต่อหน้า ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีแดง ไม่ว่าจะมีรูปหรือข้อความเป็นการห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้คนเดินเท้าหยุดรออยู่บนทางเท้า บนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย เว้นแต่ทางใดที่ไม่มีทางเท้า ให้หยุดรอบนไหล่ทางหรือขอบทาง

(๒) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียว ไม่ว่าจะมีรูปหรือข้อความเป็นการอนุญาตให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถได้

(๓) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียวกระพริบทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าที่ยังมิได้ข้ามทางเดินรถหยุดรอบนทางเท้า บนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย แต่ถ้ากำลังข้ามทางเดินรถให้ข้ามทางเดินรถโดยเร็ว

มาตรา ๑๐๖ คนเดินเท้าซึ่งประสงค์จะข้ามทางเดินรถในทางข้ามหรือทางร่วมทางแยกที่มีสัญญาณจราจรควบคุมการใช้ทางให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีแดงให้รถหยุดทางด้านใดของทางให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถตามที่รถหยุดนั้น และต้องข้ามทางเดินรถภายในทางข้าม

(๒) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียวให้รถผ่านทางด้านใดของทางห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้านนั้น

(๓) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเหลืองอำพันหรือไฟสีเขียวกระพริบทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าที่ยังมิได้ข้ามทางเดินรถหยุดรอบนทางเท้าบนเกาะแบ่งทางเดินรถ หรือในเขตปลอดภัย แต่ถ้ากำลังข้ามทางเดินรถอยู่ในทางข้ามให้ข้ามทางเดินรถโดยเร็ว

มาตรา ๑๐๗ คนเดินเท้าซึ่งประสงค์จะข้ามทางเดินรถในทางที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่แสดงสัญญาณจราจรให้ปรากฏไม่ว่าจะเป็นสัญญาณด้วยมือและแขน หรือเสียงสัญญาณนกหวีด ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๖ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถว เดินเป็นขบวนแห่ หรือเดินเป็นขบวนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่

(๑) เป็นแถวทหารหรือตำรวจ ที่มีผู้ควบคุมตามระเบียบแบบแผน

(๒) แถวหรือขบวนแห่หรือขบวนใด ๆ ที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด

มาตรา ๑๐๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ บนทางเท้าหรือทางใด ๆ ซึ่งจัดไว้สำหรับคนเดินเท้าในลักษณะที่เป็นการกีดขวางผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา ๑๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดซื้อ ขาย แจกจ่าย หรือเรี่ยไรในทางเดินรถหรือออกไปกลางทางโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือเป็นการกีดขวางการจราจร

ลักษณะ ๑๔
สัตว์และสิ่งของในทาง

มาตรา ๑๑๑ ห้ามมิให้ผู้ใดขี่ จูง ไล่ต้อน หรือปล่อยสัตว์ไปบนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร และไม่มีผู้ควบคุมเพียงพอ

มาตรา ๑๑๒ การขี่ จูง หรือไล่ต้อนสัตว์ไปบนทาง ให้ผู้ขี่หรือควบคุมสัตว์ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยรถโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๓ เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกคำสั่งห้ามขี่ จูง ไล่ต้อน หรือปล่อยสัตว์ไปบนทางใด ๆ เมื่อพิจารณาเห็นว่าการขี่ จูง ไล่ต้อนหรือปล่อยสัตว์ดังกล่าวจะกีดขวางการจราจรหรือจะก่อให้เกิดความสกปรกบนทาง

มาตรา ๑๑๔ ห้ามมิให้ผู้ใดวาง ตั้ง ยื่น หรือแขวนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร แต่เจ้าพนักงานจราจรจะอนุญาตได้ต่อเมื่อมีเหตุอันจำเป็นและเป็นการชั่วคราวเท่านั้น

ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง นอกจากจะมีความผิดตามมาตรา ๑๔๘ แล้ว เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอนหรือเคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางดังกล่าวได้ ถ้าไม่ยอมรื้อถอนหรือเคลื่อนย้ายให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจรื้อถอนหรือเคลื่อนย้ายได้

มาตรา ๑๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดแบก หาม ลาก หรือนำสิ่งของไปบนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร

ลักษณะ ๑๕
รถม้า เกวียนและเลื่อน

มาตรา ๑๑๖ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถม้าหรือเกวียนหรือเลื่อนที่เทียมด้วยสัตว์จอดรถม้าหรือเกวียนหรือเลื่อนในทางโดยไม่มีผู้ควบคุม เว้นแต่ได้ผูกสัตว์ที่เทียมนั้นไว้ไม่ให้ลากรถม้าหรือเกวียนหรือเลื่อนต่อไปได้

มาตรา ๑๑๗ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถม้าปล่อยสายบังเหียนในเวลาขับรถม้า

มาตรา ๑๑๘ การขับรถม้าหรือเกวียนหรือเลื่อนที่เทียมด้วยสัตว์ให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยรถโดยอนุโลม

ลักษณะ ๑๖
เขตปลอดภัย

มาตรา ๑๑๙ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถเข้าไปในเขตปลอดภัย เว้นแต่ในกรณีจำเป็นและได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

ลักษณะ ๑๗
เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๑๒๐ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถถอยหลังในลักษณะที่ไม่ปลอดภัยหรือเป็นการกีดขวางการจราจร

มาตรา ๑๒๑ ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องนั่งคร่อมบนอานที่จัดไว้สำหรับให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์นั่ง ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้ในใบคู่มือจดทะเบียนให้บรรทุกคนโดยสารได้ คนโดยสารจะต้องนั่งซ้อนท้ายผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ และนั่งบนอานที่จัดไว้สำหรับคนโดยสารหรือนั่งในที่นั่งพ่วงข้าง

มาตรา ๑๒๒ [๒๐] ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายในขณะขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ตามวรรคหนึ่งขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะที่คนโดยสารรถจักรยานยนต์มิได้สวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตราย

ลักษณะและวิธีการใช้หมวกเพื่อป้องกันอันตรายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นที่ใช้ผ้าหรือสิ่งอื่นโพกศีรษะตามประเพณีนิยมนั้น หรือบุคคลใดที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๒๓[๒๑] ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถยนต์ยอมให้ผู้อื่นนั่งที่นั่งตอนหน้าแถวเดียวกับที่นั่งผู้ขับขี่รถยนต์เกินสองคน

ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะขับขี่รถยนต์ และต้องจัดให้คนโดยสารรถยนต์ ซึ่งนั่งที่นั่งตอนหน้าแถวเดียวกับที่นั่งผู้ขับขี่รถยนต์รัดร่างกายไว้กับที่นั่งด้วยเข็มขัดนิรภัยขณะโดยสารรถยนต์ และคนโดยสารรถยนต์ดังกล่าวต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะโดยสารรถยนต์ด้วย

ประเภทหรือชนิดของรถยนต์ ลักษณะและวิธีการใช้เข็มขัดนิรภัยตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๒๔[๒๒] ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ผู้ขับขี่มองไม่เห็นทางด้านหน้าหรือด้านข้างของรถได้โดยสะดวกในขณะขับรถ หรือในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการควบคุมบังคับรถ

ห้ามมิให้ผู้ใดเกาะ ห้อยโหนหรือยื่นส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายออกไปนอกตัวถังรถยนต์โดยไม่สมควร หรือนั่งหรือยืนในหรือบนรถยนต์ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ในขณะที่รถยนต์เคลื่อนที่อยู่ในทางเดินรถ

ห้ามมิให้ผู้ใดขึ้นหรือลงรถโดยสารประจำทาง รถบรรทุกคนโดยสาร รถโรงเรียน หรือรถแท็กซี่ ในขณะที่รถดังกล่าวหยุดเพื่อรอสัญญาณไฟจราจรหรือหยุดเพราะติดการจราจร

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่หรือผู้เก็บค่าโดยสาร รถโดยสารประจำทาง รถบรรทุกคนโดยสาร รถโรงเรียน หรือรถแท็กซี่ ยินยอมให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ ตามวรรคสองหรือวรรคสาม

มาตรา ๑๒๕ การขับรถผ่านทางแคบระหว่างภูเขาหรือระหว่างเนินหรือการขับรถในทางเดินรถบนภูเขาหรือบนเนิน ผู้ขับขี่ต้องขับรถให้ชิดขอบทางด้านซ้าย และเมื่อถึงทางโค้งผู้ขับขี่ต้องใช้เสียงสัญญาณเพื่อเตือนรถอื่นที่อาจสวนมา

มาตรา ๑๒๖ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ใช้เกียร์ว่างหรือเหยียบคลัทช์ในขณะที่ขับรถลงตามทางลาดหรือไหล่เขา

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ

(๑) ตามหลังรถฉุกเฉินซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่ในระยะต่ำกว่าห้าสิบเมตร

(๒) ผ่านเข้าไปหรือจอดในบริเวณเขตปฏิบัติการดับเพลิง

(๓) ทับสายสูบดับเพลิงที่ไม่มีเครื่องป้องกันสายสูบในขณะเจ้าหน้าที่ดับเพลิงปฏิบัติการตามหน้าที่ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าหน้าที่ดับเพลิงซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้น

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดวาง เท หรือทิ้งเศษแก้ว ตะปู ลวด น้ำมันหล่อลื่น กระป๋อง หรือสิ่งอื่นใด หรือกระทำด้วยประการใด ๆ บนทางอันอาจทำให้เกิดอันตรายหรือเสียหายแก่ยานพาหนะหรือบุคคล หรือเป็นการกีดขวางการจราจร

มาตรา ๑๒๙ ผู้ใดรู้ว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามมาตรา ๑๒๘ อันอยู่ในความดูแลของตน ตกหก หรือไหลอยู่บนทาง ผู้นั้นต้องจัดการเก็บกวาดของดังกล่าวออกจากทางทันที

มาตรา ๑๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดเผา หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ภายในระยะห้าร้อยเมตรจากทางเดินรถ เป็นเหตุให้เกิดควันหรือสิ่งอื่นใดในลักษณะที่อาจทำให้ไม่ปลอดภัยแก่การจราจรในทางเดินรถนั้น

มาตรา ๑๓๑ ผู้ใดเคลื่อนย้ายรถที่ชำรุดหรือหักพังออกจากทางผู้นั้นต้องจัดการเก็บสิ่งของที่ตกหล่นอันเนื่องจากความชำรุดหรือหักพังของรถออกจากทางทันที

มาตรา ๑๓๒ ในขณะที่ใช้รถโรงเรียนรับส่งนักเรียน เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่รถโรงเรียนต้องจัดให้มีข้อความ “รถโรงเรียน” ขนาดสูงของตัวอักษรไม่น้อยกว่าสิบห้าเซนติเมตรติดอยู่ด้านหน้าและด้านหลังของรถ

ถ้ารถโรงเรียนมีไฟสัญญาณสีแดงปิดเปิดเป็นระยะติดไว้ด้านหน้าและด้านหลังของรถเพื่อให้รถที่สวนมาหรือตามหลังเห็นได้โดยชัดเจน เมื่อนำรถนั้นไปใช้ในทางโดยไม่ได้ใช้รับส่งนักเรียนให้งดใช้ไฟสัญญาณสีแดงและต้องปิดคลุมข้อความว่า “รถโรงเรียน”

มาตรา ๑๓๓ รถที่เข้าขบวนแห่ต่าง ๆ หรือรถที่นำมาใช้เฉพาะเพื่อการโฆษณาสินค้าหรือมหรสพที่แห่หรือโฆษณาไปตามทาง จะต้องรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจร เว้นแต่ขบวนแห่หรือการโฆษณานั้นเป็นของทางราชการ

รถที่ใช้โฆษณาสินค้าหรือมหรสพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าเข้าขบวนแห่ที่รับอนุญาตแล้วและในการอนุญาตนั้นได้ระบุรถที่ว่านี้ไว้ด้วยแล้ว รถนั้นไม่จำต้องได้รับอนุญาต

มาตรา ๑๓๔[๒๓] ห้ามมิให้ผู้ใดแข่งรถในทาง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร

ห้ามมิให้ผู้ใดจัด สนับสนุน หรือส่งเสริมให้มีการแข่งรถในทาง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร

ลักษณะ ๑๘
อำนาจของเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๓๕ เพื่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจกำหนดให้บริเวณหรือพื้นที่ใดที่เจ้าของที่ดินได้เปิดให้ประชาชนใช้ในการจราจรเป็นทางตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๓๖ ให้อธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่จะกำหนดและผ่านการอบรมตามหลักสูตรอาสาจราจร เพื่อให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการอบรม รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาจราจรและหน้าที่ของอาสาจราจร ตลอดจนเครื่องแบบ เครื่องหมาย ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๓๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของอาสาจราจรตามพระราชบัญญัตินี้ให้อาสาจราจรเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๓๘ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้น ทำให้ไม่ปลอดภัย หรือไม่สะดวกในการจราจรในอาณาบริเวณใด เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการได้ตามที่เห็นสมควรและจำเป็นเกี่ยวกับการจราจรในอาณาบริเวณนั้นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามรถทุกชนิดหรือบางชนิดหรือคนเดินเท้าเดินในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใด

(๒) ห้ามหยุดหรือจอดรถในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใด

(๓) ห้ามเลี้ยวรถ กลับรถ หรือถอยหลังรถ ในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใด

(๔) กำหนดทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใดให้รถเดินได้ทางเดียว

ทั้งนี้ ชั่วระยะเวลาเท่าที่จำเป็น

มาตรา ๑๓๙ ในทางสายใดหรือเฉพาะทางตอนใดที่เจ้าพนักงานจราจรเห็นว่าถ้าได้ออกประกาศข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการจราจรแล้วจะเป็นการปลอดภัย และสะดวกในการจราจร ให้เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกประกาศข้อบังคับ หรือระเบียบดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามรถทุกชนิดหรือบางชนิดเดิน

(๒) ห้ามหยุดหรือจอด

(๓) ห้ามเลี้ยวรถ กลับรถ หรือถอยหลังรถ

(๔) กำหนดให้รถเดินได้ทางเดียว

(๕) กำหนดระยะเวลาจอดรถในทางแคบหรือที่คับขัน

(๖) กำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายในอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๗) กำหนดช่องหรือแนวทางเดินรถขึ้นและล่อง

(๘) กำหนดทางเดินรถทางเอกและทางเดินรถทางโท

(๙) กำหนดการจอดรถหรือที่จอดพักรถ

(๑๐) กำหนดระเบียบการใช้ทางหรือช่องเดินรถสำหรับรถบางประเภท

(๑๑) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการใช้รถโรงเรียน

(๑๒) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบรรทุกคนโดยสารสำหรับรถจักรยาน

(๑๓) ควบคุมขบวนแห่หรือการชุมนุมสาธารณะ

(๑๔) ควบคุมหรือห้ามเลี้ยวรถในทางร่วมทางแยก

(๑๕) ขีดเส้นหรือทำเครื่องหมายจราจรบนผิวทาง หรือติดตั้งสัญญาณจราจร หรือเครื่องหมายจราจร

(๑๖) กำหนดระยะทางตอนใดให้ขับรถล้ำเข้าไปในเส้นกึ่งกลางของทางที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนดไว้ได้

(๑๗) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจอดรถที่ชำรุด หักพัง ตลอดจนรถที่ซ่อมแซมในทาง

(๑๘) กำหนดระเบียบการข้ามทางของคนเดินเท้าบนทางที่ไม่มีทางข้าม

(๑๙) กำหนดการใช้โคมไฟ

(๒๐) กำหนดการใช้เสียงสัญญาณ

(๒๑) กำหนดระเบียบการอนุญาตและการใช้รถที่มีล้อหรือส่วนที่สัมผัสกับผิวทางไม่ใช่ยาง

มาตรา ๑๔๐[๒๔] เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ จะว่ากล่าว ตักเตือนผู้ขับขี่ หรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบก็ได้ ในกรณีที่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ก็ให้ติดหรือผูกใบสั่งไว้ที่รถที่ผู้ขับขี่เห็นได้ง่าย

สำหรับความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๗/๑ มาตรา ๑๕๙ มาตรา ๑๖๐ มาตรา ๑๖๐ ทวิ และมาตรา ๑๖๐ ตรี ห้ามมิให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำการเปรียบเทียบ[๒๕]

ในการออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกเก็บใบอนุญาตขับขี่ไว้เป็นการชั่วคราวก็ได้ แต่ต้องออกใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ผู้ขับขี่ไว้ และเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรีบนำใบอนุญาตขับขี่ที่เรียกเก็บไว้ไปส่งมอบพนักงานสอบสวนภายในแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกใบสั่ง

ใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ที่ออกให้ตามวรรคสามให้ใช้แทนใบอนุญาตขับขี่ได้เป็นการชั่วคราวไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนได้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำการเปรียบเทียบปรับและผู้ขับขี่ได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้คืนใบอนุญาตขับขี่ทันที

ในกรณีเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบสั่งแต่ไม่พบตัวผู้ขับขี่ ให้สันนิษฐานว่าเจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถเป็นผู้กระทำผิดดังกล่าว เว้นแต่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้อื่นเป็นผู้ขับขี่

การกำหนดจำนวนค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด

ใบสั่งและใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ ให้ทำตามแบบที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด

มาตรา ๑๔๑[๒๖] ผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถซึ่งได้รับใบสั่งตามมาตรา ๑๔๐ อาจเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ชำระค่าปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ในใบสั่งหรือตามจำนวนที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบสั่งหรือสถานที่ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในวัน เวลา ที่ระบุไว้ในใบสั่ง

(๒) ชำระค่าปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ในใบสั่งโดยการส่งธนาณัติ หรือการส่งตั๋วแลกเงินของธนาคารโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน สั่งจ่ายให้แก่อธิบดีพร้อมด้วยสำเนาใบสั่งไปยังสถานที่ และภายในวัน เวลา ที่ระบุไว้ในใบสั่ง เมื่อผู้ได้รับใบสั่งได้ชำระค่าปรับครบถ้วนถูกต้องแล้วให้คดีเป็นอันเลิกกัน และในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เรียกเก็บใบอนุญาตขับขี่ไว้ให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานสอบสวนรีบจัดส่งใบอนุญาตขับขี่ที่เรียกเก็บไว้คืนให้แก่ผู้ได้รับใบสั่งโดยเร็ว และให้ถือว่าใบรับการส่งธนาณัติ หรือใบรับการส่งตั๋วแลกเงินประกอบกับใบสั่งเป็นใบแทนใบอนุญาตขับขี่ได้เป็นเวลาสิบวัน นับแต่วันที่ส่งธนาณัติ หรือตั๋วแลกเงินดังกล่าว วิธีการชำระค่าปรับโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนและวิธีการส่งใบอนุญาตขับขี่คืนให้แก่ผู้ได้รับใบสั่งให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๑๔๑ ทวิ[๒๗] ในกรณีที่ผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถซึ่งได้รับใบสั่งไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ทราบที่อยู่ของผู้ขับขี่หรือที่อยู่ของเจ้าของรถ ให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถให้มารายงานตัวที่พนักงานสอบสวน ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้ได้รับหมายเรียกต้องมารายงานตัวตามวัน เวลา และ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในหมายเรียก และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเปรียบเทียบและว่ากล่าวตักเตือนผู้ได้รับหมายเรียกดังกล่าว

(๒) ในกรณีที่ไม่อาจส่งหมายเรียกให้แก่ผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถได้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก เพื่อให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้มาติดต่อขอชำระภาษีประจำปีสำหรับรถคันนั้นไปรายงานตัวที่พนักงานสอบสวนตามหมายเรียก ถ้าผู้มาติดต่อขอชำระภาษีประจำปีเป็นเพียงตัวแทนของเจ้าของรถ ให้ผู้มาติดต่อแจ้งให้เจ้าของรถทราบเพื่อไปรายงานตัวที่พนักงานสอบสวนตามหมายเรียก ในกรณีดังกล่าวนี้ ให้นายทะเบียนงดรับชำระภาษีประจำปีสำหรับรถคันนั้นไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนว่าได้มีการปฏิบัติ

ตามหมายเรียกนั้นแล้ว การงดรับชำระภาษีประจำปีไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นไม่ต้องชำระเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์หรือกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๒[๒๘] เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถในเมื่อ

(๑) รถนั้นมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖

(๒) เห็นว่าผู้ขับขี่หรือบุคคลใดในรถนั้นได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ขับขี่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๑) หรือ (๒) ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ดังกล่าวว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะขับ หรือเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่[๒๙]

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ทดสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณี เพื่อให้การทดสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมให้ทดสอบแล้ว หากผลการทดสอบปรากฏว่าไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๑) หรือ (๒) ก็ให้ปล่อยตัวไปทันที[๓๐]

การทดสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง[๓๑]

มาตรา ๑๔๓ ถ้าปรากฏว่าผู้ขับขี่นำรถที่มีสภาพไม่ถูกต้องตามมาตรา ๖ ไปใช้ในทาง นอกจากจะต้องรับโทษตามบทบัญญัตินั้น ๆ แล้ว เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซ่อมหรือแก้ไขรถให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๔๓ ทวิ[๓๒] เจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถเพื่อทำการตรวจสอบในเมื่อรถนั้นมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ ทวิ และมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ระงับการใช้รถนั้นเป็นการชั่วคราว และให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซ่อมหรือแก้ไขรถให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๔๔[๓๓] เมื่อเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ได้ซ่อมหรือแก้ไขรถถูกต้องตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการ ซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๔๓ หรือมาตรา ๑๔๓ ทวิ แล้ว ให้นำรถไปให้เจ้าพนักงานจราจรหรือผู้ที่อธิบดีแต่งตั้งให้มีอำนาจตรวจรถตรวจรับรอง เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่จะนำรถออกใช้ในทางได้เมื่อได้รับใบตรวจรับรอง

การตรวจรับรองรถตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔๕[๓๔] บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้นอกจากความผิดที่กำหนดโทษไว้ในมาตรา ๑๕๗/๑ มาตรา ๑๕๙ มาตรา ๑๖๐ มาตรา ๑๖๐ ทวิ และมาตรา ๑๖๐ ตรี ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจเปรียบเทียบหรือว่ากล่าวตักเตือนได้

ในกรณีที่ผู้ขับขี่ได้ขับรถชนหรือโดนคนเดินเท้าที่ข้ามทางนอกทางข้ามและอยู่ในระหว่างทางข้ามกับเครื่องหมายจราจรแสดงเขตทางข้าม หรือที่ข้ามทางนอกทางข้ามโดยลอด ข้าม หรือผ่านสิ่งปิดกั้นหรือแผงปิดกั้นที่เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่นำมาวางหรือตั้งอยู่บนทางเท้าหรือกลางถนน เมื่อพนักงานสอบสวนมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ ซึ่งเป็นผู้ต้องหาได้ใช้ความระมัดระวังตามความในมาตรา ๓๒ แล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวผู้ต้องหาไปชั่วคราวโดยไม่มีประกันได้ เมื่อผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอ

มาตรา ๑๔๖ เงินค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ที่ได้รับในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัดใด หรือในท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ให้แบ่งให้แก่กรุงเทพมหานครหรือเทศบาลในจังหวัดนั้น เพื่อใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจราจร ในอัตราร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินค่าปรับ หรือให้ตกเป็นของท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดทั้งหมด

ลักษณะ ๑๙
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๓๑ หรือมาตรา ๑๓๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๑๔๘[๓๕] ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๐ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๔ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๓ วรรคสอง มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๗ มาตรา ๘๘ มาตรา ๙๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๙๗ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๑๙ มาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๖ มาตรา ๑๒๙ หรือมาตรา ๑๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ถ้าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสอง ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๔๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๘ วรรคสองหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๕๐ ผู้ใด

(๑) ไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือประกาศที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๔ วรรคสอง

(๒) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง

(๓) ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๘

(๔) ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๑๓ หรือ

(๕) ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๙ มาตรา ๕๒ มาตรา ๖๑ หรือมาตรา ๖๖ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองร้อยบาทถึงห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๕๒[๓๖] ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ มาตรา ๑๐ ทวิ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ (๑) มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๖ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๙๐ มาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๙๕ มาตรา ๙๙ มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ หรือมาตรา ๑๓๐ หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง หรือมาตรา ๙๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๕๓ ผู้ประกอบการรับจ้างบรรทุกคนโดยสารโดยใช้รถแท็กซี่ผู้ใดไม่จอดรถ ณ สถานที่ที่กำหนดตามพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามมาตรา ๑๐๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๕๔[๓๗] ผู้ใด

(๑) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง

(๒) ฝ่าฝืนคำสั่ง ข้อบังคับ หรือระเบียบของเจ้าพนักงานจราจรตามมาตรา ๑๓๙

(๓) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสอง หรือ

(๔) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการตามมาตรา ๑๔๓ ทวิ

ถ้าไม่เป็นความผิดที่กำหนดโทษไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔๑ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๕๖[๓๘] ผู้ใดนำรถที่เจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการได้สั่งให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซ่อมหรือแก้ไขตามมาตรา ๑๔๓ หรือมาตรา ๑๔๓ ทวิ ไปใช้ในทางโดยยังมิได้รับใบตรวจรับรองตามมาตรา ๑๔๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และปรับรายวันอีกวันละห้าร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๕๗[๓๙] ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๓ (๓) (๔) (๖) (๗) หรือ (๙) มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๓ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๑๒๕ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๕๗/๑[๔๐] ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการที่ให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่ตามมาตรา ๔๓ ทวิ หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการที่ให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ตามมาตรา ๔๓ ตรี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอีกหนึ่งในสาม และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา ๑๕๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๗ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕๙[๔๑] ผู้ขับขี่ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง หรือขัดขวางเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มิให้เคลื่อนย้ายรถหรือมิให้ใช้เครื่องมือบังคับรถมิให้เคลื่อนย้ายตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเครื่องมือบังคับรถมิให้เคลื่อนย้าย หรือเคลื่อนย้ายรถที่เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้เครื่องมือบังคับมิให้เคลื่อนย้ายตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานสอบสวน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๐[๔๒] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๘ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือตาย ผู้ไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๑) (๕) หรือ (๘) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[๔๓]

มาตรา ๑๖๐ ทวิ[๔๔] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา ๑๖๐ ตรี[๔๕] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา ๑๖๑[๔๖] ในกรณีที่ผู้ขับขี่ผู้ใดได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้บังคับการตำรวจจราจร ผู้บังคับการตำรวจทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีอำนาจสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดครั้งละไม่เกินหกสิบวัน

ผู้สั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ตามวรรคหนึ่งอาจบันทึกการยึดและคะแนนไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่ที่ถูกยึด และดำเนินการอบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่สองครั้งภายในหนึ่งปี รวมทั้งสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่เสียคะแนนมากของผู้ขับขี่นั้นมีกำหนดครั้งละไม่เกินเก้าสิบวัน

การดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่กระทำผิด และการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ขับขี่ซึ่งถูกสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ตามวรรคหนึ่ง หรือถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ตามวรรคสองมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ถูกสั่งยึดหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่

ให้อธิบดีวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคสี่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์ ถ้าไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าอธิบดีวินิจฉัยไม่ให้ยึดใบอนุญาตขับขี่ หรือไม่พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ตามคำอุทธรณ์ของผู้ขับขี่

คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๖๒[๔๗] ในคดีที่ผู้ขับขี่ต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ นอกจากจะได้รับโทษสำหรับการกระทำดังกล่าวแล้ว ถ้าศาลเห็นว่าหากให้ผู้นั้นขับรถต่อไปอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่า พฤติกรรมของผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่งยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้ ศาลอาจมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นและให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยให้อยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะ หรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแลด้วยก็ได้ และถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้กระทำผิดดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นตามวรรคหนึ่ง

ผู้ใดขับขี่รถในระหว่างที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ตามคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๖๓ คดีที่มีผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับทางหลวงหรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้น ๆ ถ้าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่สัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำหรือติดตั้งไว้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้กระทำความผิด ให้พนักงานอัยการเรียกราคาหรือค่าเสียหายสำหรับสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรดังกล่าวด้วย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการคมนาคมและขนส่งทางบกได้เจริญก้าวหน้าขยายตัวไปทั่วประเทศและเชื่อมโยงไปยังประเทศใกล้เคียง และจำนวนยานพาหนะในท้องถนนและทางหลวงได้ทวีจำนวนขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจราจรทางถนนและพิธีสารว่าด้วยเครื่องหมายและสัญญาณตามถนน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกซึ่งได้ใช้บังคับมากว่าสี่สิบปี ให้เหมาะสมกับสภาพการจราจรและจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น และเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒[๔๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ บางมาตรามีลักษณะไม่เหมาะสมและบกพร่องขัดต่อการปฏิบัติในบางท้องที่ จึงเห็นสมควรที่จะตราพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ขึ้น

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๙[๔๙]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติห้ามรถบรรทุกและรถบรรทุกคนโดยสารแล่นในช่องทางเดินรถด้านขวามือ ข้อห้ามนี้รวมถึงรถบรรทุกเล็กที่มีน้ำหนักรถไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัมด้วย แต่รถดังกล่าวมิใช่รถที่มีความเร็วช้าหรือใช้ความเร็วต่ำ จึงไม่จำเป็นต้องบังคับให้ขับรถในช่องทางเดินรถด้านซ้ายสุด การบังคับเช่นนี้ทำให้ผู้ใช้รถดังกล่าวไม่ได้รับความเป็นธรรม สมควรให้รถบรรทุกเล็กที่มีน้ำหนักไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัม สามารถใช้ทางเดินรถขวามือได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๓๙ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔[๕๐]

โดยที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่จอดหรือหยุดโดยฝ่าฝืนกฎหมายได้ แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย สมควรเพิ่มมาตรการให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายหรือไม่ให้เคลื่อนย้ายรถ รวมทั้งค่าดูแลรักษานั้นด้ว

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕[๕๑]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางประการแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๘[๕๒]

มาตรา ๔ ในกรณีของรถยนต์ที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ผู้ขับขี่รถยนต์และคนโดยสารรถยนต์นั้น ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ เป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบัน อุบัติเหตุจากการจราจรทางบกมีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยตรงและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเป็นอันมาก สมควรกำหนดมาตรการเพื่อสร้างความปลอดภัยและลดความรุนแรงของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ขับขี่รถยนต์และคนโดยสารรถยนต์ โดยกำหนดให้ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะขับรถยนต์ และต้องจัดให้คนโดยสารรถยนต์ ซึ่งนั่งที่นั่งตอนหน้าแถวเดียวกับที่นั่งผู้ขับขี่รถยนต์รัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะโดยสารรถยนต์ และคนโดยสารรถยนต์ดังกล่าวต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะโดยสารรถยนต์ด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒[๕๓]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันอุบัติเหตุร้ายแรงที่เกิดขึ้นบนท้องถนนอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลต่าง ๆ นั้น มีสาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากผู้ขับขี่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีนในขณะขับรถ แม้จะได้มีการจับกุมปราบปรามและป้องกันมิให้ผู้ขับขี่เสพหรือเมาสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวในขณะขับรถแล้วก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่ายังมีผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนอยู่อีก สมควรกำหนดให้ผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการทดสอบหรือการตรวจสอบของมึนเมาหรือสารเสพติดดังกล่าวในผู้ขับขี่ได้เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าพนักงานดังกล่าวและปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้ตรวจการให้สามารถดำเนินการทดสอบหรือตรวจสอบตลอดจนจับกุมปราบปรามผู้ขับขี่ซึ่งเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีนในขณะขับรถให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความปลอดภัยในท้องถนนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐[๕๔]

มาตรา ๓ ให้แก้ไขคำว่า “รถยนตร์” “รถจักรยานยนตร์” และ “เครื่องยนตร์” ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นคำว่า“รถยนต์” “รถจักรยานยนต์” และ “เครื่องยนต์” ทุกแห่ง

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันการโดยสารรถจักรยานยนต์เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย และจำนวนอุบัติเหตุอันเนื่องจากรถจักรยานยนต์ได้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการเกิดอุบัติเหตุทางถนนอันเนื่องมาจากการขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หรือเสพยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทได้เพิ่มสูงขึ้นด้วย สมควรกำหนดให้คนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตราย และกำหนดให้ความผิดของผู้ขับขี่ที่ได้ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น เป็นความผิดที่ไม่อาจว่ากล่าวตักเตือนหรือทำการเปรียบเทียบได้ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หรือเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ตลอดจนปรับปรุงประเภทของรถที่ใช้บรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของให้ครอบคลุมถึงการบรรทุกของรถทุกประเภทด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๑[๕๕]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบัน ผู้ขับขี่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะขับรถ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนและก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อกำหนดห้ามผู้ขับขี่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะขับรถ เว้นแต่ในกรณีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับการสนทนา โดยผู้ขับขี่ไม่ต้องถือหรือจับโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๘/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๒๙ มกราคม ๒๕๒๒
[๒] มาตรา ๔ (๔๐) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓] มาตรา ๑๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๔] มาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๕] มาตรา ๒๒ (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๖] มาตรา ๓๔ (๕) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๗] มาตรา ๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๙
[๘] มาตรา ๓๘ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๙] มาตรา ๔๓ (๙) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๑
[๑๐] มาตรา ๔๓ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๑] มาตรา ๔๓ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๒] มาตรา ๔๓ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๓] มาตรา ๔๓ เบญจ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๑๔] มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๕] มาตรา ๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๖] มาตรา ๕๕ (๘) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๗] มาตรา ๕๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๘] มาตรา ๗๑ (๓) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๑๙] มาตรา ๗๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๐] มาตรา ๑๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๒๑] มาตรา ๑๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๘
[๒๒] มาตรา ๑๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๓] มาตรา ๑๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๔] มาตรา ๑๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๕] มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๒๖] มาตรา ๑๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๗] มาตรา ๑๔๑ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๘] มาตรา ๑๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๒๙] มาตรา ๑๔๒ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๐] มาตรา ๑๔๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๑] มาตรา ๑๔๒ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒
[๓๒] มาตรา ๑๔๓ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๓๓] มาตรา ๑๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๓๔] มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๓๕] มาตรา ๑๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๓๖] มาตรา ๑๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๓๗] มาตรา ๑๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๒

[๓๘] มาตรา ๑๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๓๙] มาตรา ๑๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๑
[๔๐] มาตรา ๑๕๗/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๔๑] มาตรา ๑๕๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๔๒] มาตรา ๑๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๔๓] มาตรา ๑๖๐ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๔๔] มาตรา ๑๖๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๔๕] มาตรา ๑๖๐ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๔๖] มาตรา ๑๖๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕
[๔๗] มาตรา ๑๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐
[๔๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๒๑๑/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๒
[๔๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓/ตอนที่ ๑๘๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๗ ตุลาคม ๒๕๒๙
[๕๐] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๓๗/ฉบับพิเศษ หน้า ๓๒/๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔
[๕๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๓๙/หน้า ๔๔/๖ เมษายน ๒๕๓๕
[๕๒] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒/ตอนที่ ๔๒ ก/หน้า ๑/๖ ตุลาคม ๒๕๓๘
[๕๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๒๐ ก/หน้า ๑๓/๒๕ มีนาคม ๒๕๔๒
[๕๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๑๐๑ ก/หน้า ๑/๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๐
[๕๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๑ ก/หน้า ๑/๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง
พ.ศ. ๒๔๙๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลแขวง และให้มีวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพิเศษในศาลแขวง เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีรวดเร็วยิ่งขึ้น และเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ตั้งศาลแขวงตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นในทุกจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งจะมีศาลแขวงกี่ศาล และมีเขตอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการได้เมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

ศาลแขวงที่ได้ตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงมีอยู่ต่อไป และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวง ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔[๒] ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับในศาลแขวง แต่ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้บังคับ ให้คงใช้กฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

มาตรา ๕[๓] (ยกเลิก)

มาตรา ๖[๔] (ยกเลิก)

มาตรา ๗[๕] ในการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนและหรือจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าวในวรรคแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผัดฟ้องต่อไปได้อีกคราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามคราว ในการวินิจฉัยคำร้องเช่นว่านี้ ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วยหรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานมาเบิกความประกอบก็ได้

เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องครบสามคราวแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอผัดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามขอนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วย หรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาลให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องต่อไปได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว

ผู้ต้องหาจะแต่งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้าน และซักถามพยานก็ได้

มาตรา ๗ ทวิ[๖] ในกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมหรือการขัง มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหลบหนีนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗

ในกรณีที่ได้มีการส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารหรือศาลคดีเด็กและเยาวชน หากปรากฏในภายหลังว่าผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในอำนาจของศาลทหารหรือศาลคดีเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารหรือตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน แล้วแต่กรณี และมีการส่งตัวผู้ต้องหามายังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในศาลแขวงต่อไปนั้น มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวหรือขังอยู่ตามกฎหมายดังกล่าวนั้นเข้าในกำหนดระยะเวลาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๗

มาตรา ๘[๗] ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้นั้น การควบคุมตัวผู้ต้องหาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา แต่กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เกินกว่ากำหนดเวลาดังกล่าวในมาตรา ๗ วรรคหนึ่งมิได้

ถ้าผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี นำตัวผู้ต้องหามาส่งศาลพร้อมกับการยื่นคำขอผัดฟ้อง และขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ แต่ถ้าผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำมาศาลได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการขออนุญาตศาลรวมมาในคำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา โดยมีพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลในเหตุที่ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหามาศาลได้ ในกรณีที่ศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้อง ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องนั้น

ในกรณีที่ผู้ต้องหาตกอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหลังจากที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหามาส่งศาลในโอกาสแรกที่จะส่งได้ เพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่าระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง

คำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา จะขอรวมมาในคำร้องขอผัดฟ้องก็ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามเดิมก็ได้ กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหา หรือมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเกินกว่าเวลาที่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้มิได้

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระทั่งอำนาจของศาลที่จะสั่งให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว

มาตรา ๙ ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดี เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๗ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ

มาตรา ๑๐[๘] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๑[๙] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๒[๑๐] ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในกรุงเทพมหานคร ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่น แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกาหรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกา โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓[๑๑] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๔[๑๒] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕[๑๓] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๖[๑๔] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๗[๑๕] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๘[๑๖] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๙ ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการจะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ แต่ถ้าจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ฟ้องเป็นหนังสือก็ได้

การฟ้องด้วยวาจานั้น ให้โจทก์แจ้งต่อศาลถึงชื่อโจทก์ ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี และมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

จำเลยจะให้การด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้

ในกรณีที่ฟ้องหรือให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐานและให้คู่ความลงชื่อไว้

คำเบิกความของพยาน ให้ศาลบันทึกสาระสำคัญโดยย่อ และให้พยานลงชื่อไว้

มาตรา ๒๐[๑๗] ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน และให้ฟ้องด้วยวาจา ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่าจะให้การประการใด และถ้าผู้ต้องหายังให้การรับสารภาพ ให้ศาลบันทึกคำฟ้อง คำรับสารภาพ และทำคำพิพากษาในบันทึกฉบับเดียวกัน แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อไว้ในบันทึกนั้น ถ้าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ให้ศาลสั่งให้พนักงานอัยการรับตัวผู้ต้องหาคืนเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๒๑ ให้ศาลแขวงดำเนินการพิจารณาโดยเร็ว คำสั่งหรือคำพิพากษาจะกระทำด้วยวาจาก็ได้ แต่ให้ทำบันทึกไว้พอได้ใจความ

มาตรา ๒๑ ทวิ[๑๘] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๒[๑๙] ในคดีอาญาห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

(๑) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก

(๒) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลรอการลงโทษไว้

(๓) ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือ

(๔) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๒๒ ทวิ[๒๐] ในคดีซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลแขวงพิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรมอัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๒๓[๒๑] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๔[๒๒] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๕[๒๓] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๗[๒๔] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๘[๒๕] (ยกเลิก)

มาตรา ๒๙ คดีอาญาทั้งหลายซึ่งอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การดำเนินคดีของพนักงานอัยการ หรือการพิจารณาของศาลก่อนวันใช้วิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนนั้นจนกว่าจะถึงที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ในเวลานี้ ศาลแขวงยังไม่ได้จัดตั้งขึ้นทุกจังหวัด เป็นการสมควรที่จะได้จัดตั้งศาลแขวงขึ้นทุกจังหวัด เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว นอกจากนี้ ยังควรจะมีวิธีการสำหรับศาลแขวงเป็นพิเศษ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น ในกรณีปกติศาลแขวงเป็นผู้อนุญาตให้ออกหมายจับหรือหมายค้น และให้มีการแต่งตั้งราษฎรธรรมดาเป็นผู้พิพากษาสมทบประจำศาลแขวงเป็นต้น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓[๒๖]

มาตรา ๑๓ คดีอาญาเกินอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษา ซึ่งศาลแขวงรับฟ้องไว้แล้วหรืออยู่ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องของศาลแขวงก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คงเป็นไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนนั้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

คดีที่ศาลอาญาหรือศาลจังหวัดได้รับฟ้องไว้ในวันหรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าเป็นคดีที่ศาลแขวงได้ออกหมายขังผู้ต้องหาไว้หรือมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราว ให้ถือว่าการออกหมายขังหรือมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวของศาลแขวงเป็นการออกหมายขังหรือปล่อยชั่วคราวของศาลอาญาหรือศาลจังหวัดซึ่งได้รับฟ้องไว้นั้น แล้วแต่กรณี

ให้ถือว่าสัญญาประกันเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามความในวรรคก่อนที่ทำไว้ต่อศาลแขวงเป็นสัญญาประกันที่ทำไว้ต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัด แล้วแต่กรณี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ กำหนดว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลแขวงก่อน จึงจะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ ปรากฏว่าไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ และการออกหมายจับและหมายค้นก็เป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่อยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งการที่จะให้ศาลอนุญาตอีกชั้นหนึ่งในการออกหมายจับอาจเป็นผลให้ราษฎรผู้ถูกจับเสียสิทธิในการที่จะร้องต่อศาลให้ปล่อย เมื่อปรากฏว่าการจับได้กระทำไปโดยมิชอบ ซึ่งเป็นการไม่สมควรที่จะให้ราษฎรผู้ถูกจับเสียสิทธิเช่นนั้น นอกจากนั้นการที่พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้บังคับให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาเกินอำนาจศาลแขวงให้ศาลแขวงทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน ทำให้คดีความล่าช้าและเสียเวลาแก่ประชาชนที่มาเป็นพยาน และบทบัญญัติว่าด้วยผู้พิพากษาสมทบก็ยังไม่เหมาะสมแก่การพิจารณาพิพากษาคดี จึงสมควรยกเลิกบทบัญญัติในเรื่องเหล่านี้เสีย อนึ่ง เนื่องจากวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวงมีข้อจำกัดมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง จึงสมควรมีบทบัญญัติว่าด้วยการรับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงขึ้น เพื่อผ่อนคลายให้คดีที่มีเหตุสมควรอุทธรณ์ได้ ได้รับการพิจารณาจากศาลอุทธรณ์ด้วย

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗[๒๗]

มาตรา ๕ ให้แก้คำว่า “ผู้ว่าคดี” ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็น “พนักงานอัยการ” ทุกแห่ง

มาตรา ๑๓ ให้ผู้ว่าคดีส่งมอบสำนวนคดีอาญาทั้งหลายซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีของผู้ว่าคดี หรือการพิจารณาของศาลแก่พนักงานอัยการให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ผู้ว่าคดีมีอำนาจเป็นโจทก์ดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงและดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาต่อไป จนกว่าจะส่งมอบสำนวนคดีอาญาตามวรรคหนึ่ง และให้ถือว่าการดำเนินคดีของผู้ว่าคดีเป็นการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงซึ่งปัจจุบันนี้ผู้ว่าคดีของกรมตำรวจได้เป็นผู้ดำเนินคดีอยู่นั้น สมควรให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินคดีในศาลทั้งปวงอยู่แล้ว ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีภาระในด้านการจับกุมปราบปรามอยู่มาก ไม่สมควรจะต้องให้มีหน้าที่ดำเนินคดีในศาลอีก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๒[๒๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลอุทธรณ์ลุล่วงไปโดยเหมาะสมรวดเร็วยิ่งขึ้น และเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน สมควรห้ามโจทก์อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง และเพิ่มจำนวนเงินโทษปรับที่ศาลลงในคดีที่เป็นข้อยกเว้นการต้องห้ามจำเลยอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๙[๒๙]

มาตรา ๔ บทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่การดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ในคดีที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ ที่ใช้บังคับ อยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงภายในกำหนดเวลาเจ็ดสิบสองชั่วโมงนับแต่เวลาถูกจับ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีล่าช้าและผู้ต้องหาอาจถูกควบคุมตัวไว้นานเกินความจำเป็น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ ซึ่งจะทำให้การสอบสวนดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓/ตอนที่ ๗๘/หน้า ๑๐๓๙/๒ ตุลาคม ๒๔๙๙

[๒] มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๓] มาตรา ๕ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๔] มาตรา ๖ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๕] มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๙

[๖] มาตรา ๗ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๗] มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๘] มาตรา ๑๐ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๙] มาตรา ๑๑ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๑๐] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๑๑] มาตรา ๑๓ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑๒] มาตรา ๑๔ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑๓] มาตรา ๑๕ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑๔] มาตรา ๑๖ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑๕] มาตรา ๑๗ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๑๖] มาตรา ๑๘ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๑๗] มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๑๘] มาตรา ๒๑ ทวิ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๑๙] มาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๒

[๒๐] มาตรา ๒๒ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๒๑] มาตรา ๒๓ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๒๒] มาตรา ๒๔ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๒๓] มาตรา ๒๕ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๒๔] มาตรา ๒๗ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

[๒๕] มาตรา ๒๘ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

[๒๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗/ตอนที่ ๒๘/หน้า ๒๖๔/๕ เมษายน ๒๕๐๓

[๒๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๑/ตอนที่ ๑๗๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๒๐/๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๗

[๒๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๖/ตอนที่ ๑๔๙/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๘ กันยายน ๒๕๓๒

[๒๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓/ตอนที่ ๖๑ ก/หน้า ๑/๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติ
จัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติหมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. ๒๕๑๘

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองที่ได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการกลาง” หมายความว่า คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“ประธานคณะกรรมการกลาง” หมายความว่า ประธานคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“กรรมการกลาง” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นกรรมการของคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ” หมายความว่า คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“ประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ และระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
การกำหนดหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

มาตรา ๖ การบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ให้ถือเอาหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เป็นหลัก ส่วนการจะกำหนดให้หมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือตั้งแต่สองหมู่บ้านขึ้นไปเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศเป็นคราว ๆ ไป ตามความเหมาะสมแห่งสภาพท้องที่

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยุบเลิกหมู่บ้าน ให้กระทำโดยประกาศกระทรวง มหาดไทย

การรวมหมู่บ้านต่างอำเภอมากำหนดเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองจะกระทำมิได้

หมวด ๒
คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

มาตรา ๗ ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการกลางคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการกลาง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านเป็นกรรมการกลางโดยตำแหน่ง และให้มีการเลือกตั้งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิจากราษฎรในหมู่บ้านนั้น มีจำนวนอย่างน้อยห้าคนอย่างมากไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการกลาง กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิจะมีเท่าใด ให้เป็นไปตามที่นายอำเภอกำหนดตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน การเลือกตั้งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามมาตรา ๑๑

หมู่บ้านใดมีผู้ใหญ่บ้านเป็นกำนันอยู่ด้วย ให้กำนันของหมู่บ้านนั้นเป็นประธานคณะกรรมการกลาง ให้สารวัตรกำนัน และหรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตหมู่บ้านของกำนันเป็นกรรมการกลางโดยตำแหน่ง

ให้คณะกรรมการกลางเลือกรองประธานคณะกรรมการกลางหนึ่งคน และเลขานุการหนึ่งคนจากกรรมการกลาง การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำโดยเปิดเผยโดยใช้วิธียกมือ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้านได้ตามจำนวนที่เห็นสมควร ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากข้าราชการหรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนั้น

มาตรา ๘ ในกรณีที่มีการรวมหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งหมู่บ้าน ถ้าในหมู่บ้านนั้นมีกำนันอยู่ด้วย ให้กำนันเป็นประธานคณะกรรมการกลาง สำหรับกรรมการกลางอื่น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรา ๗ และถ้าหากหมู่บ้านที่มารวมนั้นมีกำนันมากกว่าหนึ่งคน ให้คณะกรรมการกลางเลือกกำนันคนหนึ่งเป็นประธานคณะกรรมการกลาง ให้กำนันที่เหลือเป็นรองประธานคณะกรรมการกลาง และมิให้นำมาตรา ๗ วรรคสามมาใช้บังคับในการเลือกรองประธานคณะกรรมการกลาง แต่ถ้าไม่มีกำนันให้คณะกรรมการกลางเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งเป็นประธานคณะกรรมการกลาง และให้ประธานคณะกรรมการกลางอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระของกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางว่างลงก่อนถึงกำหนดออกตามวาระ ให้ดำเนินการเลือกใหม่ และให้ผู้ที่ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๙ ประธานคณะกรรมการกลางตามมาตรา ๘ ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก

(๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

(๔) พ้นจากตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน

มาตรา ๑๐ ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) อายุยี่สิบปีบริบูรณ์ตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎรในวันเลือกตั้ง

(๓) มีภูมิลำเนาและถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรอยู่ในหมู่บ้านนั้นมาแล้วติดต่อกันไม่น้อยกว่าหกเดือนจนถึงวันเลือกตั้ง

(๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาปีที่สี่ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษาปีที่สี่ เว้นแต่ท้องที่ซึ่งไม่อาจเลือกผู้มีความรู้ดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจพิจารณาตามที่เห็นสมควรได้

(๖) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๗) ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือติดยาเสพติดให้โทษ หรือไม่เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดไว้สำหรับคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่โดยอนุโลม

(๘) ไม่เป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๙) ไม่เป็นผู้มีชื่อเสียงในทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกฐานทุจริตต่อหน้าที่รวมทั้งในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล หรือกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ยังไม่พ้นกำหนดสามปี นับแต่วันไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก

(๑๑) ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสามปี นับแต่วันพ้นโทษ

มาตรา ๑๑ วิธีเลือกตั้งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ ให้นายอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ หรือปลัดอำเภอซึ่งนายอำเภอมอบหมาย เป็นประธาน พร้อมกำนันและผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นประชุมราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) อายุยี่สิบปีบริบูรณ์ตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎรในวันเลือกตั้ง

(๓) มีภูมิลำเนาและถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนในวันเลือกตั้ง

(๔) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๕) ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

เมื่อราษฎรส่วนมากเลือกผู้ที่ถูกเสนอชื่อผู้ใดเป็นกรรมการกลาง และเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ แล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ และให้นายอำเภอรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อออกหนังสือสำคัญตามแบบท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้จับสลาก

วิธีเลือกตั้งให้กระทำโดยวิธีลับหรือเปิดเผย และให้ใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒ กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก

(๓) นายอำเภอให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐

(๔) คณะกรรมการกลางมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางซึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียประโยชน์ของหมู่บ้าน มติดังกล่าวจะต้องมีคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของคณะกรรมการกลางที่อยู่ในตำแหน่ง

(๕) นายอำเภอสั่งให้ออกเพราะไม่มาประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๖) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ยุบคณะกรรมการกลาง หรือคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๙

ถ้าตำแหน่งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระ ให้เลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวัน ยกเว้นกรณีตาม (๖) และให้ผู้ได้รับเลือกตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนกำหนดออกตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่เลือกขึ้นแทนก็ได้

มาตรา ๑๓ ที่ปรึกษาคณะกรรมการต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก

(๓) นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

(๔) ถูกย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนั้นได้

ตำแหน่งที่ปรึกษาคณะกรรมการว่างลงเมื่อใด ให้นายอำเภอท้องที่พิจารณาแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๗ วรรคสี่ เป็นที่ปรึกษาต่อไป

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการกลางมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารหมู่บ้าน หรือดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสภาตำบล นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) พิจารณาวางนโยบายในการปกครองหมู่บ้าน วางแผนและโครงการพัฒนาหมู่บ้านตามความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านนั้น

(๓) ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

(๔) ดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ

(๕) ให้ความร่วมมือและประสานงานในแผนการและโครงการพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน สนับสนุนให้มีการร่วมมือจากองค์การอาสาสมัครหรือองค์การสาธารณกุศล ตลอดจนแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน

(๖) ร่วมมือช่วยเหลือการปฏิบัติงานของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งทางราชการจัดตั้งหรือสนับสนุน และดำเนินงานในเขตหมู่บ้านนั้น

(๗) เผยแพร่การดำเนินงานพัฒนาของทางราชการให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบ

(๘) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรในหมู่บ้านเกี่ยวกับความแพ่ง เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรม เมื่อได้ดำเนินการอย่างใดแล้ว ให้รายงานให้นายอำเภอทราบ

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการจะได้มอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ประธานคณะกรรมการกลางเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามมติของคณะกรรมการกลาง เว้นแต่คณะกรรมการกลางจะได้มอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทน

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่สาธารณภัย ภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรมเกิดขึ้นหรือใกล้จะเกิดขึ้น ให้ประธานคณะกรรมการกลางในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ หรือประธานคณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งหรืออำนวยการป้องกันและบรรเทาภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาภัยฝ่ายพลเรือนไปก่อนได้ แล้วรายงานผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่รับผิดชอบทราบ

หมวด ๓
คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน

มาตรา ๑๖ ในหมู่บ้าน ให้มีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการกลางในแต่ละสาขางานตามที่ได้รับมอบ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จะมีกี่คณะแล้วแต่คณะกรรมการกลางจะพิจารณาเห็นสมควร โดยปกติควรมีคณะกรรมการพัฒนา คณะกรรมการปกครอง คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย คณะกรรมการการคลัง คณะกรรมการสาธารณสุข คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม หรือคณะกรรมการอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกลางพิจารณาเห็นว่าจำเป็น

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการกลางตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แบ่งหน้าที่กันเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และให้ประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ คัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ และมีความรู้หรือสนใจในแขนงงานนั้น ๆ อย่างน้อยสามคน เข้ามาร่วมบริหารงาน ผู้ได้รับการคัดเลือกในแต่ละฝ่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลาง

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่ดังนี้

(๑) คณะกรรมการพัฒนา มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของราษฎร และพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ โดยร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ และตามนโยบายของคณะกรรมการกลาง

(๒) คณะกรรมการปกครอง มีหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรและดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และนโยบายส่วนรวมของชาติ แนะนำและส่งเสริมให้ราษฎรในหมู่บ้านมีความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างความสามัคคีของส่วนรวม

บรรดาหน้าที่อื่นใด ถ้ามิได้ระบุว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่งโดยเฉพาะ และจำเป็นจะต้องกระทำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกลางเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการปกครองที่จะดำเนินการ

(๓) คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมทั้งจัดกำลังป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๔) คณะกรรมการการคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน

(๕) คณะกรรมการสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การอนามัย การวางแผนครอบครัว และการสุขาภิบาล ตลอดจนการรักษาภาวะแวดล้อมของหมู่บ้านและป้องกันอันตรายอันเกิดจากภาวะแวดล้อมในหมู่บ้าน

(๖) คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือและเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม การกีฬาและการพักผ่อนหย่อนใจ

(๗) คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม มีหน้าที่เกี่ยวกับสวัสดิการของราษฎรและสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ตามความจำเป็น

ในการดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อาจจัดตั้งกลุ่มเยาวชนกลุ่มสตรี กลุ่มเกษตรและสหกรณ์ กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแต่ละคณะได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๙ ถ้าประธานคณะกรรมการฝ่ายใดพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากพ้นจากตำแหน่งประจำ หรือพ้นจากตำแหน่งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิ ให้กรรมการฝ่ายนั้นพ้นจากตำแหน่งด้วย

หมวด ๔
การประชุม

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการกลางประชุมกันไม่น้อยกว่าเดือนละครั้ง การกำหนดวันประชุมให้ประธานคณะกรรมการกลางเป็นผู้กำหนดและเรียกประชุม โดยคำนึงถึงความสะดวกและการประกอบอาชีพของกรรมการกลางเป็นหลัก

กรณีที่มีการรวมหมู่บ้านตามมาตรา ๘ ในการประชุมครั้งแรก ให้นายอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ หรือปลัดอำเภอซึ่งนายอำเภอมอบหมายเป็นผู้นัดประชุม และทำหน้าที่ประธานชั่วคราวเพื่อเลือกประธานคณะกรรมการกลาง

สถานที่สำหรับประชุมคณะกรรมการกลาง ให้ใช้สถานที่ที่คณะกรรมการกลางเห็นสมควร

มาตรา ๒๑ การประชุมของคณะกรรมการกลาง ต้องมีกรรมการกลางมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการกลางที่อยู่ในตำแหน่งจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานคณะกรรมการกลางไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคณะกรรมการกลางเป็นประธานในที่ประชุม

ในกรณีที่ประธานคณะกรรมการกลางและรองประธานคณะกรรมการกลางไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการกลางที่มาประชุมเลือกกรรมการกลางคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมครั้งนั้น

มาตรา ๒๒ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการกลางคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน

ประธานคณะกรรมการกลางหรือกรรมการกลางในขณะทำหน้าที่เป็นประธานอยู่ในที่ประชุมนั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในฐานะกรรมการกลางด้วย และในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานคณะกรรมการกลางมีสิทธิออกเสียงชี้ขาดได้อีกหนึ่งเสียง

การประชุมคณะกรรมการกลางโดยปกติ เป็นการประชุมโดยเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้าฟังได้ แต่บางกรณีถ้าประธานคณะกรรมการกลางเห็นว่าหัวข้อการประชุมเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผยอาจปรึกษาหารือคณะกรรมการกลางเพื่อขอให้ดำเนินการประชุมลับก็ได้

มาตรา ๒๓ เมื่อมีปัญหาโต้เถียงเกี่ยวกับการประชุมซึ่งมิได้กำหนดไว้ในหมวดนี้ ให้ประธานคณะกรรมการกลางนำข้อโต้เถียงที่เกิดขึ้นเสนอต่อนายอำเภอ คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้ใช้บังคับได้เฉพาะการประชุมคราวนั้น และให้นายอำเภอรายงานพฤติการณ์ดังกล่าวนี้ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

มาตรา ๒๔ การประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการประชุมคณะกรรมการกลางโดยอนุโลม

หมวด ๕
รายได้

มาตรา ๒๕ ให้กระทรวงมหาดไทยและองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดสรรรายได้สำหรับการบริหารหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

(๑) เงินอุดหนุนหรือเงินส่งเสริมจากรัฐบาล

(๒) ภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บได้จากที่ดินในเขตหมู่บ้าน

(๓) เงินภาษีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ ตามที่จะมีกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่ง จัดสรรให้

(๔) เงินอุดหนุนจากราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

(๕) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๖) เงินรายได้ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้

(๗) รายได้อื่น ๆ

การอุทิศเงินและทรัพย์สินตาม (๕) ต้องมอบแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดแจ้ง

การจัดสรรเงินภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บได้จากที่ดินในเขตหมู่บ้านตาม (๒) ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด ให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดตามความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้าน

มาตรา ๒๖ การใช้จ่ายเงินของหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณและการคลังของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ในระเบียบดังกล่าวให้กำหนดเรื่องการจัดทำแผนและโครงการไว้ด้วย

มาตรา ๒๗ โครงการใช้จ่ายเงินของหมู่บ้าน เมื่อนายอำเภออนุมัติแล้ว ให้นำเข้าข้อบัญญัติจังหวัดตามระเบียบและวิธีการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาจังหวัดจะเปลี่ยนแปลงโครงการใช้จ่ายเงินของหมู่บ้านมิได้

หมวด ๖
การควบคุม

มาตรา ๒๘ ให้นายอำเภอเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกลางให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการและมีอำนาจสั่งให้ระงับการดำเนินการใด ๆ ซึ่งเห็นว่าเป็นผลเสียหายแก่ท้องที่หรือราชการ แต่ถ้าคณะกรรมการกลางไม่เห็นด้วยอาจอุทธรณ์ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดให้วินิจฉัยชี้ขาดได้

มาตรา ๒๙ คณะกรรมการกลางหรือคณะกรรมการฝ่ายใดดำเนินการหรือมีพฤติการณ์ที่จะเป็นการเสียหายแก่ท้องที่หรือราชการ เมื่อได้ทำการสอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นความจริง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งยุบคณะกรรมการกลางหรือคณะกรรมการฝ่ายนั้นได้

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุบคณะกรรมการกลางแล้ว ให้นายอำเภอดำเนินการเลือกตั้งกรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สั่งยุบ ระหว่างที่คณะกรรมการกลางถูกยุบให้นายอำเภอรับผิดชอบการปฏิบัติงานแทนคณะกรรมการกลาง

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุบคณะกรรมการฝ่ายใด ให้คณะกรรมการกลางเลือกประธานคณะกรรมการฝ่ายนั้นโดยมิชักช้า และให้ประธานคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการคัดเลือกบุคคลเข้ามาร่วมบริหารงานตามมาตรา ๑๗

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ส. โหตระกิตย์
รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยหมู่บ้านอาสาพัฒนาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติที่ไม่รัดกุมและเหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน สมควรยกเลิกกฎหมายดังกล่าว และมีกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖/ตอนที่ ๗๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘/๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๒

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครอง
และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดอื่น ๆ ที่มีสถานการณ์ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย จังหวัดและอำเภอได้มีการจัดตั้งชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ทั้งในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และหมู่บ้านปกติ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับมาตรา ๙๔ มาตรา ๙๕ และมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

บรรดา ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว หรือซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“หน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน” หมายความว่า หน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และให้หมายความรวมถึง ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน” หมายความถึง ราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่ ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ เรียกโดยย่อว่า “ชรบ.”

“หลักสูตร ชรบ.” หมายความว่า หลักสูตรชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

“นายอำเภอ” ให้หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“ปลัดอำเภอประจำตำบล” หมายความว่า ปลัดอำเภอซึ่งที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำตำบลหรือเป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำตำบล

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑
การฝึกอบรมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

ข้อ ๕ ให้กรมการปกครองจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตร ชรบ. แก่ราษฎรในพื้นที่ ให้มีจำนวนเพียงพอในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยหมู่บ้าน ตามความจำเป็นและเหมาะสมของสถานการณ์ โดยในการฝึกอบรมจะดำเนินการเองหรือหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ ในกรณีมีความจำเป็นจังหวัดหรืออำเภอจะจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวในพื้นที่ของตนเองก็ได้

ข้อ ๖[๒] ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร ชรบ. ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่สมัครเข้ารับการฝึกกอบรม

(๓) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นไม่น้อยกว่าสามเดือน

(๔) เป็นผู้มีความประพฤติดี

(๕) เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๖) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้

ข้อ ๗[๓] ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร ชรบ. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

(๑) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบอันเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม

(๒) ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษหรือพัวพันกับยาเสพติดให้โทษ

(๓) ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

ข้อ ๘ ให้หน่วยจัดฝึกอบรมตามข้อ ๕ จัดทำทะเบียนประวัติผู้ผ่านการฝึกอบรม ชรบ. ในแต่ละรุ่นไว้เป็นหลักฐาน และส่งให้อำเภอที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ จำนวนหนึ่งชุด

หมวด ๒
โครงสร้างและการจัดหน่วย

ข้อ ๙ ในอำเภอหนึ่งให้มีกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน โดยมีนายอำเภอเป็นผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และมีปลัดอำเภอ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการในพื้นที่ตามที่นายอำเภอแต่งตั้ง เป็นรองผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ฝ่ายยุทธการและการข่าว ฝ่ายกิจการมวลชน ฝ่ายกำลังพลและส่งกำลังบำรุง และฝ่ายสื่อสารและงบประมาณ

ข้อ ๑๐ ในตำบลหนึ่งให้มีกองร้อย ชรบ. โดยมีปลัดอำเภอประจำตำบลเป็นผู้บังคับกองร้อย ชรบ. และมีข้าราชการอื่นตามที่นายอำเภอแต่งตั้ง เป็นรองผู้บังคับกองร้อย ชรบ. ฝ่ายยุทธการและการข่าว ฝ่ายกิจการมวลชน ฝ่ายกำลังพลและส่งกำลังบำรุง และฝ่ายสื่อสารและงบประมาณ โดยให้กำนันในตำบลนั้นเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองร้อย ชรบ.

ข้อ ๑๑ ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีหมวด ชรบ. โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมวด ชรบ. ทหาร ตำรวจหรือสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จำนวนสองคนเป็นเจ้าหน้าที่โครง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวด ชรบ.

ในหมวด ชรบ. ให้แบ่งการปกครองบังคับบัญชาออกเป็นอย่างน้อยสองหมู่ เรียกว่า “หมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ ๑ หมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ ๒ และหมู่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ ... ตามลำดับต่อไป”โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บังคับหมู่ ชรบ. และหมู่ ชรบ. ให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจากอัตรากำลังพลและสถานการณ์ในพื้นที่

หมวด ๓
การแต่งตั้ง การสั่งใช้ และการบังคับบัญชา

ข้อ ๑๒ ให้ผู้ใหญ่บ้านพิจารณาคัดเลือกราษฎรที่ผ่านการฝึกอบรมตาม ข้อ ๕ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๗ เสนอให้นายอำเภอพิจารณาแต่งตั้งเป็น ชรบ.

ข้อ ๑๓ ให้นายอำเภอจัดทำทะเบียนประวัติ ชรบ. ตามแบบท้ายระเบียบนี้ และแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจุบันแล้วเก็บรักษาไว้ที่หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด แห่งละหนึ่งชุด

ข้อ ๑๔ ชรบ. พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก โดยได้รับการอนุมัติจากนายอำเภอ

(๓) นายอำเภอสั่งให้พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ ๒๐

(๔) นายอำเภอสั่งให้พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยเห็นว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๖ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๗

ข้อ ๑๕ การบังคับบัญชา และสั่งใช้ ชรบ. มีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุมกำกับดูแล และให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ชรบ. ในเขตพื้นที่อำเภอ ตามนโยบายของทางราชการ

(๒) ผู้บังคับกองร้อย ชรบ. มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุม กำกับดูแล และให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ชรบ. ในเขตพื้นที่ตำบล ตามนโยบายของทางราชการ และกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

(๓) ผู้บังคับหมวด ชรบ. มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุม กำกับดูแลและให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ชรบ. ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตามนโยบายของทางราชการ กองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและกองร้อย ชรบ.

(๔) ผู้บังคับหมู่ ชรบ. มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ควบคุม กำกับดูแลและให้การสนับสนุนการปฏิบัติงาน ชรบ. ตามนโยบายของทางราชการ กองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน กองร้อย ชรบ. และหมวด ชรบ.

ข้อ ๑๖ ผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และผู้บังคับกองร้อย ชรบ. อาจมอบหมายให้รองผู้บังคับกองพันหน่วยรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และรองผู้บังคับกองร้อย ชรบ. แล้วแต่กรณี ปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้

หมวด ๔
การช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น ได้ร้องขอให้ ชรบ. ช่วยเหลือ ให้ ชรบ. ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือได้ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) อยู่เวรยามรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

(๒) ตรวจตระเวนรักษาความสงบเรียบร้อย

(๓) สืบสวนหาข่าวพฤติการณ์อันอาจเป็นภยันตรายต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อย

(๔) เฝ้าระวังรักษาสถานที่สำคัญ ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกหมู่บ้าน

(๕) รายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

(๖) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา และการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่

(๗) ตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะ ซึ่งมีเหตุสงสัยตามสมควรว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นยึดสิ่งของหรืออาวุธที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย ให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาใกล้ตนโดยเร็ว

(๘) จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และควบคุมตัวผู้ถูกจับส่งผู้บังคับบัญชาใกล้ตนโดยเร็วหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

(๙) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวด ๕
สิทธิ

ข้อ ๑๘ ชรบ. มีสิทธิ ดังต่อไปนี้

(๑) แต่งเครื่องแต่งกาย และประดับเครื่องหมาย ชรบ.

(๒) ใช้อาวุธของทางราชการในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร

(๓) ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นใดตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งที่กำหนดไว้

หมวด ๖
วินัย และการรักษาวินัย

ข้อ ๑๙ ชรบ. ต้องรักษาวินัยตามที่กำหนดไว้เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติโดยเคร่งครัด ดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด และสนับสนุนการปฏิบัติงานหน่วย ชรบ. ต้นสังกัด

(๓) รักษาความสามัคคีในหมู่คณะและเสียสละเพื่อส่วนรวม

(๔) เป็นผู้ประพฤติดี

(๕) ไม่เสพสุราของมึนเมาในขณะปฏิบัติหน้าที่

(๖) ไม่เปิดเผยความลับของทางราชการ

(๗) ไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่นจากการปฏิบัติหน้าที่

(๘) ไม่เป็นผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ หรือผู้สนับสนุนเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ข้อ ๒๐ ชรบ. ผู้ใดกระทำผิดวินัยตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๙ ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจเหนือตนว่ากล่าวตักเตือนเป็นหนังสือได้

กรณีการกระทำความผิดวินัยตามวรรคหนึ่งมีลักษณะร้ายแรง ให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ได้

หมวด ๗
วุฒิบัตร บัตรประจำตัว เครื่องแต่งกาย และเครื่องหมาย

ข้อ ๒๑ ให้กรมการปกครอง จังหวัด หรือหน่วยที่จัดการฝึกอบรมตามหลักสูตร ชรบ. จัดทำวุฒิบัตรมอบให้แก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตร ชรบ. ตามแบบท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๒๒ ให้นายอำเภอผู้สั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ออกบัตรประจำตัวให้แก่ ชรบ. ตามแบบท้ายระเบียบนี้

บัตรประจำตัว ชรบ. มีอายุหกปี เมื่อบัตรประจำตัวชำรุด สูญหาย หมดอายุ หรือมีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ เช่น ชื่อตัว ชื่อสกุล เป็นต้น ให้ผู้ขอมีบัตรยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ต่อนายอำเภอ เพื่อออกบัตรประจำตัวใหม่

ในกรณีที่ ชรบ. พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ก่อนหกปี ให้คืนบัตรประจำตัว ชรบ. ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนภายในเจ็ดวัน

ให้นายอำเภอ จัดให้มีทะเบียนควบคุมบัตรประจำตัวตามแบบทะเบียนควบคุมท้ายระเบียบนี้ โดยให้ใช้เลขลำดับในทะเบียนบัตรเป็นเลขที่บัตรตามลำดับ เมื่อสิ้นปีปฏิทินให้เริ่มเลขที่ใหม่ เมื่อออกบัตรประจำตัวให้แก่ผู้ใดแล้ว ให้สำเนารายการบัตรประจำตัวไว้ แล้วจัดเก็บพร้อมแบบคำขอมีบัตรและหลักฐานประกอบอื่น ๆ (ถ้ามี) ของแต่ละคน เพื่อเป็นหลักฐาน และแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ข้อ ๒๓ เครื่องแต่งกายและเครื่องหมาย ชรบ. ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้ ประกอบด้วย

(๑) หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีน้ำเงิน

(๒) เสื้อคอเปิดแขนยาวสีน้ำเงิน

(๓) กางเกงขายาวสีน้ำเงิน

(๔) เข็มขัดด้ายถักสีน้ำเงิน

(๕) รองเท้าหุ้มส้นสีดำ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๔๕ ง/หน้า ๑๑/๓ กันยายน ๒๕๕๑

[๒] ข้อ ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

[๓] ข้อ ๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

พระราชบัญญัติ
จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ๒๕๑๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗
เป็นปีที่ ๒๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรม ให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลงเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางผังจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทานและการระบายน้ำ การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผน การผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับอยู่อาศัย

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงไหม เลี้ยงครั่ง เพาะเห็ด และการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” หมายความรวมถึงคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานครด้วย

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๖[๒] ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกลางขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมการปกครอง อัยการสูงสุด อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมทางหลวง อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินเจ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๔ ใช้บังคับในบริเวณใดในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำกรุงเทพมหานครขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหนึ่งคน ปลัดกรุงเทพมหานคร เกษตรกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนกรมอัยการ ผู้แทนสำนักผังเมือง หัวหน้าเขตท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดิน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๘ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๔ ใช้บังคับในบริเวณใดในจังหวัดใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้นคณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า“คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมทางหลวง ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ในท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดินเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๙ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วนั้น

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้ออก แล้วแต่กรณี

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๑ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการซึ่งได้รับเลือกจากกรรมการที่มาประชุมเป็นประธานในที่ประชุม

ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๒ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด รวมทั้งอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) วางโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่าง ๆ และกำหนดแผนการดำเนินงานนั้น

(๒) พิจารณากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเสนอให้รัฐมนตรีออกประกาศตามมาตรา ๒๕

(๓) ดำเนินการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๔) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดซื้อที่ดิน หรือการเวนคืนที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๒

(๕) ให้ความเห็นชอบในแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเสนอ

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๗) ให้ความเห็นชอบในงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเสนอ

(๘) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดที่ดินตอนใดเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๔๓

(๙) วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาการจัดรูปที่ดินตามคำร้องหรือคำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดินหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๘

(๑๐) ให้ความเห็นหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดตามมาตรา ๑๙ และในเรื่องเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

(๑๑) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิรูปทางการเงิน และกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

(๑๑ ทวิ)[๓] วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๕๐ ทวิ โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(๑๒) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการสำรวจบริเวณที่ดินที่เห็นสมควรจะกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินและสอบถามความสมัครใจของเจ้าของที่ดินว่าจะให้ดำเนินการจัดรูปที่ดินหรือไม่ และให้จัดทำบันทึกแสดงความยินยอมหรือไม่ยินยอมไว้เป็นหลักฐาน

(๒) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

(๓) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินแต่ละโครงการเพื่อเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

(๔) พิจารณาวางแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

(๕) จัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อชี้แจงให้เข้าใจความมุ่งหมาย วิธีการจัดรูปที่ดิน สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบและประโยชน์ที่เจ้าของที่ดินหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจะพึงได้รับและทำความตกลงเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

(๖) ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้อง ประนีประนอมหรือไถ่ถอนการจำนองหรือการขายฝาก ตามมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖

(๗) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินตามระเบียบหรือข้อบังคับหรือมติของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

(๘) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบหรือข้อบังคับ หรือมติของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

(๘ ทวิ)[๔] วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๙) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามที่สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเสนอ

(๑๐) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย และให้นำความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับแก่การประชุมของอนุกรรมการโดยอนุโลม

หมวด ๒
สำนักงานจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๑๖ ให้จัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน และปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด และมีหน้าที่ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางทำหน้าที่เป็นสำนักงานจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานครด้วย

มาตรา ๑๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๔ ใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่ได้กำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินคลุมที่ดินในเขตของสองจังหวัดขึ้นไปรวมอยู่ในเขตโครงการเดียวกัน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจะมอบหมายให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดใดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดรูปที่ดินตลอดเขตโครงการนั้นก็ได้ ไม่ว่าจะมีสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดในจังหวัดที่เกี่ยวข้องนั้นหรือไม่ และให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดและนายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ในจังหวัด อำเภอและกิ่งอำเภอที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามมาตรา ๘ ด้วย

มาตรา ๑๘ ให้มีหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางในสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากข้าราชการในสังกัด มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย และโครงการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย และให้มีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง

ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย

มาตรา ๑๙ ให้มีหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดในสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากข้าราชการในสังกัด มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย และโครงการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย และให้มีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

มาตรา ๒๐ ให้มีเจ้าหน้าที่ตามสมควรเพื่อปฏิบัติงานของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

มาตรา ๒๑ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจ

(๑) มีทรัพยสิทธิต่าง ๆ ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จัดให้ได้มา ซื้อ เช่า เช่าซื้อ กู้ยืม จัดสรร จำหน่าย จำนอง จำนำ ทำการแลกเปลี่ยน รับโอน รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ด้วยประการใด ๆ ซึ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น

(๒) ให้กู้ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้สินเชื่อ รับจำนอง รับจำนำ โอน โอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ด้วยประการใด ๆ ซึ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น

มาตรา ๒๒ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมายให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้กระทำการในนามของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรา ๒๓ บรรดาที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยประการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยการเวนคืนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะ และให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจดำเนินการโอนไปยังเอกชนได้

คุณสมบัติของเอกชนผู้มีสิทธิขอรับโอน ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการขอรับโอน และการโอนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓
การดำเนินการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๒๔ การกำหนดเขตที่ดินในท้องที่ใดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ในพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้ระบุที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่อยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พร้อมทั้งรายชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย และให้มีแผนที่แสดงเขตโครงการจัดรูปที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๒๔ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจเพื่อกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินแนบท้ายประกาศนั้นด้วย แผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ

ภายในเขตแผนที่ท้ายประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการสำรวจได้ แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบเสียก่อน

(๒) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต หรือแนวเขต โดยปักหลักหรือขุดร่องแนว ในกรณีที่ต้องสร้างหมุดหลักฐานการแผนที่ในที่ดินของผู้ใด ก็ให้มีอำนาจสร้างหมุดหลักฐานลงได้ตามความจำเป็น

เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจขุดดิน ตัด รานกิ่งไม้ และกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งที่กีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการที่จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายน้อยที่สุด

มาตรา ๒๖ เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕ แล้ว ภายในระยะเวลาห้าปี ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้นในที่ดินนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

ในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้นในที่ดินนั้นโดยไม่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด จะไม่ประเมินราคาที่ดินที่สูงขึ้นนั้นรวมในราคาประเมินที่ดินและทรัพย์สินในที่ดินนั้น ถ้าการที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทำการรื้อถอนเสียได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่ยังไม่ได้ตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๒๔ ใช้บังคับในจังหวัดใด เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเห็นสมควรจัดให้ที่ดินในท้องที่ใดในจังหวัดนั้นเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมายดำเนินการสอบถามความสมัครใจจากเจ้าของที่ดินทุกรายในท้องที่นั้นว่าจะให้ดำเนินการจัดรูปที่ดินหรือไม่ และให้จัดทำบันทึกการยินยอมหรือไม่ยินยอมของเจ้าของที่ดินทุกรายไว้เป็นหลักฐาน

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ได้สอบถามความสมัครใจของเจ้าของที่ดินตามมาตรา ๑๔ (๑) หรือมาตรา ๒๗ ถ้าท้องที่นั้นเจ้าของที่ดินยินยอมมีจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของบรรดาเจ้าของที่ดินทั้งหมด ก็ให้ดำเนินการออกประกาศตามมาตรา ๒๕ ต่อไป

มาตรา ๒๙ เมื่อได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจำนอง ผู้ซื้อฝากหรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น ให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิที่เกี่ยวกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ดำเนินการในเขตโครงการจัดรูปที่ดินดังต่อไปนี้

(๑) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินทุกแปลงในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นและจัดแบ่งแยกชั้นของที่ดินตามมูลค่าของที่ดิน

(๒) กำหนดโครงการรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินการกำหนดแหล่งที่อยู่อาศัยและกิจการสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(๓) กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดิน

(๔) กระทำกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๓๑ ภายในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการจัดรูปที่ดิน

(๒) เข้าไปทำการสำรวจรังวัดเพื่อกำหนดแผนผังการจัดแปลงที่ดินใหม่ ดำเนินการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นดินและการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต

เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดหรือรื้อถอนต้นไม้ พืชพันธุ์ รั้วหรือสิ่งใด ๆ อันจำเป็นแก่กิจการการจัดรูปที่ดิน

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ห้ามมิให้เข้าไปในอาคาร ลานบ้าน หรือส่วนที่มีรั้วกั้นอันติดต่อกับบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์อนุญาต หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับแจ้งเรื่องกิจการที่จะกระทำไม่น้อยกว่าสามวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น

มาตรา ๓๒ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอมหรือไม่ยินยอมตามมาตรา ๑๔ (๑) หรือมาตรา ๒๗ หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าที่ดินหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้นเพื่อนำมาดำเนินการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าเจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายที่ดินหรือเสนอขายในราคาที่สูงกว่าราคาประเมินตามมาตรา ๑๔ (๒) ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น ให้ดำเนินการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๓ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินพร้อมทั้งระบุเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินแต่ละแปลงไว้ ณ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ที่ทำการเขต ที่ทำการแขวง หรือศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการตำบล แล้วแต่กรณี และที่ชุมนุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปตามเอกสารหลักฐานนั้นได้

มาตรา ๓๔ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๓ โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ

ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจสอบสวนและเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็นและวินิจฉัยสั่งการไปตามที่เห็นสมควร และแจ้งคำวินิจฉัยนั้นเป็นหนังสือไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ใดไม่พอใจคำวินิจฉัยสั่งการตามวรรคสอง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางวินิจฉัยคำอุทธรณ์นั้นเป็นประการใด ให้แจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ในระหว่างที่มีการคัดค้านหรือยื่นอุทธรณ์ดังกล่าว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปได้

มาตรา ๓๕ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จำนองไว้ก่อนมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕ ผู้รับจำนองจะดำเนินการบังคับจำนองไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการประนีประนอมเพื่อหาทางให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจำนองหรือหาทางให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จำนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ถ้าเจ้าของที่ดินไม่สามารถไถ่ถอนจำนองหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนองตามวรรคหนึ่งได้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจดำเนินการไถ่ถอนจำนองได้ โดยให้ถือว่าผู้ไถ่ถอนจำนองเป็นผู้รับช่วงสิทธิจำนองหรือเป็นผู้รับจำนองในที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้จำนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ตามวรรคหนึ่ง การจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองและการจำนองใหม่ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนจำนองตามประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๓๖ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้ขายฝากไว้ก่อนมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๕ และผู้ขายฝากหรือบุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้นอยู่ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ดำเนินการประนีประนอมเพื่อหาทางให้ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินจัดการไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้น หรือให้ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินแสดงเจตนาสละสิทธิไถ่ทรัพย์สินเป็นหนังสือไว้ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินไม่ยอมสละสิทธิไถ่ทรัพย์สินและไม่สามารถไถ่ทรัพย์สินนั้นได้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจดำเนินการไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้น และให้ถือว่าผู้ไถ่ทรัพย์สินนั้นเป็นผู้รับช่วงสิทธิของผู้ซื้อในการขายฝากหรือเป็นผู้ซื้อในการขายฝากที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้ขายได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๓๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างระบบการชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาและสาธารณูปโภคอย่างอื่นเพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินที่ใช้ตามวรรคหนึ่งคิดเป็นมูลค่าเท่าใดให้คำนวณหักออกจากมูลค่าประเมินของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง ตามส่วนของมูลค่าประเมินก่อนการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๓๐ (๓) ไม่ว่าที่ดินที่ใช้ไปนั้นจะมาจากที่ดินแปลงใด

มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลงเมื่อคำนวณหักแล้วตามวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นมูลค่าสุทธิของที่ดินเพื่อการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๓๘

มาตรา ๓๘ ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๓๐ (๓) ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินในที่ดินแปลงเดิมหรือให้ได้รับที่ดินแปลงเดิมบางส่วน หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ และให้ที่ดินที่ได้รับใหม่นั้นมีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ ในการนี้ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดนัดประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อทำความตกลงเกี่ยวกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

เมื่อมีการตกลงในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดปิดประกาศแผนผังที่ดินแปลงใหม่พร้อมด้วยรายชื่อเจ้าของที่ดินไว้ ณ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ที่ทำการเขต ที่ทำการแขวง หรือศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการตำบล แล้วแต่กรณี และที่ชุมนุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกันอาจกระทำได้ โดยให้เจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศเมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดอนุมัติแล้ว ให้ดำเนินการแลกเปลี่ยนที่ดินกันได้

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินไม่สามารถจะทำความตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกัน หรือในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดไม่อนุมัติให้แลกเปลี่ยน เจ้าของที่ดินมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านและยื่นอุทธรณ์โดยให้นำความในมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๙ มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่เจ้าของที่ดินแต่ละแปลงได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม

หากมูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่ใช้ตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มีมูลค่าเกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิมให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินแต่ละรายเป็นเงินสำหรับส่วนที่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิมนั้น

มาตรา ๔๐ เมื่อได้กำหนดแปลงที่ดินใหม่เสร็จสิ้นไปตามมาตรา ๓๘ แล้ว เจ้าของที่ดินผู้ใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๔๑ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ได้กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๐ (๓) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม

เมื่อได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งแล้วหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเดิมให้เป็นอันยกเลิก

มาตรา ๔๒ ถ้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวข้องในกิจการใดที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนั้น

มาตรา ๔๓ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้บังคับแล้ว

(๑) ถ้าในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันและมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ โดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

ถ้าที่ดินที่ได้ถอนสภาพตาม (๑) วรรคหนึ่ง เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือเป็นที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินตอนนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะต่อไป ถ้าไม่อาจจัดที่ดินดังกล่าวให้เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะต่อไปได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นให้แทน

เมื่อได้จัดให้ที่ดินตอนใดคงเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือการจัดที่ดินแปลงอื่นให้เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะแทนตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินตอนนั้น แนบท้ายประกาศด้วย

(๒) ถ้าในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น มีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๔ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนไปยังสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิก หรือการโอนไปยังกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้ที่ดินนั้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มิใช่เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งใด ๆ หรือทำการใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิม หรืองดเว้นการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการรื้อถอน หรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมโดยผู้ฝ่าฝืนจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมนั้นด้วย

มาตรา ๔๖ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ เรียกเก็บเงินค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินดังต่อไปนี้

(๑) บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันของบรรดาเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดิน ให้เรียกเก็บเงินจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินเพื่อช่วยค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลได้จ่ายไปตามอัตราที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดจากค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายจริงโดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินผ่อนชำระเป็นรายปี ปีหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ และต้องเริ่มชำระงวดแรกอย่างช้าในปีที่สามนับแต่ปีที่ได้ดำเนินการจัดรูปที่ดินสำเร็จตามโครงการแล้ว ค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้รัฐบาลจ่ายเป็นเงินอุดหนุนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ

(๒) บรรดาค่าใช้จ่ายในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในกรณีที่ทางราชการจัดทำให้ ให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินชำระเงินตามอัตราที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดจากค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายจริง โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินผ่อนชำระตาม (๑) โดยอนุโลม

ในกรณีจำเป็นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาลดจำนวนเงินและขยายเวลาการชำระเงินตาม (๑) และ (๒) ได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๗ ให้บรรดาเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินหรือสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วแต่กรณี เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม และบำรุงรักษาระบบชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาและสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการส่งน้ำ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๔๗ ทวิ[๕] ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) ปล่อยสัตว์ใด ๆ หรือเทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือปลูกพืชพันธุ์ใด ๆ ลงบนคันหรือในคูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๒) ปิดกั้น สร้างทำนบ หรือปลูกสร้างสิ่งใด ๆ ลงในคูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น หรือ

(๓) ทำลายหรือทำให้เสียหายแก่คัน คูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ประตูกักน้ำ ทำนบ เขื่อน หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการบังคับน้ำหรือระบบชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจตรวจสอบและดำเนินการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ใด ๆ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดรูปที่ดินได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๔๙ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๘ (๑) ให้กรรมการจัดรูปที่ดิน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๐ ถ้าที่ดินแปลงใดในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้โอนสิทธิครอบครองไปยังบุคคลใดตามมาตรา ๔๔ ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๖ และค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาตามมาตรา ๔๗ แทนผู้โอนต่อไปจนครบและให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

หมวด ๓ ทวิ
กองทุนจัดรูปที่ดิน[๖]

มาตรา ๕๐ ทวิ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนจัดรูปที่ดิน” ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ ตรี เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน

รายได้ที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดิน ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนจัดรูปที่ดินโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการจัดรูปที่ดิน หรือเพื่อการช่วยเหลือทางการเงินหรือให้สินเชื่อแก่บรรดาเจ้าของที่ดินโดยผ่านสถาบันการเงินภายในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน หรือเขตที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเป็นท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ ทั้งนี้ตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

รายงานการรับจ่ายเงิน เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอรัฐสภาทราบ

ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เก็บรักษาเงินกองทุนจัดรูปที่ดินและเบิกจ่ายจากกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๐ ตรี กองทุนจัดรูปที่ดินประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๒) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

(๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาล หรือแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศหรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น

(๔) เงิน ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้รับเกี่ยวกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินที่เจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินชำระหรือค้างชำระตามมาตรา ๔๖

หมวด ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๑ ผู้ใด

(๑) ไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ (๑) แล้วแต่กรณี

(๒) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตามมาตรา ๒๙ หรือมาตรา ๔๘ (๒)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๕๒[๗] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามมาตรา ๑๔ (๘ ทวิ) หรือฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๗ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
สัญญา ธรรมศักดิ์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรส่งเสริมเกษตรกรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า และส่งเสริมให้เกษตรกรรายได้เพิ่มขึ้นและมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ในการนี้สมควรดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสียใหม่ เพื่อให้ที่ดินทุกแปลงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานและการสาธารณูปโภคโดยทั่วถึง และเพื่อให้เกษตรกรได้มีที่ดินของตนเองสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งจะมีผลช่วยให้ฐานะในทางเศรษฐกิจของประเทศและของเกษตรกรมั่นคงขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔[๘]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันนี้พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ยังมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาระบบชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน และยังมิได้มีบทบัญญัติให้วางข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำหรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนยังมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายเพื่อการจัดรูปที่ดิน และให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่เจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินและเขตที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเป็นท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๕ และนอกจากนั้นบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดิน ได้กำหนดไว้เฉพาะโทษปรับเท่านั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเพิ่มบทบัญญัติดังกล่าวและปรับปรุงบทกำหนดโทษให้มีโทษจำคุกด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

***พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕**[๙]

มาตรา ๕๗ ในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

(๑) ให้แก้ไขคำว่า “อธิบดีกรมโยธาธิการ” เป็น “อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง”

(๒) ให้เพิ่ม “อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” เป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับด้านการวางแผนการใช้ที่ดินชายทะเล มาเป็นของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๑/ตอนที่ ๑๕๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๑/๑๘ กันยายน ๒๕๑๗

[๒] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๓] มาตรา ๑๓ (๑๑ ทวิ) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๔] มาตรา ๑๔ (๘ ทวิ) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๕] มาตรา ๔๗ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๖] หมวด ๓ ทวิ กองทุนจัดรูปที่ดิน มาตรา ๕๐ ทวิ และมาตรา ๕๐ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๗] มาตรา ๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

[๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘/ตอนที่ ๒๑๑/ฉบับพิเศษ หน้า ๙/๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

[๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕

ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับ
หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔
แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
(ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖”

ข้อ ๒[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๒๓ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๓

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“โอนสิทธิในที่ดิน” หมายความว่า การจำหน่ายจ่ายโอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการพิจารณาการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

ข้อ ๕[๒] ภายในกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เจ้าของที่ดินผู้ใดมีความประสงค์จะโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้ยื่นคำขอตามแบบท้ายระเบียบนี้ต่อหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้รับโอนให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้แจ้งความเห็นต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ในกรณีที่ต้องนำเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาอนุญาต

ข้อ ๖[๓] ในกรณีที่หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดตรวจสอบคุณสมบัติของผู้รับโอนตามข้อ ๕ แล้ว เห็นว่าผู้รับโอนเป็นบุคคลตามที่ระบุไว้ ตามมาตรา ๔๔ จริง โดยเป็นผู้รับมรดก หรือเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ผู้รับโอนเป็นสมาชิก หรือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเป็นทายาทโดยธรรม ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดแจ้งให้โอนสิทธิในที่ดินนั้นต่อไปได้ และให้รายงานให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดทราบ

ข้อ ๗[๔] (ยกเลิก)

ข้อ ๘[๕] ผู้ซึ่งจะได้รับการพิจารณาอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางตามมาตรา ๔๔ เพื่อขอรับโอนสิทธิในที่ดิน โดยการซื้อขาย หรือการขายฝากที่ดิน หรือการแลกเปลี่ยนที่ดิน หรือการยกให้ที่ดินโดยเสน่หาให้แก่ผู้ซึ่งมิใช่ทายาทโดยธรรม ผู้ขอรับโอนจะต้องมีคุณสมบัติและลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) บรรลุนิติภาวะแล้ว

(๓) ที่ดินแปลงที่ขออนุญาตนั้นยังคงใช้เพื่อเกษตรกรรมต่อไป เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ให้เปลี่ยนการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มิใช่เกษตรกรรม

(๔) นิติบุคคลผู้ขอรับโอนจากการให้ จะต้องเป็นวัด สำนักสงฆ์ สถาบันการศึกษา หรือนิติบุคคลอื่นที่มีความประสงค์จะใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในด้านการศาสนา หรือการศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

ข้อ ๙[๖] เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ได้พิจารณาหลักฐานและข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ ๘ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งการอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินได้ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และให้รายงานให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางทราบต่อไป

ถ้าคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้พิจารณาหลักฐานและข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ ๘ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเสนอความเห็นแล้วให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดนำเสนอสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง เพื่อให้อนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณา ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่อไป

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ไม่อาจปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ให้เสนออนุกรรมการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณาต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖
นิพนธ์ พร้อมพันธุ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐[๗]

ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘[๘]

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๐/ตอนที่ ๑๗๕/ฉบับพิเศษ หน้า ๔/๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๖

[๒] ข้อ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๓] ข้อ ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๔] ข้อ ๗ ยกเลิกโดย ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๕] ข้อ ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๖] ข้อ ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐

[๗] ราชกิจจานุเบกษา /ตอน ๒๕ ง/หน้า ๒๙/๒๗ มีนาคม ๒๕๔๐

[๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๔๔ ง/หน้า ๑๙๕/๒ มิถุนายน ๒๕๔๘

ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง
ว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาต
ตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๔
แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
พ.ศ. ๒๕๓๗

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ ข้อ ๙ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางออกระเบียบเพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ พ.ศ. ๒๕๓๗"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"วัน" หมายความว่า วันทำการปกติของหน่วยงานของรัฐ

"อนุกรรมการ" หมายความว่า อนุกรรมการพิจารณาการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

ข้อ ๔ เมื่อมีผู้ขออนุญาตจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภารติดพันซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๒๖ หรือขออนุญาตโอนสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดรับคำขออนุญาตดังกล่าวและบันทึกตรวจสอบคุณสมบัติว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้จำหน่าย หรือก่อให้เกิดภารติดพันซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖ หรือระเบียบคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้โอนสิทธิในที่ดินที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖ หรือไม่ ตลอดจนตรวจสอบเอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่ผู้ขออนุญาตแนบมากับคำขออนุญาตพร้อมออกใบรับเรื่องให้แก่ผู้ขออนุญาตให้แล้วเสร็จภายใน ๑ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอ

การนับระยะเวลาการปฏิบัติราชการตามระเบียบนี้ ไม่รวมระยะเวลาที่สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ คืนคำขอให้ประชาชนผู้ยื่นคำขอไปดำเนินการแก้ไขในกรณีคำขอนั้นไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์

ข้อ ๕ ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด บันทึกสอบสวนรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดิน เจ้าของที่ดิน ผู้ขออนุญาต ผู้เกี่ยวข้อง เหตุผลและความจำเป็นในการขออนุญาตและความเห็นของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด พร้อมทั้งจัดทำเอกสารประกอบระเบียบวาระการประชุมเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาตและแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดไปยังผู้ขออนุญาตหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้วแต่กรณีภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ข้อ ๖ การขออนุญาตจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภารติดพันซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เฉพาะที่ดินที่มิได้ใช้เพื่อการก่อสร้างจัดรูปที่ดินซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาตแทนคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือนายอำเภอท้องที่ในกรณีที่ยังไม่มีสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดในท้องที่จังหวัดนั้นเป็นผู้ตรวจสอบและรายงานความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาต ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอผู้ว่าราชการจังหวัดจะพิจารณาอนุญาตภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานและให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดหรือนายอำเภอท้องที่แล้วแต่กรณีแจ้งผลการพิจารณาของผู้ว่าราชการจังหวัดให้ผู้ขออนุญาตทราบ ภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ทราบผลการพิจารณาของผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ ๗ การขออนุญาตจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภารติดพันซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๖ และการขออนุญาตโอนสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ต้องนำเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเป็นราย ๆ ไปนั้น ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดพร้อมข้อมูลรายละเอียด เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางนำเสนออนุกรรมการ และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณาอนุญาตพร้อมทั้งแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้แก่ผู้ขออนุญาตทราบ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ข้อ ๘ ในท้องที่จังหวัดใดยังมิได้มีการจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดขึ้นให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตและรายงานความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาตโดยปฏิบัติตามข้อ ๖ ของระเบียบนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๙ ถ้าโดยสภาพแห่งเรื่องไม่อาจปฏิบัติราชการภายในกำหนดเวลาตามระเบียบนี้ได้ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อกำหนดระยะเวลาตามที่จำเป็นและสมควรแก่สภาพแห่งเรื่องเป็นกรณี ๆ ไป

ข้อ ๑๐ ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้และมีอำนาจตีความ วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้รวมทั้งให้มีอำนาจออกประกาศกำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๗
นิพนธ์ พร้อมพันธุ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

๔. หมวด ช.

พระราชบัญญัติ
ชื่อบุคคล
พ.ศ. ๒๕๐๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕
เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

(๒) พระราชกำหนดขนานนามสกุลเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

(๓) พระราชบัญญัติขนานนามสกุล (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑

(๔) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ชื่อตัว” หมายความว่า ชื่อประจำบุคคล

“ชื่อรอง” หมายความว่า ชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว

“ชื่อสกุล” หมายความว่า ชื่อประจำวงศ์สกุล

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนท้องที่ นายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกลาง ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้

มาตรา ๖[๒] ชื่อตัวต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อรองต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง และต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งหรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

คู่สมรสอาจใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชื่อรองได้เมื่อได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว

มาตรา ๗ ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัวหรือชื่อรองก็ได้

มาตรา ๘ ชื่อสกุลต้อง

(๑) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

(๒) ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของผู้บุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

(๓) ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

(๔) ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

(๕) มีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

มาตรา ๙ ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อสกุลที่ขอตั้งนั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ แต่ในกรณีที่สำนักทะเบียนใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง[๓]

การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราช บัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือเสมือนว่าได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลจะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

การอนุญาตตามมาตรานี้ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลให้แก่ผู้ที่จะใช้ชื่อสกุลนั้น

ในกรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้นมีสิทธิอนุญาตตามวรรคหนึ่ง[๔]

มาตรา ๑๒[๕] คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

มาตรา ๑๓[๖] เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

มาตรา ๑๔[๗] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕ ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กซึ่งตนอุปการะเลี้ยงดูหรือเด็กแห่งสถานดังกล่าว ซึ่งมีสัญชาติไทยแต่ไม่ปรากฏชื่อสกุลใช้ร่วมกันหรือแยกกัน ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือที่สถานดังกล่าวตั้งอยู่ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ผู้มีชื่อตัวหรือชื่อรองอยู่แล้วประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าชื่อตัวหรือชื่อรองที่ขอเปลี่ยนใหม่นั้นไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้อนุญาตและออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อให้

มาตรา ๑๗ ผู้มีชื่อสกุลอยู่แล้วประสงค์จะขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล ผู้ขอจดทะเบียนชื่อสกุลมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งโดยยื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนท้องที่

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตน ของผู้บุพการีหรือของผู้สืบสันดานเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้วให้นายทะเบียนท้องที่นั้นเสนอต่อไปตามลำดับจนถึงนายทะเบียนกลาง

เมื่อนายทะเบียนกลางพิจารณาเห็นสมควร ให้เสนอรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูล เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนชื่อสกุลนั้น และออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอ

มาตรา ๒๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม[๘]

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล	ฉบับละ	๒๐๐	บาท
(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล			
(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส			
(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรสหรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง	ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม		
(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น	ฉบับละ	๒๐๐	บาท
(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓)	ฉบับละ	๕๐	บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การจดทะเบียน การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลและการขอร่วมชื่อสกุลตามกฎหมายเดิม ยังไม่เป็นความสะดวก และไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐[๙]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากหญิงหม้ายโดยความตายของสามีควรมีสิทธิในการเลือกใช้ชื่อสกุลของสามีหรือกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ตามเหตุผลความจำเป็นหรือความต้องการของแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘[๑๐]

มาตรา ๙ หญิงมีสามีซึ่งใช้ชื่อสกุลของสามีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีได้ต่อไป แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนหรือมีข้อตกลงระหว่างสามีภรรยาเป็นประการอื่น

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ในการใช้ชื่อรองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่รัดกุมและอาจมีการนำชื่อสกุลของบุคคลอื่นมาใช้เป็นชื่อรองอันจะทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้น อีกทั้งวิธีการขอตั้งชื่อสกุลที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการให้บริการประชาชนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลอื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในกรณีผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้ อัตราค่าธรรมเนียมเดิมใช้มาเป็นระยะเวลานานไม่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการและให้บริการข้อมูลชื่อบุคคลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง สมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๐๔/ฉบับพิเศษ หน้า ๕/๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

[๒] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๓] มาตรา ๙ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๔] มาตรา ๑๑ วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๕] มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๖] มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๗] มาตรา ๑๔ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๘] อัตราค่าธรรมเนียม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

[๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔/ตอนที่ ๒๗๐/ฉบับพิเศษ หน้า ๖๓/๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐

[๑๐] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๒/ตอนที่ ๗ ก/หน้า ๑/๑๙ มกราคม ๒๕๔๘

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๐๖)
ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล
พ.ศ. ๒๕๐๕[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ตามมาตรา ๙ หรือจะขอตั้งชื่อสกุลใหม่ตามมาตรา ๑๗ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๒ ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กตามมาตรา ๑๕ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือสถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่

ข้อ ๓ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ แล้ว ให้ตรวจสอบคำขอกับรายการในทะเบียนบ้านและพิจารณาชื่อสกุลที่ขอเมื่อเห็นว่าไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้บันทึกความเห็นเสนอไปยังนายทะเบียนจังหวัดเพื่อเสนอนายทะเบียนกลางพิจารณาอนุมัติ

เมื่อได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลางแล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่ แล้วแต่กรณี ตามแบบ ช. ๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๔[๒] ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังนี้

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรอง ฉบับละ ๒๕ บาท

(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งหรือเปลี่ยนชื่อสกุล ฉบับละ ๕๐ บาท

(๓) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) หรือ (๒) ฉบับละ ๕ บาท

(๔) การออกหนังสือสำคัญหรือใบแทนตาม (๑) (๒) หรือ (๓) สำหรับผู้ที่เข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ฉบับละ ๑ บาท

(ก) ผู้มีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ที่มีสำเนียงหรือความหมายไม่เป็นภาษาไทย และเป็นผู้ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วย สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน

(ข) ผู้ไม่มีชื่อสกุล

(ค) ผู้มีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ที่มีสำเนียงหรือความหมายไม่เป็นภาษาไทย และทางราชการเห็นสมควรดำเนินการให้เป็นกรณีพิเศษตามโครงการซึ่งได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๖
พลเอก ป. จารุเสถียร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตามพระราชบัญญัติและกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามกฎหมาย

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕[๓]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่มีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุลที่มีสำเนียงหรือความหมายไม่เป็นภาษาไทยและกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐ วิทยาลัยเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยวิทยาลัยเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ประเภทโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา โรงเรียนมัธยมวิสามัญศึกษา และโรงเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตรการสอน ยื่นคำขอมีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุลที่มีสำเนียงหรือความหมายเป็นภาษาไทย

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕[๔]
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ทางราชการมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้ผู้มีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ที่มีสำเนียงหรือความหมายไม่เป็นภาษาไทย หรือผู้ไม่มีชื่อสกุล ได้มีชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ที่มีสำเนียงหรือความหมายเป็นภาษาไทย ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายดังกล่าว สมควรลดหย่อนค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรองการออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งหรือเปลี่ยนชื่อสกุล และการออกใบแทนหนังสือสำคัญให้แก่บุคคลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๐/ตอนที่ ๓๑/ฉบับพิเศษ หน้า ๔/๑ เมษายน ๒๕๐๖
[๒] ข้อ ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕
[๓] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗/ตอนที่ ๑๒๐/หน้า ๙๒๐/๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๓
[๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๑๐/หน้า ๑/๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๕

กฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล
และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ
พ.ศ. ๒๕๕๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ วรรคสาม มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๐๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

(๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตามมาตรา ๙ หรือตั้งชื่อสกุลใหม่ตามมาตรา ๑๗ ให้ยื่นคำขอตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอดังกล่าวต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

ข้อ ๓ ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กตามมาตรา ๑๕ ให้ยื่นคำขอตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอดังกล่าวต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือที่สถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่

ข้อ ๔ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอตามข้อ ๒ หรือข้อ ๓ แล้ว ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สำนักทะเบียนนั้นไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ให้ตรวจสอบคำขอตั้งชื่อสกุลกับรายการในทะเบียนบ้านและพิจารณาชื่อสกุลที่ขอ เมื่อเห็นว่าไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้บันทึกความเห็นเสนอไปยังนายทะเบียนจังหวัดเพื่อเสนอนายทะเบียนกลางพิจารณาอนุมัติ

(๒) ในกรณีที่สำนักทะเบียนนั้นสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับเครือข่ายข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด ให้ตรวจสอบคำขอตั้งชื่อสกุลกับรายการในทะเบียนบ้านและพิจารณาชื่อสกุลที่ขอ เมื่อเห็นว่าไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้นายทะเบียนท้องที่นั้นพิจารณาอนุมัติได้โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนกลาง

เมื่อได้มีการอนุมัติตาม (๑) หรือ (๒) แล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่รับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลนั้นและออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลให้แก่ผู้ขอตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ดังต่อไปนี้

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ฉบับละ ๕๐ บาท

(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ฉบับละ ๑๐๐ บาท

(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล

(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส

(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อๆ ไป ฉบับละ ๕๐ บาท

(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น ฉบับละ ๑๐๐ บาท

(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ฉบับละ ๒๕ บาท

ข้อ ๖ คำขอตั้งชื่อสกุลที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับให้ดำเนินการต่อไปตามกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๐๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
อารีย์ วงศ์อารยะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล และการกำหนดค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๓๕ ก/หน้า ๒๗/๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล
พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่ได้มีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนชื่อสกุล และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือสำคัญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๖

ข้อ ๓[๑] ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๔ แบบพิมพ์คำขอ หนังสือสำคัญ หนังสืออนุญาต และหนังสือรับรอง ที่กล่าวไว้ในระเบียบนี้ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้

หมวด ๑
การเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งและเปลี่ยนชื่อรอง

ข้อ ๕ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบชื่อตัวที่ขอเปลี่ยนต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ช. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ช. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๖ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๕ วรรคหนึ่งโดยอนุโลม และตรวจสอบว่าชื่อรองที่ขอนั้นต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งโดยได้รับความยินยอมของฝ่ายนั้นแล้ว ตามหนังสือยินยอมให้ใช้ชื่อสกุลเป็นชื่อรอง หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของมารดาหรือบิดาเป็นชื่อรองของตน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ช. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง ตามแบบ ช. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๗ ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตนเป็นชื่อตัวหรือชื่อรอง ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) เรียกสำเนาทะเบียนบัตรฐานันดรของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งได้รับการรับรองจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ว่าได้รับ หรือเคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ และได้ออกจากบรรดาศักดิ์โดยมิได้ถูกถอดถอน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ช. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ช. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๘ คนต่างด้าวผู้ใดประสงค์จะขอหลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว เพื่อประกอบการขอแปลงสัญชาติ หรือขอกลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้

(๒) ตรวจสอบหลักฐานคำขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทยและเหตุผล

(๓) ตรวจสอบเช่นเดียวกับข้อ ๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓)

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งในคำขอ โดยมีเงื่อนไขว่า อนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว ตามแบบ ช. ๘/๑ และให้ออกหนังสือรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว ตามแบบ ช. ๘ เพื่อนำไปประกอบเรื่องการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย และเมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมหลักฐานการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ช. ๓/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ช. ๓ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๒
การจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือชื่อสกุลใหม่

ข้อ ๙ ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) พิจารณาชื่อสกุลที่ขอว่า

ก. ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

ข. ไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับราชทินนาม เว้นแต่ราชทินนามของตน ของบุพการี หรือของผู้สืบสันดาน

ค. ไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว หรือชื่อสกุลในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล และฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

ง. ไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

จ. มีพยัญชนะไม่เกินสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

ฉ. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ “ณ” นำชื่อสกุล ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

ช. ไม่ต้องห้ามตามประกาศเพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

ซ. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามมิให้เอานามพระมหานคร และไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย มาใช้เป็นนามสกุล ลงวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๐ คนต่างด้าวผู้ใดประสงค์จะขอหลักฐานการขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเพื่อประกอบการขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้

(๒) ตรวจสอบหลักฐานคำขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนสัญชาติไทยและเหตุผล

(๓) ตรวจสอบเช่นเดียวกับข้อ ๙ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓)

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งในคำขอโดยมีเงื่อนไขว่าอนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าวตามแบบ ช. ๙/๑ และให้ออกหนังสือรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าวตามแบบ ช. ๙

เมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทยแล้ว ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมหลักฐานการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติหรือกลับคืนสัญชาติไทย เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึกในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๑ ผู้ใดจะขอใช้ราชทินนามของตนเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) เรียกสำเนาทะเบียนบัตรฐานันดรของผู้ยื่นคำขอ ซึ่งได้รับการรับรองจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(๔) บันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค. ๑๔ ให้ปรากฏประเด็นดังนี้

ก. ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของผู้ขอ และที่อยู่ปัจจุบัน

ข. ตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ประจำอยู่ของผู้ขอ หากออกจากราชการแล้วให้แจ้งตำแหน่งหน้าที่ราชการครั้งสุดท้ายของผู้ขอ

ค. ผู้ขอต้องอยู่ในบรรดาศักดิ์ มิได้ถูกถอดหรือได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากบรรดาศักดิ์แล้ว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้บันทึกความเห็นเสนอไปยังนายทะเบียนจังหวัดเพื่อเสนอนายทะเบียนกลาง ให้นายทะเบียนกลางนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนำความกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้นายทะเบียนกลางแจ้งนายทะเบียนจังหวัดเพื่อแจ้งนายทะเบียนท้องที่ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอมายื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ อีกครั้งหนึ่ง และให้นายทะเบียนท้องที่บันทึกในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๒ ผู้ใดจะขอใช้ราชทินนามของบุพการีหรือของผู้สืบสันดานเป็นชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ให้นายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) และบันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค. ๑๔ ให้ปรากฏประเด็นดังนี้

(๑) ชื่อตัว ชื่อสกุลเดิมของเจ้าของราชทินนาม และที่อยู่ปัจจุบัน

(๒) ตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ประจำอยู่ของเจ้าของราชทินนาม หากออกจากราชการแล้วให้แจ้งตำแหน่งหน้าที่ราชการครั้งสุดท้ายของเจ้าของราชทินนาม

(๓) ต้องแสดงหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างผู้ยื่นคำขอใช้ราชทินนามกับบุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งเป็นเจ้าของราชทินนาม เช่น สำเนาสูติบัตร หรือ สำเนาทะเบียนบ้าน

(๔) บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งเป็นเจ้าของราชทินนาม จะต้องคงอยู่ในบรรดาศักดิ์ มิได้ถูกถอดหรือได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากบรรดาศักดิ์แล้ว

(๕) นอกจากผู้ยื่นคำขอแล้ว ยังมีบุพการีหรือผู้สืบสันดานอื่นอีกหรือไม่ หากมียังคงมีชีวิตอยู่กี่คนและทุกคนได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ยื่นคำขอใช้ราชทินนามดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว

(๖) หากผู้ยื่นคำขอได้รับพระราชทานบรมราชานุญาตให้ใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุลใหม่ แล้วจะยินยอมอนุญาตให้ญาติพี่น้องอื่นที่ประสงค์จะขอใช้ชื่อสกุลดังกล่าว เป็นผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลหรือไม่

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ วรรคสอง

หมวด ๓
การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการร่วมใช้ชื่อสกุล

ข้อ ๑๓ ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลผู้ใด จะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ โดยให้เจ้าของชื่อสกุลที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่ไว้แล้ว ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ พร้อมหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ ของตนต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าวแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอของผู้ยื่นคำขอและผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึกในทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๖/๑ และให้ออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๖ ให้แก่เจ้าของชื่อสกุล เพื่อมอบให้แก่ผู้ที่จะขอร่วมใช้ชื่อสกุล

ข้อ ๑๔ กรณีที่ผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตายแล้ว หรือศาลมีคำสั่งถึงที่สุดว่าเป็นผู้สาบสูญ ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลนั้น จะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมแสดงหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ ของเจ้าของชื่อสกุลและหลักฐานทางราชการที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลได้ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ทะเบียนสมรส ทะเบียนรับรองบุตร คำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตร เป็นต้น

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอ แล้วให้บันทึกในทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๗/๑ และให้ออกหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๗

ข้อ ๑๕ ผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล จะอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลของตนก็ได้ ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ พร้อมหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๗ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าวแล้ว เห็นว่าถูกต้อง ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๓ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และข้อ ๑๓ วรรคสอง

ข้อ ๑๖ ผู้ขอร่วมใช้ชื่อสกุลที่ได้รับหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๖ แล้ว ให้ยื่นคำขอร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๖ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอ และหลักฐานดังกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๖

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรส

ข้อ ๑๗ คู่สมรสที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานการสมรส

(๓) เรียกบันทึกข้อตกลงตามเงื่อนไขการสมรส กรณีใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง

(๔) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕

ข้อ ๑๘ กรณีคู่สมรสเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในการใช้ชื่อสกุลในภายหลัง ให้คู่สมรสยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ช. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๙ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดจะกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๔) เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ช. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๕
การเปลี่ยนชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง

ข้อ ๒๐ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า หรือโดยคำพิพากษาของศาล ให้คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนโดยยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานการสมรส และการสิ้นสุดการสมรส เช่น ใบสำคัญการสมรส ใบสำคัญการหย่า หรือคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล แล้วแต่กรณี

(๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร และฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ช. ๕ ฉบับเดิมคืน

ข้อ ๒๑ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการตาย คู่สมรสซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง หากจะสมรสใหม่ ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนโดยยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ พร้อมหลักฐานการตายของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการตามข้อ ๒๐ โดยอนุโลม

หมวด ๖
การเปลี่ยนชื่อสกุลด้วยเหตุอื่น

ข้อ ๒๒ ผู้ใดประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลด้วยเหตุอื่น นอกจากที่กล่าวมาแล้วให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานการขอเปลี่ยนชื่อสกุล เช่น หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ช. ๒) หนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๔) หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช. ๕) สำเนาทะเบียนรับรองบุตร (ค.ร. ๑๑) สำเนาทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (ค.ร. ๑๔) สำเนาทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (ค.ร. ๑๗) หรือหลักฐานเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี

(๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว

(๔) หากมีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล แบบ ช. ๕ ฉบับเดิมให้เรียกคืน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วให้บันทึกในทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๕/๑ และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ช. ๕ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

กรณีมีการขอเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่นในครั้งต่อไป ให้นายทะเบียนดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง และให้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ช. ๕ ฉบับใหม่ และเรียกแบบ ช. ๕ ฉบับเดิมคืน ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๗
การอุทธรณ์

ข้อ ๒๓ กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล และผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนชื่อสกุลประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่ง ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์ และรายงานความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาหรือข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ ผ่านนายทะเบียนจังหวัดถึงนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

ข้อ ๒๔ กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว ตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง หรือร่วมใช้ชื่อสกุล หรือเปลี่ยนชื่อสกุล ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งในคำขอตามแบบ ช. ๑ ให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผล และหากผู้ยื่นคำขอประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์เป็นหนังสือภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ โดยให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาทบทวนคำสั่งได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่ง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

ในกรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

หากนายทะเบียนท้องที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัด ภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และให้นายทะเบียนจังหวัดพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลา

หมวด ๘
การจำหน่ายชื่อรอง และชื่อสกุล

ข้อ ๒๕ กรณีนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอตามแบบ ช. ๑ เพื่อขอจำหน่ายชื่อรองที่ได้อนุญาตตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองไว้ ให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง แบบ ช. ๓ หรือหลักฐานเอกสารที่แสดงการตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตจำหน่ายชื่อรองในคำขอ แล้วให้บันทึก “หมายเหตุจำหน่าย ตามคำขอที่...../.....ลงวันที่.....” ในทะเบียนชื่อตัว ชื่อรองตามแบบ ช. ๓/๑ หรือ ต้นขั้วตามแบบ ช. ๓ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรองตามแบบ ช. ๓ หรือหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรองตามแบบ ช. ๓ เดิมคืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง ตามแบบ ช. ๓ หรือหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อรองตามแบบ ช. ๓ เดิมสูญหายให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน และสำเนาคำขอให้แก่ ผู้ยื่นคำขอเพื่อเป็นหลักฐาน

ข้อ ๒๖ กรณีการยื่นคำขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๙ หากปรากฏหลักฐานเอกสารว่าผู้ยื่นคำขอเคยมีการจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลไว้ ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอเพื่อแจ้งผู้ที่ใช้ชื่อสกุล หรือร่วมใช้ชื่อสกุลทั้งหมดนั้นทราบ เพื่อเปลี่ยนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมตามหลักฐานการเปลี่ยนชื่อสกุลที่มีการแก้ไขไว้หรือร่วมใช้ชื่อสกุลที่เคยมีการจดทะเบียนไว้ เมื่อปรากฏว่าผู้ที่ใช้ชื่อสกุลหรือร่วมใช้ชื่อสกุลทั้งหมดนั้น ได้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ยื่นคำขอกรอกรายการเพิ่มในคำขอตามแบบ ช. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายชื่อสกุล “ ” ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ช. ๒) เล่มที่ .....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ลงวันที่ .....ออกที่.....จังหวัด .....” เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียนท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการตามข้อ ๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสองโดยอนุโลม พร้อมให้บันทึกจำหน่ายชื่อสกุลโดย “หมายเหตุ จำหน่ายตามคำขอที่...../..... วันที่.....” ในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒/๑ หรือต้นขั้วแบบ ช. ๒ เดิมและเรียกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ คืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

หากมีผู้ใช้ชื่อสกุล หรือร่วมใช้ชื่อสกุลที่ต้องดำเนินการจำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่ง มีความประสงค์จะใช้ชื่อสกุลนั้นต่อไป ให้แจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับแจ้งแล้ว ให้ผู้ยื่นคำขอกรอกรายการเพิ่มในคำขอตามแบบ ช. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายสิทธิการเป็นเจ้าของชื่อสกุล “ ” ตามหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ช. ๒) เล่มที่ .....ฉบับที่ .....หรือเลขที่...../.....ลงวันที่ .....ออกที่.....จังหวัด .....” เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียนท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการตามข้อ ๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสองโดยอนุโลม พร้อมบันทึก “หมายเหตุ ผู้เป็นเจ้าของชื่อสกุล “.....” นี้ ได้จำหน่ายสิทธิการเป็นเจ้าของชื่อสกุลดังกล่าว เนื่องจาก

ได้รับอนุญาตจดทะเบียนชื่อสกุล “.....” ใหม่แล้ว ตามคำขอที่ ...../.....วันที่ ..... ” ในทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒/๑ หรือต้นขั้วแบบ ช. ๒ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ คืน กรณีหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุลตามแบบ ช. ๒ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้จำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้แจ้งนายทะเบียนกลางทราบโดยเร็ว เพื่อจำหน่ายชื่อสกุลดังกล่าวในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๗ กรณีผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลมีความประสงค์จะขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๙ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลใหม่ตามข้อ ๑๖ ให้ยื่นคำขอพร้อมหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอเพื่อแจ้งผู้ใช้ชื่อสกุลตามผู้ยื่นคำขอทั้งหมดทราบ เพื่อเปลี่ยนชื่อสกุลกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมตามหลักฐานการเปลี่ยนชื่อสกุลที่มีการแก้ไขไว้ เมื่อปรากฏว่าผู้ใช้ชื่อสกุลนั้นทั้งหมดได้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมเรียบร้อยแล้ว และนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ก็ให้ผู้ยื่นคำขอกรอกรายการเพิ่มในคำขอตามแบบ ช. ๑ ว่า “ขอจำหน่ายการร่วมใช้ชื่อสกุล “ ” ตามหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๔) เล่มที่ .....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ลงวันที่.....ออกที่.....จังหวัด.....” เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้นายทะเบียนท้องที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยดำเนินการตามข้อ ๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลตามข้อ ๑๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แล้วแต่กรณี โดยอนุโลมพร้อมให้นายทะเบียนท้องที่บันทึก “หมายเหตุจำหน่ายการร่วมใช้ชื่อสกุล ตามคำขอที่...../.....วันที่ .....” ในทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔/๑ หรือต้นขั้วแบบ ช. ๔ เดิม และเรียกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔ คืนกรณีหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลตามแบบ ช. ๔ สูญหาย ให้เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหายแทน

เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้จำหน่ายชื่อสกุลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งนายทะเบียนกลางทราบโดยเร็ว เพื่อจำหน่ายชื่อสกุลดังกล่าวในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล

หมวด ๙
การจัดเก็บข้อมูลและรายงาน

ข้อ ๒๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนหรือบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุลไว้แล้ว ให้นายทะเบียนท้องที่จัดเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลและให้นายทะเบียนจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบความถูกต้องของการรับจดทะเบียนและการบันทึกทะเบียน รวมทั้งการบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุล จากฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลภายในวันที่ห้าของทุกเดือน หากพบข้อบกพร่องให้แจ้งนายทะเบียนท้องที่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อ ๒๙ ให้นายทะเบียนกลางตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียน การบันทึกทะเบียนและการบันทึกเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุล ในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลที่นายทะเบียนท้องที่บันทึกไว้หากพบข้อบกพร่องให้แจ้งนายทะเบียนท้องที่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง และแจ้งให้นายทะเบียนจังหวัดทราบด้วย

ข้อ ๓๐ การแจ้งตามข้อ ๒๘ และข้อ ๒๙ ให้แจ้งผ่านระบบคอมพิวเตอร์

หมวด ๑๐
การขอใบแทน การทำสำเนาและรับรองสำเนารายการทะเบียนชื่อบุคคล

ข้อ ๓๑ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนท้องที่ออกใบแทนหนังสือสำคัญ เนื่องจากหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง (ช. ๓) หรือหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนชื่อสกุล (ช. ๒) หรือหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๔) หรือหนังสือแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช. ๕) ชำรุดในสาระสำคัญ หรือสูญหาย ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและให้นายทะเบียนท้องที่ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

(๓) ตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล หรือการออกหนังสือสำคัญ

(๔) บันทึกปากคำผู้ยื่นคำขอในแบบ ปค. ๑๔

(๕) เรียกหลักฐานการแจ้งความเอกสารสูญหาย กรณีหนังสือสำคัญสูญหาย

เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งอนุญาตในคำขอแล้วลงรายการของผู้ได้รับอนุญาตตามหลักฐานเดิม ส่วนเลขลำดับของเล่มที่.....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../..... ให้ใช้เลขใบแทนใหม่และวันที่ออกหนังสือสำคัญให้ลงวันที่ที่ออกใบแทน แล้วลงลายมือชื่อในทะเบียนและหนังสือสำคัญนั้น พร้อมให้หมายเหตุว่า “แทนฉบับเดิม เล่มที่.....ฉบับที่.....หรือเลขที่...../.....ออกให้ ณ อำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือเขต.....จังหวัด.....เมื่อวันที่.....”

ข้อ ๓๒ กรณีออกหนังสือสำคัญไว้ต่างท้องที่ หากนายทะเบียนท้องที่นั้นสามารถตรวจสอบการออกหนังสือสำคัญกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ และนายทะเบียนท้องที่ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๑ โดยอนุโลม

หากไม่สามารถตรวจสอบกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ ให้นายทะเบียนท้องที่ที่ได้รับคำขอแจ้งไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ได้ออกหนังสือสำคัญไว้ และให้นายทะเบียนท้องที่ที่ได้ออกหนังสือสำคัญไว้ตรวจสอบหลักฐานการออกหนังสือสำคัญ เมื่อเห็นว่าถูกต้องก็ให้สำเนาหลักฐานการออกหนังสือสำคัญและรับรองว่าถูกต้องแจ้งกลับไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขอใบแทนได้ยื่นคำขอไว้ เมื่อได้รับแจ้งแล้วให้นายทะเบียนท้องที่ผู้ได้รับคำขอดำเนินการตามข้อ ๓๑ โดยอนุโลม

ข้อ ๓๓ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ ทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลได้ที่สำนักทะเบียนกลาง สำนักทะเบียนจังหวัด สำนักทะเบียนท้องที่อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ ในวันและเวลาราชการ

ข้อ ๓๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล ได้แก่ คำขอ (ช. ๑) ทะเบียนชื่อสกุล (ช. ๒/๑) ทะเบียนชื่อตัวชื่อรอง (ช. ๓/๑) ทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๔/๑) ทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช. ๕/๑) ทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๖/๑) ทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (ช. ๗/๑) ทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว (ช. ๘/๑) ทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว (ช. ๙/๑) ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช. ๑ ต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ ดำเนินการดังนี้

(๑) เรียกตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำขอ

(๒) เรียกตรวจหลักฐานแสดงการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย

(๓) ตรวจสอบคำขอกับรายการทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๔) ตรวจสอบชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล ที่ขอคัดและสำเนารายการกับฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล

เมื่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องให้สั่งอนุญาตในคำขอ และทำสำเนารายการ โดยให้ประทับหรือระบุข้อความว่า “รับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล” แล้วให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ลงลายมือชื่อและวงเล็บชื่อ พร้อมวันเดือนปีที่ทำสำเนาไว้ในเอกสารดังกล่าวด้วย หากไม่อนุญาตให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผล

ข้อ ๓๕ ผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบนี้ หมายถึง

(๑) ผู้จดทะเบียนหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือสำคัญหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสืออนุญาตหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือรับรอง ตามระเบียบนี้

(๒) คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองของบุคคลตาม (๑)

(๓) ผู้ซึ่งนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่ามีหรืออาจมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลนั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

กรณีผู้มีส่วนได้เสียตามวรรคหนึ่งมอบหมายเป็นหนังสือให้แก่บุคคลอื่นมายื่นคำร้องขอทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล ให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบหนังสือมอบหมาย รายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลและเอกสารทางราชการที่สามารถยืนยันตัวบุคคลของผู้มอบหมายและผู้รับมอบพร้อมบันทึกปากคำของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปรากฏโดยชัดเจนว่าเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจริงและไม่มีเจตนาทุจริต เมื่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๔ โดยอนุโลม

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๖ การดำเนินการตามระเบียบนี้ ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้วแต่กรณี เพื่อแก้ไขรายละเอียดทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อ ๓๗ ผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัว ตั้งและเปลี่ยนชื่อรอง ตั้งชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่ การร่วมใช้ชื่อสกุล และเปลี่ยนชื่อสกุล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๖ ก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอดำเนินการไว้ตามระเบียบนี้

ข้อ ๓๘ ให้อธิบดีกรมการปกครอง รักษาการตามระเบียบนี้ มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ และให้มีอำนาจสั่งการตามกำหนดแนวทางปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑
ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนพิเศษ ๑๓๕ ง/หน้า ๒/๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

๕. หมวด ท.

พระราชบัญญัติ
ทางหลวง
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕

(๒) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ทางหลวง”[๒] หมายความว่า ทางหรือถนนซึ่งจัดไว้เพื่อประโยชน์ในการจราจรสาธารณะทางบกไม่ว่าในระดับพื้นดิน ใต้หรือเหนือพื้นดิน หรือใต้หรือเหนืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น นอกจากทางรถไฟและหมายความรวมถึงที่ดิน พืช พันธุ์ไม้ทุกชนิด สะพาน ท่อหรือรางระบายน้ำ อุโมงค์ ร่องน้ำ กำแพงกันดิน เขื่อน รั้ว หลักสำรวจ หลักเขต หลักระยะป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสัญญาณ เครื่องสัญญาณไฟฟ้า เครื่องแสดงสัญญาณที่จอดรถ ที่พักคนโดยสาร ที่พักริมทาง เรือหรือพาหนะสำหรับขนส่งข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับขึ้นหรือลงรถ และอาคารหรือสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์งานทางบรรดาที่มีอยู่หรือที่ได้จัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือผู้ใช้ทางหลวงนั้นด้วย

“งานทาง” หมายความว่า กิจการใดที่ทำเพื่อหรือเนื่องในการสำรวจการก่อสร้างการขยาย การบูรณะ หรือการบำรุงรักษาทางหลวง หรือการจราจรบนทางหลวง

“ทางจราจร” หมายความว่า ส่วนหนึ่งของทางหลวงที่ทำหรือจัดไว้เพื่อการจราจรของยานพาหนะ

“ทางเท้า” หมายความว่า ส่วนหนึ่งของทางหลวงที่ทำหรือจัดไว้สำหรับคนเดิน

“ทางขนาน”[๓] (ยกเลิก)

“ไหล่ทาง” หมายความว่า ส่วนหนึ่งของทางหลวงที่อยู่ติดต่อกับทางจราจรทั้งสองข้าง

“ยานพาหนะ”[๔] หมายความว่า รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ รถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก รวมทั้งเครื่องจักร เครื่องกล และสิ่งอื่นใดที่เคลื่อนที่ไปได้บนทางหลวงในลักษณะเดียวกัน

“ผู้อำนวยการทางหลวง” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอำนาจและหน้าที่หรือได้รับแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงและงานทางเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเฉพาะสายใดสายหนึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานทางหลวง” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานทางหลวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานทางหลวงกับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะ

(๒) จัดทำ ปัก ติดตั้งป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสัญญาณหรือสัญญาณอย่างอื่น ขีดเส้น เขียนข้อความ หรือเครื่องหมายอื่นใดสำหรับการจราจรบนทางหลวง

(๓) กำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

หมวด ๑
ประเภทของทางหลวง

มาตรา ๖[๕] ทางหลวงมี ๕ ประเภท คือ

(๑) ทางหลวงพิเศษ

(๒) ทางหลวงแผ่นดิน

(๓) ทางหลวงชนบท

(๔) ทางหลวงท้องถิ่น

(๕) ทางหลวงสัมปทาน

มาตรา ๗[๖] ทางหลวงพิเศษ คือ ทางหลวงที่จัดหรือทำไว้เพื่อให้การจราจรผ่านได้ตลอดรวดเร็วเป็นพิเศษ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดและได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงพิเศษโดยกรมทางหลวงเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษา รวมทั้งควบคุมให้มีการเข้าออกได้เฉพาะ โดยทางเสริมที่เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงพิเศษตามที่กรมทางหลวงจัดทำขึ้นไว้เท่านั้น

มาตรา ๘ ทางหลวงแผ่นดิน คือ ทางหลวงสายหลักที่เป็นโครงข่ายเชื่อมระหว่างภาค จังหวัด อำเภอ ตลอดจนสถานที่ที่สำคัญ ที่กรมทางหลวงเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงแผ่นดิน

มาตรา ๙[๗] ทางหลวงชนบท คือ ทางหลวงที่กรมทางหลวงชนบทเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงชนบท

มาตรา ๑๐[๘] ทางหลวงท้องถิ่น คือ ทางหลวงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงท้องถิ่น

มาตรา ๑๑[๙] (ยกเลิก)

มาตรา ๑๒ ทางหลวงสัมปทาน คือ ทางหลวงที่รัฐบาลได้ให้สัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ได้รับสัมปทาน และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงสัมปทาน

มาตรา ๑๓[๑๐] ทางหลวงประเภทต่างๆ ให้ลงทะเบียนไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้จัดให้ลงทะเบียนไว้ ณ กรมทางหลวง

(๒) ทางหลวงชนบท อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้จัดให้ลงทะเบียนไว้ ณ กรมทางหลวงชนบท

(๓) ทางหลวงท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้จัดให้ลงทะเบียนไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด

ให้รัฐมนตรีประกาศทะเบียนทางหลวงตาม (๑) ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวง การแต่งตั้งนั้นจะจำกัดให้เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือเฉพาะสายใดสายหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๕[๑๑] ในกรณีที่รัฐมนตรียังไม่ได้แต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา ๑๔ ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้อำนวยการทางหลวง

(๑) อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน

(๒) อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท

(๓) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น

มาตรา ๑๖ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเปลี่ยนประเภททางหลวงดังต่อไปนี้

(๑) ทางหลวงที่อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเดียวกันให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยน

(๒) ทางหลวงที่อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการต่างกระทรวงกันให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงซึ่งเป็นผู้รับการเปลี่ยนประเภททางหลวงเป็นผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยน

เมื่อได้เปลี่ยนประเภททางหลวงตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง

การสั่งเปลี่ยนทางหลวงประเภทอื่นเป็นทางหลวงพิเศษหรือการสั่งเปลี่ยนทางหลวงพิเศษเป็นทางหลวงประเภทอื่น ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีปัญหาว่าทางหลวงสายใดเป็นทางหลวงประเภทใดให้รัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๑๘ บุคคลซึ่งก่อสร้างทางขึ้นอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๓ ลงทะเบียนทางนั้นเป็นทางหลวงได้ แต่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะรับลงทะเบียนให้ได้ต่อเมื่อบุคคลซึ่งก่อสร้างทางนั้นได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้แล้ว

หมวด ๒
การกำกับ ตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทาง

มาตรา ๑๙ ให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน

มาตรา ๒๐[๑๒] ให้อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นเจ้าหน้าที่กำกับ ตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงชนบท

มาตรา ๒๑[๑๓] ให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหน้าที่กำกับตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทางที่เกี่ยวกับทางหลวงท้องถิ่น

มาตรา ๒๒ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจตรายานพาหนะที่เดินบนทางหลวงและการจราจรบนทางหลวงให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๓ ให้เจ้าพนักงานทางหลวงมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจตราดูแลมิให้มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

(๒) เรียกยานพาหนะให้หยุดเพื่อทำการตรวจสอบในกรณีที่เชื่อว่ามีการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในขณะกระทำความผิดเพื่อส่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินคดีต่อไป

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้เจ้าพนักงานทางหลวงแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวงให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานทางหลวงเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน ให้อธิบดีกรมทางหลวงมีอำนาจกำหนดมาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทางรวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้ และเสาพาดสาย

มาตรา ๒๖[๑๔] ในส่วนที่เกี่ยวกับทางหลวงชนบทและทางหลวงท้องถิ่น ให้อธิบดีกรมทางหลวงชนบท มีอำนาจกำหนดมาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทาง รวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้และเสาพาดสาย ตลอดจนควบคุมในทางวิชาการและอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างเกี่ยวกับทางหลวงและงานทาง

มาตรา ๒๗ นอกจากทางหลวงสัมปทาน การสร้างทางหลวงประเภทใดขึ้นใหม่หรือขยายเขตทางหลวงประเภทใด ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของผู้อำนวยการทางหลวงประเภทนั้น

มาตรา ๒๘ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือการจราจรบนทางหลวง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจปิดการจราจรบนทางหลวงนั้นทั้งสายหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และวางระเบียบปฏิบัติสำหรับให้เจ้าพนักงานปิดการจราจรเป็นครั้งคราวเพื่อความปลอดภัยได้

มาตรา ๒๙ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่งานทาง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจ

(๑) ใช้ที่ดินริมทางหลวงซึ่งปราศจากสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลใดเป็นการชั่วคราว

(๒) ใช้และเข้าครอบครองวัตถุสำหรับใช้งานทางซึ่งอยู่ในที่ดินของบุคคลใดเป็นการชั่วคราว รวมทั้งทำทางผ่านเข้าไปในที่ดินใดๆ เพื่อใช้และเข้าครอบครองวัตถุสำหรับใช้งานทางได้ด้วย

ก่อนที่จะกระทำการตาม (๑) หรือ (๒) ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉินให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจใช้ที่ดินหรือเข้าครอบครองวัตถุสำหรับใช้งานทางซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดในบริเวณหรือใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดภัยพิบัตินั้นได้เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์แก่งานทาง และมีอำนาจเกณฑ์แรงราษฎร สัตว์พาหนะหรือยานพาหนะตลอดจนเครื่องจักร เครื่องมือ และเครื่องอุปกรณ์สำหรับใช้งานทางได้ด้วย

การเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งและอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน ให้อธิบดีกรมทางหลวงมีอำนาจเข้าครอบครองทางหลวงสัมปทาน และในการนี้ให้สิทธิและอำนาจสั่งการของผู้รับสัมปทานตกมาอยู่กับอธิบดีกรมทางหลวงทั้งหมด จนกว่าภัยพิบัตินั้นจะหมดไป

มาตรา ๓๒[๑๕] เพื่อประโยชน์แก่งานทาง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง มีอำนาจทำหรือแก้ทางระบายน้ำที่ไหลผ่านทางหลวง หรือทำหรือแก้ทางระบายน้ำออกจากทางหลวงเพื่อไปสู่แหล่งน้ำสาธารณะที่ใกล้เคียงตามความจำเป็นได้

ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงประกาศแนวเขตที่จะทำหรือแก้ทางระบายน้ำ พร้อมทั้งแผนผังแสดงแนวเขตดังกล่าว และปิดประกาศไว้ในบริเวณที่จะกระทำการนั้น และให้มีหนังสือแจ้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สินในแนวเขตดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ก่อนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำหรือแก้ทางระบายน้ำของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง

เมื่อได้รับฟังความคิดเห็นตามวรรคสองแล้ว ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงกำหนดแนวเขตที่จะทำหรือแก้ทางระบายน้ำ และมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อนเข้าดำเนินการและให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สินมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

ในกรณีจำเป็นต้องป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉินและเพื่อประโยชน์แก่งานทางผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ทันที แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สินนั้นทราบโดยเร็ว

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งและวรรคสี่ ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน หรือผู้ทรงสิทธิอื่นเนื่องจากการกระทำของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา ๒๙ (๑) หรือ (๒) มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๒ ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจทำงานทางเพื่อเชื่อม ผ่าน ทับ ข้าม หรือลอดทางรถไฟหรือทางน้ำได้แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบก่อสร้างให้ผู้ควบคุมการรถไฟ หรือทางน้ำนั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่เห็นสมควร อธิบดีกรมทางหลวงมีอำนาจสร้างทางหลวงพิเศษหรือทางหลวงแผ่นดินเพื่อเชื่อม ผ่าน ทับ ข้าม หรือลอดทางหลวงประเภทอื่นได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ทางหลวงประเภทอื่นนั้นทั้งสายหรือบางส่วนอยู่ในการกำกับ ตรวจตราและควบคุมของอธิบดีกรมทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมทางหลวง

มาตรา ๓๖[๑๖] วัตถุ เครื่องจักร เครื่องมือ และเครื่องอุปกรณ์สำหรับใช้งานทาง ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของทางราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี

ส่วนที่ ๒
การควบคุม การรักษา การขยายและสงวนเขตทางหลวง

หมวด ๑
การควบคุมทางหลวง

มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างทาง ถนน หรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวงเพื่อเป็นทางเข้าออกทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ รวมทั้งมีอำนาจกำหนดมาตรการในการจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติภัย และการติดขัดของการจราจร

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำการผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะเพิกถอนเสียก็ได้

ทาง ถนน หรือสิ่งอื่นใดที่สร้างขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวรื้อถอนหรือทำลายภายในกำหนดเวลาอันสมควร ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางรื้อถอนหรือทำลาย โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง แขวน วางหรือกองสิ่งใดในเขตทางหลวงในลักษณะที่เป็นการกีดขวางหรืออาจเป็นอันตรายแก่ยานพาหนะ หรือในลักษณะที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวงหรือความไม่สะดวกแก่งานทาง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงในการอนุญาตผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำการผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะเพิกถอนเสียก็ได้

ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวรื้อถอน ทำลาย หรือขนย้ายสิ่งที่ติดตั้ง แขวน วางหรือกองอยู่ภายในกำหนดเวลาอันสมควร ถ้าไม่ปฏิบัติตามผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจรื้อถอน ทำลาย หรือขนย้ายสิ่งที่ติดตั้ง แขวน วางหรือกองอยู่โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการปิดกั้นทางหลวง หรือวางวัตถุที่แหลมหรือมีคม หรือนำสิ่งใดมาขวางหรือวางบนทางหลวง หรือกระทำด้วยประการใดๆ บนทางหลวงในลักษณะที่อาจเกิดอันตรายหรือเสียหายแก่ยานพาหนะหรือบุคคล

มาตรา ๓๙/๑[๑๗] ห้ามมิให้ผู้ใดระบายน้ำลงในเขตทางหลวงอันอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะเพิกถอนเสียก็ได้

การระบายน้ำที่กระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวงดเว้นการระบายน้ำลงในเขตทางหลวงทันที หรือให้รื้อถอนหรือปิดกั้นทางระบายน้ำภายในเวลาอันสมควร ถ้าไม่ปฏิบัติตามผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจรื้อถอนหรือปิดกั้นทางระบายน้ำดังกล่าวได้ โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๔๐ ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เปลี่ยนแปลง ขีดเขียน เคลื่อนย้าย รื้อถอน หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเครื่องหมายจราจร ป้ายจราจร เครื่องหมายสัญญาณ เครื่องหมายสัญญาณไฟฟ้า เครื่องแสดงสัญญาณ อุปกรณ์อำนวยความปลอดภัย รั้ว หลักสำรวจ หลักเขต หรือหลักระยะ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ติดตั้งหรือทำให้ปรากฏในเขตทางหลวง

มาตรา ๔๑ ผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจห้ามมิให้ผู้ใดหยุด จอด หรือกลับยานพาหนะใดๆ บนทางจราจรหรือไหล่ทางในทางหลวงสายใดทั้งสายหรือบางส่วนได้ โดยทำเป็นประกาศหรือเครื่องหมายให้ปรากฏไว้ในเขตทางหลวงนั้น

มาตรา ๔๒[๑๘] ในกรณียานพาหนะใดๆ เครื่องยนต์หรือเครื่องอุปกรณ์เกิดขัดข้องหรือชำรุดบนทางจราจรจนไม่สามารถเคลื่อนที่ต่อไปได้ ผู้ใช้ยานพาหนะซึ่งอยู่ในวิสัยและพฤติการณ์ที่สามารถเคลื่อนที่ยานพาหนะนั้นได้ต้องนำยานพาหนะนั้นเข้าจอดบนไหล่ทางหรือถ้าไม่มีไหล่ทาง ให้จอดชิดซ้ายสุดในลักษณะที่ไม่กีดขวางการจราจรและจะต้องนำยานพาหนะนั้นออกไปให้พ้นทางจราจรหรือไหล่ทางโดยเร็วที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าจำเป็นต้องหยุดหรือจอดยานพาหนะอยู่บนทางจราจรหรือไหล่ทางผู้ใช้ยานพาหนะต้องแสดงเครื่องหมายหรือสัญญาณใดๆ ให้เพียงพอที่ผู้ใช้ยานพาหนะอื่นจะมองเห็นยานพาหนะที่หยุดหรือจอดอยู่ได้โดยชัดแจ้งในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตร และหากเกิดขึ้นในเวลาที่แสงสว่างไม่เพียงพอที่ผู้ใช้ยานพาหนะอื่นจะมองเห็นยานพาหนะที่หยุดหรือจอดอยู่ได้โดยชัดแจ้งในระยะไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรต้องเปิดหรือจุดไฟให้มีแสงสว่างเพียงพอที่จะเห็นยานพาหนะนั้นได้

ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเคลื่อนย้ายยานพาหนะตามวรรคหนึ่งได้ โดยนำความในมาตรา ๔๒/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒/๑[๑๙] ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเคลื่อนย้ายยานพาหนะที่หยุดหรือจอดอยู่ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ยานพาหนะอื่นหรือผู้ใช้ทาง หรือฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

การเคลื่อนย้ายยานพาหนะตามวรรคหนึ่ง ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายใดๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ผู้ขับขี่หรือเจ้าของยานพาหนะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายยานพาหนะตลอดจนค่าดูแลรักษายานพาหนะระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

เงินที่ได้จากผู้ขับขี่หรือเจ้าของยานพาหนะตามวรรคสาม เป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง และให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามมาตรานี้ตามระเบียบที่อธิบดีกรมทางหลวงกำหนด

ในกรณีที่ผู้ขับขี่หรือเจ้าของยานพาหนะไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาตามวรรคสาม ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจยึดหน่วงยานพาหนะนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว โดยในระหว่างที่ยึดหน่วงนั้นให้คำนวณค่าดูแลรักษาเป็นรายวัน ถ้าพ้นกำหนดสามเดือนแล้วผู้ขับขี่หรือเจ้าของยานพาหนะไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจนำยานพาหนะนั้นออกขายทอดตลาดได้ แต่ต้องมีหนังสือบอกกล่าวแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองยานพาหนะที่ปรากฏชื่อทางทะเบียนหากไม่ปรากฏชื่อทางทะเบียน ให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ทั้งนี้ ก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสามสิบวันเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาที่ค้างชำระแล้วเหลือเงินเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิที่แท้จริงต่อไป

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้ผู้ใดขุด ขน ทำลายหรือทำให้เสียหายแก่ทางหลวง หรือวัตถุสำหรับใช้งานทาง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้ใดซื้อ ขาย แจกจ่าย หรือเรี่ยไรบนทางจราจรและไหล่ทาง

มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย น้ำโสโครก เศษหิน ดินทราย หรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวง หรือกระทำด้วยประการใดๆ เป็นเหตุให้ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลเศษหิน ดินทราย ตกหล่นบนทางจราจรหรือไหล่ทาง

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้ผู้ใดขี่ จูง ไล่ต้อน ปล่อย หรือเลี้ยงสัตว์บนทางจราจร ทางเท้าหรือไหล่ทาง เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามข้อบังคับที่ผู้อำนวยการทางหลวงกำหนด

ผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจประกาศห้ามมิให้ผู้ใดขี่ จูง ไล่ต้อน ปล่อยหรือเลี้ยงสัตว์ในเขตทางหลวงสายใดทั้งสายหรือบางส่วน ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงในการอนุญาตผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

ประกาศของผู้อำนวยการทางหลวงตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๗[๒๐] ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวง หรือรุกล้ำเข้าไปในเขตทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ รวมทั้งมีอำนาจกำหนดมาตรการในการจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติภัย และการติดขัดของการจราจรด้วย

ผู้ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งต้องชำระค่าใช้เขตทางหลวงตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะเพิกถอนเสียก็ได้

อาคารหรือสิ่งอื่นใดที่สร้างขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ให้นำมาตรา ๓๗ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๘[๒๑] ผู้ใดมีความจำเป็นต้องปักเสา พาดสาย วางท่อ หรือกระทำการใดๆ ในเขตทางหลวงจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงเสียก่อน

ในการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ และผู้ได้รับอนุญาตต้องชำระค่าใช้เขตทางหลวงตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือกระทำผิดเงื่อนไข ให้นำมาตรา ๓๗ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ เมื่อมีความจำเป็นจะต้องควบคุมทางเข้าออกทางหลวงเพื่อให้การจราจรบนทางหลวงเป็นไปโดยรวดเร็วและสะดวก หรือเพื่อความปลอดภัยในการจราจรบนทางหลวง ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในที่ดินริมเขตทางหลวงทั้งสายหรือบางส่วนดังต่อไปนี้

(๑) สร้างหรือดัดแปลงต่อเติมอาคารตามประเภท ชนิด หรือลักษณะที่กำหนดในกฎกระทรวง สถานีบริการน้ำมัน สถานีบริการก๊าซ สถานีบริการล้างหรือตรวจสภาพรถ หรือติดตั้งป้ายโฆษณา ภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวง

(๒) สร้างศูนย์การค้า สนามกีฬา สนามแข่งขัน โรงมหรสพ สถานพยาบาล สถานศึกษา หรือจัดให้มีตลาด ตลาดนัด งานออกร้าน หรือกิจการอื่นที่ทำให้ประชาชนมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ภายในระยะไม่เกินห้าสิบเมตรจากเขตทางหลวง

ทั้งนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง ในการอนุญาต ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

การกำหนดทางหลวงสายใดทั้งสายหรือบางส่วนที่จะห้ามมิให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕๐ เมื่อพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๔๙ ใช้บังคับแล้ว ในกรณีที่มีอาคารหรือสิ่งอื่นปลูกสร้างขึ้น หรือสิ่งที่จัดให้มีขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นรื้อถอนอาคารหรือสิ่งอื่นนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ถ้าไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจรื้อถอน โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

ในกรณีที่เป็นอาคารหรือสิ่งอื่นที่กำลังปลูกสร้างหรือสิ่งที่จัดให้มีขึ้นเมื่อผู้อำนวยการทางหลวงเห็นสมควร ให้ผู้อำนวยการทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารรื้อถอนอาคารหรือสิ่งอื่น หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางเข้าออกของอาคารนั้นภายในกำหนดเวลาอันสมควร ถ้าไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจรื้อถอนอาคาร หรือสิ่งอื่นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางเข้าออกของอาคาร แล้วแต่กรณี โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้นทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงชำระค่าทดแทนตามความเป็นธรรมให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นในการที่ต้องรื้อถอนอาคารหรือสิ่งอื่นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางเข้าออกของอาคารนั้น ถ้าไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ก่อนที่จะกระทำการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นทราบล่วงหน้าภายในกำหนดเวลาอันสมควร

มาตรา ๕๑ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในบริเวณที่มีการดำเนินการตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐

ก่อนที่จะเข้าไปตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นในบริเวณดังกล่าวทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน

หมวด ๒
การควบคุมทางหลวงพิเศษ

มาตรา ๕๒ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้ทางหลวงสายใดที่จะสร้างขึ้นใหม่หรือที่มีอยู่เดิมทั้งสายหรือบางส่วนเป็นทางหลวงพิเศษ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๓[๒๒] ให้อธิบดีกรมทางหลวงมีอำนาจปิดทางหลวงหรือทางอื่นใดที่มีอยู่เดิมที่ทางหลวงพิเศษตัดผ่าน

ในกรณีที่มีการปิดทางหลวงหรือทางอื่นใดตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีกรมทางหลวงจัดให้มีทางบริการขึ้นใช้แทน โดยอาจกำหนดหรือดัดแปลงแก้ไขจากทางหลวงหรือทางอื่นใดที่มีอยู่เดิมหรือจัดให้มีทางขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นทางบริการก็ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในเขตทางหลวงพิเศษหรือไม่ก็ตาม

ทางบริการที่เกิดจากการดัดแปลงแก้ไขทางหลวงหรือทางอื่นใดที่มีอยู่เดิมให้เป็นทางหลวงหรือทางอื่นใดประเภทเดิม ทางบริการที่จัดให้มีขึ้นใหม่ให้เป็นทางหลวงแผ่นดิน

มาตรา ๕๔ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษมีอำนาจประกาศห้ามยานพาหนะบางชนิดหรือคนเดินเท้าใช้ทางหลวงพิเศษสายใดทั้งสายหรือบางส่วน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๕[๒๓] ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างทาง ถนน หรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวงพิเศษเพื่อเป็นทางเข้าออก เชื่อม หรือผ่านทางหลวงพิเศษ

ทาง ถนน หรือสิ่งอื่นใดที่สร้างขึ้นโดยฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา ๓๗ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๖[๒๔] ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวงพิเศษหรือรุกล้ำเข้าไปในเขตทางหลวงพิเศษ

ผู้ใดมีความจำเป็นต้องสร้างหรือกระทำการใดๆ ผ่านเข้าไปในเขตทางหลวงพิเศษจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทั้งนี้ จะต้องเป็นกิจการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ และเป็นการผ่านเขตทางหลวงพิเศษเท่าที่จำเป็น รวมทั้งต้องไม่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ทางหลวงพิเศษ

ในการอนุญาตตามวรรคสอง ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษจะกำหนดตำแหน่งและระดับที่จะสร้างหรือกระทำการนั้นรวมทั้งกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ และให้นำมาตรา ๔๘ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอนุญาตตามวรรคสอง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทาง ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษจะเพิกถอนเสียก็ได้

ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตตามวรรคสองได้กระทำการผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ให้การอนุญาตนั้นสิ้นสุดลง

อาคารหรือสิ่งอื่นใดที่สร้างขึ้นโดยฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง หรือโดยไม่ได้รับอนุญาตตามวรรคสองหรือผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาตตามวรรคสาม ให้นำมาตรา ๓๗ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ เมื่อพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๔๙ ใช้บังคับแล้ว ในกรณีที่มีอาคารหรือสิ่งอื่นใดอยู่ในที่ดินริมเขตทางหลวงพิเศษ เมื่อผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษเห็นสมควร ให้ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นใดในที่ดินริมเขตทางหลวงพิเศษดังกล่าวรื้อถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคารหรือสิ่งอื่นนั้นภายในกำหนดเวลาอันสมควรถ้าไม่ปฏิบัติตามให้ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษมีอำนาจรื้อถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคารหรือสิ่งอื่นนั้นได้ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นดังกล่าวทราบล่วงหน้าภายในกำหนดเวลาอันสมควร ทั้งนี้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

ให้ผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษชำระค่าทดแทนตามความเป็นธรรมให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสิ่งอื่นในการที่ต้องรื้อถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคารหรือสิ่งอื่นนั้น ถ้าไม่เป็นที่ตกลงกันได้ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๘ ให้นำความในหมวด ๑ มาใช้บังคับแก่การควบคุมทางหลวงพิเศษโดยอนุโลม เว้นแต่ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้

หมวด ๓
การรักษาทางหลวง

มาตรา ๕๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกีดกั้นหรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำที่ติดต่อกับเขตทางหลวงหรือทางน้ำที่ไหลผ่านทางหลวงในเขตที่ดินภายในระยะห้าร้อยเมตรจากแนวกลางทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอนสิ่งกีดกั้นหรือแก้ไขทางน้ำภายในกำหนดเวลาอันสมควร ถ้าไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเข้ารื้อถอนหรือจัดการแก้ไข โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๖๐ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ยานพาหนะบนทางหลวงซึ่งยังมิได้เปิดอนุญาตให้ใช้เป็นทางสาธารณะ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ควบคุมทางหลวงนั้นหรือผู้ได้รับสัมปทาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๑[๒๕] เพื่อรักษาทางหลวง ผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาห้ามใช้ยานพาหนะบนทางหลวงโดยที่ยานพาหนะนั้นมีน้ำหนัก น้ำหนักบรรทุกหรือน้ำหนักลงเพลาเกินกว่าที่กำหนด หรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหาย

ประกาศของผู้อำนวยการทางหลวงตามวรรคหนึ่งต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมทางหลวงสำหรับทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน หรือได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมทางหลวงชนบท สำหรับทางหลวงชนบท หรือได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับทางหลวงท้องถิ่น

ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวงหรือไม่ปลอดภัยแก่การจราจรในทางหลวง ให้เจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงมีอำนาจประกาศห้ามใช้ยานพาหนะบนทางหลวงนั้นได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ปิดประกาศนั้นไว้ในที่เปิดเผย ณ บริเวณที่มีเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๖๒ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ริมทางหลวงต้องรักษาต้นไม้เหมืองฝาย หรืออาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นที่อยู่ในความครอบครองของตนไม่ให้กีดขวางทางจราจรหรือเกิดความเสียหายแก่ทางหลวง ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นจัดการแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวภายในกำหนดเวลาอันสมควร

ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับแจ้งแล้วไม่ปฏิบัติตามให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงมีอำนาจเข้ารื้อถอน ทำลาย หรือตัดฟัน โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๖๓[๒๖] ผู้อำนวยการทางหลวงโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้ผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยวิธีประมูล เป็นผู้ลงทุนจัดให้มีหรือเข้าบริหารจัดการท่าเรือ เรือหรือพาหนะสำหรับขนส่งข้ามฟาก ที่พักริมทาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นใดในเขตทางหลวงที่ได้จัดสร้างขึ้น เพื่อประโยชน์แก่งานทางหรือผู้ใช้ทาง และให้กรรมสิทธิ์ในสิ่งที่บุคคลดังกล่าวจัดให้มีตกเป็นของรัฐ

การอนุญาต การกำหนดอัตราค่าตอบแทน ระยะเวลาและเงื่อนไข ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๔
การขยายและสงวนเขตทางหลวง

มาตรา ๖๔ ทางหลวงประเภทใดยังไม่มีเขตทางปรากฏแน่ชัดหรือไม่ได้ขนาดมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ แล้วแต่กรณี ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตทางหลวง และกำหนดเขตสงวนสองข้างทางไว้เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวงได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ใดประสงค์จะปลูกสร้างสิ่งใดในเขตดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ขออนุญาตต่อผู้อำนวยการทางหลวง เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะทำได้ แต่ไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนถ้าได้มีการสร้างหรือขยายทางหลวง

รัฐมนตรีอาจเพิกถอนประกาศกำหนดเขตทางหลวงหรือกำหนดเขตสงวนตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖๕ เพื่อประโยชน์แก่งานทาง รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะสงวนที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลเข้าครอบครองโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้มีแผนที่หรือแผนผังแสดงบริเวณที่ดินที่จะสงวนติดไว้ท้ายประกาศนั้น

เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศ ไม่มีผู้ใดแย้งสิทธิ ให้ที่ดินนั้นตกอยู่ในความคุ้มครองของผู้อำนวยการทางหลวง และห้ามมิให้ผู้ใดเข้าครอบครอง หักร้าง จัดทำ หรือปลูกสร้างด้วยประการใดๆ ในที่ดินนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวง

รัฐมนตรีอาจเพิกถอนประกาศการสงวนตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วนโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖๖ ในกรณีที่มีการขออนุญาตจับจองที่ดินริมทางหลวง ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตสั่งเว้นช่องทางไว้ให้เป็นมุมฉากกับแนวทางหลวงโดยมีขนาดกว้างยี่สิบเมตร เพื่อให้เป็นทางเข้าไปสู่ที่ดินข้างในช่องทางที่ว่านี้ให้มีระยะห่างกันไม่น้อยกว่าห้าร้อยเมตร และให้ถือเป็นทางหลวงด้วย

เมื่อได้มีการเว้นช่องทางไว้ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีการอนุญาตให้ผู้ใดจับจองที่ดินเข้าไปอีก ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตสั่งให้ผู้ขออนุญาตเว้นช่องทางตามแนวเดิมต่อไป

เมื่อได้มีการอนุญาตให้ผู้ใดจับจองที่ดินริมทางหลวงตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตแจ้งให้ผู้อำนวยการทางหลวงทราบ

มาตรา ๖๗ เมื่อได้มีคำสั่งให้ผู้ใดเว้นช่องทางตามมาตรา ๖๖ แล้ว ภายในกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับคำสั่ง ให้ผู้นั้นจัดให้มีหลักเขตปักแสดงให้เห็นเขตทางที่เว้นไว้โดยระยะห่างกันไม่เกินหนึ่งร้อยเมตรต่อหลักหนึ่ง และให้เป็นหน้าที่ของผู้ได้รับอนุญาตให้จับจองระวังรักษาหลักเขตนั้นให้เรียบร้อยอยู่เสมอ

ถ้าผู้ได้รับอนุญาตให้จับจองไม่กระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเข้าปฏิบัติการได้ โดยผู้ได้รับอนุญาตให้จับจองเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

ส่วนที่ ๓
การกำหนดแนวทางหลวงและการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง[๒๗]

มาตรา ๖๘[๒๘] เพื่อประโยชน์ในการสร้างหรือขยายทางหลวง ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงและผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลดังกล่าวมีอำนาจเข้าไปสำรวจเบื้องต้นในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของบุคคลใดเป็นการชั่วคราวได้เท่าที่จำเป็นเพื่อการนั้น ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกโดยผู้อำนวยการทางหลวงต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันเริ่มกระทำการนั้น ถ้าไม่อาจติดต่อกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ได้ให้ประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวันการประกาศให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ ที่ซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และ ณ ที่ทำการเขตหรืออำเภอ และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ ให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย

ในกรณีที่การปฏิบัติตามมาตรานี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์หรือผู้ทรงสิทธิอื่น ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๘/๑[๒๙] เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวงถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่นให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

ในกรณีที่มีการโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มีการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าอากรแสตมป์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายใดๆ เช่นเดียวกับกรณีที่ได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

ส่วนที่ ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๙[๓๐] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๕ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๗๐[๓๑] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือหนังสือแจ้งของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง หรือเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวง หรือเจ้าพนักงานทางหลวง แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๒๓ (๒) มาตรา ๓๗ วรรคสาม มาตรา ๓๘ วรรคสาม มาตรา ๓๙/๑ วรรคสาม มาตรา ๔๗ วรรคสี่ มาตรา ๔๘ วรรคสาม มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๕๕ วรรคสอง มาตรา ๕๖ วรรคหก มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๙ วรรคสอง หรือมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑[๓๒] ผู้ใดขัดขวางการกระทำของผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง หรือเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวง หรือเจ้าพนักงานทางหลวง แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสี่ มาตรา ๓๗ วรรคสาม มาตรา ๓๘ วรรคสาม มาตรา ๓๙/๑ วรรคสาม มาตรา ๔๗ วรรคสี่ มาตรา ๔๘ วรรคสาม มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๕ วรรคสอง มาตรา ๕๖ วรรคหก มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๙ วรรคสอง มาตรา ๖๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๒[๓๓] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๙ มาตรา ๓๙/๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๖๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓[๓๔] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓/๑[๓๕] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๑ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๐ หรือมาตรา ๖๔ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนประกาศของผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓/๒[๓๖] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนประกาศของผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง หรือประกาศของเจ้าพนักงานซึ่งผู้อำนวยการทางหลวงแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงตามมาตรา ๖๑ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓/๓[๓๗] บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๔ ให้ทางหลวงจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวงก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เปลี่ยนเป็นทางหลวงแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๕ ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ให้กฎกระทรวงซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายนพ.ศ. ๒๕๑๕ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

มาตรา ๗๖ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืน พระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้าง ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศกระทรวงคมนาคมกำหนดทางหลวงที่มีความจำเป็นต้องสร้างโดยเร่งด่วนซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ให้คงใช้บังคับได้ตามอายุของพระราชกฤษฎีกานั้น

ในกรณีที่มีการเวนคืนตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ยังไม่เสร็จสิ้น ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ต่อไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทางหลวงให้สอดคล้องกับความเจริญและการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

***พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕**[๓๘]

มาตรา ๖๐ ในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “กรมโยธาธิการ” และ “สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท” เป็น “กรมทางหลวงชนบท” และคำว่า “อธิบดีกรมโยธาธิการ” และ “เลขาธิการสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท” เป็น “อธิบดีกรมทางหลวงชนบท”

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่างๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้วซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙[๓๙]

มาตรา ๓๑ ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงชนบทที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะและบำรุงรักษาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นทางหลวงท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยทางหลวงได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานบทบัญญัติต่างๆ ที่ใช้ในการควบคุมดูแลรักษาทางหลวงยังไม่เหมาะสม และมาตรการสำหรับดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร และปรากฏว่าได้มีการใช้ยานพาหนะที่มีน้ำหนักบรรทุกเกินกว่าที่กำหนดบนทางหลวง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางหลวง และความปลอดภัยแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะบนทางหลวง นอกจากนั้น ยังปรากฏว่ามีการใช้ทางหลวงเพื่อการชุมนุมประท้วงยื่นข้อเรียกร้องจากทางราชการ และโดยที่ได้มีการยกฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแล้ว สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทางหลวงเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน ยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสุขาภิบาล และกำหนดให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเปรียบเทียบปรับสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวได้รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๕๒/หน้า ๖/๑๘ เมษายน ๒๕๓๕

[๒] มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “ทางหลวง” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

[๓] มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “ทางขนาน” ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

[๔] มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “ยานพาหนะ” เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

[๕] มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๖] มาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๗] มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๘] มาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๙] มาตรา ๑๑ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๐] มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๑] มาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๒] มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๓] มาตรา ๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๔] มาตรา ๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๕] มาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๖] มาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๗] มาตรา ๓๙/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๘] มาตรา ๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๑๙] มาตรา ๔๒/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๐] มาตรา ๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๑] มาตรา ๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๒] มาตรา ๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๓] มาตรา ๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๔] มาตรา ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๕] มาตรา ๖๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๖] มาตรา ๖๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๗] ส่วนที่ ๓ การกำหนดแนวทางหลวงและการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างหรือขยายทางหลวง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๘] มาตรา ๖๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๒๙] มาตรา ๖๘/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๐] มาตรา ๖๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๑] มาตรา ๗๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๒] มาตรา ๗๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๓] มาตรา ๗๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๔] มาตรา ๗๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๕] มาตรา ๗๓/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๖] มาตรา ๗๓/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๗] มาตรา ๗๓/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙
[๓๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙/ตอนที่ ๑๐๒ ก/หน้า ๖๖/๘ ตุลาคม ๒๕๔๕
[๓๙] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓/ตอนที่ ๙๒ ก/หน้า ๑/๘ กันยายน ๒๕๔๙

กฎกระทรวง
กำหนดประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาคารที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนการสร้าง หรือดัดแปลงต่อเติมภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวง
พ.ศ. ๒๕๕๐[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๓) และมาตรา ๔๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

อาคารที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนการสร้างหรือดัดแปลงต่อเติมภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวง ได้แก่

(๑) อาคารที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันเกินสองพันตารางเมตร หรืออาคารที่มีความสูงตั้งแต่สิบห้าเมตรขึ้นไปและมีพื้นที่ที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันเกินหนึ่งพันตารางเมตร แต่ไม่เกินสองพันตารางเมตร ทั้งนี้ การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

(๒) อาคารที่ใช้เพื่อประโยชน์ในการพาณิชยกรรม หรือบริการธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังการผลิตเทียบได้ไม่น้อยกว่าห้าแรงม้า

(๓) อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นที่ขายอาหารหรือเครื่องดื่ม โดยมีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารไว้บริการภายในอาคารหรือภายนอกอาคารรวมกันทุกชั้นในอาคารหลังเดียวกันหรือหลายหลังรวมกันตั้งแต่หนึ่งพันตารางเมตรขึ้นไป

(๔) อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(๕) อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๖) อาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐
พลเรือเอก ธีระ ห้าวเจริญ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๔๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า เมื่อมีความจำเป็นจะต้องควบคุมทางเข้าออกทางหลวงเพื่อให้การจราจรบนทางหลวงเป็นไปโดยรวดเร็วและสะดวก หรือเพื่อความปลอดภัยในการจราจรบนทางหลวง ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างหรือดัดแปลงต่อเติมอาคารตามประเภท ชนิด หรือลักษณะที่กำหนดในกฎกระทรวง ภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง สมควรกำหนดประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาคารที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนการสร้างหรือดัดแปลงต่อเติมภายในระยะไม่เกินสิบห้าเมตรจากเขตทางหลวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

---

[๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๘๕ ก/หน้า ๘/๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง
พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๓) และมาตรา ๒๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวงให้เป็นไปตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมโยธาธิการ เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ ๓ ให้อธิบดีกรมโยธาธิการเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการสังกัดกรมโยธาธิการในราชการส่วนกลาง

ข้อ ๔ ให้เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการสังกัดสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทในราชการส่วนกลาง

ข้อ ๕ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ซึ่งแต่งตั้งจากผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการในราชการส่วนภูมิภาค พนักงานเทศบาลของเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครหรือข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น

ข้อ ๖ ให้นายอำเภอเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ซึ่งแต่งตั้งจากพนักงานเทศบาลของเทศบาลตำบล หรือพนักงานส่วนตำบล ที่อยู่ในเขตอำเภอนั้น

ข้อ ๗ รูปถ่ายที่ติดบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ให้ใช้รูปถ่ายที่ถ่ายไม่เกินหกเดือนก่อนวันยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวพนักงานทางหลวง ขนาด ๒.๕ x ๓ เซนติเมตร ครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก แต่งเครื่องแบบปกติขาวหรือเครื่องแบบปกติขาวหรือเครื่องแบบปฏิบัติราชการ

ข้อ ๘ บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวงให้ใช้ได้มีกำหนดห้าปี นับแต่วันออกบัตร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓
ชำนิ ศักดิเศรษฐ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:-เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดแบบบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง และเนื่องจากมาตรา ๒๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้บัตรประจำตัวพนักงานทางหลวงต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

"ยานพาหนะ" หมายความว่า รถยนต์ รถบรรทุก รถบรรทุกคนโดยสารและรถพ่วง

"รถยนต์" หมายความว่า ยานพาหนะตั้งแต่สี่ล้อขึ้นไป และเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น

"รถบรรทุก" หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกสิ่งของหรือสัตว์ และให้หมายความรวมถึงรถลากจูงตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก

"รถบรรทุกคนโดยสาร" หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกคนโดยสารเกินเจ็ดคน

"รถพ่วง" หมายความว่า ยานพาหนะที่เคลื่อนที่ไปโดยใช้ยานพาหนะอื่นลากจูง

ข้อ ๒ ให้กำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะบนทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางสายกรุงเทพมหานคร - เมืองพัทยา และทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ (ถนนกาญจนาภิเษก) ทางสายถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

(๑) รถบรรทุกที่มีน้ำหนักรถรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกไม่เกิน ๑,๒๐๐ กิโลกรัม หรือรถบรรทุกคนโดยสาร ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ ๑๐๐ กิโลเมตร

(๒) รถบรรทุกอื่นนอกจากรถที่ระบุไว้ใน (๑) รวมทั้งรถบรรทุกหรือรถยนต์ขณะที่ลากจูงรถพ่วง ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ ๘๐ กิโลเมตร

(๓) รถยนต์อื่นนอกจากรถที่ระบุไว้ใน (๑) หรือ (๒) ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ ๑๒๐ กิโลเมตร

ข้อ ๓ ในเขตทางที่มีป้ายหรือเครื่องหมายจราจรแสดงว่าเป็นเขตอันตราย หรือเขตให้ขับรถช้า ๆ ให้ลดความเร็ว และใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นตามสมควร

ข้อ ๔ ในกรณีที่มีป้ายหรือเครื่องหมายจราจรกำหนดอัตราความเร็วต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ ให้ใช้ความเร็วไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดไว้นั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
สุเทพ เทือกสุบรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

+----------+

[หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ ทางสายกรุงเทพมหานคร - เมืองพัทยา และทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙ (ถนนกาญจนาภิเษก)ทางสายถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร เป็นทางหลวงที่ออกแบบเพื่อให้การจราจรผ่านได้ตลอดรวดเร็วเป็นพิเศษ ทำให้ยานพาหนะต่าง ๆ สามารถใช้ความเร็วสูงได้ด้วยความปลอดภัย สมควรกำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะบนทางหลวงสายดังกล่าวไว้สูงกว่าทางหลวงสายอื่น ประกอบกับมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้การกำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้]

[รก.๒๕๔๒/๗๗ก/๙ - ๐๑:๐๙:๒๕๔๒]

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒)
ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

"ยานพาหนะ" หมายความว่า ยานพาหนะตั้งแต่สามล้อขึ้นไป และเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น

"รถจักรยานยนต์" หมายความว่า ยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่นและมีล้อไม่เกินสองล้อ ถ้ามีรถพ่วงข้างมีล้อเพิ่มอีกไม่เกินหนึ่งล้อ

"รถบรรทุก" หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกสิ่งของหรือสัตว์

"รถบรรทุกคนโดยสาร" หมายความว่า รถยนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บรรทุกคนโดยสารเกินเจ็ดคน

"รถพ่วง" หมายความว่า ยานพาหนะที่เคลื่อนที่ไปโดยใช้ยานพาหนะอื่นลากจูง

ข้อ ๒ อัตราความเร็วของยานพาหนะบนทางหลวงชนบทมีดังต่อไปนี้

(๑) รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ ๙๐ กิโลเมตร

(๒) รถยนต์ขณะที่ลากจูงรถพ่วง หรือรถยนต์สามล้อ ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ ๖๐ กิโลเมตร

(๓) รถบรรทุกที่มีน้ำหนักรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกเกิน ๑,๒๐๐ กิโลกรัม ไม่ว่าจะลากจูงรถพ่วงด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือรถบรรทุกคนโดยสาร ให้ใช้ความเร็วไม่เกินชั่วโมงละ๘๐ กิโลเมตร

ข้อ ๓ ในเขตทางที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงว่าเป็นเขตอันตราย หรือเขตให้ขับรถช้าๆ ให้ลดความเร็ว และใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นตามสมควร

ข้อ ๔ ในกรณีที่มีเครื่องหมายจราจรกำหนดอัตราความเร็วต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ ให้ใช้ความเร็วไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดไว้นั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
พินิจ จารุสมบัติ
รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะบนทางหลวงชนบทเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบกับมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้การกำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

[รก.๒๕๔๒/๓๘ก/๖ - ๑๗:๐๕:๔๒]

กฎกระทรวง
(พ.ศ. ๒๕๓๖)
ออกตามความในพระราชบัญญัติทางหลวง
พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๒๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง ให้เป็นไปตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒ ให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวง

ข้อ ๓ รูปถ่ายที่ติดบัตรประจำตัว ให้ใช้รูปถ่ายที่ถ่ายไม่เกินหกเดือนก่อนวันยื่นคำขอมีบัตรประจำตัว ขนาด ๒.๕x๓เซ็นติเมตร ครึ่งตัว หน้าตรง แต่งเครื่องแบบขาวปกติหรือเครื่องแบบปฏิบัติราชการ ไม่สวมหมวก

ข้อ ๔ บัตรประจำตัวเจ้าหนักงานทางหลวง ให้ใช้ห้าปีนับแต่วันออกบัตร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖
พันเอก วินัย สมพงษ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๓ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานทางหลวงต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล
และทางหลวงสุขาภิบาล
พ.ศ. ๒๕๓๗

โดยที่กฎหมายว่าด้วยทางหลวงกำหนดให้ทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาลทางหลวงสุขาภิบาล และทางหลวงที่บุคคลก่อสร้างขึ้น ให้ลงทะเบียนทางหลวง ดังนั้น เพื่อให้การลงทะเบียนทางหลวงประเภทดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกันกระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๓๗"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท ลงวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๖

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ การลงทะเบียนเป็นทางหลวงประเภทต่างๆ ตามระเบียบนี้ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) การลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท ให้ใช้แบบ ทช.๑ ท้ายระเบียบนี้

(ก) ทางหลวงที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยายบูรณะและบำรุงรักษา ให้เสนอต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(ข) ทางหลวงที่กรมโยธาธิการเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษา ให้เสนอต่อสำนักงานโยธาธิการจังหวัด

(ค) ทางหลวงที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษา ให้เสนอต่อสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด

(๒) การลงทะเบียนเป็นทางหลวงเทศบาล ให้ใช้แบบ ทท.๑ ท้ายระเบียบนี้ และเสนอต่อสำนักงานเทศบาล

(๓) การลงทะเบียนเป็นทางหลวงสุขาภิบาล ให้ใช้แบบ ทส. ๑ ท้ายระเบียบนี้ และเสนอต่อสำนักงานสุขาภิบาล

ข้อ ๖ การลงทะเบียนทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล ให้เสนอพร้อมเอกสารหลักฐาน จำนวน ๓ ชุด ดังต่อไปนี้

(๑) แผนที่แนวทางหลวง

(๒) บัญชีเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินในเขตทางหลวง

(๓) สำเนาคำยินยอมของเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองตาม (๒)

ในกรณีที่ไม่มีเอกสารหลักฐานตาม (๒) และหรือ (๓) ให้นายอำเภอ ปลัดเทศบาลหรือปลัดสุขาภิบาล แล้วแต่กรณี ทำหนังสือรับรองว่าเขตทางหลวงดังกล่าวได้ใช้เป็นทางสาธารณประโยชน์เป็นเวลาเกินกว่าสิบปีแล้ว

หมวด ๑
ทางหลวงชนบท

ข้อ ๗ เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานองค์การบริการส่วนจังหวัด หรือสำนักงานโยธาธิการจังหวัด หรือสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด ได้รับเรื่องการลงทะเบียนทางหลวงชนบท ตามแบบ ทช.๑ แล้ว ให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนและถูกต้องตามข้อ ๖ แล้วเสนอโยธาธิการจังหวัด สำหรับทางหลวงที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือกรมโยธาธิการเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษาหรือเสนอเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด สำหรับทางหลวงที่องค์การบริการส่วนจังหวัดก่อสร้างโดยใช้งบประมาณของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทหรือทางหลวงที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง ขยาย บูรณะ และบำรุงรักษา เพื่อพิจารณา

ข้อ ๘ เมื่อโยธาธิการจังหวัดหรือเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดได้รับเรื่องตามข้อ ๗ แล้ว ให้ตรวจพิจารณาให้เป็นไปตามประกาศกรมโยธาธิการ หรือประกาศสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เรื่อง มาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทางรวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้ และเสาพาดสายเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ตามแบบ ทช.๒ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๙ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับเรื่องและเอกสารหลักฐานจากโยธาธิการจังหวัดหรือเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดแล้ว ให้พิจารณาเสนออธิบดีกรมโยธาธิการหรือเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท ให้ส่งเอกสารหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๑๐ เมื่ออธิบดีกรมโยธาธิการหรือเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทได้พิจารณาในแบบ ทช.๒ แล้ว ให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว พร้อมส่งคืนเอกสารหลักฐานทั้งหมดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่อธิบดีกรมโยธาธิการหรือเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบทไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด โดยให้หัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้ลงทะเบียน ตามแบบ ทช.๒ ท้ายระเบียบนี้ และให้แจ้งผลการลงทะเบียนเป็นทางหลวงชนบท พร้อมสำเนาแบบ ทช.๒ ให้ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมทราบ

หมวด ๒
ทางหลวงเทศบาล

ข้อ ๑๑ เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลได้รับเรื่องการลงทะเบียนทางหลวงเทศบาล ตามแบบ ทท.๑ ให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนและถูกต้องตามข้อ ๖ แล้วเสนอโยธาธิการจังหวัดหรือนายช่างเทศบาลซึ่งนายกเทศมนตรีมอบหมายเพื่อพิจารณา

ข้อ ๑๒ เมื่อโยธาธิการจังหวัดหรือนายช่างเทศบาลซึ่งนายกเทศมนตรีมอบหมายได้รับเรื่อง ตามข้อ ๑๑ แล้ว ให้ตรวจพิจารณาให้เป็นไปตามประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง มาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทาง รวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้ และเสาพาดสายเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล แล้วเสนอนายกเทศมนตรีตามแบบ ทท.๒ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๓ เมื่อนายกเทศมนตรีได้รับเรื่องราวและเอกสารหลักฐานจากโยธาธิการจังหวัดหรือนายช่างเทศบาลซึ่งนายกเทศมนตรีมอบหมายแล้ว ให้พิจารณาเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดตามแบบ ทท.๒ ให้ส่งเอกสารหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๑๔ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณาในแบบ ทท.๒ แล้ว ให้แจ้งผลการพิจารณาให้นายกเทศมนตรีทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว พร้อมส่งคืนเอกสารหลักฐานทั้งหมดให้นายกเทศมนตรี

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุมัติแล้ว ให้นายกเทศมนตรีดำเนินการลงทะเบียนเป็นทางหลวงเทศบาลไว้ ณ สำนักงานเทศบาล โดยให้ปลัดเทศบาลเป็นผู้ลงทะเบียนตามแบบ ทท.๒ ท้ายระเบียบนี้ และให้แจ้งผลการลงทะเบียนเป็นทางหลวงเทศบาลพร้อมสำเนาแบบ ทท. ๒ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

หมวด ๓
ทางหลวงสุขาภิบาล

ข้อ ๑๕ เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสุขาภิบาลได้รับเรื่องการลงทะเบียนทางหลวงสุขาภิบาลตามแบบ ทส.๑ แล้ว ให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนและถูกต้อง ตามข้อ ๖ แล้วเสนอโยธาธิการจังหวัดเพื่อพิจารณา

ข้อ ๑๖ เมื่อโยธาธิการจังหวัดได้รับเรื่อง ตามข้อ ๑๕ แล้ว ให้ตรวจพิจารณาให้เป็นไปตามประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง มาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทาง รวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้ และเสาพาดสายเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล แล้วเสนอประธานกรรมการสุขาธิบาล ตามแบบ ทส.๒ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๗ เมื่อประธานกรรมการสุขาธิบาลได้รับเรื่องและเอกสารหลักฐานจากโยธาธิการจังหวัดแล้ว ให้พิจารณาเสนออธิบดีกรมโยธาธิการ ตามแบบ ทส.๒ ให้ส่งเอกสารหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๑๘ เมื่ออธิบดีกรมโยธาธิการได้พิจารณาในแบบ ทส.๒ แล้ว ให้แจ้งผลการพิจารณาให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว พร้อมส่งคืนเอกสารหลักฐานทั้งหมดให้ประธานกรรมการสุขาภิบาล

ในกรณีที่อธิบดีกรมโยธาธิการได้อนุมัติแล้ว ให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลลงทะเบียนเป็นทางหลวงสุขาภิบาลไว้ ณ สำนักงานสุขาภิบาล โดยให้ปลัดสุขาภิบาลเป็นผู้ลงทะเบียน ตามแบบ ทส.๒ ท้ายระเบียบนี้ และให้แจ้งผลการลงทะเบียนพร้อมสำเนาแบบ ทส.๒ ให้อธิบดีกรมโยธาธิการทราบ

หมวด ๔
ทางที่บุคคลก่อสร้างขึ้น

ข้อ ๑๙ ผู้ใดก่อสร้างทางและประสงค์จะมอบทางให้แก่กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท องค์การบริการส่วนจังหวัด เทศบาล หรือสุขาภิบาล เพื่อลงทะเบียนเป็นทางหลวงตามระเบียบนี้ ต้องไม่ขอรับเงินค่าตอบแทน และต้องไม่มีภาระผูกพันแต่ประการใด และทางนั้นต้องเป็นไปตามประกาศกรมโยธาธิการหรือประกาศสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เรื่อง มาตรฐานและลักษณะของทางหลวงและงานทาง รวมทั้งกำหนดเขตทางหลวง ที่จอดรถ ระยะแนวต้นไม้ และเสาพาดสายเกี่ยวกับทางหลวงชนบท ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสุขาภิบาล ทุกประการ

ถ้าทางที่จะมอบให้นั้นไม่เป็นไปตามประกาศกรมโยธาธิการ หรือประกาศสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ก็ให้ส่วนราชการดังกล่าวพิจารณา หากเห็นว่าเหมาะสมให้รับมอบทางนั้นไว้

ให้นำข้อ ๕ ข้อ ๖ หมวด ๑ หมวด ๒ และหมวด ๓ มาใช้บังคับแก่การลงทะเบียนทางหลวงตามหมวดนี้โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
รัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทย

คณะที่ปรึกษา

๑.	นายสุกิจ	เจริญรัตนกุล	อธิบดีกรมการปกครอง
๒.	นายนิรันดร์	กัลยาณมิตร	ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ อดีตรองอธิบดีกรมการปกครอง
๓.	นายบุญส่ง	เตชะมณีสถิตย์	รองอธิบดีกรมการปกครอง อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
๔.	นายอภิชาติ	เทียวพานิช	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๕.	นายสถาพร	ศิริภักดี	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๖.	นายฐานิศร์	น้อยเพ็ง	ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ
๗.	หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๘.	อธิการวิทยาลัยการปกครอง		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๙.	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๐.	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมการปกครอง		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๑.	ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ กองอาสารักษาดินแดน		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๒.	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการข่าว สำนักกิจการความมั่นคงภายใน		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๓.	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๔.	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบริหารงานทะเบียน สำนักบริหารงานทะเบียน		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๕.	ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๖.	ผู้อำนวยการส่วนการสอบสวนคดีอาญา สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๗.	ผู้อำนวยการส่วนอำนวยความเป็นธรรม สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๘.	ผู้อำนวยการส่วนกำกับและตรวจสอบ สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๑๙.	ผู้อำนวยการส่วนรักษาความสงบเรียบร้อย ๑ สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๒๐.	ผู้อำนวยการส่วนรักษาความสงบเรียบร้อย ๒ สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๒๑.	ผู้อำนวยการส่วนรักษาความสงบเรียบร้อย ๓ สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง
๒๒.	ผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน สำนักการสอบสวนและนิติการ		กรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกรมการปกครอง

.....

คณะผู้จัดทำ

๑.	นายสุรพล	สุวรรณานนท์	ผู้อำนวยการส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ
๒.	นายบวรศักดิ์	วานิช	หัวหน้ากลุ่มกฎหมายและระเบียบ ส่วนงานนิติการ
๓.	นายวิสิทธิพัตน์	อนันตรสุชาติ	หัวหน้ากลุ่มคดี ๑ ส่วนงานนิติการ
๔.	นายชัยรินทร์	นุกูลกิจ	หัวหน้ากลุ่มคดี ๒ ส่วนงานนิติการ
๕.	นายพิสิทธิ์	ศรีวรานันท์	นิติกรชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๖.	น.ส.เนติมา	โหมดเทศ	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๗.	นายวีรรัตน์	ธีรมิตร	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๘.	นายเดชาธร	เชาว์เลขา	นิติกรชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๙.	นางวนิดา	ประจันนวล	นิติกรชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๑๐.	นางสิริญ์กัญญา	มะลิ	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ ส่วนงานนิติการ
๑๑.	น.ส.นวลปรางค์	จิตต์ธรรม	นิติกรปฏิบัติการ ส่วนงานนิติการ
๑๒.	นางนพมาศ	สิทธิสร	เจ้าพนักปกครองปฏิบัติการ ส่วนงานนิติการ
๑๓.	น.ส.มนนัทธ	เทียนสวัสดิ์	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ ฝ่ายบริหารทั่วไป
๑๔.	นางณปภา	ตันติธนากรกุล	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ส่วนงานนิติการ
๑๕.	จ.อ.วิเชียร	สิริอาภัสสร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ส่วนงานนิติการ
๑๖.	นางจินดา	แตงไทย	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ส่วนงานนิติการ
๑๗.	น.ส.สุชัญญา	ศุภกาญจนากร	เจ้าหน้าที่ปกครองชำนาญงาน ส่วนงานนิติการ
๑๘.	นางวิสา	เขียวน้อย	พนักงานพิมพ์ดีด ส. ๓ ส่วนงานนิติการ

.....

ส่วนงานนิติการ สำนักการสอบสวนและนิติการ
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย